Defensorium seu Correctorium ... in Corruptorium librorum ... Thomae Aquinatis ... a quodam emulo depravatorum / [Giles].

Contributors

Giles, of Rome, Archbishop of Bourges, approximately 1243-1316.

Publication/Creation

Venice : Heirs of O. Scotus, 1516.

Persistent URL

https://wellcomecollection.org/works/kcr9f9aw

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
https://wellcomecollection.org

1558/D

COLUMNA. AEGIDIUS, 1516.

Monrij S. Clementis Metensis Congreg. SS. Vitoni et Hydulphi.

Defenſorium ſeu Correcto-rium Fundamentarij Doctoris Domini Egidij Romani ordinis Eremitarum Sancti Auguſtini Archiepiſcopi Bituricenſis In Corruptoriū librorum Angelici Doctoris ſancti Thome Aquinatis ordinis Predicatorum a quodam emulo deprauatorum.

Guillelmo de la Mare ordinis Fratrum Minorum

¶ Reuerendiſſimo in Chriſto patri ſacre Theologie profeſſori Eximio magiſtro Egidio Viterbiēſi ordinis fratrū Eremitarū ſancti Auguſtini Priori Generali digniſſimo: Frater Auguſtinus de mōte Falco eiuſdē profeſſionis Theologie Bacbalarius minimus. S. D.

¶ Quidam (quem tibi notū eſſe arbitror: cuius nomē honoris ſui gratia obticemus) contaminauit: corrupit: laniauit: infecit: carpſit diui Thome Aquinatis preclara monumēta: ceco affectu impulſus: quo quēdam profeſſionis ſue doctorē proſequebatur: cuius doctrinā ita molliter ⁊ effeminate ſecutus eſt: vt reliquos Doctores: precipue diuuꝫ Thomā in omnibus ferme deſpiſſe: ac nec propterea legēdos eſſe diiudicarit. Sicut ⁊ hodie pleriſqꝫ accidit: qui Doctorum quorūdam ſcripta ſectantes: volūtatemqꝫ intellectui preferētes: oīa ſpernūt: oīa damnāt: oīa calcāt: que ab alterius vie preceptoribus dicta ſunt: neſciētes diuiſiones eſſe gratiarū: nec omnia omnes poſſe: vnūqꝫ videre ⁊ ſcribere potuiſſe: qđ ne alius cogitauit quidem. Spiritus enim ſanctus (ceu diuo placet Gregorio) poſterioribus Theologis perſepe reuelat: que a prioribus ꝑtermiſſa ſunt. Quobrem plura ſciuit Moyſes q̄z Abraā: prophete q̄z Moyſes: Apoſtoli q̄z Prophete: ⁊ Doctores ſupra Apoſtolos q̄z plurimas veritates adiecerūt. Nemo itaqꝫ diuū Thomā ſpernat: eo ꝙ modern⁹ ⁊ poſterior antiqs eccleſie colūnis ſit. Sed neqꝫ eo poſteriores deſpiciendos eſſe viri graues arbitrati ſunt. Quippe ꝙ exacta etiam ⁊ ꝓclara volumina a modernis ſcripta ſunt: ſicuti Egidij noſtri Romani: Iacobi Viterbienſis cōterranei tui: Vgolini Vrbeuetani: Michaelis de Maſſa: Gerardi Senēſis: Gregorij Ariminenſis: Pauli Veneti: ⁊ aliorum prope innumerorum: tam noſtre q̄z aliene profeſſionis: qui non multū ante hec tempora floruerunt: probatiſſima monimēta declarant. Bene ergo ⁊ ſapiēter Romanus noſter Egidi⁹ diui Thome Aquinatis emuli corruptelas correxit: nebuloniſqꝫ illius ineptias e medio ſubſtulit: argumentum nāqꝫ dedit nullius ſcripta facile eſſe condemnāda. Laudandus itaqꝫ Thomas: laudādus Egidius ac ceteri Doctores: qui non ex ſtulta opinione aut muliebri affectu: ſed ex virtute ⁊ ſano iudicio aliena ſcripta diſquirunt: quiqꝫ non ex peruicaci temeritate bonoruꝫ hominum labores aſpernātur: ſed ex pia ⁊ chriſtiana ſinceritate eripiunt: proſpectant: examinant: ac quicquid ad Dei gloriam: ad eccleſie incrementum: ad animarum ſalutem conducibile paſſim inuenerint: id a quocunqꝫ ſcriptum ſit amplectūtur: obſeruant: defendunt: amiciſqꝫ oculis intuentur. Hec omnia Egidij noſtri opus fuſius: copioſius: elegantius ve monſtrabit. Quod cuꝫ Amadeus Scotus Bibliopola ſolertiſſimus: cui artium profeſſores plurimum debent: mihi recognoſcēdū tradidiſſet: paternitati tue ꝓtinus cēſui eſſe dicandū: ne preter id quod Auguſtinianus ordo tibi ob felicia moderamina tenetur: ſingularium erga me meritorum tuorum penitus videar immemor. Quid etiam eſt: ꝙ diuinum ingenium: linguaruꝫ peritia: moruꝫ venuſtas: vite integritas: eloquium graue: prudentia ſūma: quibus non ſolū Auguſtinianam: ſed totam pene chriſtianam religionem exornas: non promereantur? Quo fit vt omnes: precipue viri graues te ament: honorent: venerentur: colant: admirentur: ſummaſqꝫ omniuꝫ tibi res cōmittant. Egidium ergo Egidi ſuſcipe: Auguſtinumqꝫ tuum vt ſoles ama. Vale.

Eiuſdem. F. Aug[ni] Diſt. Ad magr̄m Egidium.

Egidio tutus poterit procedere Thomas
Et meus Egidius te Egide tutus erit.

S230

Annotatio articulorū huius Correctoꝛij Coꝛruptoꝛij.

Articuli pꝛime partis.

1 Deus in patria per eſſentiam videtur: ꝛ non per ſpeciem creatam. fol. 3
2 Intellectus non cognoſcit ſingularia. 4
3 Deus cognoſcit futura ꝯtingētia: vt actu pſentia. 4
4 Quedā ſunt que in deo non habent ꝓprias ideas. 5
5 Uniuerſum non poteſt eſſe melius propter decentiſſimum ordinem. 5
6 Mundū incepiſſe non poteſt demonſtrari. 6
7 Non ſequitur: ſi deus eſt cauſa actiua: ꝙ ſit prioꝛ mūdo duratiōe ſm eos qui ponūt mūdi eternitatē. 7
8 Non eſt niſi vnum indiuiduum vnius ſpeciei in rebus incoꝛruptibilibus. 8
9 Non eſt poſſibile eſſe aliā terram q̃ iſtam. 8
10 Angelus non eſt compoſitus ex materia ꝛ foꝛma. 8
11 Impoſſibile eſt duos angelos eſſe eiuſdem ſpēi. 9
12 Genus ꝛ differentia accipiuntur penes determinatū ꝛ indeterminatum. 10
13 Angelus cū ſit foꝛma ſubſiſtens incoꝛruptibilis eſt neceſſario. 10
14 Multitudo ſm materiam cum in infinitum protēdi poſſit non intenditur ab agente: ſed multitudo ſm ſpeciem. 10
15 Chꝛiſtus poſt reſurrectionem habuit tale coꝛpus in quod poſſet cibus conuerti. 11
16 Angelus poteſt tranſire ab extremo in extremū nō tranſeundo medium. 11
17 Non eſt poſſibile ꝙ aliquid in toto tēpoꝛe precedenti ſit in vno termino: ꝛ in vltimo illius tempoꝛis ſit in alio termino. 11
18 Omnes ſpecies per quas intelligunt angeli ſunt eis connaturales. 12
19 Intellectus nō poteſt ducere foꝛmas materiales ad eſſe intelligibile: niſi pꝛius duceret eas ad eſſe foꝛmarum imaginatarum. 12
20 Angelus ſuperioꝛ intelligit per ſpecies pauciores et vniuerſaliores. 13
21 Angelis data eſt gratia ꝛ gloꝛia ſm gradum ſuoꝛum naturalium. 13
22 Angeli boni non merentur pꝛemiū accidētale. 14
23 Diabolus ſtatim poſt pꝛimū inſtans ſue creationis peccauit. 14
24 Uis appetitiua pꝛopoꝛtionatur appꝛehenſioni a qua mouetur ſicut mobile a motoꝛe. 15
25 Uoluntas angeli inheret ſuo volito īmobiliter. 15
26 Locus non eſt penalis angelo quaſi afficiens alterando naturam: ſed afficiens ꝯtriſtādo voluntatē. 15
27 Materia non poteſt tempoꝛe precedere ſuam foꝛmam. 16
28 Anima non eſt compoſita ex materia ꝛ foꝛma. 16
29 In ſubſtantijs ſeparatis nō eſt diuerſitas ſm numerum abſq̄ꝫ diuerſitate ſm ſpeciem. 17
30 Anima rationalis numeratur per numerationē coꝛpoꝛis. 17
31 In homine non eſt niſi vna foꝛma ſubſtātialis. 18
32 Nulla diſpoſitio accidentalis pꝛeexiſtit in materia ante inductionem foꝛme ſubſtantialis. 19
33 Memoꝛia pꝛout exiſtit in parte intellectiua non reſpicit preteritum vt preteritum. 21
34 Intellectus ſimpliciter eſt altioꝛ potentia q̃ voluntas. 22
35 Quanto coꝛpus eſt nobilius: tanto melioꝛē ſoꝛtitur animam. 22
36 Anima ſeparata intelligit per ſpecies ex influentia diuini luminis participatas. 23
37 Anima ſeparata intelligit ſeipſam per ſeipſā. 23
38 Diſtantia localis non impedit cognitionem anime ſeparate. 23
39 Pꝛemium eſſentiale reſpondet quantitati charitatis: ꝛ non quantitati operis. 24
40 Nihil omnino in nihilum redigitur. 24
41 Angeli ſuperioꝛes quicquid a deo recipiunt ſubiectis impartiuntur. 24
42 Diſtantia localis nullum facit impedimentū in locutione angeloꝛum. 24
43 Omnes angeli ſunt inequales. 25
44 Angeli qui ſunt in terminis duoꝛum oꝛdinum magis conueniunt ſm pꝛopinquitatem nature q̃ vnus coꝛum cum alijs aliquibus ſui oꝛdinis. 25
45 Ens per accidens non habet cauſam. 25
46 Omnes humani intellectus ſunt eiuſdē gradus. 26
47 Additio ad foꝛmam ſubſtantialem mutat ſpēm. 26
48 In homine eſt tm̄ vna foꝛma ſubſtantialis. 26
49 Quedam additiones rationum quibus poteſt apparere ꝙ ponere plures foꝛmas ſubſtantiales in eodē repugnat fidei. 27

Articuli ſancti Thome in pꝛima ſecunde.

1 Eſſentia beatitudinis conſiſtit in actu intellectus: nō voluntatis. 28
2 Intellectus eſt altioꝛ potentia q̃ voluntas. 29
3 Beatitudo conſiſtit in viſione diuine eſſentie: ſed rectitudo voluntatis requiritur antecedenter ꝛ concomitanter. 29
4 Anime humane remanet eſſe compoſiti poſt coꝛpoꝛis deſtructionem. 29
5 Beatitudo non creſcit coꝛpoꝛe reſumpto intenſiue: ſed extenſiue. 30
6 Homo eſt ſui actus dominus: quia habet deliberationem de ſuis actibus. 30
7 Homo per rationem determinat ſe ad volendū qd̄ eſt vere bonum vel apparens. 30
8 Imperare eſt actus rationis pꝛeſuppoſito actu voluntatis. 30
9 Pꝛimum mouens ad exercitiū actus in viribus anime eſt voluntas. 30
10 Radix libertatis eſt voluntas vt ſubiectū: ſed ſicut cauſa eſt ratio. 31
11 Ratio eſt pꝛopꝛium pꝛincipium actus mali. 31
12 Matrimonium fuit in veteri lege: pꝛout fuit in officium nature: non pꝛout eſt ſacramentum chꝛiſti et eccleſie. 31

Articuli ſancti Thome in ſecunda ſecunde.

1 Charitas non poteſt augeri per additionem charitatis ad charitatem. 32
2 Augmento charitatis nullus poteſt terminus pꝛefigi in via. 32

3 Non eſt obediendum prelato contra preceptum diuinum. 33

4 In his que pertinent ad interiorem motum voluntatis:hõ non teneť obedire homini:ſʒ ſoli deo. 34

5 Mendacium officioſum vel iocoſum non eſt peccatũ mortale in viris perfectis:niſi rõne ſcãdali. 34

6 Spirituſſanctus mouebat mentes militum ad diuidendum veſtimenta chriſti. 35

7 Alienatio a ſenſibus in prophetis non fit cuʒ aliqua inordinatione nature. 35

8 Poſſibile eſt diutius conſiſtere in operatione contẽplatiue ꝙ͂ actiue. 35

9 Perfectio chriſtiane vite conſiſtit in conſilijs inſtrumentaliter:ꝛ in preceptis eſſentialiter. 36

10 Status prelatoruʒ eſt perfectioꝛ ſimpliciter ꝙ͂ ſtatus religioſorum. 37

11 Perfectio vite chriſtiane nõ conſiſtit eſſentialiter in voluntaria paupertate. 37

12 Quedaʒ verba chriſti non ſunt dicta precipiendo ꝭm Auguſtinum. 37

13 Paupertas . continentia . et abſtinentia non pertinent eſſentialiter ad perfectionem ſed inſtrumentaliter. 38

14 Religioſus profitendo nõ vouet ſeruare omnia que ſunt in regula. 38

15 De quibuſdam que dicit Thomas circa ſtatum religionis. 39

16 Si monachi eſſent laici:liceret trãſire eis de ordine monachali ad ordinem canonicoꝝ regulariũ. 41

Articuli Thome in queſtionibus de Ueritate:ꝛ de Anima ac Uirtutibus.

1 Deus poteſt facere omne illud cuius rationi eſſe non repugnat. 41

2 Eternitas eſt preſens omni differẽtie tẽporis. 41

3 Materia non habet propriam ideam in deo. 41

4 Accidentia non habent propriam ideam. 41

5 Una idea reſpõdet generi.ſpeciei ꝛ indiuiduo in codem. 42

6 Defectus in ratione precedit peccatum in motu voluntatis. 42

7 Anima ſeparata patitur ab igne corporeo:inquantũ impeditur a propria operatione vel aliquo ſibi cõpetenti. 43

8 Ignis infernalis nõ poteſt agere in ſpiritũ vt in ſubiectum diuine iuſtitie niſi inquantum in eo exercet aliquam actionem naturalem. 44

9 Potentie actiue non ſunt in materia. 45

1 ¶ Eſſe anime cõmunicatur corpori ſiue eſſe anime eſt eſſe coniuncti. 46

2 In ſeparatis a materia non poteſt eſſe diſtinctio niſi ꝭm ſpeciem. 46

3 Angeli differunt ſpecie. 46

4 Celi ꝭm philoſophos ſunt animati. 47

5 Anima vnitur materie corporali ſine medio. 47

6 Anima non eſt compoſita ex materia ꝛ forma. 48

7 Subſtantie ſpirituales ſuperiores intelligũt per ſpecies pauciores. 48

8 Anima in ſtatu vie non poteſt intelligere ſine phantaſmatibus. 48

9 Cognitio anime ſeparate quo ad aliquid eſt confuſa ꝛ vniuerſalis. 48.

10 Qꝫ intellectus noſter non cognoſcit ſingularia materialia primo. 48

1 ¶ Quod iſta verba domini:nihil tuleritis in via:nõ pertinent ad perfectionem. 49

Articuli Thome in de potentia Dei.

1 Materia proprie loquẽdo nõ habet ideã in deo. 50

2 Anima vegetabilis.ſenſitiua et rationalis ſunt vna anima. 50

3 Deus non alia operatione producit res et conſeruat in eſſe. 50

4 Subſtantie ſeparate non ſunt compoſite ex materia ꝛ forma. 50

Articuli Tho. in de quolibet.

1 Angelus per applicationem virtutis eſt in loco. 50

2 Impoſſibile eſt eſſe plures formas in eodem. 50

3 Religioſus non tenetur in caſu ſecretum ſibi commiſſum ipſi prelato reuelare. 51

4 Subditus non tenetur reuelare culpam fratris prelato etiã precipienti nõ precedẽte admonitiõe. 51

5 Periurium eſt maius peccatum ꝙ͂ homicidium. 51

6 Intendens vouere omnia que ſunt in regula peccat mortaliter tranſgrediendo. 52

7 Chriſtus in triduo non fuit idem quod prius quo ad aliquid. 52

8 Deus.non poteſt facere materiã eſſe ſine forma. 52

9 Demonſtrari non poteſt mũdum nõ eſſe eternũ. 52

Articuli Thome in primo ſententiarum.

1 Potentie anime ſunt accidentia. 53

2 Primũ mobile eſt compoſituʒ ex motore ꝛ moto. 53

3 Primus motus eſt cauſa omnis motus copalis. 53

4 Anima non eſt compoſita ex materia ꝛ forma. 54

5 Per coniunctionem anime ad corpus non efficitur aliud eſſe. 54

6 Anima indiuiduatur per corpus.nec poteſt ꝓ̃us creari ꝙ͂ infundi. 54

7 Nulli ſimplici debetur locus niſi per relationem ad corpus. 55

8 Pater ꝛ filius virtute vnius nature ſpirant ſpiritum ſanctum. 55

9 Habẽs meliora naturalia plus recipit de gratia. 55

¶ Finis Tabule.

¶ Caſtigatorium fundamētarij Doctoris do-
mini Egidij Romani Archiepiſcopi Bitu-
riceñ. ordinis Eremitarū ſancti Auguſtini in
Corruptoriū librorum ſancti Thome Aqui-
natis ordinis Predicatorum Incipit.

QUare detra-
xiſtis ſermonibus ve-
ritatis: cū e vobis nul-
lus ſit qui poſſit argue-
re me: Ad increpādū
tm̄ eloquia continua-
tis: ⁊ in ventuȝ verba
profertis. Sup pupil-
lū irruitis: ⁊ ſubuerte-
re nitimini amicū ve-
ſtruȝ. Reſpōdete ob-
ſecro abſq; cōtētione:
⁊ loquentes id qḋ iu-
ſtum eſt indicate: ⁊ nō inuenietis in lingua mea inigtatē:
nec in faucibus meis ſtultitia pſonabit. Job. 6°. Queſtio
propoſita optime in pſona fratris Thome doctoris exi-
mij (cuius doctrina fulget eccleſia) pōt pponi gbuſdaȝ
qui eius doctrinā. imo veritatē quā docuit depravare ni-
tuntur: ipſius ſermonibus veritate plenis. ⁊ ſpiritu verita-
tis inſtigāte ꝯſcriptis detrahētes. Et hec ex eorū ſentētia
de verbo ad verbuȝ per ſingulos articulos digeſta: ⁊ con-
uenienter ex dictis eiuſdem venerabilis Doctoris exter-
minata Deo iuuante patebit.

¶ Articulus Primus.

DEus in patria videt̄ per
ſuaȝ eſſentiā: ⁊ nō per ſpeciē creatam. Tho-
mas. n. pte p̄ª. q. xij. ar. ij. querēs: an diuina eſ-
ſentia videat̄ ab ītellectu creato per aliquā
ſimilitudinē mediā. dicit in reſpōſione principali. q̄ req-
ritur aliq̄ ſimilitudo. i. lumē glorie ex parte videntis: ſiue
ex pte viſiue potētie. qua. ſ. ītellectus ſit efficax ad viden-
dū deū. Sed ex pte rei viſe quā neceſſe eſt aliquo modo
vniri vidēti: per nullā ſimilitudinē creatā dei eſſentia vi-
deri poteſt. ⁊ hoc videt̄ īſinuare ⁊ oñdere quatuor rationi-
bus. ¶ Prima rō per quā hoc īſinuat: lȝ non expſſe: talis
eſt. Sīlitudo nō eſt neceſſaria ad aliquā cognitionē ſenſi-
tiuā vel ītellectiuā: niſi q: res ipſa nō pōt eſſe in ſenſu vel
ītellectu. Oportet aūt q̄ cognoſcibile ſit in cognoſcēte. il-
lud aūt qḋ nō eſt per eſſentiā ſuā cognoſcibile: oportet q̄
ſit in cognoſcente per ſuā ſimilitudineȝ. Sed deus eſt in-
telligibilis per ſuā eſſentiā. non ergo oportet q̄ per ſuā ſi-
militudinē. ¶ Scḋa rō eſt: ſicut dicit Dio° p̄°. c. de di. no.
per ſimilitudines reꝝ īferioris ordinis nullo mō poſſunt
ſupiora cognoſci. ſicut per ſpeciē corporis nullo mō pōt co-
gnoſci ſubſtātia rei incorporee. Multo ergo minus eſſen-
tia diuina per quācūq; ſpeciē creatā poterit cognoſci vel
videri. ¶ Tertia ratio. eſſentia dei eſt ipſum eſſe eius: qḋ
nulli forme create cōpetere poteſt. Non pōt ergo aliqua
forma creata eſſe ſimilitudo repreſentās vidēti diuinā eſ-
ſentiā. ¶ Quarta ratio eſt. diuina eſſentia eſt aliqḋ incir-
cūſcriptū cōtinēs in ſe ſupeminēter gcqd poteſt ſignifi-
cari vel itelligi ab ītellectu creato. Sȝ h̄ nullo modo po-
teſt repreſentari per aliquā ſpeciē creatā. q: oīs ſpecies ſi-
ue forma creata eſt determinata ad aliquā rationem: vel
ſapiētie: vel veritatis: vel ipſi° eſſe: vel alicuius huiuſmo-
di. Dicere ergo deū videri per aliquā ſimilitudinē creatā
eſt dicere diuinā eſſentiam non videri.

Corruptorium. ¶ Iſta poſitio nō placet no-
bis. q: videtur falſa. ⁊ ꝯtra au- 1
ctoritates ſanctoꝝ. Dicit. n. Aug°. ix. de trinitate. ca. xi. Cū
eni deū nouimus: q̄uis meliores efficiamur q̄ eram° an-
teq̄ noſceremus. maximeq; cū eadē notitia etiaȝ placita
digneq; amata vbū eſt. fitq; aliq̄ dei ſimilitudo illa noti-
tia. tn̄ īferior eſt. q: in īferiori natura eſt. Hic expſſe dicit
Aug°. in mēte noſcētis deū fieri aliquā dei ſimilitudineȝ
q: ꝯſtat q̄ diuina eſſentia nō eſt ſeipſa inferior. ¶ Si di-
cas (ſicut dicit Tho°) q̄ Aug° loqtur de cognitiōe dei
que habet̄ in via. Sufficit nobis ad ppoſitū. q̄ ſaltē hoc
habemus q̄ vbi diuina eſſentia pſens eſt per ſeipſam pōt
fieri ſimilitudo ipſius. ⁊ q̄ per ſimilitudinē cognoſcitur.
¶ P. Anſel's monol. c. xxxiij. quācūq; rē mēs cupit vera- 2
citer cogitare: ſiue per corporis imaginē: ſiue per rōneȝ: eius
vtiq; ſimilitudinē quātū valet in ſui cognitiōe conat̄ ex-
primere. qḋ quāto verius facit: tāto verius rē ipſaȝ cogno-
ſcit. ¶ P. poſitio iſta nō videt̄ ꝯſentanea ſibi ipſi. Uide- 3
mus eni q̄ ad intelligēdū gd creatuȝ ad min° regruntur
duo. ſ. ſimilitudo rei intellecte: informās ītellectū: ⁊ lumē
intelligibile: ſub quo ⁊ in quo ipſa res videt̄ per ſuā ſimi-
litudinē. ecōuerſo ipſe ponit in deo ⁊ dicit. q̄ ad vidēduȝ
dei eēntiā nō regrit̄ aliq̄ ſilitudo ex pte rei viſe. cum per
nullā ſilitudinē creatā diuina eſſentia videri poſſit. Sed
ex pte potētie viſiue. ſ. lumē glorie ꝯfortās ītellectū ad vi-
dēdū. Sed videt̄ q̄ qua rōne diuina eēntia poſſit eē for-
ma ītellectus per ſe īformās ipſū ad ītelligēdū: pari rōne
pōt eſſe per ſe lumē illuminās ⁊ ꝯfortās ipſuȝ ad viden-
duȝ. Et ſi lumē nāle qḋ nō eſt deus pōt ex ſe gignere vel
facere lumē ītelligibile quaſi ſpēm ſui: in quo videat̄ q̄re
nō eodē mō pōt eēntia diuina generare vel facere ſilitu-
dinē ſui in q̄ videat̄. ¶ P. in colore ⁊ alijs ītētiōib° viſi- 4
bilibus differūt ſpēs per q̄s vident̄: ⁊ lumē in quo vel ſub
quo vident̄. ſed in luce viſibili nō differūt ſpēs lucis ⁊ lu-
mē. ſed ipſum lumē eſt ipſa ſpecies ſiue ſimilitudo lucis.
A ſimili videt̄ q̄ ita ſit in luce ītelligibili que deus eſt. er-
go lumē ītelligibile: qḋ eſt lumē glorie eſt ipſamet ſpēs lu-
cis increate que deus eſt. per quā videt̄ ⁊ in qua. Ponere
ergo q̄ diuina eſſentia nō videat̄ mediāte ſpecie ſua vel
ſimilitudine. ⁊ q̄ mediāte lumine qḋ ſit illi° ſilitudo vi-
deatur eſt ponere ꝯ̄ria. ¶ Ad rōnes Thome r̄ndendum
erit. ¶ Ad p̄mā cū dicit. q̄ re pſente nō eſt neceſſaria ſili-
tudo rei. Dico q̄ falſum eſt. Nā ꝯſtat q̄ aīa eſt ſibi pſen-
tiſſima ⁊ tn̄ nō ītelligit ſe niſi per ſimilitudineȝ. Uñ dicit
Anſel's monol. xxxiij. c. Hēt mēs rōnalis cū ſe cognoſcē-
do ītelligit ſecū imaginē ſuā ex ſe natā. i. cogitationē ſuaȝ
quaſi ſua īpreſſione formatā. que imago etiā verbuȝ eius
eſt. Et etiā Cōmētator ſuper 3ᵐ de aīa ſup illā particulā: ⁊ Com. 15.
eſt intelligibilis ſicut ītellecta. dubitauit. ſ. Ariſtoteles de
intellectu materiali. vtꝝ ītellectū ex eo ipſe ſit intellect°:
an aliud aliq̄ mō ſit in eo ītellectū. ⁊ īcipit determīare qḋ
eſt intellectū in eo per ītētionē ſicut alie res ītellecte. Uel
pōt dici q̄ lȝ ſit pñs ītellectui. nō tn̄ eſt pñs in rōne cogno-
ſcibilis vt moueat ītellectū. qḋ fieri nō pōt niſi per formā
fluēteȝ. nō q̄ſcētē: ſicut videm° q̄ ināl's calor ethice qui
verſus eſt in habitū: ⁊ q̄ſi quieſcēs: parū aut nihil ſentit̄ a
patiēte. Calor aūt tertiane qui lōge minor eſt: valde ſenſi-
bilis eſt. q: eſt in fieri ⁊ tranſmutatione. Unde cū diuina
eſſentia nullo mō poſſit in intellectu eſſe: vt in fieri ⁊ tran-
ſmutatione. ſed ſic ſe habere pōt ſimilitudo diuine eſſen-
tie. Hinc eſt q̄ ad intelligēdū nō ſufficit diuina eſſentia.
q̄uis pſens ſit intellectui. ſed regritur ſimilitudo eius. Et
hec eſt doctrina Auicēne ſexto naturaliū parte ſcḋa. ca. 3°
⁊ iterū parte quarta. c. 2°. ¶ Ad 2ᵐ de Dionyſio. q̄ ſupio-

Ad intelligendū qd creatum duo ad mī° regrūt

ra non poſſunt cognoſci per ſimilitudines inferioris ordi/nis. Dicēdū ꝙ illa verba non inueniunt̄ in noſtra trāſla/tione. eſto tñ ꝙ inueniātur in alia. Dicēdu ꝫ ꝙ Dionyſius per ſimilitudines inferioris ordinis nō intelligit ſimilitu/dines genitas vel expreſſas a re. ſed rerū materialiū pro/prietates īquātū ſunt ſymbolice ſimilitudines rerū ima/terialiū. ſicut ꝓprietates ignis ⁊ leonis ſolū ſunt ſymbo/lice ſimilitudines proprietatū dei. ⁊ de talibus ſimilitudi/nibus verū dicit: ſed nō eſt ad propoſitū. ¶ Ad tertiū cū dicit. ꝙ diuina eſſentia eſt ſuū eſſe. qđ nulli forme create pōt cōpetere. Dico ꝙ illa ſpēs repſentat deū. ⁊ quantū ad eēntiā ⁊ quātū ad eſſe. ⁊ h̄ poſſe eſt. q̄uis ipſa forma nō ſit ſuū eſſe. nō. n. reqrit̄ oīmoda ꝓportio īter ſilitudinē ⁊ rē cuius eſt ſimilitudo. Spēs. n. ſiue ſimilitudo in aīa nō eſt corporalis: ſicut dicit Aug⁹ de trinitate. xiiij. ca. xvi. Spe/cies rei viue nō eſt res viua. ⁊ tñ repreſentat eā viuā. Si/militer dico in ꝓpoſito. ꝙ ſpēs ſiue ſimilitudo diuine eſ/ſentie. q̄uis ipſa nō ſit ſuū eſſe. tñ repreſentat diuinam eſ/ſentiam. ⁊ ꝙ ipſa eſt ſuum eſſe. ¶ Ad quartū. ꝙ diuina eſſentia eſt incircūſcripta. Dicēdū ꝙ ex hoc nō ſequitur ꝙ diuina eſſentia non poſſit cognoſci per ſpēm termina/tam ⁊ finitam. ſed ſequitur ꝙ per talem ſpeciem nō poſ/ſit cognoſci pfecte. ſ. q̄tū cognoſcibilis eſt: ſic. n. nō eſt co/gnoſcibilis a creatura nec ꝑ creaturā: ſꝫ a ſeipſa ꝑ ſeipſam.

Reſpōſio ad hec ſcōm Thomā.

¶ Iſtam veritatem. ſ. ꝙ deus a beatis in patria videtur per eſſentiā ſuā. ⁊ per nullā ſpeciē creatā mediā: docet fra/ter Thomas pma parte. q. xij. arti. 2⁹. Et in queſtionib⁹ diſ/putatis de veritate. in. q. pma de cognitione angeloꝝ. Et Alibi cōtra Gentiles. li. iij. ca. xlix. ⁊. l. ⁊. lij. cuius doctrina diuinitus inſpirata ſi recte itelligat̄: oēs predicte cauilla/tionū tenebre quaſi infuſa luce euaneſcūt. Ut aūt falſita/tis tortuoſa gibboſitas: rectitudine veritatis ad ipſam ap/plicare cūctis appareat: aliqua dictoꝝ fratris Thome ve/ritatē ſꝫm datā a deo ſibi ſapiētiā declarātia adducantur: per que iſtoꝝ ſophiſmata diſſoluant̄. ⁊ rōnes eius verita/tem oñdētes: per eoꝝ cauillationes nequaq̄ ipediri poſ/ſint: cōprobētur quē modū in ſingulis articulis ſequētib⁹ tenebimus deo iuuāte. ¶ Ad euidētiā ergo predictorum ſunt duo ꝯſideranda. ſ. qualiter deus pōt eſſe: ⁊ eſt forma intelligibilis īmediate informās intellectū ad intelligen/dū ſiue cognoſcēdū in beatis. Et qualr opꝫ ꝙ intellect⁹ ſic informatus per habitū lumis glie eleuet̄. ¶ Primū *[margin: Qualiter de⁹ eſt forma intelligibilis.]* docet Tho. ꝯ Gētiles. li. iij. c. xlix. vbi ſic dicit. Sub̄a que eſt per ſe ſubſiſtēs vel eſt forma: vel eſt cōpoſitū ex mā ⁊ forma. Illud aūt qđ eſt cōpoſitum ex mā ⁊ forma nō po/teſt eſſe alteri forma. q2 in eo forma iā ꝯtracta eſt ad illā ma/teriam ꝙ forma alterius eſſe nō poſſit. Illud autē qđ eſt ſolū forma ſubſiſtēs pōt etiaꝫ alteri eſſe forma: dūmodo habeat eſſe tale qđ pōt ab alio participari cuiuſmodi eſt aīa. Si vo eſſe eius non pōt ab aliquo alio participari: cu/iuſmodi eſt angelus vel intelligentia: nulli rei poteſt eſſe forma. q2 ſic determinat̄ per ſuū eſſe ꝙ nō poteſt eſſe al/terius rei forma: ſicut materialia ita determinantur per ſuā māꝫ ꝙ nō poſſint eſſe aliarū rerū forme. Hoc aūt ſi/cut in eſſe nāli ⁊ ſubſtātiali inuenit̄ ſic in eſſe intelligibili ꝯſiderādū eſt. Cū eniꝫ pfectio intellectus ſit verū: illud in/telligibile eſt vt forma tm̄ in genere intelligibiliū qđ eſt ipſa veritas. qđ ꝯuenit ſoli deo. Nā cū verū ſeqtur eſſe: il/lud tm̄ eſt ſua veritas qđ eſt ſuū eſſe. qđ eſt proprium ſoli deo. Alia igit̄ ſubſiſtētia itelligibilia nō ſunt pura forma in genere intelligibiliū: ſed vt forma habētia intelligibi/lem in ſubiecto. Eſt eni vnūqđqꝫ eoꝝ verū nō veritas ſi/cut ens: nō eſſe. Sola igit̄ eſſentia diuina poteſt eſſe itelle/ctui creato vt forma ⁊ ſpecies intelligibilis qua itelligit. Nec tñ pōt eſſe forma alicuius alterius rei ſꝫm ſuū eſſe *[margin: Quare deus non eſt forma alterius rei.]* nāle. ſeqret̄ eni ꝙ ſimul cū alio ꝯiūcta ꝯſtitueret aliquā vnā nām: qđ eſt impoſſe: cū diuina eſſentia in ſe pfecta ſit in ſua natura. Spēs aūt itelligibilis vnita itellectui non ꝯſtituit aliquā nām nouā. ſed ſolū pficit ipſū ad intelli/gēdū: qđ pfectioni diuine eſſentie nō repugnat: cū ſit tm̄ forma ⁊ pura ſpēs intelligibilis: vt patet ex dictis. ¶ Se/cūdū. ſ. ꝙ ad hoc ꝙ itellectus creat⁹ iſta forma ac ſpē itel/ligibili iformet̄: oporteat ꝙ per lumē glorie ſublimetur. *[margin: Cur requirit lumen glie ad viſionē diuine eſſentie]* Docet Thomas eodē libro. ca. li. vbi ſic dicit. ꝙ ipoſſe eſt ꝙ id qđ eſt alicui⁹ rei forma ꝓpria fiat forma alteri⁹. qđ nō pticipat aliq̄ mō ſilitudinē illi⁹ rei cui⁹ eſt illa forma ꝓpria. ſicut lux que eſt ꝓpria forma corporis ſūme dia/phani. nullo mō fieret forma vel actus alicuius qđ nullo modo participat diaphaneitatē. Eſſentia autē diuina eſt ꝓpria forma itelligibilis itellect⁹ diuini: vtpote ipſi ſoli ꝓ/portionata. Impoſſibile eſt ergo ꝙ eſſentia diuina fiat ſi/cut forma itelligibilis vel ſpēs alicui⁹ itellect⁹ creati: quē nō eſt deus niſi itellect⁹ ille aliquā ſilitudinē dei pticipet. Cū aūt iſta forma. ſ. dei ſit nobiliſſima opꝫ diſpōnē ipſam vel ſilitudinē a deo pticipatā eſſe nobiliſſimā. Huiuſmo/di aūt eſt habit⁹ luminis glorie in pña. de quo dicit̄ in pſ. *[margin: Quare dr̄ lumen glorie.]* Et in lumine tuo videbimus lumē. ſ. diuine eēntie. ¶ Et nota ꝙ illa diſpoſitio qua itellect⁹ creat⁹ ad itellectualem dei viſionē extollit̄: ꝯgrue lux glorie dicit̄. nō ꝓpter hoc ꝙ facit itelligibile in actu. ſicut lux itellect⁹ agētis. ſed ꝓ/pter hoc ꝙ facit itellectū patiētē actu itelligere. Uñ ibi/dē plures alias efficaces rōnes ponit hoc idē oſtēdētes. ſ. ꝙ ad hoc ꝙ dei eſſentia videat̄: oportet intellectū per lu/men glorie eleuari: ex his que docet Thomas patet poſſi/bilitas poſitionis predicte ſuperius impugnate.

Ad obiectiones corruptorū.

¶ Ad primū *[margin: Ad pᵐ]* igit̄ qđ obyciūt in ꝯtrariū de Aug̃ de trinitate. li. ix. c. xi. dica/mus ſicut dicit Tho. ꝙ illa auctoritas habet intelligi de notitia dei in via. Et qñ ſubiūgit̄ ꝙ hoc ſufficit nobis ad ꝓpoſitū. manifeſtū eſt ꝙ nō dicūt verū. Lꝫ eniꝫ deus in via per ſpeculū ⁊ in enigmate cognoſcit̄ per ſimilitudi/nē aliquā a ſe creatā impfecte. non tñ in patria: vbi ſicuti eſt ad vidēdū eū nō ſufficit aliq̄ ſilitudo creata. imo nec vniuerſitas creature. qñ impoſſe foret ꝙ ipſū ſufficiēter in tali viſiōe repreſentaret. In via aūt vbi per creaturas deū cognoſcim⁹ ꝯceptū noſtrū tali cognitiōi expreſſū in mēte nr̄a cernimus. quē Aug⁹ in pdicta auctoritate ama/tam notitiā ⁊ verbū mētis: ⁊ ſimilitudinē deo iferiorē. q2 eſt in iferiori natura: appellat. vt patet ituēti vba eius ibi/dē. In patria vo qñ videbim⁹ deū per eſſentiā ꝓpriam: cernem⁹ in mēte noſtra ꝓpriū dei ipſi⁹ verbū. qđ eſt pfe/cta ſimilitudo plene ac pfecte adequās paternū itellectū a quo exprimit̄. Et ſꝫm hāc viſionē maxime deo aſſimila/bimur. ⁊ maxime ei⁹ beatitudinis pticipes erimus. nā ipſe deus intelligēdo ſe per ſuā eſſentiā in vbo ab ei⁹ itellectu expreſſo: oīa videt. ⁊ hec eſt eius felicitas. Et nos per ean/dē eſſentiā deū vidētes idē verbū videbim⁹. ⁊ oīa in ipſo cernem⁹. Siles ergo ei erim⁹ qñ videbimus eū ſicuti eſt. ¶ Ad ſcōm de Anſelo dicēdū. ꝙ illa ſilitudo expreſſa de *[margin: Ad 2ᵐ]* qua loqtur Anſ. ibidē eſt ipſa formata cogitatio ⁊ verbū mētis. qđ nō eſt pncipiū cognoſcēdi rē. ſed illud qđ itelli/gēdo vel cognoſcēdo in ipſa mēte exprimit̄ ſiue format̄. Et hoc māifeſte patet per vba Anſ. ibidē. ⁊ per Aug⁹ vbi q2 expſſam eni ſiue formatā rōnē rei itellectā ⁊ placētem vel amatā vocat Aug⁹ verbū mētis. qđ phs vocat conce/ptū mentis. quē vox ſignificat pmo. ⁊ hic ſe tenet a parte obiecti cogniti: ⁊ nō eſt pncipiū cognoſcēdi. Illud docet

Thomas

Thomas in multis locis euidēter.⁊ iō quo ad hoc iſta ſuf
Ad 3ᵐ ficiant. ¶ Ad 3ᵐ cū dicit ꝙ qua ratione pōt diuina eſſen
tia eſſe forma ītelligibilis informās intellectū ad intelli/
gendū:eadē rōne poterit imediate eſſe per ſe lumen ꝯfoꝛ
tās ipſuꝫ ad vidēdū. Manifeſtū eſt ex ꝑdictis ꝙ illud nō
ſequit̄. Quia vt dictū eſt ad hoc ꝙ iſta forma nobiliſſima
diuina.ſ.eſſentia fiat itellectui creato forma itelligibilis
neceſſe eſt ipſuꝫ itellectū eleuari ad quandā deiformita/
tē quantū poſſibile eſt.⁊ ad hoc requiritur lumen glorie.
Similiter cū querūt.quare nō poſſet deus videri per ſi/
militudinē quam gigneret vel faceret:ſicut videt̄ eſſe de
lumine naturali. Dicendum ꝙ deus ipſe perfectiſſime vi
debitur in patria.qm̄ illā ſimilitudineꝫ quam gignit:que
eſt verbū ⁊ filius:quē ſolum ex ſe gignit videbimus.⁊ iō
Jo.14. ipſe filius in Joan.ait.qui videt me videt ⁊ patrē.ſꝫ nulla
ſimilitudo creata quā facit ſufficit ad repreſentādū ipſuꝫ
Ad 4ᵐ ſicut eſt. ¶ Ad 4ᵐ dōm ꝙ ſpecies lucis create gignentis
adequatur v̄tuti eiuſdē.⁊ iō ſufficit ad ꝑfectā eius repre/
ſentationem.ſed lumen glorie lꝫ ſit quedā deiformitas ⁊
dei ſimilitudo.nō tñ adequat virtutē eius:ſed in infinitū
deficit.⁊ ideo ad repreſentandum nō ſufficit. Et ſic patet
reſponſio ad obiecta.

Infirmatio cauillationuꝫ coꝛruptoꝝ quo ad pᵐ articuluꝫ.

¶ Reſtat ergo videre qualiter rationes iſtam
veritatem oſtendentes per predictas illoꝛum cauillatio/
nes ſupⁿpoſitas nō impediantur. Impediendo ergo pri/
mam rationem duo falſa dicunt. Quoꝛum primuꝫ eſt ꝙ
mens noſtra cognoſcit ſeipſam per ſimilitudinem a ſe ge
nitam.ſimilitudo autem de qua loquitur Anſel.in aucto/
ritate quam adducunt eſt ipſa foꝛmata cogitatio ⁊ ver/
bum ipſius qō eſt ſeipſam cognoſcendo mens in ſemet/
ipſa exprimit.qō non eſt principiuꝫ intelligendi vt dictū
eſt.ſed effectus ac terminus intelligibilis operationis.eſt
enim ratio rei intellecta quāꝫ nomen ſignificat ſm pħm
que nunꝙ̄ poſuit.nec Comᵗᵒʳ prout iſti fingūt ꝙ intelle/
ctus noſter intelligit ſeipſum per ſpeciem a ſe genitam.ſꝫ
per hoc ꝙ ducitur ad actum intelligendi per ſpecies intel
ligibilium alioꝛum. Iſtud docet Tho.in pꝛima parte.q.
3ᵒ de aia. Tex.cō. 14. lxxxvij. arti.ꝑ.prout enim ibi dicit. Unūqδqꝫ eſt cogno/
ſcibile ſm ꝙ eſt in actu.qꝛ ergo itellect⁹ noſter ſm pħm
in nā ⁊ eſſentia ſua eſt in potētia.⁊ q̄ſi tabula raſa:ad hoc
ꝙ ſeipſum intelligat neceſſe hēt reduci per aliaꝫ ſpeciem
alicuius intelligibilis ad actum ſm ipſum.⁊ hoc eſt verū
q̄diu manet forma coꝛpoꝛis coꝛruptibilis. quādo v̄o aīa
noſtra erit a coꝛpoꝛe ſeparata:intelliget ſe per ſuam eſſen/
tiam:nō per ſpeciē a ſe genitam. Scōm falſum ⁊ inconue
niens maximuꝫ qō ponitur in iſta reſponſione eſt.ꝙ deus
preſens intellectui non poſſit eſſe eidem preſens in ratio/
ne obiecti cognoſcibilis niſi ipſum moueret:qō fieri non
poteſt niſi per foꝛmam fluentem nō quieſcentem. vnde
cum diuina eſſentia nullo mō in intellectu vt foꝛma flu/
ens eſſe poteſt:ideo nō ſufficit. q̄uis preſens ſit ad intelli/
gendum ſicut dicunt.qō patet eſſe falſiſſimum. Nam ſpe
cies intelligibilis que eſt ratio intelligendi ⁊ pꝛincipium
3ᵒ de aia. Te.cō.38 nō eſt fluens ſed manens in intellectu:qui eſt locus ſpecie
rum ſm pħm. Hoc etiam patet per Augᵐ de trinitate.li/
bro.xiiij.cap.xij.vbi ait. Trinitatem cōmendabimus ſic
vt illud vnde foꝛmatur cogitantis obtutus in memoriā
e.T.cō.6 poneremus. Ecce manifeſte dicit ꝙ acies mentis infoꝛ/
matur a ſpē repoſita in memoꝛia:que nō fluit ſꝫ manet.
ipſum v̄o verbum qō non eſt pꝛincipiuꝫ cognoſcendi.ſed
per actum cognoſcendi in acie mentis foꝛmatur non ma
net quando mens ad alia ꝯuertitur. Nō ergo illud quod
eſt foꝛma intelligibilis ac pꝛincipium intelligendi eſt flu
ens ⁊ in fieri:ſed quieſcens ⁊ permanens.alioquin diuina
eſſentia nō ſufficeret ſibi vt eſſet ſibiipſi pꝛincipium intel
ligendi.cum nec fluat nec ſit in fieri:qō nefas eſt dicere.
Sicut ergo illa incōmutabilis eſſentia eſt ſibiipſi pꝛinci/
pium intelligendi ⁊ foꝛma intelligibilis per naturam.ſic
⁊ menti beate erit foꝛma intelligibilis ⁊ pꝛincipium intel
ligendi per gratiam ⁊ gloꝛiam. ¶ Illud autem qō addu/
cunt de Auicēna de caloꝛe ethice ⁊ tertiane:nō eſt ad pꝛo/
poſitum. Lꝫ enim motus ⁊ mutatio faciat ad maioꝛem
perceptionem ſm ſenſum:nō tamen requiritur ad perce
ptionem ſm intellectū:cuius obiectum eſt ab eiuſmodi
conditionibus abſtractum. ¶ Itē.illud qō dicunt ad ſcōaꝫ
rationē nihil facit ad pꝛopoſitum. Sicut enim ſymbolice
ꝓprietates rerum materialium quas ponunt nō ſufficiūt
repreſentare ꝓprietates immaterialiū:ſic nec aliqua crea
tura ſufficit repreſentare deum ſicuti eſt. ¶ Itē.hoc qō di/
cunt ad 3ᵒᵐ rōnē nō valet.qꝛ q̄uis ſimilitudo per quā co/
gnoſcitur res aliqua nō cōueniat in omnibus cū re:hoc ta
men eſt neceſſarium ꝙ ſit perfecta ſimilitudo ipſius.alio
quin nunꝙ̄ plene ipſaꝫ repreſentabit.ſed ſimilitudo crea/
ta que nō eſt ſuum eſſe:eſt deficiens a deo que eſt ſuum
eſſe in infinitum. ¶ Item illud qō dicunt ad quartam
rationem nihil facit. q̄uis enim diuina eſſentia nō vide/
tur quantuꝫ cognoſcibilis eſt a creatura nullo tamen mo
do videri poteſt a creatura ſicuti eſt:niſi per aliquid quod
ipſaꝫ ſic repreſentat.ſed ad hoc nō ſufficit aliqd alitud ab
ipſa vt ꝓbatū eſt. Ipſa ergo per ſeipſaꝫ videt̄ a btīs in pa
tria.ad quā nos ꝑducat qui ſine fine viuit ⁊ regnat Amē.

Nota. In quibuſdam codicibus inueniuntur repli/
ce ſequentes cum ſolutionibus. Pꝛimo enim
ſic. ¶ Arguitur.ſicut intellectus in cognitione eſt illud
qō cognoſcit:ita ſpecies eſt illud quo cognoſcit.ſicut ergo
virtute diuina intellectus poteſt eleuari vt cognoſcat:ita
⁊ ſpecies vt ſit illud quo cognoſcat non obſtante ſubſtātia
infinita dei. ¶ Rñ°.non eſt ſimile de potentia ⁊ ſpecie.qꝛ
enim potentia rationalis eſt:poteſt eleuari vt intelligat:
non ſic ſpecies.vel ſic non eſt ſimile.quia in ſpecie requi/
ritur repreſentatio rei.non autem in potentia.repreſenta/
tio enim requirit equalitatem.quam non eſt inuenire in/
ter ſimilitudinem creatam ⁊ eſſentiam diuinam. ¶ Itē
ſi ſpecies lapidis in oculo eſſet ipſa lux:non requireretur
lumen in medio.vt patet in oculo catti.ſed eſſentia diui/
na eſt lux vera.⁊ eſt ſpecies que videtur vt dicis.ergo non
requiritur lumen glorie. ¶ Rñ°.q̄uis eſſentia diuina ſit
lux propter diſtantiam.tamen intellectus ab ipſa opoꝛtet
intellectum eleuari per lumen gloꝛie. ¶ Item ſi querit̄.
quare nō videtur per ſpeciem: Si dicas.quia ſpecies nō
poteſt ipſum perfecte repreſentare. ¶ Contra.ergo cum
ſpecies intelligibilis ſit accidens in intellectu poſſibili nō
poteſt perfecte repreſentare qō quid eſt rei nihil intellige
re poſſumus vt videtur. ¶ Rñ°.nō repreſentat ſpecies vt
eſt accidens.ſed vt eſt ſimilitudo ſubſtantie. Uel melius
dōm ꝙ ſicut ignis generans ignē agit per accidentia:ſcili/
cet per qualitates actiuas que agunt ⁊ in virtute ſubſtan/
tie generant ſubſtātiam.ita ſpecies in virtute ſubſtantie
habet vt repreſentet ſubſtāntiā rei. ¶ Cōtra.eadē ratione
ſpēs creata in v̄tute ſubſtātie increate poterit repreſenta/
re ſubſtāntiā increatā. Rñ°.in accidēte nō requirit̄ v̄tus in/
finita vt repſentet ſubſtantiam ſicut ibi.iō nō eſt ſimile.

Articulus ſecundus.

In pᵃ pte.q.xiiij.
art.xi.in rñſiōe pmi argᵐ.
dicit Thoᵃˢ ꝙ itellect⁹ nō cognoſcit ſingula/
ria.qꝛ itellect⁹ noſter abſtrahit ſpēm intelli/
gibilē a pncipijs indiuiduātib⁹.vñ ſpēs itelli
gibilis itellect⁹ nři nō pt eē ſilitudo pncipioꝝ īdiuiduātiū

Corruptorium. ¶ Hoc pbet occaſionē errā-
di. qꝛ ſꝫ hoc aīe ſepate ⁊ āgeli
1 in pria chriſtū itelligibili cognitiōe nō cognoſcerēt. qđ eſt
ꝯ illđ Jo. 17°. Hec eſt vita eterna ⁊c. vſqꝫ ibi. ⁊ quē miſiſti
2 ieſuꝫ chrm. ¶ Itē hoc eſt ꝯ Aug. 22°. de ciuita. dei. cap.
29°. ⁊ ꝯtra rōcinationē phoꝝ dicētiū. Ita mētis aſpectu in
telligētia videri. ⁊ ſenſu corpis corpalia. vt nec itelligibi-
lia per corp°. nec corpalia per ſeipſaꝫ mēs valeat intueri.
⁊ vera rō ⁊ phica irridet auctas. ¶ P. vt dicit Seneca in
3 Prouer. Pctm̄ eſt actio volūtaria. ſꝫ actiones ſingulariū
ſunt. ergo pctm̄ actio ſingularis eſt. ⁊ hoc nōnunqꝫ eſt cir
ca obiecta que nō ſenſu aliq̄ ſꝫ itellectu apphēdi pnt. Si
igit̄ itellect° nō cognoſcit ſingularia vt dic̄. ⁊ de hoc ꝙ hō
nō cognoſcit nō penitet. nec ſe corrigit: dicente Sene. ad
Lucil. Initiū ſalutis eſt notitia pcti. qui eniꝫ pctm̄ nō co
gnoſcit corrigi nō vult. nec huiuſmodi pctm̄ pōt corrige-
re. nec de eo penitere. qđ cū ſit erroneū ⁊ illud ex quo ſeq
tur. ſ. ꝙ intellect° nō itelligit ſingularia. ¶ P. hoc eſt cō
4 tra phiam. qꝛ ſi intellect° nō cognoſcit ſingularia: tūc nō
poterit facere ꝓpoſitionē aliquam in qua eſſet ſingularis
res. ⁊ ita nec ſyllogiçare. ¶ P. tunc non poſſet ex multis
5 ſingularib° colligere vnū vniuerſale. ex incognitis enim
nō pōt cognoſcens intentionē cognoſcibilem abſtrahere.
¶ P. ſm hoc intellectus non poſſet inuenire ⁊ determi
6 nare rectam rōnem agendorum. cum omnis actio ſit ſin-
gulariū ⁊ circa ſingularia. ⁊ ita eſſet fruſtra conſiliū ⁊ deli
beratio. quod ſtultiſſimum eſt dicere. ¶ Ad rationem
Thome dici poteſt. ꝙ intellectus nō ſolum cognoſcit vel
intelligit per ſpecies vniuerſales ⁊ abſtractas a conditio-
nibus indiuiduātibus ⁊ materialibus ſicut ſupponit ⁊ fal
ſe: ſed etiam intelligit per itentiones ⁊ ſpecies ſingulares.
⁊ per tales intelligit ſingularia. quo mō enim intellectus
cōponeret tales ꝓpoſitiones. Petrus nō eſt Joannes: niſi
prius acciperet intentiones ſimplices Petri ⁊ Joannis. re
uera nullo mō. vñ arg^m procedit ex ſuppoſitione falſa. ſ.
ꝙ intelligit ſolū per ſpēs vniuerſales. Hec ſunt vba coꝝ.

Reſpōſio ad hec ſcđm Thomā.

Ueritatem circa cognitionē ſingulariū ab intellectu no-
ſtro euidenter docet Tho^as pte pª. q. 86. arti° p. quē ſi iſti
intelligerent: nō ſic cōtra ipſum inaniter garrirent. Dicit
eniꝫ ſic vt patet cuilibet intuenti in reſponſione pncipali
ꝙ ſingularitatem in rebus mālibus itellectus noſter di-
recte ⁊ pmo cognoſcere nō poteſt. Cuius ratio eſt. qꝛ pnci
pium ſingularitatis in rebus mālibus eſt materia indiui-
dualis. intellectus aūt noſter intelligit ſpecieꝫ itelligibilē
abſtrahendo ab huiuſmodi materia. qđ aūt a mā indiui
duali abſtrahit̄ eſt vniuerſale. vñ itellectus noſter dire-
cte nō eſt cognoſcitiuus niſi vniuſiuꝫ. Indirecte aūt ⁊ q̄ſi
per quandā reflexionem pōt cognoſcere ſingulare. qꝛ per
ſpēs itelligibiles vniuerſales quas abſtrahit nō pōt actu
itelligere niſi ꝯuertēdo ſe ad phantaſmata ſingulariū in
T. cō. 39 qbus ſpēs itelligibiles intelligit. vt in 3° de aīa dicit̄. Sic
igit̄ ipſuꝫ vniuerſale per ſpēm itelligibilē itelligit directe
Indirecte aūt ſingularia quoꝝ ſunt phantaſmata. ⁊ hoc
mō format ꝓpoſitionē hanc. Sortes eſt hō. vñ patet ex
his que dic̄ hic Tho^as. ꝙ nō itēdebat dicere ſupra. q. xiiij.
arti° xi°. in rñſione pmi arg^u. ꝙ itellect° noſter nullo mō
cognoſcit ſingularia: ſꝫ ſolū ꝙ nō cognoſcit ſingularia re-
rum māliū pmo ⁊ directe. vñ ipſe dicit in iſta. q. 86. arti°
pmo in rñſione ad 3^m arg^m. ꝙ ſingulare nō repugnat itel-
ligibilitati inq̄tū ſingulare ſꝫ inq̄tū eſt māle: qꝛ nihil in-
telligit̄ niſi imāliter. ⁊ iō dicit ꝙ ſingulare qđ nō eſt māle
cuiuſmodi eſt intellectus hoīs nō repugnat itelligibilita-
ti intellect° noſtri. ¶ Ex his patet rñ° ad arg^ta que addu-
cuntur. ¶ Ad p^m dōm. ꝙ angeli ⁊ aīe ſepate vident deuꝫ Ad p^m
per eſſentiam que ſūme eſt imālis ⁊ ſufficiens ratio co-
gnoſcendi oīa ſicuti ſunt: per quā chriſtus in ſua diuinita-
te nō ſolū: ſed etiam in ſua humanitate cū oībus alijs in-
telligibilibus cognoſcet in patria pfectiſſime. ¶ Ad 2^m Ad 2^m
dōm. ꝙ Aug° intēdit dicere. ꝙ itellectus noſter intelligit
illa mālia ⁊ ſenſibilia. virt° eniꝫ cognoſcitiua ſupior pōt
in oīa illa in que pōt vtus iferior. lꝫ cognoſcat altiori mō
ſibi ꝯgruo. vñ illa que cognoſcunt̄ a ſenſu ſub ꝯditionib°
mālib° ⁊ indiuiduantib° cognoſcunt̄ ab itellectu per ab-
ſtractionē ab huiuſmodi conditionib°. ¶ Ad 3^m dōm. ꝙ Ad 3^m
actio interior cū ſit ſpiritualis ⁊ imālis cognoſcit̄ directe
ab itellectu noſtro. Actiones vō exteriores ⁊ corpales co-
gnoſcunt̄ ab itellectu idirecte ſicut ſingularia iſta mālia.
Ratio igit̄ fundat̄ ſup falſuꝫ. ſ. ꝙ itellectus noſter nullo
mō cognoſcat ſingularia mālia. Et per idē patet rñ° ad
4^m. ¶ Ad 5^m dōm ꝙ innitit̄ falſo. ſ. ꝙ intellect° pmo in- Ad 4^m
telligit ſingularia. ⁊ ſic colligat cognitionē vnius vniuer- Ad 5^m
ſalis. hoc enim falſuꝫ eſt ⁊ cōtra phm manifeſte. Species
enim itelligibilis abſtracta eſt per itellectū agentē ab oī-
bus cōditionib° indiuiduātib° ⁊ mālib° ſm phm vñ re-
preſentat pmo q̄dditatē rei abſtractis huiuſmodi ꝯditio
nibus. ⁊ ſic eſt vniuerſalis. vñ vniuerſale cognoſcit̄ ab in
tellectu directe ⁊ primo. ¶ Ad 6^m dōm ſicut ad 3^m ⁊ 4^m.
¶ Deſtructio reſponſionis quā afferunt ad rōneꝫ Tho^e Ad 6^m
quando dicūt ad rōnē Tho^e. falſuꝫ eſſe intellectū noſtrū
ſolū itelligere per ſpecies abſtractas. manifeſtū eſt ꝙ ne-
gāt totā doctrinā phoꝝ in hac pte ſine rōne. ⁊ hoc ſine rō
ne. ⁊ ideo non ſunt audiendi.

Articulus tertius de co-

gnitione dei quo ad contingētia. In eadem
q. 14° arti. 13°. vbi querit̄. an ſcia dei ſit reſpe
ctu futuroꝝ ꝯtingentiū. in rñſione. q. dicit. ꝙ
cōtingens aliqđ pōt duplr ꝯſiderari. Uno mō in ſeipſo ſꝫ
ꝙ iaꝫ actu eſt. ⁊ ſic nō cōſiderat̄ vt futuꝝ ſed vt preſens.
nec vt ad vtrūlibet ꝯtingēs: ſed vt determinatū ad vnū.
⁊ propter hoc ſic pōt ſubdi certe cognitioni infallibiliter.
vtpote ſenſui viſus: ſicut cū video Sortē ſedere. Alio mō
pōt ꝯtingēs cōſiderari vt eſt in ſua cauſa. ⁊ ſic cōſiderat̄
vt eſt futuꝝ. ⁊ vt eſt cōtingēs ⁊ nondū determinatuꝫ ad
vnū. qꝛ cā ꝯtingens ſe hēt ad oppoſita. ⁊ ſic ꝯtingens non
per certitudinē ſubdit̄ alicui cognitioni. vñ quecūqꝫ effe
ctū cōtingentē cognoſcit in ſua cauſa tm̄. nō habet niſi cō
iecturalem cognitionē. Deus aūt cōtingentia nō ſolū pro
ut ſunt in ſuis cauſis: ſed etiā ꝓut vnūqđqꝫ eſt actu in ſe-
ipſo cognoſcit. Et ratio ſua eſt aliq̄tulū infra. qꝛ cognitio
diuina menſuratur eternitate ſicut ſuum eſſe. Eternitas
aūt eſt tota ſimul. ⁊ ambit totū tēpus. vñ oīa que ſunt in
tēpore: ſunt deo ab eterno preſentia. ſꝫ nō ſolū ea rōne. qꝛ
hēt rōnes reꝝ apud ſe pſentes: vt q̄dā dicunt. Sed quia
eius intuitus fert̄ ſup oīa ab eterno. ꝓut ſunt in ſua pſen-
tialitate. vnde manifeſtum eſt ꝙ contingentia infallibili
ter a deo cognoſcuntur.

Corruptorium. ¶ Iſta poſitio nō hēt verita
tē: ſed ꝯtinet erroreꝫ manife-
ſtum. imo multos errores. qꝛ nō intendit dicere ꝙ deus
eque certitudinalr cognoſcit futura ꝯtingētia ac ſi eēnt p- 1
ſentia ⁊ determinata in reꝝ nā. hoc enim veꝝ eſt. Sꝫ in-
tendit ꝙ quia eternitas preſens eſt omni dñe temporis ⁊
omnis differētia tēporis pſens eternitati. Iō cōtingentia
que nō ſunt realiter in tēpore: iā ſunt realiter ⁊ actualiter
per naturas ſuas in eternitate. ⁊ ſic ſubijciunt̄ diuine vi-
ſioni. ⁊ hoc maxime exprimunt vba ſua cū dicit. oīa que
ſunt in tēpore ſunt deo ab eterno preſentia. nō ſolū ea rō-
ne qꝛ

ne quia habet rationes rerum apud ſe preſentes: vt qui-
dam dicunt: ſed quia eius intuitus fertur ſuper omnia ab
eterno prout ſunt in ſua preſentialitate. hoc enim eſt ſim-
pliciter falſum ⁊ erroneum. qꝛ hoc eſt ponere contingen-
tia. ⁊ multo fortius neceſſaria ab eterno in eternitate eſſe:
lꝫ in tempore ſint ꝑducta de nõ eſſe in eſſe. Conſtat eniꝫ
ꝙ res non poſſunt dici deo preſentes niſi dupliciter. ſ. vel
in ſua rõne cauſali. vel in ſua exiſtentia actuali. Si ergo
omnia que ſunt in tempore ſunt ab eterno preſentia deo:
nõ qꝛ habet apud ſe rationes preſentes vt ipſe dicit: neceſ-
ſe eſt ꝙ omnia fuerint ab eterno in eternitate ſub exiſten-
tia actuali: ſicut vnꝗꝫ poſtea fuerunt in tempore. ⁊ hoc eſt
ponere omnia ab eterno in eternitate. qd̃ eſt contra fideꝫ
2 noſtrã. ¶ Hoc eſt etiam cõtra rationem. Certũ eſt enim
ꝙ ſancti ⁊ philoſophi ponunt deum ab eterno apud ſe ha-
buiſſe rõnes cauſales ⁊ ideales etiam omnium fiendoꝝ.
⁊ per illas ⁊ iuxta illas feciſſe ⁊ facere quicq̃d fecit ⁊ facit.
Hoc autem eſt ocioſum ponere ſi ab eterno ⁊ in eternita-
te preſentia erant in naturis proprijs. ⁊ ſic ſubdita diuine
viſioni. qꝛ ad cognoſcendum ⁊ faciendum omnia in tem-
pore ſufficiebant ipſe res actualiter exiſtentes in eternita-
te. Et ita eſſet ſuperfluum ponere rõnes in deo. qd̃ eſt con-
3 tra ſanctos ⁊ philoſophos. ¶ Ratio etiam ſua procedit
ex falſo intellectu. quãdo dicit ꝙ eternitas ambit omne
tempus. ⁊ ꝙ omnis differentia temporis eſt preſens eter-
nitati. Nõ eniꝫ ſic intelligit̃ ꝙ eternitas ambiat tempus
⁊ temporalia in naturis ſuis q̃diu non ſunt. vel ꝙ tẽpus
⁊ res temporales que nihil ſunt in natura ꝓpria ſint pre-
ſentes eternitati. Sed hoc pro tanto dicit̃ ꝙ cauſales rõ-
nes ⁊ ideales omnium temporũ ⁊ oium tẽporalium ſunt
deo preſentes ab eterno. Et hunc intellectum videt̃ expli-
care Aug⁹. xi. ꝯfeſſ. parum poſt medium dicens. Cũ vide-
ri dicuntur futura. nõ ipſa que nonduꝫ ſunt. i. que futura
ſunt: ſed horum cauſa vel ſigna forſitan videnẗ que non
ſunt futura: ſed preſentia ſunt iam videntibus ex quibus
futura predicunẗ animo cõcepta. que rurſum cõceptiões
iaꝫ ſunt. ⁊ iſta apud ſe intuenẗ qui iſta predicũt. Propter
eundẽ ſenſum dicunẗ omnia vita in deo. ſ. qꝛ res omniuꝫ
in deo viuunt. Vñ Aug⁹. viij. homel. ſuper illud Joan. p̊.
Qd̃ factuꝫ eſt in ipſo vita erat: dicit. Ipſa terra que facta
eſt nõ eſt vita. Eſt aũt in ipſo ſpiritualis quedaꝫ ratio per
quã facta eſt terra. ⁊ hec eſt vita. Certe ſi res ipſe in gene-
re ꝓprio fuiſſent ab eterno in eternitate: nõ dixiſſet euãge-
liſta vniuerſaliter. Quod factũ eſt in ipſo vita erat. vel ſal-
4 tem Aug⁹ nõ tranſiſſet ſine diſtinctione. ¶ P̃. hoc quod
dicit̃ in predicta poſitione. ꝙ quicũqꝫ cognoſcit effectuꝫ
contingenteꝫ in ſua cauſa tñ nõ habet de eo niſi cõiectu-
ralem cognitionem. hoc cõſtat eſſe falſum ⁊ cõtra rõneꝫ
ꝓphetie. Credimus enim ꝙ ꝓphete certitudinaliter vi-
dent que de imobili veritate dei enuntiauerunt: ſicut ha-
betur per diffinitionem ꝓphetie. Conſtat autem ꝙ non
vident futura in ſua natura. ergo in rationibus ſuis cauſa-
libus. ꝙ ſi aliquis hoc negare voluerit de ꝓphetis vel oi-
bus vel aliquibus ſaltẽ de ſanctis angelis negare non po-
terit: q̃n in vbo ⁊ rõnibus cauſalibus ꝓuideãt multa futu-
ra: nõ cõiecturaliter ſed certitudinalr̃. ⁊ illa reuelanẗ pro-
5 phetis ⁊ alijs ſctĩs ſm bñplacitũ ⁊ diſpoſitionẽ dei. ¶ P̃.
tertiũ falſuꝫ ⁊ erroneũ qd̃ ponit p̄dicta poſitio eſt ꝙ deus
alio mõ ꝯtingentia ⁊ tẽporalia nouit q̃ꝫ ꝓut ſunt in ſuis
cauſis. ⁊ alio mõ q̃ꝫ per rõnes reꝝ quas hẽt apud ſe pre-
ſentes. videlꝫ ferendo intuitũ ſup ipſas res ſibi actu p̄ſen-
tes ab eterno. hoc expreſſe habet̃ ex vbis ſuis. nã dicit ſic
in p̄dicta viſione. de⁹ cognoſcit oia ꝯtingentia: nõ ſolũ in
ſuis cauſis. ſed etiã ꝓut eſt actu vnũqḋqꝫ in ſeipſo. ⁊ paꝝ
inferius ſubdit. oia que ſunt in tempore ſunt deo p̄ſentia
ab eterno prout ſunt in ſua p̄ſentialitate. hec ſunt verba
eius. Ex his ſequit̃ ꝙ deus cognoſcit creaturam per rece-
ptionem. Si eniꝫ cognoſcat aliter q̃ꝫ per rõnes reꝝ quas
habet apud ſe ⁊ aliter: q̃ꝫ ꝓut ſunt in ſuis cauſis ferendo
intuitũ ſup ipſas res. hoc nõ poteſt intelligi vel ſalteꝫ fin-
gi niſi per receptionẽ. Deum auteꝫ intelligere vel cogno-
ſcere per receptionem eſt ĩpoſſibile taꝫ ſm ſanctos q̃ꝫ ſm
ph̃os. qui omnes cõcordant ꝙ ſcientia dei eſt cauſa rerũ.
⁊ non cauſata a rebus ſicut ſcientia noſtra. Sꝫ ſine dubio
ſi cognoſceret per receptioneꝫ ſcientia ſua eſſet cauſata a
rebus. Item ex hoc ſequitur ꝙ non eſt purus actus: ſed
eſt ſciens in potentia. ⁊ ꝙ potentia ſciendi in ipſo perfice-
retur per creaturas que omnia ſunt abſurdiſſima. Hec
ſunt verba eorum que ꝓcedunt ex falſo intellectu. ⁊ vti-
nam non ex malo affectu.

Reſponſio ad hec ſm Thomã. Ut pateat omni-
bus ꝙ deductio ad iſta incõuenientia
ſm iſtos nulla ſit oino. nec aliq̃d horuꝫ ex dictis Thome
ſequetur. In p̄mis modus quo deus nouit alia a ſe atten-
datur. Deus enim (prout Thomas pte p̄ma. q. xiiij. arti.
xiij. in reſponſione docet) nõ ſoluꝫ cognoſcit res in ſeipſo
eſſe. ſed per illud ideꝫ ꝙ in ſe continet ſpecies reꝝ cogno-
ſcit eas in propria natura. que lꝫ ſint ſucceſſiue in propria
ſub actuali exiſtentia. non tamen ſubduntur ſucceſſiue
diuine cognitioni que menſurat̃ eternitate. in qua nõ ca-
dit ſucceſſio. ſed eſt tota ſimul cũ temporis cuiuſcũqꝫ dif-
ferentia. nõ ꝙ ptes tẽporis oẽs ſimul exiſtentes eternita-
ti coexiſtant (vt ipſi putant ⁊ falſo) Thomã ſenſiſſe. Sꝫ
qꝛ ipſa eternitas eſt tota ſimul cuꝫ ſingulis partibus tem-
poris nõ ſimul exiſtentibus: ſed ſibi inuicem ſuccedenti-
bus. Illud docet Tomas libro p̊ cõtra Gentiles. cap̊. 66.
tali exemplo. punctus quicũqꝫ ſignatus in circũferentia
circuli ſic ſe hẽt ꝙ nullo mõ põt eſſe ſimul cũ alio puncto
ſignato in eadẽ. ⁊ eſt quolibet alio puncto ſignato in ipſa
prior vel poſterior ſm ſitũ. Oẽs vo pũcti in circũferentia
ſignati ad centrũ qd̃ eſt extra circũferẽtiã directaꝫ habẽt
oppoſitionem ⁊ cõſimilem habitudineꝫ. Sicut ergo pun-
ctis in circumferẽtia q̃buſcũqꝫ ſm ſitũ ordinẽ ſe habẽtib⁹
⁊ ſe ꝯſequentibus pũctus cẽtralis extra ipſaꝫ exiſtens di-
recte ⁊ vniformiter obijcit̃. Sic eternitas ſimplex ⁊ indi-
uiſibilis extra tẽporis ſucceſſionẽ exiſtẽs: oia eiuſdeꝫ ſibi
ſuccedẽtia inuicẽ vniformiter reſpicit ſub p̃ntialitate quã
in ſe hñt ſucceſſiue. Actus ergo cognitiõis mẽſurat⁹ eter-
nitate p̃ntialiter reſpicit oia ſibi inuiceꝫ ſuccedẽtia in tem-
pore. qꝛ ipſaꝫ eoꝝ p̄ſentialitatẽ quã habẽt in ſe ſucceſſiue:
ſed ſimul eternaliter intuendo. non ꝙ ipſe a rebus quas
ſic intuetur eternaliter ſibi ſemꝑ coexiſtentibus cognitio-
nẽ accipiat. ſed omniũ rerum rõnes quas in ſeipſo ſimul
intuet̃: per qd̃ eius intuitus ꝑfectiſſime fert̃ ſuꝑ ipſas: nõ
ſolũ eaꝝ q̃dditates: ſꝫ etiã p̃ntialitates p̃ntialiter. qꝛ eter-
naliter intuẽdo. Ex his pꝫ ꝙ Thomas (ꝓut iſti ĩponunt
ſibi ⁊ falſo) nõ intẽdebat ꝙ oia que ſibi inuicẽ ſuccedunt
in tẽpore in nã ꝓpria: deo coexiſtunt in eternitate. lꝫ ab eo
eoꝝ p̃ntia eternaliter intueat̃. ⁊ ſic oia ſibi dicanẗ p̃ntia.
Et q̃n dicũt ꝙ res nõ p̃nt eſſe deo p̃ntes niſi duplr̃. ſ. in rõ-
ne cãli: vel in ſua exiſtẽtia actuali. Dõm ꝙ res ſunt p̃ntes
deo ab eterno nõ in ſua exñtia actuali. ſed qꝛ ipſe actu in-
tuet̃ eoꝝ p̃ntiã eternalr̃. per hoc ꝙ oiuꝫ reꝝ rõnes exẽpla-
res in ſeipſo cognoſcit quas videt in ſeipſo. ⁊ oia per ipſas
perfecte cognitas cognoſcit in natura ꝓpria. quorum. ſ.
per rationes cãles eaſdem inuenitur cauſa. ⁊ ſic habet in-
telligi quod dicit Thomas ꝙ intuitus dei fertur eternali-
ter ſuper omniuꝫ in tempore ſibi ſuccedẽtiũ p̃ntialitates
nõ ſolũ qꝛ habet rõnes eoꝝ apud ſe vt q̃dam dicũt ſꝫ in-
tuẽdo ea eternalr̃ in ſua p̃ntialitate quam ſimul a deo vt

dictū eſt cognitā ſucceſſiue habēt in nā ſua. ¶ Ad rōnez
Ad pm ſcđam corruptorij. Ex his patet rñſio ad p̄maʒ ⁊ ſcđam.
Ad 2m Non enim illa poſitio ſi intelligat̄ euacuat ideas vel rō-
nes rerum cauſales. quas ſancti ⁊ pħi ponunt in deo. imo
ex hoc ipſo ſequit̄ neceſſario idearuʒ poſitio. qꝛ niſi deus
rōnes ideales ⁊ cauſales oīum antequā ſint eternaliter cō-
ſpiceret rerum temporalium ⁊ creatarū preſentialitates
in tempore ſuccedentes: nō videret eas ex tali inſpectio-
Ad 3m ne eternaliter intuēdo. ¶ Ad rōnē tertiā. cū dicit oīum
rerum temporalium rōnes cauſales eternaliter deo eſſe
preſentes: concedendū eſt. ⁊ pro nobis facit. per hoc ipſuʒ
eniʒ p̄ſentialitates oīum ſunt ſimul in dei notitia ab eter
no antequā eſſent in natura ꝓpria. Et hoc quoqʒ qđ addu-
cunt de Augno libo. ix. ꝯfeſſ. cap. xix. q. ſ. futuꝝ videt̄ per
aliquod preſens oīno facit ad iſtius veritatis declaratio-
nem. ſicut enim intueor aurorā ⁊ ortū ſolis adhuc futuꝝ
per aliqđ qđ p̄ſentialr̄ in aīo imaginor. qđ patet per vba
Augni ibidē. ⁊ eſt per ſe manifeſtū. ſic deus videndo ſuaʒ
eſſentiā in qua p̄ſentialr̄ ⁊ eternaliter cernit oīum rerum
rōnes ideales: neceſſe eſt eoipſo rerum futuraꝝ ſibi repre
ſentatas preſentialitates intueri. Per hoc idē pʒ ad illud
aliud qđ adducūt de Augno ſup Ioā. p̄ma homel. qꝛ eniʒ
oīa que facta ſunt: ſunt vita in vbo in ſuis rōnibus ideali-
bus in ipſo. hinc eſt ꝙ creature eternaliter fuerūt cū earꝝ
p̄ſentialitatibus (que vtiqʒ ſunt create) in ipſo vbo cogni
Ad 4m te. ¶ Ad 4am rōnē cū dicunt effectū ꝯtingentē tm̄ cogno
ſci in ſua cauſa cōiecturalr̄: eſt cōtra rōnem ꝓphetie. Pro
phete enim effectus cōtingētes certitudinalr̄ in ſuis cau-
ſis cognouerūt. Dōm ꝙ effectus ꝯtingētes habēt cauſas
ſuas ꝓximas ꝓpter quas ſunt ꝯtingētes. vtpote in ipſis
indeterminate exiſtētes. ⁊ in talibus cauſis nō cognoſcū-
tur niſi ꝯiecturaliter: vt ſi videaʒ magr̄m multū ſtudere:
conijcio ꝙ ſit diſputaturus: ⁊ hoc itēdebat Thomas hic.
Cā aūt p̄ma oīum cōtingentiū ſicut ⁊ oīum entiū eſt deꝰ
ipſe per rōnes cauſales oīum quas penes ſe habet. in quo
euentus oīum cōtingentiū determinant̄. ac certiſſime eo
rundē futura p̄ſentialitas a deo p̄ſentialiter cernitur: ſue
vtiqʒ p̄ſens ab eterno notitie. Et a ſanctis ꝓphetis ⁊ ange
lis in eiſdem rōnibus eternis deo reuelante nō ſolū cōie-
cturaliter: ſed etiam certitudinaliter cognoſcunt̄. ſicut do
Ad 5m cet Thomas in multis locis. ¶ Ad 5am. Cū dicunt Tho-
mā poſuiſſe deū cognoſcere alio mō effectus ꝯtingentes.
qm̄ ꝓut ſunt in ſuis cauſis quaſi ab ipſis ſibi in eternita-
te coexiſtentibus cognitionē recipiendo. ⁊ hoc Thomaʒ
poſuiſſe. manifeſtum eſt ꝙ falſum dicunt apertiſſimum.
qđ patet cuilibet recto oculo reſpicienti dicta Thome. Cū
enim dicit Thomas ꝙ oīa que ſunt in tempore ſunt deo
p̄ſentia. ꝓut ſunt in ſua preſentialitate. Intendit dicere ⁊
ſatis clare. ꝙ diuine notitie preſens eſt oīum que ſunt ſuc
ceſſiue in tempore p̄ſentialitas ⁊ actualis exiſtentia ab eo
eternaliter cognita. nō cū eo eternaliter exiſtēs in natura
ꝓpria. Nec opʒ ſi aliqđ ſit diuine notitie vel etiaʒ noſtre
preſens ꝓpter hoc ſit preſens in ſe exiſtens. Manifeſtuʒ
eſt enim ꝙ intellectus noſter ſuper p̄ſentiam ⁊ actualem
exiſtentiā rei fert̄: que nō eſt ſed preterijt. qꝛ habet ſpēm
eius in ſe preſentē. Manifeſtū eſt ergo ꝙ multo fortius
deus qui habet penes ſe oīum reꝝ rōnes preſentes: ipſas
pfectiſſime intelligēdo poterit p̄ſentialr̄ ferre intuitū ſui
itellectus ſup oīum p̄ſentialitates antequā eſſent. Nō ergo
a nō exiſtētibus cognitionē recipit. Adhuc ergo nō entia
cognoſcendo eſſentiā ſuā nouit futura ſup preſentialitate
quā erāt habitura p̄ſentialr̄. qꝛ eternalr̄ intuitū ſuū feren
do. oīa eniʒ nuda ſunt oculis eius. qui nō cognoſcit per re
ceptionē. nec eſt in potētia ſciens. cuius ſcīa nō cauſatur a
creaturis. nec eius potentia cognitiua ab ipſis creaturis
pficitur. hoc enim deo attribuere eſt abſurdiſſimum. que
nunquā ex dictis Thome cōcludi poſſunt. ſed per eius do-
ctrinā vbiqʒ declaratur hec ⁊ his ſimilia nullo modo poſ
ſe conuenire Deo. cui eſt honor ⁊ gloria.

Quartus Articulus de hoc qđ Tho-
mas dicit ꝙ quedam ideas
ꝓprias nō habent in deo. In. q. xv. ar. ij. cū
querit̄. vtruʒ oīum que cognoſcit deus ſint
idee in eo. vbi ſic arguit. Deus cognoſcit ma
teriā p̄mā que nullā pōt habere ideā cū nullā habeat for-
mam. ¶ P. deus nō ſolū ſpēs ſed ⁊ genera ⁊ indiuidua
cognoſcit. ⁊ etiā accidentia. ſed horꝝ nō ſunt idee ſm Pla
tonē. Et in rñſione. ij. argumēti de mā dicit. qꝛ nos poni-
mus mām creatā a deo: nō tm̄ ſine forma. habet qdeʒ ma
teria ideā a deo: ſed nō aliā ab idea compoſiti. qꝛ materia
ſm ſe neqʒ eſſe habet neqʒ cognoſcibilis eſt.

Corruptorium. ¶ Videt̄ hoc erroneū. quia 1
deus habet ideas oīum que
pōt facere: cum nihil poſſit facere neſciens. ſed pōt facere
materiā ſine forma: ſicut determinatū eſt a magiſtris: ſic
in ſacramēto altaris facit exiſtere accidētia ſine ſubiecto.
que magis dependent a ſubiecto quā mā a forma. ergo mā
habet ideam diſtinctā in deo: etiā ſm ꝙ idea eſt p̄ncipiū
operationis ⁊ exēplar. qđ ipſe negat. ¶ Itē videt̄ ꝙ ma- 2
gis ſit ponendū ꝙ deus habeat ideā diſtinctā materie quā
cōpoſiti. cuius cōtrariū ipſe dicit. Dicit enim Cōmē. ſup 2o. 3e
p̄ncipiū phyſi. ſup. ij. particulā. ꝙ in rebꝰ artificialibꝰ cāe
notiores ſūt apđ artificē quā cōpoſitū. qꝛ ex cauſis ex mā ⁊
forma facit cōpoſitū. vñ ſi nos faceremꝰ res nāles: tūc cāe
eſſent notiores apud nos. hec Cōmē. ergo apud deum qui
eſt opifex oīum reꝝ nāliū: notiores ſunt mā ⁊ forma quā to
tū cōpoſitū. qꝛ ex cauſis ſicut ex mā ⁊ forma facit cōpoſi
tū. ergo ſm rōnē itelligēdi p̄us ⁊ expſſius ſiue diſtinctius
habēt ideas in ipſo. ¶ P. in rñſiōe argumenti qrti de ge 3
nere ⁊ accñtibꝰ dicit Thoas ꝙ genꝰ nō pōt hr̄e aliā ideaʒ
ab idea ſpecieꝝ. ſm ꝙ idea ſignificat exēplar. qꝛ nunquā fit
niſi in aliq̄ ſpeꝝ. Silr̄ eſt de accñtibꝰ que inſepabilr̄ cōſe-
quunt̄ ſubiectū. qꝛ hec ſimul fiūt cū ſubiecto. Accñtia vō
que ſupueniūt vt picture: hñt ſpālē ideā. Qđ dicit̄ de idea
generis falſuʒ videt̄. qꝛ ſic dicit̄. xvi. de aīalibꝰ. Embrio
p̄us eſt aīal quā equus vel hō. Et cōſtat ꝙ illud indiuiduuʒ
in via generationis vt ſit hō vel vt ſit equus: etiā eſt indiui-
duū generis. ⁊ nōdū eſt indiuiduū alicuius ſpēi. ⁊ forma
generis actu ⁊ per ſe exiſtit in ipſo añ formā oīs ſpēi. ergo
neceſſe eſt ꝙ per ideā aliā ab idea ſpēi cognoſcat̄ ⁊ ꝓdu-
cat̄ a deo. ¶ Silr̄ qđ dicit ꝙ accñtia inſepabilia a ſubie- 4
ctis nō poſſunt hr̄e ideā aliaʒ ab idea ſubiecti: falſum eſt.
Oīa eniʒ illa diſtinctas hñt ideas que per ſe diſtincte poſ
ſunt ꝓduci ⁊ exiſtere. ſed huiuſmodi accidentia diſtincte
poſſunt exiſtere abſqʒ ſubiecto. ſicut firmiſſime credimꝰ
in ſacramento altaris. ergo neceſſe eſt ꝙ diſtinctas ideas
habeant. Hec ſunt verba eorum.

Reſponſio ad hec ſm Thomā. Ad ſciendum que
debēt dici habere ꝓprias ideas in deo.
Sciénduʒ ꝙ ſicut in multis locis docet Thomas. Idea
in deo dicit̄ ipſa eius eſſentia ab eo intellecta cuʒ habitu-
dine ad res creatas. que poſſunt intelligi vt ſunt ab eo in
exiſtentia ꝓducibiles. vel ꝓut ſunt in ꝓpria rōne cogno-
ſcibiles. ſm hunc modū dicit̄ eſſentia dei idea reruʒ. ꝓut
ipſa intellecta eſt ratio inoteſcendi earūdē in rōne ꝓpria.
Sʒ vō aliū modū dr̄ eēntia diuina idea. ꝓut ipſa q̄ſi practi
ce intellecta eſt exēplar iuxta qđ res ſunt per ſe in eſſe pro
ducibiles. Primo mō ergo habēt ideas in deo ꝓprias oīa
que aliq̄ mō pn̄t in rōne ꝓpria ꝯſiderari. Sʒ ſcđo mō illa
tm̄ dicunt̄ ꝓprias ideas in deo hr̄e que ſūt per ſe in eē pro
ducibilia.

Ad pᵐ ducibilia. ¶ Per hec patet reſponſio ad primum de ma-
teria. quando enim dicit. Erroneum eſt ponere materiã
pmam nõ habere ideam. quia deus poteſt eam facere vt
exiſtat per ſe ſine forma. ¶ Dicendum ꝙ lʒ aliqui magi-
ſtri hoc poſuerũt. oppoſitũ tñ demonſtratur ab alijs maio-
rib⁹ limpidi⁹ nãm mãe ꝯſiderãtib⁹. vnicuiqʒ eniʒ potẽtie
correſpõdet ꝓprius actus int̃m ꝙ dare actũ vnius alteri
remanenti in ꝓpria nã includit cõtradictoria. vbi gr̃a ꝙ
potẽtie auditiue inq̃tũ huiuſmodi det act⁹ potẽtie viſiue
ꝓpri⁹. Cũ ergo mã ſit ꝓpria potẽtia reſpectu forme que
eſt ꝓpri⁹ actus: dare ſibi actũ ꝓpriũ alteri⁹ potẽtie actua
lẽ. ſ. exiſtentiã que eſt ꝓprius actus forme vel qdditatis
ex materia ⁊ forma cõpoſite includit cõtradictoria. Nec
eſt ſimile de accidentibus in ſacramento altaris: cuʒ ſint
forme quarum nature competit eſſe in actu. hoc auteʒ in
Ad 2ᵐ fra plenius patebit. ¶ Ad 2ᵐ dicendum. ꝙ ratio illa non
ꝓbat niſi ꝙ tam materia q̃ʒ forma habent propriã ideaʒ
prout idea dicitur ratio innoteſcendi vniuſcuiuſqʒ: prout
põt aliquo modo in ratione ꝓpria cõſiderari. Iſto modo
cõcedit Thomas materiam poſſe habere propriã ideam
Ad 3ᵐ in queſtionibus de veritate. ¶ Ad 3ᵐ de genere: qñ dicit
ꝙ forma generis eſt actu exiſtẽs in illo indiuiduo embrio
nis ante formaʒ omnis ſpeciei. Dicendum ꝙ hoc falſum
eſt ⁊ omnino impoſſibile ſm phm̃. forma enim generis
nec eſſe nec produci põt niſi in aliqua ſpecie. ſicut enim ſe
men vel ſanguis qui ordinatur ad generationem homi-
nis vel equi per formã ſuam que ante productionem rei
generande corrumpitur in ſpecie cõſtituitur. Ita embrio
qui ſimiliter lʒ propinquius ordinatur ad generationem
eorundem in productione eorum corrumpitur. ⁊ prius per
Ad 4ᵐ ꝓpriam formam in ſpecie cõſtituebatur. hoc patebit eui
dentius vbi de vnitate forme agemus. ¶ Ad 4ᵐ dici põt
ꝙ ſicut accidentia que ſuperueniunt rei ꝓducte ſm Tho
mã habent ideas proprias: lʒ nõ exiſtant per ſe per hoc ꝙ
nõ producuntur niſi in ſubiecto. eodem modo accidentia
inſeparabilia panis: lʒ miraculoſe exiſtant ſine ſubiecto.
qꝛ tamen producta erant: in eius ꝓductione non habent
aliam ideaʒ ab idea quã prius habuerunt. Si dicas ſicut
nunc exiſtunt per ſe virtute diuina: ita poſſent per ſe ꝓdu
ci a pncipio. Concedatur. ſed certe ſicut tunc aliã habuiſ-
ſent ꝓductionem: ita ⁊ ſue productionis aliam rationem
idealem in deo haberent: cui eſt honor ⁊ gloria.

Articulus Quintus eſt de hoc quod Thomas dicit parte p⁹. q.
xxv. arti. vi. in reſponſione. ij. argumenti. ꝙ
vniuerſum ſuppoſitis iſtis rebus nõ põt eſſe
melius ꝓpter decentiſſimum ordinem iſtis
rebus a deo tributum. in quo bonum vniuerſi conſiſtit.
quorum ſi vnum aliqđ melius eſſet corrumperetur pro-
portio ordinis. Sicut ſi vna corda plus debito tenderet:
corrumperetur cithare melodia.

Corruptorium. ¶ Hoc eſt contra veritatem
fidei: que tenet ꝙ poſt iudiciũ
nõ tñ vniuerſum poterit eſſe melius. ſed erit tunc meli⁹
qñ. ſ. corpora celeſtia ⁊ elementa mutabuntur in melius:
facta mutatione in qualitatibus eorum ⁊ nõ in ſubſtãtijs
eorum. ſicut dicit glo. ſuper illud pᶜ Corin. vij. preterit fi-
gura huius mundi. ¶ Ad rõnem Thome. Ad illud aũt
ꝙ dicit proportionem corrumpi ⁊ ordinis decentiam: ſi
vnum aliquid melioraretur. Dicimus ꝙ proportio ⁊ de-
centia inter partes vniuerſi nõ intelligitur tñ ſm vnum
tempus determinatũ ⁊ partiuʒ que ſunt in vno tempore
ſignato. ſed ſm curſum totius temporis ab exordio mun-
di vſqʒ in finẽ. Unde decẽtia ⁊ proportio ordinis vniuer
ſi nõ eſt de permanentibus ſemper vno modo ⁊ tñ vno
tempore: ſed de habentibus eſſe in ſucceſſione totius tem
poris. Itẽ exemplũ nõ valet de chorda plus debito tẽſa.
qꝛ qñ vniuerſum meliorabitur: nulla pars in bonitate ex
tendetur plus debito. qꝛ ſicut vna meliorabitur: ita ꝓpor
tionabiliter ⁊ alia. Et ita ſicut manebit idem vniuerſum
⁊ eedem ptes melioratę: ita proportio eadem: ſed melio-
rata. Hec ſunt verba eorum.

Reſponſio ad hec ſm Thomaʒ. ¶ Iſti ſi verba
Thome in ſolutione queſtionis bono
oculo reſpexiſſent: nunq̃ʒ ſic in reſponſionem huius. ij. ar
gumenti impegiſſent. nec aliquid omnino cõtra fidei ve-
ritatem inueniſſent. Ibi enim veritatem declarando: ſic
dicit. Bonitas rei eſt duplex. vna quidem que eſt de eſſen Duplex
tia rei. ſicut rationale habet rationeʒ bonitatis que eſt de bonitas
eſſentia hominis. ⁊ q̃tum ad hanc bonitatem deus non
poteſt aliquam rem facere meliorem. qꝛ nõ poteſt facere
quaternarium maiorem. quia ſi eſſet maior: iam nõ eſſet
quaternarius ſed alius numerus. Sic autem ſe habet ad
ditio differẽtie ſubſtantialis in diffinitionibus ſicut ſe ha
bet additio vnitatis in numeris: ſicut dicitur in. x. meta-
phyſice. Alia eſt bonitas que eſt extra eſſentiam rei: ſicut
bonum hominis eſt eſſe virtuoſum ⁊ eſſe ſapientem. ⁊ ſʒ
tale bonum poteſt deus res a ſe factas facere meliores.
Simpliciter tamẽ loquẽdo poteſt quelibet res a ſe facta
aliam facere meliorem. Ex his patet ꝙ ipſe docuit deum
poſſe facere mundum meliorem quo ad qualitates par-
tium eius que nõ ſunt de eſſentia partium earundẽ. ſicut
fiet poſt iudicium. Quantum vͦo ad bonitateʒ que eſt de
eſſentia partium vniuerſi ſuppoſitis iſtis rebus nõ poteſt
vniuerſuʒ fieri melius. Ex his patet ad obiecta reſponſio.
qꝛ omnia ꝓcedunt ex falſo intellectu poſitionis: ſicut ma
nifeſtum eſt omni inſpicienti.

Articulus Sextus eſt de hoc qđ dicit
mũdum incepiſſe nõ poſſe
demonſtrari. vij. q. xlvi. ar. ij. in reſponſione
pncipalis queſtionis dicit. munduʒ incepiſſe
eſt de articulis fidei ſiue credibile: non ſcibi
le: ſicut nec trinitatem in diuinis eſſe. Quod ꝓbat primo
ſic. qꝛ fides eſt de non apparẽtibus: ad Hebre. xi. Sed nõ
apparentia creduntur: nõ ſciuntur. Mundum autem in-
cepiſſe per creationem eſt articulus. Dicimus enim. Cre-
do in deum patrem omnipotentẽ creatorẽ celi ⁊c. ¶ Itẽ
mundum incepiſſe habetur per reuelationem ⁊ ꝓphetiã.
ſm Gregoriuʒ ſuper Ezech. dicente Moyſe. In pncipio
creauit deus celum ⁊ terrã. ergo nõ ſcitur per demonſtra
tionẽ. ¶ Iteʒ nõ poteſt hoc demonſtrari a parte mundi.
qꝛ pncipium demonſtrationis eſt qđ qđ eſt. vnũqđqʒ aũt
ſm rationem ſue ſpeciei abſtrahitur ab hic ⁊ nunc. vnde
nõ põt demonſtrari ꝙ homo ⁊ lapis nõ ſemper fuerunt.
¶ Iteʒ nec nouitas mundi põt demonſtrari ex parte cau
ſe agentis que agit per voluntatem. Voluntas enim dei
ratione inueſtigari nõ põt circa ea que abſolute nõ eſt ne
ceſſe deum velle. talia vͦo ſunt que circa creaturas fiunt.
poteſt autem voluntas dei manifeſtari per reuelationem
cui fides innititur. ⁊ ideo munduʒ incepiſſe eſt credibile:
nõ ſcibile. ⁊ hoc inquit eſt vtile ſi conſideretur. ne forte ali
quis quod fidei eſt demonſtrare preſumens rõnes nõ ne-
ceſſarias inducat. que prebeant materiam irridendi infi-
delibus. exiſtimantibus nos credere que fidei ſunt ꝓpter
huiuſmodi rationes.

Corruptorium. In iſta poſitiõe tria falſa cõ
tinẽtur in ratione poſitionis.
Unum eſt ꝙ ea de quibus eſt fides creduntur ⁊ non ſci-
untur. Et aliud eſt ꝙ munduʒ incepiſſe ſola fide tenetur.
⁊ demonſtratiue probari non poteſt. Tertium eſt ꝙ non

eſt preſumendū demonſtrare que fidei ſunt. ⁊ hoc expreſ
ſius dicit in queſtionibus diſputatis de potentia dei. q. iij.
articulo. xvij. vbi querit. vtrū mundus ſemper fuerit. vbi
in reſponſione queſtionis auiſat cauendum eſſe ne ad ea
que fidei ſunt aliquis demonſtrationes adducere preſu-
1 mat. ¶ Primuʒ quod dicit. ꝙ ea de quibus eſt fides cre
duntur ⁊ non ſciuntur. Dicimus ꝙ falſum eſt ⁊ contra ſa
cram ſcripturam ⁊ contra ſanctos. ⁊ contra doctores. ⁊ eſt
in ſe occaſio heſitandi ⁊ non firmiter credendi. Et hoc ſic
falſum patet. Conſtat enim ꝙ deum eſſe eſt credibile: di-
cente Apoſtolo ad Hebreos. xi. Credere oportet acceden-
tem ad deum qꝛ eſt. Et conſtat ꝙ deuʒ eſſe eſt demōſtra-
bile per rationes. Nam philoſophi demonſtrauerunt pri
mam cauſam eſſe. Similiter deum eſſe vnū eſt demon-
ſtrabile ⁊ credibile. ſimiliter deū eſſe eternuʒ. ¶ Hoc ēt
videtur eſſe contra ſacram ſcripturam Iſa. ſeptimo. ſm
aliam tranſlationem. Niſi credideritis non intelligetis.
Et prima Petri tertio. Parati ſemper ad ſatiſfactionem
omni poſcenti vos rationem de ea que eſt in vobis fide ⁊
ſpe. ¶ Hoc eſt etiam contra Auguſtinū ⁊ Richardū de
ſancto Victore. Ait eniʒ Aug9 ſic in libro de vera religio-
ne. Illa omnia que primo credimus: nihil niſi auctorita-
tem ſecuti partim ſic intelliguntur: vt videantur eſſe cer-
tiſſima. partim vt videantur fieri atqꝫ opportuiſſe fieri.
Et Richardus pmo de trinitate. c. quarto ait. Erat itaqꝫ
intētionis noſtre in hoc opere ad ea que credimus inquā
tum dominus dederit: non tm̄ probabiles: verumetiam
neceſſarias rationes adducere. Credo nāqꝫ ſine dubio ad
quorumlibet explanationem non modo probabilia: ve-
2 rumetiam argumenta neceſſaria non deeſſe. ¶ Scōm
etiam quod dicit. ſ. ꝙ inceptio ſiue nouitas mundi demō
ſtratiue probari nō poteſt. Dicimus ꝙ falſum eſt. qꝛ quā
uis inceptio vel nouitas mūdi non poſſit demōſtrari de-
monſtratione potiſſima dicēte propter quid. poteſt tamē
demonſtrari vel probari deducendo ad īpoſſibile de infi
nitate animarum: ſi mundus fuerit eternus. ⁊ ꝙ infinita
ſunt pertrāſita. Ambas iſtas rōnes de tranſitu infinitoꝝ.
⁊ infinitate animarum: ipſe ponit obijciendo de nouitate
mundi. ⁊ conatur diſſoluere eas. ⁊ veritatem infinitā in-
uoco que deus eſt: teſte ꝯſciētia mea: ꝙ nec vere nec appa
renter nec philoſophice nec theologice eas diſſoluit. Ver
bi gratia. ad illā de infinitate animaruʒ reſpondet multi-
pliciter ſm ponētes eternitatem mūdi. ꝙ quidam nō re-
putant impoſſibile eſſe infinitas animas actu. Alij dicūt
ꝙ anima corrūpitur corrupto corpore. Quidam dicūt ꝙ
ex omnibus remanet vna tm̄. Alij poſuerunt circulationē
animarum. vt. ſ. anime poſt determinata curricula tēpo-
rum ſeparētur multotiēs. ⁊ multotiens redirēt ad corpo-
ra. Poſt iſtas falſitates abſurdiſſimas ipſe ponit ſuam di
cēs. ꝙ poſſet aliquis dicere ꝙ mūdus eſſet eternus in ali-
qua eius parte vt angelus: nō homo. ⁊ ſic conatur defen-
dere opinionem ponētiuʒ eternitatē mundi: ⁊ eaʒ negat.
Dicit enim philoſophus (cuius opinioneʒ ipſe defendit)
in libro de vegetabilibus. ꝙ mūdus totalis eſt ꝑpetuus.
nec ceſſauit vnqꝫ generare animalia ⁊ plantas: ⁊ omnes
3 ſpecies ſuas. Unde patet ꝙ oibus modis mentita eſt ini
quitas ſibi. ¶ Tertium quod dicit. Cauēdū eſt valde ad
ducere rationes neceſſarias ad ea que ſūt fidei. Dicimus
ꝙ hoc falſum eſt. ⁊ contra fidem ⁊ ſacrā ſcripturā. Quia
ſcriptuʒ eſt prima Petri. iij. Parati ſemper ad ſatiſfactio
nem omni poſcenti vos rationem de ea que eſt in vobis
fide ⁊ ſpe ⁊c. ¶ Eſt etiam contra ſanctos. Unde Auguſti
nus de trini. ⁊ alijs libris ſuis. ⁊ Richardus in libro ſuo
de trinitate. nituntur probare non tm̄ credere quod fides
tenet de trinitate. Et ipſemet Thomas fecit librum con-
tra Gentiles. in quo vtitur rationibus ꝯtra ipſos pro fide.
Si aūt fides ꝓbari nō poſſet nec deberet: inutiliter labo
raſſet. vñ ſicut illud fecit in fauorem fidei. ſic iſtud eſt in
ꝑiudiciū fidei ⁊ ſanctoꝝ. ⁊ etiā ꝯtra rōnē. naʒ ſi rō reddē-
da eſt de fide: vt dicit beatus Petrus. ⁊ ratio demonſtrati
ua reddi pōt. vt ꝓbatū eſt per Augᵐ ⁊ Richardū. magis
expedit reddere rōnes neceſſarias ⁊ demōſtratiuas qꝫ to
picas ⁊ ſophiſticas. ¶ Ad rōnes Thome. Ad pmū ergo
dōm ꝙ lʒ fides ſit de nō apparētibus que. ſ. nō habēt cau
ſam euidentē nobis. ⁊ ꝑpter quid habent tm̄ ſigna ⁊ effe-
ctus quibus demonſtrentur. Nō enim ſolū demōſtratio
ꝑpter quid facit ſcire: ſed etiam demonſtratio quia. Pre-
terea cum dicimus: fides eſt de non apparentibus. non in
telligitur ꝙ omni tempore fuerint nō apparentie. ſed qꝫ
diu de illis eſt fides niſi interpretatiue. qꝛ videlicet homo
eſſet paratus credere eadem. etiā ſi neſciret vel nō ſciret
ea per rationē. ⁊ ob hoc nō euacuatur meritū fidei. ¶ Ad
2ᵐ dōm. ꝙ lʒ creatio mundi innotuit pmo per reuelatio-
nē. pōt tm̄ ⁊ potuit per ingenioſos ſciri ⁊ ꝓbari demonſtra
tiue deducendo. ſ. ad īpoſſibile. Nihil enim ꝓhibet quin
deus poſſet reuelare veritates inumerabiles. que tm̄ ſunt
demonſtrabiles. Sed fides non innititur huiuſmodi de-
monſtrationibus: ſed prime veritati reuelanti. gaudet ta-
men de demonſtratione quādo poteſt haberi. ¶ Ratio
etiam tertia non valet. qꝛ nō omnis demonſtratio. eſt pro
pter quid ſiue per cauſam. ſed alique ſunt per ſigna ⁊ effe-
ctus: ⁊ deducentes ad impoſſibile. ¶ Preterea nō obſtat
ꝙ nō eſt niſi vnus mundus. ſicut nō obſtat ꝙ non eſt niſi
vna luna ⁊ vnicus ſol: quin poſſit demōſtrari eclipſis de
vtroqꝫ demonſtratione vniuerſali. ⁊ ꝯueniret multis ſi
eſſent ita de iſto mundo. Iteʒ nec ꝑpter aliud. quia diffi-
nitio ſubiecti nō eſt medium in demonſtratione: ſed paſ-
ſionis. i. maioris extremitatis. ¶ Ad quartum dicenduʒ.
ꝙ lʒ volūtas dei nō poſſit inueſtigari per priora. pōt tamē
quantū ſe nobis manifeſtat per poſteriora. Vñ dicimus
ꝙ voluntas dei de mundo creando ante mundi creatio-
nem ſciri nō potuit niſi per reuelationem: ſi fuiſſet cui fie
ri potuiſſet reuelatio. ſed poſt mundi creationem ex ipſo
mundo creato ſciri potuit dei voluntas. Inuiſibilia enim
per ea que facta ſunt ⁊c. Hec ſunt verba eorum.

Reſponſio ad hec ſm Thomaʒ. ¶ Iſta tria que
in iſtius queſtionis poſitione ⁊ eius rō
nes ſunt: neqꝫ falſa ſunt neqꝫ abſurda: ſed veriſſima ſi in-
telligant̄. Donet nobis deus intellectū in oibus: vt verita
teʒ agnitā diligamus. ¶ Primū eniʒ qḋ dicit Thomas: Ad pᵐ
ꝙ ea de qb9 eſt fides credunt̄ ⁊ nō ſciunt̄: loquēdo de ar-
ticulis fidei: quoꝝ vnus eſt mundū ex tempore incepiſſe.
cōſtat ſm ſacram ſcripturam ⁊ omnes catholicos docto-
res veriſſimū eſſe. Hic enim ſm Apoſtolū videmus per
ſpeculum ⁊ in enigmate: per fidē enim ambulamus: non
per ſpēm. Quedā tm̄ ſunt demōſtrabilia per rōnē demon
ſtratiuā: que ſimpliciores ſola fide tenēt. cuiuſmodi ſunt
deū eſſe incorporeū. eternū. īmutabileʒ. ⁊ etiam deū eſſe.
Pro quo dicit Apls ad Heb. xi. Accedētē ad deū opꝫ cre-
dere qꝛ eſt. que nō ſūt articuli fidei. Et iō talia docet Tho
mas cōtra Gentiles de deo. eſſe ꝓbanda. ⁊ talia ſunt que
phi de cā pma ꝓbauerūt. ⁊ per hoc patet rñſio ad pmuʒ.
¶ Ad 2ᵐ dōm. ꝙ ſuppoſitis articulis fidei oibus vel ali Ad 2ᵐ
quibus tanqꝫ pncipijs certiſſimis a ſuperiori ſcientia: ſcili
cet dei ⁊ beatoꝝ acceptis: poterunt plura demonſtratiue
ꝓbari ac intelligi etiam in via. ad que intellectus ſine lu-
mine fidei nō poterit deuenire ſiue nō deueniret. ⁊ iō re-
cte dicit̄. Niſi credideritis nō ītelligetis. illa pncipia pci-
pue que faciūt videre. ꝙ ex his que fidei ſunt nullū ſeqt̄
incōueniēs aut īpoſſibile: ꝙ infideles nō capiunt ea que
ſunt

ab imagine repreſentata per virtutē imaginatiuā coope-
rantibus aliis duabus. ⁊ ſic patet ꝙ illud qđ adducūt eſt
Ad 2m cōtra eos. ¶ Ad 2m dicēdū ꝙ ēt nihil facit pro eis. quod
l.pᵒ.33. enim dicit Cōmētator. ꝙ cū cōprehēſibilia per ſenſuꝫ ꝑ-
ſentia ſunt apud ſenſuꝫ: tūc cadit cogitatio ⁊ remanebit
actio intellectus in eis. non ſic habet intelligi. qm̄ ſemꝑ a
phātaſmate exiſtēte in virtute. i. imaginatiua: fiat abſtra-
ctio ſpēi intelligibilis. ſed ꝙ res ꝑſens cognoſcit̄ ab itelle-
ctu etiaꝫ eſſe preſens in ſe. Qñ vͦ abſens eſt: cognoſcitur
eſſe preſens in ſua imagine in virtute imaginatiue exiſtē-
te. Et ꝙ hec ſit mens Cōmentatoris ⁊ etiaꝫ philoſophi ſa-
tis patet cuilibet intuenti ⁊ intelligenti.

ARticulus vigeſimꝰ.

De hoc ꝙ Thomas dicit ꝙ angelus ſupe-
rior intelligat per ſpēs pauciores. ¶ Itē .q.
lv. arti. iii. in reſpōſione ꝑncipali dicit. ꝙ quā-
to angelus eſt ſupior: tāto per ſpēs pauciores
vniuerſitatē rerū intelligibiliuꝫ capere pōt. ⁊ ideo opꝫ ꝙ
huiuſmodi forme ſint vniuerſaliores q̄ſi ad plura ſe extē-
dentes. Et infra in ſolutiōe tertii argumēti dicit. ꝙ in rō-
ne vniuerſali que eſt in mēte angeli propter eius excellē-
tiā: multa pōt cognoſci ſiue aſpici ꝓpria cognitiōe. ¶ Itē
in .q. lvii. arti. 2ᵒ in reſpōſione tertii argumēti dicit. ꝙ an-
geli cognoſcūt ſingularia per formas vniuerſales: que tñ
ſunt ſilitudines rerū. ⁊ quātum ad principia vniuerſalia:
⁊ quantum ad principia indiuiduantia. Simile dicit .q.
lxxxix. arti. pᵒ in reſpōſiōe principali. Hec dicit Thomas.

Corruptorium.

¶ Hec poſitio videtur falſa.
1 Dicit eniꝫ Aug. de .lxxxiii. q.
q. xlvi. Oīa rōne ꝯdita ſunt. nec eadē rōne hō qua equus.
Hoc eni abſurdū eſt exiſtimare. ſingula ergo ꝓpriis ſunt
cauſata rōnibus. ¶ Itē Aug. in epiſtola .xlviii. ad Nebri-
diuꝫ: que ſic icipit. Recētiſſimis litteris tuis. ita dicit allo-
quēs Nebridiū: querēs. vtrū iſta ſūma veritas ⁊ ſūma il-
la ſapiētia per quā facta ſunt oīa: quā filiū dei ſacra ꝯfite-
tur doctrina: generaliter hoīs. an ēt vniuſcuiuſqꝫ noſtruꝫ
rationē ꝯtineat: Et rñdet. Sed mihi videt̄ quantū ad fa-
ciendū hoīem attinet: hoīs qdē tñ: nō meā vel tuā ibi eſ-
ſe rōnē. Quātū vͦ ad ordinē tēporis: varias hominuꝫ rō-
nes in illa viuere ſancta trinitate. Hec Aug. Ex auctori-
tate .lxxxiii. q. patet. ꝙ deus nō rōne generali producit ho-
mineꝫ ⁊ equū. ergo per ꝯñs nec cognoſcit̄ eadē rōne hō ⁊
equus ſed oīa ꝓpriis rōnibus. Silr ex auctē ad Nebridi-
uꝫ. patet ꝙ nō vna rōne ſpēi cognoſcit ⁊ ꝓducit idiuidua
ꝯtēta ſub ſpē. ergo ſi modus cognitiōis angelice non eſt
nobilior mō cognitiōis diuie: opꝫ ꝙ angeli nō cognoſcāt
per formas paucas ⁊ vniuerſales multa: ſꝫ ſingula per for-
mas ꝓprias. ¶ P̄. ipſemet dicit .q. lxxxix. arti. pᵒ in rñſiōe
2 tertii argᵗⁱ. ꝙ itelligētie ſepate cognoſcāt per ſpēs ex iſluē-
tia diuini luminis ꝑticipatas. ergo cū in lumine diuino alia
ſit rō generis: alia ſpērū: alia idiuiduoꝝ: vt preoſtēſuꝫ eſt
per Augᵐ. neceſſe eſt ꝙ alie ⁊ alie ſint in itellectu angeli-
3 co. qꝛ tñ eſt maior vnitas eēntie in effectu q̄ in cā. ¶ P̄.
ſi quāto angelus ſupior eſt tāto per pauciores ſpēs vniuer-
ſitatē itelligibiliū itelligere pōt: cū nouē ſint ordines an-
geloꝝ. ⁊ in vnoqꝙ ꝑmi. medii ⁊ infimi ſiue vltimi: vt di-
cit Diony. de ange. hierar. ca. x. multo plures ſunt gradus
angeloꝝ q̄ formaꝝ in ꝑdicamēto ſube: deſcendēdo a ge-
nere generaliſſimo vſqꝫ ad ſpēm ſpāliſſimā ⁊ idiuidua. ſe-
quereẗ ꝙ aliqs ſupioꝝ cognoſceret ꝑ formam generis ge-
neraliſſimi oīa ꝯtēta in ꝑdicamēto ſube. Et ſupior illo ſi
eſt: vel ſi nō eſt ꝯſtat ꝙ pōt a deo produci: itelligeret oīa
nō per formā aliquā qđ eſt ipoſſibile. vel ſi per vnaꝫ tunc
nō eſt vniuerſalr verū ꝙ angelus ſupior ſemꝑ cognoſcit
4 per vniuerſaliores formas ⁊ pauciores. ¶ P̄. forma non
eſt principiū cognoſcendi niſi id cui aſſimilat̄ ⁊ qđ ſibi aſ-
ſimilatur: ſicut videmꝰ in cognitiōe ſenſitiua. imaginati-
ua ⁊ itellectiua. Oīa ergo que cognoſcunt̄ per vnā formā
ſimplicē: aſſimilātur illi forme ſimplici. Sꝫ quecūqꝫ aſſi-
milant̄ vni ⁊ eidē forme ſimplici aſſimilant̄ iter ſe: ſicut ꝓ phic.
quecūqꝫ vni ⁊ eidē ſunt eadē vel equalia: inter ſe ſunt ea-
dem vel equalia. ergo oīa quecūqꝫ cognoſcūtur per vnā
formā vniuerſalem: inter ſe ſunt ſimilia. hoc auteꝫ falſuꝫ
eſt. ergo ⁊ primum. Hec ſunt verba eorum.

Reſpōſio ad hec ſcđm Thomā.

¶ Ad hoꝝ diſſolutionē dicēdū. ꝙ forma oīno ꝓpria que
deus eſt: ꝓpter ſue ꝑfectiōis plenitudinē: eſt illud quo co-
gnoſcunt̄ oīa ab eodē ſicut ſunt. ⁊ ab iſta vna forma que
eſt rō itelligēdi omnia: participant angeli formas ſiue ſpe-
cies per quas itelligūt. ita ꝙ iſte forme ſiue ſpecies ſunt
quaſi q̄dā illiꝰ vnius forme ꝑticipationes. Et qꝛ iſta ꝑtici-
patio plenior iuenit̄ in ſupioribꝰ angelis. Hic eſt ꝙ ſpēs
in eis magis accedūt ad vnitatē. ⁊ ſunt per ꝯñs pauciores
in repſentādo ⁊ magis vniuerſales: vtpote illi vni forme
oīa vniuerſalr repreſentāti ſimiliores. ¶ Ad illud qđ ad- Ad pᵐ
ducūt de Aug. dicēdū: ꝙ q̄uis multe ſint idee ac diuerſo-
rum diuerſe: nō tñ multa ſunt: ſed oīno vnū eſt quo deus
oīa nouit ⁊ oīa ꝓducit. Eſſentia eniꝫ diuina que ſūme eſt
vna repſentat ſemetipſaꝫ ꝑfectiſſime deo cū oī habitudi-
ne quā hꝫ ad ſingulos gradus qbus eſt imitabilis a crea-
tura. Et ide eſt ꝙ deꝰ vno itelligit multa. imo oīa tā ideas
q̄ ideata. Idea eni nō eſt illud quo deus itelligit ideatū: Nota
ſed eſt illud quod intelligendo ideatum intelligit. qꝛ rela- idea nō
tio ſiue reſpectus ad ideatum quod eſt formale in ratio- eſt id q̄ de-
ne idee: nihil facit ad actum intellectionis in deo: cū non us itelli-
ſit in ipſo niſi ſolū ſm dici: ſed a deo intelligente intelligi- git.
tur. Eſſentia igitur diuina intellecta cum tali reſpectu imi-
tabilitatis a creatura dicitur idea eiuſdem: et ſm quod
ſunt diuerſi gradus imitabilitatis: ſm hoc eſt diuerſitas
in ideis: que oēs ſunt vna eēntia dei realiter: ⁊ per eadem
itellecte ꝑfectiſſime. In hoc ergo fuerūt iſti cauillatores
decepti. ꝙ pluralitatē q̄ iuenit̄ in deo a ꝑte obiecti itelle-
cti ipſi ponebāt (⁊ falſo) a ꝑte ꝑncipii itelligēdi. qđ ſi vel-
lent defendere: nulli dubiū qn eēnt heretici peſſimi cū ex
h̄ ſequat̄ pluralitas eſſentie in diuinis: qđ nephas eſt ſuſpi-
cari. Cū eni deꝰ eſſentia ſua oīa itelligit. ſi pluribꝰ itelligit
plures vtiqꝫ habet eēntias. quo nihil abſurdius: nihil au-
ribus fideliū intolerabilius. ¶ Ex hoc. ſ. rñdeo ad 2ᵐ. Ex Ad 2m
hoc ipſo eni ꝙ iſte ſpēs cauſant̄ ex influētia diuini luminis
deriuate ab illa forma. vna que eſt rō itelligēdi oīa vt di-
ctū eſt: tāto ſunt pauciores ⁊ in repñtādo vniuſiores: quā-
to illi vnitati quā participāt ſunt ſimiliores. ¶ Ad 3ᵐ di- Ad 3m
cendū ꝙ cū dicūt. ꝙ multo plures ſunt gradus angeloꝝ
q̄ formarū in ꝑdicamēto ſube: nulli dubiū eſt qn dicant
falſum: quot eni ſunt angeli tot ſunt gradus formaꝝ ſub-
ſtātiarū imaterialiū ⁊ nō materialiter: cū materia careāt
differētiis: vt dictū eſt. ⁊ preter has (vt patet inſpicienti)
ſunt forme ſubales materiales ſpē differētes: que quideꝫ
ſunt inumerabiles vt lapidū. herbarum. auiū. ⁊ alioꝝ hu-
iuſmodi. Sed forſitā iſti putabāt ꝙ oēs gradus formarū
ſubſtātialiū notificent̄ in arbore porphyriana (ad vere-
cūdiā eoꝝ loquor) nulla igit̄ forma vna creata. ⁊ per cō-
ſequēs limitata nata eſt oīa ſimpliciter repreſentare. ſed
hoc competit forme prime que illimitata eſt ⁊ infinita.
¶ Ad 4ᵐ cuꝫ dicunt. q̄cunqꝫ vni ⁊ eidē aſſimilātur inter Ad 4m
ſe aſſimilātur. Dicēdū ꝙ hoc nō eſt veꝝ vbi aliqua alicui
aſſimilātur per quādā participationē ꝑfectionis ſm plus
⁊ minus: ſic eni oēs creature eſſent iter ſe ſiles: cū ſingule
in ſuis gradibus ꝑfectionē primā que eſt cauſa oīum par-

ticipent. Aliter vo eſt vbi aliq̃ ſunt alicui vni ⁊ eidē equa-
lia vbi non eſt perfectionis pticipatio ſed adequatio ma-
gis. Species vo in mēte angelica (prout dicit Thomas)
nō eſt adequata vni intelligibili ſed pluriū repreſentati-
ua. vñ nō opʒ ea que in diuerſis gradibus pticipāt perfe-
ctionē in qua aſſimilant̃ forme huic inter ſe ſint ſilia.

Articulus vigeſimuſprimᵒ. de hoc qđ Tho. dicit pte. i. q. lxy. arti.

vi. in rñſione qõnis ⁊ argumentoꝝ. ⁊ q. cviij.
ar. iiij. in rñſiõe pn. ⁊ eadē. q. ar. viij. inrñ. pri-
mi ar. ꝙ angelis data eſt gr̃a ⁊ gl̃ia ſm gradū
ſuoꝝ nãliū. ita ꝙ hi q habuerūt nãlia meliora ēt plus ha-
buerūt de gr̃a ⁊ gloria. qđ ꝓbat pͥmo per magiſtrū. ij. ſen.
diſt. iij. qui dicit. Qui nã magis ſubtiles ſunt creati: hi etiã
maioribus muneribꝰ gr̃e ꝓditi ſunt. ⁋ Scđo. qꝛ ſic nã an-
gelica facta eſt a deo ad gr̃am ⁊ gl̃iã ꝯſequendã: ita ⁊ gra-
dus nature angelice ad diuerſos gradus gr̃e ⁊ glorie ordi-
nari vident̃. ergo q̃s altiores fecit: ad maiorē gr̃am ⁊ glo-
riam ordinauit. ⁋ 3ᵒ hoc patet ex h̓ ꝙ angelus nō eſt cō-
poſitus ex diuerſis naturis: vt iclinatio vnius nãe ipediat
ipetuʒ alteriꝰ vel retardet: ſic accidit in hoīe: in quo actio
itellectiue ptis ipedit̃ ⁊ retardat̃ ex inclinatione ptis ſen-
ſitiue. qñ aūt nō eſt retardãs nec ipediēs: tūc natura mo-
uetur ſm ſuã totã virtutem. ⁊ ideo rõnabile eſt ꝙ angeli
qui habuerūt meliora naturalia fortius ⁊ efficacius ꝯuer-
ſi ſunt ad deū. Et h̓ in hoībus ꝯtingit ꝙ ſm intēſionē cō-
uerſionis in deū dat̃ maior gr̃a ⁊ gl̃ia. vñ videt̃ ꝙ angeli
qui habuerūt meliora naturalia habuerunt plus de gra-
tia ⁊ gloria. Hec ſunt verba Thome.

1 Corruptorium.

⁋ Inter articulos olim con-
demnatos a dño venerabilis
memorie Pariſiēſi epo: iſte fuit non. ꝙ angeli qui habue-
rūt meliora nãlia de neceſſitate habuerūt maiorē gratiã
⁊ gloriã. Articulus aūt quē pre manibꝰ habemus parum
aut nihil differt a ꝓdicto. ⁊ iõ predicta ꝯdēnatio ſufficere
debet ad reprobationē iſtiꝰ ar. ⁊ rñſiones ad argᵗᵃ. Uerū-
tñ dicimus ex abūdãti. ꝙ videt̃ dictū in ꝓiudiciū gratie.
qꝛ ſi ſm meliora nãlia dat̃ maior gratia vel minor ſʒ mi-
nora. ergo ſimplr̃ dat̃ gr̃a ſm nãlia. qꝛ ſi magis ſequitur
magis. ⁊ ſimplr̃ ſeqtur ſimplr̃. ⁊ ſi gr̃a datur ſm nãlia: nō
2 eſt gr̃a. Ro. xi. ⁋ P̃. ſi hi q meliora habuerūt naturalia
plus hñt de gratia ⁊ gl̃ia: tūc Lucifer qui meliora nãlia
habuit: pre alijs plus habuiſſet de gr̃a ⁊ gloria. qđ eſt fal-
ſum ⁊ erroneū. ⁋ P̃. gr̃a ⁊ gl̃ia dant̃ ſm motū liberi ar-
3 bitrij: qui imediatius diſponit ad gr̃am ⁊ ad gl̃iã. in habē-
te aūt liberū arbitriū motus diſponēs ad gr̃am ⁊ gloriaʒ
nō fit ſm nãlia. ſed ſm libertatē. ergo vel nō habuerunt
angeli liberū arbitriū: vel receperūt gr̃am ⁊ gloriã ſm il-
lius conatū. nō ergo ſm gradū naturaliū. ⁋ Ad rationes
Thome reſpõdent. ⁋ Ad pͥmã ergo dicēdū. ꝙ magiſter
nō dicit. ꝙ ſm nãlia data ſit eis gratia ⁊ gl̃ia. ꝙ que natu-
ra ⁊ ſapiētia magis ſubtiles ⁊ amplius ꝑſpicaces fuerunt
maiori gr̃a prediti ſunt. Sunt inq̄ꝫ ꝓditi non ꝓpter nãlia
meliora: ſʒ ꝓpter diuinū bñplacitū ⁊ libi arbitrij motū.
⁋ Ad 2ᵐ de gradus diſtõne dicēdū. ꝙ ſi ſtarēt ⁊ conarē-
tur ꝓportionabiliter ad gradus corñdentes gr̃e ⁊ glorie
ꝑuenirēt. ⁋ Ad 3ᵐ dicēdū. ꝙ lʒ angelus nō habeat ipedi-
mētū a pte nãe ſue. põt tñ habere a pte libertatis ſue: que
põt ſe minus mouere in deū: imo ēt nō mouere: ſed in ꝯ-
riū: vt patet in Lucifero ⁊ in ſeq̄cibꝰ eiꝰ. ⁋ Qđ ēt addit̃
vbi nō eſt ipeditus tūc nã mouet̃ ſm totã virtutē. veruʒ
eſt in natura nō libera: ſed in natura libera falſuʒ eſt: ſal-
tem in via q̃les fuerūt angeli anteq̄ꝫ gloriã habuerūt. Et
qđ addit. ꝙ habētes meliora naturalia rõnabile eſt ꝙ ad
deū fortius ꝯuerſi ſunt: verū eſt. ꝙ ita eſſe decuit: non tñ
ita fuit: ſicut patet de Lucifero ⁊ alijs cadentibus. ⁋ Ad
4ᵐ cum dicit. ꝙ in hoībus ita cõtingit dicēdū ꝙ eſt vt ſic
eſt vt nō. Naʒ ſi hic homo plus ꝯuertit ſe in deū plus ac-
cipit de gratia. nō qꝛ ꝯuerſio ſit huius cauſa ſed deus. nō
tñ ſemper hõ qui habet meliora naturalia plus ſe cõuer-
tit in deū: imo ex illis q̃nq̄ʒ plus ſuperbit. ⁊ magis ſe auer-
tit a deo: vt patet in Lucifero. Hec ſunt verba eorū.

Reſpõſio ad hec ſcđm Thomã.

⁋ Oēs iſte cauillationes ꝓcedūt: ac ſi Tho. poſuiſſet. ꝙ
meliora naturalia eſſent cã principalis. quare neceſſario
maior gr̃a vel maior gloria daret̃ eidē: hoc tñ non ponit.
vñ cuʒ iprobēt ſuã propriã phãtaſiã falſaʒ: nō eſſet reſpõ-
dendū eis. Ex abūdãti tñ ne aliquid videãtur dixiſſe per
ſingula dicta ſua refellãtur. ⁋ Ad pͥᵐ ergo cū dicūt ꝙ pa- Ad pͥᵐ
ruʒ aut nihil differt dicere. ꝙ angeli qui meliora natura-
lia habuerūt: plus gratie ⁊ glorie receperūt. ⁊ dicere ꝙ an-
geli qui habuerūt meliora naturalia neceſſario vel de ne-
ceſſitate maiorē gratiã receperunt ⁊ gloriã: nulli puto du-
bium quin dicat falſum. Sic enim nõ differret dicere ho-
mo ſedet ⁊ homo de neceſſitate ſedet. ⁊ homo ſm ꝙ plus
habet de arte ſcribēdi melius ſcribit: ⁊ ſm ꝙ plus hēt de
arte illa de neceſſitate melius ſcribit cum tamē ſit cõtin-
gens ꝙ ſcribat. ⁊ per cõſequens ꝙ bene ſcribat. ⁊ tamē po-
ſito ꝙ vteret̃ arte illa ſm totam virtutē. manifeſtum eſt
ꝙ quãto plus haberet de arte ſi nullū eſſet impediēs: tan-
to meliorem litterã ſcriberet. Sic angeli qui bene vteba-
tur ſuis naturalibus ſm ſuã totaʒ virtutē nullo impediē-
te: plus meruerūt. ⁊ per cõſequens maiorē gratiam ⁊ glo-
riam habuerūt qui melioribus donis prediti ſunt. ⁋ Ad
illud vo quod obyciunt. Si magis ſeqtur ad magis. ergo
ſimpliciter ſeqtur ad ſimpliciter. Dici põt ꝙ ſm philoſo-
phum regula ſeqtur ecõuerſo. Si ſimpliciter ad ſimplici-
ter. ergo magis ſeqtur ad magis. nec tenet niſi in per ſe ve-
ris. verūtamen concedi debet ꝙ ſm naturalia datur gra-
tia: non quidē eorū merito. hoc enim eſſet cõtra Apoſto-
lum Ro. xi. Nec ita ꝙ ipſi ſint pͥma cauſa neceſſaria ma-
ioris gratie ⁊ glorie: ſed ſunt diſpoſitio congrua: imo certe
neceſſaria ad vtrūq̄ʒ. nõ enim poſſet gratia vel gloria cõ-
municari niſi nature itelligibili. ⁋ Ad 2ᵐ patet ex dictis Ad 2ᵐ
non enim ſic ſm meliora naturalia dicimus cõicari me-
liora dona ꝙ ipſa ſint cauſa neceſſaria huius cõicatiõis.
ſed pro tanto ꝙ hi qui vtebãtur ſm totã virtutem ſuam
donis nature in ꝯuerſione ſui gratia cooperãte ab eo qui
diſponit oĩa ſuauiter plus gratie ⁊ glorie receperūt. Luci-
fer vo non vtebatur bonis collatis: ſed abutebat̃ auertē-
do ſe a deo. ſed ideo nõ accepit: ſʒ ꝑdidit illa dona melio-
ra ſibi ſi ſtetiſſet cõferenda. ⁋ Ad 3ᵐ dicēduʒ. ꝙ illi qui Ad 3ᵐ
habuerūt meliora naturalia nobiliorē motum liberi ar-
bitrij in deū habere poterant. vnde boni qui actū ſm to-
tam virtutē ſuam exercuerūt: maiorē gratiam ⁊ gloriam
acceperunt. ⁋ Qđ ergo dicūt ad primū argumētū Tho-
me ꝙ dei bñplacitū fuerit cauſa. ⁊ ꝙ motꝰ liberi arbitrij
diſpoſitio vtiq̄ʒ congrua fuit quare dabãtur illi dona: cõ-
cedi debet. qꝛ tamē ſm gradū naturaliuʒ (vt dictuʒ eſt)
erat gradus illorū motuū. ideo cõueniens erat vt ſm can-
dem proportioneʒ eſſet gradus donoꝝ. Unde quod ipſi
dicunt in reſpõſione ad ſcđm argumētum. ſ. ꝙ qui ſtete-
runt non conabãtur ſm nature ſue proportioneʒ: falſum
eſt ⁊ nõ concedēduʒ. ⁋ Quod vo dicunt ad tertiuʒ argu-
mentum. ꝙ a parte libertatis arbitrij poteſt eſſe ꝙ ange-
lus non moueatur in deum: ſed auertat ſe ab eo: verū di-
cunt. ſed ꝙ volunt ꝙ minus moueat̃ in deū ille qui mo-
uetur ⁊ cõuertitur: cuʒ nullus ſit impedimētū: irrationa-
biliter ⁊ falſum dicunt. Sicut enim demones toto conq-

tu cōuertebantur ad amorē ſui in ſua auerſione a deo: ſic boni angeli toto conatu cōuertebantur ad amorē dei in ſua conuerſione ad deū. qꝛ ſicut angelus non intelligit ſe per diſcurſuꝫ ad modū noſtri. ſ. ſucceſſiue vnum poſt aliud. ſed totū ſimul vno actu ſimplici apprehēdit: ita ad ſe apprehenſum fertur totaliter ꝛ toto affectu vel ſeipſuꝫ in deū referendo ſicut bonus: vel in ſe finaliter ſiſtēdo ſicut malus. ¶ Quod vō dicunt ad quartū argumentū. ꝙ homo qui habet meliora naturalia aliqñ ſuperbit: veruꝫ eſt. ꝛ hoc cōtingit angelo. habentes tamē meliora naturalia ꝛ eis recte vtendo ſm totam ſuam virtutē gratiam ꝛ gloriam recipiunt ampliorem.

ARticulus

vigeſimuſſecundus eſt de hoc qđ Thomas dicit per i. q. lxij. ar. ix. in rñſione vltimi argu. ꝙ angeli beati non merētur premiū accidentale.

Corruptorium.

¶ Hec poſitio videtur fauere ſexto errori Pariſius condemnato: qui eſt in ſubſtātijs ſeparatis non eſt poſſibilis trāſmutatio. Itē errori. xi. qui eſt. ꝙ angelus nihil intelligit de nouo. Itē errori. xiij. q eſt. ꝙ angeli beati habēt bonuꝫ qđ eis poſſibile eſt cuꝫ producūtur. nec deſiderāt bo-

i nuꝫ quo carēt. Videt etiā in preiudiciū officij angelici ꝛ gratie. Cū enim ſm Gregoriū. ij. moraliū: duplex ſit actꝰ in angelis miſſis ad miniſteriū noſtruꝫ: ſcilꝫ actus cōtemplandi quo a deo nunq̄ recedūt. ꝛ actus miniſtrādi quo exterius ad nos ꝓpter noſtrā ſalutē exeunt. ꝛ actus miniſtrandi nō eſt actus nature aut glorie: oportet ꝙ ſit actus officij vel gratie. Talis autē actus in eo qui habet officiū viatoris eſt neceſſario meritorius: non premij eſſentialis vt patebit. ergo premij accidentalis. alioquin fieret preiudicium gratie dei in angelo ꝛ officio eius. Unde Hugo ſuper illud angelice hierarchie. c. 2º. Unaqueqꝫ hierarchiaruꝫ proficit ſuis diuinis laudationibus: dicit ſic. Proficit inq̄. qꝛ omnis dignitas ꝛ poteſtas ſm officij ꝛ miniſterij gratiaꝫ qua dei laudem ꝛ honorem predicare ꝛ amplificare poteſt: in fructū retributionis exercet. Et ibideꝫ loquens de angelis eiſdē dicit. Ergo ſm gratiam ſunt dona. ſm dona ſunt merita. ſm diuerſitateꝫ meritorum cō-

z ſtat diuerſitas premiorū. ¶ P. Cum angelus malus qui datur nobis in exercitiū peccet. quare angelus bonus qui datur nobis ad ſuadēduꝫ bonuꝫ ſalutiferuꝫ: non merebitur premium accidētale. ¶ P. in legēda ſancti Joannis euāgeliſte ſm vſum Romane eccleſie: habetur ſic. Vidi angelos noſtros flētes. angelos vō ſathane in noſtra deiectione gaudentes. Eo igitur modo quo illi boni angeli cuſtodes eorū flebāt de eoruꝫ apoſtaſia. ecōtra cōgaudebāt de eorū penitentia. ſm illud Luce 15º. Gaudiū eſt angelis dei ſuper vno peccatore penitētiā agente. ¶ Si dicas ꝙ de penitentia peccatoris gaudeāt omnes etiaꝫ aſſiſtentes patet ꝙ hoc gaudiū eſt accidētale. ꝛ vt de bono ſꝫ ſe: ſed angeli cuſtodes flebāt. ꝛ miniſtrantes ſpecialius gaudent vt de bono per eos in eis procurato. quod nō pōt de angelis aſſiſtētibꝰ dici nō miſſis. Unde dicit. Vidi angelos noſtros flētes: nō angelos abſolute. ¶ Si autē aliquis obijciat ſic. Si angeli merētur miniſtrādo nobis: cū per eorū miniſteriū nō diminuātur fruitio: vt dicit Gregorius. ij. moraliū. melioris cōditionis ꝛ nobilioris vidētur eſſe q̄ aſſiſtentes. ꝛ nobilitat (vt videt) eorū cōditio per miniſterium. ¶ Et ſi in miniſtrādo mereātur gaudiū accidētale: iniuſte agitur niſi maius gaudiuꝫ retribuatur eis: q̄ eis qui non meruerūt. Et ſi plus gaudij retribuatur miniſtrātibus ſeqtur ꝙ melius ſit miniſtrare q̄ non miniſtrare. qđ videtur incōueniens ſicut ꝛ primū. ergo ſi merētur in miniſtrando: videt ponēdū ꝙ merētur premiū eſſentiale: nō accidētale: prout magiſter dicit 2º libꝰ ſentētiarū. diſt. ij. c. vl. ¶ Ad primū poteſt dici. ꝙ miniſtrantes non ſunt melioris cōditionis q̄ aſſiſtētes: nec nobilioris ſimpliciter: ſꝫ ſm qd. ſ. ſm ꝙ angelus gaudebit de hoc homine vt ab ipſo bñ cuſtodito ꝛ edocto: ipſoqꝫ ſaluato per miniſteriū eius oēs alij gaudebunt de illo vt ſaluato ſolum. nō tamē niſi per eius miniſteriū in miſſione foras exhibitū. loco tñ huius particularis ꝛ accñtalis gaudij habēt aſſiſtētes multo maiora vt claniorē cognitionē taꝫ verbi q̄ huius ſic ſaluati. ꝛ feruētiorē amorē. ꝛ huiuſmodi. propter que ſunt adhuc melioris ꝯditionis q̄ miniſtrantes. ¶ Ad ſecundum dicendum. ꝙ non iniuſte agitur cum aſſiſtentibus ꝛ non miniſtrantibus: ſi miniſtrantes plus gaudij habeāt q̄ aſſiſtētes non miniſtrātes: niſi eorū oculus nequā eſſet. qꝛ deus bonus eſt Mat. 20º. ¶ P. ſi quātum meruerūt miniſtrātes datur etiā ſine merito aſſiſtētibus grā deputatur. ꝛ ſi tātū vel plus gaudij accidētalis habēt aſſiſtentes nulla fit iniuria miniſtrātibus. qꝛ tollūt qđ ſuū eſt Mat. 20º. Nec minus hñt ꝓpter hoc ꝙ nō miniſtrātes plus habēt. qꝛ nō ſunt inuidi: ſed de bono alterius quilibet gaudet: ꝛ ideo nō ſequit ꝙ ſimpliciter meliꝰ ſit miſtrari q̄ aſſiſtere. Sed ꝙ melius ſit miniſtrare quo ad quid. Et aūt in miniſtrādo nobis nō mereātur ꝑmiuꝫ ſubale. ſic patet. qꝛ ſi merētur: aut habēdū aut iā habitū. Nō habēdū. qꝛ tūc nō haberēt modo premiū ſubale: qđ falſum eſt cū ſint cōprehēdentes. aut haberēt imꝑfecte: ꝛ eius augmētū vel ꝑfectionē expectarēt per miniſteriū. als eēntiale. als eēntiale.

qđ ēt videt falſum eſſe. tum qꝛ eorū appetitus non eſſet quietatus. ꝛ per ꝯſequēs nec ꝑfecte beati eſſent. cū beatitudo ſit ſtatus oīuꝫ bonorū aggregatione ꝑfectus. Tū qꝛ tūc eſſent ſm vtrāqꝫ vitā. actiuā. ſ. ꝛ ꝯtēplatiuā viatores. quod nullus diceret. Si aūt dicatur ꝙ miniſtrādo nobis mereātur premiū eſſentiale iā habitū: hoc eſt a ſua ꝯuerſione ſuſceptū: hoc eſt ꝯtra Augꝰ de correctione ꝛ grā qui dicit. Angeli ſancti qui alijs cadētibus ſteterūt: illius vite mercedē accipe meruerūt. Et eodē li. c. iij. Si diabolus ꝛ angeli eiꝰ per liberū arbitriū in veritate ſtetiſſent donec illam ſūme beatitudinis plenitudinē: vñ premiū huiuſmodi ꝑmāſionis acciperēt. Et ergo ſtādo: nō miniſtrādo premiū eſſentiale mercedē vite appellat. Huic etiā ſtationi vel ꝑmanētie attribuit beatus Gregoꝰ premiuꝫ eſſentiale quinto moraliū. c. lxiij. Dñs deus ſūmorū ſpūuꝫ naturā bonam: ſed mutabilē ꝯdidit: vt qui ꝑmanere nollēt ruerēt: ꝛ qui in ꝯuerſione ꝑſiſterēt tāto in ea dignius: quāto ꝛ dei arbitrio ſtarēt. ꝛ eo apud dñꝫ ꝛ maioris meriti fierēt quo mutabilitatis motus volūtatis ſtatione viciſſent. ¶ P. ſꝫ Gregoriū. ix. moraliū. c. 20º. Sicut gratia precedit meritū ita meritū precedit premiū. ꝛ hoc vel natura ꝛ tēpore. vel natura tm̄. ergo nō merētur iaꝫ habitū. tūc eni meritum ſequeret premiū. ¶ P. deus eſt motor oīs merentis premiū eſſentiale ad aſſequēdum illud. Propriuꝫ eſt aūt oīs motoris ꝙ ceſſet mouere ſuū mobile adepto intēto ſuo. Cū ergo beatus angelus iaꝫ ſit aſſecutus premiuꝫ eſſentiale vt finē vltimuꝫ: iam deus nō mouet illū vt per miniſteriū aſſequatur illud. nec a ſeipſo ſine deo mouet. qꝛ hic finis eſt ſupra poſſe omnis nature create ſine adiutorio gratie. merentur ergo angeli beati nobis miniſtrando premium accidentale: non eſſentiale.

Reſpōſio ad hec ſcdm̄ Thomā.

¶ Si verba Tho. rectis oculis intellecta conſpexiſſent: nunq̄ iſtā poſitionē ſuam errori fauere dixiſſent: cum ex verbis ſuis ēt in hoc loco oīum illorū errorū: quos nominant oppoſitū cōcludatur. Ut eniꝫ ibideꝫ in illius argumenti vltimi reſponſione dicit. ꝙ premiū accidentale in

angelis augeri poteſt vſqꝫ ad diē iudicij: non ꝙ illud mereantur cum nō ſint viatores: ſed predictū gaudiū acquirunt ex virtute beatitudinis vt ipſe dicit. Ex quo ſeqtur neceſſario. ꝙ in ſubſtātijs ſeparatis poſſibilis eſt trāſmutatio talis qualis inuenitur in natura itellectuali. ⁊ h̄ eſt oppoſitū cōtradictorie errori illi Pariſius cōdēnato. qui ponit ꝙ in ſubſtātijs nō eſt poſſibilis trāſmutatio. ¶ Itē ex hoc ipſo ꝙ gaudiū illud poteſt augeri: ſequitur ꝙ poſſunt de aliquo gaudere de nouo: vt de noua cōuerſione peccatoris: quod eſſet oīno impoſſibile: niſi poſſent aliud de nouo intelligere: cū actus intellectus neceſſario precedat actum volūtatis. ⁊ hoc eſt oppoſitū cōtradictorie illi errori vndecimo: qui ponit ꝙ angelus nihil intelligit de nouo. Itē ex hoc ipſo etiaꝫ ꝙ gaudiū illud poteſt augeri: vt dicit Thomas manifeſte ſeqtur ꝙ angeli nō omne bonum ſibi poſſibile habēt in ſui productione. Et ꝙ deſiderant cōſūmationē gaudij accidentalis quā in die iudicij de omniū electorū ſalute cōſequuntur acgrentes eandeꝫ ex virtute ſue beatitudinis. ⁊ hoc eſt oppoſituꝫ ꝯdictorie illi errori. xiij. qui ponit. ꝙ angeli beati habēt bonuꝫ ſibi poſſibile in ſui productione: nec aliud deſiderant quo carent. vnde nō ceſſo mirari qua fronte dicere potuit iſtam doctrinā Thome p̄dictis erroribus fauere. cū acquirere gaudiū illud ex virtute beatitudinis (prout docet Thomas) antecedat ad ꝯtradictorie oppoſita oīum illorū: vt patet ex dictis. Qꝫ autē nō debebat dici proprie. ꝙ angeli mereātur illud gaudiū: cuꝫ non ſint in ſtatu vie: patet per Augᵐ in Ench. ⁊ alibi ſatis. Nullus eni angelus ſimul eſt viator ⁊ cōprehenſor: vt ad moduꝫ ipſius viatoris ſimul vt viator mereatur. ⁊ vt cōprehēſor vltimo fine fruatur.

Ad pm ¶ Ad illud ergo qđ obijciunt poſt. ꝙ foret in preiudiciuꝫ gratie ⁊ officij angelici: dicēdū ꝙ non eſt verum. Quāuis enim illud gaudiū mereri proprie nō debēt dici. cuꝫ non ſint viatores: tamē acquirūt illud ex vtute beatitudinis: vt puto apprehēſoris. Et pōt dici ꝙ Hugo accipit ibi meritū large pro eo ad qđ ſequitur augmētū gaudij in beatitudine. ratione eniꝫ huius incremēti dicit Dionyſius. ꝙ vnaqueqꝫ hierarchia ꝑficit in diuinis ſuis laudationibꝰ. prout patet per eūdē Hugonē in principio huius auctori-

Ad 2m tatis quā pro ſe allegāt. ¶ Ad 2m dicendū. ꝙ lꝫ diabolus nos tētando peccet: hoc nō eſt ideo qꝛ ad bonuꝫ noſtrum nos excitet: ⁊ ſic nobis (lꝫ inuitus) miniſtret. ſed hoc eſt ad ſuam peruerſam intētionē. nō enim intendit exercere ſed precipitare. Fur enim nō venit niſi vt furetur ⁊ ma-

Joā. 10. ctet ⁊ prodat. ſicut dicit̄ in Joanne. Et q̄uis angelus nos cuſtodiens habeat intētionē bonā ſeu rectā: propter quaꝫ gaudiū accidentale acquirit ex virtute beatitudinis. non tamē dici debet ꝙ illud mereat̄: cum nō ſit in ſtatu me-

Ad 3m rendi ſiue viatoris. ¶ Ad 3m dicēdum. ꝙ placet nobis ſicut ⁊ ipſis. ꝙ oēs angeli de ꝯuerſione peccatoꝝ gaudeāt. qꝛ tamē illud gaudiū non merētur. ſeu ex virtute ſue beatitudinis acquirūt. Hinc eſt ꝙ in illis eſt iſtud maius qui plus habēt de beatitudine vt in ſupioribus aſſiſtentibus: prout iſti fatētur ſoluēdo obiectū ſcđm quod certe neceſſe eſt ponere. qꝛ quicqđ habetur cōiter a ſuperiore ⁊ inferiore nobiliori mō eſt in ſupiore q̄ in iferiore: ſiue ſit gradus nature: ſiue gratie vel glorie. Primuꝫ patet. Natura enim intellectualis que cōiter habetur ab angelo ſupiore ⁊ inferiore: nobiliori modo eſt in ſupiori q̄ in inferiore. Secūdū ſimiliter patet quo ad gratiā ⁊ gloriaꝫ eſſentialem in eiſdem. qꝛ (prout patuit ſupra) qui meliora habent naturalia plus habēt de gratia ⁊ gloria. Nec pōt dici ꝙ hoc ſolū verum eſt quo ad gloriā eſſentialem nō accidentalē. Aureola enim martyrij: que eſt premiū accidētale. ⁊ cōmuniter habetur ab omnibus martyribus: in illis vtiqꝫ eſt nobiliori modo qui habēt plus de gloria eſſentiali. ¶ De obiectionibus autēꝫ illis quas faciunt ſibi ⁊ eorūdem ſolutione apparētibꝫ ſm ipſos pertranſeo. qꝛ nihil eſt ibi de quo eſt curādum. ¶ Qꝫ vō nitūtur pbare ꝙ angeli nobis miniſtrādo non mereātur premium ſubſtātiale pro Thoma eſt. Ipſe eniꝫ dicit ꝙ cuꝫ ſint plene beati ⁊ cōprehenſores: nō ſunt iam in ſtatu merēdi ſuaꝫ beatitudinem: nec viatores. vnde illi quo ad ſuū propoſitum laborauerūt inuanum. Et quādo concludūt in fine. ſi nō merētur gaudium eſſentiale. ergo merētur gaudiuꝫ accidentale. Planū eſt pueris ꝙ peccant ſm cōſequēs. ex negatiua enim nō infertur affirmatiua. Ipſi enim nec merentur modo vnū gaudiū nec aliud: ſed prout dictum eſt accidētale ex virtute beatitudinis acquirūt: lꝫ illud proprie non dicatur mereri: cum non ſint viatores.

ARticulus vigeſimuſtertius. Iteꝫ. q. lxiij. ar. vi. vbi queritur: an aliqua fuerit mora inter creationē ⁊ lapſuꝫ. in reſpōſione pricipali dicit Thomas ꝙ magis eſt cōſonuꝫ dictis ſanctorū. ꝙ ſtatiꝫ poſt primum inſtās ſue creationis diabolus peccauit. Et dicit ꝙ neceſſe eſt hoc dicere ſi in p̄mo inſtanti ſue creationis prorupit in actū liberi arbitrij. ⁊ fuerit creatus in gratia vt diximus. cū eniꝫ angeli per actū vnū meritoriū perueniant ad beatitudinē: vt. ſ. dictū eſt: ſi diabolus in primo inſtāti ſue creationis in gratia meruit ſtatim poſt primuꝫ inſtās beatitudineꝫ accepiſſet: niſi ſtati impedimētū preſtitiſſet peccādo. Et idē in reſpōſione. 4ᵢ. argᵢ. dicit. ꝙ inter quelibet duo inſtātia eſt mediū tēpus: veritatē habet inquātū eſt continuū. Sed in angelo qui nō eſt ſubditus motui celeſti. qui primo menſuratur per tempus continuum. tempus accipitur pro ipſa ſucceſſione operationū intellectus vel affectus.

Corruptorium.

¶ Hec poſitio videt̄ cōtinere duo falſa ad minus: ꝑtermiſſo abſqꝫ calūnia hoc ꝙ dicit. ꝙ angelus cōditus fuit in gratia. ⁊ in p̄mo inſtanti ſue creationis meruit: qꝛ h̄ tenuerūt aliqui antiqꝫ: lꝫ modo nō teneat̄ a magiſtris. vnuꝫ eſt. ꝙ ſi angeli mali nō peccaſſent: ſtatiꝫ in proximo inſtāti poſt p̄mū inſtās ſue creationis beatitudinē accepiſſent quā meruerūt in p̄ iſtāti ſue creatiōis. aliud ꝯtinet poſitio p̄dicta. qđ videt̄ ꝯtriuꝫ doctrine ſanctoꝝ ⁊ phorū. ſ. ꝙ duplex ſit tēpus. ſ. vnū cōtinuū. inter cuius quelibet duo inſtātia cadit tēpus mediū. aliud diſcōtinuum. inter cuius inſtantia nō cadit tēpus mediū. Primū. ſ. ꝙ angeli mali in primo inſtāti ſue creationis percepiſſent beatitudineꝫ i quā in primo meruerūt ſi nō peccaſſent in ſcđo. videt̄ falſum. qꝛ bene ponit̄ ꝙ idē eſt tēpus merēdi ⁊ demerendi. ſed nullo modo ponit̄: ꝙ idē eſt tēpus merendi ⁊ demerēdi ⁊ recipiēdi: ſed ſtatim incipiēte tēpore recipiēdi ceſſat tēpus merēdi ⁊ demerēdi. alioquin poſſent gloria ⁊ pena augeri in infinitū. ergo ſi proximū inſtās poſt inſtans ſue creationis fuit inſtās recipiendi beatitudinē: nō potuerūt mereri beatitudinē. nec peccare ⁊ ipedire beatitudinem: vel in beatitudinis debite receptione. ¶ P̄. hoc qđ ponit predicta poſitio de duplici tēpore videt̄ eſſe ꝯtra ſanctos 2 ⁊ phos. Anſelꝰ eni dicit in liᵒ ſuo de veritate. ꝙ vnū ⁊ idē eſt tēpus oīum eoꝝ que ſimul ſunt in eodē tēpore. Et Auguᵉˢ liᵒ 5ᵒ ſuper Gen. ad lrām dicit de tēpore. ꝙ vnū ⁊ ideꝫ ſit qđ ſeqtur motū corporalē ⁊ ſpiritualē: dicēs. ſi motus eſſet nullus ſpūalis vel corporalis nature nullū eſſet tempus. potius ergo tēpus a creatura q̄ creatura cepit a tēpore. Et per intētionē phi. iiij. phic. c. de tēpore. ſatis oſtēditur. ꝙ nō ſit niſi vnū tēpus ⁊ illud eſt ꝯtinuum. Et illud idem mēſuratur motu anime. Dicit eniꝫ ſic. Si nos non t. 2m

fuerimus

fuerimus träſmutati in noſtra mëte:aut ſi fuerim⁹ ⁊ non
t.cõ.98. perceperimus:nõ reputamus tëpus eſſe factũ. Et parum
infra. Simul inquit ſentimus ⁊ tempus ⁊ motũ. quoniã
ſi fuerimus in ſtudio. ⁊ nihil accidat corporibus noſtris.
ſed in anima noſtra acciderit aliquis motus fieri. ⁊ ſimul
cõſtituimus aliqđ tëpus fieri:reputabimus aliquë motũ
fieri. ex quo ſeqtur ꝙ tëpus eſt motus vel aliquid mot⁹.
hec ſunt verba phi de verbo ad verbũ. Ex quo ſatis ma-
nifeſte patet ꝙ tëpus de quo ipſe tractat mëſurat ⁊ ſequi-
tur motũ anime. Qꝛ autë ipſũ idë ſit cõtinuũ:patet per
t.cõ.99. ipſum ibidë. nã in proxima particula ſubiũgit. Et motus
etiã eſt ꝯtinuus. ⁊ qꝛ motus eſt ꝯtinuus tempus eſt conti-
nuum. Hec ſunt verba phi. Ex quo manifeſte patet ſm
intëtionë ſuam. ꝙ nõ eſt tempus niſi cõtinuũ. ⁊ ꝙ illud
mëſurat ⁊ cõſequitur motũ anime:ſicut ⁊ rerum corpora
lium in nobis. Et in predicamëtis vbi agit de quantitate
cõtinua ⁊ diſcreta:oſtëdit ꝙ tëpus eſt continuũ. ⁊ de nul-
lo alio tëpore facit mentionë. ex quo ſignũ accipimus. ꝙ
non ſit aliud tempus. Et ibidë dicit Simplicius in cõmë
to. videtur tëpus continuũ proprijſſime. aliorum enĩ cõ
tinuorum vnũquodqꝫ diuiditur vtiqꝫ. tempus autẽ ſem-
per continuum. ⁊ nunqꝫ de tangentibus eſt.

Reſpõſio ad hec ſcõm Thomã.

¶ Qđ in pmis dicũt ꝙ antiqui tenuerũt angelos in gra-
tia fuiſſe creatos verum dicũt. Quia beatus Auguſtinus
antiquoꝝ omniũ excellentiſſimus doctoꝝ hoc ipſũ do-
cet in locis multis. ¶ Qđ vo dicunt ſecũdo ꝙ modo hoc
nõ tenetur a magiſtris:nõ dicunt verum. Magiſtri enĩ
magis approbati doctrinã beati Auguſtini ſequëtes hoc
ponunt cõcorditer. Illa vo duo que dicunt eſſe falſa:ſatis
patent intelligëtibus eſſe vera. ⁊ per omnia doctrine ſan-
ctoꝝ conſona. Primũ patet per Auguſtinũ ſuper Gene-
ſim ad litteram. ⁊ de ciui. dei. Vult enim beatus Auguſti
nus vtrobiqꝫ. ꝙ diabolus ſtatim cecidit poſt ſuam crea-
tionem. qꝛ videlꝫ in veritate nõ ſtetit. ſi enim illo inſtanti
in gratia ſibi collata. ⁊ per conſequës in veritate ſtetiſſet
Act. io. vna etiã cũ alijs in illo inſtãti beatitudinë accepiſſet. non
Ad pm enĩ eſt pſonarũ acceptor deus. ¶ Qđ vo cõtra iſtud pri-
mum obijciũt. ꝙ incipiëte tëpore recipiendi ceſſat tëpus
merëdi vel demerëdi:eſt directe cõtra ipſos quo ad hoc
qđ dixerũt de merito angeloꝝ primo arti°. In nullo vo
eſt cõtra Thomã. Dicëdũ enim ſm ipſũ eſt. ꝙ quis in
eodë inſtãti nõ poſſet vnus ⁊ idë mereri ⁊ demereri. ⁊ re-
cipere. cũ in illo eodem inſtãti quo vnus qui impedimen-
tum nõ prebet recipit ⁊ alius poteſt impedimëtũ prebere
Ad 2m demerendo ne recipiat. ſic cõtingit in propoſito. Vñ pla-
nũ eſt ꝙ illud argumëtũ non procedit. ¶ Qđ vo cõtra
ſcõm obijciũt: volëtes probare per ſanctos ⁊ phos vnũ
eſſe omniũ tëpus cõtinens. Manifeſtũ eſt ſatis intelligë-
tibus eſſe friuolũ. tëpus enim ꝯtinuũ impoſſibile eſt vt
mëſurã actus ſimplicis idiuiſibilis cuiuſmodi eſt opatio
intellectus ⁊ affectus in angelis. ¶ Qđ vo dicunt ſm An
ſelmũ. ꝙ vnũ eſt tëpus omniũ que in eodë tëpore ſimul
ſunt:viſũ eſt tanqꝫ in ppria mëſura cuiuſmodi ſunt cor-
ruptibilia ſolũ. Operatio autë tã angelica qꝫ diuina: que
idem tëpus cõcomitãtur:aliquo tëpore nõ menſurantur:
ſed dei operatio mëſuratur eternitate. Opatio vo angeli-
ca interior mëſuratur tëpore alio:nõ cõtinuo:cũ nullã ha-
beat cõtinuitatë. ¶ Auctoritas aũt Aug^ni in nullo eſt pro
eis. Si enĩ nullus eſſet motus ſpũalis nec corporalis crea
ture:nec cõtinuus nec nõ cõtinuus:tunc nullũ eſſet tëpus
cõtinuum vel non cõtinuũ mëſurans hunc vel illũ. hoc
ca. d. tpe concedimus. nec plus poteſt haberi ex verbis Auguſtini.
Illud etiã qđ accipiunt de pho nihil facit pro eis. planũ
eſt enĩ ꝙ vt naturalis phs. iiij. phicoꝝ nõ habuit de alio
tëpore qꝫ de tëpore cõtinuo motũ conſequente determi-
nare. Nec tëpus nõ cõtinuũ quod eſt mëſura actuũ ſim-
plicium in ſubſtãtijs ſeparatis debebat in predicamëtis
explicare pueris. Signũ ergo qđ accipiũt nullum eſt. Qđ
phs inſinuat ꝙ tëpus de quo determinat. iiij. phyſicoꝝ t.cõ.96.
menſurat motus anime nře ꝓcedi debet. ⁊ hoc. qꝛ motus
anime noſtre rõne corporis cõueniunt in ꝯtinuitate cum
motibus corpoꝝ per ſe:vel ad minus per accidens. Pla-
num enim eſt ꝙ potëtie organice ipſius anime habent in
operãdo actũ ſiue motum cõtinuum:vtpote materialë.
Actus vo potëtie intellectiue:lꝫ ſit in ſe ſimplex ⁊ imate-
rialis:tñ non eſt oĩno ſine illis inferioribus materialib⁹.
qꝛ nõ eſt ſine phãtaſmate. ⁊ per ꝯñs eſt cũ ꝯtinuo ⁊ tpe ſꝫ
phm. iij. de aia. Secus eſt oĩno de actu ⁊ operatiõe oĩno t.cõ.39.
ſimplici ⁊ indiuiſibili in ſubijs ſepatis. Cõmen. vo ſimpli
cius loqtur de tëpore continuo quod mëſurat motum. de
quo agit in predicamëtis. vt patet intuëti.

ARticulus vigeſimuſquartus. Itẽ. q. lxiiij. ar. ij. in rñſiõe pncipa-
li dicit. ꝙ vis appetitiua in oĩb⁹ pportionat
appẽhẽſioni a q̃ mouet:ſic mobile a motore.

Corruptorium. ¶ Si per h intelligit ꝙ vis
appetitiua nihil appetit vel re-
fugit:niſi qđ vis appẽhẽſiua ſibi correſpõdës prius appre-
henderit ⁊ ſibi oſtenderit:verũ eſt qđ dicit ſm ſanctos ⁊
phos. ſi aũt velit dicere. ꝙ vis apprehëſiua in oĩb⁹ deter-
minat appetitũ ad vnũ neceſſitando ipſum. error eſt cõ-
dënatus Pariſius publice. qꝛ nec vis apprehëſiua ſenſiti
ua:nec rõnalis determinat ipſã volũtatẽ vel neceſſitat
volũtatë ad vnũ. iđ pus qꝫ ratio oſiderit ⁊ indicauerit de
duob⁹ alteꝝ eſſe tñ volendũ:volũtas manet libera:vt il
lo dimiſſo velit oppoſitũ. ⁊ iđ poſitio hec cauëda eſt.

Reſpõſio ad hoc ſcõm Thomã.

¶ Qm Thomas intëdit ꝙ vis apprehenſiua mouet ap-
petitũ primo modo ⁊ nõ ſecũdo ⁊ quãtum ad appetitum
intellectiuũ:prout patet ex ei⁹ doctrina vbiqꝫ. ⁊ h vt iſti
fatëtur verum eſt ſm ſanctos ⁊ phos. Planum eſt ꝙ iſte
modus ponendi non eſt cauëdus:ſꝫ reuera ſermo verus i. Thi. p
⁊ omni acceptione dignus.

ARticulus vigeſimuſquintus. Itẽ. q. eadë ⁊ arti. eo. in rñſiõe pn-
cipali aſſignãs cauſã obſtinationis in demo
nibus dicit. ꝙ differt apprehëſio hois ab ap-
prehëſione angeli inqꝫtum angelus apprehë
dit per intellectũ imobiliter ſicut ⁊ nos per intellectũ ap-
prehëdimus prima pncipia quoꝝ eſt intellectus. Homo
vo per rõnem mobiliter apprehëdit diſcurrendo ab vno
in aliud habës viã procedëdi ad vtrũqꝫ oppoſitoꝝ. vnde
⁊ volũtas hominis adheret alicui mobiliter. i. potens ab
eo recedere ⁊ cõtrario adherere. Volũtas autë angeli fi-
xe ⁊ imobiliter. ⁊ ideo ſi cõſideretur ante adheſionë põt li
bere adherere huic ⁊ eius oppoſito in his. ſ. que nõ natura
liter vult. ſed poſtqꝫ adheſit imobiliter adheret.

Corruptorium. ¶ Ex his patet ꝙ ipſe ponit
angelos ⁊ adherere ⁊ appre-
hëdere ⁊ imobiliter velle: ⁊ hoc eſſe cauſam obſtinatiõis
maloꝝ ⁊ confirmationis bonoꝝ. vt patet in fine reſpõſio
nis huius. ¶ Hec ratio ⁊ poſitio videt fauere errori ſex-
to de angelis:qui eſt. ꝙ in ſubſtãtijs ſeparatis nõ eſt poſſi
bilis träſmutatio. nec ſunt in potëtia ad aliud. Si enĩ vo-
luntas ⁊ apprehëſio angeloꝝ imobilis fuerit cũ rectitudi
ne in qua creati fuerunt. nunqꝫ ſm volũtatem ⁊ rationeꝫ
moti fuiſſent ab illa rectitudine quã habuerunt in primo

inſtāti ſue creationis. ⁊ ſi nunq̄ moti fuiſſent nunq̄ pec-
caſſent: quod ↄſtat eſſe falſum. ergo poſitio de qua ſequi-
2 tur. ¶ P. hoc eſt cōtra Gregoriū. v. moralium. lxiij. c. qui
dicit. Si angelorū ſubſtātia a mutabilitatis natura fuiſ-
ſet aliena vnde a cōditione cōdita: nunq̄ reprobus ſpiri-
tus a beatitudinis ſue arce cecidiſſet. vnde deus oīpotens
naturā ſūmoꝝ ſpirituum bonā ſed mutabilē condidit. vt
qui permanere nollēt ruerent. ⁊ qui in cōditione perſiſte-
rent: tāto in ea dignius quāto arbitrio ſtarent: ⁊ eo maio-
ris meriti fierent apud deum: quo mutabilitatis ſue mo-
tum voluntatis ſtatione fixiſſent. Ex his patet ꝙ cauſa
obſtinationis angeloꝝ non fuit imutabiliter intelligere
vel velle. neq̄ etiam ↄfirmationis: ſed voluntas ruendi
vel ſtandi libera: que extra ſtatum libertatis ⁊ merendi
ſe libere poſuit.

Reſpōſio ad hec ſcōm Thomā.

Ad pᵐ ¶ Quādo dicunt per verba Thome. Ex his patet ꝙ ipſe
ponit angelos ⁊ adherere ⁊ apprehēdere ⁊ imobiliter vel-
le. imponētes Thome ꝙ ponat in angelis omnimodam
imutabilitatē. planū eſt ꝙ non intellexerūt eum: vel in-
telligere noluerunt: q2 nunq̄ hic vel alibi hoc poſuit. ſed
potius eius oppoſitū. ſicut patet in prima pte. q. ix. arti. ij.
Ipſe enim ponit ſucceſſionē in actu apprehēſionis ⁊ affe-
ctionis in angelis quā vocat tempus nō continuum ſicut
patuit ſupra. qđ non eſt ſine mutabilitate. Dicit enim in
iſta reſpōſione. ſm ꝙ dici ſolet. ꝙ liberū arbitriū homi-
nis eſt flexibile ante electionem ⁊ poſt. liberum vo arbi-
triū angeli eſt flexibile ante electionē ſed nō poſt. Certe
ſi angelus eſſet oīno imutabilis. nullo modo eius volun-
tas eſſet flexibilis. ⁊ ſic patet ꝙ iſta poſitio non fauet illi
errori. qui eſt ꝙ in angelis nō eſt trāſmutatio. ꝓut voluit
Ad 2ᵐ obiectio prima. Nec eſt cōtra Gregoriū. qui ponit in an-
gelis mutabilitatē: vt voluit obiectio ſecūda. Dicitur au-
tem angelus imobiliter apprehēdere: nō q2 imutabiliter
ſtet ſemꝑ in vnius rei apprehēſione. ſed q2 nō apprehēdit
mouēdo ſeu diſcurrēdo ab vno in aliud: ſicut dicit Tho-
mas. Silr dicitur imobiliter velle. nō q2 imutabiliter ac
ſemꝑ actu velit vnū ⁊ idem. Sed q2 ſua volūtas eſt infle-
xibilis poſt electionē. nec vnq̄ extūc poteſt velle eius op-
poſitum. pōt tñ volūtatē ad alia ⁊ alia conuertere vna af-
fectiōe in ipſo alteri ſuccedēte. quod nō fieret niſi muta-
bilis foret. ¶ Ex his patet ꝙ ex falſo intellectu non dico
malo proceſſit. qđ iſti correctores vel corruptores dicunt
Thomā in iſta poſitione imutabilitatē in angelis poſuiſ-
ſe. ¶ Poſſet cōtra Thomam in propoſito ſic argui. Ipſe
enim dicit in reſpōſione vltimi argumēti imediate prece-
dentis articuli. ꝙ omnes angeli in gratia creati in primo
inſtāti meruerunt. Sed quidā ſtatim impedimentū ſue
beatitudīs pſtiterūt ꝓcedēs meritū mortificātes: ⁊ iō bea-
titudine caruerūt. verba ſua ſunt: ſi in primo inſtanti me-
ruerunt: videt̄ ꝙ in illo primo inſtanti ſe ⁊ omnia ſua in
deū ordinauerūt. eligētes ſub deo eſſe: ⁊ ſibi finaliter ad-
herere. Si ergo eoꝝ voluntas poſt primā apprehēſionē
intellectualē ⁊ electionem ipſam cōſequētem eſt inflexi-
bilis: vt videt̄ ſm Thomā: ſeqtur ꝙ nullus eoꝝ poſt pri-
mū inſtās potuit ad aliud flecti vel peccare: cuius oppo-
ſitū patuit in demonibus. ¶ Ad h poteſt dici. ꝙ poſtea
nō ſunt flexi ad volēdū aliud q̄ illud qđ prius principali-
ter volebāt. Sed q2 tūc erant facti impeccabiles per glo-
riam: flexibiles fuerūt ad volēdū id quod prius ſed alio
modo q̄ prius. Qui igitur primū modū non dimiſerunt:
firmati ſunt in bono. nō virtute ſue nature: ſed per virtu-
tem glorie facti: vt imutabiliter illum modum tenerent
amantes. ſ. ſeipſos. ⁊ omnia alia eo modo quo prius pro-
pter deum. Sed alij aliū modū amandi elegerūt amā-
do omnia propter ſeipſos finaliter. ⁊ ideo rectū ordinem
⁊ verū dimiſerunt ⁊ per cōſequens a veritate impedimē-
tum ſue beatitudinis preſtando ceciderunt. ⁊ hoc ſtatim
vt dictum eſt ſupra.

Articulus vigeſimuſſextus. Item. q.
lxiiij. ar. vlt. in reſponſione
principali dicit. ꝙ duplex eſt locus penalis
demonibus. vnus rōne culpe. ⁊ iſte eſt infer-
nus. alius ratione exercitationis humane na-
ture. ⁊ hic eſt iſte aer caliginoſus. Et parū poſt in reſpōſio-
ne primi argumenti dicit. ꝙ locus non eſt penalis angelo
vel anime quaſi afficiens alterādo naturam: ſed afficiēs
contriſtando voluntatem: dū anima vel angelus appre-
hendit ſe eſſe in loco non conuenienti.

Corruptorium.

¶ Hoc videtur erroneū. q2
ſm eandem rationē ſi demō
vel anima digna punitione eſſet in paradiſo. ⁊ appreben- 1
deret nō eſſe conuenietē locū ſue nature. ꝙ etiam pati de-
beret. q2 Paradiſus non eſt locus conueniēs diſpoſitioni
volūtatis demonū. Ita Paradiſus eſſet locus penalis de-
monibus: ⁊ aīabus ſeparatis malis ſicut infernus. ¶ P.
predicta poſitio inuit plane. ꝙ demones ⁊ anime nō pu- 2
niantur in inferno niſi intelligibiliter vel imaginarie vel
phantaſtice ⁊ non vere. quod eſt contra Augᵐ de fide ad
Petrū. c. penultimo. qui dicit ſempiterna ⁊ imutabili ꝓ-
lata ſententia. Iniqui oēs ibunt in combuſtionē eternā:
iuſti in vitam eternam. Iniqui arſuri ſemper cū diabo-
lo. iuſti vo regnaturi ſunt ſine fine cum Chriſto. Et Augꝰ
xi. de ciui. dei. c. iiij. Cur non dicemus q̄uis miris: veris ta-
mē modis ſpiritus icorporales pena affligi corporea. nā
ſi tm̄ affligerentur imaginaria vel quacūq̄ apprehenſio-
ne alia: tunc nō diceretur miris modis. ¶ P. ſi ſolum af-
fligitur anima vel angelus ex hoc ꝙ locus inferni appre- 3
henſus eſt inconueniēs voluntati: cū nihil ſit contrariū
vel nō incōueniens voluntati: niſi propter incōmodita-
tem vel iniuſtitiā: ſicut dicit Hugo libro primo de ſacra-
mentis parte. v. c. 2º. ¶ Et idem vult Anſelmus de caſu
diaboli. c. v. Et idē dicit de concordia predeſtinationis ⁊
preſciētie. cōſtat ꝙ anima vel demon non iudicat locum
inferni non cōuenietem vel penalem. q2 cōtrarius eſt ſue
voluntati propter iniuſtitiā. tamen q2 infernus nō appre-
henditur ab eo vt cauſa vel occaſio iniuſtitie. reſtat tunc
ꝙ iudicet cōtrarium ſue volūtati propter incōmoditatē
vel nocumētū. aut igitur ignis inferni vel locus ille eſt no-
ciuus ⁊ incōmodus vere affligens: ſicut alia ſolēt affligē-
re. ⁊ ſic habeo propoſitū. ſ. ꝙ poſitio Thome eſt falſa. aut
imaginarie vel phātaſtice. ⁊ ſic nō vere punitur. qđ eſt cō-
tra auctoritatē Augⁱ prehabitā ⁊ ↄtra euāgeliū Matth.
23º. Ite maledicti ⁊c. qui ignis nō extinguetur: ſicut habe-
tur in eodē. ⁊ in Iſaia vltimo. Cōſtat aūt ꝙ deus cōmina-
tur punitionē vere ⁊ nō phātaſtice. ¶ P. nō eſt credibile
ꝙ hi qui in alijs ſubtiliſſimi ſunt ⁊ acutiſſimi. in hoc ſolū 4
ſint decepti. ꝙ putāt ſe affligi ab igne a quo non pñt pati.
Unde hec poſitio videtur fauere errori als ↄdēnato Pa-
riſius a dño Stephano Pariſienſi epō. qui. eſt. ꝙ anima
ſeparata poſt mortem non affligitur. nec patitur ab igne
corporeo.

Reſpōſio ad hec ſcōm Thomā.

¶ Sciendū ꝙ prout docet Thomas in iſto articulo. ꝙ
locus corporalis quicūq̄: etiā Paradiſus. ſi apprehenda-
tur ab angelo vel anima ſeparata vt nō ↄueniens ſue na-
ture. ⁊ in quo diuina virtute neceſſe habet eternaliter alli-
gari ⁊ detineri: ꝫ ad tempus ſit alibi: nō in phātaſticā ſed

in veriſſimā penam cedit illi. ⁊ quāto locus magis diſcō-
ueniēs eſt ⁊ deformior: tanto pena maior. Unde q̄r infer-
nus eſt locus maxime deformitatis. ⁊ per cōſequens ma-
xime diſconueniens nobilitati intellectualis nāe. Hinc
eſt ꝙ demones ⁊ anime ſcientes ſe inuitos eternaliter al-
ligatos in illo detineri ſumme affliguntur: lꝫ ad tempus
Ad pm ſint alibi. ¶ Ex his patet reſponſio ad p̄mū: q̄r nō eſt in-
cōueniens ꝓcedere paradiſum ſi nō cōueniens ſit nature
intellectuali: ꝙ demones vel anime ibidē inuite detenti
poſſunt affligi. lꝫ minus forſan q̄ꝫ ſi eſſent deputati loco
Ad 2m viliori. ¶ Ad ſcōm dicendum. Auguſtinus nō ponit com-
buſtionem vel ardorem talem in ſpiritibus ſeparatis ꝙ
ſit corporeus. Hoc enim nō eſt intelligibile cuꝫ ſint incor-
porei. ſed vocat combuſtionē vel ardoreꝫ eorꝫ in corpo-
re ignis. qꝺ eſt talis nature detentionem ⁊ ſenſus tactus
incorporeus damnatoꝝ ab huiuſmodi calore immutatio-
nem. Qꝺ autem dicit ibidem Auguſtinus de ciuitate dei
Miris tamen veris modis affligi ſpiritus incorporeos
pena corporali: nō eſt contra predicta. Mirum enim eſt
⁊ diuine virtuti attribuendū. ꝙ ſpiritus incorporei ad ſuā
penam maximā atqꝫ veriſſimaꝫ: ſic poſſint in corpore ali-
quo detineri. vnde illud poſitioni eorum in nullo ſeruit.
cum nō ponatur iſta pena eorū phantaſtica. i. apparens. ⁊
nō exiſtens: ſed vt dictum eſt veraciter affligens. ¶ Ad
3m dicendū. ꝙ locus iſte cōtrarius eſt voluntati ꝓpter in-
cōmoditatē ex predicta detentione ac incarceratione pro-
ueniens. Eſt enim locus ille afficiens nō quaſi alterando
naturā: ſed ꝓut dicit Thomas: afficiens cōtriſtando volū-
mat. 25. tatem ſm modum predictum. Hoc quoqꝫ nō eſt contra-
Iſa. 66. rium dictis euangelicis: Ite maledicti ⁊c. Nec propheti-
cis: Ignis eoꝝ nō extinguetur. ſed per omnia vt ex dictis
patet eiſdem conſonat. In hoc auteꝫ fuerunt iſti decepti.
ꝙ nō putabant ſpiritus incorporeos poſſe affligi ab igne
veraciter: niſi eorum natura per ignis actionem eſt altera-
ta. qꝺ falſum eſt. Non enim affliguntur ab igne per virtu-
tem nature ignis. ſed prout ille ignis eſt inſtrumentuꝫ di-
uine iuſtitie illos ſpiritus ſuperbos cōtra ſuam voluntatē
detinēs. qui nolebant deo creatori ſe ſubijcere. Unde ſub-
Ad 4m iecti ſunt vel per hoc velint nolint infime creature. ¶ Ad
4m dicendū. ꝙ iſti in hoc argumento ſicut in oībus alijs
ſupponunt falſum: ſcilicet ꝙ Thomas poſuit iſtam penā
nō eſſe veram ſed phantaſticam. Illud autē nō eſt verꝫ:
vt ipſum intuenti patet per predicta. ergo nō ſunt in hoc
decepti ꝙ putant ſe affligi cum nō affligantur. vere enim
affliguntur.

Articulus vigeſimuſſeptimus. Item
queſtione. lxvi. articulo p̄.
in reſponſione. q. dicit. ꝙ impoſſibile eſt dice-
re ꝙ informitas materie tempore preceſſerit
formationem eius. Ex quo ſequitur ꝙ a p̄nci-
pio nō fuit confuſio quā antiqui volebant eſſe chaos. Se-
cundo dicit ſic. Si materia informis preceſſit duratione.
ergo erat in actu. hoc enim importat duratio. creationis
enim terminus eſt ens actu. Ipſum autem qꝺ eſt actu eſt
forma. Dicere ergo materiaꝫ precedere ſine forma: eſt di-
cere ens actu ſine actu. quod importat contradictionem.
Item addit ibidem. Si eſſent plures forme ſubſtātiales
in materia: poſterior eſſet accidentalis. ⁊ generatio eſſet
alteratio.

Corruptorium. ¶ Hec poſitio derogat omni-
potentie diuine: quia lꝫ acci-
dens depēdeat a ſubiecto plus q̄ꝫ materia a forma. tamē
poteſt facere accidens ſine ſubiecto. ⁊ facit in ſacramento
altaris. ⁊ ideo poteſt dare materie eſſe actu ſine forma. lꝫ
hoc a principio non fecerit: qꝺ ſciatur. vnde omnes magi-
ſtri concordauerunt nuper. ꝙ erroneuꝫ eſt dicere ꝙ deus
non poteſt dare eſſe actu materie ſine forma. ¶ Ad p̄mū
in contrarium dici poteſt. ꝙ lꝫ ſit impoſſibile ipſi mate-
rie vel operationi eius: vel cauſis inferioribus. ꝙ preceſſe-
rit confuſio vel chaos. vel materia ſine forma. non tamen
fuit impoſſibile omnipotentie diuine vel cauſis ſuperiori-
bus. ¶ Ad ſecundum dicendum. ꝙ non eſt hic contradi-
ctio. Materia enim comparatur ad formam vt a quo po-
teſt recipere eſſe tale. Et comparatur ad ſuum artificem
vt a quo accipit ſuaꝫ eſſentiam aliam ab eſſentia forme.
cuius eſſentia non dependet a forma ſed a ſuo creatore.
Dico ergo ꝙ ſi deus daret materie eſſe actu idem nume-
ro qꝺ daret hec forma ſignata ſine vlla forma: tunc eſſet
implicatio contradictionis: ſicut ſi daret parieti eſſe albū
ſine albedine. hoc enim eſſe non poteſt: ſi tamen eſſentie
materie que nō dependet a ſua forma: ſed a ſuo creatore
daret eſſe actu ſine forma: nulla eſſet contradictio. ¶ P̄.
aliter poteſt dici ad illud. ꝙ implicatio contradictionis in
aliqua materia poteſt intelligi dupliciter. vel ſimpliciter
ad omne tempus: ſicut Sortem currentem non moueri.
Alio modo intelligitur implicatio contradictionis vt nūc
ſm ſtatum ⁊ curſum nature qui nūc eſt in rebus. Iſto mō
enim dicere aſinum immortalem implicat contradictio-
nem. ⁊ illud qꝺ ſic implicat contradictionem poteſt deus
facere. nō ꝙ ſimul faciat contradictoria: ſed mutando na-
turalem curſum ⁊ dando alium. vt ſi faceret aſinum im-
mortalem. qꝺ nullus auderet dicere deum nō poſſe face-
re. ¶ Quod ſi dicas. Non habet ideam diſtinctam. ergo
nec eſſentiam ab eſſe forme diſtinctam. hoc eſt falſum.
immo ſi non haberet ideam in deo diſtinctam: non eſſet
ab eo: ⁊ ſic eſſet ponere duo principia: qꝺ eſt nephariū dice-
re. ¶ Qꝺ autem dicit ꝙ forma eſt actus. veruꝫ eſt: ſed nō
omnis actus. Poteſt eniꝫ deus dare eſſe actu eſſentie ma-
terie ſine actu forme. ly forma enim ⁊ ly actus equiuoci-
tur: cum dico ꝙ forma eſt actus. ⁊ ꝙ eſſe eſt actus: forma
eniꝫ eſt actus vt habitus. eſſe v̄o eſt actus vt actus. ¶ Ad
tertium dicendum. ꝙ habet pro inconuenienti poſſe plu-
res formas ſubſtantiales eſſe in materia. Dicenduꝫ ꝙ nō
eſt inconueniens. quia in veritate plures ſunt. vnde poſi-
tio ſua qua negatur gradus formarum: ponens tm̄ vnam
formā eſt a magiſtris vt erronea reprobata propter plu-
res hereſes inde ſequentes: vt infra patebit. articulo. xxxi.
⁊. xxxij. Nec ratio ſua cogit qua dicit. Si eſſent plures
forme poſterior eſſet accidentalis. Hec enim conſequen-
tia non tenet niſi de illis que adueniunt forme ſubſtan-
tiali cōſtituenti eſſe completum.

Reſpōſio ad hec ſcōm Thomā.

¶ Supra. q. iij. dictum eſt ꝙ ſufficit ad predictoruꝫ diſ-
ſolutiones. Oꝫ enim actus qui eſt vnius potentie ꝓprius
fiat actus potentie alterius: vt videre: qui eſt actus poten-
tie viſiue fiat actus potentie auditiue omnino includit
contradictionem. Actus autem proprius materie eſt for-
ma. eſſe v̄o quod eſt actus entis eſt actus vel perfectio
forme vel quidditatis compoſite formaꝫ habentis tanq̄ꝫ
proprie potentie. Unde ponere ipſum eſſe actum ſolius
materie: eſt ponere ipſum eſſe actum alterius potentie q̄ꝫ
illius cuius eſt actus. ⁊ includit contradictionem. ¶ Et Ad pm
per hoc patet ad primum. Accidentia enim quia ſunt for-
me: ⁊ eſſe vt dictum eſt: eſt actus forme vel formam ha-
bentis. hinc eſt ꝙ eſſe pōt ipſis accidētibus diuina virtute
ſine ſubiecto a quo nāliter dependent cōcreari. hoc tm̄ nō
pōt cōcreari māe. lꝫ dicāt ꝙ accidentia plus dependeāt
a ſubiecto q̄ꝫ materia a forma. Et q̄r materia nō eſt potē-
tia ꝓpria cuius actus imediatus eſt eſſe. forma v̄o accidē-

talis inq̄ʒtū forma eſt potētia ꝓpria: cuius actus ⁊ ꝑfectio
eſt eſſe actu. Inq̄ʒtū vō accidētalis nō habet nec per nām
pōt habere eſſe ſine ſubiecto. Qualiter tñ pōt eſſe ſine ſub
iecto per diuinā vtutē in ſacramēto altaris optime decla
rat Thomas in vltima pte ſum. q. lxxvij. arti. v. in reſpon
ſione principali. qꝛ videlicet quātitas dimenſiua includit
in ſe rōnē individuationis. ꝓbaꝉ ꝙ alia accidentia cōſe
quentia poterunt mediāte ipſa ꝑticipare eſſe indiuiduale
⁊ per ſe ſubſiſtere ſine ſubſtātia ſupportante. ⁊ hoc diuina
vtute vt dictū eſt ⁊ declaraꝉ ibidē. ¶ Qd̄ dicunt ꝙ oēs
magiſtri nuper cōcordauerunt. ꝙ erroneum eſt dicere. ꝙ
deus non pōt dare eſſe actu materie ſine forma: nō recipi
mus ſine teſtimonio. cum ſciamus ꝙ maiores naturam
materie ⁊ forme ſm ph̄os rectius intelligentes oppoſitū
ſentiant. Nec hoc derogat potentie diuine. Nihil enī qd̄
includit ꝯtradictionē poteſt habere rōnem factibilis ſiue
producibilis a deo. ¶ Hoc ergo qd̄ dicunt reſpondendo
ad primū argumentū. ꝙ materiā eſſe ſine forma eſt poſſi
bile cauſis ſuperioribus: manifeſte falſū eſt. cū hoc inclu
dat cōtradictionē: vt ſepe dictū eſt. ¶ Et qd̄ dicunt ad ſe
cundum. ꝙ illud nō implicat cōtradictionē. ⁊ hoc qꝛ ma
teria cōparatur ad formā: vt a quo pōt accipere eſſe tale.
⁊ ad ſuum opificem. vt a quo accipit eſſentiam aliam ab
eſſentia forme: a qua nō depēdet. Si velint dicere ꝙ ma
terie eſſentia nō dependet a forma tanq̄ʒ a cauſa efficien
te ipſam producente: verum dicunt. ſed nihil ad ꝓpoſitū.
Sed ſi velint dicere. ꝙ eſſentia materie non dependet a
forma quo ad actū eſſendi: cuius principiū eſt ipſa forma
ſm ph̄m falſum dicunt. Idem enim eſt dicere ꝙ a creato
re cōmunicetur eſſe actu qd̄cūqʒ ſoli materie. ⁊ dicere ꝙ
actus viſus quocunqʒ cōmunicetur potentie auditiue: vi
detur ꝙ aliquis alius actus ſit actus nō ſue potētie ꝓprie.
¶ Itē ſicut forma accidentalis eſt illud quo res eſt quan
ta vel qualis: ⁊ huiuſmodi. Sic forma ſubſtātialis eſt id
p̄ de gñ. quo res eſt ſimpliciter. Vñ ſm ph̄m inductio forme acci
T. 2ⁱ. is dentalis eſt generatio ſm quid. Sed inductio forme ſub
⁊ alibi. ſtantialis dicitur generatio ſimpl'r. ergo ſicut cōtradictio
nē implicat ꝙ aliquid ſit quantū vel quale. ⁊ careat quā
titate ⁊ qualitate: ita cōtradictionē implicat neceſſario. ꝙ
aliquid ſimpl'r actu ſit carens forma ſubſtantiali que dat
eſſe actu ſimpl'r. Et qd̄ dicunt tanq̄ʒ in argumento poſiti
aliter euadere cupientes. ſ. ꝙ implicatio contradictionis
dupliciter contingit vt nunc ⁊ ſimpliciter nō iuuat eos. qꝛ
in ꝓpoſito eſt implicatio ꝯtradictionis ſimpliciter eo mō
quo in eoꝝ exemplo. ſ. ſortem currentē non moueri: ſicut
enim nō eſt intelligibile ꝙ ſit curſus ſine motu. ſic nō eſt
intelligibile. imo eque impoſſibile ꝙ ſit eſſe actu ſine for
ma. quia eſſe actu nihil aliud eſt q̄ʒ cōpletio ⁊ actualitas
quidditatis: que forma eſt vt in angelis vel formam ha
bens vt in alijs cōpoſitis ex materia ⁊ forma. ponere aūt
actualitatem alicuius ante ipſum: eſt ponere ipſū ⁊ non
ponere ipſum. ⁊ nō eſt dubium quin iſta ſint cōtradicto
ria ſimpliciter. qualiter aūt materia habeat ideam ⁊ qua
liter nō dictū eſt ſupra. q. iiij. Qd̄ dicunt tandē ꝙ forma
⁊ eſſe dicuntur actus diuerſimode: qꝛ forma dicit p̄mum
actū: eſſe vō ſcd̄m. verum dicunt: ſed nō iuuat eos. qꝛ qui
ponit actū ſecundū ꝓuenientē a primo actu. ⁊ non ponit
primū actū ipſe ponit actum p̄mū: ⁊ nō ponit actum pri
mū. ergo qui ponit eſſe actu: qui eſt actus ſecundus: ⁊ nō
ponit formam actū primū: ac principium eius ipſe ponē
do nō formam ponit formā. ⁊ ſic ponunt iſti qui ſine for
ma volunt eſſe actu concreari media. ¶ Et qd̄ dicunt ad
tertium. ꝙ plures hereſes cōſequuntur ex poſitione ſua
circa vnitatem forme ſubſtantialis. ꝓpter quas reputaꝉ
erronea: vt oſtendeꝉ infra. Dicendū ꝙ cū ventum fuerit

ad illud: infra declarabitur per dei gratiam. ꝙ poſitio illa
nō eſt erronea nec hereſis aliq̄ ex ipſa ſequiꝉ ꝯtia recta.

Articulus vigeſimuſoctauus. Item. q. lxxv. arti. 2ᵒ in reſponſione
queſtionis dicit. ꝙ anima nō eſt compoſita ex
materia ⁊ forma. qd̄ ꝓbat p̄mo per Augᵐ ſup
Geñ. ad litteraꝫ. vbi probat ꝙ aīa nō eſt facta
ex materia corꝑali: nec ex materia ſpirituali. ¶ Scd̄o ſic
de rōne anime eſt ꝙ ſit forma alicuius corporis. aut ergo
ſm ſe totam: aut ſm ſuam partē. Si ſm ſe totam: impoſ
ſibile eſt ꝙ pars eius ſit materia. Si materia dicatur ens
in potentia tm̄: forma autem inquantū forma eſt actus.
aliquid autē qd̄ eſt in potentia tm̄ nō pōt eſſe pars actꝰ:
cum ei repugnet potentia: vtpote contra actū diuiſa. Si
autē ſit forma ſm aliquam partē ſui illam dicemus eſſe
animā. ⁊ illam materiam cuius ponitur primus actus: di
cemus eſſe primū animatū. ¶ Tertio apparet ex hoc ꝙ
omne qd̄ recipitur: recipitur in eo per modū recipientis.
ſic autē cognoſcitur vnumqd̄qʒ ſicut forma ſua eſt in co
gnoſcente. Anima autē intellectiua cognoſcit rem in ſua
natura abſolute: puta lapidem inquantum eſt lapis abſo
lute. Eſt ergo forma lapidis abſolute ſm rationem ꝓpriā
formalē in anima intellectiua. Anima igitur intellectiua
eſt forma abſoluta nō aliquid cōpoſitū ex materia ⁊ for
ma. ¶ P̄. Si anima eſſet compoſita ex materia ⁊ forma:
forme rerum reciperenꝉ in ea vt indiuiduales. ⁊ ſic nō co
gnoſceret niſi ſingularia: ſicut accidit in potētijs ſenſitiuis
que recipiunt formas rerum in organo corꝑali. Materia
enim eſt principiū indiuiduationis formarū. Relinqui
tur ergo ꝙ anima intellectiua ⁊ omnis ſubſtantia intelle
ctualis cognoſcens formas abſolute caret compoſitione
materie ⁊ forme. ¶ Hanc eandem poſitionē replicat in
queſtione. lxxvi. arti. p̄mi. in reſpōſione q̄ſtionis in fine re
plicans ad confirmandum hoc ſm rōnē ſupius poſitam.

Corruptorium. ¶ Contra iſtam poſitionem
ſunt ea que dicta ſunt ſupra
decimo articulo. ꝙ angeli nō ſunt compoſiti ex materia ⁊
forma. ¶ Hec poſitio. ſ. ꝙ aīa nō habet materiā eſt pla
ne cōtra Augᵐ qui vbiqʒ ſupra Geñ. ad litteraꝫ ſupponit
eā habere materiam. Sed querit diſputando. an eius ma
teria preceſſerit eā tempore vel ſolum origine. ⁊ hoc vlti
mū tenet. Vñ Augꝰ. vij. ſup Geñ. ad litterā. ca. xlvij. que
rit: an ſit ex aliqua re que iā ſpiritualiter ab illo facta erat.
Si nondū erat aīa: merito queri pōtita ſcilicet. ꝙ ſi qd̄dā
incōmutabile eſſet aīa nō mō eius mām quererēꝰ: nūc
autē eius mutabilitas ſatis indicat eā vitijs atqʒ fallacijs
deformē reddi. formari aūt virtutibus veritatiſqʒ doctri
na. Ecce Augꝰ ponit animā habere mām in ſuo genere ſpi
ritualē. Huic videꝉ concordare Cōmentator ſup p̄mum 2o. iſ
de anima. vbi inquirit an intellectus mālis ſit aliqd̄ ens
⁊ nō aliqua forma nec materia prima: ſic diſſoluit. quēad
modū ſenſibile diuidiꝉ in mām ⁊ formā: ſic intelligibile
omne opʒ diuidi in cōſimilia his duobꝰ. ſ. in aliqd ſimile
forme: ⁊ in aliquid ſimile māe: ⁊ hoc neceſſe eſt ponere in
intelligētia abſtracta: que ītelligit ⁊ ſine mā ⁊ ſine forma:
⁊ ſi nō: nō eſſet multitudo in formis abſtractis. Nota ꝙ
Auguſtinus dicit materiam ſpiritualem: Cōmentator di
cit vt puto aliqd ſimile māe. Philoſophi enī nō loquun
tur cōiter niſi de mā corꝑali. ¶ Itē dicta poſitio eſt ꝯtra
philoſophiam: que tm̄ potentiā rei attribuit ratione ma
terie: ⁊ actionē ratione forme. Si ergo anima intellectiua
eſſet pura forma nō cōpoſita ex materia ⁊ forma: omnes
eius potentie eſſent actiue: ⁊ nulla paſſiua. qd̄ falſum eſt.
¶ Item videtur eſſe contra fidē que dicit animam capa
cem pene ⁊ glorie. Omnis autem paſſio ⁊ receptio attri
buitur

buitur rei taz ſm ſanctos q̃ ſm philoſophos ratione materie.qd̓ patet.q2 nihil ſm ꝙ eſt actu:ſed ſm ꝙ eſt in potētia recipit.Omnis autem potentia paſſiua reducitur ad materiaz vt habetur.xi.metaph.ergo ſi anima nō habet materiam nō ſuſtinet penam inferni.nec recipit beatitudinem a deo paſſiue.qd̓ eſſe nō poteſt niſi in eo qd̓ habet materiam.Ea etiam que poſita ſunt ſuperius de compoſitione angeli hic poſſunt adduci.¶ Ad rōnes Thome ſolutiones.¶ Ad pᵐ qd̓ adducit de Auguſtino nō inueni.lʒ diligenter queſierim.Si tamen hoc diceret:dicere intēdit ꝙ non eſt facta de materia alia ſpirituali que eam preceſſerit tēpore:ſed tm̄ ordine nature.Unde Aug⁹.vij.ſup Geñ.cap.4°.Credibile eſt anime ſolam ibi cōdidiſſe rōnem:ſm quam fieret:nō etiam quandam de ſuo genere materiam de qua fieret ibi.i.in prima rerum conditione.vnde vult ꝙ nō habuit materiā preiacentē ſicut corpus.plane tamen vult ibidem.ꝙ anima habeat materiā ſpūalem conuenientez ſibi tm̄ ordine nature:nō tempore preiacentez.¶ Ad 2ᵐ dicimus.ꝙ anima eſt forma ſm ſe tota.⁊ tamen cum infertur.ergo impoſſibile eſt ꝙ pars eius ſit materia.q2 materia eſt tm̄ in potentia:forma inq̄tum eſt forma eſt actus.Dico ꝙ ſicut in materijs compoſitis:hoc eſt in omnibus materijs citra primam eſt aliquid qd̓ eſt in potentia tm̄:ſicut materia prima ſimplr̄ ⁊ alia que ſunt actus.ſ.ſuperaddite forme que diſponunt ad formā vltimā.⁊ tunc illud compoſitū dicitur materia forme vltime.q2 forme diſponentes cedunt in partem materie.Ita dico in forma cōpoſita cuiuſmodi eſt anima intellectiua que eſt forma corporis ſm ſe totam.nō obſtante ꝙ aliqd eius ſit materia:lʒ enim materia anime rōnalis ſm ſe cōſiderata ſit aliqd̓ ens in potētia.tamen vt perfecta eſt per formā eſt actus ⁊ actus corporis.¶ Ad 3ᵐ cum arguit ꝙ anima itellectiua debet eſſe abſoluta omnino a materia q2 cognoſcit res abſolutas per formas a materia.forme autem abſolute a materia nō poſſunt recipi niſi in ſubſtātia omnino abſoluta a materia.q2 receptum eſt in recipiēte per modū recipientis ⁊ non recepti.Sciendum etiam ꝙ argumentum illud nō plus cogit niſi ꝙ anima intellectiua ſit magis imaterialis q̃ ſenſitiua.conſtat enim ꝙ potentie ſenſitiue apprehenſiue recipiunt ſpecies ſenſibi-

t.pn.i38 lium ſine materia.ſicut dicit phs in 2° de anima.Si ergo receptum nō poteſt recipi niſi per modū recipientis:oportet potentias ſenſitiuas eſſe ſine materia.qd̓ conſtat eſſe falſum.Unde dicendū.ꝙ non opʒ in omni receptione ⁊ diſpoſitione receptum aſſimilari recipienti.Non eniʒ opʒ ſi oculus ſit materialiter aqueus ꝙ omne viſibile ſit materialiter aqueū.vel ꝙ ſpecies ei⁹ que viſibilis ſit aquea.vnde q̃tum ad puritatem vel impuritatem perfectionez vel imperfectionem habet predicta poſitio veritatem:purius enim ⁊ perfectius recipit organum bene diſpoſitum ſpecies ſenſibilium:impurius aūt ⁊ imperfectius organū male diſpoſituz.ergo ſimiliter intellectus ſubtilior ⁊ acutior melius apprehendit ⁊ ſubtilius intelligibilia.hebes vō tardius ⁊ minus perfecte.¶ Ad 4ᵐ dicendum.ꝙ concludit pro inconuenienti:ſi anima eſſet compoſita ex materia ⁊ forma.ꝙ forme indiuiduales reciperentur in ea.Dicendum ꝙ nō eſt incōueniens:imo hoc eſt neceſſariū:neceſſe eſt enim actum ſiue accidens indiuiduari per ſuū ſubiectuʒ.Si ergo anima intellectiua eſt indiuiduū vnū numero.vel ad minus hic homo neceſſe eſt ꝙ omne accidens qd̓ eſt in hoc homine vel in hac anima ſit idiuiduū.Cum ergo omnis forma intentionalis recepta in intellectu huius hominis ſit accidens neceſſario erit ſingularis aliquo reſpectu.Unde dicendū eſt ꝙ ſicut dicit Auicēna 2° metaph.cap.vi.hec autem forma.ſ.vniuerſalis in comparatione indiuiduorum eſt vniuerſalis.in comparatiōe tamen anime ſingularis in qua imprimitur eſt idiuidua.

Reſpōſio ad hec ſcd̓m Thomā.

¶ Hec omnia que iſti dicunt cōtra Thomaz garrientes in ꝓpoſito patent manifeſte friuola eſſe ⁊ falſa:per ea que dicta ſunt.ſ.circa compoſitionem angeli.ſ.arti.x.vnde ad preſens iſta pretereo.

Articulus vigeſimuſnon⁹.Itē.q.lxxv.arti.vltimo in reſpōſione pn̄cipali dicit.ꝙ in ſubſtantijs ſeparatis incorporeis nō eſt diuerſitas ſm numerum abſqʒ diuerſitate ſm ſpeciem.⁊ abſqʒ naturali inequalitate q2 non ſunt compoſite ex materia ⁊ forma:ſed ſunt forme ſubſiſtētes.Un̄ manifeſtū eſt ꝙ neceſſario erit in eis diuerſitas ſm ſpeciē.Nō enim pōt intelligi ꝙ aliqua forma ſeparata ſit niſi vna vnius ſpeciei.ſicut ſi eſſet albedo ſeparata.nō poſſet eſſe niſi vna tm̄.Et idem ſequeretur ſi huiuſmodi forme eſſent compoſite ex materia ⁊ forma.Si eniʒ materia huiuſmodi ſeparet̄ a materia illius.neceſſe eſt vel ꝙ materia ſit ꝑncipium diſtinctionis materie.vel ꝙ materie ſint diuerſe per habitudinem ad diuerſas formas.⁊ tunc ſequeretur adhuc diuerſitas ſm ſpēm:⁊ inequalitas nature.vel ſi materia ſit ꝑncipiuʒ diſtinctionis formaruʒ:nō poterit dici hec materia alia ab illa niſi ſm diuiſionem quantitatiuā.qd̓ nō habet locuʒ in ſubſtātijs incorpēis:cuiuſmodi ſunt angeli ⁊ anima.

Corruptorium. ¶ Poſitio iſta duo continet falſa.Unum eſt ꝙ in ſubſtātijs ſeparatis nō pōt eſſe diuerſitas ſm numerum abſqʒ diuerſitate ſm ſpeciem.Aliud falſum de exemplo qd̓ ponit ꝙ ſi albedo ſeparata eſſet non poſſet eſſe niſi vna tm̄.Quod primuʒ ſit falſum:patet per auctoritatē Joan.dam̄.in logica ſua.cap.xviij.qui ita dicit.Habriel cuʒ ſancta dei genitrice diſputat:vnus angelorum exiſtens illic preſens:ſeparatus a conſubſtantialibus angelis:per eaz que in loco eſt preſentiam ⁊ diſpoſitionem vel diſputationē.Si ergo ſunt conſubſtantiales.ergo eiuſdem ſpeciei.Idem eodem lib°.cap.xi.dicit.ꝙ eximiores philoſophi materiā vocauerunt ſpeciem ſpecialiſſimā:vt angelū.hominē.equuʒ.Et eodē cap parū infra.Sancti aūt patres dimittentes multas contentioſas garrulitates cōmune quidē vel de multis dictū.i.ſpeciem ſpecialiſſimā.⁊ mām ⁊ formā vocauerunt:vt angelū.hominē.equuʒ ⁊ talia.¶ P̄.hoc derogat diuine potentie.In his enim que ſoli poteſtati diuine ſubiecta ſunt idē eſt dicere hoc vel hoc nō poſſe eſſe ⁊ dicere.ꝙ deus nō poteſt hoc vel illud facere.Unde cū ſolius dei ſit ꝓducere ſubſtātias incorporeas:⁊ dicere ꝙ nō poſſunt eſſe plures numero:eſt dicere ꝙ deus nō pōt hoc facere.qd̓ dicere eſt temerariū.Exemplū qd̓ ponit de albedine dicens.Si eſſet albedo ſeparata:nō eſſet niſi vna tm̄:falſuʒ eſt.⁊ nihilominus derogat fidei chriſtiane circa ſacramentū altaris.firmiter enim credit̄ ibi eſſe albedo ſeparata.⁊ tamen multe ſint in multis altaribus ipſius ſacramenti.Reſponſio etiā quā pro ſe adducit ita ſolui poteſt.Angeli aūt ſunt forme ſingulares per ſe ſubſiſtentes:aut ſunt compoſiti ex materia ⁊ forma.Si ſunt forme ſimplices:tunc oportet in eis eſſe diuerſitatem ſm ſpeciē.Non enim poteſt intelligi ꝙ ſit alia forma niſi vna vnius ſpeciei.Dicēdū lʒ hoc videat̄ ſm philoſophiā:tamē ſm nos fallit in ſacramēto altaris per potentiā diuinaʒ in forma ſacratiſſimi panis ⁊ vini poſt tranſubſtantiationē.Et cū addit in ſuo argumēto.ꝙ idē ſeqtur.Si angeli ſint cōpoſiti ex mā ⁊ forma:aut eniʒ ait mā vni⁹ diſtiguit̄ a mā alteri⁹ ꝓpter hitudinē ad diuerſas formas.⁊ tūc ſeq̄t̄ diuerſi-

tas ſm ſpeciem. aut materia vnius diſtinguitur a mate-
ria alterius per diuiſionem quantitatiuaꝫ ipſius materie:
ſed hoc nõ habet locum in ſubſtantijs incorporeis que
nõ habent materiã corporalem. Poſſet dici qui vellet ad
herere opinioni Boetij in libro de trinitate ⁊ Porphyrio
in libro ſuo. ⁊ Joan. dam. in logica ſua ca. xi. ⁊ xxxv. ꝙ ſup
ponit falſum. ſ. ꝙ cauſa multiplicationis indiuiduoꝝ ſub
vna ſpecie ſunt accidentia ⁊ varietas accidentiuꝫ. tamen
quia opinio predicta de cauſa indiuiduatiõis. nõ tenetur
cõmuniter. Poteſt aliter dici ſcilicet ꝙ diuiſio quam ipſe
ponit eſt inſufficiens. ſupponit enim ꝙ opꝫ materiã ſpiri
tualiuꝫ ad hoc ꝙ poſſit eſſe cauſa indiuiduationis ⁊ mul
tiplicationis indiuiduoꝝ ſub vna ſpecie. vel habere diuer
ſas habitudines ad diuerſas formas: vel habere diuiſio-
nem in partes quantitatiuas. Nos aũt dicimus ꝙ neutꝝ
oportet. ſed eſt tertiũ qđ ſufficit. ſ. ꝙ eadem materia tota
indiuiſibilis poſſit multiplicari ſm numeruꝫ. ⁊ fieri mul-
tiplex actu. ſicut vnus punctus idiuiſibilis põt fieri infini
ti puncti: ſicut patet imaginanti diuerſas lineas cõtingen-
tes ſe in centro circuli ſeparatas abinuicẽ ſupra centruꝫ.
Conſtat enim ꝙ centrum vbi ſe cõtingebant nõ fuit niſi
punctus vnus. ⁊ tamen qñ ſeparantur abinuicẽ: quelibet
linea habet punctum terminũ. hoc eſſe nõ poſſet niſi vnꝰ
punctus eſſet multi: ſic autem imaginamur de materia
ſpirituali incorporeaꝝ ſubſtantiaruꝫ ꝙ nõ diuidatur per
partes quãtitatiuas. ſed ꝙ tota multiplicetur. vel ſm nu-
merum indiuiduorum numeretur.

Reſpõſio ad hec ſcđm Thomã.

¶ Hec omnia patent eſſe friuola ⁊ falſa per ea que dicta
ſunt ſupra. q. xi. qualiter plures angeli prout docet Tho.
nõ poſſunt eſſe vnius ſpeciei. vnde etiam nunc iſta vtpo-
te prius ſoluta pretereo.

Articulus trigeſimus.

Irẽ. q. lxxvi. art. 2°. in reſponſione pͥmi argu-
menti dicit. ꝙ lꝫ anima nõ habeat materiam
ex qua fiat ſicut nec angelus. qꝛ tamen eſt for-
ma alicuius materie. ſ. corporis qđ nõ eſt an-
gelus: ideo ad diuiſionem materie ſunt vnius ſpeciei mul
te anime. ſed nõ poſſunt eſſe multi angeli vnius ſpeciei.

i **Corruptorium.** ¶ Ex hoc videtur ſequi du-
plex error. Primus. ꝙ ſit in-
tellectus vnus oĩum vel anima intellectiua. nam ſm phi
loſophum in cauſis imediatis ita eſt. ſi affirmatio eſt cau
ſa affirmationis negatio erit cauſa negationis. ergo ſi in-
firmatio diuerſorum corporuꝫ eſt cauſa multiplicationis
imediata. oportet ꝙ ſeparatio eaꝝ a corporibus ſit cauſa
vnionis earũ. ⁊ ſic redit error Auerrois ſuper 3° de aĩa. ſ.
2ii.5. 2 ꝙ ſaltem poſt mortem eſt vnitas animaꝝ. ¶ P. anima
ſm ꝙ eſt corpori vnibilis eſt ens naturale. vñ ſic pertinet
ad conſiderationẽ naturalis. lꝫ non ſm ꝙ eſt ſeparabilis.
ergo ꝓprietates que conueniunt animalibus ſm ꝙ cor-
poribus vnibiles ſunt: conueniunt eis ſm ꝙ res natura-
les ſunt. ſed vnitas ⁊ multitudo vel vnum ⁊ multũ. com-
munitas ⁊ indiuiduatio ſiue cõmune ⁊ indiuiduum: ſiue
vniuerſale ⁊ particulare nõ ꝯueniunt alicui enti. niſi ſm
ꝙ eſt ens ſimplr. ⁊ ideo pertinet ad conſiderationem me
taphyſici. ergo indiuiduatio ⁊ ſingularitas nõ conueniũt
anime ſm ꝙ vnibilis vel vnita eſt corpori. ¶ Si dicas.
ꝙ anime ſeparate diſtinguant̃ ⁊ indiuiduent̃ vnibilitate
vel aptitudine vniendi ad tale corpus. ¶ Contra. eſſe di-
ſtinctũ vel indiuiduatũ eſt eſſe actuale: vnitas ⁊ aptitudo
vniendi dicit potentiam vel aliquid ad minus in poten-
tia. quia dicit diſpoſitionem quandaꝫ eſſentie anime: que
diſpoſitio naturali ordine precedit potentiam anime. po-
tentia autem nõ dat eſſe actuale. ergo illa vniendi aptitu
do nõ dat anime ſeparate eſſe indiuiduatum. ergo adhuc
ſtat error iſte. ſ. ꝙ ſaltem poſt mortem eſt vnus tm̃ intel-
lectus: vel anima intellectiua. ¶ P. vnibilitas ad corpus
eſt anime naturale. ergo eſt eadeꝫ apud omnes. ergo vni-
bilitas ad corpus hoc determinate nõ eſt naturalis huic
anime determinate. qꝛ ſi ſic. tunc natura non eſſet eadem
apud omnes ſiue naturalia nõ eſſent eadeꝫ. Reſtat ergo
ꝙ vnibilitas ad corpus ſimpliciter: nõ quia hoc vel illud:
anime eſt naturalis. ergo cum hoc cõueniat omni anime
eodem mõ: nõ põt hoc eſſe cauſa indiuiduationis. ¶ Se
cundus error eſt: ꝙ deus nõ poteſt facere plures angelos
eiuſdem ſpeciei: qꝛ in eis quorum eſſe ſpectat ſoluꝫ ad ope
rationem diuinam: idem eſt illud nõ poſſe eſſe. ⁊ deuꝫ nõ
poſſe illud facere. ꝓductio autem angeloꝝ ad eſſe: ſicut
⁊ multiplicatio in numero vel in ſpecie ſpectat tm̃ ad di-
uinam potentiam vt dictum eſt.

Reſpõſio ad hec ſcđm Thomã.

¶ Ex dicta poſitione nullus ſequitur error. ¶ Primuꝫ
enim erroreꝫ ipſius Auerrois. ꝙ vnus ſit intellectus oĩuꝫ
hominũ: deſtruit Thomas in reſponſiõe pͥncipali huius
arti. ⁊ alibi multipliciter: imo nemo melius. ¶ Ad pͥm er-
go argumentũ dicendũ ſicut Thomas dicit. ꝙ vnũquodqꝫ
eodẽ mõ habet vnitatẽ quo hẽt eſſe. ⁊ per ꝯñs idẽ eſt in-
diciũ de multiplicatione rei ⁊ de eſſe ipſius. Manifeſtũ
eſt autẽ ꝙ anima intellectiua ſm ſuũ eſſe vnitur corpori
ſicut forma: ⁊ tamẽ deſtructo corpore remanet anima in-
tellectiua in ſuo eſſe. ⁊ eadem rõne multitudo animarum
eſt ſm multitudinem corpoꝝ. ⁊ tamen deſtructis corpo-
ribus remanent anime in ſuo eſſe multiplicate. O ſi iſti
verba Thome in reſponſione ad 2m argumentum huius
arti. (qđ ipſi opponendo pͥmo recitant) bono oculo reſpe-
xiſſent vtiqꝫ ori ſuo digituꝫ impoſuiſſent. ¶ Quod enim
dicunt. ſi affirmatio eſt cauſa affirmationis. per hoc patet
eſſe nimis infirmũ: procedit eniꝫ ac ſi anime intellectiue
haberent eſſe a corporibus. ſic enim ſequeretur ꝙ deſtru
ctis illis periret eſſe earum. qđ falſum eſt. immo eſſe qđ a
deo creante in corporibus formatis recipiunt perpetue re
tinent: ⁊ ſicut eſſe ſic ⁊ multiplicationem: prout patet ex
verbis doctoris egregij ſupra poſitis. ¶ Ad 2m dicendũ. Ad 2m
ꝙ anima intellectiua cũ ſit forma corporis: per ſuaꝫ eſſen
tiam vnitur eidem. ⁊ in ipſo vtpote in propria materia re
cipit eſſe indiuiduatũ in ſui creatione a deo. ⁊ in ipſo mul
tiplicato recipit eſſe indiuiduatuꝫ multiplicatum. ⁊ certe
ad metaphyſicum magis q̃ ad philoſophũ pertinet conſi
deratio de anima intellectiua inquantũ ſic per eſſentiam
ſuam eſt corpori vnibilis vt eius forma eſſentialis. lꝫ ad
phyſicum pertineat conſideratio de anima ratione corpo
ris mobilis: cuius ipſa eſt actus ⁊ motor. Nec debet dici
(ſicut ex dictis patet) ꝙ vnibilitas anime det ei eſſe actu
diſtinctum vel actualiter multiplicatũ. vel ꝙ ipſa ſit cau
ſa indiuiduationis eius. immo ꝙ ipſa que per ſuam eſſen-
tiam eſt vnibilis eſſe actu diſtinctum ⁊ multiplicatum a
deo accipit in ſui creatione: in corporibꝰ formatis. ⁊ ſicut
anima eſt vnibilis corpori naturaliter: ita iſta anima huic
corpori. Sicut enim riſibilitas eſt ꝓprietas naturalis ho-
minis: ita iſta huius hominis. Hoc dixi pro illa cauillatio
ne ad ſuam reſponſionẽ ꝓpriam: que paruꝫ valet. ¶ Qđ
autem iſti vocant ſcđm errorem. ſ. q. xi. demonſtratũ eſt
eſſe verum. ponere enim duas formas omnino ſeparatas
non formatas ſed ſolo numero differre includit contradi
ctionem. ſ. ꝙ ſint due. ⁊ ꝙ non ſint due. Dicere autẽ deuꝫ
nõ poſſe facere ea que ſunt huiuſmodi in nullo derogat
ſue omnipotentie: ſicut patet cuilibet intelligenti.

Articulus

ARticulus trigeſimuſprimus. Itez.q. lxxvi.arti.3° in reſponſione principali dicit.ꝙ in hoīe eſt tm̄ vna forma ſubſtātialis.ſ.aīa intellectiua que hō eſt aīal vegetabile corpus. Qđ probat primo ſic in libro de eccleſiaſticis dogmatib⁹. Neqʒ duas aīas dicimus eſſe in hoīe:ſicut Jacobus ⁊ alij heretici ſcribunt:vnā animā que corpus viuificat ⁊ qua animat̄ corpus:⁊ īmixta ſit ſanguini ⁊ aliā ſpiritualē que rōnē miniſtret.ſed dicim⁹ vnā ⁊ eandē eſſe in hoīe que ⁊ corpus ſua ſocietate viuificat:⁊ ipſum ſua rōne diſponit. ¶ Et arguit ſic. Sicut hō eſt in genere animalis:ita eſt in genere corpis animati:⁊ corporis ⁊ ſubſtātie. Sed per vnā ⁊ eandē formaʒ que eſt aīa eſt hō ⁊ aīal.vt ex ſupradicta auctoritate patet. ergo ex eadē rōne per vnā ⁊ eandē formā collocatur in generibus ſuperioribus ⁊ ſic nō preexiſtit ante animā aīalis forma in materia. ¶ Secūdo ſic. Nihil eſt ſimplr vnū niſi per formā vnā per quā res habet eſſe.eſt aūt hō ſimpliciter vnū.ergo tm̄ habet vnā formā.ſ.animā. ¶ Tertio apparet hoc impoſſibile ex mō predicationis. Que enim ſumunt̄ a diuerſis formis p̄dicant̄ de ſe inuicē:vel per accidens ſi forme adinuicē nō ſunt ordinate.vt album ⁊ dulce.vel ſi forme ſint adinuicē ordinate:tunc eſt predicatio per ſe ſcđo mō dicendi per ſe.ergo ſi alia ſit forma qua dicatur animal:⁊ alia qua dicat̄ homo.ſequit̄ vnū predictorū.ſ.ꝙ vel eſt predicatio per accidēs.ſi he due forme non ſint ordinate adinuicē.vel ꝙ ſit predicatio per ſe ſcđo mō per ſe ſi vna eaꝝ ſit preambula ad alterā.vtrūqʒ aūt iſtorum manifeſtū falſuʒ eſt:qꝛ animal predicat̄ de homine per ſe:nō per accidens.hō enim nō ponit̄ in diffinitione animalis ſed econuerſo. Oportet ergo eandeʒ formā eſſe per quam aliquid eſt animal.⁊ per quā aliquid eſt homo. alioquin hō nō eſſet vere vnū.nec aīal per ſe de homine predicaretur. Quarto apparet hoc eſſe impoſſibile ex hoc ꝙ vna actio anime cū fuerit intenſa impedit aliā qđ nullo modo contingeret:niſi p̄ncipiuʒ actionis eſſet per eſſen-

T.p.ii.3i tiam vnū. ¶ P.2° de anima cōparat phs huiuſmodi diuerſas animas ad diuerſas ſpecies figurarū.quarum vna continet aliā:ſicut pentagonū cōtinet trigonū ⁊ excedit. Sic igit̄ anima intellectiua habet in virtute qcqd habet ſenſitiua brutoꝝ.⁊ anima vegetatiua ſiue nutritiua plantaruʒ.ſicut igitur ſuperficies que habet figuram pentagonā:non per aliā figuram eſt pentagona:⁊ per aliā tetragona.qꝛ ſuperflueret tetragona. ex quo in pentagona continetur:ita nec per aliā formā eſt aīal:⁊ per aliaʒ homo.ſed per vnaʒ ⁊ eandem. ¶ P. In reſponſione quarti articuli dicit.ꝙ ſi alia forma ſubſtantialis in homine precederet animam intellectiuā:anima nō daret eſſe ſimplr:ſed ſm quid. Nec per eius acceſſum ⁊ receſſuʒ corpus generaret̄ ⁊ corrumperet̄ ſimplr:ſed ſolū ſm quid:que ſunt manifeſte falſa.ergo opʒ ꝙ ſicut aīa ꝯtinet v̄tute ſua vegetatiuā ⁊ ſenſitiuā:ita etiā v̄tute ſua cōtineat oēs alias formas ſuperiores.⁊ ita in hoīe facit qcqd aīe p̄ores faciūt in alijs.

Corruptorium.

¶ Hec poſitio de vnitate forme ſubſtantialis reprobatur a magiſtris. Primo:qꝛ ex ipſa ſequuntur plura ꝯria fidei catholice. Scđo quia ꝯtradicit philoſophie. Tertio quia

i repugnat ſacre doctrine ⁊ ſcripture. ¶ Primū patet.qꝛ fides ponit ꝙ vnū eſt corpus numero qđ filius dei ſumpſit de virgine:qđ virgo peperit.qđ in cruce pependit vnum. ⁊ idem fuit mortuuʒ in patibulo.⁊ ſepultum in triduo.ſi autem illius corporis chriſti nō fuiſſet alia forma ſubſtātialis q̄ꝫ anima intellectiua poſtq̄ꝫ illa fuit ſeparata vel remanſit materia prima ſola vel alia forma ſubſtantialis fuerit introducta. ¶ Ex quibus ſequit̄ ꝙ nō fuit ideʒ numero in patibulo ⁊ ſepulchro. Si eniʒ remanſit ſola materia prima nō erat corpus.ergo nec idem corpus numero. Materia eniʒ p̄ma nō eſt corpus. ¶ P.ex hoc ſequūtur multa contra fidē de corpore chriſti mortuo.ſ. ꝙ non fluxiſſet ex eo ſanguis ⁊ aqua.cuius contrarium oſtendit euangelium Joā.xix. ¶ Item quantū nō fuiſſet.qꝛ materia p̄ma nō habet ſitum de ſe nec locum. ¶ P.materia p̄ma nec eſt grauis nec leuis. Corpus aūt chriſti in triduo fuit graue:⁊ multa ſequuntur incōuenientia. ¶ Si v̄o dicatur.ꝑpter hoc ꝙ alia forma ſubſtantialis v̄tute celi ſit introducta.ſequitur ꝙ viuū ⁊ mortuū nō fuit ideʒ numero.vbi enim eſt alia forma ſubſtantialis:ibi eſt aliud cor-

pus.ergo in triduo nō fuiſſet corpus qđ aſſumpſit. ¶ P. 2

fides ponit.ꝙ in ſacramento altaris totus panis cōuertitur in totū corpus chriſti. Si ergo in vero corpore chriſti nō eſt:niſi materia p̄ma ⁊ anima cum panis nō conuertatur in animā.quia corpus non conuertitur in ſpiritum.ſe-

quitur ꝙ panis conuertitur in mām primā.qđ eſt contra Matt.

fidem.⁊ cōtra illud verbū domini. Hoc eſt corpus meū: 26.

nō dicit:hoc eſt materia mea. ¶ P.fides ponit ꝙ omnes 3

alij a chriſto cōtraxerunt originale peccatū:non ex hoc ꝙ anima ſit peccatrix vel cauſa originalis peccati:ſed ipſa munda creata a deo ex vnione ad carnē:ex primis parentibus introductā naturali ꝑpagatione.⁊ in ipſis originaliter infectā nō ex vnione ad materiā p̄mam. Si ergo in homine nō eſſet niſi anima ⁊ materia p̄ma ex parte aīe:nō poteſt cōtingere peccatū originale.quia nec fuit in primo parente.nec deus creando dat anime originale peccatū.qꝛ tūc anteq̄ꝫ fuiſſet peccatū actuale Ade fuiſſet in eo peccatū originale.⁊ etiā vbicūqʒ fuiſſet mā p̄ma ibi fuiſſet originale peccatū.qđ falſum eſt.ſequitur ergo ꝙ in homine nō eſſet peccatū originale nec fuit ſi vna forma ſola eſt in homine:ſcilicet anima intellectiua. ¶ Secundo

reprobatur.qꝛ cōtradicit philoſophie ſi ſola anima intel- 4

lectiua immediate eſt perfectio materie p̄me:tunc in homine nō eſſet forma animalis nec mixti.de quibus philoſophia multa dicit ⁊ ſcribit.⁊ ſic ceſſabit ſtudiū medici-

ne. ¶ P.forma vna ⁊ eadē numero dabit eſſe corporale 5

⁊ ſpirituale.⁊ per cōſequens ſimul erit corporalis ⁊ ſpūalis. ¶ Itē ꝙ materia ſit grauis ⁊ leuis:⁊ ꝙ habeat corpus 6

ab anima.qđ ſit graue ⁊ leue:⁊ nō ab elemento dominan-

te in corpore. ¶ Itē qꝛ repugnat ſacre ſcripture Joan.3°. 7

Soluite templū hoc:⁊ in triduo reedificabo illud. Et ſequitur. Hoc aūt dicebat de templo corporis chriſti. Conſtat aūt ꝙ idem corpus numero ſupponitur cū dicit hoc:⁊ demonſtratur.cum dicit illud.per ly hoc aūt demonſtratur corpus chriſti viuū.⁊ per ly illud mortuū:qđ fuit ſine anima ⁊ idē numero.qđ nō eſſet veruʒ ſi nō eſſet in corpore chriſti alia forma ſubſtātialis preter animaʒ.ergo plures forme ſubſtantiales fuerūt in corpore chriſti ⁊ in alijs.qꝛ vnius nature fuit homo nobiſcū. Unde Anſelmus monolo.xvij.ca.cū aliquis homo dicatur corpus ⁊ rationalis ⁊ hō:nō vno mō ſed alia rōne hec dicunt̄:ſm aliud aūt eſt corpus:⁊ ſm aliud eſt rōnale. ¶ Et Aug⁹ lib° retractationū.ca.lviij. Illud quoqʒ temere dictū eſt a ſumma eſſentia ſpeciē tribui corpori per animaʒ que eſt qua quantuʒ eſt ⁊ qua corpus eſt. Corpus ergo per animā ſubſiſtit:etiā in eoipſo quo animat̄:ſiue vniuerſaliter vt numerus. ſiue particulariter:vt qđcūqʒ animal. Hoc quoqʒ totum prorſus temere dictū eſt. His ergo v̄bis retractat Aug⁹ qđ dixerat de imortalitate aīe. Si ergo dictū eſt temere ꝙ aīa dat ſpēʒ corpalē.i.formā que eſt in quocūqʒ eē.⁊ hoc dicit p̄dicta poſitio. Reſtat per Augm̄ ꝙ temere dixerit. ¶ Sʒ ꝯtra hoc videt̄ eē qđ dixit in.q.86.ar.5.in rñſiōe.q. Si aīa eſt cōpoſita ex mā ⁊ for⁹:nullo mō poſſet dici mā corpis

cuꝫ materia nullius ſit forma. ¶ Reſponſio: dicendū ſicut ponimus virtutē aīe ſenſitiue perficere materiaꝫ groſſiorē mediante corpore ſubtili qđ eſt ſpiritus: qui eſt delatiuus huiuſmodi virium vt vult Aug⁹ in libro de differētia ſpiritus ⁊ anime. ita ponimus formaꝫ aīe intellectiue primo perficere mām ſuā ſpiritualē. ⁊ mediante hac materiā ſuā corporalē. Dico ergo ꝙ materia aīe nō eſt forma corporis: ſed mediāte ipſa anima informat corpus. ¶ Ad p^m ergo dicenduꝫ. ꝙ in vno corpore eſt vna aīa que corpus viuificat ⁊ ratione diſcernit. veꝝ eſt. ſ. ꝙ eſt vna rōnalis que totū complet ⁊ perficit. Sunt aūt alie due que ſūt incomplete que dant eſſe incompletum corpori humano qđ perficiť ⁊ completur adueniente aīa rōnali. Unde ꝙ quidam dixerunt tres animas eſſe in hoīe loco diſtantes. vnam in epate. aliam in corde. aliaꝫ in cerebro: forte eos mouit ꝙ anima actiones quas nō pōt exercere ſine corpore facit mediantibus ſpiritibus. ⁊ iō vnam ponebāt in epate que per ſpiritus naturales facit operationes naturales. Et aliā in corde: que per ſpiritus vitales facit operationes vitales. Aliā in cerebro: que per ſpiritus animales facit operatiōes animales. Alij aūt qui ponebāt duos ſpiritus tm̄. ſ. vitales ⁊ animales: tm̄ duas animas poſuerūt. vnam in corde: aliā in cerebro. volentes eā que eſt in corde facere per ſpiritus vitales operationes vitales. ⁊ etiam illas quas nos nūc dicimus naturales. Poteſt ergo dici ꝙ nō debent poni due anime eo modo quo illi poſuerūt. Uel poteſt dici. ꝙ vegetatiua. ſenſitiua ⁊ itellectiua ſunt tres forme. que cum ſe habent ſm̄ eſſe completum ⁊ incōpletū ſm̄ potentiā ⁊ actū conuenientes quo ad eſſentialeꝫ vnitatē. ideo eas plures animas nolūt dicere ſed vnā. ¶ Uel pōt dici ad illud primū ⁊ forte melius. ꝙ nō concludit ꝙ in hoīe ſit tm̄ vna forma ſubſtātialis. ſed tm̄ vna aīa qđ plures cōcederent. ⁊ de hoc non eſt modo queſtio. Adhuc pōt dici. ꝙ liber eccleſiaſticoꝝ dogmatū totus eſt editus contra diuerſas hereſes ſicut patet inſpiciēti librū pceſſuꝫ. Un̄ cap^m allegatū nō intēdit negare in hoīe animam vegetatiuā. ſenſitiuā ⁊ intellectiuā ſiue rōnalē ſicut philoſophi poſuerūt. Si enim hoc negare itendiſſet: nunꝙ̄ dixiſſet. neqꝫ tres aīas in hoīe eſſe dicimus. imo poti⁹ neqꝫ duas animas eſſe in hoīe dicimus. Unde dōm ꝙ intēdebat negare duas aīas in hoīe: ſicut heretici poſuerūt: forte ſicut Maſſabei. de q̄bus Jo. dam̄. libro de hereſib⁹ cap. xlviij. dicit ꝙ iter multos errores eoꝝ iſte fuit vnus. ꝙ opꝫ hoieꝫ poſſidere duas aīas. vnā cōmunē oībus. aliā ſupercelestē. Signū aūt ꝙ cōtra illā hereſim dictum ſit iſtud videť eſſe. ꝙ ca. 3. dicit. Neqꝫ duas animas in hoīe eſſe dicimus: ſicut Jacobus ⁊ alij Syroꝝ ſcribūt. Damaſ. aūt de ſupra dicta hereſi dicit. Ita manifeſtata hac egritudine a ſyria eiecti ſunt: in Pamphiliaꝫ aūt receſſerunt. ¶ Ad 2^m dicendum. ꝙ quelibet iſtaꝝ formaꝝ dat aliqđ eſſe. ſed ſicut prima forma eſt in potentia ad ſecundā cōpletiuā ipſius. ita eſſe qđ dat p̄ma forma eſt incōpletuꝫ: ⁊ in potētia ad eſſe cōpletū. pluralitas ergo formaꝝ nō eſt cōtra vnitatem cōpoſiti eſſentialeꝫ. niſi ſint tales que nō ſe habent ſm̄ eſſe incompletū ⁊ cōpletū: ita ꝙ nō poſſint conuenire ad aliquā vnitatē eſſentialem. ¶ Ad 3^m dōm. ꝙ hic: hō eſt aīal: eſt predicatio per accidens ⁊c̄. Dicēduꝫ ꝙ non opꝫ: forme enim ordinate que predicanť adinuicē ſunt duplices. quedam enim ſunt accidētia illi ſuppoſito que predicanť de ſe inuicē p̄dicatione accidētali. ſicut cū dicitur. ſuperficies eſt coloratū: q2 nec ſup̄ficies eſt de eēntia ſubiecti: nec coloratū reponiť in ſpecie cōpleta per colorē qui accidit ei. Alie aūt forme ſunt de eſſentia ſuppoſiti: ratione cuius de ſe inuiceꝫ predicanť. etiā in cōcretione vbi nequaꝙ̄ eſt predicatio accñtalis. ¶ Ad 4^m dōm. ꝙ actio vnius potētie intenſa nō īpediret aliā: niſi eſſent fundate in eadeꝫ eſſentia. dico ꝙ hoc nō opꝫ. imo potius ꝙ ille eſſentie nālem ⁊ eſſentialem habent colligantiam. ¶ Itē potentie illis correſpondētes impedire ſe poſſunt in ſuis actionibus ⁊ paſſionibus corporis. ⁊ corpus cōpatitur anime. ⁊ ſequiť eā in ſuis actionib⁹ quas illa hēt: nō ꝑpter fundationem in eadē eſſentia: ſed ꝑpter vnionem adinuicē vt perfectio ⁊ perfectibile. ⁊ ſic eſt de aīa vegetatiua. ſenſitiua ⁊ intellectiua in hoīe. Exempluꝫ ad hoc. ſi lignum graue cū leui ponať ⁊ imergať: videtur ꝙ graue cuius eſt motus deorſum impedit actionem leuis: multo magis hoc fieret. ſi vnū eſſet alteri colligatū nāliter. Un̄ Auicenna. vi. naturaliū pte. 2^a cap. 7°. ita dicit. Quelibet virtus ſi nō haberet in quo cōiungereť alteri: nō ꝓhiberet alterā virtutē ab opatione ſua. ſ. ſi inſtrumentuꝫ non eſſet cōmune: nec aliqđ aliud in quo ꝯiungerenť eſſet cōmune. ¶ Ad 5^m argumentū de ſimilitudine ad figuras dicendū. ꝙ ſimilitudo nō debet intelligi in oībus ſed in aliquo ⁊ in aliquo nō. eſt enim in hoc ſilitudo. ꝙ ſicut pentagonū nō habeť niſi p̄us habitis quattuor angulis: ſic intellectiua nō habeť niſi prehabita vegetatiua ⁊ ſenſitiua. ¶ Iteꝫ ſicut pentagonū p̄ſupponit ante ſe tetragonū in potentia ⁊ ſub eſſe incompleto. ſic intellectiuuꝫ ſupponit ante ſe vegetatiuū ⁊ ſenſitiuū in potētia ⁊ ſub eſſe incompleto. Sed diſſimilitudo eſt in hoc. ꝙ illi quattuor anguli quos ſupponit pentagonū ⁊ tetragonuꝫ ſub eſſe incōpleto ſunt de eſſentia pentagoni qđ eſt cōpletuꝫ. vegetatiua aūt ⁊ ſenſitiua nō ſunt de eſſentia intellectiue. ¶ Ad 6^m dicendū cū dicit. ꝙ aliter intellectiua non daret eſſe ſimpliciter. Dicendū ꝙ ſi per eſſe ſimpliciter intelligat totuꝫ eſſe qđ eſt in cōpoſito: veꝝ eſt ꝙ nō dat illud eſſe totū qđ dať per formas precedentes: ſed eſſe qđ dat eſt cōpletiuū ⁊ perfectiuū oīum formaꝝ p̄cedētiū ⁊ eſſe illaꝝ formaꝝ. Si autem intelligať eſſe ſimplr̄ ſm̄ ꝙ diuidiť ex oppoſito cōtra eſſe qđ dat accidēs: ſm̄ quē mō dicit phs. p̄ de generatione. ꝙ qñ generať ſuba diciť gnātio ſimplr̄. Dico ꝙ ſic forma itellectiua dat eſſe ſimplr̄. q2 ſicut forme precedētes erāt in potētia ad illā tanꝙ̄ ad eſſentiale complementū: ſic etiā eſſe formaꝝ p̄cedentiū ad eſſe eius. ⁊ ideo in aduentu forme cōpletiue eſt generatio vera vel generationis eſſentiale cōplementū. ꝙuis nō ſit generatio vera in aduentu forme accidentalis.

Reſpōſio ad hec ſcōm Thomā.

¶ Multifarie multiſqꝫ modis magiſtri ⁊ multi circa vnitatē forme ſubalis eiuſdē rei laborauerūt. Quidā iſtā vnitatē īpugnātes. alij vō ecōuerſo rōnibus ⁊ auctoritatibus phoꝝ ipſaꝫ declarātes. Noſtra aūt intētio in ꝓpoſito erit oſtendere. ꝙ nullū incōueniens vel hereſis ſequiť ex iſta poſitione. ⁊ ꝙ iſti per ſua reſponſa ad argumēta Thome que pro ipſo faciunt nō euadunt. ¶ Ad p^m argumentum rn̄det Thomas in vltima pte ſūme dicēs. ꝙ corp⁹ viuū ⁊ mortuū eſt idē numero ſimplr̄. put ſimplr̄ diciť qđ nullo addito diciť. i. abſolute. ⁊ hoc eſt ꝑpter vnitatē ſuppoſiti diuine ꝑſone ſiue vbi quo ſubſiſtebat. non tñ fuit idem ſimplr̄ put ſimplr̄ dicit idē qđ totaliter. tūc enim nō fuiſſet mutatū. nec per cōſequens mortuū. qđ hereticū eſt dicere. Et lꝫ corpus ſit ſic mutatū per mortē: nō ſequiť ꝙ in morte nouā nām aſſumpſerit. tū q2 illa forma ſubalis in morte inducta nō eſt per ſe aſſumptibilis. tū q2 natura ſic fuit in p̄ncipio incarnationis aſſumpta videlicet mutabilis ac mortalis tandem per mortē mutanda. ⁊ per gloriā reſurrectionis reparanda. Ad hoc poſſunt plura exempla adduci. Ecce doliū plenū vino. pono ꝙ vinū illud muteť in acetū. doliū nō de nouo ipleť: lꝫ rōne p̄me impletiōis

continet

contint acetuꝫ de nouo generatū. in quod cōtentum ſuū
primū eſt trāſmutatū. ſic verbū rōne prime ſuſceptionis
humani corporis. illud in qđ corpus ꝑus ſuſceptū in mor
te eſt mutatū in vnitate ꝑſone retinuit ſibi vnitū. ¶ Ali
ud exēplū familiare ad idem poteſt eſſe iſtud. Pone ali
queꝫ indutū laneo indumēto: qđ tranſmutetur diuinitus
in lineū. ⁊ iterū a lineo in laneū. iſte propter iſtas plures
trāſmutationes nō diceret̃ pluries indutus: ſed per vnicā
indutionē haberet indumētū pluries mutatuꝫ. ſic dei fi
lius qui ſm Apl̃m habitu vt homo inuētus eſt: carnē hu
manam in ſua incarnatione ſemel induit: que poſtea per
mortē fuit mutata: ⁊ tādē per reſurrectionē reparata. Fu
it ergo corpus chriſti viuū ⁊ mortuum vnum ⁊ idem nu
mero propter vnitateꝫ ſuppoſiti quo ſubſiſtebat. Nec de
bet dici chriſtus de nouo īcarnari vel corꝑi de nouo tunc
Ad 2m vniri: lꝫ corpus illud bñdictū in vita ⁊ morte formā ſub
ſtātialē aliā ⁊ aliā dicat̃ habere. ¶ Ad 2m de ſacramento
altaris. rñdet ipſe Thomas in vltima parte ſic dicēs. Aia
eſt forma corꝑis dās ei totū ordinē eſſe ꝑfecti. ſ. eſſe ⁊ eſſe
corporeū ⁊ eſſe animatū. ⁊ ſic de alijs. Conuertit̃ ergo for
ma panis in formā corꝑis chriſti. ſm qđ dat eſſe corpoꝝ:
⁊ nō ſm qđ dat eſſe animatū tali aia. verba eius ſūt. Qđ
ergo dicūt. ꝙ corpus nō trāſit in ſpūm: veruꝫ eſt inꝗtum
huiuſmodi. tñ forma panis ſiue corporis hñ pōt dici di
uina virtute trāſire in formā corporis chriſti: inꝗtuꝫ dat
eſſe corporeū vt ipſe dicit. que gdē forma rōne ſue perfe
ctionis habet. ꝙ nō ſolū dat eſſe corporeū: rōne cuius di
citur forma corꝑis: ſed ēt dat eſſe aiatuꝫ aia intellectiua.
rōne cuius dicit̃ ſpūs. ⁊ hec plenius patebūt ex ſequenti
Ad 3m bus. ¶ Ad 3m dicēdū. ꝙ peccatū originale a ꝑmo parēte
traducit̃ in poſteros inꝗtū mouētur ab ipſo per genera
tionē: ſicut mēbra mouētur ab aia ad peccatum actuale.
Nō eſt aūt motio ad generationē niſi per virtutē actiuā
in ſemine deciſo exiſtētē. vnde per virtutē actiuā ſeminis
traducitur peccatū originale in prolē ſimul cū natura hu
mana: qꝛ enim infectio illa que eſt in ſemine diſponente
ad productionē nature humane in prole deſcēdebat a vo
lūtate primi parētis peccātis: ſicut inordinatio que eſt in
manu homicide a ꝑuerſa volūtate eiuſdē procedit. Hinc
eſt ꝙ ſicut volūtas hominis homicide eſt cā peccati illꝰ
actualis ꝑncipaliter: ⁊ manus inſtrumētaliter. ſic volun
tas ꝑmi hoīs eſt cā ꝑncipalis iſtius peccati originalis. ſe
Nota diligenter mē aūt eſt inſtrumētalis eiuſdē. Ex his patet ꝙ peccatuꝫ
originale nō cauſatur (vt iſti imaginantur) ex iſtis ꝑnci
pijs nature humane ꝓducte in prolē: videlꝫ nec a mate
ria nec a forma: ſed (prout dictū eſt) a mala volūtate ho
minis ꝑmo peccātis: in quo oēs peccauerūt ꝑncipaliter ⁊
a ſemine corrupto ꝓpter illud peccatū natura corrūpitur
effectiue: diſpoſita ad ꝓductionē humane nature in pro
le inſtrumētaliter: ꝓcedit ergo illa obiectio ex falſo fun
Ad pꝰ damēto: qđ in ipſis ꝑncipijs nature humane in ꝓle ꝓdu
cta ſit cā traductionis peccati originalis regrenda. qđ fal
ſum eſt. His viſis patet ꝙ iſta tria argumēta nō ꝯcludūt
Ad 4m ꝙ predicta poſitio de vnitate forme in aliquo repugnet fi
dei catholice. ¶ Ad 4m dicēdū. ꝙ nec repugnat phie. im
mo totaliter ei innitit̃. phia eniꝫ nō ponit formas elemen
toꝝ eſſe in mixto vel corꝑe humano actualiter ſed ſoluꝫ
virtualr̃. qualitates eniꝫ actiue ⁊ paſſiue elementoꝝ que
ſunt v̄tutes formaruꝫ ſubaliū eorūdē in mixto inueniun
tur. Ipſa quoqꝫ aia eſt forma mixti inꝗtuꝫ eſt actus cor
poris talē habētis cōplexionē ex proportione primarum
qualitatū ꝓueniētē. circa aūt iſtā cōplexionē ꝯſeruandā
vel reparādaꝫ verſat̃ ſtudiū medicine: nec rōne iſtius po
Ad 5m ſitionis habet̃ quare debeat dici ceſſare. ¶ Ad 5m dicēdū
ꝙ nō eſt incōueniēs ꝙ anima inꝗtū eſt forma corꝑis di
catur forma corporea ſiue corꝑalis. qꝛ tñ minime eſt im
merſa materie. ⁊ itātū nobilitate nature ſublimata eſt: ꝙ
habet potentias ⁊ actus penitus imāles ⁊ ſpūales vñ eſt
ſpūs ⁊ forma ſpūalis. ¶ Ad 6m dicēdū. ꝙ iſta poſitio non Ad 6m
ponit ꝙ mā ꝑma ſit grauis vel leuis. nec ꝙ ab aia habeat
corpus ꝙ ſit corpus graue vel leue niſi effectiue: lꝫ ꝙ eſt
actus primus corꝑis: in quo v̄tute ipſius agētis huiuſmo
di virtutes elemētares inducunt̃. ita ꝙ illud elemētū di
citur in tali corꝑe dñari cuius qualitas als in eodē mixto
excedit. nō opꝫ aūt (prout iſti putāt in hoc turpiter dece
pti) ibi eſſe elementi formam ſubalē vbi inuenitur eius
qualitas. cū illa qualitas multū intēdatur: ſicut patet de
qualitate ignis in aere ignito. ¶ Ad 7m tandē dicēduꝫ. ꝙ Ad 7m
nō repugnat poſitio iſta ſacre ſcripture. in ſcriptura eni il
la ſoluite tēplū ⁊c. idē demōſtrat̃ per hoc ⁊ per illud. ſ. cor Joā. 2.
pus chriſti idē numero. prout dictū eſt. ꝑmo morte ſolu
tum. ⁊ poſtmodū in reſurrectione excitatū. qđ tñ in mor
te nō fuiſſet ſolutū niſi per anime ſeparationeꝫ: ⁊ alterius
forme inductionē fuiſſet mutatū. quare eniꝫ ſcriptura te
ſte ſolui diceret̃: ſi vna ⁊ eadē forma ſubſtātiali: ⁊ eadem
hypoſtaſi verbi cōtinue cōtineret̃. Ecce predicta poſitio
nō ſolū ſcripture huic nō repugnat: ſed potius cōſonat et
ꝯcordat eidē. ¶ Qđ vo dicunt de Anſel. multū facit pro
iſta poſitione ſi recte itelligat̃. Ipſe homo eniꝫ prout ipſe
dicit ſm aliud eſt corpus. ⁊ ſm aliud eſt rōnale. ideo reue
ra prout ꝑmittit nō vna ꝯſideratione ſiue vno ꝯſignificā
di modo dicit̃ corpus rōnale ⁊ hō. Eadē eniꝫ gdditas eſt
ſiue natura ſubſtātialis quā cōſequitur quātitas dimenſi
ua determinata v̄tus ſenſitiua ⁊ rōnalis. Hec ergo natu
ra tota prout ipſaꝫ cōſeqtur iſta ꝗtitas dimēſiua dicitur
corpus. ⁊ prout ipſaꝫ cōſeqtur virtus ſenſitiua dicit̃ aial.
⁊ prout ipſaꝫ ꝯſeqtur v̄tus intellectiua dicit̃ hō vel rōna
le. modi igit̃ ꝯſignificādi iſtaꝫ gdditatē vnā ſunt ſm An
ſelmū diuerſi. ⁊ hoc ꝓpter diuerſas ꝓprietates que ipſaꝫ
cōſequūtur vt predictū eſt. ¶ Hoc quoqꝫ qđ adducūt de
Aug li° retra. nō eſt cōtra iſtā poſitionē ſi intelligat̃. Dice
re enim aiam tribuere ſpēꝫ corpori per quā eſt effectiue.
qđ vidētur verba illa que retractat ibidē de imortalitate
aie ſonare: eſt temere dictū. Dicere tñ ꝙ aia ſpēm tribuit
corpori per quā eſt formaliter: cū ſit actus ⁊ forma ipſiꝰ:
vt dicit phus: nō eſt temere dictū. Hoc aūt ponit iſta po
ſitio: ⁊ nō primū. Patet ergo ꝙ auctoritas iſta recte intel 2° de aia T. c°. 6.
lecta nihil facit ad eoꝝ ꝓpoſitū. Qđ aūt ſupra dixerat. q.
xxvij. in rñſione ad argumētū Tho. ꝙ lꝫ materia aie rō
nalis ſm ſe ꝯſiderata ſit aliqd in potētia. tñ vt ꝑfecta eſt
per formaꝫ eſt actus ⁊ forma corꝑis in ꝓpoſito indirecta
obiectione ſatis imꝑtinēte intēdebāt illud verius dictuꝫ
corrigere. Quid eni abſurdius dicit̃: ꝗꝫ ꝙ aliqua mā que
per ſuā eſſentiā eſt in potētia: fiat actus ⁊ forma: ⁊ cū actꝰ
⁊ potentia opponant̃. ⁊ vnū oppoſitoꝝ ipoſſibile eſt fieri
reliquū. mā quoqꝫ ⁊ forma nunꝗꝫ coincidūt ſm phm. ꝓ
pter h̄ nūc moti ſunt aliter fingere. ꝙ ſicut v̄tutes ſenſiti 2° phyſi. t. c°. 26.
ue ꝑmo ꝑficiūt mām groſſiorē corporis mediāte corpore
ſubtili qđ eſt ſpūs: ſic forma aie rōnalis ꝑmo ꝑficit ſuam
materiā corporalē ſubtilē ⁊ ſpūalē. ⁊ mediante hac mām
corporaleꝫ. ꝗuis materia aie nō ſit actus ⁊ forma corꝑis:
ſed mediāte ipſa aia informet corpus. Reuera: h̄ totum
temere dictū eſt. Si eniꝫ aia rōnalis habet ſuā materiaꝫ:
ſenſitiua que ſm ipſos alia ſuba eſt habebit ſuā materiā:
cū magis ſit mālis. Et ſilr (imo multo fortius) vegetati
ua ſuā: ⁊ tādeꝫ ipſum corpus ſuā. ⁊ tūc oportebit iſtos ſm
moduꝫ quo loquūtur fingere: ꝙ forma aie rōnalis ꝑmo
ꝑficiet ſuā materiā pure ſpūalē. ⁊ mediāte hac materiam
ſenſitiue minus ſpūalē. ⁊ mediātibus illis vlterius mate
riā vegetatiue minime ſpūalē. ⁊ tādē vltimo māꝫ corpo

ralē.ꝛ erūt quatuoꝛ ſubē cōpoſite ex materia ꝛ forma ad minus.quaꝝ p̄ma corpus.ſ.pficiꝰ ꝯñter per tres alias ſe quētes ordine p̄dicto.quo mō ergo ſm h ſtabit ꝙ aīa ſit actus corpoꝛis p̄mus ſine aliquo medio.imo qualiter cū hoc ſtabit ꝙ nunꝗ̄ in his terminis locutꝰ eſt aliqs phus approbatꝰ.Cū ergo iſta nimis ſint abſurda ſurda aure trā ſeamus. Qui eſtimāt Augᵐ ſenſiſſe.ꝙ aīa mediāte corpe ſubtili māꝫ corporis pficeret:decepti fuerūt in hoc.ꝙ dif fert loqui de aīa vt eſt motoꝛ corpis.ſm quē modū loqui
2° de aia t.c°.6. tur Augꝰ.ꝛ put eſt forma ꝛ actus corpis.prout loqtur phs qꝛ inquātū forma eſt imediate vniꝰ materie:ita tñ ꝙ cū ipſa in eodē inſtāti inducūtur in eadē materia diuerſe oꝛ ganoꝝ diſpoſitiones ꝛ cōplexiōes diuerſis potētijs orga nicis ſeruiētes. Inquātū vͦ aīa motoꝛ eſt per vnū inſtru mētū mouet alia.qꝛ ſicut dicit Thomas ꝯtra Gētiles.liͦ 2°.c.lxxvi.in motu quo aīa mouet corpus eſt ordo mobi liū ꝛ motoꝝ.Aīa eni oēs ſuas operationes efficit per ſuas potētias.vñ mediāte potētia ſua mouet corpus ꝛ ad mē bra mediāte ſpū ꝛ vlteriꝰ organū vnū mediāte aliqͦ orga no. ¶ Ex his patet ꝙ argumēta que iſti afferūt ꝯtra iſtā poſitionē nihil ꝯcludūt. Reſtat ergo videre q̄liter argᵗᵃ Tho.que pro ſe faciūt nō euadūt. ¶ Rñdēdo ad p̄muꝫ argumētū ꝯcedūt ſuū intētū in illa rñſione.ſ.quā dicunt meliorē.Thomas eniꝫ nō ad aliud adducit illam auctē Augⁱⁱ niſi ad oñdendū ꝙ eſt tñ vna aīa in hoīe.Et mani feſtū eſt ꝙ eque facit ꝯtra eos qui dicūt vegetatiuā ſenſi tiuā ꝛ intellectiuā tres ſubāſ:ſicut ꝯtra illos ſyros qui po nebāt tñ duas aīas.cū ſm ipſuꝫ vna ꝛ eadem ſit aīa:que ſeipſaꝫ rōne diſponit.ꝛ corpus ſua ſocietate viuificat.ꝛ pa ri rōne ſenſificat.qͦ nō eſſet verū niſi ipſa vna ꝛ eadeꝫ eſ ſet vegetatiua.ſenſitiua ꝛ intellectiua. ¶ Qͦ vͦ dicūt ad 2ᵐ argumētū.ꝙ prima forma eſt incōpleta dās eſſe incō pletū.ꝛ cōpletur ꝛ pficiꝰ per ſecūdā.hoc non pōt ſtare.qꝛ cū ille forme eiuſdē generis ſint:opꝫ illā formā perfectio rem icludere in ſe totā pfectionē que eſt in forma impfe ctioꝛi rōne cuius ptinet ad ideꝫ genus ꝛ aliqd pfectionis eidē ſupaddere.ſi enim pfectio vnius forme eſt oīno ex tra perfectionē alterius:nihil penitus idē participāt.rōne cuius ad idē genus pertineant.lꝫ ponaꝰ ꝙ vna per aliam perficiaꝰ.ſicut coloꝛ pficit ſuperficiē cū qua nihil idē par ticipat.ppter qͦ ꝛ alterius generis eſt.Cū ergo forma p fectioꝛ includat in ſe pfectionē illā que eſt in forma imp fectiore cū vlteriore perfectione ſupaddita:ꝛ nihil ſuiipſi us ſit per ſubſtātiā:impoſſibile eſt dicere ꝙ forma perfe ctioꝛ ſit pfectiua forme impfectioꝛis.cuius nimirū perfe ctionē totā intra ſuā includit eſſentiā. ¶ P̄.cōpletū ꝛ in cōpletuꝫ eiuſdē generis nō cōpatiūtur ſe in eodē ſuſcepti uo.ſicut coloꝛ cōpletus ꝛ incōpletꝰ.vel ſapoꝛ:vel aliud hu iuſmodi.ſicut manifeſtū eſt ſenſui. Ratio vͦ iudicat hoc īpoſſibile ppter repugnātiā que īueniꝰ īter cōpletū ꝛ icō pletū eiuſdē generis circa idē ſuſceptiuū.q̄uis aūt ſenſus nō pticipat dñas formaꝝ ſubaliū.rō tñ illas dñas for marū ſubaliū diſcernēs nō minꝰ debet iſtā īpoſſibilitateꝫ ꝯcludere.Cū igiꝰ nō poſſint iſte forme eſſe ſimul in eodē. manifeſtū eſt ꝙ vna nō eſt alteriꝰ pfectiua. ¶ Qͦ vͦ di cūt ad 3ᵐ.ꝙ predicatio eſt per ſe p̄ mō.qñ ille forme iter ſe ordinate ſunt eētiales ipſi ſuppoſito in quo ſunt.ꝛ qñ forma ſcd̄a ponit p̄mā in ſpē.qͦ nō ꝯtigit in ſupficie ꝛ co loꝛe:ſtare nō pōt. Si eni iſte forme quātūcūqꝫ fingātur ſubales:ſic ſint ordinate ꝙ ſcd̄a ſit actꝰ ꝛ pfectio forme p̄ me:que per ꝯñs eſt potētia reſpectu eiuſdē cū potētie ſint extra rōnē ac diffinitionē ſui actꝰ.p̄dicatū qͦ ſumiꝰ a for ma p̄ma nullo mō cadit in diffinitione ſubiecti qͦ ſumiꝰ a forma ſcd̄a.vbi gr̄a cū diciꝰ:hō eſt aīal.ꝛ per ꝯñs nullo mō erit ibi p̄dicatio per ſe p̄ mō:que eſt qñ cadit p̄dicatū in diffinitione ſubiecti ſꝫ phm. ¶ P̄.qͦ dicunt ad 4ᵐ ꝙ p̄ phyſi potētie aīe ſe mutuo īpediūt pp nālē colligātiā illaꝝ triū c.de g. aīaꝝ:nō ſtat cū mente phi.ipſe enim quereret ab eis qͦ a Platone queſiuit.videlꝫ qd eſt qͦ ligat iſtas aīas adiui cē.cū eni ſint tres ſubē q̄rū vnaqueqꝫ ſm ipſos hēt ꝓpriā opationē:cū nihil opeꝰ niſi ſꝫ ꝙ eſt in actu.neceſſariū eſt dicere ꝙ vnaqueqꝫ ipſaꝝ hēat actū eēndi ꝓpriū qd ligat ergo eas ſimul. Si aūt vna in eſſendo compleꝰ ac pfici tur per aliā:cū vnūqͦdqꝫ ſic ſe habeat ad agere ſicut ſe ha bet ad eſſe:neċe eēt ꝙ vna eaꝝ alterā cōpleat in opando ꝛ pficiat ſicut ꝛ in eēndo.ergo opatio vniꝰ nunꝗ̄ īpediret opationē alteriꝰ.qͦ falſuꝫ eſt.ꝛ iō neċe eſt dicere ſicut di xit Auicēna ꝙ iſte potētie mutuo ſe īpediunt in opatione ſua.qꝛ radicate ſunt in eſſentia vna que exercēdo actum intēſuꝫ vnius potētie:retrahiꝰ ac īpediꝰ ab exercitio actꝰ potētie alterius. ¶ Rñdēdo ad 5ᵐ ipſi negant ſimilitudi neꝫ īter formas ſubales ꝛ figuraꝝ ſpēs in hocipſo in quo phus aſſignauit eādē. Ipſe eni (vt manifeſte patet omni t.c°.51 intelligēti) ponit in hoc iſtā ſimilitudinē.ꝙ ſicut in figu ris angularibus poſterioꝛ ſemp īcludit in ſe prioꝛē cū ad ditione.Siꝛr forma ſubalis pfectioꝛ in ſe habet include re ꝛ includit pfectionē impfectioꝛis forme ꝛ addit ſuper ipſaꝫ. ¶ Qͦ tādē dicūt ad ſextū.ꝙ forme p̄cedētes dant eſſe qͦ cōpletur per eſſe.qͦ daꝰ a forma vltima. Et iō in aduētu forme vltime eſt generatio vera:ſtare nō poteſt. Prime eni forme cū ſint ſubſtātiales dāt actu eſſe ſuba le qͦ eſt per ſe ſubſiſtere.Forma igiꝰ vltima que pfectioꝛ eſt dabit eſſe non minus perfectū.ꝛ per ꝯñs ſicut eſt alia forma ſubalis a prioꝛe ipſa perfectioꝛ:ita dabit aliud eſſe ſubſtātiale ſiue aliū actū eſſendi ſiue ſubſiſtēdi perfectio rem.Ex quo ſeqtur ꝙ in illa vna re cuius ſunt iſte forme ſunt due exiſtētie vel duo actus eſſendi vel ſubſiſtēdi.qͦ eſt impoſſibile.Eſſe eniꝫ eſt ipſa actualitas qdditatis vel nature cuius eſt. Unaqueqꝫ aūt qdditas natura cōpleta actualitate ſibi ꝓpria eo ipſo diſtinguiꝰ ab omni alia. Oꝛ ergo ſint due nature vel qdditates habētes ꝓprias actua litates.ꝛ tamē indiſtincte ſint vnā eſſentiaꝫ cōpoſitā ꝯſti tuentes cōtradictionē includit. Si vͦ dicaꝰ ꝙ forma po ſterioꝛ nō dat nouū actū ſubſiſtēdi:ſed complet illud eſſe habitū per formas precedentes. Ex hoc ſeqtur ꝙ forma poſterioꝛ erit impfectioꝛ ꝛ minoꝛis efficacie:q̄ꝫ forme pre cedētes. Nulla eniꝫ forma dat eſſe ſubſtātiale ſiue actuꝫ ſubſiſtēdi niſi forma ſubſtātialis.ꝛ hoc certe rōne perfe ctionis ſue nature. Si ergo alia forma ſubſtātialis inue niaꝰ que nō dat actuꝫ huiuſmodi:illa forma minime vel potius nihil pticipabit de rōne talis pfectionis. Et ſic tan deꝫ cū adueniat habēti actum ſubſiſtēdi:erit forma non ſubſtātialis ſed accidētalis.ꝛ cū ſuuꝫ ſuſceptiuuꝫ ſit ens actu.ꝛ per ꝯſequēs mobile:ſua inductio erit motus.ꝛ nō vera generatio.cuius ſubiectum eſt ens in potētia.ꝛ ideo nō mobile.ppter qͦ ipſa non erit motus ſed mutatio ſu bita ſm phm. Multa ſunt nimis incōueniētia que ex di ctis iſtoꝝ poſſunt cōcludi.vnde quicqd ſit de veritate in hac parte īpoſſibile eſt oīno per modū quo iſti ponūt plu ralitatē formarū ſubſtātialiū in eodē ſuſtinere.ergo mo dus alius ſiquidē poſſibile eſt inueniatur.quo inuēto ni hil amplius erroꝛ aliqs in fide vel phia ex poſitione illa que ponit vnitatē forme:cōcludi poterit.ꝛ hoc ex dicēdis in articulo ꝓprimo ſequēte dño adiuuante patebit.

ARticulus Trigeſimuſſecūdus. Iteꝫ q.lxxvi.arti.viij.in reſpon ſione.q.dicit.ꝙ impoſſibile eſt quaſdā diſpo ſitiones accidentales preexiſtere in materia ante animaꝫ.vel inter corpus ꝛ aīam ꝛ quā cunqꝫ materiā ꝛ formā.qͦ patet p̄mo.qꝛ accidens eſt po

ſterius

t.ↄ^m.4. ſterius ſubſtãtia tẽpoꝛe ⁊ ratione. vt dicitur in.vij.meta.
Nõ ergo forma accidẽtalis aliqua põt pꝛeintelligi in ma
teria ante animã que eſt forma ſubſtãtialis. Secũdo hoc
patet ex hoc ꝙ cũ materia ſit in potẽtia ad oẽs actus oꝛ
dine quodã: opoꝛtet ꝙ illud quod eſt ꝑmuz in actibus in
telligatur pꝛimo in materia. Pꝛimũ autẽ inter oẽs actus
eſt eſſe. impoſſibile eſt ergo pꝛius intelligere materiã quã
tam ⁊ calidã ꝙ̃ eſſe in actu. qꝛ actum habet per formaz
ſubſtãtialẽ que facit eſſe ſimplr̃ vt dictũ eſt. ⁊ ideo in ma
teria ante formã ſubalẽ nulla diſpoſitio pꝛecedit.

i **Coꝛruptoꝛium.** ¶ Ex hac poſitione que ſeq
tur ex pꝛecedenti de vnitate
forme ſeqtur vnus alius erroꝛ. ꝙ. ſ. filius dei non aſſum
pſit carnẽ de puriſſimis ſanguinibus beate vĩginis: quod
tamẽ Damaſcenus dicit libꝛo. iij. c. ij. ⁊ etiam illud tenet
fides: ſed potius ex illo ſequitur ꝙ accepit materiã pꝛimã
⁊ nudam. Ex quo etiaz (vt videtur) ſeqtur peioꝛ erroꝛ. ſ.
ꝙ chꝛiſtus non fuit filius virginis: nec ipſa mater eius: qꝛ
non miniſtrauit carnẽ vel coꝛpus: ſed tm̃ materiam pꝛi
mam: quã ſi aſſumpſiſſet de alia re: nõ diceretur propter
2 hoc illius rei filius. ¶ P. dicta poſitio eſt cõtra phm̃ di
t.ↄ^m.37. 2^i centẽ in de aĩa. ꝙ pꝛopꝛia forma habet fieri in ꝓpꝛia ma
teria. nõ eſt autẽ pꝛopꝛia tali materie niſi mediãte diſpo
ſitione ad talẽ formã magis ꝙ̃ ad aliaz. Unde ẽt anima
2° de aĩa eſt actus nõ materie indiſpoſite: ſed coꝛpis phyſici oꝛga
t.ↄ^m.6. nici in potẽtia vitã habentis: que oĩa dicũt diſpoſitionem
ad aĩaz que eſt forma. ergo falſa eſt iſta poſitio. tũ qꝛ eſt
3 ↄtra fidẽ. tũ qꝛ ↄtra phiam. ¶ P. ↄſtat ꝙ ante infuſionẽ
aĩe rõnalis eſt in coꝛꝑe forma mixti ⁊ qualitatũ remiſſa
rum ab actibus ſuis. ⁊ forma ⁊ figura mẽbꝛoꝛũ oꝛganico
4 rum. ¶ Itẽ poſt infuſionẽ aĩe ſunt hec oĩa in coꝛpoꝛe ſi
milia pꝛioꝛibus. ⁊ ꝙ nõ ſint alia ꝙ̃ pꝛus videt̃ per oĩmodã
ſilitudinẽ. qꝺ eni per oĩa ſile eſt idẽ vtiqꝫ eſt. vt dicit Da
ma. li^o 3°. c. xvi. ¶ P. nunꝙ̃ coꝛrũpitur vnũ ſimiliũ ad in
ducendũ alia ſimilia. hoc eniz ocioſum eſſet. ergo natura
nõ coꝛrũpit accidẽtia pꝛecedẽtia infuſionẽ: ad inducendũ
alia penitus ſilia poſt ifuſionẽ. Reſtat ergo ꝙ ſunt eadez
accidentia permanẽtia. Sed pꝛecedẽtia pꝛecedebãt aĩaz
rõnalẽ in mã. ergo illa ↄſtat ibi eſſe poſt ifuſionẽ. ⁊ iõ me
dia ſunt iter animã rõnalẽ ⁊ mãm pꝛimã. ¶ Ad argumẽ
ta dicẽdũ. ꝙ ambo peccãt ſꝫ ↄñs. vel pꝛocedũt ex ſuppo
ſitione falſa. ſupponendo eni ſicut veritas eſt. ꝙ in hoĩe ⁊
ceteris aĩatis ſint gradus formaꝝ: manifeſtũ eſt ꝙ nõ ſe
quitur. accidẽs eſt poſterius forma ſubali. ergo eſt poſte
rius aĩa: ſed eſt fallacia ↄñtis. niſi ſuppoſito ꝙ in hoĩe ⁊ in
ceteris aĩatis nõ ſit alia forma ꝑter aĩaz: ſicut ipſe opinat̃.
Sꝫ ſuppoſitio falſa eſt ⁊ a magiſtris Pariſius cõdẽnata.
¶ Eodẽ mõ peccat 2^m argumẽtũ. nõ enim ſeqtur eſſe qꝺ
eſt per formã ſubalẽ in mã ꝑcedit oẽ accidẽs in materia.
ergo eſſe qꝺ eſt per aĩam: ſed eſt fallacia ↄñtis: niſi ſuppo
ſito vt pꝛus ꝙ in hoĩe ⁊ in ceteris aĩatis nõ ſit alia forma
ꝑter aĩam. qꝺ repꝛobatũ eſt Pariſius: ſicut dictũ eſt.

Reſpõſio ad hec ſcd̃m Thomã.

¶ Iſta poſitio nec eſt ↄ̃ fidẽ: nec ↄtra phiam ſi piũ habe
at inſpectoꝛez: modũ poſitionis iſtius intelligẽtẽ. quoniã
pꝛout tactũ eſt. ſ̃ ar. ꝓximo ꝑcedente: diſpoſitiones ⁊ oẽs
forme accidẽtales que ſunt in aliqua ſuba: ſimul inducũ
tur ab efficiẽte in mã cũ ſua forma ſubſtãtiali. Contingit
ergo accipe oꝛdinẽ iter formã ſubalẽ ⁊ diſpoſitiones acci
dentales ſimul in eodẽ inſtãti cũ ipſa in materia iductas
dupliciter: videlꝫ ꝙ̃tũ ad eſſe vel ꝙ̃tũ ad fieri. ſi ergo at
tẽdatur oꝛdo in eſſendo: ſic neceſſe eſt dicere. ꝙ iſte diſpo
ſitiones cũ ſint accñtia. ꝑſupponãt ipſam qdditatẽ cõpoſi
tam ex materia ⁊ forma in eſſe ↄſtitutã cui inſunt: cũ eo
rum eſſe ſit in eſſe. Si vo attẽdat̃ ꝙ̃tũ ad eoꝝ fieri: ſic ſꝫ
modũ intelligẽdi iſte diſpõnes accñtales pꝛecedũt in ma
teria formã ſubalẽ: nõ quidẽ duratione: ſed ſub iſta ↄſide
ratione qua ↄſideramus ꝙ forma ſubſtãtialis inducitur
ab agẽte in materia per hoc ꝙ iſta inducunt̃ ⁊ nõ ecõuer
ſo. ⁊ ſm̃ iſtũ modum nihil ꝓhibet ponere diſpõnes iſtas
quaſi medias añ aĩaz ⁊ aliã formã ſubalẽ in materia: ſm̃
ꝙ docet Thomas ↄtra Gẽtiles. li^o 2°. c. lxx. Uideamus er
go que dicta ſunt in exẽplo. Ecce ignis agit in aerẽ ipſum
pꝛimo alterãdo qualitates igneas. in ipſo idũcẽs ⁊ ꝓmo
uens. ⁊ qualitates aereas minuens. ⁊ quo ad aliquos gra
dus coꝛrũpẽs. ⁊ per iſtũ modũ diſponit materiã aeris ad
ſuſceptionẽ forme ſubalis ignis. tãdẽ in termino iſtius al
terationis qualitates ignis v̓tute ignis agẽtis intãtũ intẽ
dũtur: vt per eaꝝ inductionẽ neceſſario coꝛrũpatur aeris
natura cui repugnãt: ⁊ pꝛoducat̃ eadẽ neceſſitate natura
ignis cui in tali gradu cõpetunt. In illo ergo eodẽ inſtanti
quo alteratio terminat̃ ipſa forma ſubalis inducit̃. indu
ctis. ſ. ſimul cũ ipſa illis q̃litatibus igneis in gradu imꝑ
perfectioꝛe in ipſo exñtib^9 tpe toto dũ durabat ꝑcedẽs al
teratio. Ex his patet q̃liter ignis inducit formã ſuã ſubalẽ
in materia aeris ꝑmo inducẽdo ſuas q̃litates ſub gradu
qdez iperfectioꝛe ipſo aere manẽte ⁊ alteratiõi ſubiecto.
⁊ tãdẽ in gradu ꝑfecto in ipſius alteratiõis termino aere
cui in gradu tale repugnat coꝛrupto ⁊ igne cuius ſunt ꝓ
pꝛietates in illo gradu eodẽ generato. Q̃tuz ergo ad fieri
ꝑmo opꝫ intelligere iſtas q̃litates dicto mõ ante formaz
ſubalẽ in mã inductas pꝛo tãto ꝙ forma ſubalis inducit̃
per h̃ ꝙ agẽs alterãdo motu alteratiõis iducit ipſas ⁊ nõ
ecõuerſo: ſicut patet ex dictis. Iſte aũt q̃litates ſic pꝛece
dẽtes in ꝓductione ⁊ fieri neccio hñt intelligi ſubſequẽtes
in via eẽndi. qꝛ nõ pñt habere eſſe niſi per ſuũ ſubiectuz
in eſſe ↄſtitutũ: cuius ꝑncipiuz eſt forma ſubalis. ſicut er
go dicũtur ꝑcedere inꝙ̃tum per earũ inductionẽ inducit̃
forma ſubalis ſic ⁊ ↄſequunt̃ iq̃tũ forma ſubalis eſt ꝑn
cipiũ eẽndi ſubiecto eoꝛũdẽ. Pꝛecedũt ḡ ſic dictuz ẽ quo
ad fieri. ⁊ ſequunt̃ quo ad eẽ. Ponẽdo ergo ꝙ in hoĩe nõ
ſit niſi vna forma ſubalis ipſa. ſ. aĩa intellectiua. ſic dicen
duz eſt ꝙ virtus formatiua que eſt in ſemine deciſo a pa
tre: materiã exhibitã a matre in qua eſt ſicut manus figu
li in olla ſm̃ phm̃: diſponit continue ad forme hoĩs ſuſce
ptionez: ſicut ignis agẽtis in aerẽ diſponit illã materiam 2° phyſi.
ad ſue forme ſuſceptionẽ. Diſponit aũt virtus illa forma t.ↄ^m.26.
tiua materiã illã ſub forma exiſtẽtẽ ſanguinis: inducẽdo
ꝑmo diſpoſitiones ad ſuſceptionez forme hoĩs ſub gradu
imꝑfecto. quas ↄſequẽter ↄtinue pꝛomouet donec in ter
mino illius alteratiõis ꝑme inducant̃ diſpõnes in gradu
tali in quo repugnant nature illi^9 forme imꝑfectioꝛis que
in illo inſtãti coꝛrũpitur: ⁊ forma nature ꝑfectioꝛis cũ diſ
poſitionibus illis in gradu tali in eodez inſtãti inducit̃. Lꝫ
vo iſta forma embꝛionis ſit ꝑfectioꝛ ꝙ̃ pꝛima ⁊c̃. non ta
men eſt tãte ꝑfectionis ꝙ ↄſtituat naturã humanã in eſ
ſe. ⁊ ideo virtus formatiua exiſtẽs in ſemine ſiue in ſpiri
tibus illis: nõdũ ceſſat influere agẽdo ſic in coꝛpus iſtud
generatũ. ⁊ inducẽdo diſpoſitiones reſpectu forme hoĩs
inducẽde ſub gradu ꝑfectioꝛe. ⁊ in fine iſtius tranſmuta
tiõis ſecũde inducũtur diſpoſitiones iſte in gradu in quo
repugnãt nature forme pꝛeexiſtẽtis que in illo inſtãti coꝛ
rũpitur. ⁊ forma hoĩs aĩa. ſ. intellectiua in eodez inſtanti
creatur. ⁊ in materia cũ iſtis diſpoſitionibus deo efficiẽte
⁊ virtute formatiua diſponẽte inducit̃. diſpoſitiones eniꝫ
inducte cũ forma: aĩa. ſ. rõnali a deo creata efficiũtur ⁊ in
ducũtur ꝓpter dictã virtutẽ formatiuã. pꝛopter qꝺ homo
ſemẽ illud deſcindens eſt generãs ⁊ pater dicit̃. Sed mu
lier materiaz exhibẽs ſic diſpoſitam ſua vi generatiuã vt

poſſit a virtute formatiua moueri dicto modo dicitur ge
nerans et mater. et ſic patet quod iſte modus ponēdi nō repu
gnat cōſanguinitati vt quidā putāt. ¶ Ad primum argu
Ad pᵐ mentū dicendum. quod beatiſſima virgo veriſſime dei mater
dicitur. Ipſa enim exhibuit materiā optime diſpoſitā: de qua
nō per virtutē ſeminis: ſed per virtutē ſancti flaminis for
maretur chriſti corpus de puriſſimis vtique ſanguinibus ſui
corporis: vt dicit Dama. Non tamen debet dici quod forma ſan
guinis preexiſtēs in illa materia in actu remāſerit in ipſa
formatione corporis chriſti: ſicut nec forma terre vnde for
mabatur corpus Ade: actu remanebat poſt ipſius forma
tionē. Si autem chriſtus recepiſſet carnē de alia re que non
haberet virtutē generatiuā: nō deberet dici filius eius. quia
nō fuiſſet ab illa regeneratus: ſicut nec Adam filius terre di
ctus eſt vel Eua coſte. In beata autem virgine erat virtus ge
neratiua per quā exhibuit materiā preparatā ac diſpoſi
tā vnde corpus chriſti formabatur. Et ſicut alie mulieres ex
hibēt materiā diſpoſitā formandā per virtutē ſeminis vi
ri. ſic ipſa per virtutē ſpiritusſancti filiū ſuum genuit. Vir
tus enim generatiua in muliere: ſicut dicit Thomas in vl
tima parte. q. xxxij. articulo vltimo eſt imperfecta reſpectu
potētie generatiue: que eſt in mare. Et ſicut in artibus ars
inferior diſponit materiā. et ars ſuperior inducit formam: vt
t. 2ᵢ. 24. dicitur. 2. phyſicorum. Ita virtus generatiua femine preparat
materiā: virtus vero maris actiua format materiā prepara
tam. In alijs vtique a beata virgine. in ipſa enim erat virtus
formatiua ſuperior. ſ. ſpiritusſanctus: formans de materia
preparata quā ipſa exhibuit corpus Chriſti eodē inſtāti.
Et prout docet Thomas vbi. ſ. q. xxxiij. arti. primo 2° et 3° in eo
dem inſtāti: in quo terminabatur motus localis. per quā il
la materia ſiue illi puriſſimi ſanguines ad locum genera
tionis ſunt delati per virtutē infinitā ſpiritusſancti indu
cebantur in illa materia diſpōnes corporis chriſti in gradu
cōpleto atque perfecto: cū quibus eidē materie ſimul vniebatur
anima rōnalis creata ab ipſomet deo: et totū ſic ineffabi
liter productū a verbo dei in vnitate perſonali eſt aſſum
ptum in illo eodē inſtāti. propter quod beata virgo cōcepit
tūc hominē ſimul et deū. In vno enim inſtāti o beata do
mina in te fuit vnio matris et virginis: in tuo filio dei et ho
minis. ergo doctrina iſta huius doctoris egregij nō eſt fi
dei contraria. ſed eius potius per oia luce clarius expoſitiua.
Ad 2ᵐ ¶ Ad 2ᵐ quod dicit philoſophus. ſi intelligatur recte: totum facit
pro iſta poſitione. Forma enim nunquam inducitur niſi in ma
teria diſpoſita. ſed diſpoſitiones primo inducte in ſubiecto
alterationis in gradu imperfecto corrūpūtur in termino il
lius alteratiōis per corruptionē ſui ſubiecti. quia deſtructis
In predi camēto ſube. primis ſubſtantijs impoſſibile eſt aliquid aliorum rema
nere. vt dicit philoſophus in predicamētis. precedēs enim alteratio
materiā diſponēs terminatur ad diſpoſitiones cōpletas
in gradu perfecto: cū quibus noua forma ſubſtantialis corru
pta precedēte inducitur: vt ſepe dictū eſt. et iterare nō piget:
Ad 3ᵐ quia iſtud multū facit ad intelligēdū quod dicitur. ¶ Per idem
patet ad 3ᵐ. Diſpoſitiones enim que precedūt in embrione
ante infuſionē anime ſunt incōplete. et corrūpūtur cū ſuo
ſubiecto inductis cōpletis ſimul cū infuſione anime. qui
bus per mortē corruptis inducūtur alie incōplete cū qui
Ad 4ᵐ bus anima recedēte inducitur alia forma ſubalis. ¶ Ad
4ᵐ dicēdū. quod vnū ſimile nō inducitur ad corrūpēdū ali
quid ſimile per ſe: ſed per accidēs bene contingit. verbi gra
tia. In aere enim ſimilis eſt qualitas et ſimilis quātitas pre
cipue poſt alterationē ipſius ab agente quātitati et quali
tati in igne exiſtente et tamen quantitas et qualitas corrūpi
tur per corruptionē aeris igne generato. Simili modo cō
tingit in propoſito: ſicut ſatis clarum eſt ex dictis. per que
multa alia argumenta que fiūt cōtra poſitionem de vnita

te forme ſubſtātialis poſſunt diſſolui. ¶ Plures enim ſic 1
arguūt. Materia prima primo recipit formā vniuerſalem.
et mediāte forma vniuerſali recipit alias formas vſque ad
indiuiduales: vt dicit Cōmētator ſuper primo metaphyſi 2° 3°
ce. Ex hoc videtur ſecundum ipſum. quod forma magis vniuerſalis et
forma minus vniuerſalis ſint diuerſe ſecundum rem. ex quo vna
recipitur in materia prius quam alia. et ſunt in eodē īdiuiduo.
ſimul enim Petrus eſt ſubſtantia vel corpus per formam ma
gis vniuerſalē. et homo per formā minus vniuerſalē. ergo
in vno īdiuiduo ſunt plures forme ſecundum rē diuerſe. ¶ Itē 2
actio generātis terminatur ad formā ſubalē. ſed in genera
tione hominis homo eſt generās. ergo ſua actio terminatur ad
aliā formā ſubſtātialē. nō ad animā rationalem. quia ipſa a
deo creatur īmediate. ergo preter animā rōnalē oportet pone
re in homine aliā formā ſubſtātialē ad quam terminetur
actio nature. ¶ Preterea impoſſibile eſt aliquod accidēs remane 3
re ſine ſubiecto: a quo et in quo creatur. ſed recedēte anima
humana a corpore videmus ad ſenſum eadem accidētia
manere. puta eādē quātitatē. figurā. grauitatē. ſitū partiū
et multa huiuſmodi circa qui ſenſus nō decipitur: cum ſint
per ſe ſenſibilia. ergo remanet ſubiectū eorum idē. ſ. idē cor
pus quod prius. et per conſequens eadē forma que prius. nō ergo eſt
actu corpus in homine per animā: ſed per aliā formam. ¶ Preterea 4
recedēte aīa quod remanet eſt corpus ſubſiſtēs. ergo habet
formā ſubalem ſine qua nihil ſubſiſtit. ſed nō eſt ibi (vt
videtur) forma ſubalis de nouo inducta. quia forma ſub
ſtātialis eſt terminus generationis ibi. aut non videtur alia
gnō ee: quia gnō eſt terminus alteratiōis. Ex vino autem fit mor
tuum ſine alteratione precedēte: puto ex vno ictu occidētis
ſubito. ergo corpus mortuū eſt ſubſiſtens per formā que
prefuit in materia cū aīa rōnali. ¶ Preterea materia prolis ex 5
hibetur a matre ſecundum philoſophum. et aīa rōnalis eſt ab extra a deo
ſcilicet creata. Si ergo in hominis ſubſtantia nihil ſit niſi materia pri
ma et aīa rōnalis. ſequitur quod homo nihil habeat a ſuo patre.
et per cōſequēs nō plus attinet ſibi quam cuicūque extraneo: quod
eſt abſurdum. ¶ Itē in eodē inſtāti quo corpus chriſti in 6
vtero beate virginis formabatur per virtutē ſpiritusſancti ani
ma rōnalis a deo creata eidem vniebatur. aut ergo forma
inducta per ſpiritū ſanctū manſit poſt infuſionē aīe: et tūc
haberet propoſitū. quia tūc fuerūt in ſua natura humana due
forme ſubales. et ſic pari rōne in quacūque alia: aut forma
illa receſſit adueniēte aīa. et tūc in eodē inſtanti quo indu
cebatur remouebatur. et ſic per cōſequēs fuit et non fuit. quod
eſt impoſſibile et cōtradictionē icludit. ¶ Ad pᵐ argumē Ad pᵐ
tū ſic dicēdum. Cum dicit Cōmētator formā vniuerſalem
recipit in materiā. et deinde alias. nō eſt intelligēdū quod il
la prioritas et poſterioritas ſit ſecundum tēpus ſed ſecundum ordinem
nature. ſic enim dicitur prius a quo nō cōuertitur conſequētia
eſſendi: vniuerſale ſcilicet reſpectu ſui cōtenti. et ideo nō ſeq
tur quod inter formā magis vniualem et minus vniualem ſit diuer
ſitas ſecundum rē: ſed ſolū ſecundum rōnē. ¶ Ad cuius euidētiā cōſiderā
dum eſt. quod oēs forme ſubſtātiales tam materiales quam ſe
parate a materia in hac proprietate conueniunt. quod quelibet
dat eſſe ſubſiſtētie. et conſtituit ens ſubſiſtēs. et ideo intelle
ctus noſter habet vnū cōmunē conceptū de omnibus. et
abſtrahit vnā formā cōmunē ſecundum quā quodlibet cōſtitu
tum dicitur ſubſtantia. et iſta forma dicitur primo recipi in ma
teria. quia ſecundum iſtā rationē forma dat eſſe quod eſt ſubſiſte
re: quod oportet preintelligi oibus accidētibus: vlterius omnes
forme materiales ſiue corruptibiles ſiue incorruptibiles
in hoc cōueniūt quod ad eas conſequūtur tres dimenſiones. et
ideo de eis omnibus habemus vnū conceptū cōmunē ab
ſtrahendo de eis vnā formā cōmunē ſecundum quā quodlibet
cōſtitutū per eas dicitur corpus. et ſecundum iſtā rationē forma
dicitur poſterius recipi in materia quam ſecundum primā rationē:
quia ſicut

q̄ꝛ ſicut dimēſiones in ſubiecto naturaliter preſupponūt
eſſe ſubſiſtētie in ſubiecto: ita ⁊ forma ſm rōnē quā ad
ipſam ſequūtur dimēſiones preſupponūt ſemetipſā ꝓ
ut dat eſſe ſubſiſtentie. Et ſic intelligēdū eſt de generibus
⁊ ſpeciebus ſibi inuicē ſubordinatis ꝙ nō predicantur de
aliquo indiuiduo per formas realiter diuerſas ſicut puta
uit Auicebron. ſed per eādē formā differentē ſolū ſm di
uerſam cōſideratione rationis. ⁊ iſtud neceſſe eſt dicere.
Cū enī ſpecies ſit idipſū ꝙ genus. puta homo eſt illud
ipſū ꝙ aīal. prout animal de hoīe predicat̄. nec animal
eſt pars hominis ſm rē: ſed ſolū ſm ratione. q̄ꝛ ratio ho
minis includit illud a quo ratio aīalis ſumit̄: ⁊ nō ecōuer
ſo. Silr̄ opꝫ dicere formā ſpeciei eſſe formā ipſius gene
ris. ſicut enī abſtrahitur genus a ſpēbus: ita forma gene
2° .8. ris a forma ſpērum. Unde Cōmētator in pmo de anima
dicit. ꝙ intellectus facit vniuerſitatē in rebus. Una igit̄
forma ſꝫ rē eſt plures ſm ratione. ſ. magis vniuerſalis ⁊
minus vniuerſalis. ⁊ ſic materiā recipere formā magis
vniuerſalē ante aliā: nō eſt aliud q̄ꝫ materiā recipere for
mam cōceptā ſiue intellectā ſm rōnem vnā ante ſemet
Ad 2m ipſam cōceptā vel intellectā ſm ratione aliam. ¶ Ad 2m
dicēdū ꝙ generatio hoīs aliter terminatur ad formā ſub
ſtantialē q̄ꝫ generatio aliarū rerum. alie enī generatiões
ſic terminātur ad eā. ꝙ ipſa naturalia agētia non ſolū in
ducunt diſpoſitiones accidētales ſed etiā ipſā formā in
ducūt ſubalem per quā generatū aſſimilatur generāti in
ſpecie: ſed hō generās diſpoſitiones accidentales inducit
in materiā cōpletas ac pfectas: vt dictū eſt ſupra cū qui
bus aīa rōnalis rōne ſue nobilitatis a deo īmediate crea
ta īfundit̄. ⁊ materie dicto modo diſpoſite vt forma vni
tur dās ei totū ordinē eſſe perfecti: ⁊ ideo actio nature ibi
nō terminat̄ ad formā ſubalē quā vltimo inducat: ſed ad
quā in ipſo termino alteratiōis vltime diſponat ſicut pa
Ad 3m tet ex ſupradictis. ¶ Ad 3m dicendū. ꝙ vt pretactū eſt: in
corpore viuo ⁊ mortuo nō manēt eadē accidentia nume
ro ſed ſpecie ſicut eadē ſunt accidētia ſpecie in aceto que
prius erāt in vino. Nec eſt iſtud ꝯtra ſenſū. q̄ꝛ ſenſus nō
poteſt diſtinguere inter accidētia oīno ſimilia q̄n ſubito
inducūtur in eadē materia. puta ꝙ dimēſio vel humidi
tas ſit alia in aceto de nouo generato vino preexiſtēte: cu
ius ratio eſt. q̄ꝛ accidētia numerātur ſꝫ numeratione ſub
iectorū. vnde vbi ſenſus pōt diſtiguere inter ſubiecta per
aliqua accidētia apprehēſa diſticta in illis. ibi pōt diſtin
guere inter alia accidētia ſimilia īter ſe ⁊ eiſdē. verbi gra
tia. per diſtinctā quātitatē Petri ⁊ Pauli quā conſeq̄tur
dualitas cognoſcit ſenſus diſtractionem inter Petrum ⁊
Paulum ⁊ inter albedinem vnius ⁊ alterius: vbi autem
in generatione vnius ex altero inducitur alia forma ſub
ſtantialis cū quātitate ⁊ qualitate conſimili ⁊ alijs acci
dentibus ꝯſimilibus ꝯſequētibus nō habet ſenſus diſtin
Plebra guere inter illa ſubiecta: ſꝫ ſola ratio cuius eſt ſolā formā
obiectio ſubſtātialē apprehēdere. Senſus vō per accidētia ſimi
nis cōfu lia apprehēſa q̄bus ſolis īmutat̄: nō poteſt ad iſtā diſtin
tatio. ctionē cognoſcēdā penetrare. Et q̄ꝛ mirū eſt aliq̄bus: quo
modo talis organiçatio ſubito poſſit induci in materia in
ſeparatione: qualis per lōga tēpora inducta fuit per virtu
tē patris in ſemine. Jō aduertendū eſt: ꝙ q̄n̄qꝫ in mate
ria aliqua ſunt accidētia plura iā inducta que habēt ſimi
litudinē cū accidētibus rei generāde. nec per ꝯſequēs ha
bent corrūpi niſi per corruptionē ſui ſubiecti. vbi gratia:
caliditas ⁊ raritas in aere alterato ab igne agēte habet ſi
militudinē cū accidētibus ignis generādi: nec corrūpun
tur niſi per corruptionem aeris ſubiecti. ⁊ q̄n ita eſt eo ꝙ
ſunt iā inducta in gradu vno in materia exñte adhuc ſub
forma corrūpenda: eſt ipſum agēs potēs propter iſta ſub
iecti ſuſcipiētis diſpoſitionē inducere accidētia conſimi
lia in gradu alio cū forma ſubſtātiali ſubiecti de nouo ge
nerati. Uerbi grā. eo ipſo ꝙ caliditas. raritas ⁊ ſiccitas cū
quātitate dimēſiua ſubſtrata ſunt inducta in gradu mul
tum intēſo in aere alterato: potēs eſt ignis agēs ſubito in
alterationis termino: ꝯſimilia accidētia in gradu alio ſꝫ
ſenſum a precedētibus indiſticta inducere cū forma ſub
ſtātialis ignis generati. ⁊ hoc certe nō cōtingeret ſi aer il
le ꝯtrarias haberet diſpoſitiones. ⁊ in nullo prius ſilibus
accidētibus inductis alteratus foret: ⁊ ideo dicit phūs ꝙ 2° de ge
in habētibus ſymbolū facilior eſt trāſmutatio. inq̄tū. ſ. neratiōe
nulla tranſmutatio cadit ſuper ſymbolū ſiue accidēs qd̄ t. c°. 25.
eſt ſimile in corrupto ⁊ generato niſi per accidēs. ex eo ꝙ
preinductū in ſubiecto corrūpēdo in gradu vno ſubito po
teſt ſimile induci cū forma ſubali rei generande in gradu
alio. inter quos gradus ꝓpter eorū approximationē ſen
ſus nō poteſt iudicare. Quia igit̄ in corpore aīalis morta
lis ſunt plura accidētia ſimilia cū accidentibus corporis
animalis oīno mortui. hinc eſt ꝙ quaſi ſubito poſſunt ſo
luta armonia ⁊ gradu pfecto quē habet in corpore aīalis
viui cū forma ſubſtātiali aīalis mortui natura vel violē
tia alterāte induci accidētia ꝯſimilia in gradu alio. ita ꝙ
ſenſus nō diſcernit inter gradus iſtos. ⁊ hinc eſt ꝙ neceſ
ſe eſt. ꝙ in ſeparatione aīe a corpore iſta ſimilia accidētia
ſubito inducātur ſub forma ſubſtātiali corporis mortui
īducta in ipſo eodē inſtanti. in generatione autē hoīs vel
aīalis nō eſt talis ſimilitudo accidētiū in pricipio in ſub
iecto alterādo cū accidentibus corporis aīalis vel homi
nis. Sed magna diuerſitas. ⁊ ideo lōga reqritur ⁊ magna
trāſmutatio: donec vltimo iducātur accidētia vere ſimi
lia. ⁊ tūc certe ſicut in propoſito iſtis propter corruptionē
ſui ſubiecti corruptis ſubito inducūtur alia accidētia ſimi
lia. ¶ Ad 4m dicendū ꝙ in morte animalis quedā for Ad 4m
ma impfecta inducitur in materia. nō tñ proprie dicitur
ibi eſſe generatio niſi ſm qd. eo ꝙ illud a quo eſt trāſmu
tatio eſt pfectū. Illud aūt in quod trāſmutat̄ eſt imperfe
ctū ⁊ qd corruptū. ⁊ preter intētionē nature. Unde phūs
8° metaph. vocat mortuū corruptionē viui: ſicut acetum t. c°. 14.
corruptionē vini. quicq̄d igitur diſſoluit armoniā diſpoſi
tionū accidētaliū debitā anime. ſiue ſit calor īnaturalis
ſiue aliud agēs extrīſecū illud eſt cā inductiōis illius for
me imperfecte: ⁊ eadē facilitate que armonia illa debita
aīe ſoluit̄. ⁊ forma iſta cū diſpoſitionibꝰ ſilibus iducitur.
Predicta autē armonia ſine alteratione pcedēte nō diſ
ſoluitur actione alicuius agētis particularis. ſꝫ ipſa alte
ratio aliq̄n qdē ſit longa propter actionis remiſſionē. ali
quādo breuis ⁊ quaſi mometanea propter actionis vehe
mētiā vel violētiā. ſicut accidit in ſubito occiſis: in q̄bus
modū diuiſionis alicuius partis pncipalis ꝯcomitat̄ mo
tus alterationis circa oēs corporis diſpoſitiōes. ⁊ in eodē
inſtāti quo terminat̄ motus inſtrumēti diuidētis termi
nat motus iſtius alterationis ꝯcomitantis. in quo anima
ſeparat̄. ⁊ forma illa impfecta inducit̄ cū diſpōnibus il
lis ad quas terminat̄ illa precedēs alteratio. Et illud con
tingit in amputatione ⁊ diuiſiōe capitis. Silr̄ eſt q̄n vno
ictu fulminis vinū ꝯuertit̄ in acetū. tūc enī motū illius
ictus ꝯcomitat̄ vini alteratio. ita ꝙ in eodē inſtāti termi
natur ille ictus ſeu motus ille localis. ⁊ motus ipſius alte
rationis vini. vñ ſicut vnus motus ipſe ictus eſt. ⁊ ita ſu
bitus. ſic ⁊ alteratiōis motus ipſū ꝯcomitās. Simili mo
do ꝯtingit cū veloci ⁊ quaſi ſubita diuiſione corporis ho
minis. ⁊ motu alterationis illā diuiſionē ꝯcomitātis in ſu
bito occiſis. ¶ Ad 5m dōꝫ. ſic tactū eſt ſupra. ꝙ ꝯſanguini Ad 5m
tas humane ꝓlis ad parētes nō attēdit̄ penes hoc ꝙ ali
qua forma ſubſtātialis que erat in patre tranſeat ab ipſo

in prolẽ.hoc eniꝫ eſt impoſſibile ꝙ forma eadẽ que actu
eſt in vna materia:migret vel trãſeat in materiã aliã.Sꝫ
virtus in ſemine deciſo adiuta per virtutẽ celeſtẽ:ꝛ maxi
me ſolis inducit diſpoſitiones vltimas:ſine qbus anima
nõ vnit̃ materie.imo in termino vltimo alterationis aĩa
rationalis inducitur a deo creata hoĩs realiter conſtituti/
2° de ge/ ua.Et ideo dicit phs.ꝙ hõ generat hominẽ ꝛ ſol.ergo ho/
neratiõe mo qui generat eoipſo dicit̃ pater.ꝛ qui generat̃ eoipſo di
t.c°ᵐ.56. citur filius.ꝛ qui ab eodẽ geniti eoipſo dicũtur fratres. ꝛ
ſic de alijs ꝯſanguineis ſm gradus.¶ Ex his patet ꝙ ra/
tione generationis ſiue ꝓpagatiõis carnalis eſt nexus cõ
ſanguinitatis in hoĩbus. Ad generationem vo in muliere
ſpectat materiã diſpoſitã ac preparatã exhibere.ad gene/
rationem vo in mare per virtutẽ actiuã in ſemine deciſo
illam materiã ſic exhibitã a muliere que p̃mo eſt ſub for
ma ſubſtãtiali impfecta:vtputa ſanguinis informati diſ
ponendo motu alterationis:donec (prout dictuꝫ eſt) in
termino alterationis vltime inducãtur diſpoſitiones ta/
les cõplete:cuꝫ quibus in materia inducat̃ anima rõnalis
a deo creata. Hic eſt ꝙ oẽs homines dicũtur fuiſſe in lũ/
bis Ade ſm rationem ſeminalẽ.qꝛ.ſ.per virtutem ſemi/
nis exiſtentẽ in lumbis eius p̃mo ꝛ per actionẽ eius alio/
rum ab ipſo genitoꝝ vſqꝫ ad vltimũ lege concupiſcentie
in eſſe productũ.Omnes alij a chriſto ſunt ab ipſo Adam
in eſſe producti.Sed corpus chriſti nõ dicit̃ fuiſſe in lum
bis Ade vel Abrae ſm rationẽ ſeminalem.qꝛ nõ fuit for
matũ per virtutẽ ſeminis.ꝛ tamẽ dicit̃ ibi fuiſſe ſm cor/
pulentã ſubam.pro tãto qꝛ beata vgo Maria que fuit ibi
ſicut alij ſm rõnem ſeminalem exhibuit materiã.vñ per
vtutẽ ſancti ſpũs formabat̃ ſupradicto mõ corpus chriſti.
Igit̃ corpus chriſti nõ fuit ibi ſm rõneꝫ ſeminalẽ.qꝛ cor/
pus chriſti nõ fuit vtute ſeminis formatũ:corpus tñ vir/
ginis fuit formatũ per virtutẽ ſeminis exiſtẽtẽ in Adaꝫ ꝛ
Abraã.Et qꝛ ipſa ſic producta exhibuit materiã vnde for
mabatur corpus chriſti fuit in lũbis eoꝝ virtualiter quo
ad corpulentã ſubam.lꝫ nõ ſm rationẽ ſeminalẽ.ꝛ iõ cer
te chriſtus mediãte beata virgine ꝛ alijs a qbus ipſe ſm
Ad Ga/ rõnem ſeminalẽ deſcendit:dicitur ſemẽ Abraã.ſm illud
lath.iij. Apoſtoli.In ſemine tuo.q eſt chriſtus. Ex his patet ꝙ fi/
lij a parẽtib⁹ nihil aliud debẽt hẽre niſi ꝙ ab ipſis deſcẽ/
dant mõ p̃dicto per generationẽ.ꝛ illud nõ eſt ꝯtra poſi/
tioneꝫ de vnitate formaꝝ.imo pulcherrime ſaluatur ſm
Ad 6ᵐ ipſã.vt patet ex dictis.¶ Ad 6ᵐ dicẽdũ.ꝙ ſicut dictũ eſt
ſ.ꝙ deus rõne ſue potẽtie infinite non indiget motu alte/
rationis medio ad hoc ꝙ ꝓducat ſuũ effectuꝫ in eſſe.ꝛ iõ
lꝫ in ꝓductiõe humani corpis indigeat natura ꝑticularis
motu alteratiõis:imo multis alteratiõibus ad h̃ ꝙ tãdẽ
inducãtur diſpõnes ille qbus aĩa a deo creata ĩfundit̃.de
inde tñ in termino mot⁹ localis quo illi ſanguines puriſ/
ſimi ad locuꝫ generationis ſũt delati ſine aliq̃ alteratiõis
motu ſucceſſiuo medio:potuit inducere ꝛ induxit pfectas
diſpõnes cũ qbus aĩa illa btã ab ipſomet deo eodẽ inſtã/
ti creata corpi chriſti ĩfundebat̃ donec eidẽ totũ ordineꝫ
eſſe pfecti.ꝙ.ſ.ſit ens.ꝛ ꝙ ſit corpus.ꝛ ꝙ ſit corpus aĩatũ
aĩa humane nature ſic ieffabiliter producte in ipſo iſtãti
eodẽ vniebat̃ filius dei in vnitate perſone cõicãs.ſ.ſuam
ſubſtãtiaꝫ eidẽ:vt ſic ſit vna pſona verbi dei ſubſiſtens in
duplici natura humana:ſcilꝫ ꝛ diuina:ipſi ſoli deo honor
ꝛ gloria:per infinita ſeculorum ſecula.

ARticulus Triceſimuſtertius. Itẽ.q.
lxxix.ar.vi.in rñſione prin
cipali dicit̃.ꝙ ſi memoria accipiat̃ ſolũ pro
vi ꝯſeruatiua ſpẽrũ:opꝫ dicere memoriã in
pte itellectiua eſſe. Si vo de rõne memorie
ſit ꝙ obiectũ ei⁹ ſit p̃teritũ vt preteritũ:ſic memoria non
eſt in pte intellectiua ſed in ſenſitiua tñ:que eſt apprehẽ/
ſiua pticulariũ:p̃teritũ eñi vt preteritũ:cuꝫ ſignificet ſub
determinato tẽpore ad ꝯditionẽ particularẽ pertinet.

Corruptorium.

¶ Ex hac poſitione neceſſa/
rio ſequitur error.ſ.ꝙ angeli
nõ habeãt memoriã p̃teriti.ꝛ per ꝯñs nec certã cognitio/
nẽ.qꝺ videt̃ erroneũ ꝛ in p̃iudiciũ eoꝝ ꝛ nr̃m quoꝝ hñt
cuſtodiã:ꝛ iõ dicẽdũ eſt.ſiue memoria accipiat̃ pro potẽ/
tia itellectiua ſpẽrũ ꝯſeruatiua:ſiue pro actu memorandi
p̃teriti vt preteriti:nõ ſolũ eſt memoria in ſenſitiua:tunc
eñi nõ eſſet in angelis in qbus nõ eſt aliq̃ vis ſẽſitiua. Qr
aũt angelus nõ tñ habeat memoriã itellectiuã:ſed ẽt p̃/
teriti vt preteritũ eſt:patet Thob.v.vbi dic̃ Raphael an
gelus. Noui viã que ducit in Rages ciuitatẽ medoruꝫ:ꝛ
oĩa itinera ei⁹ frequẽter ambulaui ꝛ mãſi apud Gabeluꝫ.
Et in eodẽ.xij.Qñ orabas.ſ.cum lachrymis:ꝛ ſepeliebas
mortuos ꝛc̃.ego obtuli orationẽ tuã dño.Et Dañ.x.dicit.
Angelus p̃nceps regni pſarũ reſtitit mihi vigintiuno die
bus.Ex quo patet ꝙ memoria ſiue accipiat̃ pro vi cõſer/
uatiua ſpẽꝝ ſiue pro actu memorãdi preteritũ:debet po/
ni nõ ſolũ in pte ſenſitiua:ſed ẽt in pte itellectiua. ¶ Ad
illud qꝺ pro rõne iſinuat.ſ.ꝙ apphẽſiua ſenſitiua eſt pti/
culariũ ſub hic ꝛ nũc.ꝛ tale eſt p̃teritũ vt p̃teritũ.Dicẽdũ
ꝙ nõ ſolũ ſenſitiua cõprehẽdit pticularia ſub hic ꝛ nunc.
ſed ẽt itellectus ꝛ recordatio.nec differt itellectus a ſenſu
in h̃ ꝙ ſenſus apphẽdit ſingularia.intellectus vo vniuſ̃ia
abſtracta.ſꝫ in h̃ differũt ꝙ ſenſus apprehẽdit ſingularia
ſola:itellect⁹ aũt vniuſ̃ia nõ ſola:ſed ẽt pticularia.al̃s an/
gelus ꝛ aĩa nõ apprehẽderẽt chriſtũ cũ ſit quoddã ſingu/
lare.ꝛ ipſi nõ habeãt potẽtiã ſenſitiuã.cuius ꝯriũ habet̃
Ioã.xvij. Hec eſt eniꝫ vita eterna vt cognoſcãt te. Item
ex hac poſitione ſequeret̃ ꝙ aĩe iã beate nõ haberẽt me/
moriã paſſionis chriſti.nec eẽnt memores alioꝝ benefi/
cioꝝ pticulariũ iã preteritoꝝ ꝛ peccatoꝝ ſuoꝝ.ꝛ ita nõ eſ/
ſent grate deo in reddẽdo ei gratias pro remiſſione pecca
torum ꝛ exhibitione beneficioꝝ.qꝺ eſt plane erroneum.
¶ Si aũt opponat̃ ꝙ phs nõ ponit niſi memoriã ſenſiti/
uam:vt in li° de memoria ꝛ reminiſcẽtia dicit:loquẽs de
memoria ꝙ eſt per ſe ꝛ p̃mo ſenſitiua.intellectus autem
per accidẽs:ratio ſupponit falſuꝫ.qꝛ phs in magnoꝝ mo
ralium.c.xix.dicit memoriã in vi rationẽ habente. ¶ B.
Auguſtinus plane ponit memoriaꝫ intellectiuaꝫ.x.de tri/
nitate.c.xiij.ꝛ.xv.ꝛ li°.vij.c.xxi.ꝛ.xxiij.

Reſpõſio ad hec ſcdm Thomã.

¶ Ex dictis ſupra ar.ij.qualiter intellectus noſter ſingu/
laria cognoſcit.ꝛ qualiter nõ ſatis euidẽter patet reſpon/
ſio ad oĩa hec que obijciũtur:ſi ſimul cũ hoc attẽdamus
ꝙ aliter angelus ꝛ aliter itellect⁹ noſter cognoſcit iſta ſin/
gularia materialia. Angelus.n.cognoſcit ea directe ſicut
ſũt per ſpẽs ĩnatas:que repreſentãt rẽ oĩno ſicut eſt in ſe:
itellectus noſter itelligit directe vniuerſalia a ꝯditionib⁹
materialibus abſtracta:ſicut patet per phm ꝛ Cõmẽtato
rẽ vbiqꝫ. Singularia aũt cognoſcit idirecte per ꝯuerſio/
nem vel reflexionẽ ad phantaſmata.ꝓpter qꝺ ſi in parte
intellectiua nobis nõ ſit ponẽda memoria vt reſpicit pre
teritũ vt p̃teritũ:ſicut Thomas dicit hic.eo ꝙ intellect⁹
noſter abſtrahit ab huiuſmodi conditionibus.nec cogno
ſcit huiuſmodi niſi indirecte modo predicto.nõ ideo ſeq
tur ꝙ angelus nõ poſſit preterituꝫ cognoſcere vt preteri/
tum:cum ipſe alio modo apprehendat per ſpeciem.ſ.que
rem repreſentat directe ſicuti eſt per omnia. Unde obie/
ctio iſta cui principaliter innituntur vana eſt ꝛ riſu digna.
¶ Et qꝺ dicunt reſpondendo ad rationem Thome.nulli
dubium quin ſit falſum:ꝛ manifeſte contra philoſophũ.

ꝑ poſte. Cōmentatorem.⁊ Boetium.qui ait ſingulare dum ſenti
tur.vniuerſale dum intelligitur. Hec manifeſta ſunt ex
dictis.ſ.arti.2°.¶ Ad illud:ꝙ ſi in parte intellectiua nō
eſſet memoria preteriti vt preteritum.tunc anime beate
nō haberent paſſionis chriſti ⁊ aliorum beneficiorũ pre
teritorum memoriam.Dicendum ꝙ anime ſeparate bea
te in verbo vident res non ſoluꝫ abſtractas:ſed ſub omni
conditione quaꝫ habent ⁊ habiture ſunt vel prius habue
runt in reꝝ nã.Vñ obiectio illa nulla eſt. Loquendo tñ
de naturali cognitione aie ſeparate que cōmunis eſt bea
tis ⁊ nō beatis.Dicendũ ꝙ modus itelligendi in aiabus
ſeparatis eſt per influentiã ſpecieꝝ a deo.⁊ ſm iſtũ modũ
habet intellectus ipſa ſingularia:ſicuti ſunt cognoſcere.
Sicut enim deus ipſe per ſuã eſſentiam inq̃tum eſt cau
ſa vniuerſalium ⁊ indiuiduantium principioꝝ cognoſcit
vniuerſalia ⁊ ſingularia.ita ſubſtãtie ſeparate per ſpecies
impreſſas que ſunt quedamparticipate ſimilitudines il
lius diuine eēntie poſſunt vniuerſalia ⁊ ſingularia cogno
ſcere. Hec tamen eſt differentia inter angelos ⁊ animas
ſeparatas:ꝙ angeli huiuſmodi ſpecies ꝓpter efficaciam
ſui intellectus non ſolum naturas in ſpeciali cognoſcere
poſſunt:ſed etiam cōditiones indiuiduales quaſcunq; in
eiſdem.aie vo ſeparate quaruꝫ naturalis cognitio eſt im
perfectior ⁊ confuſior ſm modum nature ſue:nō poſſunt
per huiuſmodi ſpecies cognoſcere niſi illarum reruꝫ cōdi
tiones indiuiduales:ad quas cognoſcendas quodãmodo
determinant̃:vel per ꝑcedentē cognitionē:vel per aliquã
affectionem:vel per habitudinem naturalē vel diuinam
ordinationem.qꝛ omne qđ recipit̃ in aliquo detinetur in
eodem per modũ recipientis. Iſta eſt doctrina Thome
vbi docet qualiter anima ſeparata cognoſcat ſingularia
ꝑte pma.q.lxxxix.ar.iiij.ex qbus patet qualiter ſoluũtur
oia obiecta iſtoꝝ. ¶ Qui vo tandē dicunt Augᵐ ⁊ phm
poſuiſſe memoriam in vi rationem habente ſiue intelle
ctuꝫ.Dicendum ꝙ habet intelligi de memoria ꝑut ſumi
tur pro vi ſpecierum intelligibilium cōſeruatiua:vel inq̃
tum intellectus poteſt cognoſcere huiuſmodi preterita
vt preterita indirecte conuertendo ſe ad phantaſmata.

Articulus Triceſimuſquartus. Iteꝫ
q.lxxxij.ar.iij.in reſponſio
ne ꝑncipali dicit.ꝙ intellectus ⁊ voluntas ſi
cōſiderentur ſm ſe:ſic intellectus eſt eminē
tior.ſm quid aũt ⁊ in cōparatione ad alterũ:
voluntas inuenitur interdum altior q̃ intellectus:eo ꝙ
obiectũ voluntatis in altiori inuenit̃ q̃ obiectũ itellect⁹.

Corruptorium.

Hoc videtur nobis falſum.⁊
1 antecedens ad multa falſa.lꝫ
nō videat̃ directe cōtrariuꝫ fidei vel bonis moribus.Di
cit enim Anſelmus in libro de conceptu virginali ⁊ origi
nali peccato.cap.iiij.Si de actionibus voluntarijs que in
iuſte ſunt arguantur membra ⁊ ſenſus corporis quibus
fiunt:reſpondere poſſunt.Deus ſubiecit nos:⁊ poteſtateꝫ
que in nobis eſt voluntati vt ad eius imperium nō poſſu
musnō moueri ⁊ facere qđ ipſa vult.⁊ ita non poſſumus
nec debemus nō obedire domine quã nobis dedit deus.
Et infra ſequenti cap.Voluntas cui ſubditi ſunt omnes
2 volũtarij mot⁹ totius hominis. Hec auctoritas attribuit
dominium volũtati:⁊ nō rōni.Item melioris ⁊ ſuperio
ris eſt vti deterioribus ⁊ inferioribus. Hoc videmus ad
cap.3°. ſenſum:in quibus naturalis ⁊ debitus ordo ſeruat̃.Et Cō
mentator.vi.ethi.ſuper illud.Poſtq̃ ergo dictũ eſt duas
eſſe ꝑtes ⁊c.Qualiter inquit deterius meliori vtetur. Sꝫ
voluntas vtit̃ ratione ⁊ ceteris potentijs anime:vel enim
eſt aſſumere aliquid in facultatem voluntatis ſm Augᵐ
x.de trinitate.cap.x.ergo voluntas eſt ſuperior intellectu
⁊ ceteris potentijs aie.¶ Itē illud eſt melius cuius perfe 3
ctio eſt melior ſicut dicit Cōmen.in fine ꝓlogi.vi.ethicoꝝ
Qualiter inquit nō eſt melior melioris virtus ⁊ perfectio.
Sed charitas que eſt ꝑfectio volũtatis eſt optima virtus
⁊ ꝑfectio:ſicut dicit Aug⁹ de trini.libro.ij.cap.xvij.⁊ cap.
xviij.Dilectio inquit dei diffuſa eſt in cordib⁹ noſtris ⁊c.
Nullũ eſt igitur iſto dono excellentius.qđ ſolum diuidit 4
inter filios regni ⁊ filios perditionis.¶ It.phs dicit p to cap.8°.
picorum.De magno bono ⁊ magis conferente melius eſt
qđ omnes eligunt q̃ qđ nō omnes:⁊ qđ plures q̃ qđ pau c°.p.c°8°
ciores.Sed bonum omnia appetunt:vt ipſe dicit in eodē c°.p
cap.⁊ 3° topicoꝝ.⁊.i.ethi.ſed nō omnia appetunt verum
per ſe loquēdo.ſed ſola rationalia.ergo bonũ melius eſt
q̃ verum.ergo eſt obiectum melioris potentie. ¶ Item 5
meliori obiecto reſpondet nobilior potentia vt videtur.⁊
dicit Aug⁹ in quadam epiſtola ad Nebridium:ſcilicet ꝙ
mens atq; intelligentia oculis atq; vulgari aſpectu me
liores ſunt.qđ nō eſſet ita niſi meliora eſſent illa que itel
ligimus q̃ illa que diſcernimus.ſed ſi diſcernimus veruꝫ
a bono.ſm qđ per rationē ſeparata ſunt:videt̃ bonũ me
lius eſſe q̃ verum.⁊ per cōſequens nobilius.ergo bonuꝫ
ſm ꝙ bonũ eſt obiectum melioris potentie q̃ veruꝫ ſm
ꝙ veruꝫ.Et ita voluntas erit nobilior intellectu.ꝓbatio
aſſumpte:bonũ ſm ꝙ bonũ eſt bonuꝫ per ſe:veꝝ autem
ſm ꝙ verum nō eſt bonum niſi per bonum:ſed illud eſt
melius qđ eſt bonuꝫ per ſe q̃ illud qđ eſt bonũ per aliud.
ergo bonũ eſt melius vero.¶ Item quando multi cōue 6
niunt ⁊ cooperant̃ ſibi in preparatione alicuius maleficij:
ille cui magis imputatur reputat̃ magis principalis ⁊ ecō
uerſo.vnde ⁊ principalius trahit̃ in cauſam:ſed omne pec
catũ reputatur vel imputatur maxime volũtati.ergo vo
luntas eſt ꝑncipalior in peccato q̃ intellectus.Verbi gra
tia.Incredulitas ſiue perfidia magis imputatur volun
tati q̃ intellectui.Ioã.xij.ꝓpterea nō poterant credere:
quia dicit veꝝ.Et dicit Aug⁹ ⁊ Chriſ.Non poterãt.ideſt
nō volebãt.Chriſ.homelia.lxviij.⁊ Aug⁹.homelia.li.Si
a me querat̃:quare nō poterant:Reſpondeo.qꝛ nolebãt.
¶ Ratio aũt quaꝫ Tho.ponit ad cōfirmationē ſue opi
nionis eſt talis.Obiectum intellectus eſt ſimplicius ⁊ ma
gis abſolutũ q̃ obiectũ volũtatis.qꝛ rō boni eſt obiectũ
itellect⁹.⁊ ipm bonũ appetibile eſt obiectũ volũtatis ⁊ rō
boni ſimplicius qd eſt q̃ ipm bonũ.⁊ nos dicim⁹ iterimē
tes hãc:obiectũ intellect⁹ eſt ſimplici⁹ q̃ obiectuꝫ volun
tatis.qꝛ rō boni eſt obiectũ intellect⁹ ⁊ ipm bonũ appeti
bile eſt obiectũ volũtatis.Dico ꝙ ita bene ⁊ magis per ſe
eſt rō boni obiectũ voluntatis.q̃ ipſuꝫ appetibile.cui⁹ cō
trariũ ipſe ſupponit.⁊ hoc patet ſic.cōſtat enim ꝙ eſſentia
boni quã ipſe vocat rōnē boni:veri⁹ ⁊ eſſentialius eſt ipſi
bono q̃ qcqd nō eſt eſſentia boni.eſſentia enim vniuſcu
iuſq; rei eſt illud qđ per ſe ⁊ pmo ſignat̃ per nomen rei.ſi
ergo eēntia boni eſt ipſa rō boni veriſſime:eſt ipſuꝫ bonũ
veriſſime.⁊ illud qđ eſt veriſſime bonũ eſt veriſſime ob
iectũ volũtatis.Sequit̃ ergo neceſſario ꝙ eſſentia boni
hoc eſt ratio boni veriſſime ⁊ primo ⁊ per ſe ſit obiectum
voluntatis.cuius contrarium ipſum ſupponit.

Reſpōſio ad hec ſcd̄m Thomã.

Iſti ſi ſolutionē iſtius qōnis ⁊ ꝓxime ſequentis inſpectaꝫ
bono oculo itellexiſſent.nunq̃ iſtã poſitionē falſam ⁊ ad
multa falſa añcedentē aſſeruiſſent.Verba ergo Thome
in ſupradictis duab⁹ q̃ſtionibus inſpiciant̃.⁊ oia iſta que
obijciunt nullius momēti apparebũt.¶ Ad pᵐ ergo ꝑut Ad pᵐ
ipſe docet ibidē:ſic dōm.Aliqd mouere dicit̃ dupliciter.
Vno mō vt finis:ſicut finis mouet efficientē.⁊ hoc mō
intellectus mouet volũtatē.qꝛ bonũ itellectũ eſt obiectũ

voluntatis.⁊ mouet ipſuz vt finis.Alio modo dicitur ali-
quid mouere per modum agentis:ſicut alterans mouet
alteratum ⁊ impellens impulſuz.⁊ hoc modo mouet vo-
luntas intellectum ⁊ alias oēs vires aie:put dicit Anſel-
mus.ergo ſicut voluntas eſt quo ad quid nobilior.qꝛ mo-
uet.ita quo ad aliquid eſt minus nobilis inquantū moue-
tur.ſed ſimpliciter loquēdo rōne obiecti magis abſoluti
Ad 2m eſt itellectus nobilior:put dicit Thomas.¶ Ad 2m etiā
dōm prout docet ipſe Tho.vbi.ſ.ꝙ itellectus pōt dupli-
citer conſiderari.vno modo ſm ꝙ eſt apprehenſiuus en-
tis ⁊ veri vniuerſalis.Alio mō ſm ꝙ eſt quedam particu-
laris potentia habens actum determinatuz. Et ſimiliter
voluntas dupliciter cōſiderari pōt.Uno modo ſm com-
munitatem ſui obiecti:put eſt appetitiua boni cōmunis.
Alio mō ſm ꝙ eſt quedā potentia determinata habens
actum determinatū.Si ergo intellectus ⁊ voluntas com-
parentur adinuicem ſm rōnē cōmunitatis obiecti vtriuſ-
qꝫ.ſic intellectus ſimplr eſt altior ⁊ nobilior voluntate.
qꝛ ſimpliciter loquendo ratio boni intellecta que eſt obie-
ctuz intellectus eſt quid ſimplicius ⁊ abſolutius.atqꝫ ab-
ſtractius.vtpote habens eſſe in ipſo intellectu bono com-
muni qđ eſt obiectū voluntatis ſm eſſe qđ habet in re ex-
tra.Uerum enim ⁊ falſum que ſunt obiectuz intellectus
ſunt in anima.Sed bonū ⁊ malum que ſunt obiectū vo-
luntatis ſunt in re extra.Interdū tamen contingit ꝙ bo-
num ſm eſſe qđ habet in ſe eſt ſimplicius ꝙ̄ ratio eiuſdē
boni intellecti que habet eſſe in itellectu.tale bonū vtiqꝫ
eſt deus.⁊ reſpectu huius obiecti(put docet Thomas)
vel ꝓbat ꝙ voluntas ſit nobilior intellectu:vniuerſaliter
tamen ⁊ ſimpliciter loquendo:intellectus ſub iſta cōſide-
ratione debet nobilior dici vt dictum eſt.Si aūt conſide-
retur intellectus ſm cōmunitatem ſui obiecti.⁊ volūtas
ſm ꝙ eſt quedam determinata potentia:ſic iterum itel-
lectus eſt nobilior ⁊ altior:vtpote comprehendens ſub cō-
munitate ſui obiecti.ſ.entis ⁊ veri ⁊ vniuerſalis ipſam vo-
luntatem ⁊ actum eius ⁊ obiectum ſicut alia intelligibilia
ſpecialia:vt lapidem.lignū ⁊ huiuſmodi que continentur
ſub ratione entis ⁊ veri.Si aūt conſideretur voluntas ſꝫ
cōmunē rationem ſui obiecti qđ eſt bonum in cōmuni.⁊
intellectus vt eſt quedā res:⁊ potētia ſpecialis:ſic ſub iſto
obiecto voluntatis cōtinetur intellectus ⁊ eius actus qđ
eſt intelligere:⁊ eius obiectum qđ eſt verum:ſicut alia bo-
na ſpecialia:⁊ ſm hoc eſt ipſa voluntas altior ⁊ nobilior.
⁊ ſm hoc vtitur ipſo intellectu ⁊ actu eius ⁊ obiecto eius
ſicut alijs bonis particularibus:amando ſcilicet ipſa pro-
pter deum qui eſt fons ⁊ origo omniū bonoruz.Sub iſta
igitur conſideratione qua voluntas dicitur vtens dicitur
⁊ nobilior:alia tñ conſideratione ⁊ ſimpliciter loquendo
Ad 3m intellectus eſt ſuperior:vt patet ex dictis.¶ Iterum dicē-
dum(ſicut dicit Thomas ⁊ tactum eſt ſupra)ꝙ in com-
paratione ad obiectum aliqđ qđ eſt nobilius:cuiuſmodi
eſt deus:in quem principaliter inclinat charitas:nihil pro-
hibet:imo neceſſe eſt ponere ꝙ voluntas ſit ſublimior ꝓ-
pter rationem predictam nihilominus ſimpliciter loquē-
Ad 4m do:vt dictū eſt intellectus debet dici nobilior.¶ Ad 4m
dicendum.ꝙ proprie loquēdo comparatio nō eſt accipiē-
da niſi inter aliqua duo diuerſa que ſunt eiuſdem rōnis.
Uerbi gratia.Si hoc debeat dici illo albius:neceſſe eſt ꝙ
albedo vtriqꝫ cōueniat ſm eandē rationē.Nūc autez bo-
num ⁊ verum cōuertuntur ⁊ ſunt idem ſm rem:ſed diffe-
runt ſolum ſm rationem.Unā iſta comparatio nulla eſt
qua dicitur bonū melius vero.quoniā idipſum eſt cui con-
uenit bonitas ſub ratione vna:⁊ veritas ſub rōne altera.
¶ Notandum eſt etiam qđ dicit Thomas vbi ſupra.ꝙ
ſicut intellectus ⁊ voluntas poſſunt dupliciter cōſiderari:
ſic verum ⁊ bonum.Si enim verum conſideretur in ſua
cōmunitate:bonuz continetur ſub ipſo vero:inquantum
ipſum bonum eſt quoddā ſpeciale verum intellectus.Si-
militer ſi conſideret̄ bonum in ſua cōmunitate:verū cō-
tinetur ſub bono inquantum verum eſt quoddā ſpeciale
bonum.Ex his apparet:ꝙ he potentie ſuis actibus ſe in-
cludunt cum obiectum vnius ſub ratione vna includat
infra obiectum alterius ſub ratione altera:⁊ econuerſo:
vt ex dictis patet.⁊ eſt ſatis pulchra doctrina.¶ Ad 5m Ad 5m
dōm ſicut ad quartum.ꝙ inter bonū ⁊ veruz:cū ſint idē
re ⁊ differant ſola ratione:nulla eſt cōparatio in bonitate:
ſed inter duo diuerſa prout in diuerſo gradu rationē boni-
tatis participant bene cadit comparatio.Et cum dicunt
ꝙ bonum eſt bonuz per ſe:⁊ verum eſt bonuz nō niſi per
bonum.⁊ ita eſt bonū per aliud.¶ Dicendum ꝙ idez eſt
qđ eſt verum:⁊ qđ eſt bonū:⁊ eadem res realiter habet en- 6° meth
titatem.veritatē ⁊ bonitatem.Qualis enim eſt diſpoſitio 2ᵒ.ſ°.1
vniuſcuiuſqꝫ in entitate:talis eſt eiuſdez diſpoſitio in ve- alibi.
ritate ſm philoſophum ⁊ etiam in bonitate.nō igitur per
aliud ſed ſub alia ratione dicitur aliquid verum ⁊ bonuz.
¶ Ad ſextum patet reſponſio ex ſupradictis.Uoluntas Ad 6m
enim ea ratione qua mouet vt agens:altior eſt intellectu.
⁊ ſub hac ratione principaliter aſcribitur ſibi fructus vel
defectus.meritum vel demeritum motum conſequens.
⁊ tamen eſt ſimpliciter ipſe intellectus ſublimior.¶ Qđ Ad 7m
vō dicunt ſeptimo reſpondendo ad rationem Thome.ꝙ
ipſe vocat rationem boni eſſentiam boni:ex falſo intelle-
ctu eorum ꝓcedit.Ratio enim rei in intellectu nō eſt idē
penitus cuz ipſa re.ꝙ̄uis ſit expreſſa eius ſimilitudo.Ra-
tio igitur boni vel alterius cuiuſqꝫ intellecti eſt eius diffi-
nitio ab intellectu cognoſcente rem ipſa formata in ipſo
intellectu eſſe habens.⁊ differt ab eſſentia rei ſub eſſe qđ
habet in ſe.Nec eſt dicendum.ꝙ ratio boni in intellectu
eſt ipſa eſſentia boni ſimpliciter:niſi ſit ſermo de illius
boni eſſentia.ac ratione intellecta cui idem eſt eſſe ſimpli-
citer ⁊ a ſeipſo intelligi:cuiuſmodi eſt deus.propter quod
ipſa ratio dei a deo intellecta ſiue ſimilitudo dei que eſt
imago ac verbum eius:eſt verus deus:cui eſt honor ⁊ glo-
ria per infinita ſeculorum ſecula.

Articulus

Articulus Trigeſimuſquintus.Item
q.lxxxv.arti.vij.in reſpon-
ſione pncipali dicit.ꝙ quanto corpus eſt me-
lius diſpoſitū:tanto meliorē ſortitur animā.
⁊ loquitur de anima intellectiua:vt patet ibi-
dem.Cuius ratio eſt:qꝛ forma recipit̄ in materia ſm ca-
pacitatē materie.vñ cum in hominibus qui habent cor-
pus nobilius ſit materia capacior:nobiliorem ſortiuntur
animam ⁊ maioris virtutis in intelligendo.

Correptorium.

Correptorium. Credimus ꝙ loquat̄ de me-
liori diſpoſitiōe ſm corporis
cōplexionē:nō ſm robur ⁊ velocitatem pulchritudinem
vel magnitudinem:quaſi velit dicere corpus melius cō-
plexionatū meliorem ſortiri animaz ⁊ aptiorem ad actio-
nes intellectuales ⁊ morales.⁊ putamus ꝙ hoc ⁊ bene ⁊
male poſſit intelligi.⁊ dicimus ꝙ in animabus humanis
ſm ſe ⁊ a creatione ſua eſt differētia quantū ad habilita-
tes partis apprehenſiue ⁊ motiue:ſiue quantū ad mores.
Dicit enim magiſter libro.2° ſen.diſ.xxxij.pluribus ingt
nō irrationabiliter videtur.ꝙ ex ipſa creatiōe alique aie
alias excellant in nālibus donis vt in eſſentia:alia alijs
ſit ſubtilior ⁊ ad itelligendū habilior.qđ nō improbabili-
ter dicitur:cum etiam in angelis conſtet ita fuiſſe.⁊ hoc
quod dicit magiſter eſt ſententia Hugonis libro tertio
ſententiarum.cap.xxix.Huic ſententie atteſtari videtur
Cōmentator ſup illud primi de anima.⁊ illi quando que- 2ᵒ 2ᵉ
runt

runt loqui: mēbra autē leonis nō differūt a mēbris ceruí: niſi q2 anima differt ab anima. Hoc etiā manifeſtū eſt in indiuiduis eiuſdē ſpecieꝫ. ⁊ ideo diuerſi ſunt mores. His verbis inſinuat Cōmentator ꝙ diuerſitas mēbroꝝ in animalibus diuerſaꝝ ſpecieꝝ ⁊ eiuſdē ſpeciei etiā cauſatur a diuerſitate aīe. ¶ Itē dicimus ꝙ anime humane diuerſificant̄ in moribus ⁊ in alijs habilitatibꝰ penes diuerſaꝫ complexionem corporis. Hinc eſt ꝙ phs dicit libro ſcdo de aīa. Duros carne ineptos mente. ⁊ molles carne aptos
t.cº.94 mente dicimus. Hinc etiam dicit libro de ꝓbleumatibꝰ. ꝙ infirmi ſm mores ſunt: quicūqꝫ in ſupabundantijs caloris ⁊ frigoris exiſtūt. Sic igit̄ patet ꝙ habilitates ⁊ mores anime humane habent cauſaꝫ tum ex cōplexione corporis. tum ex natura eius. Cū ergo dicit. Quanto corpus eſt melius tanto meliorē ſortitur animam: ſi intelligat de melioribus habilitatibus ⁊ moribus aīe: quatenus cauſaꝫ habent ex complexione corporis credimus ꝙ veꝝ dicat. Si autem intendat dicere. ꝙ ſolū ex meliori complexione ſit in animabus humanis melior aptitudo ad mores ⁊ operationes intellectuales: credimus ꝙ falſum eſt.

Reſpōſio ad hec ſcdm Thomā.

De iſta credulitate quā ꝓponunt nō eſt multū curanduꝫ Certuꝫ eſt enim ſi iſtud dictū Thome recte itelligat̄ hēt veritatē. Non videtur enim ꝙ due forme eiuſdeꝫ ſpeciei habent vnde in aliquo gradu differunt niſi per materiaꝫ. ⁊ per conſequens penes meliores vel peiores diſpoſitiones. Si enim ex parte formaꝝ in ſe conſiderataꝝ eſſet diuerſitas ſm gradū aliquem: iam nō eſſent eiuſdē ſpeciei: ſed differrent inter ſe formaliter: ⁊ eſſent per conſequens diuerſarum ſpecierū. ¶ Quod ergo dicit magiſter ſen. ⁊ Hugo. habet intelligi de gradu ſubtilitatis quē habēt aīe humane ex diuerſa diſpoſitione materie. ¶ Dictū vō Cō-
3º de aīa t.cº.5. mentatoris nō pōt atteſtari ſententie iſtoꝝ ponentiū intellectus humanos habere gradū nature aliū ab illo quē habent ꝓpter diuerſam materie diſpoſitioneꝫ. Ipſe eniꝫ ponit lꝫ falſo. ꝙ intellectus vnus numero eſt in omnibus hominibus. ⁊ per cōſequens nullaꝫ poſuit differentiaꝫ in gradu nature. ¶ Qꝛ vō ponit diuerſitatem moꝝ in indiuiduis eiuſdē ſpeciei nō concludit ꝙ ponat iſtam diuerſitatem prouenire ex hoc ꝙ forme eoꝝ in ſpecie cōueniūt rōne ſui in gradu nature differant. Hoc enim eſt impoſſibile ⁊ contra phm manifeſte. Uidemus enim (prout docet phs) ꝙ forme que differunt ſm graduꝫ nature neceſſario differunt ſpecie. ſicut eniꝫ vnitas addita numero cōſtituit nouā ſpeciem aliā a precedente: ſic gradus nature in formis ſubſtantialibus ſi eſt diuerſus ad diuerſam ſpeciem pertinet ſm phm: nō plus pro iſta horum credulitate dicere oportet: niſi ꝙ non intelligunt que loquant̄: neqꝫ de quibus affirmant.

Articulus

Trigeſimuſſextus. Itē q. lxxxix. articulo ṗ in reſponſione ad tertiū dicit. ꝙ aīa ſeparata itelligit nō ſolū per ſpecies ꝯſeruatas: ſed per ſpecies influētia diuini luminis participatas. quaꝝ anima fit ꝑticeps ſicut ⁊ alie ſubſtātie ſeparate: ꝗuis inferiori modo. Unde tam cito ceſſante conuerſione ad corpus ad ſuperiora conuertit̄: nec tamen ꝓpter hoc hec ꝑticipatio nō eſt naturalis. q2 deus eſt auctor: nō ſolū influētie gratuiti luminis ſed etiā naturalis. Simile habet̄ eadem. q. ar. iij. in reſponſione ꝑncipali. ⁊ queſtione eadem in reſponſione principali. articulo. iij.

i **Corruptorium.** Videt̄ nobis ꝙ iſtud eſt falſum ⁊ occaſio erroris. Ex hoc enim ſequitur ꝙ anime ſeparate nō vere patiant̄ ab igne infernali. q2 per eandem ſpeciem caloris ignis ſentitur caliditas ignis. ⁊ affligitur ſentiens ſi ſit calor excellens. ⁊ vniuerſaliter per eandem ſpeciem ſenſibilis fit cognitio ⁊ leſio ſentientis quando ſenſibile excellit. ergo ſi anime ſeparate nihil cognoſcunt per ſpecies receptas. ergo anie damnatoꝝ nihil patiuntur ab igne infernali. nec etiaꝫ demones. Fruſtra ergo in illū mittuntur ⁊ in illo detinent̄. ⁊ fruſtra preparatus eſt. De qua preparatione ⁊ miſſione Matthei. xxv. ¶ Iterum huiuſmodi influentia ſpecieꝝ 2
a diuino lumie: nullo mō fieret in animas damnatas: que omni gratia ſunt indigne: ⁊ que mittuntur in tenebras exteriores. Si vō eſt naturalis vt ipſe inſinuat: per hoc eniꝫ ꝙ anima auertitur a corpore: conuertitur ad ſuperiora vt ipſe dicit: ſi ꝓpter hoc eſt naturalis: tunc animabus contēplatiuis in raptu: quando anima auertitur totaliter a corpore: ⁊ conuertitur ad ſuperiora: deberent huiuſmodi influxus ſpecieruꝫ vel omniū: vel ſaltem aliquaꝝ fieri: vel diſtincte vel ſaltem confuſe. Conſtat auteꝫ ꝙ nō fit iſtis nec ſic nec ſic. ergo nec illis. ¶ Preterea. Si anime ſepa- 3
rate cognoſcerent ſolū per ſpecies ſibi inditas in ſeparatione. ergo ad cognoſcendum ea que aguntur apud viuos procul poſitos ab eis: non eſſet neceſſe aliquā vel aliquas ipſarum mitti ad ipſos viuos. quoꝝ vtrūqꝫ ponit Auguſtinus in libro de cura pro mortuis agenda: dicens. Fatenduꝫ eſt neſcire mortuos qd hic agatur. Sed quid agitur hic: poſſunt ſcire ab his: qui ad eos moriendo pergunt: nō quidem omnia: ſed que indicare ſinūtur audire. Poſſunt etiaꝫ ab angelis (qui rebus que hic agūtur ꝑſentes ſunt) audire aliqui mortui quid vnuſquiſqꝫ eorū debeat audire indicat cui ſubiecta ſunt cuncta: ⁊ ita mitti ad viuos aliquos ex mortuis: ſicut ecōtrario Paulus ex viuis in paradiſum raptus eſt diuina ſcriptura teſtatur.

Reſpōſio ad hec ſcdm Thomā.

Si ea que dicta ſunt. ſ. arti. xxxiij. attendant̄ illa obiecta facillime ſoluunt̄. ¶ Primū tñ qd obijciunt: ſoluit̄ per Ad pᵐ
hoc qd dictū eſt. ſ. in reſponſione de loco penali demonū. vbi declarat̄ qualiter anime ſeparate ⁊ demones puniuntur igne infernali. nō per hoc ꝙ aliquid ipſis immittatur ab eodem: ſed per hoc ꝙ demones quidem per ſpeciem illius ignis ſibi innatā: ⁊ anime ſepate per ſpeciem eiuſdē ſibi in ſui ſeparatione infuſam cognoſcūt ſiue apprehendunt ſe eſſe in loco illo vel fore eternaliter cōtra ſuam voluntatem. ſuper quo veriſſime ⁊ ſumme affliguntur propter loci illius deformitatē nature intellectuali minime conuenientem. ſicut patuit ſupra articulo. xxvi. ¶ Ad 2ᵐ Ad 2ᵐ
dicendum. ꝙ iſta influentia ſiue participatio ſpecierum eſt naturalis: ſicut dicit Thomas. nec ſeqtur ꝙ huiuſmodi influxus ſpecierum fiat animabus contemplatiuoruꝫ in raptu: ꝗdiu ſunt vnite necdum ſepate a corpibus. quia ſubſtantie imateriales actu ſepate ꝑticipant huiuſmodi ſpecierum influētiā ⁊ nō alie: ſicut docet Thomas. vnde iſta obiectio nō concludit. ¶ Ad 3ᵐ prout tactum eſt: pa- Ad 3ᵐ
tet per hoc qd dicit̄. ſ. in reſponſione articuli. xxxiij. videlicet q2 cognitio naturalis anime ſeparate eſt iꝑfectior ⁊ cōfuſior ſm cōditionem ſue nature: quā cognitio naturalis angeli nō poſſunt anime ſeparate cognoſcere determinate: niſi illarum rerum conditiones indiuiduales. ad quas cognoſcendas ꝗdammō determinant̄ vel per precedentem cognitionē. vel per aliquā affectionē. vel per naturalem vel diuinam ordinationem. poteſt igitur cognitio anime ſeparate determinari ad cognoſcendum determinate que circa nos ſunt. ſm ꝙ placet deo ordinanti: ſiue mediātibꝰ illis qui ad illos morīedo pgūt. ſiue mediātibus angelis ſicut dicit Augꝰ. Nec tñ ſequit̄ ex hoc ꝙ aīe

ſeparate prius recipiant aliquā ſpeciem ab animabus ad
ſe per morte venientibus. vel etiam ab ipſis angelis: ſed
per locutionem intellectualiter ſm dei ordinationē ſibi
factam ab eiſdem determinat eoꝝ cognitio: vt ſpecies il/
la infuſa ſiue participata ab ipſo deo ſit in ratione pncipij
perfecte repreſentantis cōditiones indiuiduales eoꝝ que
hic ſunt: ſicut cōtingit q vnus angelus ducit in actualē
cognitionem alicuius rei per locutionē alterius. Nō enī
hoc fit per ſpeciei alicuius impreſſionem de nouo: ſed per
hoc q vnus angelus mediante cōceptu alterius ſibi oſtē
ſe per locutionē illā intellectualē ordinat ad cognoſcen/
dum aliquid mediāte ſpecie a pncipio ſue creationis ſibi
innata. qd prius actu nō cognoſcebat per eandem. ⁊ iſtud
patebit infra cum erit ſermo de angeloꝝ locutione.

Articulus Trigeſimuſſeptimus.

Itē q. lxxxix. arti. 2º in reſpon/
ſione principali dicit. q anima ſeparata ſe/
ipſam per ſeipſam cognoſcit.

Corruptorium.

Hoc non videt reprehendēdū
tanq̄ fidei ⁊ bonis moribus contrariū. ſed alſ videt no/
1 bis falſū. Dicit enī Anſel. monol. cap. xxiij. Nulla nega/
ri ratione pōt: cū mens rōnalis ſeipſam cogitando intel/
2 ligit imaginem ipſius in ſua naſci cognitione. ℂ Pꝫ. Com
2º 2º mētator ſupra illud. iij. de anima. ⁊ etiā intelligit ſe ſicut
alia dubitauit Ariſto. de intellectu materiali vtrū intelle/
ctiuū eſt ex eo q eſt ipſe itellectus aut aliquo alio modo.
Et infra parum incipit determinare: qd eſt intellectiuū
per intentionem in eo ſicut alie res intellecte. Hec ſunt
verba Commentatoris.

Reſpōſio ad hec ſcd̄m Thomā.

Qualiter autē aīa intellectiua corpori vnita intelligat ſe
per ſpeciem ſui obiecti ſm ſententiam philoſophi ⁊ Com
mētatoris ſui: patet ſupra in reſpōſione articuli. i. Anima
vo ſeparata ſicut habet cōſimilem modū eſſendi cū alijs
ſeparatis: ita habet cōſimilē modum intelligendi. Unde
ſicut eſſentia huiuſmodi ſubſtantiaꝝ cū ſit ſimplex for/
ma ⁊ penitus imaterialis. ⁊ ſit ſufficiens ratio ac pncipiū
intelligendi ſeipſam a ꝓprio itellectu. ſic eſſentia anime
ſeparate eſt ſufficiens ratio ac principium q ſeipſam per
Ad pm ſemetipſam intelligat. ℂ Ad pm ergo dictum eſt ſupra in
reſponſione articuli pmi. Illa enim imago de qua loquit
Anſelmus. nō eſt ratio ſeu principium itelligendi: ſed po/
tius ſe tenet ex parte obiecti intellecti: cū ſit ſm Anſelmū
ipſa cogitatio formata. ⁊ ipſa ratio rei intellecta. ⁊ intelle/
Ad 2m ctu cognoſcente expreſſa: vt patuit ſupra. ℂ Ad 2m ſimili
ter eſt reſponſum ſupra ibidem. Non enim intendit phs
vel Cōmentator q intellectus intelligat ſeipſam per ſpēs
ꝓpriam a ſe genitā. ſed per ſpeciem ſui obiecti vt patuit
ibidem.

Articulus Trigeſimuſoctauus.

Item q. lxxxix. arti. vij. vbi queri
tur: an diſtantia localis impediat cognitiōē
anime ſeparate: in reſponſione pncipali dicit.
Quidam poſuerunt q aīa ſeparata cognoſce
ret ſingularia abſtrahēdo a ſenſibilibus: ſ abſtractio ſpe/
cierum a ſenſibilibus fit mediantibus ſenſibus ⁊ alijs ſen
ſitiuis potētijs que in anima ſeparata nō manent. Intelli/
git aūt anima ſeparata ſingularia per influxum a diuino
lumine. quod quidem lumen equaliter ſe habet ad ꝓpin
quum ⁊ diſtans. Unde diſtantia localis nullo modo im/
pedit cognitionem anime ſeparate.

Corruptorium.

Iſta poſitio tria falſa contine
re videt vl dubia. ℂ Primū
eſt q anima ſeparata nō itelligit per abſtractionē vel per
ceptionē a ſenſibꝰ. qꝛ in aīa ſeparata manent potentie ſen
ſitiue. ℂ Scd̄m eſt. q anima ſeparata cognoſcit ſingula/
ria per influxū a diuino lumine. ℂ Tertiū eſt: qꝛ diuinū
lumen equaliter ſe habet ad ꝓpinquum ⁊ diſtans. ꝓpter
hoc diſtantia localis nullo modo impedit cognitionem
anime ſeparate. ℂ Primū videt nobis falſum: ſic enim 1
nihil pateretur a ſenſibilibus per receptionē. qꝛ (vt oſten/
ſum eſt) per eaſdē ſpecies habet fieri ſenſitiua cognitio.
cum ſenſibilia ꝓportionabiliter ſe habēt ad ſenſum. ⁊ ſen
ſibilis leſio cum excellit ſenſum. ⁊ ſic ſequeret q nec aie
mediocriter bonorum aliquam penam ſentirent ab igne
purgatorij. cuius contrariū omnes ponunt. Nec aie val/
de malorum ab igne ⁊ aqua in inferno. cuius ꝯtrariū po/
nit fides Luce. xvi. vbi dicit ſaluator q diues epulo con/
tra cruciatum flāme petijt guttā aque. Et Job. xxxiiij. de
reprobo dicit. Ab aquis niuiū tranſient ad calorē nimiū.
ℂ Contra ſcd̄m de cognitione per influxum ſpecierum 2
a diuino lumine: dictū eſt paruū ſupra. require ibi. ℂ Se 3
cundum videt eſſe falſum. ⁊ cōtra Auguſtinū libro de
cura pro mortuis agenda. Si enim localis ꝓpinquitas ⁊
diſtantia nihil operarentur ad cognitionem anime ſepa/
rate: nihil ꝓdeſſet aliquos ex mortuis mitti ad viuos: ad
cognoſcendum ea que geruntur apud viuos. ⁊ ad denun/
tiandū ipſis qui remanent in ſedibus ſuis. cuius cōtrariū
ponit Augꝰ. ℂ Pꝫ. ſi diſtantia localis in nullo impediret 4
cognitionem anime ſeparate. ⁊ ꝯſtat q impedit cognitio/
nem aie vnite: in quocūq ſtatu ⁊ nature lapſe ⁊ reparate
poſt reſurrectionē tūc pfectiorē cognitionē de rebus ha/
beret aīa ſepata que eſt in ſtatu ⁊ diſpōne nō nāli. ſ. ſepara
tionis a corpe q̄ aīa vnita q̄ñ. ſ. eſt in ſtatu ⁊ diſpoſitione
nāli vnionis cū corpe. hoc aūt eſt impoſſibile. ℂ Pꝫ. ſi pro 5
pter hoc q lumen diuinū a quo influunt ſpecies equali/
ter ſe hēt ad ꝓpinquū ⁊ diſtans: diſtantia localis in nullo
impediret cognitionē aie ſepate: tūc aīa ſepata ita equali/
ter cognoſceret futura ſicut preſentia: qd falſum eſt. Dicit
enim Joānes Damaſ. libro. ij. cap. iiij. Futura quidē nec
angeli nec demones nouerunt: multo minꝰ aie ſepate.

Reſpōſio ad hec ſcd̄m Thomā.

Suppoſito q aīa ſepata intelligat per ſpecies infuſas: vt
ſupra dictū eſt ar. xxxvi. Manifeſtum eſt q diſtantia lo/
calis nō poterit aie ſeparate cognitionem in aliquo impe
dire. Habens enim ſpeciem intellectualē alicuius rei eā
intelligit localiter preſentē vel diſtantē. aliogn nō eſſet
verꝫ qd ait phs. Intelligimus cū volumꝰ. Habentes igi/
tur ſpecies rerum ſibi infuſas poterūt aie ſeparate cogno
ſcere omnia quoꝝ ſunt ſpēs ille: ſiue ꝓpinqua ſint locali/
ter: ſiue diſtantia. ita q dicte ſpēs determinant mō ſupra
Ad 1 dicto in reſponſione ar. xxxvi. Nullū ergo falſū tenetur
iſta reſponſione Thome. ℂ Quod enim in pmis dicunt
eſſe falſū: ſcilicet q aīa ſepata non cognoſcit res per ab/
ſtractionē a ſenſibilibꝰ ſalua pace eoꝝ nō debet dici fal/
ſum: qꝛ abſtractio nō fit niſi mediantibus potentijs ſenſi/
tiuis: put docet Thomas. Et qd obijciūt cōtra hoc de aīa
ſepata que ab igne ſentit: ex falſo itellectu ꝓcedit: ac ſi na
tura intellectualis ſepata immutaret ab igne ad modū
ſenſitiue virtutis: qd falſū eſt. imo per hoc dicit ignē ſen
tire ⁊ ab eodē pati. qꝛ cognoſcit ſeu apprehendit ſe alliga/
ri (vt ita loquar) vel deputari tali loco cōtra ſuā volūta/
tē ⁊ eternaliter. qd in verā ⁊ maximā penā ſibi cedit. qꝛ eſt
maxime contra voluntatem. ⁊ hec eſt pena intellectualis
Ad 2 nature ſeparate ſiue per ignem ſiue per aquam in infer/
no. ℂ Secundum de influxu ſpecierum a diuino lumi/
ne. contra quod dicunt parum ſupra requirendum. ſ. in
reſponſione

reſponſione ar.xxxvi.eſt declaratum ⁊ ad obiecta contra
Ad 3m hoc reſponſum. ¶ Tertiuz quoqz qđ eſt in ꝓpoſito pͥnci
pale.ſ.ꝙ propinquitas vel diſtātia nihil operat̃ ad cogni-
tionē anime ſeparate:nō eſt falſuz:ſicut patet ex his que
dicta ſunt in reſponſionis huius pͥncipio. ¶ Ad pͥmuz qđ
obyciunt cōtra hoc de Aug° dicendum ſicut dictū eſt ſu-
pra in reſponſiōe arti.xxxvi.ꝙ huiuſmodi miſſio de qua
loquitur Aug° fit nō vt aliqua ſpēs in anima ſeparata re-
cipiatur ab extra.ſed vt cognitio anime ſepate quam per
ſpecies influxas habet de huiuſmodi ſingularibus imper
fecte ⁊ confuſe aliqua ordinatione naturali vel affectio-
ne:vel etiam deo ſic ordinante vt per talem modum fiat
Ad 4m determinetur.ſicut dictum eſt ibidem. ¶ Ad 2m dicēdū.
ꝙ diſtātia vel ꝓpinquitas localis nihil facit ad cognitio-
nem intellectiuaz in anima corpori vnita:niſi quatenus
mediante ſenſu accipitur in principio.accepta autem ſpe
cie ⁊ retenta:pōt intellectus etiaz corpori vnitus eque in
abſentia ſicut in preſentia ſicut patet experimentaliter
omnibus.⁊ eodē mō anima ſeparata ſe habet ad ſpeciez
Ad 5m influxam ſibi:⁊ anima poſt reſurrectionem ad ſpeciē vn-
decunqz acceptam. ¶ Ad 3m dicendum eſt.ꝙ aliud eſt rē
eſſe abſentem loco.⁊ aliud ipſam eſſe futurā.⁊ per conſe-
quens nō eſſe.ꝓpter qđ cuz nō entis nō ſit ſpecies influxa
in aīa ſeparata.nec etiaz aliquo modo accepta in angelo
bono vel malo. Hinc eſt ꝙ nullo mō pōt cognoſcere futu
ra que non ſunt:niſi deus qui omnia futura nouit per ſuā
eſſentiam in quo omnia relucent ipſis reuelent. Illa vō
que ſunt quoꝝ habent ſpecies:ſiue ꝓpinqua ſiue remota
ſm locū indifferēter recognoſcere pñt:vt patet ex dictis.

Articulus Trigeſimuſnonus. Itez.q.xcv.arti.iiij.⁊ vltimo in re
ſponſione pͥncipali dicit.ꝙ premiuz eſſentia-
le ſolum reſpondet quantitati charitatis:nō
quantitati operis vllo modo:ſed premium
accidentale.

Corruptorium. ¶ Ad hoc nec auctoritatem
i nec rationem inducit. Hec
fuit opinio ſeu error Iouiniani:ſicut Hiero° dicit in libro
contra Iouinianū:dicens ſic.Si mihi opponis.quare iu-
ſtus laborat in pace:aut perſecutione ſi nullus perfectus
aut maiora premia ſcias hic eum facere:vt nō plus gdez
mereatur.Sed ne perdat qđ accepit:hoc beatus Hiero°
reputat errorem.⁊ reprobat eodem libro per parabolam
2 de decem talentis. ¶ P̃.certum eſt ꝙ habitus ordinant̃
cap° p. ad actum vt ad finem.⁊ dantur propter actum.vt patet
p° magn. per primum ⁊ decimum ethicorum.Finis autem eſt me-
mor.ca° lior eo qđ eſt ad finem.Quod autez eſt melius deus plus
pͥmo. diligit ⁊ acceptat.Et qđ deus plus diligit ⁊ acceptat plus
remunerat.ergo plus remunerat ꝓpter actum charitatis
q̃z ꝓpter habitū.nō aūt plus remuneraret ſi habitui cha-
ritatis reſponderet pͥmiū eſſentiale actui vō accidentale.
ergo habitui charitatis nō ſolum reſpondet premiū eſſen
3 tiale:ſed ⁊ actui eius.immo magis q̃z habitui. ¶ P̃.ſacra
ſcriptura nō habitui ſed magis operi attribuit pͥmia.qđ
ps.6i. nō faceret niſi magis premiuz deberet̃ operi q̃z habitui.
Vñ ps.Tu reddes vnicuiqz ſm opera ſua. Et Matthei
xx.Voca operarios ⁊ redde illis mercedē. Hec ſunt ver-
ba eorum:quibus quedam vba addunt que non potui in
telligere ꝓpter corruptionē exēplaris:ideo non plus ſcripſi.

Reſpōſio ad hec ſcđm Thomā.

¶ Si attendiſſent qđ Thomas loquitur ibidē de opere
Ad pͥm exteriori.⁊ nō de actu interiori:ab impugnatione iſta ceſ-
ſaſſent hac vice.Qđ eniz Hieronymus dicit eſſe erroneū:
ab iſto dicto Thome eſt omnino diuerſum. Nō enim po
nit Thomas ꝙ homo nō mereretur laborando.qđ dicit
Hieronymus eſſe erroneū.ſed intendit ꝙ charitati ⁊ ei°
actui interiori debet̃ premiū eſſentiale.vnde qui plus ha
bent de charitate ⁊ eius actu interiori plus habebunt de
pͥmio eſſentiali q̃z illi qui plus laborauerunt.⁊ plura ope-
ra exercuerunt ex minori charitate.aliqđ tamen gaudiū
accidentale habebunt hi qđ nō illi. ¶ Ex his patet reſpō- Ad 2m
ſio ad ſecundum.Procedit enim ex falſo intellectu:ac ſi
Thomas dixiſſet ꝙ premiū eſſentiale correſpondet habi
tui charitatis ſoli circūſcripto actu eius interiori.qđ fal-
ſum eſt. ¶ Ad 3m dicendum.ꝙ ſcriptura attribuit pͥmia Ad 3m
operibus.quia ſunt ſigna.actus ⁊ habitus charitatis inte
rioris cui debetur premium eſſentiale.Operibus vō ipſis
exterioribus debetur premium actuale vt dictum eſt.

Articulus Quadrageſimus.Itē.q.ciij.
arti.iiij.in reſponſione prin-
cipali dicit.ꝙ nihil omnino in nihilū redigit̃.

Corruptorium. Hoc videtur er-
ror.quia gratia
faciens gratum eſt aliquid in anima.⁊ tamen ipſa peccan
te penitus eſſe deſinit.vel ſimul eſt cum peccato mortali:
qđ eſt penitus erroneū. Hoc etiaz eſt contra Auguſtinuz
in pluribus locis:vtpote in vndecimo de trinitate:mani-
feſte enim inſinuat ꝙ ſpecies in memoria:totaliter deleri
poteſt per obliuionem:hoc idez videtur de lumine in me
dio. ¶ P̃.philoſophus de ſomno ⁊ vigilia ponit expimen
tum.Ex quo videtur ꝙ ſignuz vel ſpecies alicuius rei ſplē
dide:recepta in oculo corrumpitur in nihil.Dicit eniz.Si
aliquis multo tempore reſpiciat aliquem colorem albuz
vel alium valde ſplendidum.⁊ demum claudat oculos:
accidit viſum videre talem colorem qualem pͥmo vidit.
Deinde mutatur in puniceum.deinde in purpureum.de-
inde in nigrum donec euaneſcat. Idem experimentū po-
nit Auguſtin°.xi.de trinitate.cap°.3°.Sub his verbis ple-
rūqz cū attendimus quoqz luminaria donec oculos clau-
ſimus quaſi verſantur in conſpectu:quidam colores luci-
di.⁊ quidam colores varie ſeſe concomitantes.⁊ minus
minuſq̃ fulgentes:donec omnino deſiſtunt eſſe. Nota ꝙ
dicit omnino deſiſtunt eſſe.

Reſpōſio ad hec ſcđm Thomā.

Ad omnia iſta patet ſolutio ex his que Thomas dicit in
ſolutione tertij argumenti articuli iſtius.Accidētia enim
cuiuſmodi ſunt omnia que iſti enumerant non ſunt entia
completa cum nō ſubſiſtant.ſed quodlibet eoꝝ eſt aliqđ
entis.Sic enim oculus dicit̃ ens.qꝛ eo aliquid eſt. Unde
lz aliqua huiuſmodi accidentia penitus euaneſcant:non
tamen debet dici ſimpliciter ꝙ aliquod ens in nihilū re-
digatur.⁊ tamen ꝓut ſubdit conſequenter eo modo quo
ſunt nō omnino in nihilum rediguntur:non quia aliqua
pars eorum remaneat:ſed qꝛ remanent in potentia mate
rie vel ſubiecti.Per hoc patet reſponſio ad obiecta:ſicut
patet intuenti.

Articulus Quadrageſimuſpͥm°. Itē
q.cvi.arti.vltimo in reſpon-
ſione principali dicit.Quicquid ſuperiores an
geli qui ſunt in pleniſſima ꝑticipatione bonita
tis diuine a deo recipiunt ſubiectis īpartiunt̃.

Corruptorium. ¶ Hoc eſt contra Iſaiam.
lxiij. Quis eſt iſte qui venit
de Edom ⁊c.vſqz boſra.Glo.interlinearis.Dicitur hoc in
ꝑſona angeloꝝ tanq̃z myſteriū icarnatiōis ignorātiū qui
ſm aliā gloſaz hoc regrebāt ab alijs angelis:qui hoc etiā
añ incarnationē ſciebant. Nō ergo reuelauerāt hoc alijs.
¶ Item Eph.iij.data eſt mihi gratia illuminare omnes:

que ſit diſpenſatio ſacramenti abſconditi a ſeculis: vt innoteſcat in celeſtibus per eccleſiaꝫ multiformis ſapiētie dei. Glo. Per hoc attribuit aliqd angelis: qui multa ſecreta in his didicerunt. Alia aūt gloſa ibi dicit. ꝙ angeli hec ſecreta incarnationis cognouerūt. Et alia gloſa ꝯcordat. Ergo inquit que dicta ſunt illis angelis qui maioris dignitatis ſunt. ⁊ per quos nūtiata ſunt: cognita fuerunt ex parte: vtpote familiaribus ⁊ nūtijs: nō illis angelis qui minoris dignitatis erant cognita fuerunt. Ex quo patet. ꝙ ſuperiores non oīa que a deo percipiūt inferioribus impartiūtur. qꝛ hec per experientiaꝫ poſtea didicerunt ⁊ addiſcūt. ❡ Item in cōmento ſupra ſeptimo cap. cele. hierarchie dicitur: Saluatore ſꝫm carnem aſſumptam in celis aſcendente quibuſdaꝫ angelorum humanitatis exaltationem

ps.2i. ignorantibus ⁊ dicentibus. Quis eſt iſte rex glorie. ab angelis amplius illuminatis dictum eſt. Dominus virtutuꝫ

2 ipſe eſt rex glorie. ❡ Item ibidem Hugo dicit ſuper gn̄to cap. Superiores omniū illuminationes ⁊ virtuteꝫ inferiorum habent. Sed inferiores ſuperioꝝ ordinuꝫ illuminationem ⁊ virtutem omnino nō habent. Et ſequit̄. Illuminationes intelligimus in cognitione veritatis. virtutes vō in amore bonitatis ⁊ perfectione operis. ❡ Ratio vō ſue poſitionis eſt. ꝙ de ratione boni eſt ꝙ cōmunicent ſe alijs. ⁊ inde eſt ꝙ agentia naturalia ſiue corporalia ſimilitudinem ſuam alijs tradunt quantuꝫ poſſibile eſt. quāto ergo aliqua agentia in ꝑticipatione diuine bonitatis plus conſtituuntur: tanto magis ſuas perfectiones in alios trāſfundere nituntur. ⁊ ideo angeli ſuperiores ⁊c̄. Reſpōſio. nō eſt ſimile. qꝛ agens corporale agit cōmunicando ſuaꝫ bonitatem vel ſuam ſimilitudinē per nature neceſſitatē. angelus autem cōmunicat ſuam perfectionem per volūtatem. ⁊ ideo nō cōmunicat neceſſario totum: ſed quantū vult: ⁊ decet alterum recipere. Et qꝛ decet ſuperiores plura cognoſcere ⁊ poſſe ꝙ̄ inferiores. ideo ſuperiores nō ſemper qd̄ a deo recipiunt inferioribus impartiuntur.

Reſpōſio ad hec ſcd̄m Thomā.

Qꝛ angeli ſuperiores ea que a deo percipiunt inferioribus impartiuntur: probat Thomas per auctoritatem Gregorij ⁊ Dionyſij. Et ad argumenta iſta de angelis: qui dicun

Ad pm tur ignoraſſe myſterium incarnationis: reſpondetur per hoc qd̄ dicit in reſponſione ſecundi argumenti iſtius articuli. quia nō eſt intelligendum (vt ipſe dicit ibidē) ꝙ angeli inferiores penitus ignorauerunt myſterium incarnationis. Sed quia nō ita plene cognouerunt ſicut ſuperiores. ⁊ ideo in eius cognitione poſtmodum ꝓfecerunt: duꝫ illud myſterium īpleretur. Sic ergo habent intelligi iſte gloſe: ⁊ hoc qd̄ adducunt pmo de Hugone. ❡ Qd̄ vō adducunt ſecundo de Hugone pro Thoma facit. Dicit eniꝫ Thomas. ꝙ ſuperiores angeli habent nobiliori modo in ſe qd̄ cōmunicant inferioribus minus perfecte illa eadeꝫ participantibus. ⁊ ponit exemplum de ſcientia magiſtri: que nobiliori modo eſt in ipſo ꝙ̄ in diſcipulo cui eandeꝫ

Ad 2m ſcientiam cōmunicat. ❡ Quod tandem dicit ad rationē Thome nō multum valet. quia decet ꝙ ſuperiores angeli perfectiones ſuas inferioribus cōmunicent ſꝫm graduꝫ capacitatis eorundem. vnde ſuperiores hoc volunt ⁊ faciunt. Et ideo recte dicit Thomas ꝙ ſuperiores ea que a deo percipiunt inferioribus impartiuntur.

Articulus quadrageſimuſſecundus.

Item. q. cvij. arti. iij. diſputat: vtrum diſtantia localis aliquid operetur in locutiōe angeli: Et in reſpōſione ꝑncipali ita dicit. Locutio angeli in intellectuali opere conſiſtit. Intellectualis auteꝫ operatio angeli omnino abſtracta eſt a loco ⁊ tempore. nam etiam noſtra intellectualis operatio eſt per abſtractionem ab hic ⁊ nunc niſi per accidens ex parte phantaſmatū: que in angelis nulla ſunt. In eo autem qd̄ omnino abſtractuꝫ eſt a loco ⁊ tempore nihil operatur nec temporis diuerſitas nec loci diſtātia. Unde in locutione angeli nullum impedimentum facit diſtantia loci.

Corruptorium

Principale quod hic intendit. ſ. ꝙ in locutiōe angeli nullum impedimentū facit diſtantia loci: credimus eſſe falſum. Alia duo quibus hec cōfirmat vel ſunt falſa: vel eo modo quo veritatem habent nō inferunt ꝓpoſitum ſuū. Unuꝫ illoꝝ eſt: ꝙ locutio angeli conſiſtit in intellectuali operatione. Aliud autem. ꝙ intellectualis operatio angeli omnino abſtracta eſt a loco ⁊ tempore. Qꝛ autem diſtātia loci impediat locutionem angeli: patet pma ad Corin. xiiij. Si linguis hominū loquar. Glo. Angeli prepoſiti ſignificant minoribus. qd̄ de dei volūtate primū ſentiunt. qd̄ fit quibuſdā nutibus aut ſignis. Iſti nutus aut ſigna: non 1
ſunt ipſamet conceptio angeli. propter quā apprehendendam fiunt. qꝛ nihil eſt ſignum ſuiipſius. Iſti etiaꝫ nutus nō ſunt deſideriuꝫ angeli quo deſiderat vt alius percipiat cogitatuꝫ ſuū. qꝛ ſigna ⁊ nutus ſunt manifeſtiora ꝙ̄ illud ꝓpter qd̄ percipiendū fiunt. Deſiderium auteꝫ eque vel magis eſt occultum ꝙ̄ ipſa cogitatio. ergo opꝫ ꝙ nutus ⁊ ſigna ſint operationes exterius protenſe ad alium. Sed omnes tales operationes impedire poteſt diſtantia loci. ergo locutionē angeli impedire pōt diſtantia loci. ❡ Pre 2
terea Auguſtinus in libro de cura pro mortuis agenda. Poſſunt inquit angelis qui rebus que hic aguntur preſto ſunt audire aliqui mortui. qd̄ vnūquēqꝫ illorū audire iudicat cui cuncta ſubiecta ſunt. Niſi enim poſſent angeli intereſſe viuoꝝ ⁊ mortuorum locis: nō dixiſſet dominus. Luc.
Contigit autem ⁊ illum ferri ab angelis in ſinum Abrae. igitur ⁊ nūc eſſe poterunt. Ex his verbis Auguſtini patet. ꝙ localis diſtātia impedit locutionē angeli ad mortuos. alioquin fruſtra tranſirent de loco iſtoꝝ ad illos renuntiaturi que vidiſſent apud iſtos. Qua ratione autem pōt diſtātia localis impedire locutionē ad homines mortuos: pari rōne ad angelos quibus pares ſunt. ❡ Illud vō qd̄ 3
primo dicit ad huius confirmationē: ſcilicet ꝙ locutio angeli conſiſtit in intellectuali operatione: dupliciter intelligi poteſt: cum preciſione: vel ſine. Si intelligatur cuꝫ preciſione: ſcilicet ꝙ locutio angeli nihil aliud ſit ꝙ̄ intellectualis operatio. ſ. cogitatio ſola. vel cogitatio cum deſiderio vt alius apprehendat ſuam cogitationem: dicimus ꝙ falſum eſt: ſicut ſupra oſtenſum eſt: ꝙ illi nutus vel ſigna quibus mediantibus fit locutio angeli: aliud ſunt ꝙ̄ ipſa cogitatio vel deſiderium. Si autem intelligatur ſine preciſione: ſcilicet ꝙ locutio angeli conſiſtat in intellectuali operatione: ⁊ etiam in alia operatione protenſa exterius ad aliud per ſignū: tunc credimus ꝙ verum dicat. ⁊ ſic ex tali intellectu nō ſequitur concluſio quā intendit: ſcilicet ꝙ in locutione angeli non impediat diſtātia localis. Operatio enim exterius protenſa per diſtantiā poteſt impedi
ri. ❡ Ad 2m qd̄ dicit. ꝙ intellectualis operatio angeli oīo 4
abſtracta eſt a loco ⁊ tempore: multipliciter poteſt intelligi: ſi intelligatur ꝙ ipſa eſſentia operationis angelice non ſit in loco vel tempore: ſed preter vtrunqꝫ dicimus ꝙ falſum eſt. Ex quo enim ſubſtantia angeli diffinitiue eſt hic neceſſe eſt ꝙ eius operationes: ſꝫm id qd̄ ſunt diffiniant locuꝫ ⁊ tempus. alioquin operatio eſſet nobilior ꝙ̄ ſubſtātia cuius eſt operatio: qd̄ eſt impoſſibile. Si vō intelligat̄ ꝙ operatio angeli eſt reſpectu obiecti abſtracti ab hic ⁊ nūc: dicimus ꝙ eſt vt ſic ⁊ eſt vt nō. Cōſtat eniꝫ ꝙ angeli

intelligunt

intelligunt ſingularia que ſunt hic ⁊ nunc. Verbi gratia. quos cuſtodiūt ⁊ eoꝝ operationes: ⁊ circūſtantias operationū: que oīa ſingularia ſunt hic ⁊ nūc. Angeli etiā intelligūt abſtracta ab hic ⁊ nūc: ſicut deuz ⁊ vniuerſalia. ⁊ idō nō ſequitur ex hoc ꝓpoſitū. ¶ Ratio quaz ponit ad hoc eſt talis. Luce. xvi. dicitur. ꝙ diues in inferno poſitus loquebatur Abꝛae nō impediēte loci diſtantia. ergo multo fortius localis diſtātia nō pōt impedire locutionē angeli
5 vnius ad alteꝝ. ¶ Ad hoc pōt dici. ꝙ locus qetis Abꝛae ⁊ Laçari pro tēpore illo fuit in inferioꝛi margine inferni: ⁊ habebāt aliquā clarā lucē ſine omni pena mali: ſic dicit magiſter in hyſtoꝛijs. vñ ſm hoc forte nō fuit diſtātia inter Abꝛaam ⁊ diuitez: quin poſſet vnus alteri loqui.

Reſpōſio ad hec ſm Thomā. ¶ Iſta obiecta procedūt ex quodā falſo. ſ. ꝙ angeli intelligant per nouā ſpērum receptionē. ⁊ ſic a rebus iſtis ſenſibilibus quas intelligūt. ⁊ nō per ſpecies itelligibiles a diuino lumine ſibi impreſſas vel in eoꝝ itellectu ſm nature ſue capacitatē a principio ſue creationis deriuatas per ipſius lucis incōmutabilis participationē nature ſingulorum cōgruētē. Cuius oppoſitū in multis locis Thomas declarat. ſicut patet ſupra in reſpōſione articuli. xxxviij.

Ad pᵐ ¶ Ad pᵐ ergo quod obijciūt dicendū. ꝙ nutus vel ſigna de qbus illa gloſa loqtur. nō ſunt opationes protēſe in alterum protēſione materiali diffuſa vel expāſa localiter. que per ꝯſequēs diſtātia locali poſſet impediri prout iſti imaginātur: ⁊ falſo. Sed poſſunt dici vno modo ipſi conceptus angeli loquētis oꝛdinati ad alterū cui loqtur. Habet eniz quilibet angelus ſpēs ſibi iditas a pmo lumine. per quas pōt cognoſcere quoſcūqꝫ ꝯceptus alterius oꝛdinatos per volūtatē alterius ad ipſuz. Et qꝺ dicūt. ꝙ nihil eſt ſignū ſuiipſius: ſumpto ſigno pro indicamēto vel manifeſtatiuo pncipio: negādū eſt tanꝙ falſuz: ⁊ ꝯtra ſāctos Auguſtinū ⁊ Anſelmū. quoꝝ ſentētia eſt. ꝙ verbū nō ſolum eſt indicatiuū eoꝝ que dicūtur per verbuz: ſed ⁊ ſui ipſius quodāmodo per ꝓus. Silr patet de verbo vocali: qꝺ indicat alia indicādo ſeipſuz. Cōceptus ergo angeli in quātū ſeipſos indicāt: ⁊ manifeſtāt illis ad quos oꝛdinantur: pñt dici ſigna vel nutus ſemetipſa notificātia. Vel potius dici pōt ꝙ ipſi ꝯceptus angeli in alteꝝ oꝛdinati: ſunt ſigna vel nutus ſuoꝛūmet cōceptuū vel permanentiū in ꝯcipiēte: circūſcripta huiuſmodi oꝛdinatione. ⁊ ita nō ſub eadē rōne dicūtur ſigna ⁊ ſignata: ⁊ redit in idē quod prius realiter. ¶ Aliter videt Thomas dicere ſup 2ᵐ ſentētiarum. diſtictione. xi. ꝙ aliqua naturalr cognita ab angelo: cui fit ꝯiuncta locutio ab angelo loquēte cū cōceptibꝰ ipſius loquētis fiūt ſigna vel nutus eoꝛūdē per que cōceptꝰ illi notificant angelo illi cui fit locutio. Sꝫ pᵐ qꝺ hic dic Thoᵐ in pᵃ pte. q. cvij. arti. p. magis intelligo. Nō eni video ad quid reqrat talis ꝯiūctio ꝯceptuū cū illis naturaliter cognitis: cū conceptus illi fiant actu intelligibiles ab illo angelo in quē oꝛdinātur. ⁊ hoc rōne illius oꝛdinationis ſicut alia naturalr entia ſunt actu intelligibilia ab eodē: eoipſo ꝙ ſint in oꝛdine nature actū habentia. precipue cum de rōne verbi ſit ꝙ ſemetipſuz notificet: ſicut dictum eſt. ⁊ ex volūtate loquētis depēdet ꝙ verbū mentale oꝛdinē habeat ſiue ad ipſum loquētē ſiue ad alterum. Et hinc eſt ꝙ angelus loquitur ſibi ⁊ alteri quādo vult ⁊

Ad 2ᵐ non aliter. ¶ Ad 2ᵐ dicēdum. ꝙ Auguſtinus intendit dicere. ꝙ ea que hic fiūt animabus alibi exiſtētibus: nūtiātur per angelos qui hincinde trāſeunt: non ꝙ tranſitus localis ſit neceſſarius ad hoc ꝙ creature itellectuales ſuos conceptus mutuo manifeſtēt: ſed qꝛ congruum eſt ꝙ illi angeli potiſſime animabus alibi exiſtentibus de his que hic agūtur nuntient: qui mittūtur ad hoc. ꝙ circa iſta loca pro ipſis ⁊ nobis operētur aliqua illis ⁊ nobis cōueniētia. Verbi gratia. Si angelus qui mittitur huc ad operādum aliqd circa filiū. ſi cōſequenter mittatur ad operandum aliquid circa animā patris que detinetur prout congruit: ſatis ꝯueniens videt ꝙ ille angelus potius ꝙ̄ alius ſuos ꝯceptus manifeſtet illi anime nūtiādo que hic agūtur. cuz omnia ſm oꝛdinē fiant in iſtis. ¶ Quod vō ſup- Ad 3ᵐ
ponūt tertio a locutione angelica nō poſſe preſcindi opera quedā: locatur protēſa vel expāſa ad circūſtantes: procedit ex falſo fundamēto. ⁊ tanꝙ̄ falſum ac rationi diſſonum eſt interimēdū. prout patet in reſpōſione ad primū argumentū huius articuli. ¶ Qꝺ vō dicunt quarto. ꝙ eſ- Ad 4ᵐ
ſentia angeli ⁊ ſimiliter eius opatio ſint diffinitiue in loco. ⁊ ſimiliter ꝙ angeli cognoſcūt quedā que ſunt in loco ⁊ tēpoꝛe: veritatē habet ſi intelligatur. Nec eſt ꝯtra Thomam. Eſſentia eniz angeli nō ſic eſt in loco vt a loco contenta vel circūſcripta depēdeat: tunc eniz eſſet in loco circumſcriptiue. Sed qꝛ circa talē ⁊ nō aliuz aliquid operatur: ſed aliquid influit eidē: ratione cuius dicit eſſe in loco diffinitiue: qꝛ natura ſūma regit infima per media: ſm doctrinam beati Dionyſij. Hic eſt ꝙ angeli eſſentia ſemper alicubi eſt ponēda: nō propter ſui indigentiaz qua locum reqrat: ſed eo ꝙ in loco aliquo ſemꝑ aliquid operetur: vel aliquid quodcūqꝫ ſit illud illo loco locatis ibidē influat. Sic quoqꝫ cognoſcit angelus ea que ſunt in loco ⁊ tēpoꝛe vel nihil ab ipſis recipiat: ſꝫ per ſpecies a diuino lumine ſibi impreſſas in pncipio ſue creationis oīa iſta cognoſcit: vt patuit ſupra. Unde nulla ꝯditio loci nec tēpoꝛis poterit aliquo modo impedire opationē itellectualem in angelis. ¶ Quod vō dicunt quinto. ꝙ nō fuit tan- Ad 5ᵐ
ta diſtātia inter ſinum Abꝛae ⁊ infernū que poſſet impedire locutionē mutuam illarū animaruz diuitis ⁊ Abꝛae pro Thoma eſt. qꝛ vt dictum eſt: nec illa diſtātia: nec alia quantacūqꝫ poteſt locutionem angeloꝝ impedire.

ARticulus Quadrageſimuſterti⁹. Coꝛruptoꝛium.

Itē q. cvij. arti. ij. in reſpōſione primi argumenti dicit. ꝙ omnes angeli ſunt ineqles. ¶ Hoc nō re- 1
pꝛehendimus vt erroneū: tamē cōtrarium videtur magis probabile. ſ. ꝙ aliqui angeli ſint adinuicez equales. ⁊ ad hoc mouere poteſt hoc qꝺ firmiter tenem⁹: ſcilꝫ ꝙ homines poſſint eſſe equales angelis. alioquin nō poſſet ruina angeloꝝ per homines reparari. ¶ P. homines poſſūt 2
equales ſibi iuicē fieri. alioquin nō poſſet vnus ſoꝛtiri coronam alterius: ſicut habet Apocalypſis 2°. Tene qꝺ habes: ne alius accipiat coronā tuam. Ergo ſi homines poſſunt eſſe equales angelis ⁊ ſibi iuicē ꝓbabile eſt per ſimile. ꝙ ēt angeli pñt eſſe eqles ſibi iuicē. ¶ P. phus 8° ethi- 3
coꝛum. ⁊ Cōmentatoꝛ ibidē dicunt. Opoꝛtet veros amicos equales eſſe adinuicez. Non enim vult amicitia eſſe in abūdantia alterius. Hec Cōmentatoꝛ. Si ergo ibi eſt veriſſima amicitia: nō eſt probabile ꝙ ibi ſit omnimoda inequalitas. Itē Auguſtinus in libro de quātitate anime 4
ita dicit. Equalitatē inequalitati iure prepouis. nec quiſꝙ̄ eſt (vt opinoꝛ) humano ſpiritu preditus: cui hec non videantur. Ergo ſi in illis beatis oꝛdinibus ponendū eſt qꝺ melius eſt: eſt magis ponēda equalitas ꝙ̄ inequalitas.

Reſpōſio ad hec ſm Thomam. ¶ Suppoſito ꝙ angeli ſint foꝛme ſimplices. ⁊ per conſequens ſolū foꝛmaliter ſm gradū nature differentes. manifeſtum eſt ꝙ duo angeli nō poſſunt in eodē nature gradu inueniri. vnde cū vterētur omnes dono nature ſm totum conatū ſimul. manifeſtū eſt ꝙ receperunt donū gratie ⁊ gloꝛie ſm differentē gradum nature ſue. ex quo con-

ſequēs eſt ꝙ angeli omnes in natura. gratia ⁊ gloria ſunt
Ad p^{m} ⁊ ad 2^{m} inequales. ¶ Ad p^{m} ergo in ↄtrarium dicēduz. ꝙ non eſt ſile de angelis ⁊ hoībus. Oēs eniz angeli ſm totū conatū nāe per gratiā īformate actū meritoriū vnū exercebant. pp qḋ ſm diuerſuz gradū nature diuerſuz gradū glie recipiebant. ⁊ per ↄſequēs vt prius inequales in natura: ſic poſtmodum inequales in gloria permanebūt. Hoīes vō nō ſic ſimul ⁊ ſm totū conatū exercent actū meritoriuz: ſed partialiter ⁊ ſucceſſiue. ⁊ ita per ↄſequens: illi qui habent minus de gratia: poſſunt per frequētē actū: vel vnū actum meritoriū intēſum augmētum gratie promereri. ⁊ ſic tandē non ſolū hominibus bonis: verū etiā angelis quo ad hoc poterūt equari: vt equalē cū ipſis gloriaz conſequātur. Unde diſſimilitudo inuenitur inter hoīes ⁊ angelos penes hoc ꝙ ad equalitatē vel inequalitatem facit per ſe. Et ratio illa que innititur ſimilitudini quātū ad hoc
Ad 3^{m} non valet: ſicut patet cuilibet intelligēti. ¶ Ad 3^{m} dicendum. ꝙ equalitas que regritur ad amicitiaz verā non eſt dicēda ſemper equalitas quātitatis: ſed ꝓportionis: alioquin nō poſſet eſſe vera amicitia inter aliquos niſi eſſent oīno pares ad minus quo ad magnitudinez virtutis: que per ſe facit ad amicitiā veram: ſicut patet per phm. ⁊ per cōſequens Petrus ⁊ Linus nō eſſent vere amici: cū non ſint gratia equales ⁊ gloria. quod qui pertinaciter voluerit aſſerere: nō immerito hereticus: ⁊ nō ſolum erroneus
Ad 4^{m} poterit appellari. ¶ Per hoc idez patet ad 3^{m}. equalitas enim quātitatis nō eſt illa equalitas que vniuerſaliter ꝓponitur inequalitati ſm Aug^{m}. Sed equalitas proportionis que ſūma inuenit̄ in angelis. in qbus ſ3 proportionē in diuerſo gradu nature diuerſus inuenit̄ gradus gratie ⁊ glorie. Ex his patet ꝙ iſta obiecta non procedunt.

Articulus Quadrageſimuſquartus.

Itē. q. cviij. arti. iij. in reſpōſione tertij argumēti dicit. ꝙ angeli qui ſūt in terminis duorū ordinuz magis ſecum cōueniūt ſm propinquitatē nature q̄ vnus eorum cuz aliquibus alijs ſui ordinis. minus autē ſm idoneitatem ad ſimilia officia. ¶ Itē eadē queſtione articulo. v. in rñſiōe ꝓncipali repetit qḋ iā ſupra dictū eſt: ꝙ angelis data ſūt dona gratuita ſm capacitatē ſuoꝝ nāliuz.

i **Corruptorium.** ¶ Contra iſtud dictū eſt ſupra arti. xi. de primo vō non dicimus ꝙ ſit error. ſed putamus ꝙ ſit falſuz. Credimus enim ꝙ oēs angeli ſint vnius ſpeciei: ſicut oſtēſum eſt ſupra per auctoritatē Ioānis damaſceni. quā pro parte repetimus. Dicit enim in logica ſua. c. xxxvi. Gabriel cū dei genitrice diſputans. vnus angeloꝝ exiſtens illic preſens: diſputauit ſeparatus a cōſubſtātialibus. Hec Damaſcenus. Ergo ſi angeli ſunt ↄſubſtātiales ſunt eiuſdē ſpeciei. Res enim diuerſarū ſpecierū non dicimus cōſubſtātiales. ¶ Itez eodem li^{o}. c. xi. ita dicit. ꝙ maiores phi naturam vocauerūt ſpecies ſpecialiſſimas: vt angelū. hoīem ⁊ equum. Et ſupra. c. iiij. ita dicit. Sācti autē patres dimittentes multas cōtentioſas garrulitates: cōmune quidē ⁊ de multis dictū ſpecialiſſimā ſubſtantiaz ⁊ naturā ⁊ formam vocauerūt: vt angelū. hominē. equuz ⁊ ſimilia. Ex quibus patet ſm ipſum. ꝙ tam ſm phm q̄ ſm ſanctos angelus eſt nomē ſpēi ſpecialiſſime. ¶ P̄. ex dictis duo
2 bus. ſ. ꝙ angeli vicini in terminis duoꝝ ordinum magis cōueniunt ſm propinquitatē nature: ⁊ aliud qḋ dixerat. ſ. ꝙ angelis data fuit gratia ⁊ dona gratuita ſm capacitatem ſuorū naturaliuz: ſequitur ꝙ angeli vicinātes in terminis duoꝝ ordinuz: cū magis conueniūt in naturalibus magis conueniet in gratuitis. Et cōſtat ꝙ angeli qui magis conueniunt in naturalibus ⁊ gratuitis magis conueniunt in idoneitate ſimiliū officioruz. ⁊ qui in iſtis conueniunt: magis conueniunt in ordine. ergo de neceſſitate ſequetur ex predictis. ꝙ angeli vicinātes in terminis duoruz ordinū. magis ↄueniūt in idoneitate ſimiliū officioꝝ. ⁊ etiam magis ↄueniūt in ordine. qḋ ↄſtat eſſe falſum.

Reſponſio ad hec ſm Thomam. Quod dicūt ſupra eſſe reprobatum: ſcilz ꝙ angeli receperunt dona naturalia ſm capacitatem ſuorū naturalium: eſt ibidez rationabiliter in reſpōſione illius articuli
Ad p^{m} declaratum. ¶ Primū vō hic propoſituz non oportet ꝙ putent eſſe falſum. Auctoritates autez Damaſceni ſupra expoſite ſunt in reſponſione articuli vndecimi. Unde patet ex dictis ibidē ꝙ omnes angeli nō ſunt eiuſdem ſpeciei. lz quilibet in vna ſpecie ſpecialiſſima inueniatur. ita tamē ꝙ in illis non eſt niſi vnū indiuiduū vnius ſpeciei. Per hoc patet reſpōſio ad primū ⁊ ſecūdum. que tamen nō videtur multuz ad propoſitū. Quāuis eniz omnes angeli eſſent eiuſdez ſpeciei adhuc rationabiliter dici debet. ꝙ vicinātes ſibi in terminis duorum ordinū magis communicet quo ad aliquid. quoniā in quolibet ordine inueniuntur ſupremi medij ⁊ infimi. ⁊ etiam in ſupremis vel inter ſupremos eiuſdē ordinis ſunt aliqui ſupremi. aliqui medij. aliqui infimi. ⁊ inter medios ⁊ infimos ſ3 Dionyſium. Cum ergo ille angelus qui eſt ſimpliciter in vno ordine īfimus: per multos gradus diſtet ab eo qui eſt ſupremus ſimpliciter in eodē ordine ſm multitudinē angelorum in illo ordine exiſtentium ⁊ ab angelo ſummo ſimpliciter in ordine inferiori ſibi vicino non diſtet niſi per graduz vnū. manifeſtū eſt ꝙ multo fortius diſtet a ſupremo angelo ſui ordīs q̄ a ſupremo angelo inferioris. Iſta vō inſtantia nō attēdenda eſt penes ſitum. cū non ſint ſituales. In aliquo igitur alio ſiue nature ſimplicitatē ſiue officiorum idoneitate ponēda eſt iſta propinquitas vel diſtantia maior vel minor. ⁊ hoc eſt verū. magis enim conuenit infimus angelus cum ſupremo ſui ordinis quo ad officiorū ſimiliū idoneitatē. ratione cuius pertinent ad talem ordinem. lz minus conueniat cū eodez quo ad natu-
Ad 2^{m} re ſimplicitatē. ¶ Ad 2^{m} igitur dicendū. ꝙ lz angeli vicini in terminis duorū ordinū plus cōueniant quo ad gradum nature. gratie ⁊ glorie. non tamē ſeqtur ꝙ ſint eiuſdem ordinis. Idoneitas enim illorū officioruz ſimilium ſic participant ab infimo angelo illius ordinis. ꝙ non eſt nata participari ab aliquo inferiori angelo modo ſimili. Probatur ꝙ ille ordo in angelo iſto terminatur. Natura vō gratia ⁊ gloria ab $omnib^{o}$: lz ſm diuerſos gradus participatur. Et per hoc patet reſponſio ad obiecta.

Articulus Quadrageſimuſquintus.

Item. q. cxiij. arti. vi. in reſponſione principali dicit. ꝙ ens per accidēs non habet cauſam. quia non eſt vere ens. quia non eſt vnum.

Corruptorium. ¶ Hoc dicimus eſſe contra fidem ⁊ contra philoſophiā. Contra fidē. quia ex hoc ſequitur ꝙ ſit aliquid. immo ꝙ i
ſint plura que nec ſunt deus nec a deo. Cōſtat eniz ꝙ ens per accidens non eſt deus. Conſtat etiā ſi ens per accidēs non habet cauſaz nō eſt a deo. ⁊ ita omne ens per accidēs nec eſt deus nec a deo. quod eſt impoſſibile. ¶ Hoc etiā 2
eſt cōtra philoſophiā. Dicit enim Ariſto. vi. metaph. Cauſe coruz que ſunt aut erunt per ſe aut per accidēs. Et Cōmētator dicit ibidē. Cauſe eoꝝ que ſunt per accidēs: ſunt entia per accidens. ſ. quecunqꝫ cauſe ſint. imo cauſe infinite. Hec Cōmentator. ¶ P̄. vtraqꝫ conſequentia ſui ar- 3
gumenti fallit. Non eniz ſequitur: ens per accidens non eſt vere ens. ergo non habet cauſaz. ſed eſt fallacia conſequentis.

quentis. Alia etiã cõſequentia nõ valet. ens per accidens
non eſt vere vnũ. ergo nõ eſt vere ens. q2 vere ens diui-
ditur in vnũ & multa. & vnũ quod conuertitur cum ente
non eſt vere vnũ: ſed eſt cõmune ad vere vnũ & multa.
4 ¶ P. ſi quicquid nõ eſt vnum nõ eſt vere ens nec habet
cauſam: cũ mũdus inter oia entia ſit minime vere vnus:
& maxime aggregatiõis ex multis in actu & potẽtia: ſeque
ret ꝙ nõ eſſet vere ens: nec hẽret cãm: que ſũt falſiſſima.

Ad pᵐ **Reſponſio** ad hec ſm Thomã. ¶ Ad intelligẽ
dum qualiter ens per accidens nõ ha-
T. cõti. 7. bet cauſã ſicut dicit hic Thomas. & accipitur a pho. vi.
meta^ce. Conſiderandũ eſt ꝙ lʒ album habeat cauſam. &
ſimiliter muſicũ: tamen albũ muſicũ quod eſt ens per
accidens: dicitur ſm philoſophũ non habere cauſam: q2
non eſt vere ens: nec vere vnũ quod habeat vnã cauſã
aliquam determinatã. Concurſus enim illarũ duarum
cauſarum. quarũ vna eſt per ſe cauſa albi: alia per ſe cau-
ſa muſici eſt accidentalis. & ideo effectus cõſequens: ſcilʒ
album muſicum: non habet reduci in aliquã cauſã vnã
determinatam ex qua talis ſequatur effectus. Ex his pa-
Ad pᵐ ter ad obiecta. ¶ Ad pᵐ ergo dicendum. ꝙ procedit ex
falſo intellectu. Non enĩ intẽdit philoſophus vel Tho-
mas ꝙ ens per accidẽs ſit aliqd increatũ (vt ipſi ſuſpicã
tur) ſed ꝙ nõ habeat aliquã determinatã cauſã ſed plu
res: quarũ concurſus eſt accidẽtalis vel preter intẽtionẽ
t. cõti. 50. agentis: ſicut patet in caſualibus & fortuitis: ſm philoſo-
Ad 2ᵐ phum ſecũdo phyſicorũ. ¶ Ad 2ᵐ dicẽdũ. ꝙ Thomas
non habet negare nec phus quin ens per accidens habet
cauſam. Cõcurſus enim earũ reſpectu alicuius effectus
qui eſt ens per accidẽs accidentalis eſt. & hoc docet Tho
mas & philoſophus ſimiliter. vnde qð adducũt de pho &
Ad 3ᵐ Cõmentatore pro Thoma facit. ¶ Qð vo dicunt tertio.
ꝙ iſta ꝯſequentia fallit. ens per accidẽs nõ eſt vere ens.
ergo nõ habet cauſam. procedit ex hoc ꝙ non attẽdebãt
qualiter ens per accidẽs dicitur nõ habere cauſã vnã vi
delicet & determinatã. ¶ Silr quod dicunt ꝙ iſta conſe-
quẽtia fallit: nõ eſt vere vnũ. ergo non eſt vere ens. ponẽ-
tes ꝙ vnũ quod cõuertitur cum ente non eſt vere vnum
ex falſo intellectu procedit. Idẽ enim eſt ponere. ꝙ vnũ
quod cõuertitur cũ ente nõ eſt vere vnũ. & ponere ꝙ ens
nõ ſit vere vnũ ens. & hoc eſt cõtradictoria eſſe ſimul: cũ
diſpoſitio vniuſcuiuſqʒ in ente ſit diſpoſitio eius in vnita
te ſm philoſophũ. Sciẽdũ eſt etiã. ꝙ prout docet Tho-
mas ſupra. q. xi. arti. ij. Ens diuiditur per vnũ & multa. &
per vnũ ſimpliciter: & multa ſm quid. Nulla enĩ priua-
tio tollit totaliter eſſe. q2 priuatio eſt negatio in ſubiecto
4. meta ſm philoſophũ. ſed tñ oĩs priuatio tollit aliquod eſſe. Et
phyſice. in ente rõne ſue cõmunitatis accidit ꝙ priuatio entis fun
t. cõti. 27. detur in ente. quod nõ accidit in priuatione aliarũ forma
rũ ſpecialiũ. Et ſicut eſt de ente: ſic & de vno & bono. que
cõuertũtur cum ente. nam priuatio boni fundatur in ali-
quo bono. ſm Auguſtinũ in enchi. Et ſimilr remotio vni-
tatis ſiue multitudo fundaẽ in aliquo vno: ſʒ Dionyᵐ. 3º
cap. de di. noĩbus. Et inde ꝯtingit ꝙ multitudo eſt quod-
dam vnũ: & malũ eſt bonũ quoddam. & nõ ens eſt quod-
dam ens. nõ tamẽ predicatur oppoſitũ de oppoſito. quia
alterũ eſt ſimpliciter alterũ ſm quid. vt quod eſt ſʒ quid
vt in potentia: non eſt ſimpliciter. i. actu. Similiter quod
vnũ eſt ſimpliciter eſt multa ſʒ qd. Ex his patet ꝙ vnũ
eodem modo ſe habet ad vnum & multa ſicut & ens. pro-
pter qð optime ſeqˀtur. ꝙ ſi aliquid non ſit vere vnũ non
ſit vere ens. eodẽ mõ deficiet ab entitate quo deficit ab
Ad 4ᵐ vnitate. loquẽdo de vno qð cõuertitur cum ente. de quo
loqˀtur Thomas in propoſito. ¶ Ad 4ᵐ dicendũ. ꝙ mul
ta: imo oĩa que ſunt in vniuerſo ſiue mundo hoc: habent
cauſas determinatas. iter quas eſt ordo eſſentialis ac de-
pendẽtia. cum oẽs cauſe ſecũde a cauſa prima depẽdeãt.
vnde cõcurſus earum nõ eſt accidentalis vel nõ intẽtus
ab ipſis cauſis. propter qð effectus cõſequens: ſcilʒ mun-
dus: nõ eſt ens per accidens carẽs cauſa determinata: cũ
alique eius partes ĩmediate a cauſa prima producãtur. &
alia omnia que ſunt in mũdo: etiã ab eodẽ ſunt per cau- Auctor
ſas ſecũdas ab ipſo ordinatas. ita tamẽ ꝙ ipſe ſit ſemper õ cauſis
plus influẽs. Cõcurſus vo cauſarum ad quẽ conſequitur
effectus qui dicẽ ens per accideus. q̃uis nõ accidat pre-
ter intẽtionẽ dei omnia diſponẽtis: accidẽtalis tamẽ eſt
in ſe cõſideratus vel preter intẽtionem agẽtis particula-
ris ſm naturã. vel etiã ſm propoſitũ. ꝑpter qð huiuſmo-
di effectus dicẽ ens per accidẽs vel fortuitus vel caſua-
lis: nõ habẽs vnã cauſam determinatã: vt dictum eſt.

ARticulus Quadrageſimuſſextus. Itẽ q. cxv. arti. p. in reſponſione prinˡⁱ dicit. ꝙ oẽs hũani itellectus ſint vniˀ gra dus in ordine nãe.

Corruptorũ. ¶ Si nomẽ nature
intelligat ſpẽm vel ſpecificã differentiã: ſic verũ dicit ſm
Damaſcenũ in logica ſua. c. xi. & ſm Boetiũ in liº de dua-
bus naturis & vna perſona chriſti. vbi dicit. ꝙ natura vno
modo idẽ eſt ꝙ vnãquãqʒ rem informans ſpecifica dif-
ferentia. ſic enĩ accepta natura nõ recipit magis & minus:
ſed hoc modo nõ videtur intelligere. ſicut patet ibidẽ in-
tuenti. Alio modo accipiẽ natura pro naturali proprieta- T. cõti. 2.
te vel virtute. prout dicit phs. ij. phyſicorũ. ꝙ naturas co-
gnoſcere poſſibile eſt. ſi qs cõcedat trãſmutari corpus. &
hoc modo videẽ ibi loqui. nã ꝑmiſit ꝙ angeli aliqua vir-
tute actiua quaſi ſuperioris nature cõfortãt intellectũ ho
minis addiſcẽtis. non ſic homo. q2 omnes humani intel-
lectus ſunt vnius gradus in ordine nature. & ſub hoc ſen-
ſu falſũ eſt qð dicit. Nã vna anima aliã excedit: proprie-
tate: dignitate: & virtute naturali. alr̃ anima chriſti nõ eſ-
ſet nobilior alijs aĩabus. nec vnus intellectus nobilior q̃
aliˀ. qð tanq̃ erroneũ eſt nuper dãnatũ Pariſius ſub his
verbis. Incõueniens eſt ponere aliquos intellectus non
nobiliores alijs. Et ẽ error. xxxiij. c. 8º de aĩa vel itellectu.
Qð patet. q2 nã hoc mõ ſumpta recipit magis & minus.

Reſponſio ad hec ſm Thomã. Ad diſſolutionẽ corum que hic obijciunt contra Tho
mam. Sciẽdũ ꝙ ſicut natura ſpecifica nõ recipit magis
& minus prout iſti fatẽtur: ſic nec proprietas naturalis cõ
ſequens ſpeciem. ſicut patet de homine & riſibili. Et iſto
modo intendit Thomas ꝙ oẽs humani intellectus ſunt
eiuſdem gradus in ordine nature. quod patet per hoc ꝙ
intellectus angelicus quẽ dicit eſſe ſuperioris nature: dif
fert ſpecie ab intellectu humano: & ideo ipſum excedit in
natura & virtute actiua naturali ſpeciẽ conſequenti. ergo
lʒ vnus intellectus humanus alterũ in multis excedat:
ſiue propter meliorem corporis diſpoſitionem. ſiue pro-
pter meliora dona gratuita. propter que virtutes natura-
les nobilitãtur. vnde virtutes naturales in anima chriſti
nõ ſolũ alias aĩas: ſed etiã oẽs alias creaturas in nobilita
te & ꝑfectione excedit. ꝑpter qð erroneũ fuit ponere oẽs
intellectus humanos eiuſdẽ nobilitatis penitus. & nullũ
alio nobiliorẽ. qð non ĩmerito dãnatũ eſt Pariſius. tamẽ
oẽs ĩtellectus humani ſunt vniˀ ſpẽi. & per ꝯñs eiuſdẽ gra
dus in ordine nãe q̃tũ ad v̾tutes & ꝓprietates ſpẽ cõſe-
quẽtes. ſi ꝯſiderẽtur in ſua nã ſola abſtracta. & h vt dictũ
eſt. & nõ aliud intendit Thomas.

ARticulus Quadrageſimuſſeptimus. Item. q. cxviij. arti. iij. in re-
ſponſione ſecundi argumenti dicit. ꝙ additio

ad formam ſubſtãtialē mutat ſpeciem.

Corruptorium. Si intelligatur de additione perfectionis ſubſtantialis: que ab aliquibus vocatur perfectio prima. que etiaȝ mutat diffinitionem. verũ eſt ſm philoſophũ. iiij. metaphy. (t.c⁰.28.) Si intelligatur de additiõe perfectionis accidẽtalis. vel de additione per intẽſionem proprietatis virtutũ naturalium: que vocatur aliquãdo perfectio ſecunda ac poſterior falſum eſt. ⁊ videtur vicinum illi errori: qui ponit omnes intellectus humanos naturaliter equales eſſe. nec vnum eſſe alio nobiliorem.

Reſponſio ad hec ſm Thomam. Manifeſtum eſt cuilibet intuẽti. ꝙ Thomas intelligit primo modo ⁊ nõ ſecũdo modo. qualiter tamẽ debet dici ꝙ intellectus humani ſint equales ⁊ qualiter nõ: patuit ſupra articulo proximo.

Articulus Quadrageſimuſoctauus. Item ibidem ponit. ꝙ tm̃ eſt vna forma ſubſtantialis in homine et in quolibet compoſito.

Corruptorium. Hoc ſuperius arti. xxxi. improbatum eſt vt erroneum.

Reſponſio ad hec ſm Thomã. ¶ Supius vtrũ ꝗ declaratũ eſt ꝙ nullus error in fide vel philoſophia ſequitur ex dicta opinione de vnitate forme ſubſtãtialis in eodem. hic igitur ponentur alique perſuaſiones. quibus videtur aliquibus neceſſario cõcludi. ꝙ omnino eſt impoſſibile oppoſitũ intelligere. (1) ¶ Qđ ſic probant. q: due forme eiuſdem rationis nullo modo poſſunt eidẽ ſubiecto vel ſuſceptibili ſimul ineſſe. Sed omnes forme ſubſtãtiales materiales ſunt vnius rationis. ergo nullo modo huiuſmodi due forme poterunt eideȝ ſimul ineſſe. Maior patet tam in formis inter quas eſt cõtrarietas: ꝙ̃ in alijs inter quas nulla cõtrarietas inuenitur. Sicut eniȝ albedo ⁊ nigredo nullo modo poſſunt ſimul eideȝ ineſſe: cum ſint forme ꝯtrarie vnius rationis: ſm hoc ꝙ vtrũꝗ eſt color: ſic nec due albedines nec due figure que ſunt forme eiuſdẽ rationis nõ cõtrarie: poſſunt eidem ſubiecto ſm idem ſimul ineſſe. Minor patet ſic. (Nota q̃ forē ſint vni⁹ generis ſiue rõis.) Omnes ille forme ſunt vnius generis ſm philoſophuȝ. inter quas cadit tranſmutatio per ſe ⁊ non per accidens. Sed huiuſmodi ſunt oẽs materiales forme. Videmus enim ꝙ materia a forma vna elementari vel mixti tranſmutatur ad aliã per ſe ⁊ non per accidẽs: ſicut quando ex aere fit aqua. ⁊ ex vino acetuȝ. ergo vt videtur huiuſmodi due forme nullo modo poterũt ſimul ineſſe. Cuȝ eniȝ fit tranſmutatio aque per ſe quando ex aqua alterata in ſtipite vitis fit vinum: ſicut qñ ex aere alterato fit aqua: manifeſtũ eſt ꝙ forma aque ⁊ forma vini eque ſunt vni⁹ generis phyſici ſm determinationẽ philoſophi: ſicut forma aeris ⁊ forma aque. ergo ſicut ille non cõpatiuntur ſe ſimul in eadem materia: ſic nec iſte. ⁊ ſimilis eſt ratio de omnib⁹ formis inter quas cadit trãſmutatio per ſe: ⁊ non per accidẽs. (2) ¶ Idem probant ſic. Quod eſt per ſe terminus a quo alicuius trãſmutationis: impoſſibile eſt ꝙ cõpatiatur ſecum in eodem ſuſceptiuo illã formam que eſt per ſe terminus ad queȝ tranſmutationis eiuſdem. Sed manifeſtum eſt ꝙ inter formas ſubſtãtiales eſt tranſmutatio per ſe ⁊ nõ per accidens: nõ ſolum quãdo ex vno elemento fit aliud: ſed etiaȝ quãdo ex elemento vel elemen fit mixtum. Verbi gratia. Ex aqua fit vinũ vel aliud alimentum. ⁊ ex illo alimẽto ſemẽ. ⁊ ex ſemine ſanguis: ⁊ ex ſanguine embrio. ⁊ ex embrione equus vel hõ. ergo (vt videtur) impoſſibile eſt ꝙ in huiuſmodi idẽ ſuſceptiuuȝ ſiue materia ſimul maneat ſub termino a quo ⁊ ſub termino ad quem. Sed in qualibet tranſmutatione predictarum. cum ſint tranſmutationes per ſe: ⁊ non per accidens: ſemper terminus ad quẽ expellit terminum a quo. ⁊ per conſequens ad vnius forme ſubſtantialis inductionem in huiuſmodi: neceſſe eſt illaȝ que prefuit in eadem materia corrũpi. ita ꝙ ſemper generatio vnius ſit corruptio alterius: ſicut docet philoſophus. ¶ Iteȝ omnis forma accidentalis tribuit ſuo ſuſceptiuo aliquod eſſe ſui generis. puta quantitas eſſe quantum: ⁊ qualitas eſſe quale: ⁊ ita de alijs. ergo eadẽ ratione: immo multo fortius omnis forma ſubſtantialis de cuius ratione verius eſt ꝙ ſit principiũ eſſendi: dabit eſſe aliquod ſui generis ſuo ſuſceptiuo eſſe ſcilicet ſubſtantiale: quod eſt idem quod per ſe ſubſiſtere. Sicut eniȝ accidẽtis eſſe eſt ineſſe. ita eſſe ſubſtantiale ſiue eſſe ſubſtantie eſt per ſe ſubſiſtere. Si igitur due forme ſubſtantiales eſſent in eadem materia: iaȝ eſſent in illo compoſito duo ſubſiſtere. ⁊ per conſequens duo ſubſiſtentia. ex quibus impoſſibile eſt fieri aliquod vnum niſi per contactũ vel ligamentum. ſicut dicit Commẽtator ſuper primo de anima. ⁊ ideo a ponẽtibus in homine plures animas: recte querebat philoſophus qđ contineret eas. ſm Cõmentatorem ibidem. ¶ Item omnis forma adueniens alicui enti eſt extra eius quidditatem. ⁊ per conſequens erit accidentalis eideȝ. quia quidditas vel eſſentia rei neceſſario p̄cedit ordine nature quodcũꝗ eſſe eiuſdem: ſiue illud eſſe dicat̃ accñtale ſubale cõpletũ vel incompletuȝ. Si ergo aliqua forma ſubalis adueniat alicui compoſito habenti eſſe actuale per aliquã aliã formam ſubſtantialem precedẽtem: illa forma adueniens conſequitur eſſe talis compoſiti quod eſt poſterius: neceſſe eſt ꝙ ſequatur ipſius quidditatem vel eſſentiam que ſm naturam prior eſt: vtpote participans tale eſſe. ⁊ ſic erit extra eſſentiam talis cõpoſiti. Cũ enim eſſe ſit extra eſſentiam vel quidditatem rei ⁊ poſterius ipſa. manifeſtum eſt ꝙ illud quod aduenit poſt eſſe eius: eſt forma adueniens compoſito prehabẽti eſſe actu. eſt omnino extra quidditatem ⁊ eſſentiam talis compoſiti. ⁊ per conſequens eſt forma accidẽtalis eiuſdem: ſi tamen ipſum aliquo modo informet. ¶ Item probat per Cõmentatorẽ ſecundo de anima: qui ponit differentiam inter animam ⁊ formaȝ accidentalẽ: in hoc ꝙ forma accidentalis quecunqȝ eſt in ſubiecto actu ente. anima vero eſt in ſubiecto quod nõ habet eſſe niſi per ipſaȝ. Ex quo patet ſm ipſuȝ. ꝙ anima eſt forma ſubſtantialis. Vult enim ibidem. ꝙ ſubiectum accidentis eſt compoſitum ex materia ⁊ forma quod indiget in ſuo eſſe accidente. ſubiectum autem forme ſubſtantialis non habet eſſe actu niſi per formam illam. Et paruȝ poſt dicit. ꝙ forme naturales ſint ſubſtãtie: que cum fuerint ablate: aufertur nomen quod demõſtrat eas: ſm quod eſt indiuiduũ ſubſtantie. ⁊ per conſequens (vt videtur) impoſſibile eſt aliquod aliorum remanere: cum indiuiduum ſubſtãtie ſit ſubſtantia prima. De primis enim ſubſtãtijs dicit philoſophus in predicamentis. Deſtructis primis ⁊c̃. Et hoc eſt quod dicit Commentator ipſe ibidẽ: cõſequenter q: aufertur genus ⁊ differentia: ⁊ nihil remanet. Hec omnia dicit Cõmentator: ad oſtendendũ qualiter ſm philoſophũ anima eſt actus primus corporis. ante quem nõ habet actum vel formaȝ priorem. Et ideo dicit Commentator ibidem octauo metaphyſice. ꝙ corpus non exiſtit ſine anima. quod eſſet manifeſte falſum: ſi corpus mortuum anima recedente exiſteret idem quod prius. ¶ Idem probauit ſic. Forma ſubſtantiali recedente: quod remanet non eſt eiuſdem ſpeciei: ſicut patet de corpore viuo ⁊ mortuo. Sed que differunt ſpecie differunt numero ſm philoſophum.

Hoc

Hoc autem non foret:ſi in corpore viuo eſſent plures for
me ſubſtantiales.tunc enim poſſet vna ⁊ eadem numero
remanere alia recedente. ¶ Ex his videtur ꝙ in anima-
tis de quibus minus videtur:non poteſt poni niſi vna for
7 ma ſubſtantialis in eodem. ¶ Idem probant per ſentē-
t.cõ.15. tiam philoſophi:⁊ Commentatoris octauo metaphyſice.
qui ſic ait. Omnis qui ponit ꝙ corpus ⁊ anima ſint duo
diuerſa cõuenit ei dicere:quid ſit cauſa ligamenti anime
cum corpore. Qui autem dicit.ꝙ anima eſt perfectio cor
poris.⁊ corpus non preexiſtit ſine anima apud ipſum:cor
pus ⁊ anima non erũt duo diuerſa in actu:nec accidit que
ſtio hic.quia anima cum corpore eſt vnum:ſicut ⁊ mate-
ria prima cum forma eſt vnum.Ecce hic manifeſte habe
tur.ꝙ ſicut materia prima forme vnita nullũ habet actũ
niſi per ipſam.nec eſt aliquid aliud actu ab ipſa:cũ ſit for-
ma eius:actus p̄mus ⁊ perfectio.Similiter ⁊ corpus ani-
me vnitum nullum habet actum niſi ab ipſa. nec eſt ali-
quid aliud ab ipſa actu.ſed ipſa anima eſt eius actus pri-
mus ⁊ perfectio prima.quod non eſſet verum ſi corpus
conſtitueretur in eſſe corporeo per aliquam formam pre
8 cedentem animam. ¶ Iſtud etiam probat per ſentētiaꝫ
t.cõ.82. philoſophi ⁊ Cõmentatoris primo phyſicorum.vbi dicit
Cõmentator.ꝙ ſi materia haberet aliquam formam ſi-
bi propriam nullam aliam reciperet ipſa manente.Et pa
rum poſt dicit.ꝙ ſi haberet aliquam formam: forme eſ-
ſent accidentia:iſta non ſequerentur ſi vna forma ſubſtã
tialis manens in materia:poſſet ſupra ſe aliam recipere.
9 ¶ Idem probant per dictum philoſophi primo de gene
t.cõ.24. ratione:vbi vniuerſaliter loquēs de generatione:ſicut pa-
tet ex hoc ꝙ reprehendit Platonem.ꝙ nõ eſt locutus ni
ſi de generatione ſimplicium:ſic dicit ſubiectum genera-
tionis non eſt quid aut quantum vel quale.ſed ſoluꝫ hy-
T.cõ.8. le ens in potentia.Et probat quinto phyſicorum.ꝙ gene-
ratio non eſt motus.quia ſcilicet huiuſmodi ens in poten
tia nullo modo eſt mobile.prout patet ex verbis philoſo-
phi ⁊ Cõmentatoris ibidem. Sed ſi anima vel alia for-
ma induceretur in materia prius informata forma ſub-
ſtantiali precedente.⁊ poſtmodum remanente in eadem
materia: poſt inductionem forme illius in ipſa materia
cum illa forma que continue maneret in ea foret ſubie-
ctum generationis:⁊ cum ex materia ⁊ forma tali neceſ-
ſario oporteat ponere quoddam compoſitũ quod eſt hoc
aliquid:ſcilicet corpus.⁊ per conſequens quantum ⁊ qua-
le.⁊ per conſequens etiam mobile non ſolum ens in potē
tia:ſed etiam formam ⁊ actum habens: manifeſtum eſt
T.cõ.8. ꝙ omnia predicta a philoſopho quinto phyſicorum.⁊ pri
t.cõ.24. mo de generatiõe.de ſubiecto generationis ſcilicet. ꝙ nõ
eſt quid nec quantum nec quale.nec per conſequens mo
Q̃uõ nõ bile:ſed ſoluꝫ hyle ⁊ ens in potentia falſa erũt. ¶ Quali-
opꝫ ples ter vͦ non oportet ponere plures formas ſubſtantiales in
formas eodem ſic declarãt qui retinent opinionē predictam:vni-
ſubales uerſaliter videmus ꝙ vnam formã ſubſtantialem cõco-
eē i eod. mitantur.⁊ ſequũtur plures forme accidentales:ſicut pa-
tet in vno elemēto ſimplici:vt in igne vel aere in quo fru-
ſtra fingerētur plures forme ſubſtantiales:vbi multe in-
ueniuntur accidentales. vtpote caliditas.raritas.leuitas
⁊ diaphaneitas:quod vtiqꝫ cõtingit ad hoc ꝙ aliqua for-
ma ſubſtantialis in materia inducatur:neceſſe eſt ꝙ per
quaſdam formas accidentales materia diſponatur. Uer
bi gratia.ſi in materia aeris iduci debeat forma ignis.pri-
mo inducuntur in materia ille forme accidentales:vt ra
ritas ⁊ caliditas:⁊ huiuſmodi ad ſuſceptioneꝫ forme ſub-
ſtantialis ipſius ignis diſponentes.⁊ in eodeꝫ inſtãti quo
terminatur alteratio ad huiuſmodi qualitates: in ſũmo
inducitur ipſa forma ſubſtantialis ignis et eſt corruptio
aeris.⁊ quia forme ſubſtantiales elementorum ſunt im-
perfectiſſime. Hinc eſt ꝙ ſunt totaliter materie immerſe
⁊ maxime materiales:intñ ꝙ ipſas non conſequitur ali-
qua virtus actiua vel proprietas:niſi ille forme accidēta-
les que erant diſpoſitiones materie reſpectu earũdē.ver-
bi gratia.Caliditas.raritas ⁊ huiuſmodi.que prius diſpo-
nunt materiã aeris ad ſuſceptioneꝫ forme ignis in gradu
incõpleto:poſtea ꝯſequũtur eius inductionē in gradu cõ-
pleto ⁊ non alie.Sicut vͦ animali qua vna qualitas pri-
ma conſeqtur inductionē forme elementi vnius in corru
ptione forme elementi alterius:ita ad inductionē forme
mixti ſeqtur quedam adequatio ſm proportionē aliaruꝫ
qualitatuꝫ:in cuius inductione neceſſe eſt formas elemē
torum corrũpi que prius erãt in materia illa ſm ſubſtan
tiam. Nec põt intelligi ꝙ diuerſe forme elemētares ma
neant in eadē parte mixti ipſius.quã impoſſibile eſt per-
fici ſimul diuerſis formis ſpecificis: cuiuſmodi ſunt iſte
forme ſubſtãtiales elemētoruꝫ. Nec poteſt dici ꝙ maneat
in diuerſis partibus materie eiuſdem. Tũc enim in mi-
xto manerēt elementa actu diſtincta. Nec eſſet per conſe
quens mixtio niſi quo ad ſenſuꝫ forſan.⁊ ideo opꝫ dicere
ſm phm.ꝙ forme ſubſtãtiales elemētorum non manēt
in mixto actu ſed virtute. Lꝫ enim in inductione forme
ſubſtantialis ipſius mixti corrũpantur forme ſubſtantia-
les elemētorum.qꝛ tamen quatuor qualitates eorundeꝫ
aliqualiter adequate cõſequũtur formã ſubſtantialē mi-
xti.que quideꝫ qualitates ſunt virtutes actiue ipſorum:⁊
quaſi inſtrumēta formarũ ſubſtantialium eorũdē. Hinc
eſt ꝙ elemēta dicũtur manere in mixto virtute ⁊ nõ actu
ſm ſubſtãtiã ſuam. ¶ Ex his euidēter apparet.ꝙ in mi- p̄ ō gnō.
xto nõ oportet ponere plures formas ſubſtantiales: ſicut t.cõ.84.
nec in vno ſimplici elemento.lꝫ in mixto ſint plures for-
me accidētales ꝗ̃ in vno elemento.quoniã preter quatu
or qualitates elementares per quas diſponit̃ materia ad
ſuſceptionē forme mixti.⁊ que ipſam cõſequũtur in qua-
dam media proportione:cõſequitur ipſam formaꝫ mixti
aliqua virtus actiua propria:que dicit̃ virtus habēs ſpe-
ciem.Uerbi gratia.Uirtus qua adamas trahit ferruꝫ.⁊
ſaphyrus occidit anthracē:⁊ huiuſmodi.⁊ ſic patet quali
ter forma mixti que perfectior ⁊ nobilior eſt: habet in ſe
actualiter ipſas qualitates primas:que ſunt virtutes pro-
prie elementoꝝ cuꝫ quadã virtute interiore ſibi propria.
Sicut enim naturali ordine ex elemētis quoꝝ forme in
ter formas ſubſtantiales ſunt imperfectiſſime ⁊ maxime
materiales vt predictum eſt generatur mixtũ:cuius for-
ma eſt perfectior.⁊ propter hoc etiã virtuoſior cõtinēs in
ſe virtualiter ipſas formas elemētoꝝ.⁊ addens vlteriorē
virtutem ⁊ perfectioneꝫ.Simili modo ex vno mixto mi-
nus nobili naturali ordine generatur mixtuꝫ nobilius.cu
ius forma non ſolũ addit virtutem ſupra virtutes elemē
tares:ſed etiam ſupra virtutem mixti ex quo generatur.
Uerbi gratia.Sicut lapides fiũt ex elemētis tanꝗ̃ ex ꝓ-
pria materia:quoꝝ forme ſubales addũt virtutes ſpãles
ſpeciē ꝯſequentes ſupra virtutes elemētorum.Sic de la-
pidibus quibuſdã fiũt diuerſa metalla quaſi ex materia
propria.lapis qdē calore ſolutus in es ꝯuertit̃.Et iſte for-
me ſubales metalloꝝ non ſolũ addunt ſupra virtutes ele
mentoꝝ in ipſis magis proportionata ꝗ̃ in lapidibus ex
qbus generãtur:ſed etiã aliquaꝫ ſpecialē virtuteꝫ vlterio-
rem ſupra virtutē ipſoꝝ lapidum ex quibus generantur.
Aurũ enim habet virtutē mũdificatiuã.imo alias virtu-
tes multas que excedũt virtutes nõ ſolũ elementoꝝ:ſed
etiã illius mixti quodcũqꝫ ſit illud ex quo aurũ generat̃.
Iſtud eſt magis euidēs in alimēto:ꝙ vel ſit ex elemētis:
cuius forma ſubalis addit virtutē cõſequētē ſpēm ſupra

virtutes elementares. ex quo quidem alimento ſumpto animali generatur ſemen. cuius forma eſt nobilior: ⁊ addens vlteriorez virtutez. ex quo ſemine generat̄ ſanguis cuius forma eſt adhuc nobilior ⁊ addēs ad vlteriorē perfectionem. ex quo ſanguine generatur embrio. cuius forma eſt nobilior addens adhuc plures ⁊ nobiliores virtutes: vtpote generatiuā ⁊ ſenſitiuam. Ex hoc tādez generatur homo vel equus: cuius forma eſt nobilior: addēs virtutem ſenſitiuā perfectiorem quo ad formaz equi: ſimul cūz hoc virtutē intellectiuā quo ad formaz hominis. Ex his patet ꝙ corpora illa quorum natura eſt imperfectior ⁊ ignobilior ſunt principia materialia. ex quibus fiūt corpora melioris nature: que habent in ſe virtutes illoꝝ corporum ex q̄bus fiunt. ſupra quas addūt virtutes ⁊ perfectiones vlteriores plures ⁊ perfectiores vel pauciores ſm gradū perfectionis ⁊ nobilitatis ſue nature. In illis enim in quibus ratione perfectionis ſue nature eſt nobilior aut multiformior diſpoſitio materie: plures ac nobiliores inueniuntur virtutes formā ſubſtātialē materiā taliter diſpoſitam perficiētē cōſequentes. Uerbi gratia. q2 in aliq̄bus pfectis aīalibus nobiliter ac multiformiter diſponitur materia ad illius forme nobilis ſuſceptionem: iccirco ſubſtātialē formā huiuſmodi aīaliū perfectoꝝ multe nobiles cōſequūtur virtutes tam vegetatiue q̄ ſenſitiue. Et ꝙ oēs iſte virtutes poſſint ꝯſequi vnā formā ſubalez ſic declarat̄. Manifeſtuz eſt ꝙ aīa ſenſitiua eſt forma ſimplex exiſtēs in toto aīali ⁊ in q̄libet eius parte. ⁊ tñ ipſam ꝯſequūtur valde multe virtutes. quarū quedā ſunt alijs nobiliores ſm nobiliorē diſpoſitionē materie vel minus nobilē in ptibus illius aīalis. In illis eni partibus materie aīalis in q̄bus minꝰ nobilis diſpoſitio inuenit̄ ad animaz: illā partē materie pficiētē nō cōſequitur niſi virtus ſenſitiua. ſ. tactus: minime nobilitatis. In alijs vō ptibus nobiliori mō diſpoſitis ꝯſequitur vna cūz virtute tactiua alia vtus vlterior. ſ. guſtatiua. viſiua. auditiua vel olfactiua: que differūt in gradu nobilitatis ſʒ differētē diſpōnē materie nobiliorē vel minus nobilē. Aliqua vō ps materie aīalis tā nobilē habet diſpōnez. ꝙ animā ſenſitiuam pficiētē illā partez materie: ꝯſeq̄tur virtus ſenſitiua cōis. Alie ēt partes materie eiuſdē adhuc nobiliorē hñt diſpoſitionē ita vt ad aīam ſenſitiuā pficientē illas partes materie ꝯſequant̄ quedā vtutes que dicunt̄ viribꝰ ſenſitiuis nobiliores ⁊ ſupiores: cuiuſmodi ſunt imaginatiua ⁊ eſtimatiua que quādā ſilitudinē hñt cū potētia rōnalis aīe. Ecce q̄liter ad vnā aīaz ſenſitiuā que eſt vna forma ſimplex ſm ꝙ perficit eandē materiā diuerſimode in diuerſis partibus ſuis diſpoſitā taz diuerſe ꝯſequuntur ſenſitiue virtutes quarū aliqua parū excedit virtutem vegetatiuam. Uerbi gratia. Tactus ⁊ alia virtus: vt eſtimatiua. precipue que percipit intētiones nō ſenſatas: habet vicinitatem ⁊ ſimilitudinē cū natura rationali. Similiter ēt eſt ponēdū ſm ſanctos. ꝙ in homine nō eſt niſi vna forma ſimplex: ad quā cōſequuntur vires vegetatiue. ⁊ eatenus dicit̄ aīa vegetatiua. ⁊ oēs predicte virtutes ſenſitiue. ⁊ eatenus dicitur aīa ſenſitiua. ⁊ vlterius virtus intellectiua. ⁊ eatenus dicit̄ aīa rationalis. Iſtud tenenduz eſt pro certo. q2 huiuſmodi oppoſituz recitatur ab Aug̃ inter errores. ⁊ merito. q2 ſi virtus vegetatiua ⁊ ſenſitiua nō radicarentur in ipſa eſſentia aīe rationalis in homine. nec ipſam pficiētē materiā corporis humani cōſequerentur. manifeſtum eſt ꝙ nulla virtus eſſet in humano corpore ratione intellectiue anime ſibi vnite: ex quo poſſet cōcludi ꝙ nō vnitur corpori vt forma: ſed ſolū vt motor. quod eſt hereticū. Uidemus eniz ꝙ ad oēm formā perficiētez materiā quācūq; cōſequitur aliqua virtus ex hoc ipſo ꝙ materia a forma illa pficitur. ſicut patet in oībus iductiue. Nec pōt fingi inſtantia niſi in propoſito. ⁊ huiuſmodi inſtātia q̄ñ nulli innititur rōni: friuola eſt ⁊ oīno vana. ſed nulla ratio cogit ponere in hoīe tres aīas. imo nec per cōſequēs plures formas ſubales. ⁊ hoc patere pōt ex dictis ſ. in ſolutione ar. xxxi. ⁊ xxxiij. ¶ Tamen ne videar magnis hoībus qui ſunt ꝯrie opinionis derogare vel pſumptuoſe nō deferre: nihil aſſero. nec eorū opinionez contra fidē vel phīam eſſe dico. tñ hoc mihi videt̄. ꝙ aliqua errori propinqua videntur ſequi ex illa opinione: que ponit plures formas ſubales in eodē idiuiduo. pcipue in phīa. cuius pncipia ſm doctrinā phī ⁊ Cōmētatoris falſificantur: ſi poſitio illa vera dicat̄ quātuz ſcio eā intelligere. Et ecce corā deo q2 nō mētior: ſi ſcirem argumenta que hoc oſtēdūt diſſoluere: vt q̄nq; credebā: reſpōſionem per ſingula poſuiſſem. Sed ſicut nihil pertinaciter affirmo: ne ſim pſumptuoſus: ſic meā recognoſcens impotētiam vel ignorātiā: nihil rñdeo ad argumēta predicta: ne ficta ⁊ fatua dicere cogar. forſan docebit nos rñdere vel alius aliquis: cui dñs iſtā veritatē lucidius voluerit reuelare: ipſe dñs noſter Jeſus chriſtus doceat nos et in alijs articulis pretactis veritatem inueſtigatam intelligere. ⁊ intellectā docendo declarare ad eius laudez ⁊ honorem cui eſt gloria per infinita ſeculorum ſecula.

Additio ad predicta bene notanda. ar. xlix. ¶ Qui volūt rōnes predictas ad ea que fidei ſunt pertractare: inuenient poſitionē de pluralitate formarū ſubſtantialiū in eodē multo amplius q̄ illaz de vnitate fidei chriſtiane repugnare. Qḋ ſic pōt patere. Si enim due forme ſubales nō cōpatiuntur ſe in eadē materia numero ꝑpter implicitā ꝯdictionē: prout probāt due rōnes prime: manifeſtuz eſt ꝙ qui hoc ſuppoſito poneret in corpore chriſti aliquā formā ſubalem aliā ab eius aīa: eo ipſo neceſſario habet negare aīam eidē corpori ineſſe. ⁊ per ꝯſequēs illud corpus aſſumptū a verbo nunq̄ fuiſſe aīatū vel viuū. nec per ꝯñs mortuū. nec ſolū illā mortē. ſʒ mortis illius cām euacuaret. ¶ Itez hoc dicēdo eodē q3 poſito: cogeret̄ ponere ꝙ aīa intellectiua nō vnit̄ corpi aliā formā ſubalē hñti vt forma. ⁊ per ꝯñs a corpe peccatū originale nō ꝯtraheret. pro quo tñ delēdo chriſtꝰ mortuꝰ eſt. ⁊ ad qḋ delēdū ſacr̄m mortis ſue. ſ. pncipalr̄ ordinat̄. Hoc idē p3: ſi quelibet forma ſubalis ponat̄ dare ſuo ſuſceptiuo aliqḋ eſſe ſui generis qḋ eſt per ſe ſubſiſtere: put ꝓbat tertia rō. ſic. n. neceſſe eſt pōnē multaꝝ formaꝝ intelligere. ꝙ corpus añ aduentū aīe per ſe ſubſiſtat. ⁊ pari rōne: imo multo fortius ꝙ aīa a deo creata eſſe hēat ad minus pus nā q̄ vniat̄ corpori. ⁊ ex hoc ſeq̄tur vt videt̄. ꝙ ex tali corpore ⁊ ex tali aīa cū ſint duo actu diuerſa cū eſſe diuerſo. ⁊ diuerſa per ꝓprias formas ſeorſuz ſubſiſtētia nunq̄ fieri pōt vere vnū. Ex quo ſequitur non ſolū ꝙ aīa intellectiua nihil a corpore cui vnita eſt vt forma contrahat. imo ꝙ ipſa eadē numero (put finxit Auerrois) in oībus hominibus exiſtat. ⁊ multa alia que ſm fidem chriſtianā vtpote falſiſſima ꝯdēnant̄ ex prefata pōne de formaꝝ ſubaliū pluralitate in eodem (vt nōnulli exiſtimāt) ꝯſequunt̄. Sʒ hoc qualr̄ debeat diffiniri alteriꝰ eſt negocij. In hoc eni ope nihil aliud q̄ ad ea que aduerſarij doctoris noſtri eximij obijciūt rñſio ponit̄ ⁊ ponetur.

¶ Finit reſponſio ad obiecta cōtra primā partē ſūme fratris Thome de Aquino: ordis fratrū pdicatoꝝ in arti. xlix.

¶ Correctorium corruptoꝝ verborum Thome in pma ſecunde dictorum Sequitur.

Articulus

Articulus primus. In pma pte. ij.li.q.iij.ar.iiij.in rñſio
ne pncipali dicit Thomas ꝙ ad beatitu
dinē duo requirunt̄. vnū qḋ eſt eſſentia
beatitudis. ⁊ aliud qḋ eſt quaſi per ſe acci
dens eius.ſ.delectatio ei adiūcta. Dicit er
go ꝙ q̃tum ad illud qḋ eſt eſſentialiter
beatitudo impoſſibile eſt ꝙ conſiſtat in actu voluntatis.
Cuius ratio eſt.qꝛ beatitudo eſt conſecutio vltimi finis.
ꝯſecutio autē finis nō ꝯſiſtit in actu voluntatis. voluntas
enī fertur in finē etiā abſentē cū ipm deſiderat ⁊ in pſen
tē cū in ipſo qeſcens delectat̄. manifeſtū eſt aūt ꝙ ipſum
deſiderium finis non eſt ꝯſecutio finis: ſed eſt motus ad
finem. delectatio autē aduenit voluntati ex hoc ꝙ finis
eſt preſens voluntati. Hec de Thoma.

Corruptorium. Tria hic dic̄ vl̄ dubia vl̄ ſim
plr̄ falſa. pᵐ eſt ꝙ delectatio
adiūcta btitudini ē accn̄s btitudis ⁊ nō de eēntia btitudi
nis. Scdm ꝙ act⁹ volūtatis nō ꝑtinet eēntialr̄ ad btitudi
nē. Tertiū nō dic̄ h̄ expſſe ſ; ex arg. qḋ fac̄ ſub his vbis. pꝫ
ꝙ h̄ itēdit.ſ. ꝙ delectatio ꝯcomitās viſiōe; dine eſſentie
ſic ē act⁹ volūtatis. ⁊ h̄ expſſe dic̄. q.4. ar.ij. in rñ. pn. ſub
his vbis. opꝫ ꝙ opō itellect⁹ q̄ ē viſio ſit potior delectatio
ne. delectatio.n. ꝯſiſtit i q̄dā cōmētatōe volūtati. Primū
igit̄ ꝙ delectatio ē accn̄s btitudis ⁊ nō eēntialis cuērit du
1 biū vl̄ ſimplr̄ falſū. Dic̄.n. Aug⁹.x. ꝯfeſ. loquens ad deū.
2 Btā vita ē gaudere de te. pp te. ipa ē ⁊ nō ē altera. Et idē.
Btā vita ē gaudiū de vitate. Ex his vbis Aug. pꝫ. ꝙ gau
diū ē eēntialr̄ btitudo vl̄ aliqd de eēntia ei⁹. Et ſi gaudiū
vtiqꝫ ⁊ delectatio. qꝛ delectatio ē gen⁹. ⁊ gaudiū ſpēs eius:
3 ſic dicit Auic. vi. nālīū. pte. iiij. ca. v. ¶ Ad idē fac̄ auctas
phi. viij. ethi. ca. viij. ⁊ Cōmē. ibidē. Dic̄.n. phs. Cōtinue āt
nullus ſuſtineret neqꝫ ipꝫ bonū ſi triſte ipſi ineſſet. ibi Cō
mē. ipm bonū qd aliḋ ē q̃ felicitas. qḋ ē ipoſe triſte eſſe.
Sꝫ ex ſuppōne Ar. dicit. Si triſtē felicitas faceret vitaꝫ:
nullus vtiqꝫ vellet felix eē. Hec Cōmē. ⁊ ꝯſtat ꝙ illḋ eſt
de eēntia btitudinis ſine q̄ btitudo nō pōt appeti vel nō
eſt appetibilis. Scdm qḋ dicit.ſ. ꝙ act⁹ volūtatis nō ē de
1 eēntia btitudis falſuꝫ vr̄. Cōſtat.n. ꝙ btitudo ē ſūmū bo
nū rōnalis creature. g̃ nec̄e ē ꝙ btitudo ex q̄ ꝯſiſtit i actu
ꝙ ꝯſiſtat in actu eiuſdē potētie. i cui⁹ actu ꝯſiſtit eēntialr̄
rōnalis creature bonitas. ſꝫ h̄ eſt in actu volūtatis. qꝛ in
delectatiōe pfecta. g̃ in actu volūtatis q̄ eſt delectatio pfe
2 cta eēntialr̄ ⁊ pncipalr̄ ꝯſiſtit ipſa btitudo. ¶ Itē ꝯſtat ꝙ
rōnalis creatura ſūme dꝫ appetere qḋ deus ſūme expetit
ab ipſa ⁊ magis qḋ magis. ſꝫ a rōnali creatura magis expe
tit amari pfecte q̃ videri. ⁊ h̄ magis approbat in creatu
ra tā i pr̄ia q̃ i via. g̃ rōnalis creatura h̄ magis dꝫ appete
re ⁊ h̄ faciēdo magis qetari. ⁊ talis act⁹ eēntialis eſt: imo
eēntialiſſim⁹ btitudini. ⁊ cōſtat ꝙ ipa eſt act⁹ volūtatis.
3 ¶ Itē Aug⁹ in li.i. de doc. chriſtiana. Dicimur inqt ea re
frui quā diligim⁹ pp ſe. ⁊ ea re fruēdū ē nobis q̄ efficimur
bti. ex q̄ pꝫ ꝙ fruitiōe ⁊ delectatiōe q ſūt act⁹ volūtatis ſu
4 mus bti. ¶ Itē Aug⁹. ij. ſup Gen̄. ad lr̄am. loq̄ns de ſtatu
pr̄ie. Uita eſt inqt ⁊ tota vtus videre qḋ amas: ⁊ ſūma fe
licitas eſt hr̄e qḋ amas. ſꝫ dn̄s pꝰus hr̄ ꝑ amorē q̃ ꝑ cogni
tionē. g̃ eēntia btitudinis magis ē in amore q eſt act⁹ volū
tatis: q̃ in videre vl̄ cognoſcere qḋ ē act⁹ itellect⁹. Item
Hugo in hierar. ang. loq̄ns de btitudine pr̄ie dicit. Ibi co
gnitio illuminat ⁊ delectatio ſatiat. Et ibidē in eodeꝫ loco.
Dilectio ſupeminet ſciē. ⁊ melior eſt q̃ itelligētia: plus.n.
diligit̄ de⁹ q̃ intelligat̄. ſꝫ in actu ſupeminēti ⁊ meliori eſt
btitudo. g̃ eſt in amore q eſt act⁹ volūtatis. ¶ Tertiū qḋ
dicit. ꝙ delectatio cōcomitans viſionē diuine eſſentie eſt
actus volūtatis. dicimus hoc eſſe falſuꝫ. qꝛ delectatio con
comitans actū alicuius potētie nō ipedite eſt in eadeꝫ po
tentia in qua eſt ipſa opatio. delectatio enī que eſt in vi
dendo pulchra ⁊ delectabilia eſt in oculis. teſte Ecc̄. xi.
Dulce lumen ⁊ delectabile oculis videre ſolē. nō dicit de
lectabile voluntati. ⁊ tn̄ ponimus ꝙ ſi volūtas appetit vi
dere ſolem. ꝙ videndo per oculos delectat̄ alia delecta
tione. qꝛ implet̄ appetitus eius. Ad hoc aūt ꝙ operatio ⁊
cōcomitans delectatio ſint in eadē potentia facit dictum
Auicē. i. li. canonis. cap̄. vltimo. Delectabile eſt inqt ſenti
re ꝯueniēs. Et in metaᶜᵃ ſua. lectione. iij. cap̄. vi. Scias in
quit ꝙ delectatio vniuſcuiuſqꝫ vtutis eſt plena acquiſitio
ſue pfectionis. ⁊ ideo ſenſui ſenſata ꝯueniētia. ⁊ ire vindi
cta. ⁊ ſpei cōſecutio. ⁊ vnicuiqꝫ rei id qḋ eſt ꝓprium ſibi.
¶ Itē Algaçel metaᶜᵉ ſue. ca⁰. xiij. Delectatio eſt pceptio
rei cōuenientis. dolor aūt eſt pceptio rei nociue. vn̄ abſqꝫ
dubio delectatio cōcomitans dei viſionē manifeſtantem
in intellectu. ⁊ delectatio cō comitans dei dilectionē eſt in
volūtate. ¶ Ad rōnem ſuā rn̄dendū eſt cuꝫ dicit vt pre
tactū eſt. ꝙ beatitudo eſt ꝯſecutio finis vltimi. qḋ nō at
tingit voluntas vel actus eius qui eſt deſideriū vel dele
ctatio ⁊c̄. ¶ Dicēdum ꝙ pmū verū eſt.ſ. ꝙ beatitudo eſt
cōſecutio vltimi finis. Sed ſcdm falſuꝫ eſt.ſ. ꝙ hunc nō
attingit volūtas. qꝛ lꝫ nō attingat vel aſſequat̄ eū per deſi
deriū vel per delectationē aſſequit̄ tn̄ hunc finē per actū
volūtatis qui eſt diligere. vt viſum eſt ſupra. de quo actu
tacet quaſi nō eſſet alius actus in volūtate q̃ deſideriuꝫ
vel delectatio: qḋ falſuꝫ eſt. Qꝛ enī diligere ſit alius act⁹
q̃ deſiderare vel delectari patet. qꝛ deſideriū in eo ꝙ hu
iuſmodi eſt rei abſentis vel pſentis. nō ſm ꝙ pſens eſt: ſꝫ
aliquo mō vt futura eſt ad viſuꝫ vel fruitionē. Delectatio
aūt pcipue rei ſpiritualis eſt potiſſime vt preſens eſt ⁊ vt
habita. Dilectio aūt eſt cauſa delectationis ⁊ deſiderij. cā
aūt nō eſt effectus. ergo dilectio nō eſt deſideriū vel dele
ctatio. eſt tn̄ actus voluntatis. delectatio aūt nō eſt ꝓprie
actus volūtatis: ſꝫ accidēs cōcomitās actus cuiuſlibet po
tentie ⁊ vtutis circa ꝓpriū obiectuꝫ. ¶ Ad illud dictū in
Ioā. xvij. Hec eſt vita eterna vt cognoſcāt te ⁊c̄. dōm. ꝙ
dn̄s cognitioni vitā eternā tribuit. nō qꝛ in cognitione cō
ſummat̄ ſed inchoat̄. qꝛ nō amat̄ niſi cognitū. Attribuit
etiā poti⁹ cognitiōi q̃ amori. qꝛ viſio eēntie diuine diſtin
guit magis ſtatū vie a ſtatu patrie q̃ dilectio. qꝛ nō videt̄
in ſua eēntia niſi in pr̄ia. In via aūt fert̄ dilectio in diui
nam eſſentiam. ⁊ etiam in patria. ſed huiuſmodi non eſt
niſi inchoatio in via ⁊ cōſummatio in patria.

Reſponſio ad hec ſm Thomā. Qualiter beatitu
do creata pncipalr̄ ⁊ eſſentialr̄ ꝑtineat
ad actuꝫ intellectus. ⁊ qualr̄ obiecta que fiunt in ꝯtrariū
ſolui debeāt: luce clarius declarat Thomas ꝯtra Gētiles
libro. iij. cap̄. xxiiij. per totū. vn̄ iſta que dicūt hic: ibi tota
liter annullant̄: ſi dicta Thome dictis eoꝝ applicentur.
Auctoritates vo quas pro ſe adducunt: ſi recte itelligant̄
nihil pro ipſis faciunt. ¶ Prima enim auctoritas Aug⁹ Ad pᵐ
qua dicit̄ deo de vita btā. Beata vita eſt gaudere de te ꝓ
pter te. ¶ Et ſilr̄ ſcda. Beatitudo eſt gaudiuꝫ de verita Ad 2ᵐ
te. ſic hēt intelligi ꝙ ipſaꝫ viſionē dei per eſſentiaꝫ in qua
cōſiſtit ipſa eſſentia beatitudinis. cōcomitat̄ ſummū gau
dium ex illa viſione dei ſiue pme veritatis ꝓueniens. Et
qꝛ in preſenti poſſumus aliquo mō in ipſam diuinā eſſen
tiā ferri per amorē. ⁊ de ipa gaudere ac delectari ꝓpter ſe.
Et in viſiōeꝫ dine eēntie ītuitū itellect⁹ nr̄i ferre nō poſſu
mus in pn̄ti. Hinc eſt ꝙ gaudiū hꝫ de deo ꝓpter deū qḋ
eſſentiā btitudinis ꝯcomitat̄: magis eſt nobis notū q̃ vi
ſio dei ꝑ eēntiā: in q̄ ipſa eſſentia btitudinis ꝯſiſtit. pp qḋ
ipſa btitudo ſatis ꝯgrue in pdictis vbis Aug. deſcribit̄ no
bis ꝑ illud gaudiū tanq̃ ꝑ q̄ddā nobis magis notū: ſic qn̄

nā rei in eētia nos latet: vl' nō ſatis pȝ deſcribim⁹ ipſam per ꝓprietates ipſaȝ ꝯñtes nobis magis notas. ſic ſi dicaȝ. Ignis eſt ſūme calidus. vl' adamas eſt ferri attractiu⁹. ſic certe deſcribit Aug. nām btitudinis min⁹ notā. (Oculus enim nō vidit de⁹ abſqȝ te ꝛc.) ꝑ delectationē ex viſiōe ꝓuenientē nobis notiorē. Sȝ alibi diffinit eā ꝑ id qđ ei eſſentiale dicēs. ꝙ viſio eſt tota merces. qđ diffōni ꝯſonat ipſi⁹ veritatis dicētis Joan. xvij. hec eſt vita eterna vt cognoſcāt ꝛc. qđ attēdēs illa btā agla Joā. ſ. euāgeliſta in .i. cañ. ſua cap. iij. Scim⁹. qm cū apparuerit ſiles ei erim⁹. qm vi
Ad 3m debim⁹ eū ſicuti eſt. ¶ Ex dicto aūt phi ꝛ ſui Cōmē. vij. ethi. nō plus pōt ꝯcludi niſi ꝙ delectatio neceſſario ꝯſeqr̄ ꝯſecutionē btitudīs ſiue vltimi finis. nō ꝙ ſit de ei⁹ eſſentia. Sicut hr̄e tres angulos neceſſario eſt ꝯñs eē ipſi⁹ triāguli. qȝ tamen nō ſit de ei⁹ eētia. vñ ſic nō eſt poſſe ꝙ eēt triāgulus ꝛ nō hērēt tres angulos: ita nō eēt bonū finale vl' felicitas ſȝ phm ꝛ Cōmē. ad cui⁹ ꝯſecutionē nō delectatio ſȝ triſtitia ſequerēt. Eſt igit̄ btitudo appetibilis abſqȝ eo ꝙ delectatio ifra ſuā eētiā icludat̄. quis neceſſe ſit ꝙ delectatio ei⁹ aſſecutionē ꝯſequat̄. ſic ad eſſe ſubiti neceſſario ſeqt̄ ei⁹ paſſio: q̄ tn̄ nō eſt de ei⁹ eētia: ſic pȝ in exēplo tacto. Primuȝ igit̄ qđ dicit Tho. ſcȝ ꝙ delectatio nō eſt de eētia btitudinis. qđ nitunt̄ iꝓbare. Ex dictis Tho. hic ꝛ alibi euidētiſſime declarat̄. Nulli⁹ enim potētie act⁹ eſt pᵐ ac ꝓncipale obm ei⁹. Cū igit̄ btitudo in aliq̄ actu ꝯſiſtēs ſit obm pᵐ ꝛ ꝓncipale ipſi⁹ volūtatis iter oīa creata: ipoſſe ē ꝙ act⁹ ille ſiue illa btitudo ſit act⁹ voluntatis. Lȝ enim ponat̄ ꝙ act⁹ dilectiōis in pr̄ia q̄ eſt act⁹ ipſi⁹ volūtatis ſit eque bonus vl' ēt melior: nō tn̄ pōt ptinere ad eētiā btitudinis:
Ad pm que ꝯſiſtit in actu: q̄ eſt obm ipſi⁹ pᵐ vt dictū eſt. ¶ Alie ſūt rōnes ſatis efficaces ad idē ꝯ Hen. li. iij. ca. xxiij. vbi rn̄det̄ ad illđ qđ iſti ꝑ obyciūt in ꝓpoſito ſic. Nō opȝ ꝙ oē illud q̄ res pficit̄ q̄cūqȝ mō ſit finis ei⁹. Eſt enim aliqd pfectio alteri⁹ dupl'r. Uno mō vt hn̄tis ſpēm. Alio mō vt ad habēdā ſpēm. ſic pfectio dom⁹ ſm q̄ iā hȝ ſpēm eſt id ad qđ ſpēs ordiat̄ vt eſt bitatio. Nō enim dom⁹ fieret niſi pp hoc. vñ ꝛ in diffōne dom⁹ opȝ h̄ poni: ſi debeat eſſe diffō pfecta. pfectio aūt ad ſpēm dom⁹ hn̄dā eſt tā illud qđ ordinat̄ ad ſpēm ꝯſtituēdā ſic ꝓncipia ſubalia ipſi⁹ q̄ illud qđ ordiat̄ ad ſpēi ꝯſeruationē. q̄ ēt illa q̄ faciūt ad ipſius pulchritudiēȝ. Illđ igit̄ qđ eſt pfectio rei ſȝ ꝙ iā hȝ ſpēm eſt finis ei⁹. vt bitatio eſt finis dom⁹. ſilr q̄libet opō cuiuſlibet rei: q̄ eſt q̄ſi ei⁹ viſus eſt finis ei⁹. q̄ aūt ſunt pfectiōes ad ſpēm rei nō ſunt finis ei⁹. ſȝ res eſt finis ipſaꝝ. Materia enim ꝛ forma ſūt pp ſpēm. lȝ enim forma ſit finis gnātionis. nō tn̄ eſt finis gnāti ꝛ ſpēm hn̄tis. imo ad h̄ querit̄ forma vt ſpēs ſit cōpleta. Silr ꝯſuātia rē ī ſua ſpē: vt ſanitas ꝛ vis nutritiua: lȝ pficiāt aīal: nō tn̄ ſūt finis aīalis: ſȝ magis ecōuerſo. Ea ēt qb⁹ aptat̄ res ad ꝓprias opōnes ſpēi pficiēdas. ꝛ ad debitū finē ꝯgruēti⁹ ꝯſequēdū nō ſūt finis rei ſȝ magis econuerſo: ſic pulchritudo hoīs ꝛ robur
c°.ix. corpis ꝛ alia hȝ. de qb⁹ dr̄ ꝑ ethi. ꝙ deſeruiūt organice felicitati. Delectatio aūt eſt pfectio opōnis. nō ita ꝙ ad ipſam ordinet̄ opō ſm ſuā ſpēm. ſȝ ordinat̄ ad alios fines. ſicut comeſtio ſm ſuā ſpēm ordinat̄ ad ꝯſeruationē indiuidui: ſed eſt ſilis pfectioni que ordinat̄ ad ſpēm rei. naȝ ppter delectationē attēti⁹ ꝛ diuti⁹ inſiſtim⁹ opōni in qua
c°.4. delectamur. Uñ in .x. ethi. phs dicit. ꝙ delectatio perficit opationē ſic decor iuuentutē. qui. ſ. decor eſt ppter eū cui ineſt iuuētus: ꝛ nō ecōuerſo. Bonitas ergo creature rōnalis ꝯſiſtit in delectatione pfecta tanq̄ in eo qđ ordinatur ad ei⁹ opōnē nobiliſſimā viſionē. ſ. diuine eſſentie: quā delectatio ipſa cōcomitat̄. Et ex h̄ nō pōt ꝯcludi ꝙ iſta de
Ad 2m beat dici finis: ſȝ illa opatio hn̄dicta. ¶ Si tn̄ velint dicere ꝙ bonitas creature rōnalis ꝯſiſtat in delectatione pfecta. ſm ꝙ ꝓtendit ſcđa rō: ꝛ ad iſtā rōneȝ pmā ꝛ ſcđam rn̄deamus codē mō. videlȝ ꝙ q̄uis delectatio pfecta ptineat ad bonitatē creature rōnalis. put dr̄ in arg°. ꝛ illđ ēt ſit ꝙ de⁹ magis expetit a creatura rōnali. nō tn̄ pōt hēre rōnē finis vltimi ꝛ btitudīs pp rōnē ꝓtactā. nō enim pōt eē pᵐ obm volūtatis. qđ ptinet ad rōnē btitudīs: cū ſit actus ei⁹ ꝑ quē tali obto copulat̄. Illud tn̄ qđ de⁹ maxīe expetit a creatura rōnali. ꝙ. ſ. ipm diligat: hȝ itelligi in via ꝛ ſub rōne meriti. per h̄ enim ꝙ ꝓceptū dei iplem⁹ de dilectiōe: vt nobis poſſe eſt in via. qđ ipſe ꝓ merito vite eterne (que ꝯſiſtit in dei viſiōe) a nobis expetit: ꝯſeqmur viſionē dei in pr̄ia. Expetit ḡ de⁹ dilectionē ſm a creatura tanq̄ id ꝑ qđ ad ſuū finē: diuinā. ſ. eētiā attingat: nō ꝙ ipſa dilectio rōnē finis hēat. ¶ Ad 3m dōm eſt: ꝙ ſȝ Augᵐ. ea re fruen Ad 3m dū eſt q̄ efficimur bti. nō tn̄ ſeqt̄ ꝙ btitudo ꝯſiſtat in fruitiōe: lȝ in eo ex q̄ cauſat̄ iſta fruitio. ꝛ h̄ eſt act⁹ viſiōis eētie diuine. ¶ Ad 4m dōm. ꝙ illđ vbū Aug. qđ adducūt ꝯ Ad 4m Tho. fac̄ ꝓ eo. Ait enim. Sūma felicitas eſt hr̄e qđ amas. hr̄e enim nō eſt amare. amat̄ enim res añq̄ hēat. Ex amore enim eſt qđ nō hitū deſiderio q̄rat̄. ꝛ ſi amor iaȝ habiti pfectior ſit ex h̄ ꝙ bonū amatū hr̄. aliud igit̄ eſt hr̄e bonū qđ eſt finis q̄ amare. qđ. ſ. amare añ hr̄e eſt ipfectū. poſt hēre eſt pfectū. Hr̄e igit̄ qđ amas in pr̄ia eſt videre deū ꝑ eētiā quē ſūme amas ibidē. Illud enim hr̄e cū ꝓcedat iſtū amorē ſūmū ſic pȝ ex dictis. ꝛ ſit ei⁹ cā: neceſſe eſt ꝙ ptineat ad actū illi⁹ viſiōis btē. ꝛ nō ad actū dilectiōis vl' amoris. Et qđ illi dicūt ꝙ de⁹ hr̄ poti⁹ ꝑ amorē q̄ ꝑ cognitionē. h̄ ꝓ tāto hȝ vitatē in ſtatu vie: ꝙ hr̄e deū ꝑ grām in habitatē in via: ſꝑ actū gratuiti amoris ꝯcomitat̄ ꝛ nō ſꝑ actū cognitionis. q2 hr̄ fidei cognitio q̄nqȝ ſine grā qn fides ē ifoꝛmis. Sȝ in pr̄ia vbi deū videbim⁹ ꝑ eētiā actu cognitiōis pfecte hēbit̄ apphēſus. ꝛ eoipſo reuera ipm ſic hitū ꝛ apphēſuȝ ſūme amabim⁹. ¶ Ad minorē dōȝ. ꝙ in ſtatu vie de⁹ plus diligit̄ q̄ itelligat̄. Et huius rō eſt. q2 in pn̄ti nō itelligit̄ de⁹ niſi ꝑ ſpeculū ꝛ in enigmate ꝑ cognitionē creaturaꝝ ſiue ꝑ creaturas. q̄ gđe cognitio dei i rōne ſua quādā ipfectiōeȝ icludit. tn̄ ipȝ deū ſic ipfecte cognitū ꝑ aliđ: poſſum⁹ ꝑ ſe diligere: ꝛ nō ꝑ aliđ. ꝛ ꝑ ꝯñs nec pp aliqđ aliđ. vñ iſta dilectio dei ī rōne ſua ipfectionē nō icludit. Oꝫ. n. dilectio nō eſt pfecta ī via: accidit aliūde: videlȝ q2 vel ꝯcupia ē in mēbus q̄ mētē retrahit ne poſſit deū toto affectu diligere. qđ ē toto corde ſȝ Augᵐ vl' poti⁹ iō nō ē adeo pfecta ī via: ēt circūſcripta oī ꝯcupia ſic ī pr̄ia pp diuine cognitiōis ipfectiōeȝ cui initit̄. nihil. n. niſi cognituȝ diligit̄. qn igit̄ dilectio q̄ ē de ſua rōne pfecta (pp qđ ſm i.Cor. aplm charitas nūq̄ excidit) initit̄ pfecte cognitiōi dīne ꝑ eētiā. tūc reuera hēbit pfectionē ꝯſūmatā. quā cognitionē nō hēm⁹ in via ſȝ ſolū ī pr̄ia. ¶ Qđ āt dic̄ Hugo. ꝙ dilectio ſupeminet ſcie ꝛ ē melior. ſic hȝ itelligi ſȝ doctrinā Tho. in rn̄. q̄rti arg. hui⁹ arti. ꝙ dilectio ſupeminet cognitiōi ī mouēdo. ſȝ cognitio ſupeminet dilectiōi ī attigēdo. nō. n. diligit̄ niſi cognitū: vt dic̄ Aug⁹. iij. de tri. ꝛ iō itelligibilē finē ꝑ attigem⁹ ꝑ actionē itellect⁹: ipȝ. ſ. finē ꝑ ſuaȝ eētiā apphēdētis multo nobili⁹ q̄ finē ſenſibilē ꝑ actionē ſenſus apphēdētis ipȝ ſolū ꝑ ſuā ſpēm. vñ ꝯſecutio finis itelligibilis itellecti ꝑ ſuā eētiā ꝯſūmat̄ pfectiſſime in actiōe ipſi⁹ itellect⁹ ſic itelligētis. pp qđ ipſa eētia btitudinis create ī ei⁹ actiōe ꝯſiſtit. ¶ Qꝫ aūt tertiū dicunt eē falſuȝ. ſ. delectatiōeȝ actū cognitiōis vl' viſiōis ꝯcomitantē eē actū volūtatis. vr̄ fundari ſup mēteȝ. b. Aug. Docet enim ipſe de tri. li. xi. ꝙ in viſione tā iteriori q̄ exteriori: ipſa volūtas copulat ꝛ tenet aciē vel actū v̄tutis viſiue cū ſpē rei viſe que videt̄. De viſu enim exteriori dicit ſic ibidē ca⁹. vij. Uolūtas animi rei ſenſibili ſenſuȝ admonet. ꝛ in eā ipaȝ viſionē tenet. Et poſt pauca. Uolūtas enī

tantam

tātā vim hʒ copulādi hec duo: vt ⁊ ſenſuʒ formādū admo
ueat ei rei que cernit̄: ⁊ in ea formatū teneat. De viſione
aūt iteriori ſic ait īfra caꝰ. ix. Ita fit illa trinitas ex memo
ria ⁊ interna viſiōe: ⁊ que vtrūqʒ copulat volūtate. Si igi
tur illud cū quo fit illa copula fuerit. ꝯueniēs orit̄ delecta
tio. ſi diſcōueniēs triſtitia ⁊ dolor. Delectatio igit̄ inuēta
in actiōe potētie viſiue ſeu cognitiue cuiuſcūqʒ. qm̄ eadē
rō eſt ad volūtatem ptinet. ſicut patet ex iſta doctrina. b.
Aug. Iſtud ēt pʒ manifeſte per hoc. ꝙ idē eſt pncipiū mo
tus ⁊ q̄etis ipm terminantis. ſic̄ pʒ. qm̄ graue vel leue per
idē pncipiū mouet̄ ad ſuū vbi. ⁊ in eodē q̄eſcit. Cū igit̄ de
ſiderū quo qs videre deſiderat aliq̄d: ſit motꝰ cuiꝰ pnci
piū ſit volūtas manifeſtū eſt ꝙ ipſa volūtas erit pncipiū
delectatiōis cōcomitantis actū viſionis. cū delectatio ſit
q̄dā q̄etatio: in quā pcedēs deſiderij motꝰ termiat̄. Iſtud
igit̄ negare erit ſignū ignorātie. ⸿ Ad pm cuʒ dicūt. ꝙ q̄li
bet potētia delectat̄ in actu circa obm ſibi ꝯueniens. put
dicit̄. Dulce lumen ⁊ delectabile oculis videre ſolē. ⸿ Di
cendū ꝙ iſta delectatio dicit̄ ad actū aliaꝝ potētiaꝝ app
henſiuaꝝ ptinere. ppter hoc ꝙ oritur ⁊ cauſat̄ mediante
actiōe potētiaꝝ apphēſiuaꝝ. ⁊ vt dictū eſt: ipſaʒ cōcomi
tat̄ ex apphēſiōe obiecti ꝯueniētis. nō ꝙ ab ipſis potētijs
cognitiuis per ſe eliciat̄. hoc eniʒ nō eſt intelligibile. ſicut
potētia cognitiua nō mouet̄ motu deſiderij ſue pfectiōis
per ſe. ſʒ per volūtatē. ſic̄ pʒ per v̄ba Augm pacta ſic nec
tenet̄ nec q̄etat̄ in ſua actiōe vel pfectiōe qd̄ eſt delectari:
niſi per actū voluntatis. vt pʒ ex v̄bis pus habitis. ⸿ Ad
2m dōm. ꝙ delectatio eſt ſm Auic̄. ſentire ꝯueniēs. nō ꝙ
ipſa delectatio ſit actꝰ per ſe a ſenſu elicitꝰ: ſʒ pro tāto dele
ctatio ſentire ꝯueniēs dicit̄. qꝛ ipm cōcomitat̄ ⁊ ab ipſo
cauſat̄: ſic̄ pʒ ex dictis. Dicit eniʒ Auic̄. ꝙ delectatio cuiuſ
cūqʒ v̄tutis eſt acq̄ſitio ſue pfectionis rōne cauſalitatis ⁊
cōcomitātie pdicte. pfectio eniʒ potētie cuiuſlibet eſt ſua
ppria opatio. ex cuiꝰ acq̄ſitiōe acq̄rit̄ vl̄ orit̄ delectatio. ⁊
ipſaʒ vt dictū eſt ꝯcomitat̄. ⸿ Ad 3m pʒ per idē. Qd̄ eniʒ
dicit Algaçel. ꝙ delectatio dicit̄ pceptio rei ꝯueniētis: co
mō hʒ itelligi quo pus. nō ꝙ pceptio ipſa ſit delectatio ip
ſa formalr̄: ſʒ vt tactū eſt cauſalr̄. qꝛ per actū pceptiōis ip
ſius apphēſiue cauſat̄ delectatio que eſt actꝰ ipſiꝰ motiue.
Vñ ſine dubio nullo mō ꝯcludi pōt ex iſtis que adducūt
ꝙ delectatio ꝯcomitās viſionē dei ſit in itellectu tanq̄ʒ ab
ipſo elicitꝰ: imo a volūtate potiꝰ. Ex hoc eniʒ ꝙ illa res ſū
me dilecta videbit̄ ſicut eſt: ſūma q̄dā delectatio ⁊ vnica
pfectiſſima orit̄. Nec dʒ dici ꝙ vna ꝯcomitat̄ actuʒ co
gnitiōis ⁊ actū dilectiōis alia. hoc eniʒ ex falſo intellectu
pcedit eoꝝ qui nō attēdūt ꝙ actꝰ potētie cognitiue ⁊ affe
ctiue ſūt ꝯnexi. ita ꝙ actꝰ ipſiꝰ affectiue ſiue volūtatis cau
ſat̄ ab actu itellectiue. vñ delectatio que cauſat̄ ex dei vi
ſiōe eſt ipſius volūtatis. ⸿ Qd̄ iſti dicūt rñdēdo ad argm
Thome. ꝙ volūtas attingit vltimū finē per actū dilectio
nis. quē Tho. arguēdo omittit q̄ſi nō eēt. Salua pace co
ruʒ nō dicūt veꝝ. Nō eniʒ itēdit Thomas ꝙ actꝰ dilectio
nis nō ſit: vel ꝙ ſit oīo indifferēs a deſiderio ⁊ delectatio
ne. Et iō pbat ꝯtra Gētiles li. iij. cap. xxvj. ꝙ nec in ama
re nec in deſiderare nec in delectari pōt ꝯſiſtere eſſentia
beatitudinis. De deſiderio planū eſt: ⁊ de delectatiōe ſilr̄
ex his que dicit hic ⁊ ibi. De ipſo aūt actu dilectionis quo
volūtas (vt dicūt) vltimū finē attingit: ſciendū ꝙ lʒ ipſa
volūtas per actū dilectiōis ipſi fini copulet̄ ⁊ ꝯiungatur.
Attingit̄ tñ ⁊ habet̄ finis per actū cognitionis. ⁊ per hoc
volūtas ipſi fini habito ⁊ ꝯſecuto copulatur actu amoris
ſummo. vñ in actu cognitiōis ſicut finē attingēte in aſſe
quendo cōſiſtit eēntia beatitudinis. Actꝰ ēt dilectiōis qui
eſt actꝰ volūtatis ipſiꝰ. nō pōt eſſe pmū obiectū eiuſdē. ⁊
per ꝯñs (vt pʒ ex dictis) nō pōt in eo poni btitudo q̄ꝫtum

ad ſuā eſſentiā. ⸿ Qd̄ vo dicūt ꝯñter. ꝙ delectatio nō eſt
actꝰ volūtatis ppriꝰ: planū eſt ex dictis ꝙ falſuʒ dicunt.
Imo eſt actꝰ volūtatis ꝓueniēs ex hoc ꝙ potētia apphen
ſiua actu ſibi ꝯueniēte pficit̄. vñ eſt actꝰ volūtatis: vtpote
ab ipſa elicitꝰ. Et dicit̄ eſſe aliaꝝ potētiaꝝ: quaꝝ actꝰ (vt
dictū eſt) ꝯcomitat̄. ⸿ Et qd̄ dicūt ad illud qd̄ Thoas ad
ducit de Ioā. xvij. Hec eſt vita eterna ⁊c̄. ꝙ dñs attribuit
vitā eternā cognitioni. qꝛ in cognitiōe btitudo inchoat̄ vl̄
initiat̄. que q̄dē cognitio dei per eſſentiā diſtinguit ſtatū
vie a ſtatu patrie. ſi bñ peractet̄: nō ſoluit argm Tho. ſed
magis ꝯcludit eiꝰ ppoſitum. Id eniʒ potiꝰ dicit̄ de eſſen
tia rei ipſaʒ rē in ſpē ꝯſtituēs: per qd̄ ab alijs diſtinguit̄: q̄ꝫ
illud qd̄ nō eſt huiuſmodi. ſʒ tūc habet̄ btitudo qñ habet̄
actꝰ viſiōis diuine eēntie. ⁊ nō opʒ ꝙ habeat̄ btitudo qñ
habet̄ actꝰ dilectiōis eiuſdē. Fert̄ enim dilectiōis actꝰ in
diuinā eſſentiā: ēt in via: vt pʒ ex dictis pus. ⁊ iſti hoc vo
lūt: ⁊ dicūt hoc. Ex hoc manifeſtū eſt ꝙ actꝰ dilectiōis nō
eſt ipſa eſſentia btitudinis. Sic eniʒ ipſa habita haberet̄
vita eterna. Sʒ actꝰ cognitiōis dei per eēntiā ſic btitudi
nē initiat: vt in eo finē vltimū itelligibilem pfectiſſime in
pñia attingēdo ⁊ ꝯſeq̄ndo eterna vita ꝯſiſtat. hec eſt eniʒ Ioā. 17.
vita eterna vt cognoſcant ⁊c̄. quā cognitionē ac dilectio
nem cōſummatā nobis cōcedat ieſus Chriſtus. Amen.

Articulus

Scd̄s de hoc ꝙ Tho. dicit itellectū eſſe altioreʒ potē
tiam voluntate. nam. q. iij. ar. v. in reſponſiōe
q. dicit. ꝙ intellectus eſt optima potentia.

Corruptorium.

Dicimꝰ ꝙ ſi in
tellectꝰ dicatur
optima potētia. i. valde bona dicimꝰ ꝙ veꝝ eſt. nec obſtat
ꝙ volūtas eſt melior vl̄ eq̄ bona. Si aūt dicat̄ ꝙ ſit opti
ma. i. bona ſup oēs potētias: ſic dicimꝰ qd̄ falſū eſt. Qd̄ pʒ
ex q̄tuor ex mutua opōne. ex obtis. actibꝰ ⁊ habitibꝰ. Pri 1
mo mō. qꝛ nobilior potētia eſt volūtas tū qꝛ īpat oībꝰ ⁊ li
bera eſt. ⁊ dña ſui actꝰ ⁊ aliaꝝ potētiaꝝ. vt dicit Anſ. de cō
ceptu v̄ginali. Tū qꝛ rō defuit ſibi. i. volūtati vt comes ⁊
pediſſeq̄. vt dic̄ Ber̄. de gr̄a ⁊ li. arbi. c. xxiij. ⸿ Scd̄o mō 2
pʒ. qꝛ obm volūtatis eſt bonū ſub rōne boni. obm aūt itel
lectꝰ eſt veꝝ vl̄ bonū ſub rōe veri. nobiliꝰ āt eſt bonū ſub
rōe boni q̄ꝫ bonū ſub rōe veri. igit̄ ⁊c̄. ⸿ Tertiū pʒ. qꝛ no 3
bilior actꝰ eſt deū vltimū finē diligere pfecte q̄ꝫ pfecte co
gnoſcere. qꝛ illō ſcd̄ʒ eſt ordiatū ad pm. ſʒ diligere eſt actꝰ
volūtatis. ⸿ Quartū pʒ. qꝛ volūtas pficit̄ hitu charita 4
tis q eſt hitꝰ nobilior. i. Cor. xiij. maior aūt hoꝝ eſt chari
tas. ⸿ P. itellectꝰ pōt cogi nō aūt volūtas. ⁊ ita altior po
tētia eſt volūtas q̄ꝫ itellectꝰ. ⸿ Itē in eadē rñſiōe ſubdit. 5
ꝙ vltia ⁊ pfecta btitudo q̄ expectat̄ in vita futura ꝯſiſtit
in dei ꝯtēplatiōe. h̄ plane pʒ eē falſuʒ ex dictis: vbi hr̄ ꝙ
plꝰ ꝯſiſtit i dei ꝯſūmata dilectiōe. vl̄ dicēdo ſic minꝰ dixit.

Reſponſio ad hec ſm Tho. Iſta qd̄ plane ſoluta
eſt ex dictis. ſ. ar. 34. pꝰ pris. q̄lr̄ enim
itellectꝰ eſt altior volūtate: ⁊ qualr̄ nō: pʒ ibidē. ⸿ Ad pm Ad pm
igit̄ nūc breuiter dico. ꝙ volūtas mouet vt efficiēs. itelle
ctꝰ vt finis. vñ ſimplr̄ eſt nobilior. ⸿ Ad 2m dōʒ. ꝙ bonū Ad 2m
ſub rōne boni ⁊ ſub rōne veri eiuſdē nobilitatis eſt. Rō
nes eniʒ de eadē re formate ſiue ꝯceptę: nihil faciūt circa
maiorē vl̄ minorē nobilitatē. ⸿ Ad 3m dōʒ. ꝙ lʒ reſpectu Ad 3m
alicuiꝰ obti actꝰ volūtatis ſit potior. nō tñ ſimplr̄ loq̄ndo.
Sʒ actꝰ itellectꝰ eſt altior ⁊ nobilior ⁊ abſolutior: ſicut de
clarat̄ vbi. ſ. i. pte. q. xxxiij. ⸿ Per idem patet rñſio ad Ad 4m
iiij. Charitas eniʒ ordinat hoiem ad deū. In reſpectu vo
ad obiectū volūtas eſt altior. ⸿ Ad 5m dōm. ꝙ coactio in Ad 5m
tellectꝰ pōt intelligi duplr̄. vel q̄ꝫtū ad exercitiū ſui actꝰ.
vel q̄ꝫtū ad ſpecificationē ſui actꝰ ab obiecto. Primo mō
pōt cogi intellectꝰ a volūtate: inq̄ꝫtū neceſſe hēt ad iperiū

volũtatis mouẽtis ſuũ actũ exercere. Ex hoc tñ nõ ſequitur ꝙ volũtas nobilioꝛ ſit itellectu ſimpl'r. ſed quo ad aliq̃d: inq̃tũ .ſ. mouet. Scdo mõ coactionis nõ cogit intellectꝰ niſi ſibi ꝓpoꝛtionet obiectũ tale ꝙ nullo mõ deficere poſſit a veritate: cuiuſmodi neceſſaria. Et talis coactio vł motꝰ determinatꝰ magis ꝓprie cõuenit ipſi volũtati. qñ ſibi ꝓponit obiectũ tale ꝙ in nullo deficit a bonitate: cuiuſmodi eſt beatitudo. quã nõ põt volũtas ſi circa ipſam actũ ſuũ exerceat nõ velle. ergo ſimile eſt de intellectu ⁊ volũtate quo ad hoc. nec per ꝯſequens poterit penes hoc attendi iſtaꝝ potentiaꝝ in nobilitate exceſſus. Breuiter iſta perſtringo. qꝛ ſupiꝰ (vt dictũ eſt) euidẽtius ſunt declarata. ¶ Qđ iſti dicũt in fine. qđ plane falſuz eſt: ꝙ beatitudo (ꝓut dicit Tho.) cõſiſtat in dei cõtẽplatione quaz expectamus in patria: ex dictis in reſponſione ar. ꝓmi patet. qꝛ minus veraciter dicũt. nec rationes eoꝛum vbi liquet hoc concludunt.

Articulus Tertiꝰ de hoc qđ dič Tho. ꝙ rectitudo voluntatis requiritur ad beatitudinẽ: vel añcedenter ⁊ cõcomitanter. vt patet. q. iiij. ar. iiij. in reſponſione pñcipali vbi dicit. ꝙ beatitudo cõſiſtit in viſione diuine eſſentie. ſed ⁊ rectitudo voluntatis requiritur ad beatitudinem antecedenter ⁊ cõcomitanter.

Coꝛruptoꝛium. Qꝛ aũt hoc ſit imperfecte dictũ ad minus patet ex dictis: qꝛ actus voluntatis eſt de eſſentia beatitudinis.

Reſpõſio ad hec ſm̃ Thomaz. Qꝛ aũt ſit perfecte dictũ qđ hic dicit Thomas manifeſtum eſt ex dictis arti. ꝑmi in reſpõſione. loquẽdo de eo in quo ipſa ratio eſſentie beatitudinis ꝯſiſtit: ſicut patet ibidem.

Articulus Quartus de hoc quod dicit Thomas. ꝙ aĩa hoĩs habet eſſe cõpoſiti ſeparata. Item. q. iiij. arti. v. in reſponſione ſcđi argumẽti dicit. ꝙ aĩe humane remanet eſſe cõpoſiti poſt coꝛpoꝛis deſtructionem. ⁊ hoc ideo. quia idem eſt eſſe forme ⁊ materie. ⁊ hoc dicitur eſſe compoſiti.

1 **Coꝛruptoꝛium.** Si hoc veruz eſt. cũ quelibet forma ſubſtãtialis det aliqđ eſſe. nõ erit alia forma in hoĩe q̃ȝ aĩa. qđ eſt erroneuz propter multa cõtraria fidei que ex hoc ſequũtur. vt in ꝑmo oſtenſuz eſt. ergo erroꝛ eſt dicere. ꝙ aĩe humane remanet
2 eſſe cõpoſiti. ¶ Pꝛ. ſuppoſito hoc. ſ. ꝙ illđ totaliter deſtruitur qđ perdit ſuũ eſſe qđ habet. qꝛ perdere eſſe ſuũ total'r: eſt deſtrui plene ⁊ pfecte: ⁊ ecõuerſo. ergo ſi materia vel coꝛpus hoĩs nullũ habet eſſe aliud q̃ȝ aĩe intellectiue: materia vel coꝛpus hoĩs in inſtanti ſeparationis aĩe pdit oẽ eſſe. ergo ⁊ deſtruit total'r ⁊ pfecte. cuiꝰ ꝯ̃triũ videmꝰ. ⁊ eſt
t. cõ. 28 cõtra pħm ꝑmo phyſicoꝝ qui dicit. ꝙ mã eſt ingenita ⁊
i. de geñ. incoꝛruptibilis. Si aũt dicas ꝙ manet mã vel coꝛpus qꝛ
t. cõ. 17. ſuccedit alia forma dans eſſe. qꝛ generatio vnius eſt coꝛruptio alterius: ⁊ ecõuerſo. ¶ Contra prius ſaltez nãliter eſt ſeparatio forme que eſt aĩa q̃ȝ alterius forme ſucceſſio vł inductio. ergo mã vel coꝛpus perdit neceſſario omne eſſe ⁊ deſtruit cedẽs in nihilũ. ⁊ ita gñãtio erit ex nõ eſſe ſimpliciter in eſſe. ⁊ hoc eſt creari. igit generatio eſt creatio.
3 qđ eſt erroneũ. ergo illud ex quo ſequit. ¶ Pꝛ. videtur ꝙ alia forma de nouo introducat qñ aĩa ſepat per actionez intelligẽtie: nõ per actionẽ coꝛpoꝛũ celeſtiũ. naȝ videt ꝙ coꝛpoꝛa celeſtia requirũt ſitũ determinatũ ⁊ aſpectũ ſup mãm in quã agũt ⁊ ſm̃ diuerſitatẽ ſitus ⁊ aſpectus videmus manifeſte variari oẽs actiones illoꝝ coꝛpoꝛũ. Aliter enim generãt ⁊ coꝛrũpũt iſta inferioꝛa in eſtate: aliter in hyeme. Aliter generãt. coꝛrũpũt ⁊ trãſmutãt ea que ſunt in aere ſub diuo: aliter ea que ſunt ſub tecto. Sȝ nos videmus ꝙ coꝛpꝰ eodẽ mõ ſe hȝ in eſtate ⁊ in hyeme ⁊ oĩ tempoꝛe ſub tecto ⁊ diuo ⁊ vbiq; poſt aĩe ſepationẽ. ergo foꝛma quã tũc habet nõ eſt a coꝛpoꝛibus celeſtibus.

Reſponſio ad hec ſm̃ Thomã. Qꝛ nihil fidei cõtrariuz ſequat ex hoc qđ ponit in hoĩe tñ vna forma ſubſtantialis que eſt aĩa intellectiua. ſ. vt
eſtimo ꝓbabiliter eſt declaratũ. ¶ Qđ ergo iſti cõcludũt Ad pᵐ
pro inconuenienti in ꝑmo argᵗᵒ nõ eſt inconueniens. ꝑter hoc etiã poſito ꝙ in hoĩe eſſent plures forme ſubſtãtiales opoꝛteret oẽs ꝑter vltimã eẽ mãles. ⁊ in potẽtia reſpectu vltime dantẽ actũ ⁊ eſſe cõpletũ. vnde cũ vnitꝰentis nõ ſit niſi vnũ eſſe: neceſſe eſt dicere: ꝙ idẽ eſt eſſe aĩe humane ⁊ totiꝰ cõpoſiti. Cũ igit ipſa poſt ſepationẽ habeat eſſe. ma
nifeſtũ eſt ꝙ eſſe totius cõpoſiti remanet ſibi. ¶ Ad 2ᵐ Ad 2ᵐ
dõm. ꝙ ponendo vnã formã ſubſtãtialẽ in hoĩe: opȝ cõcedere ꝙ aĩa hoĩs ſepata in moꝛte noua forma inducat in coꝛpe remanẽte: que dat nouũ eſſe. ¶ Ad obiectuz vo in ꝯ̃triũ dõm. ꝙ in eodẽ inſtãti ac ſimul eſt aĩe ſepatio: ⁊ illiꝰ noue forme inductio: ſicut in eodẽ quo coꝛrũpit aer gñãtur aqua: ⁊ ecõuerſo. vñ nunq̃ȝ mã eſt ſine moꝛphea. i. ſine
forma ſm̃ pħm. Et hoc iđ. qꝛ ſm̃ modũ iſtũ gñãtio vnius p̃ de g
eſt alteriꝰ coꝛruptio. ¶ Qꝛ vo aĩe ſepatio eſt ꝑus ſaltẽ nã t. cõ. ...
liter: ſi intelligat nãliter quo ad durationẽ: falſuz eſt ſimpliciter qđ dicũt. Si intelligat ꝑus nãliter: eo ꝙ ꝑus ſit in cõceptu noſtro: ſiue ſm̃ rõnẽ. lȝ ſimul ſit cuȝ noue forme inductiõe: ſm̃ rẽ cõcedi poſſet vno mõ facta ꝯſideratiõe. ⁊ negandũ alio mõ facta cõſideratiõe. Qñ enim ꝯſideramus ꝙ diſpoſitiones ille mãe ad formã illaz coꝛpis moꝛtui: repugnãt diſpoſitionibꝰ mãe exñtibus ſub forma coꝛpoꝛis viui que aĩa eſt: ꝑmo cõcipimꝰ illaꝝ diſpoſitionuz mãe coꝛruptionẽ in aĩe ſepatiõe q̃ȝ illius noue forme coꝛpoꝛis moꝛtui inductionẽ in moꝛte. Qñ vo ꝯſideramus ꝙ mã nullo mõ põt eſſe ſine forma. ⁊ per ꝯſequens nõ põt formã quaz hẽt pdere niſi aliaz acqrendo: ſiue per hoc ꝙ aliã acqrit neceſſario: ꝑus cadit ſm̃ hoc in cõceptu noſtro noue forme inductio: q̃ȝ anime que ipſaz ſequit ſepatio. Simul ergo ſunt ſm̃ durationẽ aĩe ſepatio: ⁊ illiꝰ noue foꝛme inductio. lȝ vna ſm̃ rõnẽ poſſit eſſe ꝑoꝛ alia. ⁊ ecõuerſo. ſič patet ex dictis. Argᵐ ergo illud ꝯtra ſic ſolutuz eſt.
¶ Ad 3ᵐ dõm. ꝙ nõ ſola ṽtus celeſtis agit ad inductionẽ Ad 3ᵐ
illiꝰ forme in coꝛpe moꝛtuo de nouo inducte. imo violentia vel infirmitas diſſoluens nobilẽ diſpoſitionẽ que eſt coꝛpis viui mã: iducit oppoſitũ que repugnat nãe foꝛᵉ nobilioꝛis. ſ. aĩe que eſt foꝛᵃ coꝛpis viui. ⁊ illa eadẽ diſpoſitio ignobilis ꝯgruit. imo eſt necitas reſpectu foꝛᵉ vilioꝛis. cuiuſmodi eſt illa foꝛᵃ noua in ſepatiõe iducta. que vtiq; eſt foꝛᵃ illiꝰ coꝛpis moꝛtui remanẽtis. iſtud declaratũ eſt ſupra. Quia vo ſiue qs moꝛiat in eſtate: ſiue in hyeme: ſiue ſub diuo: ſiue ſub tecto: ſiue q̃cũq; tpe vel loco: ſemꝑ inuenit vniformiter aliqđ qđcũq; ſit illud: nobilẽ diſpõnem mãe ſub foꝛᵃ coꝛpis viui coꝛrũpẽs. ⁊ oppoſitas diſpõnes iducẽs vniformiter ⁊ vl'r: ſeqt aĩe que eſt foꝛᵃ coꝛpis viui ſepatio ⁊ illiꝰ noue foꝛᵉ iductio in coꝛpe moꝛtuo lȝ in acceleratiõe ſit dñia ꝓpter hꝫ ꝙ cõplexio loci vł tpis: plus vel minꝰ iuuat vł ipediat actionẽ illiꝰ ṽtutis: que diſſoluẽs armoniã ⁊ nobilẽ diſpõnẽ coꝛpis viui: iducit diſpõnẽ oppoſitã in eadẽ mã cũ qua in ipſa mã iducit neccio foꝛᵃ coꝛpis moꝛtui. Si vo qs plures formas ſubales ponat adhuc habet neceſſe ponere ꝙ coꝛpus moꝛtuum non habet idem eſſe ꝙ coꝛpus viuuz: illud enim erat viuere. Nec poteſt eſſe in vno ente niſi vnicũ eſſe. Sed planum eſt ꝙ coꝛpus moꝛtuuȝ nõ habet eſſe qđ eſt viuere. ergo manifeſtuz eſt. ꝙ nõ habet idẽ eſſe qđ ꝑus. q̃litercunq; ſit de forma ſubſtãtiali. nihil eſt igit qđ adducũt ꝯtra Thomã in ꝓpoſito.

Articulus

Articulus Quint⁹ de hoc qͦ dicit Thomas ꝙ beatitudo nō creſcit
corpe reſumpto itenſiue: ſed extenſiue. ¶ Itē
q. iiij. arti. v. in rñ. v. argumēti dicit. ꝙ corpe re
ſūpto beatitudo creſcit nō itēſiue ſꝫ extēſiue.

1 **Correptorium.** Qͦ dicit extenſiue bene di-
cit. qͦ aūt negat itēſiue dicit
male. ⁊ cōtra Ber. de diligendo deo. cap. xij. loquens eniꝫ
de animabus exutis: ita dicit. Donec mors abſorpta ſit
in victoria. Et ſequit̄. nō poſſunt anime ſeipſas expoliare
ex toto: ⁊ tranſire in deū viuū: ligate corporibus etiā tunc
⁊ nūc retrahētes affectu naturali ita vt ſint his neqꝫ velint
neqꝫ valeant cōſummari. Itaqꝫ ante reſtaurationeꝫ cor-
poꝝ nō erit ille defectus animaꝝ pfectus qui eſt ſūmus
illarum ſtatus. ¶ Itē eſt contra Aug^m. xij. ſuper Geñ. ad
litteraꝫ cap. lxx. Minime dubitandū eſt raptaꝫ hominis
2 a carnis ſenſibus mentē. ⁊ poſt mortē ipſa carne depoſita
trāſcenſis etiam ſimilitudinibus corporaliū nō ſic poſſe
videre incōmutabilē ſubſtantiam vt ſancti angeli vidēt:
ſeu alia latentiore cauſa. ſiue iō. qꝛ ineſt ei quidā natura-
lis appetitus corpus adminiſtrandi. quo appetitu retarda
tur quodāmodo: ne tota intētione pergat in illud ſummū
celū q̄diu nō ſubeſt corpus. cui⁹ adminiſtratione appeti-
tus ille requieſcat. Ex hac auctoritate patet. ꝙ viſio bea-
tarum aiarū ante reſumptionem corpoꝝ ⁊ poſt diuerſifi
catur penes intentionē totā. ſed hoc facit differre viſionē
3 Canti. v intenſiue. ¶ Item Berñ. de diligendo deo. cap. xiij. expo
nens illud Cant. Bibite ⁊ inebriamini. Qui inquit adhuc
in carne grauati gemunt: chari habent̄ pro charitate quā
habent. Qui vo iaꝫ ſoluti carnis compede: ſunt eo chario
res quo promptiores ⁊ expeditiores facti ad amandum.
Et porro pre vtriſqꝫ nominant̄: ⁊ ſunt chariſſimi: qui rece
pta ſcḋa ſtola in corporibus vtiqꝫ cum gloria reſumptis:
tanto feruntur in dei amoreꝫ liberiores ⁊ alacriores q̄to
eis de ꝓprio iā nihil reſiduū eſt qͦ eas ſollicitet aliq̄ten⁹
vel retardet. qͦ quidē neuter ſibi reliquoꝝ ſtatuum ven-
dicat. Et infra. Bibi vinum meuꝫ cum lacte meo. Uino
diuini amoris miſcet: ⁊ tunc dulcedinē naturalis affectio-
nis per quā reſumet corpus ſuū: ipſumqꝫ clarificatū deſi-
derat eſtuat. ergo iam tunc ſancte charitatis potato vino:
ſed plane nondum vſqꝫ ad ebrietatem. quoniam tempe-
rat ardorem interim huius lactis permixtio.

Reſponſio ad hec ſm Thomā. Cuius ſi primum
argumentuꝫ p̄mi articuli predicti ex
integro aſpiciatur: nihil faciunt cōtra ipſum iſte auctori-
tates preallegate declarat̄. Ait enim ſic. Deſiderium aie
ſeparate totaliter quieſcit ex parte appetibilis. qꝛ. ſ. habet
id qͦ ſuo appetitui ſufficit. ſed nō totaliter quieſcit ex par
te appetentis. qꝛ illud bonum nō poſſidet ſicut poſſidere
vellet. ⁊ ideo reſumpto corpore beatitudo creſcit nō inten
ſiue ſed extenſiue. Hec ſunt vba eius: que ſic poſſunt de-
clarari. Anima ſeparata videns deū per eſſentiaꝫ. nō pōt
limpidius videre deum q̄ꝫ videt. nec intenſius per conſe-
quens delectari q̄ꝫ delectatur. qꝛ lꝫ gloria vel lumen glo-
rie qua aīa ſeparata in illam dei viſioneꝫ per eſſentiā ele-
uatur: debeat in corpus redundare. nō tñ per corporis re-
ſumptioneꝫ poterit intendi: nec per conſequēs aīa ad lim
pidiorē viſioneꝫ dei q̄ꝫ prius poterit eleuari. tñ qꝛ per ſuā
naturaꝫ corpori eſt vnibilis. hinc eſt ꝙ naturaliter appe-
tit in corpore eſſe. ⁊ bonuꝫ pticipatū corpori pro ſua capa-
citate cōmunicare. Ideꝫ igitur bonū qͦ iam habet in quo
quietat̄: ſic ꝙ illius nō deſiderat augmentū vel intenſio-
nē appetit habere in eodē gradu nō intenſiore ſub modo
alio. ita. ſ. ꝙ queat in reſumptū corpus redundare. ⁊ cum
iſte appetitus corpe reſumpto fuerit getatus: creſcet bea-
titudo: nō quidē intenſiue ſed extenſiue: ſicut patet ex di-
ctis. ¶ Ad p^m ergo dicendum. ꝙ defectus quē dicit Ber. Ad p^m
nō poſſe perfici niſi corpe reſumpto ꝓut ipſe inſinuat eſt
iſte appetitus: ſiue ſm ipſum affect⁹ nālis quo retrahitur
aīa ne totaliter quietet̄: donec bonū iaꝫ adeptū redundet
in corpus reſumptū. qͦ nō eſt habere maius bonū: ſed il-
lud idē ſub eodē gradu: alio tñ mō. ¶ Ad 2^m dicendū. ꝙ Ad 2^m
Aug⁹ dicit animā ſeparatā a corpore iſto appetitu retarda-
ri ne totaliter pergat in ſummū celū vel tota intentione
pro tanto ꝙ adhuc appetit bonitatē in dei contēplatione
cōſiſtentem: ⁊ ex ipſa ꝓuenientē: quā nūc habet haberet
alio mō. ſ. illā in corpus reſumptū refundendo. ⁊ pro tāto
dicit aīam ſeparatā nō ſic poſſe videre deū vt ſancti an-
geli vident. qꝛ angeli ſuā beatitudinē in dei viſione ꝯſiſtē
tem nō appetunt alio mō q̄ꝫ habēt. vñ eoꝝ appetitus eſt
vndiqꝫ quietatus. appetitus vo aie ſeparate lꝫ ſit quieta-
tus quo ad bonuꝫ adeptū: nō tñ quo ad habendi moduꝫ:
vt dictū eſt. ¶ Ad 3^m ꝙ ſm Berñ. anime beate corpori- Ad 3^m
bus cū gloria reſumptis tanto feruntur in amorē liberio-
res ⁊ alacriores quāto de ꝓprio iam nihil reſiduꝫ eſt ⁊c.
nullus videlicet appetitus quo appetant illud quod ha-
bēt habere alio mō vt dictū eſt. ¶ Qͦ vo ait Berñ. aīaꝫ
ſeparatā eſtuare vino ſancte charitatis: ſed nondum vſqꝫ
ad ebrietatē. pro tanto. qꝛ bonū illud iam adeptū nōdum
tranſfunditur nec redundat in corpus. ⁊ vires corpis infe
riores ſicut fiet poſt reſurrectionē: potū hūc ſic iebriatiuū
in patria nobis tribuat ieſus chriſtus. Amen.

Articulus Sextus de hoc qͦ Thomas
dicit. ꝙ hō eſt dominus ſui
actus. qꝛ habet deliberationem de ſuis acti-
bus. Item. q. vi. arti. iij. in reſponſione tertij
argumēti dicit ꝙ homo eſt dominus ſui act⁹
qꝛ habet deliberationē de ſuis actibus. ex hoc enim ꝙ rō
deliberās ſe hēt ad oppoſita: voluntas pōt in vtrunqꝫ.

Correptorium. Hoc reputam⁹ falſuꝫ. ex hoc 1
enim ſequit̄ ꝙ hō nō facit li-
bere ea que facit ſine deliberatione. qͦ patet eſſe falſiſſi-
muꝫ tā in bonis ⁊ perfectis hoībus q̄ꝫ in peſſimis. mani-
feſte enim videm⁹ ꝙ viri ſancti ſiue pfecti. ſiue in ſeculo
ſiue in religione cū intelligunt aliqͦ bonū mox appetūt.
⁊ cū appetierint mox frequēter faciūt abſqꝫ oī delibera-
tione. verbi grā dāt elemoſynas. reſpuunt illecebras. ſilr
viri religioſi ſtatiꝫ auditu auris obediūt ſine aliqua deli-
beratione. ⁊ tñ cōſtat ꝙ libere faciūt. Et ſic videm⁹ in val
de malis ⁊ peſſimis hoīb⁹. qꝛ mox vt malū aliqͦ appetie-
rint. vbi grā detrahere. blaſphemare. maledicere. cōuitia-
ri ſine deliberatione ſi poſſunt pficiunt qͦ deſiderāt. ⁊ cō-
ſtat ꝙ libere. ¶ P. ſi ꝓpter deliberationē eſt dñs ſui act⁹ 2
⁊ libere ageret cū reſpectu finis eligendi nō fit delibera-
tio. ſed reſpectu eoꝝ que ſunt ad finē ſequeret̄ ꝙ nō libe-
re ſed ſeruiliter appeteret hō finē. libere autem appeteret
ea que ſunt ad finē. ¶ P. manifeſte videmus ꝙ qñ volū 3
tati ꝓponit̄ aliqͦ appetibile. vbi grā honor vel ſcia ſi ap-
petierit illū honorē vel ſciaꝫ: pōt hō illū appetitū refrena-
re vſqꝫ quo deliberet an debeat vel liceat vel expediat ſic
expetere. Cōſtat eniꝫ ꝙ aīa eſt domina talis refrenatiōis.
⁊ libere fac eā añ delibationē. ergo manifeſtū eſt ꝙ dñiū
talis refrenatiōis nō eſt ꝓpter delibationē. Qꝛ aūt hō re-
frenatiōeꝫ faciat libere. patet per auctēm Dañ. li. ij. c.
xxvi. vbi ita dic. Irrōnalia nō ſūt libera arbitrio. aguntur
eniꝫ a nā magis q̄ꝫ agāt. ⁊ nō ꝯdicūt nāli appetitui ſꝫ ſil
cū appetierint aliqd ipetū faciūt ad actū. hō aūt exñs rō-
nalis agit magis ſm naturam q̄ꝫ agat̄. ideoqꝫ ſi appetēs
hoc qdem velit poteſtatē hēt refrenādi appetitū ſuū vel
ſeq cū. Nō ꝙ dicit irrationalia nō ſunt libera arbitrio.

Reſpōſio ad hec ſm Thomaz. Eſtimo q̄ iſti dece-
pti ſunt per quandā equocationē delibe-
rationis exorbitantis. deliberatio enim dicitur ꝯſultatio
vel premeditatio de aliquo ſi debeat fieri vel non fieri:
amari vel vitari. ⁊ ſub hoc ſenſu certe nō eſt hō dominus
ſui actus. q2 habet deliberationē de agēdis: ſ3 potius ecō
uerſo. q2 ipſe eſt dominus ſui actus: iō pōt deliberare de
agendis. Alio mō pōt deliberatio ſumi pro facultate libe
re agendi qḋ voluerit ſeu placuerit. rōne cuius aīa pōt in
vtrunq3 oppoſitoꝝ. ⁊ ſic ſub hoc ſenſu habet intelligi qḋ
dicit Tho. q̄ nō eſt dominus ſui actus. q2 habet delibera
tionē. i. liberā agendi facultatē. q2 igiť poteſtas rōnalis in
homine valet ad oppoſita ſm phm. hinc eſt q̄ voluntas
libere pōt in vtrunq3 oppoſitoꝝ. Et hoc eſt qḋ dicit Tho.
q̄ ex hoc q̄ rō deliberationis ſe hēt ad oppoſita habēs. ſ.
poteſtatē ad ipſa pōt volūtas in vtrunq3. obiecta igiť pre
dicta nō procedunt cōtra Thomaz in ſenſu in quo loqui-
tur: ſicut patet intuenti.

Articulus Septim᷒ de hoc qḋ Tho. dicit: q̄ homo per rationez
determinat ſe ad volendum hoc quod eſt ve
re bonum vel apparens bonum: vt patet in
q. ix. arti. i. in reſponſione tertij argumenti.

Corruptorium. Si per actū determinādi in-
telligit q̄ ratio inquirēdo. cō-
ſulendo. ſententiādo offert vel preſentat alterū oppoſito-
rum voluntati vt illud velit ⁊ exequatur nō ꝯtrariū non
videť reprehēſibile ſed bñ dictū. Si vō per actū determi
nādi itelligat q̄ rō ꝯcludēs vnū ꝯtrioꝝ eſſe volēdū alicui
⁊ pſequendū: per hoc determinet. i. neceſſitet volūtatem
ad illud ita q̄ ꝯtrariū volūtas nō poſſit velle nec pſequi.
t.c^o. 4. ⁊.10. hoc eſt ꝯtra Beř. de gratia ⁊ li. ar. ⁊ cōtra phm. 9. meta. ⁊
erroneū. ⁊ dānatū nup cū pluribus articulis cap. ix. de vo
luntate. vbi pro errore ꝯdēnatū eſt. q̄ poſt ꝯclōnē aliquā
volūtas nō manet libera. Itē q̄ volūtas hoīs neceſſitať
per ſuā cognitionē ſicut appetitus bruti. Item q̄ volūtas
neceſſario pſequiť qḋ firmiter creditū vel decretū eſt a
rōne. ⁊ nō pōt abſtinere ab eo qḋ rō determinat.

Reſponſio ad hec ſm Thomam. Non ceſſo mi-
rari ad quid iſti trahunt iſta predicta
verba Thome ad illum ſenſum ſuum. cum ipſe in toto
proceſſu doceat oppoſitū: vñ huic fictioni: nō eſt rñdēdū.

Articulus Octauus de hoc qḋ Tho. di
cit. q̄ imperare eſt actus rō
nis. Nam in. q. xvij. ar. p̄ in reſponſione pncipa
li dicit. q̄ imperare eſt actus rōnis pſuppoſito
actu volūtatis. Et ſubdit q̄ imperare eſt eſſen
tialiter actus rōnis. Et in eadē. q. ar. ij. in reſpōſione pmi
argumenti dicit. q̄ volūtas per actū qui viſus eſt exequiť
imperium rōnis. Et eadē. q. ar. v. in reſponſione pncipali
dicit q̄ imperiū nihil aliud eſt q̄ actus rōnis ordinantis
cum quadam motione ad aliquid agendum.

Corruptorium. Hec poſitio nō ſolū videtur
nobis falſa: ſed omnino erro-
nea. q2 vt ibidē dicit eadē. q. arti. 5° in reſpōſione argumē
ti vltimi. ille actus iperatur qui rōni ſubditur. ergo ſi rō
imperat volūtati: volūtas rōni ſubdiť. Sed qui alij impe
rat vt ſubdito: ſibi dat libertatē opandi. ergo volūtas nō
eſt libera: nec domina ſuoꝝ actuū. qḋ eſt ꝯtra Dam. li. 3°.
t.c^o.10 ⁊ cōtra phm. ix. metaph. ⸿ Itē hoc eſt contra Anſel. de
cōceptu virginali. li. iij. vbi in perſona mēbroꝝ ⁊ ſenſuū.
Deus inquit nos fecit: ⁊ poteſtatē noſtrā que in nobis eſt
ſubiecit voluntati: vt ad eius iperiū nō poſſimus nō mo-
uere nos. ⸿ Itē cōtra Berñ. de gratia ⁊ libero arbi. cap.
iij. Voluntas inquit eſt motus rōnalis ſenſui ⁊ appetitui
pſidens. ⁊ ſequiť. Volūtas aūt ad qḋcūq3 voluerit habet
rōnē comitē ⁊ quodāmō pediſſequā. Inde ſic nō eſt comi
tis imperare preſidenti ⁊ imperāti. ⁊ volūtas eſt pſidens
⁊ impans: vt ex dictis patet. Ratio aūt comes ⁊ pediſſe-
qua volūtatis. ergo nō impat volūtati. ⸿ Itē videť fal-
t.c^o. 10 ſum ex auctoritate phi. ix. meta. cuius ſnīa ſm Cōmē. eſt
hec. Potētie rōnales poſſunt duo ꝯtraria facere. vñ neceſ
ſe eſt vt veꝝ dicant q̄ ſit aliud. i. pmū pncipium agendi
vnū ꝯtrarioꝝ qñq3 ⁊ alteꝝ. ⁊ hoc eſt appetit᷒ ⁊ volūtas.
Ex hac auctoritate phi ⁊ Cōmentatoris patet. q̄ volūtas
eſt pncipalior in agendo q̄ aliqua alia potentia rōnalis.
⸿ Item qñ aliqs facit imperiū noſtrum: dicimus q̄ fa-
ciat voluntatē noſtrā. nō aūt dicimus q̄ ſciam noſtraz fa
cit aut fidē noſtraz aut opinionē. que tñ tria pertinent ad
rōnem: ſm Aug^n li. de vtilitate credendi. ⸿ Itē qñ ſcio 3
vel ſpero aliquē ſubditū facturuz qḋ volo perfecte ſtatiz
impero. Si aūt ſcio eum facturū qḋ ſcio. verbi grā. ſcio eū
fornicaturum vel credo vel ſpero vel opinor: nō iam im-
pero ſibi. ergo voluntas eſt que imperat: nō ratio.

Reſponſio ad hec ſm Thomā. Iſta obiecta oīa
pcedunt ex falſa acceptione dicti fra-
tris Thome. ac ſi dixiſſet q̄ imperare eſt per ſe actus rō-
nis actu voluntatis nō preſuppoſito. cuius cōtrariū teſti-
bus ipſis dicit. vt patet in vbis ipſius que ponunt. ⸿ Ad Ad p^m
p^m igitur dōm. q̄ cū imperiū qḋ eſt actus rōnis preſuppo
nat actum voluntatis: debet dici q̄ imperat per volunta-
tem: cuius actū preſuppoſitū requirit ad hoc q̄ imperet
de aliquo agēdo. Vñ auctoritates quas adducūt ad oſtē-
dēduz q̄ volūtas mouet rōnē ⁊ alias potētias anime: oēs
nihil faciunt ꝯtra Thomaz vt patet intuenti. Et per hoc
patet reſponſio. ⸿ Ad 2^m. pncipium enim agendi vnum Ad 2^m
cōtrarioꝝ qñq3 ⁊ alterum: qñq3 eſt voluntas ſm phm ⁊
Cōmen. Ad actionē vō volūtatis requiriť actus imperij.
qui eſt actus ipſius rōnis ſm q̄ manet in ipſa virtute ali
quid de actu voluntatis. ſicut virtus actus pcedentis ma-
net in virtute in actu ſequente ſicut dicit Thomas. Impe
rans enim ordinat eū cui iperat aliquid ad agendum in-
timādo vel denūtiādo nō abſolute tñ. cuius denūtiatio
exprimiť per verbū indicatiui modi. vt cū diciť eſt agen-
dū: ſed mouēdo ⁊ excitādo. ⁊ talis denūtiatio ⁊ excitatio
eſt iperiū. ⁊ exprimiť per verbū iperatiui modi: vt cū di-
citur: fac hoc vel illud. Cū ergo pmū mouēs in virib᷒ aīe
ſit volūtas. ⁊ ſcōm mouens nō moueat niſi in virtute pmi
mouentis. ſequitur q̄ ex hoc ipſo q̄ ratio mouet imperā-
do fit ex virtute volūtatis. Et inde eſt q̄ qñ aliquis facit
imperium noſtrum. dicimus q̄ faciat volūtatem noſtrā.
qñ actus voluntatis precedens cā eſt huius denuntiatio
nis mouentis ⁊ excitantis ad agendum. qui vtiq3 conce-
ptus mentis eſt per vocem modi imperatiui ſignificatus Ad 3^m Lec. 3
⁊ expreſſus. ⁊ per cōſequēs ptinet ad actuz rōnis. Et per
hoc patet rñſio ad tertiū. Simplex qdem ⁊ abſoluta de-
nuntiatio de aliquo ſcito vel credito vel opinato non eſt
impiū. nec exprimiť per impatiuū modū. vñ l3 aliqd ſciať
vel credať vel opineť. nō tñ imperať niſi ſit perfecte vo-
litū. Actus eniz volūtatis eſt cauſa denuntiationis vel ex
citationis excitantis vel mouentis: que vtiq3 (vt dictum
eſt) actus rationis eſt.

Articulus Nonus de hoc q̄ Thomas
dicit eadem. q. xvij. ar. eodez
in reſponſione principali. q̄ primum mouens
ad exercitium actus in viribus anime eſt vo-
luntas.

Corruptorium. Videtur mihi q̄ hoc bene ⁊
male poſſit intelligi. Si eniz i t.c^o. i3
intelligat q̄ pmū mouens ad exercitiū actus ſit volūtas.
falſum

falſum eſt ſm phos ⁊ ſanctos qui in hac mā loquuntur
2 pmū mouēs nō motū eſſe appetibile. ¶ P. pus neceſſa‑
rio ſunt obiectū ⁊ vis apprehēſiua obiecti. ⁊ eius apprehē
ſio quā volūtas moueat. ipſa enī nō mouet niſi mota ab
appetibili apphēſo. vñ impoſſe eſt ꝙ volūtas ſit pmū mo
uēs. Si aūt intelligat ꝙ īter vires aīe pma potentia moti
ua ſiue pma vtus mouēdi eſt volūtas: ſic dico ꝙ verū eſt.
obiectū enī qḋ eſt pmū mouens nō eſt vtus aīe. ⁊ virtus
apprehēſiua ꝗuis pus ſit neceſſaria ad motū: nō tñ prius
mouet nec dicit vtus motiua. Sed volūtas mouet prius
ſiue appetitus. hic enī eſt ordo. p enim obiectū bonū mo‑
uet vim apprehēſiuā motu apprehēſionis. deinde appre‑
hēſuȝ mouet appetitū ſiue voluntatē. vñ illud qḋ mouet
volūtatē nō eſt ipſa rō vel apphēſio. ſed bonū apprehēſū
a rōne. deīde volūtas ſic mota ab appetibili apphēſo mo
uet alias vtutes ⁊ organa ſiue totū aīal ad exercitiū act⁹.

Reſponſio ad hec ſm Tho. Ad iſta nō opȝ rñde‑
re pro Tho. Manifeſtū eſt. n. omni in
telligēti qḋ Tho. intēdat in hac pte. vñ mirū eſt ad quid
voluit iſte illū pmū itellectū ex vbis Tho. fabricare. cuȝ
ipſa vba oppo^m ſonēt. ⁊ ipſemet Tho. vbiq; docet. ꝙ volū
tas mouet mota ab appetibili apphēſo. Hec igit ptrāſeo.

Articulus Decim⁹ de hoc qḋ dicit Tho
mas eadē. q. eodē ar. in rñ
ſione ſcdi arg^ti vbi dicit. ꝙ radix libertatis
eſt volūtas vt ſubiectū: ſed rō eſt ſicut cā. Ex
hoc enī voluntas pōt libere in diuerſa ferri.
qȝ ratio poteſt habere diuerſas cōceptiones boni. Et ideo
philoſophi diffinierūt liberū arbitrium. ꝙ eſt liberuȝ de
ratione iudiciū quaſi ratio ſit cauſa libertatis.

i **Corruptorium.** Iſtud reputamus falſum. qȝ
ex h ſeqtur ꝙ volūtas nō fa
cit libere anteꝗ rō diuerſas cōceptiones boni habuerit. ⁊
ita viri pfecti qui ſequūtur pus primū appetitū boni. qm̄
huiuſmodi conceptiones habeāt. ⁊ ſilr mali ⁊ peſſimi qui
ſilr ſequuntur primū appetitū mali. nec iſti nec illi libere
facerēt. qḋ ꝯſtat eē falſuȝ. vñ dicēdū ꝙ libertas eſt in vo‑
lūtate ex ſua nāli ꝓprietate: nō a rōne. imo ēt ꝙ libertas
eſt in rōne ⁊ in alijs virib⁹: eſt a volūtate poti⁹. ſȝ Bern.
li. de grā ⁊ li. ar. c. iij. Uniuerſa ingt que hoīs ſunt: pp ſolā
volūtatē libera ſunt. ⁊ ita ſola volūtas eſt que ſola ingēti
libtate: nlla vō cogit necītate. ¶ Itē eodē li. c. p. vbi volū
tas ibi libtas. Et. c. iij. Ipſe ꝯſenſus ob volūtatis imēſā li
bertatē: ⁊ rōnis quā ſecū defert inclinationē in deū dicit
liberū ar. qȝ ipſe liber ſui ꝓpter volūtatē ipſe liber ſui ꝓ‑
pter rōnem. Et. c. iij. Cū voluntas nihil habeat liberū niſi
ſe: merito nō iudicat niſi ex ſe. Ex his patet ꝙ volūtas eſt
libera ex ſua ingenita ⁊ nāli ꝓprietate. non ex rōne ⁊ eius
2 deliberatione. ¶ Itē p meth. liber eſt qḋ eſt cā ſui. ratio
Lec. 3ª. aūt nō eſt cā ſui: ſed ad miniſteriū volūtatis facta. ⁊ ei⁹ co
mes ⁊ eius pediſſequa vt dicit Bern. in li° de grā ⁊ li. ar.
3 ¶ Itē illa potētia eſt libera ⁊ cā libtatis cui⁹ eſt ptās faciē
di ⁊ nō faciēdi: ⁊ elicere actū electiōis. ⁊ hec poteſtas nō ē
ratio ſed volūtas. ergo eſt cā libertatis: vt dicit Dama. li°
4 iij. c. xxvi. ¶ Itē in pma parte ſūme. q. lxxxiij. ar. p. in rñ
ſione pn^ti loqtur de iſta mā. vbi dicit ꝙ vis ſenſitiua non
eſt collatiua diuerſoȝ ſicut rō. ſed ſimplr vnū cōprehen
dit. ⁊ iō per illud determinate mouet appetitū ſenſitiuū.
ſed rō eſt collatiua pluriū. ⁊ iō ex pluribus moueri poteſt
appetitus itellectiuus. ſ. volūtas. ⁊ nō ex vno de neceſſita‑
te. His vbis nitit dare cām: ꝗre appetitus ſenſitiuus non
ſit liber ſicut itellectiuus. qȝ. ſ. potētia ſenſitiua nō eſt col‑
latiua pluriū ſenſatoȝ: ſicut rō pluriū intellectoȝ. pmuȝ
t. pª. 134 qḋ dicit de potētia ſenſitiua veritatē hȝ de ſenſib⁹ particu
laribus. ſed de ſenſu cōi falſuȝ dicit. Dicit enī phs verſus
finē z^i de aīa. ⁊ aliquātulū poſt pncipiū. de ſomno ⁊ vigi‑
lia. ꝙ opus ſenſus cōis eſt diſtīguere dulcia ab albis. ⁊ ita
eius eſt ꝯferre ſenſata ſenſuū pticulariū. tñ ꝓpter hoc nō
ponit aliq̄ libertas in appetitu ſenſitiuo. ¶ Itez per hoc
qḋ ſcdo dicit. ꝙ rō eſt collatiua pluriū itellectoȝ. iō volū
tas moueri pōt a diuerſis ⁊ nō ab vno. ex neceſſitate inſi‑
nuare videt. ꝙ ſi rō nō proponat volūtati plura appetibi
lia: ſed vnū ſolū neceſſario volūtas fert in illud ſicut ap‑
petitus ſenſibilis. hoc mōſtratum eſt eſſe falſum tam in
bonis ꝗ in malis. qui ſtatiȝ ad vnius appetibilis appre‑
henſionē mouentur: ⁊ hoc libere. alioquin nec boni mere
rentur. nec mali demererentur.

Reſpōſio ad hec ſm Thomā. Oēs iſte obiectiōes
procedūt ex falſo intellectu vboȝ Tho.
ac ſi dixiſſet ꝙ volūtas non poſſet eſſe libera niſi rō actu
cōcipiat diuerſa. vel niſi actu formaret diuerſas ꝯceptio‑
nes de eodē. Ipſe eniȝ hoc nō intendit: ſicut patet ex vbis
eius ꝗbus ait. Ex hoc voluntas pōt in diuerſa ferri. qȝ rō
pōt habere diuerſas boni cōceptiones. ⁊ illud eſt optime
dictū ſi intelligat. nā ex hoc ꝙ rō ꝯcipiēs bonū ſub rōne
aliqua vna pōt ꝯcipere bonū: illud ſub rōne alia. ſ. in ordi
ne ad finē: vel pter ordinē ad finē ⁊ ſub diuerſis circūſtā‑
tijs debitis vel indebitis appetit⁹ que ꝯñter ſe hñt ad ta‑
leȝ potētiā ſic apprehēſiuā: nō habet neceſſe moueri vel
nō moueri in bonū ſic apprehēſuȝ. Quia vō vtus ſenſiti‑
ua nō habet niſi vnā extimationē de obiecto cōuenienti
vel diſcōuenieīti apprehēſo. nec habere pōt plures. Hinc
eſt ꝙ appetitus ipſā ꝯñs nō pōt quin moueat ſic vel ſic.
⁊ eſt neceſſario determinatus ad vnum. Intelligit igitur
Tho. ꝙ pro tāto dȝ dici ꝙ rō eſt cā libertatis. qȝ. ſ. virtu‑
tē ſic apphēſiuā nālr ꝯſeqtur vt⁹ ſic motiua. ¶ Ad p^m igit Ad p^m
dōm. ꝙ lȝ tā boni ꝗ mali habitu aliq̄ vel bono vel malo
iclinati ſequant p^m appetitū. dicūtur tñ hoc facere libere.
⁊ h. qȝ lȝ nō formēt actu aliquā aliā ꝯceptionē de obiecto
apphēſo ꝗ illā ad quā formādā ex tali habitu iclinātur.
poſſent tñ aliā ꝯceptionē formare: ⁊ aliā extimationē eſti
mare de eodē obiecto. ⁊ ꝑ ꝯñs aliter moueri. vñ ex pma
ꝯceptiōe ſiue eſtimatione nō cōpellunt ſic moueri. lȝ ſic
moueant. Et ſic pȝ cā ꝗre tales actiōes ſunt libere. qȝ rō
poſſet alr ꝯcipe. ⁊ per ꝯñs volūtas aliter moueri ⁊ agere.
¶ Auctes Bern. oēs debēt ꝯcedi. qȝ nihil aliḋ oñdūt ni‑
ſi ꝙ libtas ſoli volūtati ineſt formalr: qḋ ēt dicit Tho. ſic
pȝ iuēti. ¶ Ad z^m dōm. ꝙ nec rō nec voluntas eſt cā ſui. Ad 2^m
ita ꝙ ad nihil aliud debeat ordinari. vñ lȝ rō hēat ordinē
ad volūtatē vt ad p^m mouēs ꝑ modū efficiētis rōne cui⁹
dicit Bern. ꝙ rō eſt comes ⁊ pediſſequa volūtatis. ex h tñ
nō ꝯcludit ꝙ nō ſit cā libtatis: ſic lȝ volūtas ordinet ad
bonū apphēſuȝ ꝑ rōnē. ⁊ ꝑ ꝯñs ad rōnē tanꝗ ad pn^m mo‑
uēs ꝑ modū finis. nihilomin⁹ tñ eſt ſubiectuȝ libertatis.
¶ z^a rō ꝓbat ꝙ libertas ineſt volūtati formalr. ⁊ h cōce‑ Ad 3^m
dimus. ¶ Qḋ Tho. dicit in p^a pte de hac mā loquēs: put Ad 4^m
iſti hic recitāt. Silr vitatē habet ſi itelligat. Nō. n. itēdit
Tho. dicere. ꝙ vt⁹ ſēſitiua apphēdat tm̄ vnū. ita ꝙ nulla
vtus ſenſitiua poſſit apphēdere multa. cui⁹ oppo^m pȝ i ſen
ſu cōi: qui apphēdit diuerſa obiecta ſenſuū pticulariū: ſic
ipſi obijciūt. lȝ itēdit ꝙ nulla vtus ſēſitiua facit plres eſti‑
matiōes: vel facere pōt de eodē obiecto. Et impoſſe eſt ꝙ v‑
tus appetitiua ſenſitiua niſi vno ⁊ eodē mō circa idē obie
ctū moueat. Nec itēdit vt iſti opponūt. ꝙ ſi rō nō propo‑
nat niſi vnū appetibile ſēſibile ipſi volūtati. ꝙ voluntas
ferat in illud. imo qȝ de illo eodē appetibili poſſet rō for‑
mare aliā ꝯceptionē quā format qñ in illud mouet. ⁊ ſic
ꝑ ꝯñs nō moueri i illud. iō certe nō cogit ꝑ aliquā eſtima
tionē vnā ad modū vtutis ſēſitiue ſic determinate moue‑
ri in illud in qḋ mouet. ¶ Obiecta igit ꝯ hec ex falſo in‑

tellectu pcedūt:ſicut pȝ intuēti verba ipſius Thome.

ARticulus vndecim⁹. De h qđ Tho. dicit vel videt̄ dicere. q.lxxv. ar.ij.in rn̄. p̄n. ꝙ rō eſt ppriū p̄n^m mali actus. ⁊ vt ibidē dic̄:logt̄ ꝺ rōne diuiſa ꝯ volūtatē. Iſti dicūt ſe iueſtigaſſe i dictis ei⁹. qđ tn̄ nō ē vex.

Corruptoriū. Si ſic itelligat propriū p̄n^m mali act⁹. i. illud qđ pprie fac̄ malū eſt rō:ſic falſuȝ eſt qđ dic̄:⁊ ēt vr̄ erroneū. Tū qꝛ ex h ſeqtur ꝙ nō ſit pctm̄ i volūtate:niſi fuerit p̄us error in rōne. qđ reputat̄ erroneū:vt alʼs oñſum ē. ⁊ eſt ꝯ Aug^m in li^o de nā ⁊ grā. c.v. Tū qꝛ aliqđ eēt pctm̄ pp defectū rōnis nō volūtatis. ⁊ ſic nō oē pctm̄ eēt volūtariū. Tū qꝛ ēt cuȝ rō cogi poſſit faciet hō pctm̄ ēt iuitus. ¶ Qꝫ aūt nō rō ſed voluntas ſit ppriū p̄n^m mali act⁹. Aug. de duab⁹ aiab⁹. Nō niſi iquit volūtate peccat̄. ¶ Itē. xxij. ꝯ fauſtū. c. xliij. Niſi iniquitas ⁊ iniuſtitia eēnt in volūtate nō eſſent in ptāte. ¶ Itē de vita clericoꝝ. c.v. Hec oīa mala de vna radice pullulāt pprie volūtatis. ¶ Itē Anſelʼs in li^o de ſilitudinibus. c.v. dic̄. Propria volūtas in hoīe eſt exordiū oīs mali. Et idē in li^o de caſu diaboli. c. xix. Nulla res dr̄ mala niſi volūtas ⁊ pp volūtatē. Si aūt itelligat̄ ꝙ propriū p̄n^m mali act⁹. i. diſtictū p̄n^m mali act⁹. ⁊ illud per qđ eſt diſtō in malo. ſic videt̄ vex qđ dic̄. ꝙ rō ē ppriū p̄n^m mali act⁹. q.n. volūtas diſticte appetit h ab illo:ſi bonuȝ fuerit ſiue malū:h hȝ a rōne miſtrāte ⁊ appheđēte. ita ꝙ rōis oñſio dicat̄ diſtictiua cā ſiue q̄ nō ⁊ ſolū. lȝ aūt h qđ dic̄. ſ. rō:eſt ppriū p̄n^m mali act⁹:ſub h ſēſu poſſit eē vex. tn̄ h z^m mēbrū diſtōnis nō vr̄ iplicari i h qđ dic̄. nec hūc ſēſuȝ vr̄ pſeq in ſua rñſiōe. vñ nō vr̄ multū ſufficiēter p h excuſari.

Reſpōſio ad hec ſm̄ Tho. Nō potui inuenire qđ hic inducit̄ ſub his vbis. q̄lr aūt rō eſt cā vel p̄n^m imediatuȝ act⁹ hūani docet Tho. in p^a z^e. q. lxxv. ar.ij. per qđ pȝ ꝙ ea q̄ ꝯ eū hic obyciunt̄ nō ſūt ꝯ ipȝ. In rñſiōe. n. p̄n. illi⁹ ar. ſic ait. Immediata cā act⁹ hūani ē rō ⁊ volūtas:ſȝ ꝙ hō ē li. ar. Cā āt remota ē apphēſio ſēſitiue ptis. ⁊ ēt appetit⁹ ſēſitiu⁹. Sic̄. n. ex iudicio rōnis volūtas mouet̄ i aliqđ ſȝ rōneȝ:ita ēt ex apphēſiōe ſēſus appetit⁹ ſenſitiu⁹ iclinat̄. que qdē iclinatio qñq; mouet ⁊ trahit rōnē ⁊ volūtatē. Sic ḡ duplex cā pcti interior aſſignari pōt. vna pxia a pte rōnis ⁊ volūtatis. Alia remota a pte imaginatiōis ⁊ appetit⁹ ſēſitiui. Sȝ qꝛ cā pcti ē aliqđ bonū apparēs cū defectu debiti motiui. ſ. regle cōis vel legis eterne ſiue diuie. ipȝ motiuū qđ ē apparēs bonū ptinet ad apprehēſionē ſēſus ⁊ ad appetitū ſēſitiuū. Ipſa vo abſentia regule ptinet ad rōnē. q̄ nata eſt hʼ regulā ꝯſiderare. Sȝ ipſa pfectio act⁹ volūtary ptinet ad voluntatē. ita ꝙ ipſe act⁹ volūtatis pmiſſis ſuppoſitis iā ē qđdā pctm̄. Hec ſūt vba Tho. ex qb⁹ pȝ. ꝙ nō ponit ꝙ rō excluſa volūtate (p ut iſti falſo iponūt ſibi) ſit ppriū p̄n^m vel cā mali act⁹ cū ponat pctm̄ i volūtate ꝯſiſtere. i. i ipſo actu volūtatis. vñ mix ē ꝙ hʼ falſa volebāt iponere viro ſcō ⁊ taȝ catholico doctori. Nec ē facile eos q nitunt̄ ſine aliq̄ rōe:vt ex dcis pȝ inexcuſabilē eū cōprobare:aliq̄lr in h excuſari poſſe.

ARticulus duodecim⁹ de h qđ Tho. dic̄ in p^a z^e. q. cij. ar.v. in rñ. iij. arg ꝙ mr̄imoniū fuit i veteri lege put fuit in offm̄ nāe. nō put eſt ſacr̄m ꝯiunctionis chriſti ⁊ ecclīe:que nōdū erat fcā. Vñ i veteri lege dabat̄ libellus repudy. qđ eſt ꝯtra rōnē ſacramēti.

Corruptoriū. Hec poſitio vr̄ eſſe ꝯ Aplm ad Eph.v. Propter h ingt reliquet hō prēȝ ⁊ matrē:⁊ adherebit vxori ſue. ⁊ erunt duo in carne vna. Sacr̄m hoc magnuȝ eſt. ego aūt dico in chr̄o ⁊ in eccl̄ia. Vbi dic̄ glo. ꝙ pdicta auc̄tas ſūpta ē de Gen̄. c.ij. Sȝ qđ accipit̄ ꝺ chr̄o ⁊ eccl̄ia:iā n̄ duo:ſȝ vna caro ſūt ⁊c. Et īfra dic̄ alia gl. hui⁹ igt ſpūalis vnitatis. ſ. chr̄i ⁊ ecclīe ſacr̄m fuit iſtud:qđ in Geneſi de vnione ꝯiugy loqtur ad lr̄aȝ. Pȝ ḡ ex textu apli ⁊ ex glo. ꝙ mr̄imoniū fuit in veteri lege ſacr̄ȝ ꝯiūctiōis chr̄i ⁊ ecclīe. cui⁹ ꝯriū dicit. ¶ Itē qđ addit pro rōne ſue pōnis. ſ. ꝙ ꝯiūctio chr̄i ⁊ ecclīe nōdū erat facta:nihil vr̄ valere. qꝛ imolatio agni paſchalis:⁊ quedā alia ſacrificia:fuerūt ſacr̄m imolatiōis Paſchalis:que nōdū erat cōpleta. ¶ Itē qđ addit de libello repudy:nihil valet. qꝛ repudiare vxorē non fuit de inſtōne mr̄imony:imo ꝯ inſtōnē. fuit tn̄ pmiſſū a Moyſe vt minus malū:ne peiora fierēt. qđ fuit ſcm̄ ad duritiā cordis eoꝝ. Mat. xix. Et iō cū diuiſio p repudiationē fuerit illicita. pȝ ꝙ mr̄imoniū veteris legis fuit idiuiſibile. ⁊ iō non repugnāte repudio illicito fuit ſacr̄ȝ ꝯiūctiōis chr̄i ⁊ eccleſie:cuius ꝯriuȝ dicit. Hec ſunt vba eoꝝ. qui niſi ſunt capehoiem in ſermone:plura ꝯ primā ſcōe non habētes.

Reſponſio ad hec ſm̄ Tho. Qꝫ iſti in h ar. vl. partis huius doctori nr̄o ꝯdicūt. ⁊ ipſuȝ arguūt min⁹ iuſte:pȝ ex doctria ei⁹ ſup. iiij. ſniaꝝ. diſt. xxvi. q. ij. in ſolutiōe. q. vbi dic̄ ſic. Mr̄imoniū ſȝ ꝙ ordinatur ad pcreationē plis q̄ erat nec̄ia:ēt pctō nō exnte iſtitutū fuit an̄ pctm̄. Scđȝ aūt ꝙ remediū pbet ꝯ vuln⁹ pcti iſtitutū fuit poſt pctm̄ tpe legis nāe. Scđm aūtē determinationē pſonaꝝ inſtitutū fuit poſt pctm̄ tpe legis Moyſi. lȝ ſȝ ꝙ repñtat myſteriū ꝯiūctiōis chr̄i ⁊ ecclīe iſtitutionē habuit in noua lege. Et ſm̄ h eſt ſacr̄m noue legis. vñ q̄tum ad hoc ꝙ mr̄imoniū eſt ſacr̄m noue legis nō erat inſtitutū an̄ chr̄ȝ. Sic̄. n. ipſa lex noua an̄ chr̄m nō erat lata nec pmulgata:ſic nec ſacr̄m noue legis an̄ chr̄m erat iſtitutū. ¶ Ad p̄^m qđ in ꝯriū iſti obyciūt rñdet Tho. pte vl. q. lxi. ar. ij. in rñſione vltimi arg^ti vbi ſic ait. Mr̄imoniuȝ fuit inſtitutū in ſtatu inocētie. lȝ ſm̄ ꝙ eſt in officiū nāe. ex ꝯñti tn̄ aliqđ ſignificat futuꝝ ⁊ eccleſiā. ſic̄ ⁊ oīa alia in figura chr̄i pceſſerūt. quoꝝ quedā fuerūt ſacr̄a veteris legis ſignificātia:que futura erāt circa chr̄ȝ. a qb⁹ differūt ſacr̄a noue legis in hoc. ꝙ ſȝ ea q̄ iā facta ſūt circa chr̄m ſic̄ baptiſm⁹ ⁊ euchariſtia. q̄ ſignificāt paſſionē vel mortē chr̄i iā factā. vñ mr̄imoniū nō potuit eē ſacr̄ȝ noue legis:donec ſignificat̄ potuit ꝯiūctionē chr̄i ⁊ ecclīe iā factā. qđ facere nō potuit an̄q̄ eēt. potuit tn̄ p̄us pfigurare illā futurā. Sic̄ imolatio agni Paſchalis pfigurabat paſſioneȝ chr̄i futurā. que tn̄ nō erat ſacr̄ȝ noue legis. Eodē mō mr̄imoniū q̄diu ſignificabat iſtā ꝯiūctionē chr̄i ⁊ ecclīe vt futurā. dici nō potuit ſacr̄m noue legis. Vñ vt dictuȝ eſt. ꝙ ſacr̄m noue legis nō erat an̄ chr̄ȝ iſtitutū. put tn̄ hr̄ i glo. quā z^o allegāt:potuit p̄us illi⁹ vniōis ieffabilis dici ſacr̄ȝ:inq̄tū illud pfigurabat vt dictū eſt. ¶ Ex his pȝ ꝙ nihil valet qđ obyciūt ſcđo. Manifeſtū eſt eniȝ ꝙ lȝ imolatio agni Paſchalis ⁊ q̄dā alia ſacrificia:paſſiōeȝ chr̄i futurā pfigurabāt. pp h tn̄ ſacr̄a noue legis dici nō potuerūt:lȝ poti⁹ ad legē in qua erat pmiſſio chriſti vēturi ptinebāt. ¶ Qui dicūt z^o nihil valere:ſalua pace eoꝝ ſatis pulchre dr̄ ſi intelligat̄. min⁹ eni licuit pmiſſio de libello repudy:poſtq̄ mr̄imoniū i noua lege ē iſtitutū vt ſacr̄m vnionis chr̄i ⁊ ecclīe iā facte q̄ i veteri lege. qñ hʼ iſtōnē hr̄e n̄ potuit:vt ex dictis pȝ. vñ tūc pmittebant̄ vxorē dimittere. ⁊ plēs vxores ſil̄ hēre. qđ nō decet nunc pmitti. pp qđ nec aliq̄ rōne pmittunt̄ pp pdictā mr̄imony inſtōnē in noua lege. Nec intēdit Tho. dicere. ꝙ mr̄imoniū veteris legis hēat diuiſibilitatē. vel ꝙ nō eēt indiuiſibile. nec dic̄ repudiū fuiſſe licitū. lȝ vt dictū ē ꝙ pmiſſio de repudio magl repugnat mr̄imonio i noua lege q̄ in veteri:vt dictū eſt.

¶ Finis prime ſecunde.

¶ Correctorium corruptory in ſecundā ſecunde.

Articulus

ARticulus pꝛimꝰ. De hͦ qᷓ Tho.
dicit.q.xxiiij.ar.v.in re
ſpōſione pn.ꝙ charitas nullo mō pōt au
geri per additionē charitatis ad charita
tez.ſed ſm ꝙ ſubiectū magis participat
charitatem.i.magis reducitur in actum
illius:⁊ magis ſubycitur illi.

Coꝛruptoꝛium. Pꝛimuz qᷓ dicit ꝙ charitas
nullo mō pōt augeri per ad
ditionē charitatis ad charitatē:videt̄ falſum ⁊ ſonare in
pͥiudiciū diuine potētie.Scōz ēt qᷓ ponit charitatē auge
ri per hͦ ꝙ reducit̄ ſubiectū in actū illiꝰ:⁊ magis ſubycit̄
1 illi:nō videt̄ eſſe veꝝ.¶ Pꝛimū videt̄ ꝙ per hoc ſit fal
ſum.qꝛ nos videmꝰ chꝛiſtū bis dediſſe ſpūſcm.ſemel in
terra poſt reſurrectionē Jo.xx.⁊ ſel̄ de celo Act.ij.⁊ vtra
ꝗ vice diffuſa eſt charitas per ſpūſcm:vt dic̄ apl's Ro.
v.ergo vel in ſcda datiōe amiſerāt charitatē quā in pͥma
acceperāt.qᷓ nō creditur.vel augmētata eſt charitas per
2 additionē ab extriſeco.¶ P̄.ꝙ deus ſcīs qbuſdā:vt bea
te vgini ⁊ btō Paulo in pͥ infuſione multo maioꝛē dede
rit graz ꝗ alys ſcīs:vt Lino.ſ3 oē excedēs diuidit̄ in illō
t.cōⁿ.71. qᷓ excedit̄.⁊ i augmētū.vt dicit̄.iiij.phyſi.ᷓ maioꝛ cha
ritas Pauli pōt diuidi in tātūdē ꝗtū hꝫ Linꝰ:⁊ ampliꝰ.
Sꝫ oē diuiſibile qᷓ dat deꝰ ſimul ⁊ ſemel pōt ipſe dare ꝑ
ꝑtes ſucceſſiue.ex quo diuiſim ꝑtes dari ⁊ hēri pñt.ᷓ illaz
magnā charitatē quā deꝰ dedit vna vice potuit Paulo de
diſſe pluribꝰ vicibꝰ.ſ3 hͦ nō eſt poſſe niſi charitas poſſit au
3 geri per additionē charitatis.ergo.¶ Ulterius modum
augmēti charitatis quem ipſe ponit nō reputamus verū
.ſ.per hoc ꝙ ſubiectū magis ac magis reducit̄ in actum
illiꝰ.⁊ ſubdit̄ illi.aut loqt̄ de actu charitatis qui eſt vt ha
bitꝰ:aut qui eſt vt vſus.ſi loqtur de actu vt habitꝰ:tūc idē
ac ſi diceret.ꝙ habitꝰ charitatis auget̄ per hͦ ꝙ aīa vel vo
lūtas magis reducit̄ in habitu charitatis illiꝰ.⁊ hͦ eſt pete
re.qᷓ dꝫ oſdere tanꝗ ſi diceret.quātitas pueri auget̄ per
hoc qᷓ magis reducit̄ in quātitatez.⁊ hoc nihil eſt dictu.
Si aūt loqtur de actu vt eſt vſus:ſub hͦ ſenſu habitꝰ cha
ritatis magis ac magis augetur per hͦ ꝙ aīa vel volūtas
magis reducit̄ in vſuz charitatis abſꝗ additiōe extrinſe
ca.ſic intelligēdo nō videt̄ nobis ꝙ ſit veꝝ.qꝛ ſm hoc ſo
lū pͥma generatio charitatis eēt per infuſionē.⁊ totū aug
mētū eēt per aſſuefactionē ⁊ exercitiuz.ita charitas rōne
eiꝰ qᷓ pͥ infundit̄ eēt vtus infuſa.⁊ rōne totiꝰ augmēti eēt
vtus ꝯſuetudinalis:imo in multis plus ꝯſuetudinalis ꝗ
infuſa.qꝛ in multis multo plus eſt qᷓ accreuit per augmē
tū ꝗ qᷓ īfundit̄ pͥ.ſicut videt̄ in nālibꝰ.ꝙ modicū ſemē
plāte creſcit in magnā arboꝛē vel in magnū aīal.hoc aūt
nullus dicit ꝙ charitas ſm aliquid ſui vel pro magna pte
4 ſui ſit vtus ꝯſuetudinalis.¶ P̄.tā vtutes itellectuales ꝗ
capͥ 2ͦ moꝛales illo mō quo generant̄ illo mō augmētant̄.ergo
ſilr vtutes infuſe.de itellectualibꝰ vtutibꝰ dic̄ phs.ij.eth.
Intellectualis igt̄ vtus plurimā ex doctrina hꝫ gñatione
⁊ augmetū.¶ Itez eodē li.c.ij.infra de moꝛalibus dicit.
Nō ſolū generationes ⁊ augmētationes ⁊ coꝛruptiōes ex
eiſdē ⁊ ab eiſdē fiūt:ſed oꝑationes in eiſdez erūt.Et infra
idē.c.iij.Or gdē igit̄ vtus delectationes ⁊ triſtitias.⁊ qm
ex qbus fit:⁊ auget̄ ⁊ coꝛrūpit̄ tm̄ dictū ſit.Rōnes quas
5 pro ſe adducit nō cogūt.¶ Pꝛia eſt talis.Simplex ſim
t.cōⁿ.58. plici additū nō facit ipſuz maius:vt pbat̄.vi.phyſicoꝝ.
Sed charitas eſt ſimplex.ᷓ nō fit maioꝛ per additionez.
¶ R̄ꝰ ſicut duplex eſt quātitas.ſ.molis ⁊ vtutis:ſꝫ Augᵐ
ita duplex eſt ſimplex.ſ.mole ⁊ vtute.⁊ ſilr maius ⁊ etiaz
ſimplex mole quātū vtute pōt eſſe.ita in oibꝰ foꝛmis pre
terꝗ in mathematicis.vnde charitas eſt ſimplex mole ⁊
6 quāta virtute.¶ Scda rō quā ponit eſt iſta.Si charitas
augeret̄ per additionē charitatis:opꝫ illā cui fit additio.⁊
illā que addit̄ diſtingui:ſaltē per itellectū.Sed charitas
a charitate in eadē aīa non pōt diſtingui.qꝛ nec ſm ſpēm
nec ſm numeꝝ.Nō ſm ſpēm.qꝛ talis diſtō habituuz ſu
mit̄ penes obiecta.Sed charitas a charitate penes obie
cta nō diſtiguit̄.ſed reſpectu eoꝛūdē obiectoꝝ ſunt.Nec
ſꝫ numeꝝ diſtinguūtur.qꝛ talis diſtictio eſt per ſubiecta
⁊ talis nō pōt eſſe in vna aīa.¶ Rꝰ arguit ab inſufficiētī.
qꝛ alius eſt modus diſtōnis ſm numerū ꝗ ſm ſubiecta:
ꝑ tpa.ſ.per mutationē tpis.ſic dic̄ phs.v.phyſicoꝝ.⁊ pꝫ T.cōⁿ.2.
per ſe.qꝛ eſt alia ſanitas que pͥcedit infirmitatē.⁊ que ſe
quitur eam.Conſimiliter de charitate que infunditur in
vno tempoꝛe.⁊ que infunditur in alio tempoꝛe.

Reſponſio ad hec ſm Thomā.Iſte cauillatiōes
pͥcedūt ex falſa imaginatiōe ſūt aug
mentū charitatis ad modū augmēti coꝛpoꝛalis in quo fit
additio quātitatis ad ꝗtitatez.nō intēdentes ꝙ aliꝗ mō
augmētātur vel intēdūtur ꝗlitates ſimplices ex ſuis cau
ſis.ſ.ex cā agente ⁊ recipiēte.Agēs eniz in nālibus inten
dit reducere patiēs qᷓ eſt in potētia ſue ſilitudinis quātū
poteſt.Sicut aūt nō calidū eſt potētia ad calidū:ita mi
nus calidū eſt i potētia ad magis calidū.vñ ſicut ꝑ actio
nem calidi efficit̄ de non calido calidū.qꝛ caloꝛ qui eſt in
potētia reducit̄ ad actū.ita ēt minꝰ calidū efficit̄ magis
calidū ꝑ actionē calidi.inquātū educit̄ caloꝛ qui erat in
actu iꝑfectꝰ ad maioꝛē perfectionē ⁊ maioꝛē aſſilationē
agētis.⁊ hͦ ꝯtigit ſꝫ ꝙ potētia ſubiecta eſt actui.que qdez
quātuz in ſe eſt ad multa ſe habēs:magis ac magis termi
natur ſub actu illo qᷓ fit.vel qꝛ auget̄ virtus agētis:ſicut
ex ꝯiūctiōe pluriū luminariū.vel qꝛ ex parte materie in
ducitur aliꝗ diſpoſitio ꝑꝑ quā efficit̄ ſuſceptibilioꝛ iſtius
actus.ſic aer quanto plus attenuat̄ tāto fit ſuſceptibilioꝛ
ipſiꝰ luminis.Intēſio aūt charitatis nō fit ex hoc ꝙ vtus
agētis foꝛtificet̄.ſed tm̄ ex hoc ꝙ nā recipiēs (que quan
tū in ſe eſt diſpōnē quandā hꝫ ſm ꝙ eſt in potētia pura)
magis ac magis pͥparat̄ ad ſuſceptionez grē.⁊ hoc ſm ꝙ
ex dicta multitudine ⁊ ꝯfuſione potētialitatis in vnū col
ligitur per oꝑationes:qbus ad charitatē maioꝛē ſuſcipien
dā pͥparat̄.Et iō Dionyſius ꝑfectionē ſanctitatis ſemper
deſignat per hoc ꝙ eſt ex ꝑtita vita in vnitā ꝯſurgere.Et
ſic pꝫ ꝙ augmētuz charitatis ſimile eſt.nō quidē augmē
to quātitatis:qᷓ fit per additionē quātitatis (vt iſti ima
ginātur ⁊ falſo) ſed augmento qualitatis ſimplicis qᷓ fit
per intēſionē.per hoc.ſ.ꝙ ab imꝑfecto ad ꝑfectū reduci
tur:vt dictū eſt.¶ Ad pͥᵐ in ꝯtriuz dicēdum.ꝙ lꝫ chꝛiſtus
bis legat̄ dediſſe ſpūſcm̄ diſcipulis.ad qᷓ ꝯñs eſt ꝙ cha Ad pͥᵐ
ritas fuit augmētata in eis.nō tm̄ ſequitur ex hoc modus
augmētationis per additionē vt ipſi fingūt.ſed ꝙ ſpūſſan
ctus ſecūdo adueniēs charitatē que pͥus erat minus per
fecta ad vlterioꝛē deduxerit ꝑfectionē ac maioꝛē ſui ſimi
litudinē.ſic calidū intēſuz agēdo in minus calidū caloꝛē
prius impͥfectū ad gradū deducit ꝑfectioꝛē.Rō aūt non
plus cogit niſi ꝙ cā agens in augmento charitatis fuit ab
extra.Sed ipſi imaginati ſunt ꝙ aliqd charitatis fuit ab
extra creatū.⁊ poſtmodū aīe infuſuz.⁊ pͥoꝛi charitati ad
iunctū:qᷓ puerile ac friuolū eſt.Illud eniz charitatis de
nouo creatū nō pōt accipere eſſe niſi in ſubiecto cū ſit ac
cidēs.In eodē aūt ſubiecto non poſſunt eſſe due charita
tes.Impoſſibile eſt eni foꝛmā eiuſdem ſpēi in vno ſubie
cto numero plurificari.ſic patet ex dictis Thome hic ⁊ in
pꝛimo ſentētiarū.diſtin.xvij.q.ij.¶ Ad 2ᵐ dicēdū.ꝙ ma
gnitudo charitatis collate beate vgini vel ſancto quātū Ad 2ᵐ
cunꝗ magno:nō hꝫ diuiſibilitatē ad intra.cuz tam rōne
ſuiipſius ꝗ rōne ſubiecti ſit per ſe ⁊ per accidēs indiuiſi
bilis.Illa autē cauillatio procedit ac ſi hēret partibilita

tem ad intra per modũ quantitatis. qꝛ tunc poſſet ei vna
pars dari ſine alia. vel ſimul cũ alia. nũc autez hꝫ partes
nō hꝫ. dicit̃ aũt huiuſmodi habitus charitatis vel ali⁹ ꝯſi
milis maioꝛ vel minoꝛ. ſm ꝙ eſt ĩteſioꝛ vel remiſſioꝛ. que
qdē magnitudo eſt magnitudo ṽtutis nō molis. que ꝑti
net ad gen⁹ quãtitatis: vbi ꝯtigit partē ⁊ ꝑtē accipe. ⁊ per
ꝯñs partē ꝑti copulãdo augmẽtũ ĩuenire. ¶ Qō aũt vlte
rius dicit. oē excedēs diuidi pōt ⁊c̃. Si ĩtelligat̃ de diuiſio
ne reali ⁊ exceſſu ṽtuali: falſũ dic̃ ⁊ impoſe. manifeſtũ eſt
eni ꝙ vna forma ĩdiuiſibilis ⁊ ſimplex (quã impoſe eſt
per ꝑtes diuidi: cũ nullas hēat) pōt aliã in ṽtute excede
re. pōt tñ ibi eſſe diuiſio ſm rōnē. ex eo ꝙ ĩtellect⁹ pōt il
laz ṽtutē partialr̃ ĩtelligere. accipiēdo illud in quo equat̃
alteri. ⁊ in quo excedit illud idē. Uerbi grã. Poſſum acci
pere per ĩtellectũ in charitate beate ṽginis gradũ in quo
equatur charitati Lini: ⁊ gradũ in quo equatur charitati
Petri. ⁊ gradum vlterioꝛez in quo excedit charitatē vtri
uſq;. Iſta autez partibilitas nō cadit in ipſa re que eſt in
diuiſibilis. ſꝫ in ipſa rōne rē cãdē gradatim ⁊ partialiter
Ad 3m ꝯſiderãte. ¶ Ad 3m dōm. ꝙ Tho. loqtur ꝙ ipſo actu cha
ritatis qui eſt habit⁹. ⁊ veꝝ eſt ꝙ idē eſt aĩaz ſubyci chari
tati ⁊ huic actui. nec tñ ſeqtur ꝙ iſtud nō faciat ad decla
ratione ſue poſitionis. Planũ eſt eni ꝙ iſtã veritatē igno
rabãt qui augmẽtũ charitatis non per hoc ꝙ aĩa ei ſuby
ciatur ampli⁹. ſꝫ per hoc ꝙ noua charitas ꝑori adycit̃ fie
ri eſtimabãt. Quãtitas ṽo pueri alio mō ꝙ̃ per intẽſionē
hꝫ. ſed per additionē ⁊ extẽſionē hꝫ fieri. Uñ manifeſtũ
Ad 4m ē qō pro eis fecit Thomas in hac ꝑte. ¶ Ad 4m dicẽdũ.
ꝙ illud qō adducit de pħo. iȷ. ethicoꝝ. ꝙ ex eiſdez gene
rãtur virtutes ⁊ corrũpunt̃ ⁊ augmẽtãtur: nihil facit pro
eis. Nō eniz intẽdit Tho. ꝙ act⁹ charitatis ſecundus qui
nō eſt ſua eẽntia inducat augmẽtũ charitatis per modũ
cauſe agẽtis ſꝫ per modũ meriti de congruo diſponentis.
Ad 5m ¶ Qō dicũt 5o ad rōnem primã. ꝙ charitas hꝫ quãtitatē
virtutis. ꝗuis non molis. rōne cuius augeri pōt per addi
tionē: friuolũ eſt. qm̃ quãtitas ṽtutis nullã ponit diuiſibi
litatē vel partiũ pluralitatē in eo cui⁹ eſt vñ per ꝯñs non
pōt ĩtelligi rōne hui⁹ quãtitatis aliquã partē vnã alteri ſu
Ad 6m ꝑuenire. ⁊ ſic per additionē augmẽtationē facere. ¶ Qō
dicũt 6o ad rōnē ſecundã ꝙ alius eſt modus diſtōnis ſm
numerũ ꝙ̃ ſm ſubiecta per tẽpoꝛa. ſ. ſiue per mutationē
tẽpoꝛis. manifeſtũ eſt ꝗ̃liter nō ĩtelligũt qō dicũt. ꝙ eniz
aliq̃ forma in ſubiecto manẽs variet̃ vel diſtiguat̃ ex ſo
la variatiōe tꝑis abſq; ſua coꝛruptiōe media. oĩno eſt im
poſſibile. Sic̃ ꝑꝫ ĩ exẽplo qō ipſi pro ſe adducũt. Impoſe
eni foret ſanitatē in eodem ſubiecto numero diſtigui vel
numerari ex ſola tꝑis varietate. niſi. ſ. per ĩfirmitatē me
diã coꝛrũperet̃. Silr̃ ēt ĩpoſe eſt charitatē ꝑoꝛē diſtigui a
charitate ſequẽti ex ſola tꝑis varietate niſi ꝯtigat̃ medio
tꝑe ipſaz charitatē ꝑoꝛē coꝛrũpi. vñ ꝑꝫ ꝙ ꝑdicta rñſio fri
uola eſt ⁊ vana. ꝙ. ſ. charitas que infundit̃ vno tꝑe diſtin
guat̃ ab illa alia charitate que infundit̃ alio tꝑe. manente
enim charitate prioꝛe: nulla alia infunditur noua. ſed illa
que prefuit ad maiorē perfectionem ⁊ ſimilitudinē cum
charitate ſumma ſpiritusſancti ⁊ agẽtis reducitur.

ARticulus Secundus de hꝫ ꝙ Tho.o
dicit ſecunda ſecũde. que
ſtione. xxiiij. arti. vij. in reſponſione principa
li. ꝙ augmento charitatis in vita iſta nullus
terminus prefigi poteſt.

Coꝛruptoꝛium. Putamus ꝙ non ſit verum
iſtud. Oē. n. finitũ pōt veni
re ad quãtitatē cuiuſlibet finiti ſui generis. imo incõpa
rabiliter trãſcẽdere. Cũ igit̃ charitas chr̃i finita fuerit. qꝛ
creata. ⁊ ēt beate ṽginis. ⁊ ēt ſit eiuſdē generis cũ charita
te alioꝝ hoĩum: poſſet charitas cuiuſlibet viatoris ſi cre
ſceret in ĩfinitũ trãſcẽdere charitatē chr̃i ⁊ beate virginis.
qō eſt hoꝛribile audire ꝑys aurib⁹. ¶ P̃. quãto magis au 2
geret̃ habitus dilectiōis: tãto magis intẽderet̃ actus dili
gẽdi. ergo ſi habit⁹ augeri pōt in ĩfinitũ: ⁊ act⁹. Sed actus
nō pōt: q̃re nec habitus. ¶ P̃. hoc ē ꝯ Augm dicit li.o ꝑ re 3
trac. c. vi. vbi ponit̃ retractatio libri de moꝛib⁹ eccl̃ie. Hoc
qō dixi: deũ quē cognoſcere volum⁹: ꝑus plena charitate
diligamus. meli⁹ diceret̃ ſincera ꝙ̃ plena. niſi foꝛte puret̃
charitatē dei nō futurã eē maioꝛē: qñ videbim⁹ facie ad
faciez. Si vtiq; accipiat̃ tanq̃ plena: dicta ſit qua maioꝛ
eē nō poſſit: ꝙ̃diu ambulam⁹ per fidē. ¶ Itē in libro de 4
ꝑfectiōe iuſtitie. añ mediũ. Charitas vt habeat̃ tãta quã
ta haberi pōt in coꝛꝑe moꝛtis hui⁹ paꝝ eſt nr̃e voluntatis
arbitriũ: niſi adiuuet grã dei per chꝛiſtũ dñm nr̃m. ¶ Ex
his auctib⁹ ꝑꝫ. ꝙ nō ē charitas augmẽtabilis ĩ ĩfinituz in
hac vita: aliogn nō poſſet ĩ hac vita tã plena eē ꝙ nō poſ
ſet maioꝛ eē. cui⁹ ꝯriũ dicit ꝑ⁹ auctoꝛitas. ¶ P̃. ſi eēt aug
mẽtabilis in ĩfinitũ: nō hēret̃ tãta ꝗ̃ta hēri pōt. Cui⁹ ꝯriũ
dic̃ ſcḋa auctas. ¶ P̃. rō quã adducit pro ꝯfirmatiōe pō 5
nis ꝑdicte: ſumit̃ de gloſa ad Philip. iij. ſup illō. Nō ꝙ iã
acceperi aut iã ꝑfect⁹ ſim. Glo. Nemo fideliũ (⁊ ſi multũ
profecerit) dicat: ſufficit mihi. Qui eniz hoc dicit: exit de
via: vel qeſcit in via añ finē. ¶ Rñſio. duplex ſufficiẽtia
charitatis pōt ĩtelligi. vna eſt ſufficiẽtia habit⁹. Alia ſm
vſum ⁊ numeꝝ meritoꝝ. Glo. ḡ nō negat tãtã ſufficiẽtiã
charitatis in via poſſe hēri qua maioꝛ nō poſſit: ſed negat
hoc de vſu ⁊ ſufficiẽtia meritoꝝ: que vere nunq̃ ſunt tot
⁊ tãta in via: qn plura ⁊ maioꝛa poſſint eē. ⁊ qn adhuc ad
maioꝛa debeat conari. Et ꝙ ſic ĩtelligẽdũ ſit ꝑꝫ ibidē per
gloſaz: que ita dic̃. Hoc de ſe Apl̃s ait. Nō ꝙ iã acceperi:
aut iã ꝑfect⁹ ſim. qꝛ hoĩes laboꝛãdũ ſibi ĩtelligere debent
vt iuſtificationũ merita ac ꝑfectiōs metaz adipiſcantur.
¶ Alia rō eſt talis quã ponit. Termin⁹ nō ꝑfigit̃ augmē 6
to foꝛme alicui⁹: niſi vel rōne foꝛme in ſe. vel rōne cauſe
agẽtis. vel ex ꝑte ſubiecti recipientis. rōne ipſi⁹ charitatis
in ſe termin⁹ ꝑfigi nō pōt. Ipſa eni charitas ſm rōnē pro
prie ſpēi terminũ nō hꝫ. Eſt eni ꝑticipatio ĩfinite charita
tis que eſt ſpũſſcũs. Nec ēt rōne cãe agẽtis. ſ. dei. qꝛ ipſe ē
ĩfinite ṽtutis. nec ēt rōne recipiẽtis. qꝛ creſcente charitate
ſẽꝑ creſcit habilitas ad maioꝛē adhuc charitatē ꝑticipã
dũ. ¶ R̃o dicim⁹ ꝙ ad min⁹ duob⁹ modis ꝑfigit̃ termin⁹
augmẽtationi charitatis. Prio rōne ſuipſi⁹ in ſe. eo ꝙ eſt
foꝛma hñs ꝯriũ. Foꝛme. n. augmẽtabiles in ĩfinitũ ꝯriũ
nō hñt. ſic̃ ꝑꝫ in ſpēb⁹ quãtitatis cui nihil eſt ꝯriũ: vt dicit
pħs. Cui⁹ rō eſt. qꝛ ꝯria ſm ſuã diffōnē maxie a ſeinuicez
diſtãt. Aliq̃. n. duo quoꝝ vtrũq; vel alteꝝ auget̃ in ĩfini
tũ: diſtãtia ipſoꝝ nec io augeret̃ in ĩfinitũ. ⁊ ita nunq̃ eēt
maxia. Et iō illa q̃rũ vtrũq; vel alteꝝ creſcit in ĩfinituz:
nō pñt eſſe ꝯria. Et iō charitas ipſa que eſt foꝛma hñs ꝯ
riũ: neceſſe eſt ꝙ nō poſſit augeri in infinitũ. Rō iſta tra
hit̃ ex ṽbis Cōmē. 4o celi ⁊ mũdi ſup illã ꝑtē. manifeſtũ
eſt ſi ſupꝛa leue eēt leui⁹ accipe in ĩfinitũ: leue nō eēt ꝯriũ
graui: qꝛ ꝯria maxie diſtãt. Nec valet ꝙ charitas eſt que
dã diuie ⁊ ĩfinite charitatis ꝑticipatio: que eſt ſpũſſcũs. ḡ
pōt creſcere in ĩfinitũ. qꝛ nō ſoluz ex hoc poſſet inferri ꝙ
iſta poſſet augeri in ĩfinitũ. ſꝫ ꝙ ipſa ſic ſit infinita. qꝛ eſt
quedã ꝑticipatio illi⁹ qō eſt actu ĩfinitũ. ⁊ ꝯſtat ꝙ hoc nō
ſeqtur. Silr̃ dicim⁹ ꝙ augmẽtũ charitatis ſtatuz hꝫ rōne
ſubiecti recipiẽtis. ⁊ qñ dicim⁹ ꝙ ſubiectũ charitatis cre
ſcẽte charitate ſemꝑ creſcit. dicim⁹ ꝙ ſiue loq̃tur de ſub
iecto ꝑimo. ſ. de potentia volũtatis. ſiue de remoto. ſ. de
eẽntia aĩe. dicimus inquã qō falſuz eſt. qꝛ eſſentia aĩe nec
eſt infinita. nec creſcit in infinitũ. hoc ꝯſtat. Silr̃ nec po
tentie aĩe ſunt infinite: vt dicit Ariſto. in li.o de problema
tibus.

tibus.in ꝑticula.ij.potẽtias nõ infinitas hẽmus recepti-
uas ⁊ actiuas.ſed finitas:que adipiſcunť cõmẽſurationẽ.
¶ 5. potẽtie q̃ ſunt nãles:poſito ẽt ꝙ augerẽtur:nõ au-
t.cõ.41. gerentur in infinitũ.dicit eni3 ph̃s.ij.de aia.Oium natu-
ra ↄſtãtiũ eſt terminus ⁊ rõ magnitudinis ⁊ augmenti.

Reſpõſio ad hec ẜ3 Tho. Hoc qđ iſti in propoſito putãt falſũ:tã hic q̃ ſup ꝑ ſen. diſti.xvij.
eſt ab ipſo Thoma pulcherrime declaratũ.ꝙ videl3 ter-
min⁹ augmẽti charitatis in via nullatenꝰ ꝑfigi põt cu3 tñ
charitas vie nullo mõ eq̃ri poſſit charitati pñe que fini-
ta eſt.qđ quo mõ fieri poſſit:exẽplo tali poterit declarari.
In aere manẽte aere nõ ↄtigit ꝑfigi terminũ augm̃ti ca-
loris in eodẽ.ſemꝑ.n.manẽte aere manet potẽtia ad calo
rẽ maiorẽ.q̃ forma aeris nõ cõpatiť ſecũ calorẽ ſũmũ q
nãlr ↄcomitať ⁊ ↄſeqť forma3 alteri⁹ nãe.ſ.formã ignis.
ſic charitati vie que innitiť cognitiõi fidei enigmatice:nõ
põt ꝑfigi termin⁹ augmẽti ſtatu vie ꝑmanẽte.ſemꝑ eni3
manẽte hõ cognitione in ſtatu vie remanet charitas vel
amor ſub q̃dã ĩpfectiõe.eo ꝙ innitiť illi cognitiõi ĩpfecte.
que nõ cõpatiť ſecũ illã charitatis ꝑfectionẽ:que in pãia
ad ꝑfectã dei cognitionẽ ↄſequeť. In h̃ tñ eſt dñia in ꝓpo
ſito ⁊ exẽplo adducto.ꝙ calor in aere ꝑ actionẽ aliquã in
tñ põt ĩtẽdi ꝙ neče erit ĩ fine actiõis illi⁹ formã aeris cor
rũpi.⁊ ſũmũ calorẽ cũ forma ignis ad quã ↄſeqtur ĩduci.
S3 charitas in ſtatu vie nunq̃ põt ꝑ actionẽ aliquã via-
toris augmẽtũ charitatis ꝓmerẽtis intñ intẽdi. ꝙ neče
ſit cognitionẽ enigmaticã euacuari.⁊ charitatẽ pñe cũ vi
ſione ꝑfecta quã ↄſeqtur ĩduci:cũ a bñplacito diuĩe volũ
tatis depẽdeat:ḡn potꝰ q̃to charitas in via fuerit maior:
tãto ẽt cognitio fidei enigmatica eſt ꝑfectior ⁊ certior.au
cta eni charitate.⁊ ꝑ ↄñs fide:cũ v̾tutes ſint ↄnexe certi⁹
ac firmi⁹ mẽs heret ꝓp v̾itatis ꝓme auctẽ3 his que nõ vi-
det hõ. Hui⁹ rõ dñie aſſignate hec eſt.ꝙ potẽtie mãles ſũt
determinate ⁊ finite ẜm exigẽtiã mãe.vñ potẽtia mãe ae
ris ad calorẽ finita eſt ⁊ limitata.vñ qñ ab actiõe calefa-
ciẽtis trãſcẽdiť potẽtia illa:neče eſt ꝙ ipſa cũ aere ſubie-
cto corrũpať. Sic ⁊ potẽtia ſẽſus eo ꝙ mãlis eſt ⁊ ꝑ mã3
limitata:a ſẽſibili ſupexcellẽti corrũpiť. Sec⁹ eſt de potẽ-
tijs ĩmãlib⁹ que nõ limitanť ex mã:ſ3 magis ẜm ꝑticipa-
tionẽ bonitatis diuĩe in eis ꝑcepte. vñ quãto plus eis ad-
diť de bonitate:tãto magis ineſt eis potentia ⁊ capacitas
t.cõ.7. ad vlteriorẽ. Jđ ĩtellect⁹.iij.de aia.ↄfortať ab excellẽtib⁹
ĩtelligibilib⁹.ita ꝙ q̃to plus eleuať ad alta cognoſcenda.
tãto magis ampliať ei⁹ capacitas ad altiora capiẽdũ. Iſti
aũt cõparãtes capacitatẽ ſubẽ ſpũalis capacitati ſubẽ mã
lis:putauerũt ꝙ termin⁹ in augmẽto charitatis eẽt ꝑfigẽ-
dus rõne potẽtie limitate.q̃ ſic videť ↄtigere in augmẽ
to q̃litatis in ſubã mãli ac ſenſibili. Ipſi eni vtpote min⁹
ĩtelligẽtes ad modũ puerorꝫ per oĩa in h̃ ⁊ in alijs ſenſui
ĩnitũtur ſpũalia ⁊ intellectualia per iſta ſenſibilia cõmẽ-
Ad pm̃ ſurãtes. ¶ Ad pm̃ dõm.ꝙ ad hoc ꝙ finitũ finito adequeť
per additionẽ.neceſſe eſt ꝙ ſint eiuſdẽ rõnis.ſicut p3 in li
nea ſupficie ⁊ corpe.que l3 ſint finita per additionem.tñ
nunq̃ pñt adequari:cũ non ſint eiuſdẽ rõnis. Sic chari-
tas chriſti nõ eſt eiuſdẽ rõnis cũ charitate viatoris.tũ q̃
eſt diſpõ ad vnionẽ cũ verbo.⁊ ex hoc h3 quãdã ĩfinitatẽ.
tũ q̃ innitiť viſioni ꝑfectiſſime ipſi⁹ v̾bi.⁊ h̃ a p̊ inſtãti ſue
ↄceptiõis. Charitas v̊o viatoris innitiť (vt dictũ ẽ) cogni
tioni fidei enigmatice. ꝓp qđ q̃tũcunq̃ creſcat charitas
viatoris:excediť incõpabilr a charitate chri.⁊ ſilr a chari
tate v̾ginis mr̃is eiuſdẽ eadẽ rõne. Si tñ loq̃mur de cha-
ritate btẽ v̾ginis in via:certũ eſt ꝙ charitas ei⁹ potuit au-
geri.vñ in ipſa charitate ꝑfecit.⁊ ꝑ ↄñs augmentũ chari
tatis ꝓmeruit.nullus tñ tãtã gr̃e plenitudinem recepit vt
ipſi in hui⁹ ꝑfectu poſſit adeq̃ri.iſtud pie aures nõ abhor

rẽt niſi forte ſint aſinine ⁊ ſine ĩtellectu exiſtãt. ¶ Ad 2m̃ Ad 2m̃
dõm.ꝙ nullũ ĩcõueniẽs eſt ponere.ꝙ act⁹ charitatis poſ-
ſit intẽdi aucta charitate. Sicut.n.charitas vie (vt dictũ
eſt) q̃tũcũq̃ aucta ſemꝑ eſt finita.imo ẽt reſpectu chari
tatis pñe impfecta.ſic act⁹ eiuſde3 ſemꝑ erit finit⁹ ⁊ reſpe-
ctu charitatis in pãia ĩpfectus. ¶ Ad 3m̃ dõm.⁊ ad 4m̃ ꝙ Ad 3m̃ ⁊ 4m̃
Aug⁹ in vtraq3 auctẽ loqtur de quantitate ⁊ plenitudine
charitatis in genere:que eſt vt de⁹ diligať pre oib⁹. S3 cũ
pctõ carere nõ valeam⁹ oĩa ⁊ ſingula ſemꝑ in ipſum ordi
nãtes actu:tñ in hoc ipſo qđ eſt deũ ſic in hac vita dilige-
re mõ ꝑdicto quo poſſum⁹ ↄtinu⁹ põt eẽ ꝑfect⁹.ſic p3 per
Augm̃ eodẽ li°.c.vij.vbi ſic ait. Ardor qppe charitatis ſe-
quẽdo deũ factus ẽt magn⁹ vt vitia cũcta ↄſumat in hac
vita naſci ⁊ creſcere põt.ꝑficere v̊o ꝓp qđ naſciť vt nullũ
iſit homini vitiũ.nec ↄſiter h̃ põt.q̃nis tanta res eodẽ ar
dore charitatis ꝑficiať.qñ ꝑfici ⁊ vbi ꝑfici põt.hoc eſt in
patria. Ecce hic dicit Aug⁹ ꝙ charitas vel amor ẽt magis
creſcere põt.cũ nimirꝫ ẜm eũ nõ poſſit eẽ tãta qn aliq̃ vi-
tia ſtẽt cũ ea.que quãto magis per actu3 charitatis repri-
mũť tãto magl mereť ipſa charitas augmẽtari:qđ ſic p3.
Act⁹.n.charitatis maioris:maioris ẽ v̾tutis ĩ merẽdo. S3
act⁹ charitatis minoris mereť augmẽtũ charitatis.ḡ mul
to forti⁹ h̃ merebiť actus charitatis maioris ſtante ſtatu
merẽdi. Et huic ↄſonat glo.quã adducũt.nemo fideliũ ⁊
ſi multũ ꝑfecerit ⁊c̃. ¶ Et qđ dicũt 5° rñdẽdo illi glo.⁊ rõ Ad 5m̃
ni Tho.ꝙ nõ negať ibi ſufficiẽtia hĩtus:ſ3 ſufficiẽtia me-
ritorꝫ:ſtare nõ põt.q̃ ſi nõ negať ſufficiẽtia meritorum ⁊
merita charitatis poſterioris que eſt ꝑfectior ſit maioris
efficacie q̃ merita charitatis p̊oris ⁊ iperfectioris:ↄñs eſt
ꝙ per ipſa3 ↄtigit maiorẽ ꝑfectionẽ charitatis ꝓmereri.
vñ ſi attẽdamus ad virtutẽ ꝓmerẽdi:que tãto maior eſt
ad ꝓmerẽdũ augmẽtũ charitat' q̃to a maiore charitate
ꝓcedit ĩueniemus ꝙ in poſitiõe ſua ĩcludũt ↄdictoria.ſ.
ꝙ charitas in aliq̃ gradu in ſtatu vie non põt augeri.⁊ tñ
ꝙ poſſit augeri p3 ex h̃ ꝙ merita que erãt maioris effica-
cie q̃ p̊ora:ab ipa pñt elici. ¶ Qđ aũt 6° rñdẽdo ad rõnẽ Ad 6m̃
Tho.ꝙ forme augmẽtabiles in ĩfinitũ nõ hñt ↄriũ.cui⁹
oppoſitũ videmus in charitate.ꝓp qđ videť eis ꝙ nõ poſ
ſit in ĩfinitũ augeri.q̃ nunq̃ eẽt maxia diſtãtia:nihil va-
let ſi ꝑdicta ĩtelligať. Charitas eni cui⁹ augmenti termi-
nus ꝑfigi nõ põt eſt charitas vie.ĩter quã ⁊ culpã vel cu-
piditatẽ nõ eſt diſtãtia maxima.q̃ ĩter charitatẽ pñe ⁊ ꝑ-
dicta eſt diſtãtia ĩcõparabilr maior.vñ iſta ratio ſi recte
ſup premiſſas veras fundeť pro nobis facit:ex q̃ charitas
in ſtatu vie nunq̃ põt habere quãtũcũq3 creſcat diſtãtiã
ſũmã vel maximã ad culpã vel cupiditate3 que ſunt ſibi
in rõne ↄrij.ſeqtur ꝙ in infinitũ in ſtatu vie poſſit auge-
ri. ¶ Qđ v̊o imponũt Tho.ibidẽ ꝙ ipſe ponit ſubiectu3
charitatis creſcere ipſa charitate creſcẽte:nõ eſt de inten-
tione Tho.⁊ mirũ eſt cũ hoc nõ ponat:q̃re ſibi volebant
h̃ ĩponere:niſi forte q̃ ipſu3 nõ intelligebãt.⁊ hoc reuera
in multis que loquũtur oñdũt. Dicit aũt Tho.nõ q̃dẽ ꝙ
creſcat eſſentia aĩe vel ei⁹ potẽtie (vt iſti putabãt ⁊ falſo)
ſed ꝙ creſcẽte charitate creſcat habilitas ipſi⁹ potẽtie vo
litiue ad maiorẽ charitatẽ ꝑcipienda3 que põt creſcere in
infinitũ.l3 eni capacitas aĩe ſit finita actu.tñ plus ⁊ plus
in infinitũ ampliari.ẜm ꝙ plus ⁊ plus recipit de partici-
patione diuine bonitatis.nunq̃ tñ erit ĩfinita.nec recipi-
et ꝑfectionẽ infinita3.ſicut patet ẽt in additione numeri
que põt procedere in infinitũ.nunq̃ tñ erit aliqs nume-
rus actu infinitus.q̃ potẽtia in additione numerorꝫ non
eſt vna vt dicit Cõmẽtator.iij.phyſicorꝫ.ſed ſemꝑ ex no- ↄ°.68.
ua additione efficiť alia potẽtia numero.vñ quelibet po
tentia põt exire in actũ.non tñ poteſt eſſe vt oẽs exeãt in
actũ.nã ſꝑ actu poſito addiť noua potẽtia que plus nõ in-

fuit. Sili modo intelligimus de habilitate ⁊ capacitate
ipſius aie. Sẽper. n. creſcẽte charitate aduenit noua capa/
citas vel habilitas reſpectu ãplioris pfectiõis pcipiende.

Articulus terti⁹ de hoc qd̃ Thomas
dicit. q. xxxiij. arti. vij. vbi
querit. vtrum correctio fraterna ſiue ſecreta
debeat pcedere denũciationẽ: Et in rñ. v. ar/
g¹¹ dicit. plato nõ eſt obediẽdũ ꝯ pceptũ di/
uinuꝫ. ſicut dr̃ Act. v. opꝫ magis obedire deo q̃ hoibus. ⁊
ideo qñ platus pcipit vt ſibi dicatur q̄ aliqs ſciuerit corri
gẽdũ. intelligẽdũ eſt pceptũ ſane ſaluo. ſ. ordine correctio
nis fraterne. ſiue preceptũ fiat vniuſr ad oẽs: ſiue ſpãliter
ad aliquẽ. Sꝫ ſi platus expſſe pciperet ꝯ hũc ordinẽ a do
mino inſtitutũ. ⁊ ipſe peccaret pcipiẽs ⁊ ei obediẽs. ſ. qua/
ſi ꝯ preceptũ diuinũ agẽs. vñ nõ eſſet ei obediẽdũ. qꝛ pre/
latus nõ eſt iudex occultoꝝ: ſed ſolus de⁹. vñ nõ hꝫ ptãtẽ
precipiẽdi aliqd de occultis niſi per aliqua indicia mani/
feſtentur: puta per infamiã vel aliqd tale. in quibus caſi/
bus põt platus precipe ſicut iudex ſecularis vel eccleſia/
ſticus exigere iuramẽtum de veritate dicenda.

i **Corruptoriũ.** Conſtat iſtud eſſe nimis ꝯriũ re
gulari obſeruãtie. ſm hoc enim
nunq̃ eſſet faciẽda ſecreta iqſitio niſi pmiſſa admonitio/
ne de precepto de correctiõe fraterna prius faciẽda ſm or/
2 dinẽ a deo ꝯſtitutũ. qd̃ mĩme fieri ꝯſueuit. ¶ Et iſtud ẽt
reputam⁹ falſum. qꝛ certũ eſt q̄ in oĩbus obediendũ eſt
precepto ſupioris: vbi pceptũ iferioris ipleri põt cũ prece
pto ſupioris. ſed h̃ eſt poſe in caſu ppoſito. g̃ ⁊c. Maior
pꝫ per ſe. minor declarat̃ ſic. Secreta denũtiatio facta p/
lato nõ tollit ordinẽ correctiõis inſtitutũ a dño. imo poſt
denũtiationẽ cõplete. itegre ⁊ pfecte fieri põt. Nõ eni h̃
pbibet vel aliq̃ mõ ipedit platũ rõne denũtiationis ſibi
facte. g̃ in hoc tñ obediẽdũ eſt plato. ¶ Itẽꝫ videt̃ q̄ ſi
3 nõ pcipiat platus denũtiãdũ tñ ſit ei. ꝯſtat. n. q̄ correctio
fraterna ⁊ ordo correctiõis ad lucrifactionẽ ⁊ correctionẽ
fratris ordinat̃. g̃ ⁊ illa via ⁊ oẽs vie tenẽde ſunt: que ma
gis ⁊ directi⁹ ⁊ pbabili⁹ pficiũt ad ei⁹ correctionẽ. Sꝫ de/
nũtiatio facta plato ẽt cũ correctiõe ſecreta magis pficit
ad fratris correctionẽ. ſ. peccãtis. q̃ correctio ſola. g̃ vr̃ po
tius ſm rõnẽ rectã: q̄ vtraqꝫ potius faciẽda ſit q̃ altera
4 tm̃. ¶ Pꝫ. eſto q̄ vtraqꝫ via ſimul ſuari nõ poſſet. qd̃ tñ
falſuꝫ videt̃. adhuc videt̃ q̄ magis eligẽda eſt facienda
peccãtis denuntiatio plato exñti bono ⁊ pio ⁊ diſcreto q̃
puata correctio. Ex quo. n. per hec duo nihil aliud intẽdit̃
q̃ peccãtis emẽdatio: illa via eſt magis eligẽda per quaꝫ
ſperat̃ ⁊ credit̃ magis poſſe corrigi ⁊ melius. Sed vt fre/
quẽtius hec eſt via denũtiatiõis. Correctio. n. peccãtis in
duob⁹ ꝯſiſtit. ſ. in cautela de futuro: ⁊ in pnia de pterito. p/
mũ eſt cautela. qꝛ ſine hac nõ põt eẽ pnia de pterito fru/
ctuoſa. vñ h̃ ordine pcipit̃ Eccĩ. xxi. Semel peccaſti: ne
adycias iteꝝ: ſed ẽt de p̃ſtinis depcare vt dimittant̃ tibi.
Sꝫ ꝯſtat q̄ ad cautelaꝫ futuroꝝ ſemp vel vt frequẽtius:
vbi pctm̃ iterari pt: plus põt plat⁹ q̃ ſubdit⁹ ſimplex. Ter
tio via denũtiatiõis ad hãc cautelã correctiõis fortior eſt
ac potẽtior. g̃ magis eligẽda. Silr ad aliã ptẽ correctiõis
que eſt pnia de pterito: plus vr̃ poſſe platus q̃ ſubditus.
Duo. n. ſũt per que maxime iducit̃ peccator ad pniam. ſ.
pmiſſio ⁊ cõminatio. ad quoꝝ vtrũqꝫ violẽtior ⁊ ſufficiẽ
tior dꝫ eſſe platus q̃ ſubdit⁹: ſiue fuerit cõminatio ſiue p/
miſſio de tpalibus ſiue de eternis. ergo via denũtiationis
eſt efficacior ad fraternã correctionẽ. ergo magis eligen/
5 da. ¶ Rõnes q̃s inſinuat pro ꝯfirmatiõe poſitionis nõ
valẽt. ¶ Prima eſt q̄ eſt ꝯ pceptũ diuinũ denũtiare pre
lato pctm̃ fratris occultũ. niſi prius facta correctione ſꝫ or
dinẽ a dño ꝯſtitutũ. Et prelato pcipiẽti aliqd ꝯ preceptuꝫ
diuinũ nõ eſt obediẽdũ. iuxta illud Actu. v. obedire ma/
gis ⁊c. ¶ Ad hoc dicim⁹ q̄ ſaluator qñ pcipit correctionẽ
fraternã ⁊ ordinẽ eius: nõ prohibet fieri denũtiationẽ ſe/
cretã plato. Qñ. n. dr̃: dic eccl̃ie. hoc dr̃ de accuſatione ſub
teſtib⁹ q in 2ᵃ correctiõe adhibiti ſũt. Vñ ꝯſtat q̄ ſaluator
explicite nõ pbibet eã fieri nec iplicite. ⁊ ex ꝯñti qꝛ denũ/
tiatio ⁊ correctio ãbe pñt fieri. ⁊ neutra p alterã ipediri vñ
q̄ plat⁹ exigẽs hꝫ denũtiationẽ p pceptũ: nihil pcipit ꝯ p/
ceptũ diuinũ: ſic ipſe ſupponit. ¶ 2ᵃ rõ quã ponit ẽ talis. 6
platus nõ eſt iudex occultoꝝ: ſꝫ ſolus deus. vñ nõ hꝫ pote
ſtatẽ pcipiẽdi de occultis. ⁊ ſi pcipiat nõ eſt obediẽdum.
¶ Ad h̃ dicimus q̄ plat⁹ exigẽs denuntiationẽ de occul
tis: nõ itẽdit circa denũtiationes pcedere per viã iudicij.
put iudex. ſ. puniẽdo ⁊ ꝯdẽnando. qꝛ pp vocẽ vnius nul/
lus põt iudicialiter cõdẽnari. Deut. xvij. ⁊ xix. ſed intẽdit
procedere vt pater ⁊ paſtor ⁊ medicus curãdo vt põt. ⁊ p/
ſeruãdo ſicut valet ſine fame leſiõe: ⁊ ſiniſtre opiniõis oc
caſione. Fame. n. leſio ⁊ ſiniſtre opinionis occaſio vergũt
in penã publicã. ⁊ non debent infligi pro occultis.

Reſpõſio ad hec ſm Tho. Qui dicta Tho. in ſolu
tione huius qõnis: ⁊ in rñſione ad arg. in/
ſpicit ⁊ diligẽter ꝯſiderauerit: qñ. ſ. faciẽda eſt denũtiatio Ad 1ᵐ
⁊ correctio pbabita ⁊ qñ nõ. ⁊ in quo caſu. ⁊ in quo nõ: q̄ Ad 2ᵐ
nihil ꝯtra ipſuꝫ faciũt oĩa que iſti garrẽdo adducũt itel/ Ad 3ᵐ
ligẽt euidẽter. vñ ne ſemp ſingulis vbis per ſingula rñdea Ad 4ᵐ
tur: applicatio rñſionis ad pñs per ſingula pretereat̃. Ta
men qd̃ ad huiuſmodi declarationẽ dicit idẽ Thomas ſu
per. iiij. ſentẽ. diſtin. xix. q. ij. vbi agit̃ de correctione fra/
terna attẽdat̃. vbi ſic dicit. In peccatis denũtiãdis conſi/
derãdũ eſt: vtrũ peccatũ ſit omnino occultũ: aut ad noti/
tiam alioꝝ deuenerit aut in prõptu ſit vt eueniat. Si eni
peccatũ iam ad alioꝝ notitiã deuenit: tũc debet denũtia/
ri illi qui habet poteſtatẽ corripiẽdi. vt qui ſcãdaliçati ſũt
de culpa edificẽtur de pena. Si aũt nõdũ in publicũ de/
uenerit: ſed eſt in via deueniẽdi. tũc aut denũtianduꝫ eſt
vt ſcãdalo futuro occurratur. Si autẽ ſit oĩno occultum:
tunc cõſiderãdũ eſt vtrũ emendatio peccantis expectari
poſſit pbabiliter aut nõ. qd̃ quideꝫ facile aduerti poterit
ſi ꝯſideretur: vtrũ aliqs ex electione aut paſſiõe peccaue
rit: ſiue ex malitia vel infirmitate qd̃ idem eſt. qd̃ perpẽdi
põt ex ꝯditione peccãtis ⁊ ex iteratione. qꝛ ſi aliqs frequẽ
ter ⁊ quaſi icorrigibiliter ⁊ ſine freno i peccatũ eſt. lapſus:
ſignum eſt q̄ ex malitia vel electione peccat: ⁊ nõ facile
emendat̃. Si autẽ ſemel occaſione peccãdi ablata in pec
catuꝫ ruit: ⁊ poſtea verecũdiã ⁊ triſtitiã de peccato oſten/
dit: ſignũ eſt q̄ ſit peccatũ ex paſſione vel infirmitate. Si
ergo emẽdatio ſperet̃: debet admonitio pcedere: ⁊ denun
tiatio differri quouſq̃ videat̃ quãtũ emẽdetur peccator:
niſi forte imineret occaſio ſiĩis ruẽdi in peccatũ: quã de/
clinare nõ vellet admonitus. tũc eniꝫ deberet prelato de/
nũtiari ne in precipitiũ iret. Si autẽ nõ ſperetur emẽda/
tio: tũc ꝯſiderandũ eſt an ideꝫ peccatũ ſit infectiuuꝫ alio/
ruꝫ: ſicut hereſis vel fornicatio: vel aliud huiuſmodi. vel
etiã cedat in aliqd̃ dãnũ alterius: ſicut furtũ. homicidiuꝫ
⁊ huiuſmodi. Si eni nõ cadit in dãnũ alterius. nec ſit in/
fectiuũ alterius. tũc poteſt denũtiatio differri quouſq̃ vi
deatur admonitiõis effectus pcipue ſi emendationẽ pro/
mittit. Si autẽ ſit infectiuũ alioꝝ: debet denũtiari prela/
to vt gregi ſuo caueat. vñ rõnes iſtoruꝫ non plus probant
nec pbare poſſunt: niſi q̄ in aliqbus caſibus denũtiatio
poteſt fieri plato: nõ prehabita correctione ſecreta. quod
ꝯcedit Tho. vt patet ex dictis. ¶ Qd̃ aũt dicũt ad pmã Ad 5ᵐ
rationẽ Tho. q̄ ſaluator nõ prohibet facere denũtiatio/
nem ſecretã prelato: verũ eſt ordine debito. Iſte autẽ or/
do vt in caſu prout dictũ eſt primo corripiat̃, deinde ſi ſe

non

nõ correxerit prelato:nõ inquã in iudicio preſidenti.quia
hoc eſt dicere eccleſie:ſed ſecretius extra iudiciũ exiſtẽti.
⁊ ſic dicere prelato nõ eſt niſi dicere quaſi perſone priua
te:que poteſt ꝓdeſſe ⁊ nõ obeſſe. qꝛ nullus poteſt magis
ꝓdeſſe ꝙ̃ prelatus.qui tñ ſi admonitus neglexerit corrigi
alijs per quos cõuincendus eſt ſi negauerit debet oſtẽdi.
Iſte ordo declaratur in regula beati Auguſtini.vbi p̃mo
docet admonitionẽ fieri ꝙ̃ peccatũ prelato oſtendi. etiã
vbi prelatus nõ intendit ꝓcedere per viã iudicij.punien
do publice ⁊ cõdẽnando:ſed tanꝙ̃ paſtor ⁊ medicus pro
cura adhibẽda ſecretius admonẽdo.vnde ipſe ait.Prius
prelato debet oſtẽdi vtiqꝫ poſt admonitionẽ:vt ſecretius
Ad 6ᵐ correctus nõ innoteſcat ceteris.¶ Ex quo patet ꝙ hoc qͦd
dicunt ad ſcḋam rõnẽ nihil valet.qꝛ ſm̃ preceptũ ſalua
toris ſatagere debemus peccatũ fratris in caſu curare ſo
la ſecreta admonitiõe ſi eſt poſſe.⁊ h̃ p̃ceptũ de correctio
Ioã.13. ne fraterna videt̃ ꝓceſſiſſe ex nimia chriſti dulcedĩe:qui
cũ dilexiſſet ſuos in finẽ dilexit eos.quoꝝ cõſcientiã cura
re vult ſine oĩ fame leſione in caſu.⁊ qñ hoc fuerit poſſe.

ARticulus Quartus.De hoc qͦd Thomas.q.ciiij.ar.v.diſputat.
Ad p̃ᵐ vtrum ſubditi teneant̃ in omnibus obedire
Ad 2ᵐ prelatis ⁊ ſuperioribus ſuis.Et in reſponſiõe
Ad 3ᵐ p̃ncipali dicit.Ita mens eſt ſui iuris.⁊ ideo
Ad 4ᵐ ſm̃ ea que pertinent ad interiorem motum voluntatis:
homo nõ tenetur homini obedire:ſꝫ ſoli deo.tenetur autẽ
homo homini in his que per corpora exteriꝰ ſunt agẽda.

1 Corruptorium. Iſtud videtur nobis falſum.
Conſtat enim ꝙ eadem rõne
⁊ intentione qua tenetur qs ad aliquem actum:tenet̃ ad
omnia antecedentia ſine quibus actus impleri nõ põt:vt
ſi teneor intereſſe matutinis in choro:teneor ſurgere de le
cto ⁊ ire ad eccleſiam.ergo cũ actus corporales in quibus
tenentur ſubditi obedire prelatis:perfici nõ poſſunt ſine
imperio voluntatis:reſtat ꝙ vna ⁊ eadem intentione te
2 nentur ſubditi ad vtrunqꝫ.Ex hoc arguitur vlterius.Si
ſubditi tenent̃ obedire prelatis in actu corꝑali exterius:⁊
in motu volũtatis qñ cõiuncti ſunt:multo fortius tenent̃
obedire in ſolo motu voluntatis ſi ſingulariter precipiat̃.
3 eodem modo arguit̃ de motu cognitionis:ſi prelatus pre
ciperet ſubditis deliberare ſuper aliquo negocio qd foret
agẽdũ.vel de aliquo dubio caſu quid eſſet reſpondendũ
eſtimo ꝙ nullus diceret ſubditos nõ teneri deliberare:vt
poſt ſecũ caute ꝓcederent ⁊ ſane rñderent.Si ergo ſubdi
ti tenent̃ prelato in actu deliberationis vbi ſubſequitur
operatio ⁊ reſpõſio:ꝓbabile eſt ꝙ ſimilr̃ tenerent̃:ſi ſola
deliberatio eis preciperet̃.Et iõ religioſius ⁊ verius videt̃
tur nobiſcũ ſentire:qui dicũt ꝙ per hoc intelligit̃ in oĩbꝰ
actibus:vt patet in exemplo.ſi etiam prelatus impoſſibile
preciperet:ſaltem voluntate ⁊ deſiderio:tenetur obedire
ſubditus.ſicut in ſcḋo libro dialogorũ ſcribit Gregorius
de quodã coruo.cui beatus Benedictus precepit vt panẽ
veneno intinctũ portaret in loco vbi a nemine reperiretur.
Coruus inquit aperto ore expanſis alis circa panẽ cepit diſ
currere atqꝫ crocitare:ac ſi aperte diceret:⁊ ſe obedire vel
le:⁊ iuſſa implere nõ poſſe.¶ Itẽ hoc videt̃ ꝯſonũ doctri
ne apoſtolice.Dicit eniꝫ Apoſtolus ad Ephes̃.vi.Serui
obedite dñis carnalibus cũ timore ⁊ tremore in ſimplici
tate cordis veſtri.Glo.vt ſicut oſtẽditis extra:ſic ſit in vo
luntate veſtra.Uñ ibidẽ ſubdit Apoſtolus.Nõ ad oculũ
ſeruientes:ſed ſicut ſerui chriſti cũ bona volũtate ſeruien
tes dño:nõ ſicut hoĩbus.Hoc vͦo qͦd obijcit ꝙ rõ ſui iuris
eſt:nõ cogit.Sicut enim ipſa eſt iuris ꝓprij.ita in hoĩe li
bero corpus totalr̃ ꝑtinet ad iudicium rõnis.⁊ ſicut ratio
per votũ obedientie põt dare ius alteri qͦd hẽt in corpus,
ita etiam ius qͦd habet ratione ſuiipſius.

Reſponſio ad hec ſm̃ Thomã.Si dicta Thome
in hac parte intellexiſſent:ipſimet iſta
vba inania reputaſſent. Ubi eniꝫ dic̃ ꝙ mẽs eſt ſui iuris:
intendit ꝙ ⁊ ſi in corpore hõ hoĩ iure polytico ac ciuili do
minet̃.ipſa tñ mẽs huiuſmodi ſeruituti nõ ſubſternitur.
qͦd declarat per vbũ Senece li.iij.de bñficijs.Errat ſi qs
exiſtimet ſeruitutẽ in toto hoĩe deſcendere.pars eius me
lior excepta eſt.corpa obnoxia ſunt ⁊ aſtricta dominijs.
Ecce manifeſtũ eſt ꝙ loquit̃ ibi de ſeruitute ⁊ ſubiectio
ne ciuili qua ſerui dñis ſubijciuntur:vt filij parentibꝰ.qui
bus nõ tenẽtur obedire niſi quantũ ad ea que per corpus
ſunt exteriꝰ agẽda.que.ſ.per vires corꝑales exequunt̃.lꝫ
a motu volũtatis iterioris impent̃.vñ tã ipſa opa ꝙ̃ mo
tus volũtatis interiores ordinati ad ipſa ad corpus ꝑtinẽt
⁊ ad ea que per corpus ſunt agẽda. Sicut eniꝫ ambulare
⁊ fodere ꝑtinẽt ad ea que per corpus ſunt agẽda:ſilr̃ ⁊ vel
le ambulare ⁊ fodere ad idẽ ꝑtinere dicũtur:nõ qꝛ actus
exteriores a volũtate eliciant̃:ſed qꝛ ab ipſa imperãtur.
vñ qui tenetur ad huiuſmodi actus exteriores obedire.
vbi grã fodere vel ambulare.tenet̃ hoc idem velle. ⁊ iõ
ſerui qñ nolũt facere p̃ceptũ dñi ſui:puniunt̃ ciuiliter ab
eiſdẽ.Ex his pꝫ ad obiecta rñſio.¶ Ad p̃ᵐ enim dõm(vt Ad p̃ᵐ
dictũ eſt)ꝙ qui tenet̃ ad actũ exteriorẽ:tenet̃ ad actũ vo
lũtatis interiorẽ ⁊ illũ actũ a viribꝰ inferioribꝰ elici p̃ci
pientẽ:ſed ex hoc nõ ſequit̃ ꝙ teneat̃ ad actus interiores
ſimplr̃:put nitunt̃ ꝯcludere ex h̃ in arg.ij. Nõ eniꝫ ſeqt̃.
ꝙ ſi tenet̃ aliqs fodere vel velle fodere. ꝙ ꝓpter hoc te Ad 2ᵐ
neat̃ ſimplr̃ velle qcqd ille vult cui in hoc tenet̃.vbi grã.
Si dñs p̃cipet ſeruo qui ſibi tenet̃ in foſſura hũ ſeqt̃ ꝙ te
net̃ ſibi velle fodere:ſi tñ p̃cipiat ſibi ꝙ velit ipꝫ regẽ eſſe
in hiſpania:nunqd in hoc tenet̃ ei obedire:friuolum eſt.
¶ Ad 3ᵐ dõm.ꝙ actꝰ cognitiõis per quos regulat̃ homo Ad 3ᵐ
ꝙ̃tũ ad actꝰ exteriores.in qbꝰ tenet̃ hõ alicui ſupiori ſũt
eiuſdẽ rõnis cũ actibꝰ volũtatis a qbꝰ eedẽ opationes im
perant̃.vñ ſicut tenet̃ ad actũ volũtatis hꝫ opa p̃cipiẽtẽ:
ita tenet̃ ad actũ cognitiõis eadẽ dirigẽtẽ.vñ ſicut tenent̃
velle opari:ita tenent̃ deliberare de ope.ſiue opꝰ ꝑtineat
ad factionẽ:cuiuſmodi ſũt fodere ⁊ edificare.vel ad actio
nẽ:cuiuſmodi ſunt ꝯſulere ⁊ rñdere.¶ Ex his tñ nõ ſeqt̃
ꝙ ſimplr̃ teneant̃ aliq ſuis ſupioribꝰ in actibꝰ cognitiõis
obedire.Si eniꝫ rex p̃cipet ꝯſiliario ſuo ſibi ſubdito nun
qd qꝛ tenet̃ cogitare de rñſionibꝰ vel ꝯſilio ſibi dando:te
net̃ cogitare ſimplr̃ qcqd ipſe vult.vbi grã.nũqd per hoc
ad eiꝰ impiũ hꝫ cogitare de muſicis vel geometricis. vel
eẽ huiꝰ vel illiꝰ opiniõis:ꝯſtat ꝙ hec friuola ſunt. ¶ Qͦd
tandẽ dicũt de religioſis.ꝙ debẽt ſimplr̃ in oĩbꝰ obedire
ſaltẽ volũtate ſi facultas iplẽdi deſit.Sciẽdũ ꝙ h̃ ſic hẽt
itelligi.ꝙ ꝙ̃tũ ad ea ſolũ tenent̃ obedire religioſi que ꝑti
nẽt ad regularẽ obſeruãtiã:ad quã ſe voto ꝓfeſſiõis obli
gauerũt.Si aũt ⁊ in alijs obedire voluerint:hoc pertinet
ad cumulũ ꝑfectiõis:dũ tñ illa nõ ſint ꝯtra deũ vel ꝓfeſ
ſionẽ ſuã.Nec tñ tenent̃ ad motꝰ ſiſtẽtes iteriꝰ in mẽte:
ſimplr̃ loquẽdo obedire.vbi grã.ſi ꝓlatus p̃cipiat mihi ꝙ
ſentiã ſic vel ſic in tali opiniõe:vel ꝙ diligã plus vel minꝰ
in tali loco vel tali.vel talẽ hoĩem vel talẽ.diligere plus
vel minꝰ,put ipſe facit.nec quo ad huiuſmodi actus co
gnitiõis vel volũtatis tenet̃ hõ aliqͦ ſupiori obtemꝑare.

ARticulus Quintus.De hoc qͦd Thomas dicit.q.cx.arti.iiij.vbi
querit.vtruꝫ omne mendacium ſit mortale
peccatuꝫ.in reſponſione.iij.argumẽti.ꝙ qui
dam dicũt ꝙ omne mendacium ſit mortale
pctm̃ in viris ꝑfectis.Sed hoc nõ eſt rõnabiliter dictuꝫ.
nulla enim circũſtantia aggrauat peccatũ in infinitũ niſi

que tranſfert in aliaz ſpēm. circūſtantia aūt perſone non tranſfert in aliam ſpēm: niſi forte rōne alicuius annexi. puta ſi ſit cōtra votuz ipſius. qđ nō pōt dici de mendacio officioſo vel iocoſo. ⁊ ideo mendacium officioſum vel iocoſum nō eſt peccatum mortale in viris perfectis: niſi forte ratione ſcandali.

Corruptorium.

Iſtud qđ dicit de mendacio officioſo vel iocoſo in viris ꝑfectis: videt̃ falſuz ⁊ cōtra Aug^m in lib° de mēdacio. cap.
1 x. Aut inquit nō eſt credenduz bonis: aut eſt credendum illis quos credimus aliqñ mentiri. aut nō eſt credendum bonos aliqñ mentiri. Horū triū ꝑmū eſt pernitioſuz. ſcōꝫ ſtultū. Reſtat ergo vt nunꝗ̄ mentiant̃ boni. hec eſt ratio ⁊ illatio Aug^{ni}. Ex cōcluſione aūt Aug^{ni} arguit̃ ſic. Boni exiſtentes boni nunꝗ̄ mentiunt̃. ergo mendacium ꝑimit bonitatē: ſed nō perimit bonitatē niſi qꝛ eſt peccatū mortale. ergo mendacium eſt mortale peccatū. Nec ferat̃ inſtantia in mendacijs iocoſis. qꝛ dicit Aug° lib. ꝑ. ſnfaruz. Ioci nunꝗ̄ ſunt pura mendacia. habent eniꝫ euidentiſſimam ex pronuntiatione atqꝫ loquentis affectu figurationem aīam nequā̄ fallentis.
2 ¶ P. ſi nō eſt pctm̄ mortale mentiri officioſe. ergo nō eſt peccatū mortale mētiri pro ſalute animarum. qꝛ hoc eſt ſumme officioſum. Ex quo ſequit̃ ꝙ nō eſt mortale mentiri in predicatione fidei ⁊ morum. qꝛ ibi eſt maxime ſalus animaruꝫ. Ex quo ſequitur ꝙ ſtultū eſt credere: etiam predicatoribus mentientibus. ⁊ ſi hoc ſtultū eſt ſemper credere. eſt licituꝫ ⁊ non credere. qꝛ fides nō eſt vt plurimū niſi per auditū ꝑdicationis. ergo a ꝑmo ſi nō eſt peccatū mortale viris perfectis mentiri officioſe: nō eſt peccatū mortale nō credere: imo eſt ſtultiſſimū credere. hoc falſiſſimum eſt. ergo ⁊ ꝑmum.
¶ Argumēta quibus innitit̃ facile poſſunt ſolui. Primū
3 ponitur pro obiectione in cōtrariuꝫ. ⁊ eſt tale. Sicut dicit
ps. 5. glo. ſuper illud ps. Perdes omnes qui loquunt̃ mendacium. Duo ſunt genera mendacioꝝ: que nō ſunt ſine culpa: ſed nō cum magna: cū aut iocando aut cōſulendo proximo mentimur. ſed omne peccatū mortale hēt grauem aut magnā culpā. ergo mendaciū iocoſuꝫ ⁊ officioſuꝫ nō ſunt peccata mortalia. ¶ Dicendum ꝙ omne pctm̄ mortale abſolute loquendo eſt culpa grauis ⁊ grandis. ⁊ hoc mō. ſ. abſolute loquendo eſt culpa grauis mendaciuꝫ officioſuꝫ ad minus viris ꝑfectis. loquēdo tñ per compatiōnē ad grauiorē culpā: tā in canone ꝗ̄ in ſcripturis ſanctorum. pctm̄ mortale minus graue dicit̃ nō grandis culpa. ſicut Prouer. vi. dicit̃ de furto per cōparationē ad adulteriū. Nō eſt grādis culpa cū qs furatus fuerit. Glo. interlinearis. Nō eſt grandis culpa per cōpatione adulterij. Et glo. marḡalis. Furtū nō ex ſe: ſꝫ ex cōpatione maioris peccati. i. adulterij nō grandis culpe eſt. Sicut de Hieruſalē grauius peccante per ꝑphetā dicitur Ezech. xvi. Iuſtificata eſt Sodoma ex te. hec ſunt v̄ba glo. Et hoc mō dicitur in predicta glo. Aug^{ni} ſuper ps. ꝙ nō eſt magna culpa proximo cōſulendo mentiri. Et ꝙ ita intelligat patet per eundem in lib° de mendacio obſtetricuꝫ. Pro mendacio ſuo inquit dicunt eas approbatas ⁊ remuneratas a deo. Qui enim cā nocendi cōſueuit mentiri: multū profecit ſi iam conſulendi cā mentiat̃. nam in ſcripturis ipſis iuſtificata Sodoma dicit̃ in comparatione ſcelerati populi Iſrael.
¶ Scđa ratio quā īſinuat eſt talis. ⁊ hāc ponit in ꝑncipa
4 li reſponſione: proprie peccatū mortale repugnat charitati. vñ ſi finis intentus in mendacio nō ſit contrarius charitati. nec mendaciū ſm hanc rōnē erit peccatū mortale. ſicut apparet in mendacio iocoſo ⁊ officioſo. in quoꝝ primo itendit̃ leuis delectatio. ⁊ in alio ꝓximi vtilitas. R° in mendacio officioſo bene poteſt attēdi vtilitas alicuius ſingularis perſone vel aliquaꝝ. Inde tamen ſequit̃ ſubuerſio ⁊ impedimētū fidei ⁊ auctoritatis doctrine catholice. ⁊ hoc in multo pluribus. maxime ſi viri perfecti mentiuntur: vt oſtenſum eſt. Qđ aūt impedit vel ſubuertit fideꝫ: impedit vel ſubuertit charitatē. ¶ Tertia ratio quā 5
inſinuat: eſt talis. Nulla circūſtantia aggrauat peccatum in infinitū niſi que tranſfert in aliam ſpēm. Circūſtantia autem perſone nō tranſfert in aliam ſpeciem. igitur ⁊c̃. ¶ Ad hoc dicendū eſt ꝑmo interimendo maiorem. Circūſtantia enim ꝑſone aggrauat in infinitū peccatuꝫ. i. qđ eſt veniale ſm genus facit mortale. Conſtat enim ꝙ infirmitas. imperitia. malitia ſunt cōditiones perſone. ⁊ tamē aliqđ genus peccati qđ eſt veniale rōne infirmitatis vel imperitie fit mortale ꝓpter malitiā: ſicut dicit Aug° libro lxxxiij. queſtionū. q. xxvi. Quiſquis inquit nouit quid ſit virtus ⁊ ſapiētia dei: pōt eſtimare que ſint venialia peccata. Et quiſquis nouit que ſit bonitas dei: pōt eſtimare qb^s peccatis pena debeatur eterna ⁊ hic ⁊ in futuro ſeculo.
¶ Item videmus ꝙ carnalis copula ſolutis eſt mortale 6
peccatum. cōiugatis autē vel nō eſt peccatū: vel eſt peccatum veniale. ergo idē actus vel aggrauat̃ vel alleuiat̃ in infinitū ꝓpter cōiugium vel abſolutionē a coniugio. que tamen nō ſunt niſi circūſtantie perſone. ¶ Item ſi quis habet conſcientiam erroneā de peccato veniali ꝙ ſit mortale. ⁊ tamen cū tali cōſcientia illud cōmittit: peccat mortaliter. ⁊ tamen cōſcientia erronea ſiue error conſcientie eſt cōditio ſiue circūſtatia perſone. ¶ Ad argumentum v̄o dicimus. ꝙ omnibus modis vna ꝑmiſſarum eſt falſa. Aliqui enim dicunt ꝙ veniale ⁊ mortale ſint differentie eſſentiales peccati diuidentes peccatum ſm genus ⁊ ſm ſpeciem. ⁊ ſm iſtos eſt maior vera. ſ. ꝙ nihil aggrauat in infinitū niſi qđ tranſfert in aliam ſpēm. ⁊ minor eſt falſa. ꝙ circūſtantie perſone non aggrauant in infinitum. Alij dicunt ꝙ veniale ⁊ mortale ſunt differentie accidentales actuū ⁊ peccatorum. ſicut album ⁊ nigruꝫ corporis. ⁊ ſm illos maior eſt falſa ⁊ minor vera.

Reſponſio

ad hec ſm T. homā. Si mendacium aliqđ nō habet rationem peccati mortalis: eo ꝙ nō eſt cōtra dilectionē dei. cuiuſmodi eſt illud qđ fit in doctrina religionis. Nec etiam cōtra dilectionē ꝓximi: ſicut illud qđ in detrimētū iuſtitie v̄git vel in peruerſionem iudicij ordinatur: ſicut cum quis in loco iudicij mendacium dicit. vel al̃s in nocumentuꝫ ꝓximi. Manifeſtum eſt ꝙ nec viris perfectis poterit huiuſmodi mēdacium fieri mortale: niſi fuerit contra eoꝝ votum. Per accidens v̄o poteſt eis mortale fieri ſicut ⁊ alijs. ſ. ratione ſcandali. vel ſi credant huiuſmodi mendacium mortale peccatum eſſe: ſtante eniꝫ iſta opinione nō poterunt mentiri ſine peccato mortali. vnde qui ſunt huius opinionis: neceſſe habent huiuſmodi mendacium tanꝗ̄ peccatum mortale vitare. ¶ Ad ꝑ^m in cōtrariū dōm. ꝙ Aug° facit illam deductionē inueſtigando. nec intendit illaꝫ concluſionē aſſerere. ſ. vt nunꝗ̄ mentiant̃ boni. qđ patet ex littera immediate ſequēti. Cōſequenter enim ait ſic. Iſta queſtio eſt ex vtraqꝫ parte cōſiderata ⁊ tractata nō facile ferenda ſententia eſt. Ecce iſti adducētes Aug^m pro ſe manifeſte faciunt cōtra eum: aſſerentes pro certo qđ ipſe relinquit ſub dubio. Cōcluſio tamen illa ꝙ boni nunꝗ̄ mētiant̃: ſic poteſt intelligi: ſcilicet ꝙ boni nunꝗ̄ mentiunt̃ inquantū boni. qꝛ qđcunqꝫ mendaciū etiā officioſuꝫ vel iocoſuꝫ: cū habeat rōnē peccati: lꝫ venialis: defectus qdā eſt bonitatis. vel qꝛ boni manentes boni nunꝗ̄ mentiuntur peccato pernitioſo. ¶ Ad 2^m dicendum. ꝙ conſequētia nulla eſt. ſi peccatum mortale non eſt mentiri officioſe: ergo non eſt peccatum mortale mentiri officioſe pro

ſalute aīaꝝ in predicatione fidei ꝛ moꝝ. huiuſmodi eniꝫ
mendaciū in pdicatione fidei ꝛ moꝝ eſt mēdaciū pniti-
oſuꝫ. nec vllo mō dici poterit petrū officioſuꝫ: cum ſit con-
tra charitatem dei. fidem ꝛ bonos mores eneruans. vnde
ꝛ habet rōnē peccati mortalis. ꝛ per ꝯñs pniſioſuꝫ foret:
etiā ſi fieret pro ſalute aīaꝝ infinitaꝝ. Preter hoc ipſi ſup
ponunt falſum. ꝙ videlꝫ huiuſmodi mēdaciū poſſit face
re ad ſalutē aīaꝝ: ſicut mēdaciū officioſuꝫ facit ad ꝯſerua
tionē reꝝ temporaliū. qḋ falſuꝫ eſt. qꝛ per mendaciū offi-
cioſum pōt qñqꝫ hō liberari a morte ꝛ ab alijs malis hu-
iuſmodi. ſed per mēdaciū in doctrina nō pōt hō liberari
a morte eterna: ſed magis pcipitari in illam. vñ huiuſmo
di mendaciū pro ſalute aīaꝝ fieri nō pōt. Si eniꝫ quo ad
aliqd poſſet huiuſmodi mendaciū fingi qḋ pdeſſet: incō-
Ad 3m parabiliter tamen plus obeſſet. vñ ſemp ſimplr pniſioſuꝫ
foret. vñ manifeſtū eſt ꝙ iſta ratio nulla eſt. ¶ Qḋ dicūt
tertio ad pmā rōnē Thome. ꝙ abſolute loquendo omne
peccatū mortale eſt culpa grandis. ꝛ hoc mō mendaciuꝫ
officioſuꝫ eſt culpa grauis viris pfectis. hoc patet nō eſſe
veꝝ. Et qḋ adducunt de hoc. ꝙ vnū peccatū mortale dr
minus graue ꝙ̄ aliud: cōcedendū eſt. Qḋ aūt inferunt. ꝙ
peccatū officioſuꝫ obſtetricuꝫ hoc mō dicit minus graue
peccatū ſm Augm. ſalua pace eoꝝ nō eſt veꝝ. verūtñ Au-
guſtinus intendit ibi pbare. ꝙ ex hoc ꝙ illud mendaciuꝫ
nō fuit reprehenſuꝫ: ſicut nec quedā alia mēdacia in lege
veteri. cōcludi nō pōt ꝙ huiuſmodi mendacia eſſent lau-
dabilia: ꝛ rōnem boni haberent. Qḋ pbat per huiuſmodi
modū loquēdi in ſcriptura. Juſtificata eſt Sodoma ꝛc.
Unde ſubdit paꝝ infra. Si vitam moreſqꝫ ſanctoꝝ: ꝛ fa
cta ꝛ dicta cōſideres: nihil tale pferri pōt qḋ ad imitatio
nē puocet mentiēdi. Ex hac littera patet. ꝙ ipſe intendit
oſtēdere. ꝙ mēdaciū nō hēat rōnē boni: in quo debeam9
ſanctos imitari. ex hoc tñ nō ſequit ꝙ ſit tātū malum ꝙ
Ad 4m faciat peccatū mortale: ſicut patet intuenti. ¶ Qḋ dicūt
quarto ad ſcḋam rōnē Thome. ꝙ in mēdacio officioſo:
lꝫ ſit aliqua vtilitas temporalis alicui9 pſone ſingularis.
tñ inde ſequit ſubuerſio ꝛ impedimētū fidei: manifeſtuꝫ
eſt ꝙ nō dicunt veꝝ. Mendaciū enim ad qḋ hec ſequun
tur nō eſt officioſuꝫ: ſed pniſioſum. vñ ſi viri pfecti men-
tiantur pro aliquo cōmodo temporali aliquo mendacio:
ꝙ rōne ſui vel ſcandali ſupradicta conſequat. manifeſtū
eſt ꝙ mortaliter peccant. ſed hec nō ꝯſequuntur ad men-
daciū viri pfecti rōne ipſius mēdacij: niſi fuerit in doctri
na. nec rōne ſcandali vbi nullū cōtingit. qḋ fieri pōt quan
do occulte cōmittit. ꝛ ſic qḋ ad alioꝝ notitiā nullo modo
vel de nō facili poterit deuenire. vel in aliquo caſu conſi-
Ad 5m mili vbi ratio ſcandali locū nō habeat. ¶ Qḋ dicut quin
to ad tertiā rōnē Thome: cōcluſionē pmo fore interimen
daꝫ. manifeſtū eſt ꝙ dicunt cōtra artē ꝛ ordinē reſpondē
di. Primo eniꝫ eſſet illatio impediēda. vel aliqua pmiſſa-
rum interimēda. Jpſam ēt ꝯcluſionē nō interimunt ſm
ꝙ infert ex premiſſis. qḋ pꝫ. qꝛ nulla ꝯditio pſone auget
peccatū in infinituꝫ: niſi fuerit talis que poſſit transferre
vel transferat actū in aliā ſpēm: cuiuſmodi nō eſt circun-
ſtantia pſone: de qua intendit in ppoſitione minore. qm̄
ſtatus viri perfecti de quo intendit: nō transfert actū illū
qui de ſe eſt peccatū veniale in aliā ſpēm. vt. ſ. ſit mortale
niſi fuerit ꝯtra ſuū votū: vt dictū eſt. ¶ Quod ergo dicit
pmo. ꝙ malitia. imperitia vel infirmitas ſunt ꝯditiones
pſone. qḋ veꝝ eſt. ſed manifeſtū eſt ꝙ faciunt in aliā ſpe-
ciem tranſire. vñ nō ſolū qḋ fit ex imperitia vel infirmi-
tate: eſt peccatū veniale: ſed etiā illud qḋ de ſe eſt indiffe-
rens ſi ex malitia fiat in aliaꝫ ſpeciem transfert. ꝛ eſt mor
tale: ſicut frangere feſtucā ex malitia vel ex ꝯtemptu dei.
Auctoritas vō quā adducūt: nihil facit pro eis. nec eſt ad

ppoſitum. qꝛ enim viri a deo illuſtrati poſſunt diſcernere
inter peccata venialia ꝛ mortalia predicta: nulli dubium
put dicit auctoritas. ſed qḋ ad Thomā. ¶ Qḋ vō dicunt Ad 6m
ſexto. ꝙ̄ ſtatus cōiugati ꝛ ſoluti pertinent ad cōditionem
perſone: veꝝ eſt. ſed nō eſt minus manifeſtū qn ſint con-
ditiones facientes actū tranſire de vna ſpecie in aliam. ꝛ
ideo inſtantia illa ſicuti precedens nulla eſt. ¶ Eodē mō Ad 7m
dicendum eſt de inſtantia tertia. Cōſcientia eniꝫ erronea
eſt circūſtantia faciens actum tranſire in aliā ſpēm. vnde
nec iſta inſtantia aliqd valet. ¶ Quarta vō inſtantia de
ſtatu innocentie ꝛ nāe lapſe: que dicuntur circūſtantie vel
cōditiones pſone: nō eſt multum ad ppoſitū. Siue enim
in ſtatu nature cōdite in innocētia poſſent fuiſſe peccata
venialia ſiue nō: nullo mō potuit ibi poni peccatū morta
le niſi auerteret a fine. vñ ſi aliquis actus hic nō auertat a
fine: qui tamen ibi auertiſſet. manifeſtū eſt ꝙ ratione hu
iuſmodi circūſtantie. ſ. ſtatus innocentie huiuſmodi act9
in aliam ſpeciē tranſiſſet. vnde patet ꝙ nec inſtantia iſta
aliquid valet. ¶ Quod tandē dicunt reſpondendo ad ar-
gumentū: qḋ debuerunt prius ſoluiſſe ꝙ̄ concluſionē fal-
ſo: vt iam patet interemiſſe omnibus modis vnā premiſ-
ſarum eſſe falſam. Si placeat eis ad preſens audire: ipſi
dicunt falſum. Maior enim ppoſitio: ſcilicet ꝙ circūſtan
tia nō aggrauat in infinitū niſi que ꝛc. manifeſtiſſime ve-
ra eſt. Similiter minor ppoſitio. ſ. ꝙ huiuſmodi circūſtā
tia perſone. ſ. ſtatus perfectionis nō facit actum qui non
eſt contra votū pfeſſionis tranſire in aliā ſpēm eſt eque
vera. Qui vō ponunt peccatū mortale ꝛ veniale differre
eſſentialiter: ꝛ predictā maiorē verā ſimplr: in vtroqꝫ ve-
rum dicunt. Sed in tertio. ſ. ppoſitionē minorē interimē
do mentiunt. ſicut patet ex dictis. ¶ Qui vō dicūt petrū
mortale ꝛ veniale differre accidētaliter ſolū ppoſitioneꝫ
maiorē interimentes in vtroqꝫ mentiunt. Et ſic tam qḋ
iſti pro ſe dicūt ꝙ̄ qḋ ab alijs pro ſe adducūt mēdacio vel
falſitate ad min9 vtpote doctrina falſa iuenit admixta.

ARticulus Sextus vbi dicit Thoꝰ in
queſtione. clxxij. ar. iij. qñ
diſputat. vtꝝ pphete ſemp cognoſcāt ea que
pphetāt: in rñſione pncipali tangens plures
modos. qb9 mens pphete tāgit a ſpūſancto.
Or ſpūſſanctus mouet mentē alicui9 qñqꝫ quidē vt intel
ligat quid ſignificet hoc: ſicut pꝫ de Hieremia: qui abſcō-
dit in eufrate lumbare ſuū: vt habet Hiere. xiij. Qñqꝫ vō
nō intelligit. ſicut milites diuidentes veſtimenta chriſti. mat. 27
nō intelligebant qḋ ſignificaret. Joā. 19.

Corruptorium. Jſtud nō videt nobis veruꝫ:
ſcilꝫ ꝙ ſpūſſanctus moueret
mentes militū ad hoc faciendum: ſed cupiditas ſi paupe-
res fuerunt. vel ſm alios ludus ꝛ deriſio ſi diuites fuerūt
ꝛ nō indigentes talibus veſtimentis. qꝛ qua ratione poſ-
ſunt dici moti a ſpūſſancto ad faciendū illam diuiſionē:
qꝛ ſignificatiua erat diuiſionis eccleſie per hereticos. vel
alicuius cōſimilis myſterij. pari ratione dici poſſet. ꝙ mo
ti a ſpūſancto crucifixiſſent chriſtum. Quia vt dicit Aug9
in encħ. cap̊. lxxx. Jlla crucifixio figuratiua fuit ſpūalis
crucifixionis. De qua dicit Apoſtolus ad Galatħ. v. Qui
autem chriſti ſunt carnem ſuam crucifixerunt. Pari etiā
ratione dici poſſet ꝙ Caim motus a ſpūſancto occidit fra Geñ. 4.
trem ſuuꝫ. qꝛ illa occiſio ſignificatiua fuit occiſionis chri-
ſti a fratribus ſuis: ſcilicet iudeis. Sꝫ nullus hoc diceret.
Nec oportet ſi ordinatio diuiſionis veſtimentoꝝ ad ſi-
gnificanduꝫ aliquid in eccleſia fuerit a ſpū ſancto. ꝙ pro-
pter hoc ipſum fuerit a ſpū ſancto. Sicut enim' homo la-
pidem vel lignuꝫ vel quācunqꝫ materiā quā ipſe nō fecit
pōt ponere in ſignum: ita ſpūſſanctus: imo multo fortius.

Reſponſio ad hec ſꝫ Thomā. Nullū incōueniēs eſt ponere: ſed ſatis conſonat veritati ꝙ milites a ſpū ſancto mouebant̃. ꝙ chriſti veſtimēta diuidentes: preſagio futuroꝝ. precipue cū actus iſte diuiſionis in ſe cōſideratus nō ſit peccatū: ſꝫ actus indifferēs cō probet̃. vñ argumēta que adducūt nullius pōderis ſunt. Crucifixio enim chriſti maximū peccatū fuit ipſis crucifixoribus. vñ ipoſſe eſt dicere ꝙ ad hoc ipſi a ſpū ſancto mouerent̃. nō ſic aūt actus diuiſionis veſtimētoꝝ. ꝑcipue ſi in ſe cōſideret̃: ſcilꝫ circumſcripto odio ⁊ ꝯtumelia chriſto illata. ⁊ preter hoc crucifixio chriſti ſub ea ratione qua a iudeis illata. ſub qua rōne peccatū erat: nō ſignificabat crucifixionē ſpūalem in fidelibus ſub ea rōne qua a chriſto ſuſcepta. cuius exemplo qui ſunt chriſti: carnem ſuam cū vitiis ⁊ ꝯcupiſcētiis crucifixerūt. Et cōſtat ꝙ chriſtus ad illā crucifixionē ſuſcipiendā a ſpū ſancto mouebatur. Silr̃ occiſio Abel ſub ea rōne qua fuit a Caim illatā ⁊ peccatū: nō fiebat inſtinctu ſpūſſancti. eatenus tñ qua fuit ab Abel ſuſcepta patienter. qđ ſine inſtinctu ſpūſſancti fieri nō potuit. occiſionem chriſti a iudeis congrue ſpūſſancto ordinante potuit ſignificare. Ex his liquet ꝙ iſta reprehēſio facta eſt ſine cauſa. ¶ Qđ võ dicunt. ꝙ ſicut hō potuit aliquid ordinare. ⁊ pro ſigno ſtatuere rē quā ipſe nō fecit. Ex quo cōcludunt ꝙ multo fortius hoc pōt ſpūſſanctus: pueris liquet ꝙ nō cōcludūt. Nihil eſt eniꝫ in reꝝ nā qđ poſſit ſubſterni habitudini vel relationi ſigni. ſiue ſit ſubſtantia ſiue accidēs ſiue actio quecunqꝫ inquātū ens eſt. qđ nō cauſet̃ aliquo mō a ſpū ſancto. vñ peccatū quantuꝫ ad id qđ carentie ⁊ deformitatis in ipſo eſt. ſub qua rōne nihil dici poteſt: non eſt ordinabile ad ſignificandum aliquid a ſpiritu ſancto. vnde in ſumma nihil eſt qđ dicunt contra Thomam in propoſito.

ARticulus Septim⁹. De hoc qđ dicit Thomas. q. clxxiij. arti. iij. vbi querit. vtꝝ viſio ꝓphetica ſemper ſit cuꝫ abſtractione a ſenſibus corporis. In reſpōſione ꝑncipali dicit. ꝙ alienatio a ſenſib⁹ in prophetis nō fit cū aliqua inordinatione nature: ſicut in arreptitiis vel furioſis: ſed hꝫ aliquā cām ordinatā: ſicut per ſomniū vel per vim animalē: ſicut per vehementiā cōtemplationis. ſicut de Petro legitur Act. x. Cū oraret in cenaculo factus in exceſſu mētis. vel vtute diuina rapiente. ſꝫ illud Ezech. ꝑ. Facta eſt ſuper me manus domini.

Corruptorium. Si intelligamus ſcđm membrum ſine excluſione diuine vtutis: ſic vt vis animalis vel vehementia cōtemplatiōis diſpoſitio ſunt ad raptū ⁊ exceſſum qui fit. ſiue complet in contemplatione per diuinam vtutem. ſic videt̃ habere veritatem. qm̃ Petrus in oratione erat qñ cecidit ſuꝑ eū exceſſus mentis ſm textū. Si võ intelligat̃ ſecundū membrum cum ꝑciſione ⁊ excluſione. ſicut diuiſio ꝑma facere pretendere videt̃. qꝛ diuiſio eſt diſperatoꝝ ⁊ ſeparatorum. ¶ Tertiū mēbꝝ eſt. ꝙ qñqꝫ fit ex vtute diuina. Si autē fiat ſolum ꝓpter vim animalē ꝓpriā ex vehemētia contemplationis oīo eſt falſuꝫ ⁊ incōueniēs. qꝛ textus videt̃ ꝯtrari⁹. Si enim ꝓpria vtute fuiſſet raptus: nō dixiſſet. cecidit ſuꝑ eū: ſed factus eſt in exceſſu. vel alienatus eſt. vel aliquid tale. ¶ Itē ꝑmittit̃ ꝙ Cornelius in viſione vidit angelū dñi intrātē ad ſe. ⁊ dixit ei ꝙ Petꝝ accerſiret: hic tibi dicet qđ te oporteat facere. Et nūtiis venientibus dictum eſt. ꝙ mactaret ⁊ māducaret. in quo accepit reuelationē de cōuerſione gētiū. ergo viſio Petri ordinabat̃ ad viſionē Cornelii. Sicut ergo illa fuit diuinitus miſſa: ita ⁊ exceſſus Petri. ¶ Ulterius eſt ꝯtra Aug^m. xij. ſuꝑ Geñ. ad lr̃am. vbi dicit. ꝙ nulla viſio eſt ſignificatiua: niſi aſſūpto ſpū humano ⁊ a ſpū creato bono vel malo. vel a ſpū diuino. Si ergo viſio Petri eſt ſignificatiua ⁊ ꝓphetica. ꝗ fuit ſpūs eius aſſumptus a ſuꝑiori vtute: nō a ſpū malo. qꝛ tūc fuiſſet arreptitius vel ꝓpheta falſus. qđ eſt incōueniens de tāto aplo. Dicere ergo a ſpū angelico bono iuſſu diuino vel imediate a ſpū ſancto. Et reddit rōnē Aug⁹ quia vim nō hꝫ aīa humana diuinatiōis vt qdā dixerūt. ergo ille exceſſus Petri nō fuit tm̃ per vim animalē vt dicit: ſed cecidit ſuꝑ eū. vt textus dicit. Et ipſemet Thomas. q. clxxv. arti. iij. in reſponſione ꝑmi argumenti cōtrariū dicit. ꝙ mens Petri fuit rapta diuinitus. qm̃ cum oraret: cecidit ſuper eum exceſſus mentis.

Reſponſio ad hec ſm Thomaꝫ. Tho. intendit dicere ꝙ ꝓphetia vera ſemꝑ ſit per diuinā vtutē ꝑncipalr̃: illam tamen alienationē in ſenſibus ꝓphetis factam. qñqꝫ dicit fieri mediāte ſomnio. qñqꝫ per vim aīalē ex vehementia ꝯtēplationis. qñqꝫ ſine his repēte fit mediante vtute diuina. Nec itendit dicere ꝙ ipſa ꝓphetia fiat per ſolam vim aīalē. ꝑut ipſi ſibi iponūt ⁊ falſo. ¶ Qui eniꝫ dicunt ꝙ diuiſio ſua hoc ꝓtēdit: qꝛ diuiſio diſparatoꝝ eſſe dꝫ. falſuꝫ dicūt. qꝛ ipſe nō facit illā diuiſionem ex qua hoc ꝯcludi poſſet rōne dicta. Nō enim dicit ꝙ ꝓphetia qñqꝫ fit per ſomniū. qñqꝫ per vim aīalē. qñqꝫ per diuinā vtutē. imo ꝙ ad ipſam alienationē qñqꝫ facit ſomnus. qñqꝫ vis aīalis. qñqꝫ fit vtute diuina ſine his vt dictū eſt. ita ꝙ ſemꝑ ipſa ꝓphetia fit ſancti ſpūs illuſtratione. vñ nō dicit ꝯtra Aug^m nec ꝯtra textū. nec ꝯtra ſeipſuꝫ vt ipſi verba eius vt videt̃ nō itelligētes. ⁊ ſuā ſniam propriā ꝑferentes ſalua pace ſua min⁹ beniuole ꝓteſtantur.

ARticulus Octauus de hoc quod dicit Thomas in. q. clxxx. ar. viij. querēs de diuturnitate in cōtēplatiōe. ꝙ poſſe eſt diutius magis ꝑſiſtere in oꝑe cōtemplatiue ꝗ̄ actiue ēt in ſtatu huius vite. Cuius ratio eſt qm̃ cōpetit nobis ſm actionē incorruptibilis ꝑtis aīe. ſ. intellectus. cuius ſignum eſt ꝙ durat poſt hanc vitam. Alia ratio eſt: qꝛ in huiuſmodi operibus nō laboramus.

Corruptorium. Sed hoc eſſe falſuꝫ docet experientia. Si enim operatio cōtēplatiue eſt meditatio. lectio. orō ⁊ ſilia. experimur ꝙ in huiuſmodi paꝝ poſſum⁹ imorari. vix eniꝫ ad momētū intētio pōt figi ⁊ teneri in vno ſtatu: imo diſtrahit̃. ⁊ incipit euagari. Cuius rō pōt eſſe triplex. Una eſt ꝓpter curā corporis aīalis: ⁊ ſarcinam carnis corruptibilis. Nā Sap. ix dr̃. Corpus qđ corrūpit̃ aggrauat aīam: ⁊ terrena cogitatio deꝑmit ſenſuꝫ multa cogitātē. vñ dormiēte corpe ex reno ⁊ indigētia corporis terreni ſollicitante: ſpiritū vix ad momentū permittit̃ animus ad ſuꝑiora itēdere. ¶ Alia rō eſt ꝓpter improbitatē ſenſuū: quoꝝ phantaſmata intrant ad aīam: ⁊ ꝯturbāt eius quietē: adeo vt per momentum vix poſſit quieſcere. vnde improbo incurſu phantaſmatū turbat̃ cordis ſabbatum. Operationes võ contemplatiue indigent ocio ⁊ quiete. Et ꝓpter hoc Aug⁹ in. iiij. de trini. in prologo. Ego ſentio inqt quanta figmenta percurrit cor humanū. ¶ Tertia rō eſt ꝓpter difficultatem ⁊ ſubtilitatem rerum. que ſunt obiectum cōtemplatiue ad quas vix mens humana pertingit. Obiectum enim cōtemplatiue ſunt res eterne ſm Apoſtoluꝫ. contemplantibus nobis que nō videntur. Et Aug⁹. xij. de trini. dicit. ꝙ ꝑs ſuꝑior cuius eſt ꝯtēplatiua aſpicit ad eterna. ꝗdiu aūt corruptiōi ſubditi ſum⁹: vix ad momētū ad res eternas intendere poſſumus. ad illas eniꝫ oculus eſt excecat⁹: ſꝫ Hugonem. ¶ Ad rōnes ſuas dico. Ad primā. ꝙ ꝗuis cōtemplatio ſit operatio incorruptibilis ꝑtis. ac per hoc remaneat poſt hanc vitā. tñ ꝗdiu hic viuimus: tū ꝓpter diſtractionem

ſtractionẽ ⁊ ſollicitudinẽ quib⁹ aīa circa corpus intendit:
tū ꝑpter turbationẽ phãtaſmatū in his paꝝ ꝑmittit aīa
īmorari. q̄diu eniꝫ eſt in ſtatu vie:eſt aptior ad opera acti
ue. Opera enim cõtemplatiue quodãmodo vie ſtatū tran
ſcendũt. ¶ Ad 2m dõm. ꝙ in huiuſmodi nõ laboramus:
ꝑut labor dicit motũ corporis:aut ꝑut ex motu corporis
cauſatur. ſed tñ quãto altius eleuatur. ⁊ ad opera ſpūalia
intendit vehementius:tanto minus curã corporis gerit. ⁊
inde eſt ꝙ aliqñ ex eius vehementia hõ a corporis ſenſi
bus alienat̄. eo ꝙ aīa corpus deſtituit. ⁊ in talibus magis
laſſatur ⁊ eneruat̄ q̄ in alijs. ⁊ tanta poſſet eſſe vehemen
tia ꝙ anima a corpore ſepararet̄. ¶ Preterea quãtūcun
qꝫ laboret corpus in operibus actiuis. ille labor qñqꝫ hẽt
recreationem ⁊ ſolatiũ annexum:nec requirit tantã intẽ
tionem ſicut opera contemplatiue.

Reſponſio ad hec ſm Thomam. In primis ipo
nunt ei falſum. nõ eniꝫ dicit cõtempla
tiuam magis diuturnã q̄ actiuã in ſtatu vie:ſed ſolũ ipſaꝫ
eſſe diuturnã verꝫ eſt. pro huiuſmodi rõnem aſſignat. qꝛ
cõtemplatiua in vita remanet futura. Cui tñ hõ diutius
poſſit inſiſtere:ↄtemplatiue videlicet vel actiue nõ dicit.
Sed ſolũ declarat qualiter cõtemplatiua in ſtatu vie põt
eſſe diuturna:maxime q̄tũ ad actum citra ſui ſummum
ꝑut dicit in reſponſione. ad 2m argumẽtũ. ¶ Rõnes vo
⁊ auctoritates quas ponit ſatis ꝓbant ꝙ hõ non põt diu
īmorari in actu cõtemplationis ſummo. in quo ipſa bea
titudo eterna ꝑlibat̄ ſm Augm. In alijs tamen actib⁹ ad
contemplatiuã pertinentibus:cuiuſmodi ſunt inueſtiga
re. legere. ⁊ orare:põt homo in ſtatu vie quo ad maiorem
eius partẽ pro tempore dico vigilie. ꝑut docet experiẽtia
īmorari. His viſis obiecta ſoluunt̄. Qð vo dicũt ad argm
pm Thome. ꝙ turbatio ⁊ diſtractio phantaſmatũ īpediũt
morã contemplationis in ſtatu vie. veruꝫ dicunt quo ad
ho.33. actũ eius ſummũ:in quo guſtamus. qñ ſuauis eſt domi
nus. nõ tamen impediunt actus eius inferiores p̄dictos:
vt patet in multis:quoꝝ vita totaliter huiuſmodi actibus
dedita eſt. ¶ Qð vo dicunt ad ſecundũ. ꝙ quanto mens
altius eleuat̄ ad ſpiritualia ⁊c. verum dicunt quo ad hoc.
verũtamen alr̄ poſſet ex alia parte labor magis intendi.
nec iſte labor exceſſiuus eſt ſupra vires nãe in contempla
tione niſi qñ exercet̄ cõtemplationis actus iſte ſummus.
vel qꝛ alijs actibus citra ſũmuꝫ inſiſtitur ſupra modum.

Articulus Nonus de hoc quod dicit
Thoas. q. clxxxiiij. arti. ij.
vbi querit. vtꝝ perfectio vite cõtemplatiue
cõſiſtat p̄ncipaliter in preceptis vel cõſilijs:
Et in rñſione p̄ncipali dicit. ꝙ perfectio vite
chriſtiane per ſe ⁊ etiaꝫ eſſentialr̄ cõſiſtit in charitate dei
⁊ ꝓximi:que charitas eſt finis de qua dãtur p̄ncipalia pre
cepta diuine legis. vñ pꝫ ꝙ ꝑfectio p̄ncipalr̄ in p̄ceptis cõ
ſiſtit. ſcḋario aũt ⁊ inſtrumẽtalr̄ cõſiſtit ꝑfectio in ↄſilijs:
que oīa ſicut p̄cepta ordinant̄ ad charitatẽ:ſꝫ aliter ⁊ ali
ter. Nam p̄cepta ordinant̄ ad remouendũ ea que ſunt cõ
traria charitati:cuꝫ q̄bus charitas eſſe nõ põt. Cõſilia aũt
ordinant̄ ad remouendũ impedimenta actus charitatis.
qui tñ charitati nõ contrariantur. ſicut matrimonium ⁊
occupatio negociorum ſecularium.

Corruptorium. Hec eſt abbreuiatio cõcluſio
nis ſue. hec rõ ad hoc deducit
ſermonẽ. ꝙ humana ꝑfectio cõſiſtit eſſentialiter in duo
bus preceptis charitatis. In alijs aũt ↄſilijs ⁊ p̄ceptis que
ordinant̄ ad charitatem conſiſtit inſtrumentalr̄. ⁊ ꝙ ille
ſit intellectus eius patet ex ↄcluſione per hoc qð dicit in
fra. q. clxxxv. eodẽ ar. vi. in reſpõſione p̄ncipali. dicit eniꝫ
ſic. perfectio vite chriſtiane nõ cõſiſtit eſſentialr̄ in volun
taria paupertate. ſed voluntaria paupertas inſtrumẽtalr̄
opat̄ ad ꝑfectionem vite. Et hoc videt̄ nobis ſufficienter i
dictũ. ⁊ qꝛ intelligit hoc ex cõcluſione:videt̄ nobis falſuꝫ.
Cõſtat enim ꝙ in alijs preceptis ⁊ cõſilijs cõſiſtat ꝑfectio
eſſentialiter ⁊ nõ tñ inſtrumẽtalr̄. qð ſic oſtẽdi põt. Ois
v̄tus eſt eẽntialiter ꝑfectio. Dicit enim phs. vij. phyſicoꝝ t.cõ. 18.
virtus quedã perfectio eſt. vnũqḋqꝫ enim tunc perfectuꝫ
eſt qñ attingit terminũ virtutis ꝓprie. ¶ Et iteꝝ. ij. eth.
v. cap. Omnis virtus cuiuſcũqꝫ virtus fuerit perficit ha
bentem:⁊ opus eius bonũ reddit. ⁊ cõſtat ꝙ humana per
fectio cõſiſtit eſſentialiter in omni virtute. ⁊ ſi perfectio
cõſiſtit eſſentialiter in v̄tutibus. multo fortius in operib⁹
virtutũ. nam virtutes ſunt ꝓpter opera. Ait enim phs. ij. t.cõ. 77.
celi ⁊ mundi. omnis res cuius opatio eſt ſit ꝓpter opera
tionẽ ſuã. Et iterum etiã opera ſunt perfectiones v̄tutuꝫ.
habitus enim ſunt ꝑfectiones p̄me. operationes vo ſunt
ꝑfectiones poſtreme quaſi perfectiões ꝑfectionũ. ⁊ ſi ꝑfe
ctio cõſiſtat eſſentialr̄ in virtutib⁹ ⁊ in operationib⁹ virtu
tum. ergo eſſentialr̄ in obſeruantia moraliũ v̄tutũ ⁊ con
ſiliorum. Precepta enim moralia nihil p̄cipiunt niſi vir
tutes ⁊ operationes v̄tutum. ⁊ ꝓhibent cõtraria. ⁊ conſi
lia etiã nihil aliud conſulunt. Ex his pꝫ ꝙ ꝑfectio hoīs in
via cõſiſtit eſſentialr̄ nõ ſolum in preceptis charitatis ſed
etiã in p̄ceptis moralib⁹ ⁊ ↄſilijs:nihilominus tñ concedi
debet ꝙ in eiſdẽ ↄſiſtit ꝑfectio inſtrumentalr̄. Neqꝫ hoc
eſt incõueniẽs. Silr̄ huius videm⁹ etiã in nã. nã in corpo
ribus aīaliũ videm⁹. ꝙ perfectio coꝝ ⁊ eſſentialr̄ ⁊ inſtru
mentalr̄ cõſiſtit in membris ⁊ organis ſenſuũ. Nã mẽbra
⁊ organa ſunt inſtrumẽta toti⁹ corꝑis. ⁊ ſunt ꝑtes integrã
tes eẽntiã ei⁹. In ſanctis etiã videm⁹. ꝙ ſcie rõnales ſunt
inſtrumẽta phie ⁊ ꝑtes eſſentiales eius. ſicut dicit Boeti⁹
in cõmẽto Porphyrij in p̄ncipio. Silr̄ ⁊ v̄tutes alie a cha
ritate ⁊ opa eaꝝ ꝑfectiões ſunt. ⁊ nihilominus cooperan
tia ⁊ ordinata ad vlteriorem perfectionẽ. Etiã ipſa chari
tas vie eſt ꝑfectio. ⁊ nihilominus iſtrumẽtũ ordinatũ ad
btitudinẽ. Et ꝓpter hoc dicit magiſter ſniaꝝ. lib. p. diſ. pa.
cap. penultimo. ꝙ v̄tutes ꝓpter ſe apperẽde ſunt ⁊ amãde:
⁊ ꝓpter btitudinẽ. ꝓpter ſe ergo ꝑfectiões ſunt ꝓpter bea
titudinẽ ergo iſtrumẽta. Et per hoc põt exponi illa aucto z
ritas Ioãnis caſſiodori de collatiõib⁹ patrũ. quã ille alle
gat:que talis eſt. Ieiunia. vigilie. meditatio ſcripturaruꝫ.
nuditas ac p̄uatio oiuꝫ facultatũ:nõ ꝑfectio:ſed ꝑfectiõis
inſtrumenta ſunt. qꝛ in iſtis nõ conſiſtit diſciplina illius
finis. ſed per illa ꝑuenitur ad finẽ. Intelligenduꝫ eſt eniꝫ
ꝙ illa nõ tñ ſunt perfectio. i. perfectio vltima que eſt cha
ritas ⁊ mentis puritas. ſed ita ſunt ꝑfectiões ꝙ ſunt iſtru
menta ꝑueniẽdi ad vltimã ꝑfectionẽ in via. ſic ergo habe
tur ꝙ ꝑfectio hominis in via ↄſiſtit in p̄ceptis moralibus
⁊ cõſilijs eſſentialr̄:ſed aliter ⁊ aliter. Duplex eniꝫ ꝑfectio
ſolet diſtingui a magiſtris. Vna eſt ꝑfectio ſufficiẽtie ⁊ ne
ceſſitatis. Alia eſt abundãtie ⁊ ſuperogationis. Prima cõ
ſiſtit p̄ncipalr̄ in obſeruantia p̄ceptoꝝ. qꝛ in illis põt eſſe
abſqꝫ ↄſilijs ⁊ in ↄſilijs nõ põt eſſe abſqꝫ illis p̄ceptis. Sꝫ
alia ꝑfectio abundãtie ⁊ ſuperogationis ↄſiſtit nõ ſolũ in
p̄ceptis nec in cõſilijs ſolũ. ſed in ambobus ſimul. Sꝫ in
q̄b⁹ p̄ncipalr̄ dicim⁹ vt nobis videt̄. qꝛ p̄ncipalr̄ in ↄſilijs
ſignũ eſt ꝙ ad hoc ꝙ ingrediẽtes religionẽ. ⁊ vouentes ⁊
inducẽtes eos ad hoc vel oẽs vel pro maiori ꝑte:dirigunt
intẽtionẽ ſuã:hi vouẽdo:illi inducẽdo ad obſeruantiã ↄſi
lioꝝ:⁊ nõ ad obſeruantiã p̄ceptoꝝ. neqꝫ ſimplr̄ neqꝫ ꝑfe
ctius q̄ in ſeculo. Fruſtra aũt ad hoc dirigerẽt intẽtionẽ:
niſi in hoc conſiſteret p̄ncipaliter perfectio quã intendũt.
¶ P. ipſa obſeruatio conſiliorum eſt eſſentialiter perfe
ctio:⁊ non perfectio neceſſitatis. hoc conſtat. eſt ergo per
fectio abundantie eſſentialiter ⁊ ſupererogationis:nõ

tñ ipſa eſſentialis perfectio.Certū eſt aūt q per illud hēt hō perfici pncipalius quocūqʒ genere perfectionis:qd eſt ipſa perfectio eſſentialiter.qm̄ per id qd nō eſt ipſa perfectio eſſentialiter.pncipalius enim perficitur hō perfectione abundantie ꝛ ſupererogationis per conſilia q̄ per precepta.Sic ergo patet(vt videt)q perfectio hominis in via cōſiſtit nō ſolū inſtrumētaliter:ſed eſſentialiter in cōſilys ꝛ in oībus preceptis moralibus.Patet ergo q perfectio abundantie ſiue ſupererogationis principalius conſiſtit in ꝯſilys q̄ in preceptis alys a charitate:ſiue a preceptis charitatis.¶ Ulterius dicimus.q ſi aliqua pfectio pncipalius cōſiſtit in preceptis alys a charitate q̄ in conſilys:maioris meriti eſt obſeruatio conſilioꝝ ꝛ perfectio illa:q̄ obſeruantia pceptoꝝ ꝛ perfectio illa.Hoc manifeſte patet loquēdo de obſeruantia pceptoꝝ per ſe:ſicut cōmuniter obſeruanē a ſecularibus.ꝛ de obſeruātia ꝯſilioꝝ a religioſis.Religio enim obſeruādo conſilia obſeruat ꝛ precepta neceſſitatis perfectiori mō q̄ ſeculares.dico pro maiori parte.ꝛ nullus dubitat quin perfectius ſit ꝛ maioris meriti obſeruare vtrūqʒ ſimul q̄ precepta ſolum.Et hoc in viris religioſis:qui ambo ſimul obſeruāt pfectius.ꝛ maioris meriti eſſe videt q obſeruant cōſilia q̄ q obſeruant precepta alia a preceptis charitatis.¶ Et ad hoc

3 facit auctoritas Ambroſy.libro de offi.cap̄.x.Officiū inquit omne aut medium eſt aut perfectū:qd ſcripturarūʒ ſacrarū auctoritate pbare poſſumus.Nō homicidiuʒ facies.non adulterabis:nec falſum teſtimoniū dices:bono Exo.20.

mat.19. ra patrem tuum ꝛ matrem tuam:diliges pximuʒ tuum ſicut teipſum.hec ſunt media officia qbus aliquid deeſt

Mat.5. ꝛ paꝝ infra.Si vis pfectus eſſe:vade ꝛ ven.oia que ha.ꝛ ſe.me.Et q orandū dicit pro calumniātibus ꝛ pſequētibus.ꝛ benedicere maledicētibus:hoc oſtēdit chriſtus nos debere facere:ſi volumus eſſe perfecti ſicut pater noſter qui eſt in celis:hoc ergo perfectū eſt officiuʒ.Ex his ergo vbis Ambroſy patet ꝓpoſitū vt videt.¶ P. vnuz opus

4 eſt magis meritoriū reliquo:vel ꝓpter maiorem arduitatem operis:ſicut ieiuniū in pane ꝛ aqua q̄ in pane ꝛ vino ꝛ piſcibus.vel ꝓpter maiorē voluntatē operantis.Uerbi gratia.Si duo opera per oia fuerint paria:hoc excepto q vnū fit libentius q̄ reliquū.Conſtat q magis meritoriū eſt qd libentius fit.Sed hec duo cōcurrere videnē in obſeruatione conſilioꝝ reſpectu obſeruationis pceptorum. Opera eniʒ ꝯſilioꝝ magis ardua ſunt q̄ opera pceptoꝝ. Maius enim eſt abſtinere ab omni cōcupiſcētia carnali q̄ cōtinere tm̄ ab illicita.Etiā maius eſt ꝯtemnere omne

5 dominiū ꝛ poſſeſſionē q̄ ſolū illicitaʒ.¶ Item opera cōſilioꝝ obſeruanē qꝛ cōſulta ſunt.ꝛ opera pceptoꝝ qꝛ precepta ſunt.dico per ſe loquendo.Certū eſt auteʒ q ille libentius operaē qui operaē ſolo intuitu id qd cōſultuʒ eſt q̄ qui operaē ſolo intuitu hoc qd pceptū eſt.ergo vtroqʒ mō maioris meriti eſt obſeruatio cōſilioꝝ q̄ preceptoꝝ. ergo obſeruatio ꝯſilioꝝ eſt maioris perfectionis in eodeʒ q̄ obſeruatio preceptoꝝ.¶ P.a phō habeē.viij.topicoꝝ

c°.17. q maiori bono maius malū opponitur:niſi vnuʒ inferat alterū.Tunc enim minori bono opponiē maius maluʒ: ſicut patet in viuere ꝛ feliciter viuere.Maius enim bonum eſt feliciter viuere q̄ viuere.ꝛ tamen magis maluʒ eſt nō viuere q̄ non feliciter viuere.qꝛ infeliciter viuere infert viuere.Cum ergo ad obſeruantiā ꝯſilioꝝ ſequatur obſeruantia pceptoꝝ ꝛ nō ecōuerſo:ꝛ maius malū ſit tranſgreſſio pceptoꝝ q̄ cōſilioꝝ:ſequiē neceſſario q obſeruātia pceptoꝝ ſit minus bonum q̄ obſeruantia ꝯſiliorum.

Reſponſio ad hec ſm Thomam.Sciendum q duo falſa dicūt quibus innituntur ad dicta Thome improbanda.Primū eſt.precepta tm̄ ordinantur ad perfectioneʒ neceſſitatis volentes:vt patet ex dictis eoꝝ.q virtus vel actus vtutis nō cadit ſub precepto niſi in gradu infimo.quo nō poſito neceſſe eſt pfectionem vite chriſtiane nō haberi.¶ Scdm̄ eſt.q conſilia ꝛ quedā precepta moralia ordinanē ad virtutes ꝛ ad actus vtutum in gradu vlteriore in quo conſiſtit perfectio maior:quaʒ dicunt pfectionem abundātie.vtriuſqʒ falſitas patet ex doctrina Thome in illa.q.clxxxiiij.arti.iij.in illa reſponſione pncipali ſic dicetis.Dilectio dei ꝛ pximi nō cadit ſub precepto ſm aliquā menſurā.ita q illud qd eſt plus ſub cōſilio remaneat.vt patet ex ipſa forma precepti que pfectionem demōſtrat:vt cum dicit.diliges dominū deum tuuʒ ex to.ꝛc.Totū enim ꝛ perfectum idem ſunt ſm phm̄.Et ſimilr̄ cū dicit.Dilige pximū tuū ſicut 3.phiſ.

teipſum.Unuſquiſqʒ aūt ſeipſum maxime diligit.vnde 1.2°.de

patet q actus dilectionis minime gratificantis nō cadit 1.celi.

ſub preceptoꝛita q preceptum obliget in tali menſura ad 2°.3.

charitatē:que menſura ptinet ad neceſſitatē pfectionis.ꝛ hoc ideo.qꝛ finis precepti eſt charitas:vt dicit Apoſtolus p̄ Thi.p.In fine aūt nō adhibeē alia menſura:ſed ſoluʒ in his que ſunt ad finē:vt habeē a phō p̄ polyticoꝝ.ſicut medicus nō adhibet menſurā quantuʒ ſanet:ſed quanta medicina vel dieta vtatur ad ſanandū.ſicut aūt preceptū charitatis ordinaē ad charitatē:nō ſub aliqua menſura: ſed ſimpliciter cū gradu quocūqʒ:etiaʒ pfectiſſimo.ſicut patet per Augm in libro de perfectione iuſtitie.Similiter precepta moralia que ordinanē ad alias virtutes morales:ſine quibus nō habeē charitas:cuʒ vtutes ſint cōnexe nō ordinantur ad ipſas ſub aliqua certa menſura:que requiraē ad neceſſitatem perfectionis.ita q conſilia ordinētur ad vlteriores gradus eorundem qui pertinēt ad perfectionē ſupererogationis:ſed ordinanē ad ipſas ſub quocūqʒ gradu quātūcūqʒ perfecto.Conſilia vo ordinantur ad remouendū impedimēta:que prebēt occaſionē impedimenti reſpectu actuum huiuſmodi perfectoꝝ:vt Tho. Ad p

declarat.Quod ergo dicunt q virtus ptineat ad eſſentiā pfectionis:pro Thoma facit.qꝛ precepta legis diuine ordinanē ad omnes vtutes:cū ordinent ad charitateʒ.qm̄ ſine alys vtutibus ipoſſibile eſt charitatē ineſſe.¶ Scdʒ Ad 2

falſum qd dicunt eſt.q duplex eſt perfectio.vna ſufficiētie ꝛ neceſſitatis:ad quā oēs obliganē.Alia ſupererogationis:que cōſiſtit in obſeruatione ꝯſilioruʒ quā pncipaliter intendunt ingredientes religionē:ꝛ nō obſeruantiā mandatoꝝ.Omnis enim perfectio cōſiſtit in virtutibus charitate informatis:ad quas(vt dictū eſt)precepta legis diuine ordinanē.Nec vllo mō pōt haberi perfectio illa ſupererogationis que amplior eſt ꝛ maior:niſi ex hocipſo q virtutes charitate informate intendunē ſeu augmētantur.Ad ipſas auteʒ ſub quocūqʒ gradu(vt dictū eſt)precepta diuina ordinanē.Falſum eſt ergo qd dicunt pcepta diuina ordinari ad perfectionē minorem:quā vocant perfectionem neceſſitatis.ꝛ cōſilia ad maiorē:quā vocant ſupererogationis:cum ipſa precepta ad perfectionem ordinentur vt dictum eſt.Et iterū illud patet eſſe falſuʒ.q ingredientes religionē nō intendant pncipaliter obſeruantiam mandatorum.hoc eſt enim dicere.q nō intendunt intrare religionē ꝓpter amoreʒ dei.ad quē in gradu ſummo ordinanē precepta diuina.¶ Uerba aūt Ambroſy Ad 3

que adducunt:pro ipſis nō faciunt ſi intelligantur.Dicit enim precepta:non occides ꝛc.ad media officia ptinere: qbus aliquid deeſt:pro tanto q qui ſolū implet precepta ꝛ nō cōſilia.nōdum remouet quedam ipedimenta retardantia ab exercitio virtutū perfectaꝝ.qd ſi faceret maiorem perfectionē vtiqʒ haberet vel ad minus ad maioris charitatis perfectionem ſe diſponeret.ad quā tamen totā

vt dictum

Ad 4m vt dictum eſt charitatis preceptũ ordinatur. ¶ Qđ tādē dicunt. illud opus eſt magis meritoriũ qđ conſiſtit in obſeruatione cõſilioꝝ: ꝙ̄ opus qđ conſiſtit in obſeruatione preceptoꝝ. abſurde dictũ videt̃. qꝛ nullũ opus eſt meritorium niſi rõne charitatis. ad quã obſeruãdã in quocunqꝫ gradu ipſa ꝓcepta vt ſupra patuit ꝓncipaliter ordinãtur.

Ad 5m ¶ Qđ vo in fine affirmare nituntur. ꝙ obſeruatio preceptoꝝ eſt minus bonũ ꝙ̄ obſeruatio ꝯſilioꝝ: ſi intelligant obſeruãtiã cõſilioꝝ preſcindẽdo obſeruãtiaꝫ preceptoꝝ: falſum dicũt. Obſeruare enim ꝯſilia ſiue continẽtie ſiue paupertatis: ⁊ trãſgredi precepta: nullius eſt bonitatis ſeu meriti. Si aũt intelligãt ꝙ obſeruatio conſilioꝝ incluſa obſeruatione preceptoꝝ eſt melius ꝙ̄ obſeruatio ſola mãdatoꝝ. verũ dicunt. ⁊ boc ꝯcludit argumẽtũ eoꝝ. Uerũtamẽ iſta bonitas maior ꝑtinet ad virtutes charitate informatas ad q̄s ꝓcepta ordinant̃. Ad ipſa vo ꝯſilia ꝑtinet iſtrumẽtalr̃: inq̄tũ ꝑ eoꝝ obſeruãtiã ĩpedimẽta que non poſſent cuꝫ illis vtutib⁹ ſtare remouent̃: put docet Tho.

A Rticulus Decimus. De boc quod dicit Tho. q. clxxxiiij. ar. vij. vbi querit. vtrũ ſit ꝑfectior ſtatus ꝓlatorũ ꝙ̄ religioſoꝝ in rñſione ꝓn. ꝙ ſtatus ꝓlatoꝝ eſt perfectior ſimplr̃ ꝙ̄ ſtatus religioſoꝝ. qꝛ ipſi ſunt perfectiores ſimplr̃: ſm Dio᷑. vi. c. eccle. bierar. ¶ Itẽ. q. clxxxv. ar. viij. querit. vtrũ religioſi qui ꝓmouẽtur in ep̄os teneãtur ad obſeruãtias regulares. Et in ſolutione ꝓncipali dicit. ꝙ ſtatus religioſoꝝ eſt quaſi quedaꝫ via tẽdẽdi ad ꝑfectionẽ. Status aũt ep̄oꝝ ſiue ep̄alis pertinet ad ꝑfectionẽ tanꝙ̄ quoddã perfectiõis magiſteriũ. Et cõfirmat dictũ ſuũ per. c. xvi. q. i. l꜄ perſona vbi dicitur ꝙ ſacra ordinatio de monacbo facit epiſcopum. ſed nulli licet de ſtatu ſuperiori ad inferiorem tranſire.

Corruptorium. Nõ negamus qn ſtatus ꝓlatoꝝ ſit multo ꝑfectior ꝙ̄ ſtatus religioſoꝝ. Ad reprimendũ tñ cauillationẽ alioꝝ: exponẽdũ videt̃ quo mõ ſit ꝑfectior ⁊ quo modo nõ. Dicit Aug⁹ li⁰ ꝓ de bap. paruuloꝝ. añ mediũ. Cũ dicit̃ ſtatus cuiuſcunqꝫ ꝑfectior: quo iure dicat̃ vidẽdũ eſt. Nã ex Aplo babemus vbi ſe fatet̃ in acceptione iuſtitie quã deſiderabat nõduꝫ eſſe ꝑfectũ. Et tñ ꝯtinuo dicit: quotquot ꝑfecti ſumus boc ſapiamus ad Pbilip. iij. qui vtrũqꝫ non diceret. aut in aliqua re eẽt ꝑfect⁹: ⁊ in alia re nõ eẽt ꝑfect⁹. qꝛ põt fieri ꝙ aliqs ſit ꝑfectus ſapiẽtie auditor qui nõ ſit ꝑfectus doctor. Hec Aug. Dicimus ğ ꝙ ſtat⁹ ꝓlatoꝝ: auctoritate. dignitate ⁊ officio ꝑfectior ſit ꝙ̄ ſtatus religioſoꝝ. Sꝫ an merito: boc nõ videt̃. tñ dico ſine preiudicio ꝙ ẽt merito: dũmodo ſit bonus ꝓlatus ſm exigẽtiã ſtatus ſui: nibil omittẽs de eſſentialibus ꝯcernẽtibus officiũ ſuum. Cõparatiões aũt ſtatuũ ⁊ aliarũ reruꝫ cuiuſcũqꝫ generis faciẽde ſunt ſm eſſentialia ⁊ ſm bona in illo genere ⁊ nõ ſm mala. Uñ ſi ꝓlatus ſalutẽ animarũ ꝓcuret: prout dꝫ docẽdo publice ⁊ priuate: orãdo ⁊ offerẽdo dona ⁊ ſacrificia pro peccatis ꝓprijs ⁊ alienis cõuerſando ſine q̄rela. ⁊ religioſus a ꝑte ſua ꝑficiat eẽtialia ſtatus ſui viuẽdo in obediẽtia ſine ꝓprio: in caſtitate videt̃ ſicut dictũ eſt maius eſſe meritũ prelati ꝙ̄ religioſi. Et ad boc facit auctas Aug. in epla. xxvi. ad Ualeriũ. vbi dicit. Nibil eſt in bac vita (maxime boc tp̄e) difficilius. laborioſius. periculoſius ep̄i ꝑſ byteri. diaconi officio. Sed nibil beatius: ſi eo mõ militet̃ quo Imꝑator noſter chr̄s iubet. ¶ Itẽ Dionyſi⁹. iij. c. ang. bierar. Omniũ diuiniſſimũ dei cooꝑatorẽ fieri ꝯſtat. qꝛ nobiliſſimũ opus eſt ſalus aĩaruꝫ. Cooꝑatores aũt dei in bac oꝑatione ſunt ꝓprijſſime ꝓlati ꝙ̄ꝛuꝫ eſt de eſſentia ſtatus. ğ ſtatus eoꝝ eſt diuiniſſimus. ergo perfectiſſimus. ¶ Itẽ Grego. bomel. xij. ſup Ezecbi. viij. Nullum oĩpotẽti deo tale eſt ſacrificiũ ſicut zelus animaruꝫ. ſed boc maxime ꝑtinet ad ſtatũ ꝓlatoꝝ. Prelatus eñi ſolus eſt ſpõſus eccleſie: ſicut teſtatur a multis. ergo ſacrificiũ qđ maxime ꝑtinet ad ſtatũ eoꝝ eſt deo gratiſſimum. ¶ Itẽ ſtatus prelatoꝝ maiorẽ req̄rit ꝑfectionẽ in profeſſorib⁹ ſuis ꝙ̄ religio in ſuis: ſicut dicit glo. ſuꝑ illud Jacobi. Qui nõ offendit in vbo ⁊c. Eũ inq̄t qui cupit ꝓeſſe aliis opꝫ perfectiorẽ eſſe alijs. Ex boc ſic arguit̃. Status qui de cõgruo requirit meliores ⁊ ꝑfectiores perſonas de cõgruo requirit meliora ⁊ ꝑfectiora oꝑa. Sed vbi ſunt meliora ⁊ ꝑfectiora oꝑa: ſunt ꝑfectiora ⁊ meliora merita. ergo in prelatione per ſe loquendo ſunt ꝑfectiora ⁊ meliora merita ꝙ̄ in religiõe. dico quãtũ eſt de exigẽtia eẽntialiũ vtriuſqꝫ ſtatui. ¶ Salua tñ pace ⁊ gr̃a prelatoꝝ: videtur ꝙ ſtatus religionis quodãmõ põt dici ꝑfectior ꝙ̄ ſtatus ꝓlatorũ: ꝓpter maiorẽ ⁊ diſtrictiorẽ diſciplinã cui ſubdũtur religioſi: ⁊ maiorẽ elongationẽ a mundo. ⁊ ab occupationibus ⁊ occaſiõibus peccatoꝝ. Et bui⁹ ſignũ eſt. ꝙ illi qui de religione aſſumũtur ad ꝓlaturã ſi in ꝓlatione laudabiliter ſe babeãt ſtatũ religionis ſtatui ꝓlationis preferũt. ⁊ ſtatũ in quo ſunt ꝓlãgũt in oꝑatiõe illius quẽ dimiſerũt. Hoc legit̃ feciſſe Gregori⁹. Uñ ipſe ſcribit de ſeipſo in li⁰ dialogoꝝ. Meror petre quẽ patior quotidie ⁊ ſemꝑ mibi per vſuꝫ vetus eſt. ⁊ ſemꝑ per augmẽtuꝫ nouus. Infelix quippe aĩus me⁹ occupatiõis ſue pulſatus vulnere: meminit qualr̃ aliqñ in monaſterio fuit: qñ labentia cuncta ſubierãt: qñ rebus cũctis que inuoluũtur eminebat: cum nulla niſi celeſtia cõſueuerat cogitare. qui retẽtos corpore ipſo iã carnis clauſtra cõtẽplatione tranſcendebat. qui mortẽ quoqꝫ (que in cũctis penepena eſt) vt ingreſſum vite ⁊ laboris premiũ amabat. Et nũc ex occaſione paſtoralis cure ſecularũ bominũ negocia patit̃. ⁊ poſt taꝫ pulchram quietis ſue ſpẽm terreni actus puluere fedat̃: dũqꝫ ſe pro defenſione multoꝝ ad exteriora ſparſerit. ⁊ cuꝫ interiora appetit: ad bec ꝓculdubio minor redit. Hec Gregorius. ¶ Adbuc illi pauci qui de ſtatu ꝓlationis trãſeũt ad ſtatũ religionis. ⁊ in religione ſicut debẽt profecerint: ſtatũ religionis ſtatui prelationis ꝓponũt. Deniqꝫ in morte vbi cõſideratio ⁊ ꝯſcientia meritoꝝ animam cõſolatur nulli vel paucíſſimi inueniũtur taꝫ de religioſis ꝙ̄ de prelatis: q̄bus ſi daretur optio: nõ mallẽt vt tota vita ſua in religione vixiſſent. ⁊ boc ſatis multũ eſt ad cõmẽdationẽ religionis. Ait enim pbus primo rbetorice. c. ꝓ de magis cõferẽte. ꝙ in maiori neceſſitate ſunt opportuna maiora. puta vt que in ſenectute ⁊ in egritudinibus.

Reſponſio ad bec ſm Thomã. Cõtra quem non eſt in aliquo boc qđ dicũt: ſicut patet intuẽti. ¶ Qđ enim dicunt in fine: ꝙ in religione maior eſt diſtrictio diſcipline: ⁊ maior eſſe põt quies cõtẽplationis ꝙ̄ in ꝓlatis: nõ cõcludit quin prelati: ꝓcipue ep̄i: prout declarat Tbo. ſint ſimplr̃ in ſtatu ꝑfectiore. ¶ Qđ autẽ dicũt quoſdã prelatos ſtatũ religionis ſtatui prelationis pretuliſſe: nõ aſcribẽdũ eſt ipſius ſtatus imꝑfectioni: ſed illarũ ꝑſonarũ bumilitati vel imbecillitati. eo ꝙ non potuerũt vel ſe poſſe nõ reputauerũt ꝑfectiõi illius ſtatus ꝯformare. Et ex b ꝓuenit timor quẽ tãgũt ĩ bora mortis.

A Rticulus Undecimus. De b qđ Tbo. dic̃. q. clxxxv. ar. vi. vbi querit. vtrũ liceat ep̄o aliqđ poſſidere: In rñſione ꝓn[li]. ꝙ ꝑfectio vite cbriſtiane nõ ꝯſiſtit eſſentialr̃ in volũtaria paupertate. Sed volũtaria pauꝑtas oꝑatur inſtrumẽtalr̃ ad ꝑfectioneꝫ. imo põt eſſe ſumma perfectio cum magna opulentia. Nam Abraam cui dictum eſt Geñ. xvij. Ambula coram me ⁊ eſto perfectus. legitur fuiſſe diues.

Jaco. 3.

Corruptoriū. Qđ dicit perfectionē vite in volūtaria paupertate nō ꝯſiſtere: vno modo hꝫ veritatē. alio mō nō. ꝑfectio enim vite chriſtiane (ſicut cōiter diſtinguūt magr̄i: vt. ſ. habitum eſt) eſt duplex. Eſt enim vna ꝑfectio ſufficiētie ſiue neceſſitatis. Alia abūdātie ꝛ ſuperogatiōis. Volūtaria paupꝫtas nō eſt eſſentialr̄ ꝑfectio neceſſitatis ſicut aliqđ de eēntia eius. qꝛ ſine illa ſufficiēter hr̄i pōt per obſeruantiā ꝑceptoꝝ. Sed volūtaria paupꝫtas eſt eēntialr̄ vna ꝑfectionū ſuperogationis. ꝛ ps eēntialis illiꝰ ꝑfectionis totalis que cōſiſtit in ꝯſilijs. Sic̄ liberalitas eſt eēntialr̄ quedā ꝑma ꝑfectio neceſſitatis ꝛ operatio eius que conſiſtit in licito vſu diuitiarum corporalium: eſt quedam ſecunda perfectio neceſſitatis. Ita volūtaria paupertas ſꝫ habitū dicta: eſt quodāmodo ꝑfectio ꝑma ſuperogatiōis. ꝛ eius vſus ꝑfectio ſcđa. ꝛ ps eſſentialis illiꝰ totalis ꝑfectiōis que ꝯſiſtit in ꝯſilijs. Valde. n. abſurdū eē videt̄ ꝙ liberalitas que libere vtit̄ diuitijs tēporalibus ſit virtus. ꝛ per ꝯn̄s perfectio ꝑma. ꝛ eius vſus ſit ꝑfectio ſcđa. Et volūtaria paupꝫtas nō ſit ꝑfectio nec de eſſentia perfectionis: cū dicat glo. Luce xiiij. Diſtat inter renūtiare oībus ꝛ relinquere oīa. qꝛ renūtiare cōuenit oībus qui ita licite vtūtur oībus que poſſident: vt tn̄ mente tēdant ad eterna. Relinquere vō oīa perfectoꝝ tn̄ eſt qui oīa terrena poſtponūt: ꝛ ſolū eternis inhiant. Unde dicimꝰ ꝙ ꝑfectio vite chriſtiane nec totalr̄ ꝯſiſtit nec maxime in volūtaria paupꝫtate. Totalis enim ꝑfectio vite chr̄iane ꝯſiſtit in aggregatiōe oīum virtutū ꝛ in opibus eaꝝ pro loco ꝛ tpe. Maxime vō ꝯſiſtit in charitate: ad quā oēs v̄tutes ꝛ virtutū opa: ſiue que ſunt in ꝑcepto: ſiue que ſūt in ꝯſilio ordinant̄ ꝛ ꝑficiunt̄. nihilominus dicimꝰ ꝙ maxīa ꝑfectio vite chr̄iane q̄ntū ad aliqđ. ſ. q̄ntū ad vſuꝫ diuitiarū tpaliū in volūtaria paupꝫtate cōſiſtit. hō. n. dr̄ vti illis rebꝰ a qbus abſtinet ſm̄ tēperātiā ꝛ abſtinētiā. ſm̄ Augꝰ liᵒ. lxxxiij. q. q. xx. Et q̄ntū ad h̄ dicimus ꝙ vbi eſt maioꝛ paupertas voluntaria ibi eſt maioꝛ perfectio. Huic atteſtatur Aug. de bono coniugali. ita di. Bonum erat quod faciebant: qui de ſubſtantia ſua chriſto ac diſcipulis ſua miſtrabāt nec̄cia. Sꝫ meliꝰ qui ſubam diuiſerūt: vt expeditiores dn̄ꝫ ſequerent̄. ¶ Itē de eccleſiaſticis dogmatibꝰ. c. xxxviij. Bonū eſt facultates cū diſpēſatione paupibꝰ erogare: melius eſt intētione ſequendi dn̄m oīa ſimul donare. ꝛ abſolutū ſollicitudine egere cuꝫ chr̄o. vn̄ de Abraā ꝛ de quocūqꝫ alio (qui legit̄ fuiſſe ꝑfectus ꝛ diues) ꝯſiderādū eſt ſm̄ qđ dicat̄ eſſe ꝑfectꝰ. ſicut docet Augꝰ liᵒ p̄ de baptiſmo paruuloꝝ. an̄ mediū. cū dicitur qlibet ſtatus ꝑfectioꝝ. qua in re dicat̄ vidēdū eſt. Nihil. n. ꝓhibet quin volūtaria paupꝫtas poſſit opari inſtr̄aliter ad vlteriorē ꝑfectionē. q̄uis eſſentialr̄ ſit ꝑfectioꝛ vel ps ꝑfectionis: vt. ſ. oſtēſum eſt. q. clxxxiiij. articulo. ij.

Reſponſio ad hec ſm̄ Thomā. Sciēdū in ꝑmis ꝙ duo falſa ſupponūt. Unū eſt ꝙ ꝑfectio ſuperogationis ꝛ abūdātie attēdi dꝫ vel ꝑncipaliter cōſiſtat in volūtaria paupꝫtate. Aliud eſt ꝙ paupꝫtas eſt v̄tus quedā ſiue ꝑfectio aīe ꝑma. Cuius vſus vel actus eſt ꝑfectio aīe ſcđa. Falſitas prima pꝫ ſic. Sicut ꝑfectio ſufficiētie vel neceſſitatis cōſiſtit in v̄tutibus charitate informatis ꝛ earū actibus in gradu primo ꝛ infimo. ſic ꝑfectio maioꝛ in quocūqꝫ ꝯſiſtit: in eiſdē v̄tutibus ꝛ eaꝝ actibus in gradu vlteriore ꝛ ꝑfectiore. Quātūcūqꝫ eniꝫ remoueātur ea que ꝑtinēt ad remouēdū impedimēta ꝑfectionis: nunq̄ꝫ eſt aīa perfecta quouſqꝫ habeātur v̄tutes charitate informate: in qbus conſiſtit ipſa perfectio eſſentialiter. nec per ꝯſequēs per ipſa eadē poterit eſſe eſſentialr̄ perfectior: niſi eedē virtutes intēdātur vel augmētent̄: ꝑp qđ augmētatio ꝑfectionis. ꝛ per ꝯſequēs perfectio ſuperogationis quā vocāt perfectionē eēntialiter ꝯſiſtit in augmētatione v̄tutū charitate informataꝝ: ad quā paupꝫtas voluntaria ꝛ huiuſmodi faciūt iſtrumētaliter inq̄ntū faciūt ad remouēdū īpedimētū huiuſmodi augmētatiōis. Falſitas ſcđi ſic pꝫ. paupꝫtas. n. volūtaria nō eſt v̄tus vt ſupponūt: ſed quedā penalitas volūtarie aſſūpta. ſic̄ nuditas vigilie ꝛ huiuſmodi. qđ pꝫ per h̄ ꝙ inter hꝰ in collatiōibus patrū enumerat̄. Si. n. paupꝫtas eſſet per ſe loquēdo v̄tus: nō diceret̄ laudabilis ſolū per additionē inq̄ntū voluntaria: ſed per ſe. Oēs. n. v̄tutes per ſe ſunt laudabiles. nec ēt diceret̄ volūtarie aſſūpta. ſed magis ipſius volūtatis ad ſic opandū inclinatiua. Eſt eniꝫ virtus habitus inclinans per modū nature: vt dicit ph̄s. ij. eth̄. ¶ Qđ ergo dicūt ꝙ abſurdū eſſe videt̄. ꝙ liberalitas que libere vtit̄ diuitijs tēporalibus ſit v̄tus. ꝛ per ꝯn̄s perfectio ꝑma ꝛ eius vſus ſit perfectio ſecunda ∴ voluntaria paupertas non ſit perfectio nec de eſſe perfectionis. patet ꝙ nulli recte intelligēti abſurdū eſſe videbit̄. Lꝫ eni vt dicit glo. illa relinquere oīa ꝑfectoꝝ tn̄ ſit vtiqꝫ quo ad hoc ꝙ iſtrumentaliter facit ad perfectionē. nō tn̄ ſeqtur ꝙ ipſa paupꝫtas vel tēporaliū rerū nuditas ꝛ carētia. ꝯn̄s ſit virtus aīam ꝑficiēs: ſicut nō ſeqtur. Si mori pro chr̄o tn̄modo ſit ꝑfectoꝝ q̄ntū ad potiſſimū ſignū ꝑfectionis. ꝙ ꝑpter h̄ ipſa mors voluntarie aſſumpta ſit aliqua aīe ꝑfectio ꝑma. imo tam hec q̄ꝫ illa in carētia quadā ſeu priuatione ad penalitateꝫ ꝑtinente ꝯſiſtūt. Unde iter alias penalitates pro chr̄o aſſūptas: cuiuſmodi ſunt vigilie. ieiunia ꝛc̄. huiuſmodi paupertas ꝛ priuatio oīum facultatū ponitur. Et verum quidēꝫ eſt: vbi amoꝛ maioꝛ eſt paupertas ꝛ purioꝛ aut diſcretioꝛ: ibi maioꝛ perfectio quantum ad illud quod inſtrumentaliter facit ad perfectionem. Et hoc concludunt auctoritates que ſequūtur: ꝛ non aliud. ¶ Quod vō dicunt ꝙ paupertas ita eſt inſtrumētum perfectionis ꝙ eſt quedam pars eius eſſentialis: ex ꝑdictis patet eſſe falſum.

Articulus duodecimus. De hoc qđ dic̄ Thoꝰ in eodē ar. in rn̄ſione ꝑmi argumenti. ꝙ illa v̄ba dn̄i Mat. x. Nolite poſſidere auꝝ neqꝫ argentū neqꝫ pecuniā in ꝯonis veſtris. Uno modo exponi poſſunt ſicut expoſuit ea Augꝰ de ꝯſenſu euāgeliſtaruꝫ: vt intelligat̄ hoc dictū nō precipiendo ſed ꝑmittendo. Permiſit enim vt abſqꝫ argēto ꝛ auro irent ad predicanduꝫ: ſumpturi ſumptus ab his quibus predicarent.

Corruptorium. Qđ dicit dn̄m nō precipiēdo ſed permittēdo dixiſſe. Nolite poſſidere aurū ꝛc̄. dicimus ꝙ falſum eſt ꝛ cōtra euāgelia: ꝛ cōtra teſtimonia ſanctoꝝ. Naꝫ Mat. x. hos duodecim miſit Jeſus: precipiēs ꝛ dixit. In viaꝫ gētiuꝫ ne abieritis. Et paucis interpoſitis ſubdit̄. Nolite poſſidere auꝝ neqꝫ argētū ꝛc̄. ¶ Et Mar. vj. expſſius etiā precipit. ne qđ tollerēt in via niſi virgā tn̄. non perā. non paneꝫ. neqꝫ in ꝯonis ęs. ſed eſſent calciati ſandalijs. ꝛ ne induerentur duabus tunicis: expſſe dicit ꝙ ꝑcepit eis. ¶ Et Ambroꝰ ſup Lucā. vi. ſup illđ. Nolite portare neqꝫ perā neqꝫ ſacculꝫ Luce. iiij. Scripſit inqt Mat. qm̄ dixit ad diſcipulos dn̄s. Nolite poſſidere aurū neqꝫ argentū. Si ꝓhibemur aurū poſſidere: qđ rapere qđ auferre? Si qđ habes donare preciperis: quid auges qđ non habes. Et infra tāgēs illud Act. ij. Auꝝ ꝛ argētū nō eſt mihi ꝛc̄. Glo. ita dicit. Nō tam gloriatur Petrus ꝙ argētum nō habet q̄ꝫ ꝙ ſeruet domini preceptū vel mādatuꝫ quod precipit. Nolite poſſidere aurū neqꝫ argentuꝫ. hoc eſt dictu. Uides me chriſti diſcipulū ꝛ a me requiris aurū. ¶ Itē ſuper illud Act. ij. Aurum ꝛ argētū non eſt mihi. Glo. memores precepti illius. Nolite poſſidere aurū neqꝫ argentū. neqꝫ pecuniā.

Que

Que ad pedes apoſtoloꝝ reponebãtur:nõ ſibi ſʒ ad vſus pauperũ recõdebantur. ¶ Ex his patet ꝙ illud. Nolite poſſidere aurũ ⁊c̃.prohibitũ fuit apoſtolis:nõ permiſſuʒ. Sumere võ ſumptus ⁊ alimẽta ex ipſa predicatione:conceſſuʒ fuit:nõ aũt preceptũ. Et hoc dicit Grego⁹.homel. xvij.ſuper Joãneʒ.Qui panẽ inquit ⁊ ſacculũ portare ꝓhibuit:ſumptus ⁊ alimẽta ex ipſa predicatione conceſſit. Nã ſeqtur. In eadeʒ domo manete:edẽtes ⁊ bibẽtes que apud eos ſunt. Ex his vbis Grego.patet ꝙ ps auctoritatis.ſ. Nolite poſſidere aurũ vel argẽtum.non perã.nõ ſaccum.prohibitũ fuit.Sumptio võ neceſſarioꝝ que intelligitur in fine auctoritatis.Dignus eſt opari⁹ mercede ſua ſiue cibo illo.Qḋ expreſſius dicit in Luca.edẽtes ⁊ bibẽtes que apud illos ſunt. Hoc inquã cõceſſio fuit ⁊ nõ ꝑceptum.De iſta cõceſſione dicit̃ in glo.i.ad Corin.xij. Nunquid nõ habem⁹ poteſtatẽ mãducãdi ⁊ bibẽdi? Glo.permiſit dñs:ſed nõ iuſſit apoſtolis accipe neceſſaria a ſubditis.vt quiſquis vellet eo vteret̃ quod ſibi liceret ex domini conceſſione.Si quis nollet eo vti:non contra iuſſuʒ faceret:ſed de ſuo iure cederet.

Reſpõſio ad hec ſm Thomã.Dictũ beati Aug.qḋ Thomas adducit reprehẽdũt ⁊ deſtruere conãtur.in quo eos amplius peccare cui dubiuʒ eſt? Et ſupra modũ admirandũ.ꝙ predictũ teſtimonium beati Auguſtini in expoſitione predictoꝝ verboruʒ dicunt eſſe cõtra euãgelia ⁊ teſtimonia ſanctoꝝ.Argumẽta võ qbus non Thomã:ſed ſentẽtiã beati Auguſtini deſtruere nitũtur in hac parte per equocationeʒ ſiue per diuerſam acceptionẽ hui⁹ nois precepti:vtpote ſophiſtica ſoluunt̃. Naʒ

Mat.x. oẽs auctoritates in qbus dicit̃ dñm illud ꝑcepiſſe. Nolite poſſidere aurũ ⁊c̃.de ꝑcepto large accepto:ſiue pro permiſſione:ſm dictã expoſitionẽ beati Aug^{ni} de ꝯſenſu euãgeliſtarũ.ſiue pro ꝯſilio intelligunt̃:vt reducat̃ ad illud. Si vis pfectus eſſe ⁊c̃.debent intelligi. Si võ pro ꝑcepto ꝓprie dicto:dʒ ĩtelligi nõ niſi ad tẽpus:quãtũ ad illã miſſionem qua mittebãtur ad ꝑdicandũ iudeis:precipiebat̃ vt per hoc excitarẽtur ad cõfidendũ de virtute ipſius.qꝛ eis abſq; ſumptibus ꝓuideret ſm expoſitionẽ Chriſoſtomi. Jn ſenſu etiã myſtico habuit rõnem precepti proprie dicti.ſ.ꝙ ꝑdicatores nõ innitãtur ꝑncipaliter ſapiẽtie ⁊ eloquentie:que auro ⁊ argẽto deſignãtur: ſm expoſitionem Hieronymi.¶ Auctoritates igit̃ quas iſti adducunt:nec contra ſanctos iſtos:nec cõtra Tho.(illis intẽtem) aliquid faciunt ſi recte intelligantur:ſcilʒ nomine preceptionis vel prohibitionis modis predictis vtẽtes.

ARticulus Decimuſtertius. De hoc qḋ Tho.dicit.q.clxxxvi.arti.ij. vbi querit.vtruʒ qlibet religioſus teneatur ad oia ꝯſilia in rñſione pñ. Ad perfectioneʒ aliqd tripl̃r ꝑtinet. Uno mõ eſſential̃r. ⁊ ſic ad perfectionẽ ꝑtinet pfecta obſeruãtia charitatis. Alio mõ cõſequẽter.ſicut illa que cõſequũtur ex perfectione charitatis:vtpote maledicẽti bñdicere:precipue extra caſum neceſſitatis. Tertio mõ ĩſtrumẽtal̃r ⁊ diſpoſitiue:ſicut paupertas.abſtinẽtia ⁊ cõtinẽtia ⁊ hꝫ.⁊ ſic paupertas.ꝯtinentia ⁊ abſtinẽtia non pertinent eſſentialiter ad perfectionem. nec cõſequẽter:ſed diſpoſitiue ⁊ inſtrumẽtaliter.

Corruptorium. Nobis aũt non videtur ꝙ B ſit verũ.imo ꝙ ſint perfectiones.⁊ per ꝯſequens pertineãt eſſential̃r ad pfectioneʒ.Et ꝙ magis ⁊ frequẽtius pertineãt ad charitatẽ cõſequẽter ꝙ̃ ĩſtrumẽtaliter. Nihilominus bene nobis videt̃.ꝙ ad pfectionẽ charitatis pertineãt inſtrumẽtaliter ⁊ diſpoſiti

i ue.¶ Qꝛ aũt volũtaria paupertas ſit pfectio:videt̃ per auctoritatẽ Hiero^{m} ad Demetriadẽ.Dic̃ eni ſic.Aplici faſtigij eſt pfecteq; ṽtutis:vẽdere oia ⁊ diſtribuere paupib⁹. ⁊ ſic leuẽ ⁊ expeditũ ad celeſtia volare.Ergo paupertas ſm Hieronymũ eſt pfecta virtus.ergo perfectio.¶ P̃.quelibet earũ eſt virtus vel gradus virtutis.ſi ṽtus:ergo perfe 2

c.18. ctio.Dicit.n.phs.vij.phyſicoꝝ.Uirtus pfectio eſt.⁊ vnũquodq; tũc eſt perfectũ:maxime cuʒ attingit virtuti propie.¶ Idẽ.ij.ethicoꝝ.c.v.Omnis virtus cuiuſcũqʒ fue 3

rit ṽtus:habẽtẽ pficit:⁊ opus eius bonũ reddit.Si autem ſunt gradus ṽtutuʒ:conſtat ꝙ eminẽtiſſimi gradus ſunt. Uerbi gratia.volũtaria paupertas (que ſimul ⁊ ſemel dat oia paupibus) altiſſimus gradus liberalitatis vel corpalis miſicordie eſt viduitas ⁊ ṽginitas que excellẽtior eſt: excellẽtiſſimus gradus continentie:abſtinentia excellentiſſimus gradus temperãtie.cum gradus ĩferiores predictarũ ṽtutũ (qbus gradib⁹ põt fieri additio) ſint pfectiones.ſicut liberalitas:ſm quã hõ libere vtit̃ bonis tpalib⁹. Et miſericordia ſm quã particulariter ſiue ſucceſſiue diſpẽſat indigẽtibus:multo magis ꝑdicti gradus qbus fieri additio nõ põt:pfectiones dici pñt.¶ Itẽ Algaçel in ꝑncipio logice ſue dicit.Sic pfectio ingt aie in duob⁹ ꝯſiſtit. in mũditia ⁊ ornatu.Mũditia eius eſt vt expiet̃ a ſordidis moribus ⁊ ſequeſtret̃ a phãtaſijs turpibus. Ornatus eius eſt:vt depingat̃ in ea certitudo virtutis.Et infra.Felicitas eterna nõ poteſt haberi niſi per pfectionẽ anime: que nõ eſt niſi mũditia ⁊ ornatus.Ex hoc arguit̃ ſic.Mũditia a ſordidis moribus:⁊ phantaſijs turpibus maxime ſunt paupertas volũtaria.cõtinentia ⁊ abſtinẽtia ⁊ obediẽtia.qꝛ volũtaria paupertas eſt mũditia a ꝯcupiſcentia oculorum.Continẽtia eſt mundicia a concupiſcentia carnis. Obedientia eſt mundicia a ſupbia vite.ergo hec tria ſunt vera perfectio vel vere pfectiones.¶ Qꝛ autem iſta quã 4

doqʒ ꝑtineãt ad pfectionẽ charitatis:ꝯñter manifeſte patet in chriſto.Charitas eniʒ chriſti a ꝑmo inſtãti ſue cõceptionis ita perfecta fuit.ꝙ nunq̃ꝫ deinceps augeri potuit. Paupertas igitur ⁊ cõtinẽtia ⁊ abſtinentia ad perfectionem charitatis eius nõ pertinebant inſtrumẽtaliter ⁊ diſpoſitiue.qꝛ nec diſponebãt ad eius inductionem.nec ad eius augmẽtationeʒ.⁊ pertinebãt ad eam cõſequẽter. Et de paupertate chriſti dicit apoſtolus.ij.Co^{r}.viij.Scitis gratiã dñi noſtri Jeſu chriſti.i.charitatẽ.quoniã propter nos egenus factus eſt cũ eſſet diues. ¶ P̃.videt̃ ꝙ iſta ma 5

gis pertineãt ad charitatẽ ſiue ad perfectionem que charitas eſt cõſequẽter.ꝙ̃ inſtrumẽtaliter ⁊ diſpoſitiue.⁊ ꝙ magis fieri debeãt ex charitate habita ꝙ̃ ad charitatẽ habendam.Dicit eniʒ Auguſtinus.vi.muſice. Amor inquit tẽporalium nõ expurgatur niſi ſuauitate eternoruʒ.Conſtat ꝙ ſuauitas reꝝ eternarũ vel eſt idipſum quod amor earum.vel effectus amoris ipſarũ.¶ Itẽ glo.Canti.viij. ſuper illud. Si dederit homo oẽʒ ſubſtãtiã dom⁹ ſue pro dilectione. Glo.Ubi abũdat amor eternoꝝ:vileſcit moꝝ poſſeſſio labentiũ.¶ Iteʒ Gregori⁹ homel.xi.ſup Joãnẽ. Sicut mors corpus interimit.ſic ab amore reruʒ tẽporaliuʒ charitas occidit.¶ P̃.manifeſte videmus homines 6

habẽtes perfectã charitateʒ vberius elemoſynas facere. ⁊ diſtrictius abſtinere.⁊ ſollicitius cõtinere.⁊ humili⁹ obedire:ꝙ̃ nõ habentes charitatẽ.vel habẽtes imperfectaʒ. Igitur iſta magis habẽt ſequi ex perfecta charitate ꝙ̃ inſtrumẽtaliter diſpoſitiue ad illã habendaʒ vel augẽdaʒ.

¶ Ulterius videt̃ per apoſtolũ.ꝙ alie virtutes poſſunt 7

dici perfectionis vel pfectio.⁊ charitas inſtrumẽtum.Dicit eniʒ ad Col.iij.de pluribus virtutibus loquẽs. Super omnia auteʒ charitatem habentes que eſt vinculũ perfectionis.Glo.Cetera perfectionem faciũt.charitas omnia ligat ne abeant.ergo cetera ſunt perfectiones.⁊ charitas inſtrumentum quod eſt vinculũ.hoc videtur nobis ve

rum tam de charitate q̄ȝ de alijs virtutibus. ꝙ ſm̄ diuer
ſas rationes poſſunt dici inſtrumēta ⁊ perfectiones.

Reſponſio ad hec ſm̄ Thomam. Nitūtur proba
re primo. ꝙ paupertas. abſtinētia ⁊ hu
iuſmodi: ſint ꝑfectiones eſſentialiter ita. ſ. ꝙ ad ipſaȝ eſ
ſentiam ꝑfectionis humane pertineāt. cuius oppoſitū ſu
Ad p^m pra eſt declaratuȝ. ¶ Ad illud ergo quod p̄mo obyciunt
de Hieronymo. ꝙ ꝑfecte virtutis eſt vendere omnia. ve
rum eſt ꝙ ad perfectā virtutē tanq̄ȝ inſtrumētum veniē
di ad perfectā virtutē. non tanq̄ȝ ipſa ſit virtus ꝑfecta: ſi
cut patuit in Abraā. Poteſt etiaȝ hoc dici perfecte virtu
tis. q2 nōnunq̄ȝ eſt perfecte virtutis effectus. vt qn̄ perfe
cta virtute inflāmatus omnia relinquit que impedimen
Ad 2^m tum preſtare poterūt. ¶ Ad 2^m cum dicit. quelibet earuȝ
eſt virtus ⁊c. Reſpōdēdū eſt per iterēptionē. quoniā nec
ſunt virtutes vt dictū eſt in gradu p̄mo. nec in gradu vlte
riore ⁊ perfectiore. Poſſunt eniȝ virtutes que ꝯnexe ſunt
⁊ haberi ⁊ ad gradū perfectū augmētari ſine his. lȝ faciāt
inſtrumentaliter ad huiuſmodi (prout dictum eſt) per
fectionem. vnde tota illa ratio cum ſuo proceſſu innititur
Ad 3^m falſitati. ¶ Ad tertium dicendum. ꝙ verum eſt ꝙ predi
cta faciūt ad mentis munditiam inſtrumētaliter. ſed gra
Ad 4^m tia ⁊ virtutes faciūt mētis munditiā eſſentialiter. ¶ Se
cundo conſequenter nituntur probare. ꝙ iſta pertineant
quandoq̄ȝ ad perfectioneȝ charitatis conſequenter. ⁊ hoc
Ad 5^m concedimus. ¶ Tertio nituntur probare ꝙ magis perti
neant ad perfectionē que eſt charitatis conſequēter q̄ȝ in
ſtrumentaliter: qđ nō videtur rōnabiliter dictum. qm̄ ad
charitatē habitā in ſumma plenitudine nō ſequūtur iſta.
qm̄ tunc eſſent in patria. Sed dicūtur potius ad ꝑfectaȝ
charitatē diſpoſitiue ſeu inſtrumentaliter ſe hēre. q2 vni
uerſaliter aſſumūtur. vel vt ꝑfectus charitatis gradus ac
quiratur. vel ne ipſe gradus charitatis ꝑfectus: put in via
poſſibile eſt iā adeptus alicuius impedimēti occaſiōe ali
quatinus retardeẗ. Quod lȝ in paupertate chriſti dici non
poſſit q̄tū ad charitatē in eo exiſtentē. Dici tamē poteſt.
ꝙ ⁊ ipſa inſtrumētaliter ⁊ diſpoſitiue egit ad ꝑfectā chari
tatem in alijs fidelibus. ¶ Ad p^m ergo in oppoſitū dicen
dum ꝙ illa auctoritas Aug. ſil'r illa glo. Cant. vių. ſimili
ter auctoritas Greg. nihil faciūt pro eis. In oībus eniȝ ha
betur. ꝙ ꝓpter amorē ſuauitatē vel dilectionē eternorū:
inflāmatur homo ad ꝯtēptuȝ terrenorū. qđ vbiq̄ȝ veruȝ
eſt. q2 ipſa terrena relinquere facit inſtrumētaliter ad ꝑfe
Ad 6^m ctuȝ gradū amoris ꝑuenire. ¶ Per idē ſoluitur rō quaȝ
ponūt ꝯſequēter. habētes enim maiorē charitatē ⁊ perfe
ctionē: vberius ac prōptius faciūt predicta. per que ad vl
teriorē perfectionē (vt ſepe dictū eſt) inſtrumētaliter ꝓ
mouētur. ¶ Quarto nitūtur oſtēdere. ꝙ ipſa etiam chari
Ad 7^m tas debeat dici inſtrumētuȝ ꝑfectionis. pro eo ꝙ ab apl'o
diciẗ vinculū ꝑfectionis. quod ſalua pace eoꝝ improprie
(ne dicā falſo) diciẗ. Non eniȝ finis pōt poni in rōne in
ſtrumēti quo ad finē deuenitur. nunc autē finis precepti
eſt charitas: ſm̄ Apoſtolū: quā dicit vinculū perfectionis.
pro eo ꝙ in ipſa perfectio ꝯſūmatur. ¶ Qđ vō dicit glo.
Cetera ꝑfectionē faciunt: charitas autē oīa ligat ⁊c. meta
phorice dictū eſt. locutio aūt figuratiua nō eſt extēdēda.
Nō eniȝ debet intelligi ꝙ charitas adueniat v̄tutibus ꝑ
fectis quaſi quoddā vinculū ſuperueniēs ſm̄ ꝑfectioneȝ
quā habēt virtutes habēt a charitate que eſt earū forma.
qua recedēte remanēt impfecte: vt illud intēdit glo. Per
hoc ḡ ꝙ charitas diciẗ vinculū aliarū virtutū: nō intelli
gitur ꝙ ſit inſtrumētū eaꝝ: ſed potius perfectio ac finis ⁊
forma. ¶ Qđ de alijs virtutibus dicūt in fine. ꝙ poſſunt
ſm̄ diuerſas rationes dici inſtrumenta ⁊ perfectiones: cō
cedi poteſt: nec eſt contra nos.

Articulus decimuſquartus. De hoc
qđ Tho. dicit. q. eadē arti.
ix. vbi querit: vtrū religioſus peccet mortali
ter trāſgrediēdo ea que ſunt in regula. ꝙ ꝓ
fitens regulā nō vouet ſeruare oīa que cōti
nentur in regula. ¶ Et arguit ꝙ ſic tali rōne. Facere con
tra votū eſt peccatū mortale. Sed religioſi voto ꝓfeſſio
nis aſtringunẗ ad regulā. ergo peccāt mortaliter trāſgre
diendo ea que in regula ꝯtinētur. Et reſpōdendo dicit. ꝙ
ille qui ꝓfiteẗ regulā: nō vouet oīa que ſunt in regula. ſed
vouet regularē vitaȝ: que cōſiſtit in tribus. ſ. in paupertate.
cōtinētia ⁊ obediētia. Vn̄ in q̄buſdaȝ religionibus aliqui
cautius ꝓfiteneẗ nō q̄deȝ ſeruare regulā: ſed viuere ſm̄ re
gulaȝ. i. intēdere ad hoc ꝙ informēt mores ſuos ſm̄ regu
lam ſicut iuxta quoddā exēplar ita ꝙ profeſſioni nō con
trarieẗ niſi qđ eſt ꝯtra preceptum regule. Trāſgreſſio vo
alioꝝ vel omiſſio nō obligat niſi ad peccatuȝ veniale. Ex
verbis iſtius ſolutiōis tolliẗ argumētū quod ſoluere intē
dit. Expreſſe eni intelligiẗ ſm̄ ipſuȝ. ꝙ religioſi ꝓfitentes
aliquā regulā: nō vouēt ſeruare oīa que in regula ꝯtinen
tur: alioq̄n trāſgrediendo aliqđ iſtoꝝ peccarent mortali
ter. Et ꝙ iſta fuerit ſua opinio: manifeſte videẗ in queſtio
nibus determinatis quodlibeto p̄mo. q. xx. que eſt: vtruȝ
monachus peccet mortaliter comedēdo carnes? Ibi eniȝ
in rn̄ſione p̄n^li dicit ita. Si religioſus ꝓfitēdo voueret ſe
regulā ſuaturū: videtur ſe obligare ad ſingula q̄ in regl'a
ꝯtineneẗ: vt ꝯ q̄libet eoꝝ faciendo peccet mortaliter.

Correptorium. Iſtud videtur nobis falſum. 1
Nā Exo. xxiiij. legiẗ. ꝙ poſt
q̄ȝ Moyſes narrauerat populo oīa verba dn̄i atq̄ȝ iudi
cia: rn̄dit oīs populus vna voce. Oīa que locut^9 eſt nobis
dn̄s faciemus: ⁊ erimus obediētes. Et hac promiſſione fa
cta Moyſes ſanguinē federis reſperſit in populū dicens.
Hic eſt ſanguis federis qđ dn̄s pepigit nobiſcuȝ. ¶ Iteȝ
Joſue vlt. fedus hoc habeẗ inouatum: dicēte populo ad
Joſue. Dn̄o deo noſtro ſeruiemus. ⁊ erimus obediētes ꝓ
ceptis eius. Percuſſit igiẗ in illo die Joſue fedus cum po
pulo. ⁊ impoſuit populo precepta atq̄ȝ iudicia. Et Apoſto
lus ad Galath. iij. ita dicit. Maledictus oīs qui nō permā
ſerit in oīb^9 que ſcripta ſunt in libro legis vt faciat ea. qđ
ſumptū eſt de Deute. xxvij. ¶ Et iteruȝ ad Gala. v. dicit 2
Apoſtolus. Teſtificor rurſus omni homini circūcidēti ſe
qm̄ debitor eſt vniuerſe legis faciende. Ex q̄bus manife
ſtum eſt. ꝙ iudei firma ꝓmiſſione ſub malędictiōis ſuſce
ptione obligati erāt oīa cōtenta in lege ſeruare. ⁊ tamen
cōſtat ꝙ plurima fuerūt in lege: quorum tranſgreſſio vel
omiſſio nō erat mortale: vt eſt illud Exod. xxiij. Si occur
reris oui vel boui vicini tui: reduc ad euȝ. Et illud Leui.
xix. Corā cano capite cōſurge: ⁊ honora perſonaȝ ſenis. A
ſimili qui promittit ſeruare regulā: ⁊ ea que ſunt in regu
la: non opȝ ꝙ peccet mortaliter trāſgrediendo vel omittē
do quodlibet eoꝝ. ¶ Preterea: in regula ſancti Benedi 3
cti precipiẗ diſciplina ſuſcipiendoꝝ fratrū. ꝙ primo poſt
duos mēſes legaẗ regula nouitio. ⁊ iteꝝ ſecundo poſt ſex
menſes. Et adhuc tertio poſt quatuor menſes. Et ſi noui
tius habita ſecū deliberatione ꝓmiſerit ſe oīa cuſtodire
⁊ cūcta ſibi imperata ſeruare: tūc ſuſcipiaẗ in cōgregatio
ne: ſciēs ſe ex lege regule cōſtrictū. ꝙ ex illo die nō liceat
ei de monaſterio exire: nec colluȝ excutere de ſub iugo re
gule. Ecce ꝙ nouitij ſm̄ regulaȝ beati Benedicti promit
tunt ſe oīa cuſtodire que in regula cōtinētur. ⁊ tamē inſa
nia eſſet ꝙ peccarent mortaliter quodlibet eoꝝ trāſgre
diendo. ¶ Itē in principio regule beati Frāciſci (quam 4
approbauit Innocētius papa tertius. ⁊ cōfirmauit Hono
rius papa tertius: ſucceſſor eiuſdē) ita dicit. Regula ⁊ vi
ta fratrū

ta fratruȝ minoꝝ hec eſt.ſ.euãgeliũ dñi noſtri Jeſu chri/
ſti ſeruare.Et in fine eiuſdẽ ſic dicitur.Paupertatẽ ⁊ hu/
militateȝ ⁊ euãgeliũ dñi noſtri Jeſu chriſti (quod firmi/
ter promiſimus) obſeruemus.Et tñ Grego⁹.ix.qui regu/
lam expoſuit:ita dicit.Fratres inqt qui ſcire deſiderãt an
ad alia euãgelij cõſilia teneãtur:an tñ ad illa que in regu
la preceptorie vel inhibitorie ſunt expreſſa:preſertim cũ
ad alia ſe obligare non intenderunt:⁊ vix aut nunꝙ̃ poſ/
ſunt omnia ad litterã obſeruare.Nos autẽ breuiter dici/
mus vos ad illa euãgelij cõſilia non teneri per regulã niſi
ad ea ad que obligaſtis vos in ipſa:ad cetera vero non tene
mini niſi ſicut ceteri chriſtiani:⁊ eo magis ex equo ⁊ bono
quo vos obtuliſtis in holocauſtũ medullatuȝ per contẽ/
ptũ omniũ mundanoꝝ.Hec papa Grego⁹.Igitur per ex/
poſitionem pape liquet.ꝙ ꝗuis fratres minores promi/
ſerunt obſeruare euãgeliũ:non tamẽ tenentur ad omnia
euãgelij conſilia:niſi ad ea que in ipſa regula preceptorie
5 vel inhibitorie ſunt expreſſa.¶ Preterea quicũqȝ regu/
lam aliquaȝ vel contenta in ea promittit vel vouet:nihil
aliud intẽdit vel intẽdere debet ꝙ̃ conformare volũtatẽ
ſuam ⁊ cõuerſationẽ partibus regule ſm intentionẽ illi/
us qui regulã cõdidit.Sed cõſtat ꝙ conditor cuiuſcunqȝ
regule:nõ intendit ꝙ ꝓfeſſores ſui vel illius regule equa
liter obligẽtur:⁊ ad omnia equaliter teneãtur:niſi tale ſit
quod trãſgrediẽdo peccent mortaliter.hoc eniȝ eſſet ſtul
tiſſimum ⁊ laqueũ illis imittere.quorũ deberet ſalutem
querere.⁊ maxime vbi regula diſtinguit inter monita ⁊ p̃/
cepta:ſicut in regula beati Franciſci.ergo nullus vouens
aliquaȝ regulã ſic obligatur profitẽdo:vt ſi trãſgrediatur
quecũqȝ cõtentorum in regula peccet mortaliter.¶ Se/
cunduȝ quod dicit etiã ꝙ cautius profitẽtur qui nõ profi/
tentur regulã:ſed qui tñ profitent̃ ſm regulã obediẽtiã.
In his verbis inſinuat.ꝙ ingrediẽtes religionem:nõ de/
bent profiteri regulã.alioquin minus caute faciũt.⁊ hoc
reputamus falſuȝ.q2 extra de regularibus ⁊ trãſeũtibus
ad religionẽ.c.ex parte tua.fuit propoſitũ.ita dicit̃.Mã/
damus ꝙ quoſcũqȝ tibi lege dioceſana ſubiectos:qui pre
dicto modo terrã duabus vijs igredi nõ verẽtur.vt poſt
ꝙ̃ per annum geſtauerint habitũ monachaleȝ regulam
profiteãtur ⁊ ſeruent:eccleſiaſtica cẽſura cõpellas.In qui
bus verbis hoc notandũ eſt.ꝙ ingrediẽtes ordineȝ illius
ordinis regulã debent profiteri.q2 dicit.regulã ſȝ formã
profiteantur.¶ Adhuc in verbis predictis qbus dicitur.
poſtꝙ̃ per annũ geſtauerint habitũ monachalẽ.Notãdũ
videtur ꝙ forma ꝓfitẽdi in ordine monachoꝝ:eſt profi/
teri regulã beati Benedicti.⁊ ꝓmittere cõuerſationẽ mo
rum ſm illã.Sed hanc formã profitẽdi tanꝙ̃ homo qui
voluit monachis ſuis imittere laqueuȝ beatus Benedi/
ctus iſtituit ſicut frater Tho.dicit in q̃onibus determina
tis.qõlib.i.q.xx.que ẽ:vtꝝ monachus mortalr peccet ĩ co
medẽdo carnes.⁊ in riſſione quã pre manib⁹ hẽmus:inſi/
nuat idipſuȝ:excepto ꝙ nomẽ Benedicti nõ explicat.

Reſpõſio ad hec ſm Thomã.Duo nitũtur oſtẽde
re ſicut pȝ ex eoꝝ proceſſu.Quoꝝ primũ
eſt ꝙ lȝ religioſi obligẽt ſe voto ꝓfeſſiõis ad ſingula que
ſunt in regula.non tñ peccarẽt mortaliter ſingula eoꝝ trã
ſgrediẽdo.Scḋm eſt ꝙ Tho.euacuat decretalẽ in hoc ꝙ
dicit cautius quoſdã ꝓfiteri obedientiã ſm regulã.Pri/
muȝ patet eſſe falſiſſimũ.qm̃ ſi qs voto vel iuramẽto ob/
ligaret ſe directe ⁊ ex intẽtione.ꝙ nõ moueret vel frange/
ret feſtucã:ſic obligatus mortalr peccaret h faciẽdo nul/
li dubiũ eſt.Eodẽ mõ ſi religioſus intẽdit ſe voto obliga/
re ad ſingula que in regula cõtinẽtur:peccaret mortaliter
trãſgrediendo quecũqȝ eoꝝ vel quare nõ.Et hoc intẽdit
Tho.cũ dicit.Si religioſus profitẽdo voueret ⁊c̃.in que/
ſtiõib⁹ determinatis qõlibeto.i.q.xx.¶ Ad pm igit̃ in op/ Ad pm
poſitũ dicẽdũ ꝙ populus iudaicus nõ fuit obligatus ad
oĩa que erãt in lege.ita ꝙ ipſa trãſgrediẽdo peccaret mor
taliter:niſi tñ ad ea que cadebãt ſub precepto ꝓprie acce
pto.Ad illa eniȝ ſola intẽdebat legiſlator ⁊ eius ſucceſſor
obligare eos.¶ Qđ autẽ dicit̃.Maledictus oĩs qui non Gal.3.
ꝑmanſerit ⁊c̃.habet intelligi de his que impoſita erãt ſub
p̃cepto.vel ꝙ oẽs homines ante chriſtũ qui legẽ implere
nõ poterãt:ſub maledictione erãt.pro quibus ab illa ma
ledictione liberãdis chriſtus dignatus eſt dici maledict⁹. Deu.21.
ſm illud.Maledictus oĩs qui pendet in ligno:ſicut dicit
Apl's.Vñ qđ ibi dicit.Teſtificor omni homini ⁊c̃.qđ ipſi Ad 2m
pro ſe adducũt.Secũdo ſic hȝ intelligi.ꝙ circũcidẽs ſe.⁊
perꝯſequẽs fidẽ chriſti negãs:in p̃dictaȝ incidit maledi/
ctionẽ.a qua per chriſtũ liberãtur electi:velut ad litteraȝ
legis obſeruatores.Et lȝ ẽt talis dicat̃ debitor vniuerſe le
gis faciẽde.nõ tñ ſequitur ꝙ tranſgrediẽdo ea que in lege
ſcribũtur.nec tamẽ p̃cipiũtur:mortaliter peccaret.lȝ eni
monachus debitor ſit alicuius obſeruantie regularis que
nõ cadit ſub precepto:vtpote ꝙ ſileat in clauſtro.nõ tñ ſe
quitur ꝙ trãſgrediendo ſilẽtiuȝ peccaret mortalr.¶ Qđ Ad 3m
opponunt tertio de regula beati Bñdicti.ꝙ ibi precipitur
regulã debere legi ⁊c̃.opȝ intelligi ꝙ vtitur precepto lar/
ge pro admonitione vel conſilio.vel certe ſi ſtricte cadat
ſub precepto ꝓprie profeſſor regule illius nouitius inten
dens p̃cepto illi obtẽperare aut mortaliter peccare:ſine
diſtinctiõe tenet̃.Nouitij vero promittentes ſe oĩa ſeruare
que in regula ſunt:nõ intẽdũt nec intẽdere debẽt ſingulis
in ea ꝯtẽtis ſe voto aſtrigere.¶ Aliqđ.n.(vt dic̃ Tho.)
cõtinetur in regula dupliciter.Uno mõ ſicut finis regu/
le.puta ea que ꝑtinẽt ad actus vtutũ.Et hoꝝ tranſgreſſio
eſt ꝗtũ ad ea que cadũt ſub p̃cepto ad ea que nec̃e eſt ꝙ
ſe extẽdat coꝝ ꝓmiſſio.Alio mõ ꝯtinetur aliqđ in regula
ad exercitiũ exteri⁹ ꝑtinẽs.ſicut ſunt exteriores obſeruã/
tie.inter quas quedã ſunt ad q̃s obligat̃ religioſus ex vo/
to ꝓfeſſionis.Uotũ autẽ religionis p̃ncipalr reſpicit tria.
paupertatẽ.ꝯtinẽtiã.obediẽtiã.que ſe etiaȝ ꝓmittũt illi no/
uitij ſeruaturos.Alia vero oĩa que ordinãtur ad hec:ꝓmit/
tunt ſe ſeruaturos inquãtũ ꝓponũt talia pro poſſe ſe ſer/
uare.nõ tñ ita ꝙ per trãſgreſſionẽ eorum que nõ ſunt de
ſuba religionis nec cadũt ſub p̃cepto.cuiuſmodi eſt ſilere
in clauſtro:obligent̃ ad mortale.¶ Qđ vero opponũt q̃r/
to de regula beati Frãciſci approbata ⁊ ꝯfirmata.in cui⁹ Ad 4m
fine ſubdit̃.euãgeliũ dñi nr̃i Jeſu chriſti qđ firmiter pro/
miſimus obſeruemus.qđ (ꝓut dicũt a Grego.ix.exponi
tur) pro Tho.facit.Ex quo.n.qui promiſerũt obſeruare
euãgeliũ dñi nr̃i Jeſu chriſti.nõ tenẽtur ex voto ſue ꝓfeſ
ſionis niſi ad illa ꝯſilia que in ipſa regula preceptorie vel
inhibitorie ſũt p̃cepta.Manifeſtũ eſt ꝙ qui ꝓmittit vel
ꝓfitet̃ ſe ſeruare aliquã regulã:nõ vouet ſe ſeruare ſingu
la que ſunt in regula.ita.ſ.ꝙ obliget ſe voto ad ſingula.ſi/
cut nec iſti (vt dicũt) intẽdebant ſe obligare ad ſingula
cõſilia.ſed vouet regularẽ vitã:que eſſentialiter conſiſtit
ĩ predictis trib⁹.nec obligãtur ſuo voto niſi ad ea que p̃ce/
ptorie vel inhibitorie in ipſa regula ſunt expreſſa.ita.ſ.ꝙ
alia trãſgrediẽdo nõ peccẽt mortaliter.¶ Quinta rõ per Ad 5m
oĩa facit pro Thoma.planũ eſt eniȝ ꝙ neqȝ regulã ꝯdẽs
per eã itẽdit ad oĩa obligare.nec profitẽs eque in omnia
obligari.Vñ miror ad quid hãc rõnem poſuerint:cũ ma
gis ad oppoſitũ ꝙ̃ ad eoꝝ faciat propoſitum quo ad hoc.
¶ Secũdũ quod improbãt.ꝙ cautius profitẽtur qui ꝓ/
fitẽtur obediẽtiam ſm regulã per hoc quod videt̃ eis ꝙ
illud inſinuet ingrediẽtes religionẽ non debere regulam
profiteri.Et dicimus ꝙ ſalua pace eoꝝ nõ videt̃ eis veꝝ.
Concedimus eniȝ (prout volũt iura) ꝙ ingrediẽtes reli

gionez tenētur poſt annū regulā profiteri. regulā aūt pro
fiteri prout dicit Tho. eſt profiteri vitā regularē vel obe-
dientiā ſm regulā. qȝ caute quidā exprimūt in ſua pfeſ-
ſione regulā gdē profitētes. ſed tñ gd ſit regulā profiteri
ſm iura. eo cautius quo euidentius exprimentes.

ARticulus Decimuſquītus. De hoc qȝ Tho. dicit. q. clxxxviij. arti.
vij. vbi querit. Utrȝ habere aligd in cōi dimi
nuat de pfectione religiōis. In rñſiōe pñ[li]. ꝙ
ſi res exteriores nō querātur nec habeanť ni
ſi in modica quātitate: quātū ſufficit ad ſimplicē victum
talis ſollicitudo nō multū ipedit hoiem. vñ nec perfectio
ni humane nec chriſtiane vite repugnat. Et aliquātuluȝ
infra ſubiūgit. Differt circa hoc. vtrū diuitie in ppꝛio vel
in cōi habeātur: nā ſollicitudo que habetur circa res pro
prias ptinet ad amorē puatū. Sed ſollicitudo que habeť
circa res cōes ptinet ad amorē charitatis: que non querit
p̃ Cor. iȝ que ſua ſunt. Et qm̄ religio eſt ad pfectionem charitatis
quā pficit amor dei vſqȝ ad ꝯtēptuȝ ſui habere aligd p-
priuȝ repugnat pfectiōi religionis. Sȝ ſollicitudo que eſt
circa bona cōia ad charitatē ptinere pōt. lȝ per hoc ipedi-
ri poſſit aliqs altior actus charitatis. vt cōtēplationis dei
ꝛ inſtructiōis pximi. Ex quo pȝ. ꝙ hr̃e ſupabūdātes diui
tias in cōi eſt ipedimētū pfectionis: ſiue in rebus mobili
bus ſiue imobilib[9]. Hr̃e aūt de reb[9] exteriorib[9] in cōi ſiue
imobilibus quātū ſufficit ad ſimplicē victū pfectionē re
ligionis nō impedit. ſi cōſidereť paupřtas in cōparatione
ad cōem finē religionis: que eſt vacare diuinis obſequijs.
Si aūt ꝯſideretur paupřtas ad ſpeciales fines religionū.
ſic tāto erit religio pfectior ſm paupřtateȝ quanto habet
paupertatē magis ſuo fini proportionatā. Et infra. Illis
vo religionibus que ordinanť ad contēplandū: ꝛ contem
plata alijs tradēdū per doctrinā: cōpetit hr̃e paupřtatem:
maxime ab exteriorib[9] ſollicitudinibus expeditaȝ. qȝ fit
dū modica que ſunt neceſſaria vite ꝯgruo tēpore pcura-
ta ſeruātur. Hoc dñs paupřtatis inſtitutor docuit. Legitur
enī Joānis. xij. ꝙ Judas habebat loculos: in gbus ea que
mittebātur portabat. Et Joānis. iiij. legiť. ꝙ cum dñs lo-
queretur cū Samaritana: diſcipuli ierāt in ciuitatē vt ci-
bos emerēt. Legiť etiā Joānis. xiij. ꝙ cū dñs dixiſſet Ju
de. Quod facis fac citius. putauerūt qȝ Judas habebat lo
culos. ꝙ dñs diceret ei ꝙ emeret neceſſaria ad diē feſtū.
aut vt egenis aligd daret. ergo exēplo lȝ pecuniā vel quā-
cunqȝ aliam rē in cōmuni ſeruare ad vſus alicuius con-
gregationis. ita ꝙ nō repugnat: imo eſt ꝯforme pfectioni
chriſti: quā chriſtus docuit ſuo exēplo. Sȝ ꝛ diſcipuli (a
quibus oīs religio ſumpſit exordiū) precia prediorȝ con-
ſeruabāt: ꝛ diſtribuebāt prout vnicuiqȝ opus erat. ¶ Ad
idē adducit auctoritatē Proſpi de vita ꝯtēplatiua. ꝛ ha-
betur. xi. q. i. Satis ingt oñdit ꝛ ppria debere pp̃ter pfe-
ctionē cōtēni. ꝛ ſine ipedimento pfeccionis poſſe faculta-
tes eccleſie que ſunt pfecto cōia poſſideri. Adhuc in rñſio
Mat. 6. ne. iij. argumēti dicit. ꝙ per hoc ꝙ dñs noſter dicit. Noli-
Luc. iz. te ſolliciti eſſe in craſtinū. nō intelligiť ꝙ nihil ſerueť in
futurū. hoc eniȝ beatus Antonius aſſerit periculoſum in
collatiōibus patrū: ita dicēs. Priuationē oīum facultatū
ita ſectātes: vt ex ipſis nec vnius quidē diei victū ſibimet
ipſis: nec vnū denariuȝ ſupeſſe paterētur. ꝛ alia huiuſmo
di faciētes. Ita repente vidimus eos eſſe deceptos: vt in-
ceptum opus nō poterāt exitu congruo terminare.

Corruptorū. In predictis ſolutionibus taȝ ex verbis que dicit: ꝗ̃ ex queſtione
quam ſoluere intēdit: ad minus tria reprehēdēda eſſe vi-
dentur. Unū eſt ꝙ habere aligd in cōmuni. ſ. moderatas
diuitias vſui humano neceſſarias tpe ꝯgruo procuratas.
nec repugnat nec detrahit aliquid de pfectione. Secūdū
eſt. ꝙ tāto eſt vnaqueqȝ religio pfectior ſm paupertateȝ:
quāto habet paupertateȝ fini ſui magis proportionatam.
Tertiuȝ eſt ꝙ periculum eſt. ita omnes facultates relin-
quere: vt nec vnus denarius conſeruetur ad victuȝ in po-
ſterum. ¶ Quātū ad primuȝ. Religiones que hñt aligd
in cōmuni nullatenus vituperamus de impfectione. ſed
tñ cum ꝯfidentia ꝛ pace omniū. ꝛ ſine dubitatione omni
credimus ꝛ aſſerimus. ꝙ maioris pfectionis eſt penitus
nihil habere. nec in cōi nec in proprio. Si eni de paupřta-
te agitur. cōſtat ꝙ maior eſt ꝛ perfectior paupřtas illorum
qui nihil penitus habēt: nec in ppꝛio: nec in cōi: ꝗ̃ eorum
qui ſufficiēter habēt in cōi. In religione enim non eſt ꝯſi-
derare niſi pſonas: vel ſingulariter: vel pſonas cōiter. i. cō
munitateȝ. Cōſtat ergo ꝙ maior eſt paupertas ſingularis
pſone nihil penitus habendo ꝗ̃ habendo aligd. Conſtat
ergo pari rōne. ꝙ maior eſt paupertas cōmunitatis nihil
habētis penitus ꝗ̃ poſſidētis ſufficiēter cōiter. Cuȝ ergo
in his duobus totalitas religiōis ꝯſiſtat. ſ. in pſonarū ſin-
gularitate: ꝛ perſonarū cōitate: ſeqtur ꝙ maior eſt paup-
tas religionis ꝛ pfectior: vbi nec cōitas aliquid habet. Et
ſi quis hoc negare preſumpſerit: pari rōne negare poterit
maiorē cōtinentiaȝ eſſe eorū qui nullatenus vxores hñt.
ꝗ̃ illorȝ qui vxores haberēt in cōmuni. Si vo de penitē-
tia agať: cōſtat ꝙ perfectior eſt penitētia vbi omnia reli-
quuntur ꝛ in ppꝛio ꝛ in cōi: ꝗ̃ vbi habēt neceſſaria in cō
muni ſufficiēter. hoc cōſtat teſtimonio oīum qui peniten
tias recipiūt ꝛ faciūt. Huic cōcordat Greg[9] homel. xxxiij.
ſup Ezech. Quicūqȝ inquit poterit hoc ſeculū cōtēnere: ꝛ
derelinquēs oīa dño ſemetipſum in holocauſtū dare: ipſe
iā pfecte nouit ꝛ peccata opis plāgere: ꝛ peccata cogitatio
nis: vel que male fecit. vel qȝ facere debuit bonū qȝ non
fecit. Qui eniȝ totū dimiſitiā culpas ſuas liberius in fle-
tibus cōſpicit. Hec Gregorius. Si ergo paupřtas ꝛ penitē
tia pfectiones quedā ſunt: ſeqtur ꝙ habere diuitias in cō
muni quātū diminuit de paupřtate tātū diminuit de pfe-
ctione. Si vo dicať ꝙ paupřtas ꝛ penitētia nō ſunt perfe-
ctiones ſed inſtrumēta ꝛ vie ad pfectionem ducētes: que
quidē pfectio eſt charitas. cōſtat ꝙ hec inſtrumēta opti-
ma ꝛ ꝯuenientiſſima pportione ad finē predictū inducen
dū inſtituta ſunt ꝛ ordinata. qȝ per chriſtū: in quo ſūt oēs
theſauri ſapiētie ꝛ ſciētie recōditi. Adhuc relingtur ideȝ
qȝ prius. ſ. ꝙ quicgd diminuit de paupertate ꝛ peniten-
tia: diminuit ꝛ de pfectiōe que per illa iduciť. ¶ Adhuc
ſi de predicatiōe ꝛ doctrina agiť. ꝯſtat ꝙ tāto credibilior
ꝛ receptibilior ꝛ magis pſuaſiua ꝛ minus ſuſpecta eſt pre
dicatio: quāto qȝ predicať magis reſultat in predicantis
ꝛ doctoris vita. Unde ſup illud Matthei quinto. Sic lu
ceat lux ꝛc. Glo. opa require. vt videātur. ꝛ ſic doctrina cō
firmetur. Et ſup illud Mat. x. Nolite poſſidere ꝛc. Glo.
Si hoc haberēt: nō viderētur gratia ſalutis predicare: ſȝ
lucri. Si ergo pfectior mūdi ꝯtēptus: ꝛ penitētia pfectior
apparet in vita illorȝ qui penitus nihil habēt nec habere
volūt: ꝗ̃ illorȝ qui habēt ſufficienter cōia: cōſtat ꝙ credi-
bilior ꝛ receptibilior ꝛ pſuaſiua magis ſit taliū predicatio
ꝛ doctrina ꝗ̃ aliorȝ. Huic concordat Gregorius homelia
xviij. ſup Ezechielem. Quāto inquit ſanctior eſt vita do-
ctoris: tanto fit humilior ſenſus audiētis. ꝛ ſeipſum deſpi
cit: dum predicatoris ſui vitā in magna altitudine perpē-
dit. Cōſtat autē ꝙ generare filios dei per ſemen verbi di-
uini magne perfectionis eſt ꝛ magis perfectorū: ſicut ꝛ ge
neratio naturalis nō niſi perfectis conuenit. ¶ Adhuc ſi
de charitate agitur: occurrit illud Aug. de doctrina chri-
ſtiana. libro. iij. c. xxxi. Quāto magis regnum cupiditatis
deſtruiť: tanto magis regnuȝ charitatis augetur. ꝛ illud

lxxxiij.q.xxxvi.q. Nutrimentū charitatis eſt diminutio
cupiditatis. Ubi ergo magis minuit̄ ⁊ annihilat̄ cupidi-
tas: ibi magis auget̄ ⁊ nutritur charitas ⁊ perficit̄. Sȝ cō-
ſtat ꝙ hoc fit magis in religione vbi eſt omnimoda expli
catio: ꝗ̄ vbi ſaltē cōmunitas nō expoliatur. ergo quantuȝ
eſt de ꝯditione ſtatuū. perfectior erit charitas vbi religio
pauperior. ¶ Qđ aūt dicit poſtea. ꝙ tanto erit vnaqueqȝ
perfectior ſm paupertatē: quāto hēt paupertateȝ ſuo fini
magis ꝓportionatā. Dicimus ꝙ ſi intelligat̄ de fine ꝓpin
quo (ſicut ipſe intelligit: ſicut patet ex predictis) tunc non
eſt veꝝ ſimpliciter. Poteſt enim eſſe ꝙ finis ꝓpinquus
vnius religionis valde per omnē modū excedit finē alte-
rius. Uerbi gr̄a. predicatio ⁊ doctrina hoſpitalitatem. Cū
hoc etiaȝ poſſibile eſt. ꝙ illa religio cuius finis ꝓprius eſt
hoſpitalitas: habeat paupertatē aliquantulū magis ꝓpor
tionatā ſuo fini: ꝗ̄ cuius finis ꝓprius eſt predicatio ⁊ do-
ctrina. Nunquid ꝓpter hoc dicendū eſt ꝙ paupertas or-
dinata ad hoſpitalitatē perfectior ſit ꝗ̄ paupertas que or
dinatur ad predicationē ⁊ doctrinā: ꝓpter hoc ſolū ꝙ illa
eſt magis ꝓportionata ad hoſpitalitatē ꝗ̄ iſta ad predica
tionē ⁊ doctrinā: abſit. Tale enim eſt ac ſi diceret̄ ꝙ mu-
ſica ꝓportio ordinata ad cōfortandum infirmitatem cor
poralem: eſt melior ꝗ̄ muſica minus ꝓportionata: ſed or
dinata ad excitandum deuotionem: ſicut fuit in heliſeo.
iiij. Regum. iij. qđ cōſtat vtiqȝ eſſe falſum. Si vo intelli-
gatur de cōmuni ⁊ vltimo fine religionis. ſ. de profectu ⁊
perfectione charitatis. ſic hēt veritatē. In omni enim ar-
te ⁊ in omni negocio hoc videmus. ꝙ īſtrumēta ⁊ opatio-
nes quanto magis ꝓportionate ſunt ad ꝯſequendū illuȝ
finē: tanto perfectiores ſunt ⁊ ars eſt perfectior ſm illas.
Que ſit aūt iſta paupꝛtas que eſt magis ꝓportionata ꝑfe-
ctioni charitatis: ſatis patet ex auctoritatibus preallega-
tis de doctrina chriſtiana li. iij. cap̄. xxxvij. ⁊ de. lxxxiij. q.
xxxvi. q. Patet ergo ꝙ ſoluȝ de fine cōmuni ⁊ vltimo in
via. ſ. de ꝑfectu ⁊ perfectione charitatis veꝝ eſt. ꝙ tanto
vnaqueqȝ religio perfectior eſt ſm paupꝛtatē: quanto hēt
paupertatem magis ſuo fini ꝓportionataȝ. Patet etiam
ꝙ hec eſt religio que nihil habet nec in communi nec in
ꝓprio. qꝛ ibi maxime deſtruitur ⁊ annihilatur cupiditas.
Sed ille qui hoc dixit nō intellexit verbum ſuum predi-
ctū de cōmuni fine religionū. ⁊ ideo falſum eſt qđ dixit in
eadem queſtione: eodeȝ articulo. in reſponſione primi ar-
ticuli. Nō opꝫ inquit ꝙ religio tanto ſit perfectior quāto
maiorem habet paupertatē: ſed quāto eius paupertas eſt
magis ꝓportionata cōmuni fini ⁊ ſpeciali. Et de cōmuni
fine dicit veꝝ. Ex hoc enim ꝙ paupertas eſt maior: eſt fi-
ni cōmuni ꝓportionabilior. Et de hoc ſolo fine habet ve-
ritatem: ſicut oſtenſum eſt. nō aūt de ſpeciali fine. ⁊ tñ cer
tum eſt ꝙ de ſpeciali fine ꝑncipaliter intendit cuȝ hoc di-
cit ſicut ꝯſideranti v̄ba eius in ꝑncipali ſolutione pōt pa-
tere. que ſunt hec. ſi ꝯſiderat̄ paupertas per comparatio-
nem ad ſpeciales fines religionum. ſic ſuppoſito tali fine
paupertas maior vel minor eſt religioni accōmoda. ⁊ tan
to erit vnaqueqȝ religio perfectior ſm paupertatē: quan-
to habet paupertatem magis ꝓportionatā ſuo fini. Dicit
ergo ad cōfirmationē ſue ſolutionis. ꝙ aliquid habere in
cōmuni eſt cōforme paupertati chriſti. Chriſtus enim ſuo
exemplo hoc docuit: qui etiaȝ fuit paupertatis inſtitutor.
Habuit eniȝ loculos in ꝗbus Iudas ea que mittebantur
portabat. Ioā. xij. Item Ioā. iiij. legit̄ ꝙ diſcipuli ierant
in ciuitateȝ vt cibos emerent. Nos aūt dicimus. ꝙ ꝗcꝗd
legitur de loculis ſi diligenter penſet̄. ſicut glo. ⁊ ſancti ex
ponunt: magis ꝓbat ꝙ habere aliquid in cōmuni ſit imꝑ
fectionis ꝗ̄ perfectionis. Tribus enim de cauſis legimus
ſaluatorē loculos habuiſſe ⁊ neceſſaria emiſſe. ſ. ad ſuſten
tationem vite: ad ſubuentionem pauperum: ⁊ ad vſus
ꝓprios. ⁊ ſuoꝝ ꝓpter imminentē neceſſitatē: ⁊ cōdeſcen-
ſionē ⁊ diſpenſationem ꝓpter infirmos qui talia erant fa
cturi in eccleſia de loculis ꝓpter ſubuentionem paupeꝝ.
Dicit Chriſ. ſup Ioannē. homel. lxxiij. ſuper illud. aut vt
egenis aliqd daret Ioan. xiij. Nō perā inquit neqȝ virgā:
neqȝ ęs portare aut deferre iubens: marſupiuȝ ferebat ad
inopū miniſteriū. Ex hoc exiſtimauerūt diſcipuli vt ino-
pibus aliquid daret. ¶ Itē ſup illud Math. xvij. Ape-
riens os eius inuenies ſtaterem. dicit glo. Hieronymi.
Dominus tante fuit paupertatis: vt vñ daret tributa nō
haberet. Iudas inquit in loculis cōmunia habebat: ſȝ res
paupeꝝ in ſuos vſus ꝯuertere nephas duxit: ſeipſuȝ dans
exēplū nobis. Hec Hiero. ¶ Scđo (ſicut dictū eſt) legi
tur habuiſſe loculos vt emeret neceſſaria ad vſus ſuoruȝ.
Tali eni de cauſa habuit vt emeret neceſſaria quādo trā
ſibat per Samariā: ſicut legit̄ Ioā. 4. ꝙ diſcipuli ierāt in
ciuitatē vt emerēt neceſſaria. Samaritani eni erāt inho-
ſpitales iudeis. Uñ alibi legit̄. ꝙ cuȝ iret in Hieruſalem:
Samaritani noluerūt euȝ recipe. Luce. ix. Hac eadē cau
ſa ingruēte paſſiōe ⁊ ꝑſecutiōe diſcipuloꝝ ipſe loculos ha
buit: ⁊ diſcipulos habere ꝑmiſit. Uñ Luce. xxij. legitur.
Quādo miſi vos ſine bacculo ⁊ pera: ⁊ ſine calciamentis:
nūquid aliqd defuit vobis: At illi dixerunt. Nihil. Dixit
ergo eis. Sȝ nūc qui hȝ ſacculuȝ: tollat ſimilr̄ ⁊ peraȝ. vbi
gloſa marginalis dicit: ⁊ eſt Bede. Nō eadē viuēdi regu-
la ꝑſecutiōis tēpore diſcipulos informat que pacis tēpo-
re. Miſſis quippe diſcipulis ad ꝑdicandū: ne qd tollerēt in
via ꝑceptor ordinauit. ſ. vt qui euāgeliū nūtiat de euāge-
lio ⁊ viuat. Inſtāte vo mortis articulo ⁊ tota illa gente pa
ſtoreȝ ⁊ gregē ꝑſequēte cōgruaȝ ipſos regulā docuit: ꝑmit
tens vt tollāt neceſſaria victui: donec ſopita ꝑſecutoꝝ in-
ſania tēpus euāgeliçādi redeat. Hec glo. ¶ Iteȝ alia glo.
In hoc quoqȝ dat̄ nobis exēpluȝ: vt nōnunꝗ̄ cauſa iſtā-
te de noſtri rigore ꝓpoſiti ꝗdaȝ ſine culpa īermittere poſ
ſimus. Hec glo. ¶ Tertio legit̄ habuiſſe loculos ꝯdeſcē-
ſiue ⁊ ꝓpter infirmos. ſicut dicit glo. ſup illud ps. Produ- ps. 146.
cens fenū iumentis. Dñs habuit loculos in vſus eoꝝ qui
cum eo erant. Religioſe enim mulieres que erāt in eius
comitatu miniſtrabant ei de ſubſtātia ſua. ⁊ īfirmoꝝ ꝑſo-
naȝ magis ſuſcipiēs: preuidit multos futuros infirmos. et
illa magis queſituros: ꝗbus prebuit exēpluȝ neceſſaria ſu
mēdi a ſubditis. Hec glo. ¶ Iteȝ Aug. de ope monacho
ruȝ aliquātulum poſt ꝑncipiū. Deus more miſericordie
ſue īfirmitatibus cōpatiēs. cui cuȝ angeli miniſtrarent: lo
culos tamē habebat in ꝗb9 mitteret̄ pecunia. que cōfere-
bat̄ vtiqȝ bonis fidelib9 victui eoꝝ neceſſaria: quos locu-
los Iude cōmendauit. Hec Aug. ¶ Item Aug. homel.
lxxxviij. ſup Ioānē. Fur erat ⁊ loculos hñs. ꝗre habuit lo Joā. ix.
culos cui angeli miniſtrabāt: niſi qꝛ illius eccleſie loculos
habitura erat. Hec ibi. Ex nullo igit̄ oīum modoꝝ habe-
ri pōt. ꝙ habere aliqd in cōmuni ſit ꝑfectiōis in viris re-
ligioſis. nā habere aliqd vel aliꝗ̄ ꝑmo mō. ſ. ad diſpēſatio
nē paupeꝝ: nō eſt hr̄e aliqd in cōmuni ſicut hn̄t religioſi:
ſȝ ſicut hn̄t ꝑlati: qui ſunt ꝓcuratores ⁊ diſpenſatores bo-
noꝝ eccleſie nō dñi. Uñ ex iſto mō hn̄di nō oſtendit̄ ꝑfe
ctio religiōis que aliqd habet in cōmuni: ſed potius oſtē-
ditur perfectio ꝑlationis. Similr̄ nec ſcđs modus haben-
di. ſ. ꝓpter neceſſitatem. Illud eniȝ quod quādoqȝ fit ſo-
lū ꝓpter neceſſitatē: illud ſimplr̄ magis eſt īperfectiōis ꝗ̄
ꝑfectiōis. U. g. Dauid ⁊ pueri ei9 nec̄itate cōpulſi: comede
rūt panes ꝓpōnis: ꝗs nō licebat comedē niſi ſolis ſacer-
dotib9. i. Regū. xxi. Simplr̄ eni hꝯ panes comedē illici-
tū erat laicis nō ꝑfectiōis. Machabei ēt nec̄itate cōpul-
ſi pugnabāt in dieb9 ſabbatoꝝ. i. Macha. ij. Et Joſue. iij.

Et iō dicit ſimplr Grego. homel. xi. ſup Ezech. Quia ingt neceſſitate loci viris ſecularib⁹ iungor: nōnunq̄ mihi diſcipline linguā relaxo. Hec Greg. Nunqd ꝑpter hoc dōm eſt. ꝙ relaxare diſcipline linguam ſit ſimplr ꝑfectionis: abſit. Silr chriſtus neceſſitate loci ⁊ tēporis habuit loculos. ⁊ habere ꝑmiſit. ergo hr̄e loculos ⁊ aliqd in cōmuni eſt ꝑfectionis ſimplr: abſit. imo poti⁹ ſequit̄ oppoſitum. Idē dicim⁹ de tertio mō habēdi de ꝯdeſcenſione ꝑpter īfirmos vtplurimū ⁊ ſm ſe eſt magis imꝑfectiōis q̄ꝫ perfectionis. Uerbi grā. Grego⁹ qui dicit de ſeipſo homel. xi. ſup Ezech. vbi ṗus. Si in aſſiduo cōſuetudinis mee rigore me teneo: ſcio ꝙ ab infirmis fugior: eoſqꝫ ad id qḋ appeto nunq̄ traho. vn̄ fit ſepe: vt eoꝝ ocioſas actiones patienter audiam. Sed qꝛ ipſe cū quelibet infirmiſſimū in ocioſis ſermonib⁹ paulatim tractus libēter ea audio que audire ceperā inuitus. Hec Grego⁹. Nunqd iō dicendum eſt ꝙ patienter audire ocioſa ſit ꝑfectionis: nullo modo. Silr cū prelatus diſpenſat cū infirmo aliquo totalr vel ſpecialiter in aliquo qḋ eſt cōtra obſeruātias cōmunes in religione intus vel extra. Uerbi grā. Comedere carnes in die ieiunij: certe ꝑpter hoc nō eſt exiſtimandū ꝙ ſic comedere carnes vel diſpenſare ſꝫ ſe ⁊ ſimplr ſit ꝑfectiōis. Imo magis imꝑfectionis. Quare videt̄ reuera neceſſitate ingruēte habere neceſſaria in chriſto fuit maxime perfectionis. Iſta tn̄ habere ſimplr imꝑfectionis eſt. Uerbi grā. Maxime ꝑfectionis in magiſtro eſt diſpēſare doctrinā ſm capacitatē audientiū ſubtilib⁹ ⁊ ꝑfectis ſubtiliora tradendo. rudibus vō ⁊ groſſis hyſtorialia ⁊ groſſa. ⁊ tn̄ ipſa hyſtorialis doctrina ⁊ groſſa nō eſt doctrina ꝑfecta ⁊ ꝑfectis ꝯueniens. Si qs vō cōtendat dominū habuiſſe loculos: nō ſolū ꝑpter cauſas ṗdictas: ſed vt neceſſaria procuraret ſimplr ⁊ ꝑpter ſe: nouerit ꝑfecto ꝯtra ſanctorum teſtimonia ſe dicere ⁊ docere. Dicit enim Hieronym⁹: ſic
mat.17. allegatuꝫ eſt ſup illud Math. Aperto ore eius inuenies ſtaterē. Ibi glo. dicit. Tante paupertatis dn̄s fuit. ꝙ vn̄ daret tributū nō habuit. ¶ Itē ſup illud Math. xi. Circūſpectis oībus cū iā veſpere eſſet. Glo. Si qs eū ſuſciperet hoſpitio. Tante enim paupertatis fuit vt nulli adulatus in tanta neceſſitate nullū hoſpitiū inueniret. ¶ Itē Chriſ. ſup illud Luce. ix. Filius aūt hoīs nō hēt vbi ⁊c̄. Aſpice inquit qualiter paupertatē quā docuit per oīa demōſtrauit Nō erat mēſa: nec candelabrū: nec domus: nec q̄cq̄ aliḋ taliū. Hanc auc̄teꝫ ponit frater Thomas in glo. ſua continua: in eodē loco ſup Lucā. ¶ Itē Chriſ. ſup Math. viij. Filius hoīs nō hēt ⁊c̄. ⁊ eſt homel. xvij. Nō dixit q̄n quē habeo cōtēno: ſed que nō habeo. ¶ Itē Aug⁹ in epiſtola de ſacramētis eccleſie. Chriſtus ita paup fuit. vt veniens in mundū: nō in ſua ſed aliena domo naſceret̄. ⁊ natus ꝑpter inopiā loci in preſepiū aīaliū poneret̄. ⁊ viuēs in mundo nō haberet vbi caput ſuū reclinaret. nec moriens vn̄ nuditatē ſuā tegeret. nec mortuus vn̄ inuolueret̄ nec ſepulchrū vbi corpus mortuū poneret̄. ¶ Deniqꝫ ſi quis ꝑtinaciter aſſerit ꝑfectionis eſſe chriſtum imitari in loculis: pari rōne dicere debet ⁊ pōt. ꝙ ꝑfectionis eſt chriſtum imitari in gladio ⁊ debet (vt ſit ꝑfectus chriſti imitator) portare vel ſaltē habere in cōmuni. qḋ ſtultū eſt facere ⁊ docere. Illud vō qḋ allegat de precijs agroꝝ que ponebant̄ ad pedes aploꝝ: ac reſeruabantur nō facit pro eo. qꝛ illa pecunia nō fuit apoſtoloꝝ. nec in eoꝝ vſus con
Act.3. uertebat̄: ſed tn̄ per eos prout vnicuiqꝫ opus erat diſtribuebat̄. Un̄ ſup illud Actuū. Argentū ⁊ aurū non eſt mihi ⁊c̄. Glo. memor illius ꝑcepti. Nolite poſſidere auruꝫ ⁊c̄. pecuniam que ad pedes apoſtoloꝝ reponebat̄. nō ſibi recōdebāt: ſed ad vſus paupeꝝ: qui ſua patrimonia reliquerant. ſicut dicit Ambroſius ſup Lucā. Nolite portare ſacculū ⁊c̄. tractās ṗdictū vbū. Argentū ⁊ aurum ⁊c̄. dicit ſic. Nō tā gloriat̄ Petrus qꝛ argentū ⁊ aurū nō hēt q̄ꝫ ꝙ ſeruat dn̄i mandatū. Nolite poſſidere auꝝ ⁊c̄. hoc eſt dicere. Uides me chriſti diſcipulū: ⁊ aurū a me requiris: Sꝫ nobis auro multo precioſius donauit: vt in noīe eius faciamus vtutes. Itaqꝫ nō habeo qḋ nō dedit: ſed dedit qḋ habeo. ſurge ⁊ ambula. Hec Ambro. Aliter dici pōt. ꝙ forte apoſtoli de illa pecunia que ponebāt̄ ad pedes eoꝝ ſumebāt vite neceſſaria rōne laboris in ṗdicādo: ſicut ab illis qbus predicabāt. Ex ordinatione aūt dn̄i ſumebāt neceſſaria vite. i. ſumere poterāt rōne laboris in predicādo. nec tn̄ cū iſtis aliqd habebāt in cōmuni ſicut neqꝫ cum illis. Illud vō Proſperi qḋ ille allegat. xi. q. i. qḋ non facit pro eo. Illud enim capitulū eſt ꝓprie de ṗlatis. Dicit eniꝫ ſic. Quiſqs oībus dimiſſis vel venditis fit rei ſue cōtemptor vel ꝑpoſitus factus fuerit occaſione oīum que hēt eccleſie efficit̄ diſpenſator. Et ſubdit exempla de ſancto Paulino ⁊ ſancto Hilario epiſcopo. Manifeſtū eſt igit̄ ꝙ de prelatis intendit. Prelati vō qꝛ ſunt diſpenſatores bonoꝝ eccleſie: ſine diminutiōe ꝑfectiōis poſſidere poſſunt alijs diſpenſando. regulares vō qui huiuſmodi cām nō habēt. ſine diminutiōe ꝑfectionis hr̄e nō poſſunt. ¶ Qḋ vō dic̄ in ſolutione. iij. argumēti periculoſuꝫ eſſe ſic oīa relinquere: vt nihil ad victū in poſterū reſeruet̄. ſm ꝙ dicit Antonius in collationib⁹ patrū ſe vidiſſe aliquos ſic facientes penit⁹ fuiſſe deceptos. falſo ⁊ nō ſm intētionē auctoris inducit̄. Ibi eniꝫ narrat abbas Moyſes. ꝙ ſemel tempore pueritie ſue cōuenerant plures ſeniores ad abbatē Antoniū: querētes ab eo que nā vtus vel obſeruātia poſſet monachū a demonū laqueis cuſtodire. Aliqui aūt dixerunt ieiunioꝝ: alij vigiliaꝝ ſtudio hoc eſſe collatū. Alij dixerūt in cōtemptu oīum reꝝ temporaliū. Alij in annachori remanſione ⁊ vita heremitica. Alij in officijs humilitatis. Poſt que oīa ita dicit ſanctus Antonius. Oīa hec que dixiſtis ſunt neceſſaria ⁊ vtilia ſcientibus deum atqꝫ ad eū cupientibus ꝑuenire. ſed his ṗncipalr tribuere gratiā euadendi nequaq̄ innumeri caſus ⁊ multoꝝ etiam maiorū experimenta docuerūt. ⁊ ſubiungit ꝙ etiā viſum eſt quādoqꝫ oīum ṗdictoꝝ ſectatores aliquādo fuiſſe deceptos. Et infert. Quāobrē qd ṗncipalr ducat in deuꝫ manifeſte poterimus cognoſcere ſi ruine ac deceptiōis eoꝝ cauſa a nobis diligentius fuerit indagata. His aūt cum exuberarent ṗdictaꝝ opera vtutū: diſcretio ſola deficiēs vſqꝫ ad finē ea durare nō ſinebat. His verbis nō dicit beatus Antonius oīa relinquere eſſe ꝑiculoſum. imo dicit ꝙ iſta neceſſaria ⁊ vtilia ſunt ad deū ꝑuenire cupiētibus. ſed ꝙ nō eſt ipſis attribuēda grā ṗncipalr euadendi laqueos diaboli ſm diſcretionē. ſine qua hoīes in alijs q̄nqꝫ decipiunt̄. ⁊ hoc quidē veꝝ eſt. nec plus pōt inferri ex verbis beati Antonij: ꝙ ſit periculoſum oīa relinquere vel ieiunare: vel ſolitariam vitaꝫ ducere humilitatis vel miſericordie operibus inſiſtere. qꝛ omnium predictorum ſectatores dicit aliq̄n fuiſſe deceptos ꝑpter defectum diſcretionis.

Reſponſio ad hec ſm Thomā. Ad ea que obijciuntur ad pn̄s per ſingula non decreuimus reſpondere: pro eo ṗcipue ꝙ ꝑpter paupertatē quaꝫ ſe ꝓfitent̄ hr̄e: nō ſolū ⁊ re ⁊ noīe ṗdicatorib⁹ veritatis. verum etiā oībus ſimplr ⁊ vniuerſalr cuiuſcūqꝫ ſtatus ſe conant̄ ſupiores ⁊ ſanctiores ⁊ ꝑfectiores per oīa declarare. Cū igit̄ comparationes ṗcipue in tanto exceſſu odioſe cōprobent̄: melius eſt ſub ſilentio ṗterire. q̄ꝫ proterue ⁊ litigioſe ſtatū quemlibet prefato ſtatui ꝑponere vel ṗferre. Uerūtamen quemlibet illius articuli lectoreꝫ intelligentem arbitramur non latere q̄ꝫ multas auctoritates a ſuo ſenſu extorqueant: quantas etiā rōnes ſophiſticas pro ſuo

ꝓpoſito

ꝓpoſito extorquendo adducant. quaꝝ vna eſt. Si qs negare pſumpſerit hoc qđ dicūt de ſua ſupabundantia perfectionis: pari rōne negare poterit maiorē ꝯtinentiā eoꝝ qui nullatenus vxores habent: q̄ illoꝝ qui habēt vxores in cōmuni. Huiuſmodi aūt inſtantie improbabilitas vilis: lectoris relinquat̃ arbitrio: cui intelligenti dubiū nō erit vxores in cōmuni habere ſemꝑ fuiſſe nephariū: vtpote diuine legi cōtrariū. Res aūt victui neceſſarias habere in cōmuni a ſanctis patribus: imo a patre luminum ſpūſancto ipſos dirigente: in chriſtiane religionis exordio fuiſſe inſtitutū. Et preter hec falſa quedam in pceſſu ſuo Thome imponūt: ſicut patet applicantibus dicta eoꝝ dictis Thome: τ alia ſimilia in iſto τ alijs articulis faciunt multa: que oīo ſi eſſent tante pfectionis quāte ſe faciunt tacuiſſent. Qđ vtiqꝫ in iſto articulo (pcipue ſi ſpiritū humilitatis agerent) obſeruaſſent. Fortaſſe al's eis per ſingula reſpondebit̃. Et quoniam nihil agant non quidem contra homines: ſed contra veritatē ipſam: quaꝫ in iſto impugnant articulo: euidentius oſtendetur.

ARticulus Decimuſſext⁹ eſt de h qđ dicit̃ Tho. q. clxxxix. ar. viij. vbi querit. vtrū liceat tranſire de vna religione ad aliā. In reſpōſione. iij. argumēti. q̄ q̄uis ordo monachoꝝ ſit arctioris obſeruātie ſi monachi eſſent laici: liceret trāſire de ordine monachorum ad ordinem canonicorum regularium: ꝓpter illud Hieronymi ad Ruſticum monachum. Sic viue in monaſterio vt clericus eſſe merearis. Rōnē vō ꝑmittit ad hoc que talis eſt. Vterqꝫ ordo. ſ. monachoꝝ τ canonicoꝝ ordinatur ad vitā ꝯtēplatiuā ſiue ad opa vite ꝯtemplatiue. inter que pcipua ſunt que aguntur in diuinis miniſterijs. τ ad hoc ordinat̃ directe ordo canonicoꝝ. q2 canonicis per ſe cōpetit vt ſint clerici religioſi. monachis autem non per ſe cōpetit. vt habetur. xvi. q. pma.

Corruptorium. Hic inſinuat̃ expreſſe. q̄ propter pmotionē ad clericatū licet trāſire de ordie monachoꝝ ad ordinē canonicoꝝ. τ de ordie arctiori ad ordinē laxiorē. Sed nos reputamus hoc falſū. Dicit enī Innocētius. τ habet̃. xix. q. iij. monachi: qui diu morantur in monaſterijs: poſtq̄ puenerint ad clericatū ſtatuim⁹ nō debere eos a priori ꝓpoſito recedere. Iura enim in tranſitu de vna religione in aliā nō intendunt pmotionē de laicatu ad clericatū in religione ad quam tranſitur: ſed tm̄modo maiorem conuerſationis diſtrictionē. ſicut dicit̃ extra de regu. τ tranſe. ad religionē. cap̄ ſane. de canonicis. vbi determinat̃ de quodā qui in eccleſia quadā pfeſſus fuerat. τ inde fugiens a quodā abbate receptus eſt in monachū. q̄ ſi locus vbi receptus erat maioris religionis pmitti deberet ibidē. Sin aūt vt ad priorē eccleſiam rediret cōpelli. Et de quibuſdā monachis in fine ſic dr̃. Cum monachus veſter ad fratres ciſtercienſis ordinis tranſmigrauit: nō vt veſtro ordini derogaret: ſed vt apud ipſos vitā duceret arctiorē mādam⁹ quatinus nullaten⁹ moleſtetis. q2 charitas eſt fons ꝓpri⁹ cui nō cōicat alienus. Auctoritas ēt ſi recte itelligat̃ non facit pro eo. Potius enim hortat̃ Ruſticū viuere tā religioſe in cōuerſatione. tam ſtudioſe in ſcripturaꝝ meditatione vt clericus effici mereret̃ in ordine. nullatenus tm̄ ꝓpter pmotionē ſui ad clericatū licet ab ordine ſuo recedere: ſicut expreſſe dicit capitulū ꝑallegatum. Vn̄ iſta admonitio Hieronymi locū hr̄et cuꝫ effectu: ſi monachi in ꝓprio ordine pmoueri nō poſſent. ſicut antiqtus vſqꝫ ad tempus Euſebij τ Zoꝫimi monachi: ita monachi fuerūt q̄ nō clerici. i. nō ordiati. ſicut. xvi. q. pma. ſupioris auctis habet̃. Vtilis aūt fuit admonitio pro tēpore Ruſtici τ Hieronymi. q2 tunc religioſi τ monachi lrati ad ordines pmouebant̃. ¶ Ratio aūt quā inſinuat. ſ. ea que agunt̃ in diuinis miniſterijs: ſunt precipua in opib⁹ ꝯtemplatiue vite τc̄. facile ſoluit̃. Qn̄ enī aliq̄ duo ſic ſe habēt q̄ vnū eſt neceſſitatis τ alteꝝ eminentie τ nobilitatis: magis eſt eligendum qđ eſt neceſſitatis. ſicut exemplificat phs de philoſophari τ ditari. Nobilius enī τ melius ſimpliciter eſt philoſophari q̄ ditari. tm̄ indigenti neceſſarijs magis eligendū eſt ditari. Cōſimilr̃ in ꝓpoſito. Maioris enim excellentie eſt officiū clerici q̄ humilitas monachi. vt offerre euchariſtiam τ celebrare diuina. τ populo predicare q̄ in humilitate τ abiectione ꝓpria peccata τ populi plāgere: tm̄ peccatori querēti ſaluare aiā ſuā magis eſt necariū hoc q̄ illđ. τ iđ ſimplr̃ magis eſt eligēdū τ tenēdum. i. meth.

Reſponſio ad hec ſm Thomā. Cōtra eius intentionē in nullo penit⁹ facit qđ in iſto articulo dicūt. Monachis enim qui in proprio monaſterio τ in proprio ſtatu ad clericatū τ ad alios ordines ſacros poſſunt pmoueri ſicut nūc fit: nō licet trāſire ad ordinē canonicoꝝ regulariū cuꝫ maiori arctatione. τ ſic pcedunt que cōtra Thomā in hac pte obijciūt. Si tm̄ eſſent monachi qui in ſtatu ſuo manētes non pñt pmoueri ad ſacros ordines: tunc pñt tranſire pro ſua pmotione ad ordinem canonicoꝝ ꝓpter excellentiā actuū. ad quos ordines ſacri iſtituunt̃. τ ſic hēt itelligi dictū Hieronymi τ ea que dicit Thomas in hac pte. Reſponſio aūt quā afferūt ad rōnē Thome nō eſt conueniens. Exēplū enim eoꝝ de phari τ ditari turpiter claudicat q̄tū ad ꝓpoſitū. qm̄ philoſophari nō hēt ſemꝑ ſecū annexū id qđ minus bonū eſt. ſ. ditari. Sed miniſtrare rite in ordinibus ſacris: ſemꝑ hēt ſecū annexū q̄ aīe ſaluti procurāde ſtudeat homo. Vnde hoc cōmune (lꝫ vijs diuerſis) habet ordo vterqꝫ.

¶ Correctorium eorum que obijciuntur contra ſecundā ſecunde ſancti Thome: Finit.

¶ Incipiunt rñſiones ad ea que obijciunt̃ ꝯtra dicta fris Thome in q̄ōnibus diſputatis ab eodem de Veritate.

ARticulus Primus de hoc quod Thomas dicit in de veritate. q. ij. ar. x. vbi querit. vtꝝ deus poſſit facere infinita. In reſponſione q̄ōnis ſi infinitum actu eſſe poſſit ſꝫ nām rei. vel ēt ſi nō poſſit impediente aliquo alio q̄ ipſa rōne infiniti: dicendo q̄ deus pōt facere actu infinitū eſſe. Si autem actu eſſe repugnat infinito ſm ſuam rationem: deus hoc facere non pōt.

Corruptorium. Hoc videt̃ eſſe occaſio erroris. Inſinuat enim q̄ de⁹ pōt facere oē illud cuius rōni nō repugnat eſſe. τ ꝯſtat q̄ hoc eſt falſū. rōni enī pcti vel mēdacij cui nō repugnat eſſe actu. τ tm̄ neutrū pōt deus facere. τ huiuſmodi ſunt multa. ¶ Itē actu eſſe nō videt̃ repugnare rōni īfiniti. qđ pꝫ in deo qui ſūme actu eſt. τ tm̄ eſt īfinitus. τ ideas hēt etiā infinitas in ſe. Sed fieri a ſapiente in ſūmo hoc repugnat rōni infiniti. Infinitas enim in multitudine īportat ꝯfuſionē τ inordinationē. Deus aūt ſumme ſapiēs nō pōt facere inordinatū. Sapientis enī eſt ordinare: vt dr̃ ꝑ metaphy^cc. Infinitas ēt in magnitudīe īportat de neceſſitate infinitatē in vtute. Infinita aūt vtus excludit oēm dependentiā τ oēm indigentiā. Deus aūt nihil pōt qđ nō dependeat ab eo: vn̄ hec nō eſt ſola rō quare deus nō pōt facere infinitum. q2 eſſe actu repugnat rōni illius rei: ſed ēt q2 facere aliqđ tale repugnat voluntati diuine.

Reſponſio ad hec ſm Tho. Iſta reprehenſio nulla penit⁹ īuenit̄: ſi rō dicti Tho⁹ ſobrie cōcipiat̄. Intendit eniȝ ꝙ ſi rationi infiniti nō repugnat eſſe actu: tūc pōt a deo fieri. Ex hac tñ negatiua nō ſequitur vniuerſalis affirmatiua. quaȝ ipſi Thome inſinuare affirmant ⁊ falſo. Et lȝ tñ iſto mō poſſet concedi ꝙ deus pōt facere omne illud cui⁹ rōni nō repugnat eſſe in actu. vel cui cōuenit eſſe in actu. Et veꝝ qdē eſt ꝙ deus pōt in omne id cui cōuenit eſſe in actu: qđ facientis nō derogat pfectioni. cuiuſmodi ſunt mendaciū ⁊ peccatū. ¶ Qđ vo dicunt ꝙ rōni infiniti non repugnat eſſe actu. qꝛ deus eſt ſumme infinitus. ⁊ habet ideas infinitas in ſe: cauillatio eſt. Loquit̄ eniȝ Thomas de infinito factibili a deo: ſcilȝ de īfinito creando vel creato ſi qđ poſſe eſſet. Querere vo vtꝝ deus vel idee in ipſo que ſunt ipſe poſſint a deo fieri: eſt idem querere: vtꝝ aliqđ poſſit a deo fieri vel creari. ¶ Quod tandē dicit̄. ꝙ infinitas quecūqȝ creata inducit quādā cōfuſionē. nec cōpetit huiuſmodi a ſummo ſapiente fieri. cōcedi pōt. nec eſt cōtra Thomam qui nō habuit neceſſe omnia que dici poſſent vnius queſtionis ſolutione exprim ere

Articulus Scđs. De h qđ Thomas dicit ī de veritate mā ſiue q. q. ar. xij. vbi querit. vtruȝ deus ſciat ſingularia ⁊ futura cōtingentia. In reſponſione pncipali. ꝙ cōtingens vt futuꝝ eſt: nullā cognitionē habet cui falſitas ſubeſſe nō poſſit. vñ cum ſcientie dei nō ſubſit falſitas nec ſubeſſe poſſit: impoſſibile eſt ꝙ de futuris contingentibus deus ſcientiā haberet: ſi cognoſceret ea vt futura ſunt. Et deinceps eadē. q. ⁊ articulo in reſponſione dicit̄. ꝙ deus nō cognoſcit futura cōtingentia vt futura ſunt: ſed vt preſentia. Et ibidem in fine ſolutionis dicit. Si conſideret̄ vt eſt in dei ſcientia: magis deberet dici ꝙ deus ſcit hoc eſſe ꝗ̄ ꝙ ſciat futuꝝ. qꝛ ſibi nū ꝗ̄ ſunt futura ſed vt preſentia. Eandem ſniam dicit in fine ſolonis qōnis que eſt: vtruȝ ſcientia dei eſt variabilis.

Corruptorium. Si intēderet dicere ꝙ deus certitudinaliter cognoſcit futura cōtingentia ac ſi actualiter eſſent preſentia: veꝝ diceret. Qđ nō intendit vt videtur: ſed potius qꝛ eternitas eſt preſens toti tempori ⁊ oī eius differentie: ⁊ oīs differentia preſens eſt eternitati. ⁊ iō diuine viſioni oīa contingentia futura realiter ⁊ actualiter ſunt preſentia. lȝ in tempore ſint futura. ⁊ iō cognitioni diuine de cōtingētib⁹ falſitas ſubeſſe nō pōt. ſicut nec noſtre. qñ videm⁹ aliqđ ꝯtingēs preſentialr̄ ⁊ realiter eſſe: vt ſortem ſedere dum ſedet. Hic videt̄ error maximus. ꝙ. ſ. tēporalia vere ⁊ eſſentialiter fuerint ab eterno: ſicut aliqua eoꝝ aliqñ ſunt in tēpore: cū tñ ſm veritatem fidei catholice ſolus deus ſit ab eterno. ¶ Ratio autem poſitionis non cogit. quando enim dicimus ꝙ eternitas preſens eſt omni differentie temporis. ⁊ omnis differentia temporis preſens eſt eternitati. eſtimo ꝙ intelligendū eſt ſub hoc ſenſu. ꝙ eternitas preſens eſt omnibus cognoſcitiuis. ⁊ rationes cognoſcitiue oīum rerū preſentes eternitati. Deus eniȝ eternus pſentialr̄ ⁊ certitudinaliter oīa futura. pterita: ⁊ oīa preſentia in rōnib⁹ eoꝝ cognoſcit. vñ pteritoꝝ. pntiū ⁊ futuroꝝ rōnes cognoſcitiue ſunt pſentes eternitati ⁊ deo ab eterno. ⁊ cognitio eoꝝ ſemꝑ eſt pſens: ⁊ nō ipſe res cognite. Huic cōcordat Aug⁹. xi. ꝯfeſ. poſt mediū. Uideri dicunt̄ futura nō ipſa que nōdū ſunt. i. que futura ſunt: ſed eoꝝ ſigna. vel cauſe videntur forſitan que iam ſunt. Ideo nō futura ſed pſentia ſunt iam videntibus: ex quibus futura predicant̄ iam animo cōcepta: que rurſus cōceptiones iā ſunt. ⁊ eas preſentes iā apud ſe intuentur que iſta predicūt. Hec Aug⁹.

Reſponſio ad hec ſm Thomaȝ. Que hic obijciūtur per ea que dicta ſunt ſupra in reſpōſione ad ea que dicunt̄ cōtra dicta Thome in pma parte ſumme arti. ij. luce clari⁹ diſſoluunt̄. ¶ Qđ tñ hic dicūt. ꝙ eternitas ſolū dicit̄ eſſe preſens oī dīe tēporis: pro eo ꝙ pſens eſt rōnib⁹ cognoſcitiuis earūdem: manifeſtā ꝯtinet falſitatē. Nō ſolū eniȝ eternitas pñs eſt rōnib⁹ rerum oium ⁊ tēpoꝝ cognoſcitiuis: imo eſt pñs oī rei ⁊ oī tēpori. ſine cui⁹ pñtia nimiꝝ oīa nihil forēt. qualiter aūt futura contingentia diuino aſpectui ſint preſentia eternaliter vt dictum eſt: patuit ſupra arti. ij.

Articulus Tertius. De hoc quod Thomas dicit in de veritate mā ſiue. q. iij. ar. v. vbi q̄rit: vtꝝ mā pma hēat propriā ideā in deo? In rñſione pncipali. ⁊ in rñſione pmi ⁊. iij. argumēti dicit. ꝙ idea ꝓprie dicta reſpicit rem ſm ꝙ eſt in eſſe producibilis. mā aūt nō pōt exire in eſſe ſine forma. nec ecōuerſo. nec ꝓpria idea rñdet māe ⁊ forme tm̄: ſed toti cōpoſito rñdet vna idea: que eſt factiua totius. ⁊ quo ad mām ⁊ ꝗ̄tū ad formam.

Corruptorium. Hec poſitio videtur erronea pluribus magrīs. qꝛ deus pōt dare eſſe māe ſine forma: ⁊ ecōuerſo. ſicut in ſacro altaris dat eſſe accñtib⁹ ſine ſubiecto: cū accñtia magis depēdeāt a ſubiecto ꝗ̄ mā a forma. ¶ Sđo opȝ ꝙ oē qđ hēt eſſentiā diſtinctā habeat ⁊ ideā in deo corrñdentem: alr̄ enim eſſet ponere aliqđ pncipiū a deo in quo eſſet pncipiū illi⁹ qđ eſt erroneū. Cū ergo alia eēntia ſit māe alia forme: neceſſe eſt mām hr̄e aliā ideā ab idea forme: ⁊ econuerſo. ⁊ aliā eſſe ideā cōpoſiti. ¶ Tertio. qcqd de⁹ pōt cauſare per cām ſcđaȝ pōt ēt per ſeipm̄: cū ſit cā pma. Cū ergo per formaȝ deus det eſſe actuale: poterit per ſe dare eſſe actuale materie. nō ꝙ ipſe ſit forma vel actus eius: ſed ꝙ ſua poteſtate infinita pōt dare eſſe materie ſine forma: ⁊ ecōuerſo ſicut accidēti ſine ſubiecto. ¶ Itē magis videtur ꝙ ponendū ſit deū habere diſtinctas ideas māe ⁊ forme ꝗ̄ cōpoſiti. Dicit enim Cōmen. ſuper p phyr. ſuper. ij. particulā. ꝙ in rebus artificialibus cauſe ſunt notiores apud artificeȝ ꝗ̄ cōpoſitū. vñ ſi nos faceremus res naturales: tūc cauſe eſſent notiores ſm Cōmen. ergo apud deū qui eſt opifex reꝝ naturaliū notiores ſunt materia ⁊ forma ꝗ̄ cōpoſitū ex ipſis: ſi tamen ibi ſit aliqd notius. ergo ſm rōnē intelligendi prius ⁊ expreſſius ⁊ diſtinctius habet ideam in deo materia ⁊ forma ꝗ̄ compoſitum.

Reſponſio ad hec ſm Thomaȝ. Hec omnia ſufficienter diſcuſſa ſunt in rñſione contra primā partem ſumme ar. iij. ſicut patet intuenti.

Articulus Quartus de hoc qđ Tho^{as} dicit in de vitate materia ſiue. q. ij. arti. vij. vbi querit. vtrum accidentia habeāt ideaȝ in deo. In reſponſione queſtionis ꝙ loquendo de accidentibus que nunꝗ̄ a ſubiecto ſeparantur. ⁊ vna operatione ꝓducuntur cum ſuo ſubiecto. cum idea ꝓprie loquendo ſit forma operabilis inꝗ̄tum huiuſmodi: nō erit taliū accidētiū idea diſtincta: ſed ſubiecti cum oībus accidētibus erit vna idea.

Corruptorium. Contra iſtam poſitioneȝ ſunt tria arg^{ta} pma: que dicta ſunt ſupra immediate contra poſitionem de materia prima. 4
¶ P. ſicut deus omnia fecit: ſic oīa diſtincta diſtinxit. vt patet Geñ. pmo. ergo ſicut omnium que fecit erant idee ⁊ ſunt in deo. ita omnium que diſtinxit erant diſtincte ⁊ ſunt in deo. Sed eſſentia accidentium eſt vere diſtincta ab eſſentia ſubiecti. ergo neceſſe eſt ꝙ diſtincte ſint idee accidentium ab ideis ſubiectorum.

Reſponſio ad hec ſm Thomam. Ad tria illa ar-
gumẽta ſuperius facta rñſum eſt vbi
ſupra. ſ. in reſponſione ad articulũ quartũ cõtra pmã ptẽ
Ad 4m ſumme. ¶ Quartũ etiã argumẽtũ qḋ apponũt ſoluit ſi-
militer ex dictis ibidẽ. Non enim pbat niſi ꝙ huiuſmodi
accidẽtia habẽt ideas pprias. put idea dicit rõ innoteſcẽ
di vniuſcuiuſqꝫ put põt aliquo mõ ꝯſiderari in rõne pro
pria quo mõ cõſiderant accidentia huiuſmodi in rõnib⁹
pprijs qb⁹ a ſubſtãtia differũt. ꝛ iſto mõ concedit Tho-
mas ꝙ accidentia habent ideas pprias.

ARticulus Quintus. De hoc qḋ dicit
Thomas eadem. q. ar. viij
vbi querit: Utruꝫ ſingularia habeant ideam
in deo. in reſponſione ſcḋi argumenti. ꝙ pro
prie loquẽdo de idea ſm ꝙ eſt rei: eo modo
quo eſt pducibilis. ſic vna idea reſpondet ſingulari ſpẽi ꝛ
generi indiuiduatis in ipſo ſingulari. Si aũt accipiamus
ideam cõmuniter p ſimilitudine vel rõne. ſic cũ diuerſa
ſit ꝯſideratio ſortis: vt Sortes eſt: ꝛ vt hõ eſt: ꝛ vt animal
eſt: reſpondebũt ei plures idee vel ſimilitudines. Et pma
pte ſumme. q. xv. ar. iij. in rñſione ſcḋi argumenti dicit. ꝙ
genera nõ poſſunt hr̃e aliã ideã ab idea ſpẽi: ſm ꝙ idea ſi
gnificat exemplar. qꝛ nunqꝫ eſt genus niſi in aliqua ſpẽ.
Taliter etiã eſt de accidentib⁹ que ꝯſequunt ſubiectum.
qꝛ hec ſunt ſimul cũ illo. Accidẽtia aũt que ſuperueniunt
ſubiecto habent ideã ſpecialẽ. Artifex enim per ideaꝫ do-
mus facit oĩa accidentia que cõcomitantur a pncipio do-
muꝫ. ſed que ſuperueniunt domui iam facte: vt picture ꝛ
huiuſmodi. talia facit per aliam formam.

i **Correptorium.** Hoc videt ꝯtra Aug. ad Ne
bridium in epiſtola que ſic in
cipit. Recentiſſimis litteris ꝛc. vbi dicit. ꝙ quantũ ad ho
minẽ faciendũ attinet rõ hoĩs nõ meã vel tuã eſſe rõneꝫ.
Quantũ aũt ad eiuſdẽ temporis varias rõnes hominum
in illa ſacra trininitate viuere. Nota ꝙ dicit Aug⁹ ad ho-
minẽ faciendũ nõ cognoſcendũ. ¶ Quod aũt dicit de rõ-
nibus: intelligendũ eſt de ideis. Et ꝙ pro eodẽ Aug⁹ hẽat
ideam ꝛ rõnem. ſic patet ſexto de trini. Omnia inquit rõ-
ne ſunt cõdita. nec eadẽ rõne homo qua aſinus. Hoc eniꝫ
abſurdũ eſt eſtimare. Singula enim pprijs creata rõni-
bus. Et infra: atqꝫ has rõnes rerum pncipales ideas ap-
pellat Plato. Et eadẽ. q. vbi ſupra. Idee ſũt pncipales for
2 me: vel rationes rerum ſubſtantiales. ¶ Cõtra iſtũ arti-
culũ require ſupra. q. iij. arti. v. vbi querit: vtrum mã ha-
beat ideã in deo. ꝛ. q. iij. arti. vij. vbi querit: vtrum accidẽ-
tia habeant ideam in deo. ¶ Item require melius cõtra
pmã ptẽ ſumme. q. li. ar. iij. vbi queritur. vtꝝ oĩum que co
3 gnoſcit deus ſint idee in deo. ¶ Itẽ diſtinctio quaꝫ facit
inter eſſe rei put eſt producibilis: ꝛ eſſe rei ſolum put eſt
cognoſcibilis nõ videt cõueniens. qꝛ ſm hoc aliã ideam
haberet res qñdiu eſt in fieri vel fienda. ꝛ aliam qñ eſt fa-
4 cta. qḋ non ponit. ꝛ in nobis apparet eſſe falſum. ¶ P. in
nobis videmus ꝙ quãdo ad ideã per quã res aliqua co-
gnoſcit accedunt potẽtia ꝛ voluntas faciendi illã reꝫ. tũc
illa idea eſt idea illius rei pducibilis in eſſe. Quando vo
accidit illi notitie quã habemus de re potentia vel volun
tas faciendi remanet eadem idea que prius. ergo videtur
ꝙ diſtinctio nõ ſit ex parte idee.

Reſponſio ad hec ſm Thomaꝫ. Ad hoc quoqꝫ pꝫ
Ad pm pro parte per ea que dicta ſunt in rñſio
ne ad articulũ prime dictũ. ¶ Auctoritates etiam Augni
quas adducunt in pposito: nõ poſſunt pro eis facere ſm
veꝝ eius intellectuꝫ. Quando enim dicit ꝙ quantum ad
hominẽ faciendũ attinet ꝛc. Nõ põt intelligi ꝙ hominis
faciendi in ſua cõmunitate ſine omni indiuiduo ſiue ſup-
poſito humane nature ſit idea vna in deo: cũ hõ ſit ſic faci
endus vel pducendus. Intelligit ergo ꝙ ad hominẽ fa-
ciendũ vtiqꝫ in aliquo ſuppoſito correſpõdet aliqua idea
put ſumit in ſua cõmunitate abſtracta ab illo ꝛ ab alijs
ſuppoſitis. ꝛ hoc nõ ſm ꝙ idea eſt exẽplar hominis ſub
ea rõne qua faciendus vel pducibilis: ſed put idea dicit
ratio innoteſcendi hominis ſm ꝙ põt in rõne ſua ppria
ſine cõditionibus indiuiduantibus cõſiderari. ¶ Qḋ aũt
pbant ſm Augm pro eodem ſumi ideã ꝛ rationem conce-
dimus. verũtñ vt ſumunt in rõne ppria: differt loqui de
idea prout ſumitur pro exemplari forme rei pducibilis. ꝛ
prout ſumitur pro rõne innoteſcendi vniuſcuiuſqꝫ. prout
põt in rõne ſua cõſiderari. ¶ Que aũt mouent plura obie- Ad 2m
cta cõtra iſtum articulum: require ſupra. ꝛ nos monemus
ꝙ ibidẽ reſpiciãtur reſpõſiones ad ipſa vbi ſupra. ¶ Ad
illud qḋ poſtmodũ obijciunt. ꝙ ſm illud qḋ Thomas di Ad 3m
cit: videret ꝙ aliam ideã haberet res ſm ꝙ eſt in fieri. ꝛ
aliam prout eſt facta. ¶ Dicendum ꝙ hoc videri poterit
nõ intelligenti dicta eius. Ex dicto tamen eius ſequit op-
poſitũ. Cũ enim put ipſe dicit idea ſub ratione exempla-
ris correſpondeat rei ſm ꝙ eſt in eſſe producibilis. cum
nihil aliud ſit in re pducta qꝫ illud qḋ per ſuã productio-
nem recepit a deo. manifeſtũ eſt ꝙ nõ aliam ideaꝫ habe-
bit res iam actu producta ſiue facta quam habebat prius
quãdo erat pducibilis. nec per cõſequens aliã quã habuit
in ſuo fieri vel pductione. ¶ Ad aliud qḋ obijciũt de ac-
ceſſu potẽtie vel volũtatis ad faciendũ illam rẽ cuius po
nitur idea. pcedit ex falſo intellectu: ac ſi idea put eſt rõ
innoteſcendi ſumeret pro pprio ac formali principio co-
gnoſcendi talẽ rem: qḋ falſuꝫ eſt. qm̃ vnũ eſt pncipiũ for-
male penit⁹ idẽ ipſi deo quo cognoſcit oĩa. Ipſa aũt ratio
innoteſcendi ſicut ꝛ rõ pducibilis vel pducendi in deo:
quaꝝ vtraqꝫ plurificat tenet ſe ex parte obiecti cogniti a
deo: inquantũ. ſ. eſſentia diuina eſt intellecta cum habitu-
dine: ſub qua aliqua creatura pducibilis ipſaꝫ imitat. vel
ſm ꝙ rõ propria in qua vnũqḋqꝫ põt aliquo mõ ꝯſidera-
ri: ipſa cognita cognoſcit a deo. Et patet ꝙ cũ in deo non
ſit volũtas aliqua accedens: nõ põt poni ꝙ per acceſſum
ꝛ receſſum volũtatis ſit idẽ penitus ſm rõnem: qḋ dicit
noĩe idee vt eſt exemplar rei pducibilis. ꝛ prout eſt ratio
innoteſcendi dicto modo. Iſta ergo nõ faciũt: quin predi-
cta diſtinctio ex parte idee ſit conueniens.

ARticulus Sextus de hoc quod dicit
Thomas in de vitate mã
ſiue. q. xxiiij. ar. viij. vbi querit: vtrum liberũ
arbitriũ creature poſſit confirmari in bono
per aliqḋ donum grẽ. Et in ſolutione pncipa
li circa mediũ. ꝙ nõ põt eſſe peccatũ in motu volũtatis. ſ.
ꝙ malũ appetat niſi in apprehenſiua vtute preexiſtat de-
fectus per quẽ ſibi malũ nõ vt malũ pponat. qḋ eſt ratio
nis defectus. Et ex hoc accidit ꝙ eſtimat aliqḋ particula-
re bonum eſſe finem: qḋ nõ eſt finis nec vtile ad finem.
Uel per aliqḋ ab extrinſeco deficit ratio. quia. ſ. ppter vi-
res inferiores que intenſe mouentur in aliquid intercipi-
tur actus rationis: vt nõ firmiter ꝛ liquide ſuuꝫ iudicium
de bono pponat voluntati. Et eadeꝫ. q. arti. ſequenti. vtrũ
liberum arbitrium hominis in ſtatu vie poſſit confirma-
ri in bono. In ſolutione principali dicit circa medium. ꝙ
origo peccati vel eſt ex rationis errore que in particulari
decipitur: vel ppter aliquam paſſionem viriuꝫ inferioꝝ.

Correptorium. Lꝫ iſtud ſm aliquos videa- i
tur concordare philoſopho. c⁹ 4.
viij. ethicoꝝ. tamen hoc videtur ſapere errorem Pelagij
contra gratiam. Si enim peccatum voluntatis cauſatur
ſemꝑ ex defectu rõnis ꝛ errore eius per ſe: vel ppter paſ-

ſionẽ viriũ inferioꝝ cũ ad directionez voluntatis in bo/
num:neceſſaria ſit ſcientia ⁊ doctrina:ſicut dixit Pelagi⁹
hereticus ponẽs ꝙ deus nos adiuuat per legẽ ⁊ doctrinã:
vt diſcamus que ſapere vel facere debeamus.nõ aũt per
donũ ſpũſſancti vel gr̃e nos adiuuat:vt que didiceram⁹
2 facienda faciamus.¶ P̄.qlibet põt experiri in ſeipſo.
ꝙ rõne dictante vere aliqd eſſe peccatuz:vt fornicari vel
aliqd aliud.tñ voluntas durante iſto iudicio põt corpus
mouere ad peccatũ ⁊ cõmittere peccatũ. ¶ Si dicas ꝙ
nõ:niſi ratio inducta per imperiũ volũtatis iudicet illud
3 faciendũ.Sit ita:igitur prius fuit peruerſuz imperiuz in
voluntate:ꝗ malũ iudiciũ in ratione. ¶ Item interius
maxime cõtingit videre.ꝙ volũtas põt peccare in volen/
do ⁊ eligendo abſqz defectu rõnis in operatione vniuer/
ſalis boni vel vtilis ad particulare bonũ vel interceptiõe
iudicij ꝑpter vehementiã paſſionũ in virib⁹ inferiorib⁹.
ſicut dicit phs in rhetorica.cap̄.de delectatiõibus.Honor
īngt ⁊ cõplacẽtia ſunt delectabiliſſimoꝝ. ¶ P̄.honores.
cõcupiſcentie ⁊ cõplacentie nõ ſunt in viribus iferiorib⁹.
c°.7. qꝛ iſta nõ apprehendunꝯ per ſenſus.Uñ phs in.ij.ethico
ruz dicit.ꝙ honore ⁊ diſciplina gaudet amicus hoꝝ nihil
patiẽte corpore ſed mẽte.Pono ergo ꝙ intellectus dicat.
Honor paꝝ vel nihil prodeſt ad ſalutem.Idem dicat de
complacentia hominũ ꝑpter ſe ſic dicẽdo cõſtat ꝙ veꝝ
dicit.¶ Item pono ꝙ intellectus dicat.Honor ⁊ compla
centia delectãtia ſunt.cõſtat ꝙ adhuc dicendo hoc nõ er/
rat:ſed veꝝ dicit.¶ P̄.illud iudiciũ rõnis intercipi non
põt per paſſionez virium inferioꝝ in concupiſcendo iſta.
Quia(vt dictũ eſt)cõcupiſcentia horuz ad vires inferio/
res nõ ſpectat:ſed ad ſolã mentem.⁊ tunc his ita ſe habẽ/
tibus:ꝯſtat ꝙ volũtas nõ põt appetere ⁊ eligere honores
humanos ⁊ cõplacentiaz hoĩs ꝑpter delectationẽ que eſt
in eis.Põt igitur voluntas peccare abſqz rõnis defectu
4 modis p̄dictis.¶ Itẽ Chriſ.ſuper Mat.homelia.xxiij.
Attendite a falſis ꝓphetis ⁊c.circa mediũ.Bonis inquit
operibus inuigilandũ eſt.quia error nõ generat peccata:
ſed pctã errorem:ſicut dicit ſapientia.Impietas hoĩem
trahit ad errorem.¶ Et ſimile dicit Grego.ij.moralium
5 ſuper illud.In deſertis habitat torpentiũ.¶ Item Aug⁹
in enchiri.Ipſe error per ſeipſum aut magnus in re ma/
gna:aut paruus in re parua.tamen ſemꝑ eſt malũ.Quis
enim nõ errans neget malum:approbare falſa pro veris.
Ergo ſm Aug̃m error ſm ſe eſt malũ:ſaltez pene.Conſtat
autẽ ſm fidem.ꝙ in Adam nõ fuit pena ante culpã.Nõ
eſt aũt culpa niſi in voluntate.ergo cũ error omnis ſit pe/
na:prius fuit error pena in intellectu Ade ꝗ culpa:qđ eſt
falſum ⁊ erroneũ.ergo nõ neceſſario eſt p̄us error in rõne
ꝗ peccatũ in volũtate:ſed ecõuerſo.¶ Item glo.Aug.ſu
6 per illud pſalmi.Concupiſcit ⁊ deficit anima mea.Uide/
ps.83. mus inquit nõnunꝗ ratione ꝗ vtiles ſunt inſtitutiones
dei.i.opera iuſta:ſed infirmitate prepediti aliquando non
deſideramus.Preuolat ergo itellect⁹:ſequiꝯ tardus vel
nullus affectus.Ex quo patet ꝙ intellectũ ſequiꝯ volun/
tas.Nõ enim ſimul ſunt inſepabiliter vt ſplendor ⁊ lux.
ſed poſterius vt ſcire ſequiꝯ addiſcere.⁊ ſanũ eſſe ad me/
dicari.ſed in talibus ſm philoſophum in ſcdo poſterioꝝ:
⁊ in fine ſcdi de generatione ⁊ corruptione.nunꝗ tenet cõ
T.68. ſequentia de priori ad poſterius ſed econuerſo.Nõ ſequi/
tur ergo ratio eſt recta.ergo voluntas eſt recta vel bona.
Si aũt hoc nõ ſequitur.ergo oppoſitũ cõſequentis poteſt
ſtare cũ antecedẽte.ſ.volũtas nõ recta cũ rõne recta.Nõ
enim ſequiꝯ.ſi peccatũ vel curuitas eſt in voluntate:ꝙ er/
ror preceſſerit in ratione.

Reſponſio ad hec ſm Thomã.Iſtud dictũ Tho
me vt ipſi fatentur eſt cõſonum pho

vij.ethi.Errorẽ nõ ſapit Pelagij contra gr̃am(ſaluã gr̃a c°.4.
eoꝝ)Pelagius enim poſuit ꝙ ad bonũ meritorium ſine Ad p°
gr̃a ſufficiebat volũtas humana quã poſuit adiuuari per
legez ⁊ doctrinã:vt diſcamus que facere aut agere debea/
mus vt ipſimet dicunt.Cui in nullo cõſonat iſta poſitio.lz
enim ex defectu rationis proueniat defectus in motu vo/
luntatis:neſcio qua euidentia:imo qua ſophiſtica appa/
rentia poſſit cõcludi ꝙ voluntas vel liberũ arbitriũ hoĩs
gratia nõ indigeat ad opus meritoriũ exequendum.vñ
mirũ eſt ꝙ errorẽ iſtũ tam effronter ſine cauſa imponere
audebant tanto doctori.Uñ prima ratio quã ponunt con
tra euz:patet ex dictis nimis irrõnabilis.¶ Ad 2m cum Ad 2m
dicunt.ꝙ durante iudicio rõnis.ꝙ aliquid nõ eſt facien/
dum põt voluntas mouere ad illud.¶ Dicenduz ꝙ iſte
malus motus volũtatis ꝓuenit ex aliquo defectu rõnis
precedente iſtud iudicium.contra cuius dictamen volũ/
tas fertur in malum illud.Uerbi gr̃a.vt eorum vtamur
exemplo.Niſi prius ratio aliqua paſſione ligata obtuliſ/
ſet actũ fornicationis ipſi voluntati ſub ratione boni:vti/
qz volũtas nõ moueret in illud poſtmodũ ꝯtra dictamẽ
vel iudiciũ rõnis eiuſdem.Et preter hoc lz ratio iudicet il
lud eſſe malũ ſimplr.nõ tamen videꝯ ꝙ ſtante tali iudi/
cio poſſit voluntas in id moueri:niſi rõ etiam iudicans il/
lud eſſe malũ ſimplr aliquo mõ deficeret paſſione ligata
vel alio mõ ad iudicandũ illud bonuz vt nunc.qm̃ nihil
mouet vtutẽ appetitiuã niſi ſm ꝙ aliquo mõ apphendiꝯ
ſub rõne boni.Illa ergo ratio nihil cõcludit.¶ Ad 3m di/ Ad 3
cendum.ꝙ lz ratio nõ erret dicendo ꝙ honor ⁊ cõplacen/
tia hominũ ⁊ huiuſmodi ſint delectabilia nec intercipiaꝯ
eius iudicium per paſſionẽ viriũ inferiorum.põt tamen
aliquo mõ in eoꝝ iudicio deficere exiſtimando.ſ.aliquid
eoꝝ eſſe finẽ.cũ nõ ſit finis vel vtile ad finẽ cũ nõ ſit vti/
le.⁊ ex hoc defectu rõnis cõtingit volũtatem huiuſmodi
male appetere dum moueꝯ tanꝗ ad finẽ in illud qđ ſibi
ꝓponiꝯ a rõne errante in particulari ſub ratione finis:dũ
tñ nõ ſit finis vel vtile ad finem:cũ tñ nõ ſit vtile.¶ Ad Ad 4
4m dõm ſm Chriſ.peccata generãt errorez cecitatis:que
eſt ſequela culpe ſiue pena:que ſemꝑ a peccato preueniꝯ.
ſz illud Sap.Excecauit eos malitia eoꝝ.Predictus aũt Sõl
defectus in ratione nõ habet rationẽ culpe ꝓprie loquen/
do.nec etiã rationem pene.vt patet ex doctrina Thome
lib°.iij.contra Gentiles.cap̄.viij.vbi dicit.ꝙ duo p̄ncipia
voluntatem precedunt.ſ.vis apprehenſiua:⁊ obiectum
apphenſum:qđ eſt finis.Cũ aũt vnicuiqz mobili reſpon/
deat ꝓpriũ motiuũ.nõ quelibet vis apphenſiua eſt debi/
tum motiuũ cuiuſlibet appetitus.ſed hui⁹ hec:⁊ illi⁹ alia.
Sic igiꝯ appetitus ſenſitiui motiuũ ꝓprium eſt vis app/
henſiua ſenſibilis.ita volũtatis ꝓpriũ motiuũ eſt ipſa rõ
ei reſpondens.Rurſus cũ ratio multa bona ⁊ multos fi/
nes apprehendere poſſit.⁊ cuiuſlibet ſit ꝓprius finis.ergo
voluntatis erit finis ⁊ ꝓprium motiuũ:nõ bonũ qđlibet:
ſed bonũ determinatũ.Cũ igitur voluntas tẽdat in actũ
mota ab apprehenſione rõnis preſentantis ſibi ꝓpriũ bo
nũ ſeqꝯ debita actio.Cum aũt voluntas in actionez pro/
rumpit ad apprehenſionem apprehenſiue ſenſualis:vel
ipſius rõnis repreſentantis aliqđ aliud bonũ a bono pro/
prio diuerſum:ſequiꝯ in actione volũtatis peccatũ.prece
dit ergo pctm̃ actionis in volũtate defect⁹ ordinis ad rõ/
nẽ:vel ad ꝓpriũ finẽ.Ad rõnez qdẽ ſicut cũ ad ſubita ap
prehẽſionẽ ſenſus volũtas in bonũ delectabile ſz ſenſuz
tendit.Ad finẽ vo debitũ:ſicut cũ ratio in aliqđ bonũ rõ/
cinãdo deuenit.qđ nõ eſt nũc vel hoc mõ bonũ:⁊ tñ volũ
tas in illud tendit q̃ſi in ꝓpriũ bonũ.Hic aũt ordinis de/
fect⁹ volũtari⁹ eſt.nã in ptãte ipſius voluntatis eſt velle ⁊
nõ velle.Itẽ qꝛ in poteſtate ipſi⁹ eſt:ꝙ ratio actu ꝯſideret

vel a cõſideratione deſiſtat. aut ꝙ hoc vel illud conſide-
ret. nec tñ iſte defectus eſt malũ morale. Si eniʒ rõ nihil
ꝯſideret: vel ſi cõſideret bonũ qḋcũq;: nõdũ eſt peccatuʒ:
quouſq; volũtas in finẽ indebitũ tendat: quod iã eſt volũ
tatis actus. ¶ Ex his dictis Tho. ſatis liquet. ꝙ iſte defe-
ctus malũ culpe preueniẽs: ꝯſiſtit in quadã negatione or
dinis: que de rõne ſui nec habet rõnẽ culpe nec pene. Iſta
aũt negatio ordinis in actu apphẽſiue trãſit ad priuatio-
neʒ ordinis ſiue deordinationẽ in actu motiue: nec dicit
huiuſmodi defectus apphẽſiue error. qꝛ non eſt ibi dece-
ptio: ſʒ vera apprehẽſio. que tñ iõ dicit defectiua: qꝛ illud
qḋ apprehẽdit ſub illo ordine nõ apprehẽdit. ſub quo ap
prehẽdi deberet anteq; volũtas in illud tenderet. Uerbi
grã. Rõ apprehẽdit honorẽ ſub rõne boni. iſta apprehẽ-
ſio vera eſt: tñ nõ eſt cõpleta. nec deberet adhuc volũtas
ad honorẽ moueri donec pleniꝰ ꝯſideraret nõ ſolũ i ſe: ſʒ
vt ad deũ finẽ vltimuʒ ordinabile. Ergo qḋ dicũt. ꝙ oĩs
error pena eſt: ꝯcedatur. Qḋ aũt ſupponũt ꝙ iſte defectꝰ
apprehẽſiue ſit error: interimat: ⁊ ſic ratio iſta annihilat.
Ad 5m ¶ Ad 5m patet per hoc. cõcedimus eniʒ ꝙ error ſiue dece
ptio ſemper habet rõneʒ mali: prout dicit Augꝰ. Iſtũ aũt
Ad 6m defectũ errorẽ eſſe negamus. ¶ Ad 6m per ideʒ patet. ve-
rum eniʒ eſt ꝙ volũtas põt eſſe nõ recta ſtante rectitudi-
ne rõnis quo ad aliquid. ſcilʒ ꝙ nondũ ſit in ea defectus
q ſit error vel deceptio vt dictũ ẽ. tñ cũ hoc ſimul ſtat. ꝙ
in ratione ꝑdictus defectus inueniat: qui eſt apprehẽde-
re aliquid ſine ordine: quod nõ eſt culpa. ſed ſolum in vo
luntate eſt culpa. eo ꝙ in illa mouetur prius q̄ ſub debi-
to ordine apprehendatur. ⁊ per conſequens mouetur in
motiuum indebitum. propter quod eſt nõ recta.

Articulus Septimus.

De hoc quod Tho. in de veri. materia ſi-
ue. q. xxvi. arti. i. vbi querit: vtrũ aĩa ſeparata
patiatur ab igne corporeo: ⁊ in ſolutiõe ꝑnci-
pali ponit tres acceptiones huiꝰ nõis paſſio. ⁊
dicit ꝙ tertio mõ quo trãſumptiue dicit nomen paſſio-
nis: aĩa patit eo modo quo eius oꝑatio põt ĩpediri. Et in-
fra. Patitur ingt anima ab igne corporeo mõ ſupradicto:
prout dicimus pati omne illud quod impeditur a propria
operatione: vel aliquo ſibi competente.

Corruptorium.

Ex his videtur ſentire aĩas
ſeparatas ⁊ angelos repro-
bos cruciari impedimẽto ꝓprie oꝑationis: vel alicuius ſi-
bi cõpetẽtis: nõ pena ardoris. Unde ẽt ⁊ in. iiij. ſuo ſuper
ſentẽtias. diſt. xxi. in ſolutiõe ꝑncipali. vltima. q. ita dicit.
Ille ignis inquãtũ eſt iſtrumẽtũ diuine iuſtitie: hʒ vt ſpi-
ritũ quodãmõ retineat alligatũ. ⁊ in hoc ille ignis ſpiritui
veraciter eſt nociuus. ⁊ ſic aĩa ignẽ ſibi eſſe noxiũ vidẽs:
ab igne turbat ⁊ cruciatur. Hec ſunt dicta ibideʒ que vi-
dentur erronea. qꝛ ſunt cõtra euãgeliũ ⁊ doctrinã ſancto-
ruʒ. Matth. xxv. Ite maledicti ⁊c. Et Luce. xvi. Mortu
us eſt aũt ⁊ diues ⁊ ſepultus in inferno. Eleuans aũt ocu-
los ſuos cũ eſſet in tormẽtis. Et ſeqtur. Mitte Laçarum
vt itingat extremũ digiti ſui in aquã vt refrigeret linguã
meaʒ. qꝛ crucior in hac flãma. Sup quo dicit Ambroꝰ ꝙ
magis eſt narratio q̄ parabola. ¶ Itẽ ſancti dicũt repro
bos puniri pena ardoris veri: vt Aug. de fide ad Petrũ. c.
vltimo. Iniqui omnes ibũt in cõbuſtionem eternã: iuſti
auteʒ in vitam eternã. Iniqui aũt ſemper arſuri cũ dia-
bolo. Iuſti vo ſemper regnaturi cũ chriſto. Iteʒ ꝑ de ciui
tate dei. c. ix. ⁊ x. multum loqtur de iſta materia. Cur in-
quit nõ dicimus: q̄uis miris: veris tamẽ modis ſpiritus
incorporeos pena corpalis ignis affligi. Et Gregorius q̄r-
to dialogoruʒ. Sic fit vt res corporea rem incorpoream
exurat: duʒ ab igne viſibili ardor ⁊ dolor inuiſibiliter tra-
hitur: vt per ignẽ corporeum mens incorporea etiã corpo
rea flãma crucietur. Qḋ colligere ex dictis euangelij poſ-
ſumus. quod incẽdiũ non ſolum anima vidẽdo: ſed etiaʒ
experiendo patitur. ¶ Huic cõcordat quod dictũ eſt ſu-
pra de diuite epulone. quare eniʒ peteret diues refrigera
ri per aquã ſi non ſentiret flãmaʒ corporeã: nũquid aquã
petijt ad diſſoluẽdam detẽtionẽ vel linguã eius ab igne?
¶ Ex his patet ꝙ verbis catholice ⁊ euãgelice veritatis
plus cõſonat ꝙ ſpũs incorporeus cruciatur ab igne cor-
poreo ⁊ ignei ardoris pena. ⁊ hoc inquãtũ ignis eſt inſtru
mentũ diuine iuſtitie: nõ tñ virtute ſue nature. ¶ Itẽ cõ 2
tra illud quod dicit quarto ſentẽtiaʒ: ſpũs ideo pati. qꝛ vi
dent ignẽ ſibi noxiũ. Aut igit intelligit de nocumẽto de-
tentiõis: vt ĩpedimẽti ab oꝑatione deſiderata: vel alꝰ cõ-
petẽti. aut de nocumẽto ardoris. ſ. ꝙ iõ patiantur ab igne
penã ardoris. qꝛ vidẽt igneʒ hoc modo ſibi noxiuʒ. Si in-
telligat ꝑ mõ: hoc ſupra ĩprobatuʒ eſt. Si ſecũdo mõ. aut
g̃ de viſiõe ſenſitiua tñ: aut imaginatiua: aut intellectua-
li opinatiua. ſ. aut de duobꝰ iſtis: aut oĩbus ſimul. Si g̃ in-
telligit ꝙ vidẽt illũ ignẽ noxiũ ſibi nocumẽto ardoris: cũ
tñ nõ ardeãt ẽm veritatẽ. ⁊ ſic patiũtur: hoc eſt: ſic leduntur
ab igne illo. qꝛ apprehẽdunt illũ apprehẽſione ſenſus vi-
ſus. nõ aũt apprehẽſione ſenſus tactꝰ. tũc ſine dubio ma-
gis ponẽdus eẽt iſte ignis lucidus q̄ calidus. ⁊ ſepari ab
eo calor magis põt q̄ ſplẽdor. cuius cõtrariuʒ dicit Baſi
lius in exameron. ¶ Iteʒ ſi punirẽtur tñmodo vidẽdo 3
ignẽ: non quaſi tãgẽdo: debuit chriſtus dixiſſe Matthei
xxv. Ite maledicti ad ignem eternũ: ⁊ nõ in ignẽ eternũ.
qꝛ hec ꝑpoſitio ad importat diſtãtiã neceſſariã ad viſum.
Hec autẽ prepoſitio in. importat indiſtãtiã que impedit
viſuʒ ⁊ neceſſaria eſt ad tactuʒ. ¶ P. ſi patiãtur ab igne
vidẽdo illum ⁊ imaginando eũ vt ſibi noxiũ: non auteʒ 4
opinãdo eum ſibi noxiuʒ. qꝛ demones ſunt ſagaciſſimi. ⁊
nouerũt ꝙ ignis non poteſt agere in ſpũm. Si inquaʒ ita
intelligãt: hoc nõ videt poſſe ſtare. Quia phus. ij. de aĩa. t.ꝯ.157.
dat differentiã inter imaginationẽ ⁊ opinioneʒ. ꝙ imagi-
nationẽ deponere poſſumus cũ volumus non aũt opinio
nem. Si ergo ſolũ torquent imaginãdo tormẽtũ ignis ⁊
nõ opinãdo. tũc poſſent q̄cũq; vellẽt imaginationẽ ſuã
deponere. ⁊ per ꝯſequẽs penã ardoris. qḋ falſũ eſt. ¶ P.
phus dicit in fine. ij. de aĩa. Cũ opinamur aliqḋ terribile. t.ꝯ.164.
aut arduũ: non ſtatim cõpatimur. Ex quo pʒ ꝙ fortior eſt
opinio ad inducẽduʒ vel prohibẽdũ paſſionem q̄ imagi
natio. Cũ igitur demones habeãt opinionẽ ſuã ſanam ꝙ
nõ patiũtur: nec pati poſſunt ab igne corporeo quãtũcun-
q; imaginẽtur eũ ſibi noxiũ: non propter hoc patiẽtur ab
ipſo. Si aũt intelligãt tertio: illo modo. ſ. ꝙ demones vi-
dẽt ſe cremari vel cruciari: cũ tamen ẽm veritatẽ nec cre
mentur nec cruciẽtur nec ardeãt. H iã ſupius improbatũ
eſt per auctoritates ſanctoꝝ. ¶ P. nos videmꝰ ꝙ demo-
nes ſagaciſſimi ſunt. hñt eniʒ opiniones ſanas ⁊ veras in
alijs: quo mõ ergo in hoc ſolo qḋ magis expiunt errarẽt:
ita ꝙ putarent ſe in igne cremari. ⁊ tñ nullo mõ cremari
pñt. ¶ P. ſi torquent ab igne ſolũ: qꝛ vidẽt illũ. ⁊ opinan
tur ſe torqueri ab igne: tũc illi qui hñt ſaniores opiniões
⁊ iudicia. ⁊ forte acutiores ſunt inter eos vt Lucifer. mi-
nus punirent. qḋ falſuʒ eſt. qꝛ ſciẽtia aggrauat peccatum
eoꝝ. ⁊ per ꝯñs penã. ¶ Auctes aũt quas adducit ad ꝯfir- 5
mationẽ dicti ſui male adducte ſunt ſicut pʒ per iſpectio-
nem originaliũ. Exẽpla aũt poni pñt qbus declarari põt 6
ꝙ ignis corporeus iprimere poſſit in ſpũʒ penã ardoris.
ita tñ ꝙ nõ calefaciat eũ nec cõſumat. Unũ eſt ꝙ oculus
apprehendit albũ per ſpẽm ſuã vel nigrũ. ⁊ tamẽ non fit
oculus albus vel niger ꝓpter ſpeciẽ quã recipit. eodẽ mo
do ſpiritus nudi vel ſeparati apprehẽdũt ⁊ quaſi ſentiũt

caloꝛes ꝛ algoꝛes vere. ꝛ tamē nō ſunt calidi vel frigidi. Unde nō opꝫ ꝙ ſpūs caleſiat ab igne quē appꝛehēdit vt coꝛpus. ꝛ cū vere appꝛhēdat vt coꝛpoꝛalē ſicut coꝛpus vel oculi coloꝛē ꝛ oꝛganū olfactus odoꝛē. Huic aliquātulum cōcoꝛdare videꝛ qd̄ dicit phs in li°de cā motus aīaliū.c. vi.phantaſia īqͣt ꝛ intelligētia hn̄t rerū virtutez. Aliquo enī mō ſpēs intellecta calidi ꝛ frigidi delectabilis aut triſtabilis talis exiſtit. qualis qͥdē rerū eſt vnaqueqꝫ. ꝓpter qd̄ terrent ꝛ timēt intelligētes ſolū. Qꝛ aūt in coꝛpoꝛibus dānatoꝝ poſt iudiciū ꝛ ante in ſpiritibus poſſit eſſe pena ardoꝛis ſine ꝯſumptione oſtēditur etiā qꝛ hoc eſt poſſibile in coꝛpoꝛe paſſibili. Unū magiſter in hyſtoꝛijs ſuper Geneſim.c.de eiectione p̄mi hoīs de paradiſo.dicit. Si querit̄ quid ille ignis ꝯſumat.pōt dici ꝙ quedā ſpēs ignis eſt:ſic̄ in vita beati Nicolai legit̄.cui ſi manū adhibes ardoꝛez ſentis:ſed nō pateris aduſtionē. ¶ Itē dicit idem euāgelium.c.de diuite epulone ꝛ Laçaro. Si ergo hoc eſt poſſibile in coꝛpoꝛe coꝛruptibili:multo foꝛtius in coꝛpoꝛib⁹ incoꝛruptibilibus ꝛ ſpiritibus nudis. ¶ P. expimentaliter ſentimus. ꝙ qn̄ aliqd̄ coꝛpus vehemēter caleſcit ab igne lōge ꝑus ſentitur pena ardoꝛis ſiue īmoderati caloꝛis ꝙ̄ ipſum coꝛpus poſſit cōburi vel conſumi. Ex quo ergo iſta ſunt ſepabilia tēpoꝛe:ſeqtur ꝙ deus pōt ſeparari pꝛius a poſterioꝛe ſimpliciter in eternū etiā ſi vnū eſſet cā effect⁹ alterius. Pōt ergo ignis vt eſt inſtrumētū diuine iuſtitie: dānatis inferre penam ardoꝛis abſqꝫ calefactione coꝛpis incoꝛruptibilis vel ſpūs nudi. ¶ Ad argumēta autē que ponit ꝯ iam dicta in dicta.q. rn̄detur. ¶ Primū eſt tale. Semp honoꝛabilius eſt agēs patiēte. Et Aug⁹.xij. ſuper Geñ.ad litteram. Omni mō ꝑſtātius eſt qd̄ facit ea re de qua aliqd facit. ergo aīa ab igne pati non pōt. ¶ Rn̄ſio. agēs inquātū hꝫ actu foꝛmā:quā vel cuius ſimilitudinez patiēs tātū hꝫ in potētia tātū eſt nobilius patiēte ſed non opꝫ ꝙ ſimplr̄. qꝛ ſm̄ pħm:omne agēs phyſice patitur. Et ideo ſi agēs eſt nobilius patiēte ſimplr̄:ſequereꝛ de neceſſitate ꝙ idē reſpectu eiuſdē eſſet nobilius ꝛ ignobili⁹. vn̄ opꝫ dicere ꝙ agēs eſt nobili⁹ patiēte inq̄ꝫtū hꝫ nō ſimpliciter. ſic etiā ignis coꝛpoꝛeus inquātū inſtrumētū diuine iuſtitie eſt nobilioꝛ ipſo peccatoꝛe inquātuz eſt peccatoꝛ. ¶ Scd̄a rō de his que vidētur pōderāda eſt ꝯ Dam.iiij. libꝛo.c.vi.ibi. Tradeꝛ inqͭ diabolus ꝛ demones ei⁹. ꝛ hō eius:id eſt antichꝛiſtus ꝛ impij peccatoꝛes in ignē eternuz nō materialē:q̄lis eſt hic apud nos. ſed qualē vtiqꝫ nouit deus. Oīs aūt ignis coꝛpoꝛeus eſt mālis. ḡ ignis quez aīa ſepata patiꝛ nō eſt mālis neqꝫ coꝛpoꝛeus:ſꝫ ardoꝛē nō infert niſi coꝛpus. ergo nō patienꝛ penā ardoꝛis. ¶ Rn̄ſio. negatio nō ſiſtit ſup hūc accuſatiuū mālez tn̄:ſed ſup totū illud mālē:qualis hic eſt apud nos. ꝛ hoc veꝝ eſt. ꝓpter enī alias dr̄ias ignis iſte differt a noſtro viſuali igne. qꝛ noſter ſuccēdiꝛ. nutriꝛ:ille vͦ non. Job.xxx. Deuoꝛabit eos ignis qui nō ſuccēdiꝛ. Sup quo Grego⁹. Ille ignis maxime calet:ꝛ minime lucet:noſter plus lucet ꝙ̄ calet. qꝛ longe remotius illuminat ꝙ̄ calefacit. Et iō dicit Dama. ꝙ nō eſt mālis qualis eſt apud nos. ¶ Tertia ratio talis ē. Ignis iſte affligit aīam. ergo ſentiꝛ nociuus. Hec ꝯſequētia per ſe pꝫ ſm̄ Aug⁹ in enchi.c.vi. Si ſentiꝛ nociuus aliquid per ipſuz adimiꝛ. ignis autē coꝛpoꝛeus nihil pōt ab aīa adimere. ergo nō pōt eā affligere. ¶ Rn̄ſio Aug⁹ ſicut dicit. Nocet autē adimēdo bonuz. vnde dico ꝙ ignis coꝛpoꝛeus nihil adimit de ſubſtātia anime vel angeli. qꝛ ſunt intrāſmutabiles in ſua ſubſtātia:ſed adimit illā delectationē quā habitura erat virtus appꝛhēſiua in appꝛehēſione ſui obiecti in debita ꝛ in moderata ꝓpoꝛtione. ꝛ illam pacē quā ſubſtantia cognitiua hꝫ:cū virtutes ſue non grauētur ab obiecto excellēti. Et huius ſile reperimus in li°de celo ꝛ mūdo. vbi phs dicit. ꝙ ſi eſſent in vnoquoqꝫ oꝛbium multe ſtelle errātiū:eſſet vltimus oꝛbis in pena ꝛ laboꝛe:cū ipſe nō moueret oꝛbes qui ſunt poſt ipſum motum. quero ergo ſi oīs laboꝛ ꝛ pena nocēt ꝛ adimūt aliqd: quid eſt qd̄ adimiꝛ vltimo oꝛbi vel intelligētie ipſiuz mouētis. ꝛ nō eſt dicere ꝙ aliqd ſubſtātie adimatur. ſed ſicut Cōmētatoꝛ exponit:ſoluiꝛ debita ꝓpoꝛtio mouētis ad mouēdū ꝛ moti ad reſiſtēdū. ꝛ hec eſſet cā laboꝛis ꝛ pene: ſi eſſent multe ſtelle in aliquo oꝛbe heſitātes ſiue errātes. ¶ Quarta talis eſt. Omne qd̄ agit in alterū:imprimit ſimilitudinē foꝛme per quā agit in ipſuz. Sꝫ ignis agit per caloꝛē. ergo cū aīa nō poſſit calefieri:videtur ꝙ nō poſſit pati ab igne. ¶ Rn̄ſio. ignis ip̄mit in ignē ſimilitudinē caloꝛis:nō caloꝛē:ſicut coloꝛatū impꝛimit in oculū ſimilitudinē coloꝛis:nō coloꝛē. ꝛ ſic de alijs ſenſibus. Rō vͦ quare ignis ip̄mit in aīam ſilitudinez caloꝛis tn̄:in coꝛp⁹ vo calefactū veꝝ caloꝛem pōt eſſe. qꝛ ignis agēdo in coꝛpus ip̄mit ſuā ſpēm. ꝛ per ſpēm imiſſam verū caloꝛē:qui eſt in coꝛpe paſſo in potētia. ꝛ per ſpēm ignis trahiꝛ ad actū. vn̄ verus caloꝛ qui fit in coꝛpoꝛe calefacto per actionem ignis:nō eſt imiſſus ab igne:ſed eductus in paſſo de potētia ad actū. In ſpū aūt nudo nō eſt potētia ad verū caloꝛem. vn̄ ignis agēs in ſpūm ſolā ſpēm imittit. ꝛ ſic imittēdo nō educit de potētia ad actū aliquē caloꝛē. Et ſic̄ cū coloratū imittit ſpeciē i oculū:nō verū coloꝛē educit de potentia ad actū. qꝛ ibi nō erat talis potētia. In hoc tamen eſt dr̄ia. qꝛ ignis vltra ſuā ſimilitudinē imittit in ſpiritus verā penā ardoꝛis:ſm̄ ꝙ exigit ſpūm puniri:inq̄ꝫtū ignis agit vt inſtrumētū diuine iuſtitie puniēdo. ꝛ inquātū potentia agentis ipſius ignis excedit in ꝓpoꝛtione indebita potētiaꝫ paſſiuam ipſius ſpūs:ſicut viſibile ſiue ſicut lux ſiue coloꝛ ledit viſum ꝛ nocet. q̄uis nō imittatur in oculum niſi intētio lucis ſiue coloꝛis. ¶ Quinta rō talis eſt. Omne qd̄ patiꝛ ab aliquo moueꝛ ab eo. qꝛ mouens generalius eſt agēte:vt dicit Cōmētatoꝛ ſuper p̄muꝫ de generatione.c.de tāgibili. ſed ſm̄ nullā ſpēm motus aīa poteſt moueri ab igne coꝛpoꝛeo. qd̄ patet inducēti. ergo aīa non pōt pati ab igne coꝛpoꝛeo. ¶ Rn̄ſio. ſicut dicit Simplicius ſuper p̄dicamenta.c.de motu. Tria ſunt genera motuum. intellectualis. aīalis. naturalis. In p̄dicamētis aūt Ariſt. nō determinatur niſi de motu naturali vel coꝛpali: vt ibidē dicit. Dico ḡ ꝙ ſpūs nō moueꝛ ab igne coꝛpoꝛali motu coꝛpali vel nāli ſed motu alteratiōis intellectualis vel aīalis. talis aūt alteratio vel paſſio non abijcit a ſubā intellectuali vel ſpūali. ¶ Sexta rō talis eſt. qd̄ patiꝛ ab aliquo cōicat ei in mā:vt videꝛ velle Boetius de duabus naturis ꝛ vna ꝑſona chꝛiſti. ſed aīa ꝛ ignis coꝛpeus nō cōmunicāt in materia ſm̄ Boetiū ibidez. ergo ab igne coꝛpoꝛeo pati nō pōt. ¶ R°maioꝛ p̄dicta nō poteſt haberi a Boetio ibidē. eſto tn̄ ꝙ Boetius h̄ dicat. dico ꝙ ītelligēda eſt de paſſo qd̄ patiēdo agit in aliud a quo patitur. qꝛ que mutuo agūt ꝛ patiūtur cōicant in materia. que vͦ ſic patiūtur ꝙ viſa vice nō agunt nō cōicāt in mā. ꝛ ſic ſe habent iſta inferioꝛa reſpectu ſupceleſtiuꝫ. ꝛ ſpirit⁹ reſpectu ignis coꝛpoꝛei. ꝛ h̄ eſt qd̄ dicit pħs p̄ de gene.c.de actione ꝛ paſſione. quecūqꝫ inquit nō hn̄t materiaꝫ eandē faciūt impāſſibilia entia:ꝛ alia multa ibidem de hoc.

Reſpōſio ad hec ſm̄ Thomā. Qualiter ſm̄ Thomam ſpūs ſeparatus patiꝛ ab igne coꝛpoꝛeo:patuit. ꝯ. in rn̄ſione arti.xxxvi. cōtra p̄mā ꝑtē. ¶ Qd̄ aūt de hac mā hic ipugnāt habeꝛ in q̄ōnibus de aīa.q.vlti. vbi Tho. ſic dicit. Ad inueſtigādū quo mō ignis coꝛpoꝛeus demoni vel aīe nociuus eſſe poſſit:ꝯſiderāduꝫ eſt ꝙ nocumētū alicui nō inferꝛ ſm̄ ꝙ recipit illud quo ꝑficiꝛ: ſed ſm̄ ꝙ a ſuo ꝯrio impediꝛ. vn̄ paſſio aīe ab igne nō eſt

ſm̄

Luc.16.

3°de aia t.c°.19.

p° ō gnō. t.c°.50.

2° 48.

ſm receptionē tm̄: ſicut patiť intellectus ab intelligibili: ⁊ ſenſus a ſenſibili. ſed ſicut patiť aliqd ab altero ſm viā ɔ̄rietatis ⁊ obſtaculi. h aūt ɔtingit dupl'r. Impeditur enī aliqd vno mō a ſuo ɔ̄rio q̄ntum ad eſſe ſuū qđ hʒ ex aliq̄ forma inherēte. ⁊ ſic patitur aliqd a ſuo ɔ̄rio per alteratio nem ⁊ corruptionē: ſicut lignuʒ ab igne cōburitur. Aliqd v̄o impediť ab aliquo cōtrariāte ⁊ obſtāte q̄ntū ad ſuam inclinationē: ſicut nālis inclinatio lapidis eſt vt ferať de orſum. Impediť aūt ab aliquo obſtāte ⁊ vim inferēte: vt per violētiā quieſcat: vel per violētiā moueatur. Neuter aūt modus penalis eſt in re cognitione carēte. nā vbi nō pōt eſſe dolor ⁊ triſtitia: nō cōpetit rō afflictionis. Sʒ in habente cognitionē ex vtroq; mō ſeqtur afflictio ⁊ pena: ſed diuerſimode. nā paſſio que eſt ſm alterationē a ɔtra
2ᵒ de aīa q. 2ᵃ. i43 rys infert afflictionē ⁊ penā ſm ſenſibilē dolorē: ſicut excellens ſenſibile corrūpit armoniā ſenſus. ⁊ ideo excellē tie ſenſibiliū: ⁊ maxime tāgibiliū dolorē inferunt. ɔtem perationes aūt eoꝝ delectationē ꝑpter conuenientiā ad ſenſuʒ. Sed ſecūda paſſio nō infert penā ſm dolorē ſenſibilē exteriorē: ſed ſm interiorē triſtitiā que oriť in hoīe vel aīali ex hoc ꝙ aliqd interior vis apprehendit vt repugnans volūtati vel appetitui cuicūq;. Un̄ ea que ſunt ɔ̄ria volūtati vel appetitui affligūt etiā magis interdū q̄ ea que ſunt doloroſa ſm ſenſuʒ. preeligeret enī aliqs verberari grauiter: q̄ ſʒ ſenſuʒ affligi: q̄ vituperia ſuſtinere. vel aliqua alia hꝰ que volūtati repugnaret. Scđm igitur ꝑmū modū paſſionis aīa nō pōt pati penā ab igne corporeo. Nō eniʒ poſſibile eſt vt ab eo altereť ⁊ corrūpatur. ⁊
Quō aīa patiť ab igne. ideo nō eo modo ab igne affligiť: vt ab eo dolorē ſenſibilem patiať. Pōt autē pati aīa ab igne corporeo ſecundo mō paſſionis: inquātū ab igne impediť a ſua inclinatiōe vel volūtate. quod ſic pʒ. Aīa eniʒ ⁊ quelibet incorporalis ſuba quātū eſt de ſua natura: nō eſt obligata alicui corpori vel alicui loco. ⁊ ꝙ determineť ad aliquē locum per neceſſitatē quādā: eſt ɔtra eius naturā ⁊ ɔtrarium appetitui naturali. ⁊ hoc dico nō inq̄tū cōiungiť corpori: cuius eſt nālis forma: in quo aliquā ꝑfectionē ɔſequitur. Qđ autē aliqua ſpūalis ſuba alicui corpi alligeť: nō eſt ex virtute corporis potētis ſubam incorporeā detinere: ſed eſt ex v̄tute alicuius ſupioris ſube alligantis ſubam incorporeaʒ vel ſpūalē tali corpori. ſicut etiā per artes magicas ꝑmiſſione diuina v̄tute ſupioꝝ demonū aliqui ſpūs aliquibꝰ rebus alligātur: vel anulis vel imaginibus vel aliquibus hꝰ rebus. ⁊ per hūc modū aīe ⁊ demones alligātur virtute diuina igne corporeo in ſui penā. Unde dicit Augꝰ. xxi. de ciui. dei. Cur non dicimus. q̄uis miris: veris tm̄ modis ſpūs incorporeos poſſe pena corꝑalis ignis affligi: ſi ſpūs humani etiā ipſi profecto incorporei: ⁊ nūc potuerūt īcludi corporalibus mēbris. ⁊ tūc poterūt corpoꝝ ſuoruʒ vinculis īdiſſolubiliter alligari. Adherebūt ergo ſpūs demonum: lʒ incorporei corꝑalibus ignibus cruciādi. accipientes ex ignibus penā: nō dantes ignibus vitā. ⁊ ſic veꝝ eſt. ꝙ ignis ille inquātū virtute diuina detinet animā alligatam agit in illā vt inſtrumētū diuine iuſtitie. ⁊ inquantū anima apprehēdit illū ignē vt ſibi nociuū: interiori triſti
In q̄ ɔſiſtit maxima afflictio dānatoꝝ tia affligitur. que quidē maxima eſt. eo ꝙ cōſiderat ſe infimis rebꝰ ſubdi: que nata fuit deo ꝑ fruitionē vniri. Maxima igiť afflictio dānatoꝝ erit ex eo ꝙ a deo ſeparabuntur. Secūda v̄o ex hoc ꝙ rebus corporalibus ſubdūtur: etiā in īferno ⁊ abiectiſſimo loco. Idē docet Thomas in q̄ōnibꝰ de veritate. q. xxv. arti. ꝑ. Iſta ſentētia verbis euāgelicis ⁊ ſanctoꝝ dictis nō ɔ̄riatur: ſed in oībus cōſonat: ſicut per dictā Thome declarationeʒ cōprobatur. Un̄ ⁊ ipſa auctoritas Gregorij quā adducūt: ſic hʒ intelligi. ſ. ꝙ ſpūs ab igne v̄ate patiunť: inquātū ignibus alligati detinētur. Et hoc eſt qđ ideʒ Gregorius dicit in eodē libro. ſ. quarto dialogoꝝ. Dū īquit veritas diuitē dānatū in igne perhibet. quinā ſapiens reproboꝝ aīas ignibus detineri neget. ¶ Et ꝙ poſtmodū arguūt qđ dicit Thomas. iiij. ſnīarū. diſt. xliiij. ſ. ſpūs ideo pati ab igne miro mō ſophiſtice procedūt. dimittētes eniʒ declarationē qualiter aīa ſeparata ab igne corporeo patiať: que quaſi in nullo differt a declaratiōe ꝑdicta: in q̄ōnibus de aīa. q. vltima. Et in q̄ōnibus de veri. q. xxv. vltimū verbū rephendūt vbi dicit in fine. Aīa ignē ſibi noxiū vidēs cruciať. ingrentes de intellectu hꝰ in hac pte: ac ſi ſufficiēter in ꝑmiſſis non fuiſſet expreſſus. ¶ Qđ aūt dicūt nocumentū detētiōis Ad 2ᵐ
aut īpedimēti ab actiōe deſiderata ſupra eſſe īprobatuʒ reſpiciēti ea que ſupra dixerūt cū his que de Thoma adducta ſunt falſuʒ pʒ eſſe. ¶ Qđ v̄o querūt ſi intelligit de viſione ſenſitiua tm̄ ⁊c. ex ignorātia nimia videnť ꝓcedere. qs eniʒ vnq; poſuit viſionē ſenſitiuā vel imaginatiuaʒ que ſunt virtutes organice in ſpiritibus ſepatis. Et ꝙ hūt pro incōuenienti ꝙ ſpūs nō tāgēdo ſed vidēdo cruciatur: quo ad hoc inſinuāt: ꝙ neceſſe eſt ſpūs ſeparatos cruciari ignē tāgēdo ſiue ſentiēdo per ſenſuʒ tactus: nimis eſt abſurduʒ. qm̄ ſi virtus viſiua ſenſitiua eo ꝙ organica vt dictū eſt ac mālis nullo mō poni pōt in ſpū a mā ſeparato: quāto magis ſenſus tactus qui eſt ignobilior ⁊ lōge materialior: nec fingi q̄dē poterit in hꝰ ſpiritibus ſepatis a mā.
¶ Qđ v̄o adducūt ꝓ ſe de Mattheo. Ite maledicti ⁊c. Ad 3ᵐ
nihil facit pro eis: imo pro Thoma facit ipſa verborū ſignificatio. q2 nō dicať ſpiritibꝰ ſepatis. Ite maledicti ⁊c. rōne ſenſus viſus. nec rōne ſenſus tactus: cū neutra haꝝ viriū organicarū in ſpū vigeat incorpeo. Sʒ q2 (ꝑut ipſa v̄ba ſonāt) in illū ignē ſunt ituri in ipſo ad ſuā penā eternaliter puniēdi ⁊ detinēdi. ¶ Que ɔſequēter opponūt de Ad 4ᵐ
imaginatiōe ⁊ opiniōe ꝑ q̄s ſolas oſtēdūt ſpūs ab igne pati nō poſſe. ɔtra Thomā nihil faciūt. q2 h idē ipſe ɔcedit: ⁊ efficaciter oñdit: ſic dicēs vbi ſupra. ſ. ſupra. iiij. ſententiarū. diſt. xliiij. Quāuis poſſit eſſe ſm rei veritatē vera paſſio triſtitie vel doloris ex aliqua falſa imaginatiōe: vt Augꝰ dicit ſup Geñ. ad lr̄am. tm̄ nō pōt dici ꝙ ſm illā paſſionem vere patiať a re: ⁊ multo minus poſſet dici. ꝙ poſſet pati veraciter per falſas ɔceptiōes: quas aīa errās opinādo fingeret: ꝑut ipſe ſubdit īfra. vbi ipſe ɔ̄niter ait. Nō eſt ꝓbabile ꝙ aīe ſepate vel demones qui ſubtilitate ingenij pollēt: putarēt ignē corporeū ſibi nocere poſſe: ſi ab illo nullatenus grauarētur. Ex his v̄bis Thome pʒ. ꝙ nō poſuit Tho. ſpūs ab igne pati iſtis modis fictis ⁊ falſis. ꝑut ipſi ſibi īponūt. Un̄ argumēta per que iſtos modos īprobant ɔ̄ ipſum nihil penitꝰ facere manifeſtū eſt. ¶ Qđ Ad 5ᵐ
v̄o dicūt auctoritates quas Thomas pro ſe adducit male adductas: ſicut pʒ per inſpectionē originaliuʒ. ꝙ originalia inſpiciēti ⁊ intelligēti pʒ eſſe falſuʒ. Exēpla aūt que Ad 6ᵐ
ponūt ad declarādū ꝙ ignis corporeus in ſpūm īprimere poſſit penā ardoris: ita tm̄ ꝙ nō calefaciat eū nec cōſumat: nō ſunt cōuenientia. Nō eniʒ ſilē eſt de oculo vel v̄tute imaginatiua: ⁊ de ſpū incorporeo: vel de aīa ſeparata in q̄bus huiuſmodi virtutes organice nō inueniūtur: per quas huiuſmodi īpreſſiones ab igne corpeo in ipſos fieri ſit poſſe. ¶ Qđ autē ipſi aſſerūt. ꝙ ſpūs nudi vel ſeparati apprehēdūt ⁊ quaſi ſentiūt algores ⁊ calores: ſi itelligūt ꝙ recipiūt ſpēs taliū rerū: per quas cognoſcunt: prout videntur īſinuare: nō eſt ad ꝓpoſitū eoꝝ. q2 cū ꝑncipiū intelligendi ptineat ad ꝑfectionē intellectus. nullo mō pōt poni ad afflictionē ſiue penā ptinere: nec per ſe: nec ēt per accñs: eo mō quo videmꝰ ſenſuʒ affligi per ſpēm ſenſibilis excellētis ꝓpter indiſpoſitioneʒ organi corporalis: cuiuſmodi in intellectu vel ſpū ſeparato: fingere nō eſt poſ

ſibile:⁊ preter hoc ſpūs ſepatus a rebus corporalibus ſu-
mere falſuz eſt.⁊ multiplr per dicta Thome iprobatū ſi-
cut p²pte patuit ſupra. ¶ Qđ aūt dicūt.ꝙ in corpib⁹ dā-
natoꝝ poſt iudiciū ⁊ in ſpiritibus poſſit eſſe pena ardoris
ſine ꝯſumptiōe:ꝯcedimus.nec huius oppoſitū vnꝗ̄ dixit
Thomas:ſed veꝝ modū quo ſpūs penā ardoris patiant̄
ceteris:vt dictū eſt euidētius declarauit:tū que iſti ad hꝫ
veritatis ꝯfirmationē adducūt vt pꝫ intuēti:modicū ad
eius declarationē faciūt.vñ pꝫ ꝙ in vacuū quaſi per oīa
laborauerūt. ¶ Argumēta vo que ſoluere conant̄ quaſi
Thomas ea poſuiſſet ad ſue opinionis ꝯfirmationē po-
nuntur cū multis alyſ a fratre Thoma ad pmā partem
qōnis obyciēte.q.xxv.arti.p̄.⁊ ꝙ non adducat ea pro ſua
poſitione:vt iſti putauerūt ⁊ falſo:manifeſtū eſt ex hoc ꝙ
ipſe iſta argumēta cū alyſ ſoluit ibidē:nō qdē fingendo
Ad 7m 3° de aīa t.cō.19. veriſti:ſed veritatē declarādo:vt pꝫ intuēti. ¶ Ad pm eniꝫ
ſic dicit.Nō opꝫ ſimplr agēs eſſe preſtātius patiēte:ſꝫ ſm
ꝙ eſt agēs.⁊ ſic ignis inꝙtū agit in animā vt inſtrumētū
diuine iuſtitie eſt aīa pſtātior.ꝗ̄uis nō ſimpliciter.⁊ hoc
ipſi in rñſione ad idē argumētū tetigerunt:vt ab eo acci-
pientes:quē vituparc conati ſunt approbare veritate co-
gente ſunt cōpulſi. ¶ Ad ſcđaz rōnem que qnta eſt in.q.
Thome ſic rñdet.ꝙ in pena aīe ſeparate duo eſt ꝯſidera
re.ſ.affligēs primū ⁊ proximū.Affligēs primum eſt ipſe
ignis corpalis detinēs aīaz per modū pdictū:ſed triſtitiā
anime nō ingereret:niſi hoc eſſet ab aīa apprehēſum.vñ
proximū affligēs eſt ignis ipſe detinēs apprehēſus.⁊ iſte
ignis non eſt mālis ſed ſpūalis.⁊ ſic pōt verificari dictū
Dama.Uel pōt dici.ꝙ dicit eū nō mālem:inquātum nō
punit animā materialiter agēdo ſicut punit corpa. ¶ Ad
tertiā rōnem que quarta eſt in.q.Thome:rñdet.ꝙ ignis
ille nocet aīe:non ita ꝙ adimat ei aliquā formā abſolute
inherētē:ſed inquātū eius actionē impedit (vt dictū eſt)
ipſam detinēs. ¶ Ad quartā rōnē que.xy.eſt in.q.Tho-
me:rñdet ꝙ aīa nō patit̄ ab igne quaſi alterata ab eo:ſed
per modū dictū.propter qđ non opꝫ ꝙ ignis in ipſā agēs
aliquid in ea imprimat. ¶ Ad qntā rōneꝫ que in.q.Tho
me eſt.xx.dicit.ꝙ obiectio illa pcedit de paſſione pprie
dicta que in motu ꝯſiſtit:de qua nūc non loqmur. ¶ Ad
ſextaꝫ rōnem que in.q.Thome eſt.xv.dicit.ꝙ ad hoc ꝙ
aliquid ſit paſſio pprie loquēdo:opꝫ ꝙ aliqd habeat ma-
teriam ꝯtrietati ſubiectā.⁊ ad hoc ꝙ ſit mutua paſſio:opꝫ
ꝙ ſit materia cōmunis.Tamen aliqd pōt pati ab altero
cū nō cōicat in materia:ſicut corpa inferiora a ſole.⁊ ali-
quid pōt aliquo modo pati:qđ nullo modo hꝫ mā: ſicut
ex predictis.Ecce ꝙ argumēta ab ipſomet Thoma ſunt
veraciter diſſoluta.vñ coꝝ rñſione:in qua (vt pꝫ inſpici-
enti) quedam ficta ⁊ falſa continentur:non indigebant:
nec ad alicuius poſitionis Thome confirmationem ad-
ducta erant:vt ipſi falſo innuebant.

ARticulus

Octauus.De hoc qđ Thomas dicit in de veri.q. vel materia.xxvi.arti.p̄.vbi querit̄:vtrū nāliter anima ſeparata a corpore patiat̄? In rñſione principali ⁊ in.y.argumēto plane ſentire videtur:imo dicere.ꝙ ignis infernalis non poteſt agere in ſpiritum etiam vt inſtrumentum diuine iuſtitie:niſi exercendo in eo aliquam actionem naturalem.

Corruptorium.

Hoc videtur cōtra opinionē cōmuneꝫ.⁊ eſt occaſio erro-
ris.qꝛ diuinā potētiā reſtringit ſub natura.Et cōtra illud
Dañ.iy.vbi dicitur.ꝙ angelus fecit mediū fornacis qua
ſi ventū roris flantē.Uñ cōſtat ꝙ ignis ibi vt inſtrumen
tum diuine miſericordie refrigerauit ſine aliqua opatio-
ne naturali.Nec pōt aliqs ſubterfugere per hoc qđ pmit-
titur ibi.ꝙ angelus dñi excuſſit flāmaꝫ ignis de fornace
vt per hoc dicat ꝙ ignis fuerit ſeparatus totaliter ab il-
lis pueris.nā ſeqtur.Ecce inqt Nabuchodonoſor.Uideo
quatuor viros ambulātes in medio ignis.⁊ infra.Tūc ac
ceſſit Nabuchodonoſor ad oſtiū fornacis ardētis.ſed il-
la excuſſio intelligit̄ per angelū dñi facta quo ad partem
flāme que icēdit chaldeos iuxta fornacē. ¶ P̄.dicit bea-
tus Laurētius.Diſce miſer ꝙ carbones hi nō ardorē ſed
refrigeriū mihi preſtāt. ¶ Et beatus Tyburtius gradiēs
ſup carbones:dixit Fabiano iudici:ſicut legit̄ in paſſione
dicti martyris.In nōie dñi noſtri Jeſu chriſti videt̄ mi-
hi ꝙ ſuper flores roſeos gradior.Sic ergo in his exēplis
ignis fuit inſtrumentuꝫ diuine miſericordie ad refrigerā-
dum abſq̄ actione naturali que eſt calefacere.

Reſponſio

ad hec ſm Thomam. Miruꝫ eſt per quam phātaſiaꝫ apparuit eis.ꝙ aliqd
haberet rōneꝫ inſtrī ad producēdū aliqd a quo nulla oīo
actio exerceret̄ ad illius rei productionē.ergo eniꝫ dicere
eſt ꝯdictoria ſimul affirmare.qđ eni fit ab aliquo ſine oī-
moda alteri⁹ coopatione:pcedit ab eodē im̄ediate.⁊ per
ꝯñs ſine inſtrō.igit̄ ponere in tali pductiōe inſtrm eſt ſi-
mul ponere inſtrm ⁊ negare.qd aūt ignis agat circa ſpūꝫ
rōne cui⁹ dicat̄ inſtrm diuine iuſtitie:ſatis pulchre docet
Thomas in illa.q.de vi.xxvi.ar.p̄.vbi inqt.ſubam incor
poreā corpi vniri ꝯtigit duplr.vno mō vt formā inꝙtuꝫ
viuificat corp⁹.Alio mō vt motorē mobili:vel locatū lo-
co per aliquā opationē ſiue per aliquaꝫ habitudinē.qꝛ vo
forme ⁊ illi⁹ cuius eſt forma eſt vnū eē vnio ſube ſpūalis
ad corpalē per modū forme eſt vnio quātū ad eē.Nulli⁹
aūt rei eē eſt ſue ptāti ſubiectū.⁊ iō non eſt in ptāte ſube
ſpūalis vniri corpi vel ab eo ſepari per modū forme.ſed
lege nāe agit̄ vel vtute diuina.ſꝫ opatio rei in ptāte opan
tis volūtarie.iō in ptāte nāe ſpūalis eſt vniri corpori per
modū motoris aut locati.⁊ ſepari ab eo ſꝫ ordinē nāe.ſꝫ
ꝙ ſuba ſpūalis hoc mō corpi vnita:ab eo detineat̄ ⁊ ipe-
diat̄:⁊ qſi liget̄.eſt ſupra nām ignis.ꝗ ille ignis corpore⁹
agens vt inſtrm diuine iuſtitie facit aliqd ſupra vtutē ſue
nature.ſ.aīam detinere vel ligare.ſꝫ ipſa vnio per modū
predictū eſt nālis.⁊ ſic patit̄ aīa ab igne corporeo illo ſe-
cūdo mō ſupra dicto:put dicim⁹ pati oē illud qđ ipedit̄ a
ppria actiōe:vel ab aliꝗ ſibi cōpetēti.⁊ hūc modū paſſio-
nis Aug⁹ ponit.xxy.de ci.dei:ſic dicēs.Cur nō dicam⁹:ꝗ̄-
uis miris:veris tñ modis ⁊c̄.reſpiciat̄ iſta auctas ſtati ſu-
pra adducta art.pxio.⁊ videbim⁹ eā oīno huic ſnie Tho.
ꝯcordare.Ad hꝫ aūt qđ obyciūt de diuina potētia:que per
hꝫ videt̄ eis reſtrigi ſub nā.Dōꝫ ꝙ nō eſt veꝝ.ad diuinā
eni potētiā ptinet agere per ſe ⁊ imediate:ēt nā cooperan
te:que in nullo reſtrigit̄.ſed rō inſtrī ſine aliꝗ coopatione
mīme valeat iueniri. ¶ Ad illud de Daniele dōꝫ.ꝙ ad il
lud refrigeriū pueroꝝ fecit inſtrāliter ros ſegregat⁹ a mā
ignis vel flāme.ſic docet Aug⁹ in li°de mirabilib⁹ diuine
ſcripture:ſic dicēs.Dñs eſt potēs gubernator ignis.nā in-
ter inimicos ⁊ ſeruos diuidere voluit ardorē inimicis:fla
bilē ⁊ humidā roris ſubam famulis ſuis ꝯuertit:vt ⁊ illi
per cōburētē nāꝫ accēſi arderēt.⁊ hi in flebili ⁊ limphati-
co vapore nihil aduerſitatis ppeſſi ſentirēt.Quapp ⁊ ſcri
ptura dic̄.Angelus aūt dñi deſcēdit cū Azaria ⁊ ceteris ī
caminū ⁊ excuſſit flāmā ignis de camino: ⁊ fecit mediuꝫ
fornacis vt ſpūm roris flātē.Ex aeris eniꝫ ſpū ⁊ ex aꝗ in
ipo ignis medio iuenit rorē.Ecce ꝗ̄ apte expō Auguſtini
repugnat extorſioni quā iſti fingūt dicētes.nec pōt aliqs
ſubterfugere ⁊c̄.Uñ ex nūc pcendū erit eis de eo ꝙ ſnias
Thome depravare nitūtur cū beato Aug̃.imo ipſi textui
ſacre ſcripture.prout exponit̄ ab eodē ꝯdicere cōproban
tur. ¶ Ad illud vo qđ pro ſe adducūt Nabuchodonoſor

vidit

vidit eos ambulãtes in medio ignis. ꝛ ꝙ Nabuchodono
ſor acceſſit: nihil facit pro eis. qꝛ ſm dictã expõnẽ Aug.
ipſe ros ĩ quo erãt pueri in medio ignis erat: ꝛ fornax ipſe
vndiqꝫ ꝛ circũquaqꝫ ardebat eiꝰ diuiſio. ſ. materie rorıde
a flãma ſicut a vapore inflãmato diuina vtute: ꝛ angeli-
Ad 2ᵐ co miniſterio coopante fiebat. ¶ Qḋ ẽt in igne ſanctoꝝ
Laurẽtij ꝛ Tyburtij diuinitꝰ fieri poterat. vel forte de re-
frigerio ſpirituali loquebatur Laurentius ꝛ propter inte-
riorem delectationem quam in dei contemplatione inue-
niebat prunas roſis Tyburtius comparabat.

ARticulus Nonus. De hoc qḋ Tho-
mas dicit in de veri. mã ſi-
ue. q. xxviij. ar. ij. in rñſiõe. xvi. arg. vbi que-
rit: vtrũ ad inſtitutionẽ ipij li. ar. reqratur ꝙ
res nãles per quãdã violẽtiã pñt diſponi ad
formã vt. ſ. pncipium diſpoſitionis ſit extra: nihil conferẽ-
te vim paſſo. vnde in eis non eſt diſpoſitio ad formam ab
aliquo principio intrinſeco: ſed ab extra.

Corruptorium. Per iſta vba videtur negare
inchoationes formaruꝫ ſiue
potẽtias actiuas in mã: quas ponũt phi ꝛ ẽt Aug. ꝛ vocat
1 potẽtias ſiue rõnes ſeminales. De iſtis potẽtijs vel rõni-
bus ſeminalibꝰ loqtur Augꝰ in pluribꝰ locis. Nã ſup Geñ.
ad lrãm dicit. Ois curſus iſtius vite curſus vſitatiſſimus
eſt. ꝛ hꝫ quaſdã nãles leges ſuas: ſm quas ꝛ ſpũs vite qui
creatus eſt: hꝫ appetitus ꝗſdaꝫ determinatos quodãmõ.
quos ꝛ mala volũtas nõ poſſit excidere. Et elemẽta hu-
ius mũdi hñt diffinitã vim qualitatẽqꝫ ſuã ſm quã vnũ-
quodqꝫ valeat qd de quo fieri poſſit vel nõ poſſit. Ex his
vo primordijs rerũ oĩa que gignũtur pro ꝗlibet tpe exitꝰ
proceſſuſqꝫ ſumũt finẽ. qꝛ diſpõnes ſunt cuiuſqꝫ generis.
Vñ fit ꝙ de grano tritici nõ naſcuntur fabe. vel de faba
triticũ. vel de pecude hõ. vel de hoĩe pecus. Sup hũc mo-
2 tuꝫ curſumqꝫ nãlẽ hꝫ deus apud ſe de his oĩbus poſſe fa-
Notā de cere alia ꝙ̃ rõnes eoꝝ ſeminales hñt. ¶ Itẽ liᵒ iij. de tri.
triplici c. x. diſtiguit triplex ſeminariũ. vnũ ſicut ſurculus. qui cõ-
ſemie. uenienter terre inodatus arborẽ facit. Aliud ſubtiliꝰ ſemẽ:
ſcilꝫ generis eiuſdẽ ꝛ eiuſdem grani. ꝛ hec duo ſunt viſibi-
lia. Tertiũ huiꝰ grani ſemẽ: ꝙ̃uis oculis videre nõ quea-
mus ratione tñ cõuincere poſſumus: qꝛ nihil talis aliqua
vis eſſet in elemẽtis iſtis. nõ plurima naſcerent̃ ex terra
que ſeminata nõ eſſent. Et paruꝫ infra. Inuiſibiliũ ſemi-
num cauſator ipſe creator eſt oĩum rerũ. qꝛ quecũqꝫ na-
ſcẽdo ad oculos noſtros exeũt ex occultis ſeminibꝰ: acci-
piũt progrediẽdi primordia vel icremẽta debite magnitu-
dinis: diſtictiõeſqꝫ formarũ ab originalibus tanꝙ̃ regu-
3 las ſumũt. ¶ Itẽ Ambroꝰ in examerõ naſcẽtibꝰ ſingulis:
aut ſemẽ: aut alia vtus ſeminaria ineſt ſm genꝰ: vt qḋ na-
ſcit̃ ſimile: exeat eoꝝ que ſata ſũt vel de radice germinẽt:
4 ſic de tritico triticũ. de milio miliũ. ꝛ piro pirus. ¶ Etiaꝫ
phi inueniũtur qñqꝫ vti noĩe rõnũ ſeminaliũ. Vñ in liᵒ
ij. Macrobij ſaturnaliũ: parũ ante finẽ dicit ita. Rõnes
ſeminales que in ouo ſunt velut quedã galline elementa
credẽda ſunt. ¶ Et phs. xi. meta. expſſe ponit inchoatio-
nes ſiue potẽtias formarũ in mã. verbi grã: vt ex albo in
ꝑ liᵒ tex. potẽtia fiat aliqḋ albuꝫ in actu. Silr in de generatione ꝛ
ꝯⁿ. 24. corruptio. vt ſint oĩa ex ente in potẽtia ꝛ nõ ente in actu.
ꝯᵒ. 29. ¶ Et Comᵗᵒʳ ſup eũdẽ li. aliquantulũ infra ſup illã pteꝫ:
ꝛ dubiũ eſt in hoc dicẽdũ: ex quo nõ ente fiat generatio.
Nõ eni qḋlibet ens fit ex ꝗlibet potẽtia: ſed vnũqḋqꝫ en-
tiuꝫ fit ex eo qḋ eſt illud in potẽtia ppria: ita ꝙ numerus
potẽtiaꝝ ſit ſic numerꝰ ſpẽrũ entiũ gnãliũ. Et dixit Ariſt.
hoc. qꝛ opinabat̃ ꝙ ſit vna ſm ſubam: ꝛ multa ſꝫ habitu-
5 dines ſiue habilitates. Hec Comᵗᵒʳ. ¶ Itẽ Ariſt. ij. phyſi
t. ꝯⁿ. 84 coꝝ. aliquãtulũ añ finẽ: ſm antiquã trãſlationẽ. Si autẽ
ars edificãdi naues eẽt in ipſis lignis. opatio earũ eẽt ad
modũ opationũ nature. Sup quo dicit Comᵗᵒʳ. Vex eſt
ꝙ nõ eſt dña inter nãm ꝛ artẽ. Sed ars agit extra: nã vo
intra. Iſtã eãdẽ ſñiaꝫ inuit phs ꝛ expſſe ponit Comᵗᵒʳ. vi.
eth. c. vi. Vñ manifeſtũ eſt ꝙ negare rõnes ſeminales: ſi-
ue potẽtias actiuas eſt ꝯ doctrinã phoꝝ ꝛ etiã ſanctorũ.

Reſponſio ad hec ſm Thomã. Eoꝝ qui ponunt
icboatiões formarũ vel potẽtias acti- Modꝰ
uas in mã duplex eſt via. Quidam enim ponũt ꝙ forma icboãtiũ
ſubalis ſuſcipit magis ꝛ minꝰ. ꝛ iſti ponũt eã ꝑexiſtere ge- formas
neratiõi: nõ ſm oẽs ſuos gradus: ſed ſm aliquẽ graduꝫ ẽ duplex
incõpletũ: ꝛ per generationẽ promoueri ad gradũ cõple-
tum ſiue pfectũ. Alij vo ponẽtes formã ſubalẽ non ſuſci- Scḋs
pere magis ꝛ minus: eo ꝙ hoc manifeſte dicũt auctores modus
dicũt formas totalr ꝑexiſtere generatiõi: ꝛ nõ ſm gradũ
eius aliquẽ impfectiorẽ. qꝛ gradus nõ hꝫ. Vtraqꝫ autem Contra
via ẽ ipoſſibilis: ꝛ iõ ꝯ pmã pmo adducã auctes ꝛ rõnes. vtrũqꝫ
poſtea ꝯ ſecũdã. Qꝛ forma nõ ſuſcipiat magis ꝛ minꝰ ha-
betur ab Ariſto. viij. meta. ꝙ forme ſunt ſicut numeri. in t. ꝯⁿ. io.
qbus addita vnitate vel ſubtracta: reſultat noua ſpẽs. Di-
cit etiã ibidẽ. ꝙ ſicut in mã nõ eſt magis ꝛ minus: ita nec
in ſuba que eſt forma. Nec moueat aliqueꝫ lrã quã ime- Solutio
diate ſubiũgit. ſed ſi quidẽ cũ materia. Vel ſm aliã tran inſtãtie.
ſlationẽ: niſi ſit ſuba que eſt cuꝫ mã. que videt̃ aduerſari
intẽtioni nrẽ. Nõ eniꝫ põt eſſe itẽtio Ariſ. ꝙ forma ſuba-
lis nõ ſuſcipit magis ꝛ minus: niſi qñ eſt in materia. tũ qꝛ
fatua eſſet talis locutio. cũ eni ſemp ſit in mã: fatuũ eſſet
eã negare ſuſcipe magis ꝛ minus: excipiẽdo tps in quo eſt
in mã. ſicut ſi diceret̃: lapis nõ eſt aĩal niſi cũ eſt viſibilis.
Tũ ẽt: qꝛ ſi ſic exponatur lrã: nulla eſt ſilitudo inter for-
mas ꝛ numeros ꝙ̃tũ ad id in quo ponit ſilitudineꝫ. Sic
eniꝫ ſimplr vex eſt dicere: ꝙ forma ſuſcipit magis ꝛ mi-
nus. cũ tñ hoc nõ cõueniat numero. vñ neceſſe eſt alium
habere intellectũ in lrã. Eſt aũt intẽtio Ari. hec. ꝙ in for-
ma nõ eſt magis ꝛ minus ſm ſeipſam: ſed ſm mãm: hoc
eſt ſm materiales diſpõnes inuenit̃ ibi magis ꝛ minus.
¶ Itẽ in predicamẽtis dicit Ariſt. ꝙ ſuba nõ ſuſcipit ma-
gis ꝛ minus. Et hoc dictũ melius eſt ad propoſitũ. qꝛ dici-
tur de ſuba cõpoſita ꝙ̃ ſi diceret̃ de ſuba que eſt forma:
ſeqtur enim. ſi non ſit magis ꝛ minus in ſuba cõpoſita: ꝙ
nec erit in forma ipſius: ꝛ ſi ſit in forma: ſeqtur ꝙ ſit in cõ-
poſita. cõpoſituꝫ enim denoĩatur a forma. ergo opꝫ ſi for-
ma intẽderetur ꝛ remitteret̃. ꝙ cõpoſitũ denoĩaret̃ ma-
gis ꝛ minus tale. ſicut ſm albedinẽ intẽſaꝫ ꝛ remiſſaꝫ di-
citur aliqd magis ꝛ minꝰ albũ. ¶ Pꝫ. Comᵗᵒʳ. v. meta. di- ꝯᵒ. iz.
cit. ꝙ forma eſt idiuiſibilis. ¶ Pꝫ. per rõnes ħ oñdit̃ ſic.
Ois forma ſuſcipiẽs magis ꝛ minus: ſucceſſiue iducit̃ in
materia ꝛ nõ in iſtãti. Sꝫ forma ſubalis inducit̃ in mãꝫ
in inſtãti. ğ forma ſubalis nõ ſuſcipit magis ꝛ minꝰ. Mi-
nor pbat̃ per auctem ꝛ rõnẽ. Dicit enim Comᵗᵒʳ. vi. phy- ꝯᵒ. 44.
ſicoꝝ. ꝙ generatio que eſt iductio forme ſubalis eſt finis
trãſmutationis que eſt alteratio: ꝛ eſt idiuiſibilis. nõ eniꝫ
generatio ꝛ corruptio ſunt motus: ſed ſequũtur motũ. Di-
cit etiaꝫ in eodẽ. ꝙ trãſmutatio que eſt in ſuba eſt in non
tpe. ſ. puẽtus forme ſubalis. Et paulopoſt. Qñ caro fit ex
ſanguie: ꝑ amittũtur ꝗlitates ꝛ accñtia ppria ſanguinis: ꝛ
fiũt accñtia ppria carni. ꝛ ħ in nõ tpe ſcilꝫ in fine motus.
¶ Pꝫ. per rõnem põt aſſumptũ oſtendi ſic. Inductio for-
me ſubſtãtialis eſt generatio proprie dicta. ſicut inductio
qualitatis eſt alteratio proprie dicta. Si igit̃ forma ſub-
ſtantialis cõtinue in tẽpore inducit̃ ꝛ nõ ſubito: ſeqtur ꝙ
generatio pprie dicta ſit motus cõtinuus. quod demon-
ſtratur eſſe falſuꝫ. v. phyſicoꝝ. qꝛ ſequeretur ꝙ nõ ens in t. ꝯⁿ. 8.
actu moueret̃. ¶ Alia rõne oſtẽditur pncipale propoſi-
tum ſic. Omne mediuꝫ eſt inter ꝯria. ſicut probat phs. x. t. ꝯⁿ. zz.

metacᶜ. Sed ſi forma ſubſtãtialis intẽderet̃ ⁊ remittere tur eſſet in ſuba mediũ. eſſet enim tranſitus ab imꝑfecto ad ꝑfectũ per gradus medios. ergo in ſuba eſſet cõtrarie/
t.c°.10. tas. qđ eſt ꝯ phm in ꝑdicamẽtis ⁊. v. phyᶜᵒ. vbi Comᵗᵒʳ di cit. ꝙ in ſuba nõ eſt ꝯrietas q̃tũ ad formas: ſed q̃tuʒ ad qualitates. ¶ P. oĩs dr̃ia ſm formã ſubſtãtialem variat ſpẽm. forme eniʒ ſubales ſunt ſicut numeri in q̃bus quo cũq3 numero addito vel ſubtracto ſpẽs variat̃. Si igitur forma ſubalis ſuſcipit magis ⁊ minꝰ in gradu. ſ. facto ma gis ⁊ minus ſpẽm variabit. ⁊ ita non erit eadẽ forma ſed alia. Nõ eniʒ vna ⁊ eadẽ forma eſt diuerſarũ ſpecierum. Quelibet igit̃ forma ſubalis in indiuiſibili cõſiſtit. Ex q̃ patet ꝙ illa via que ponit ipſaʒ per gradus promoueri: ⁊ per ꝯſequẽs ſuſcipere magis ⁊ minus: penitus eſt ĩpoſſibi lis ⁊ merito reprobãda. Nũc reſtat videre qualiter reliq̃ via eſt ĩpoſſibilis. que dicit ꝙ eſſe forme totalr̃ generatio ni in mã ꝑexiſtit. nomen tñ forme vel rõnẽ nõdũ meret̃: eo ꝙ materiã nõduʒ actu ꝑficiat. Hoc aũt patere põt ſic. cũ eſſentia materie nec̃io generationi rei preexiſtat. ⁊ ſilr̃ ſm iſtã poſitionẽ eſſentia forme tota ꝑexiſtit: ſeq̃tur ꝙ to ta eſſentia eiꝰ qđ generat̃ ſit ante generationẽ. ex mã eniʒ ⁊ forma ꝯſtituit̃ eẽntia ipſius rei. ſed poſita eẽntia alicu ius ponit̃ ipſuʒ. ergo illud qđ generat̃ eſt anteq̃3 generet̃. Et eodẽ mõ ſeq̃tur ꝙ res ſit poſtq̃3 eſt corrupta. que ſunt manifeſte ĩpoſſibilia. ¶ Si aũt dicat aliq̃s ꝙ forma pre exiſtat generationi nõ actu ſed potẽtia. iõ bene cõcludit̃ ꝙ illud qđ generat̃ ſit in potẽtia anteq̃3 generet̃. ⁊ h̃ non eſt incõueniẽs. qui ſic dicit ipſe ꝑpoſitũ realr̃ ꝯcedit. Si eniʒ forma poſt generationẽ eſt actu in mã. ⁊ ante genera tionem. tñ in potẽtia. cũ eſſe in potẽtia tñ ſit propter de fectum alicuius qđ nõ deficit qñ eſt actu. opʒ ꝙ añ gene rationeʒ aliq̃d deficiat de forma qđ nõ deficit poſt gene rationẽ. forma aũt indiuiſibilis eſt vt oñſum eſt. ergo ne ceſſe eſt dicere ꝙ ipſa totaliter defuit añ generationẽ. ⁊ h̃ eſt ꝑpoſitũ. ¶ P. cũ dicit̃. Forma eſt in potẽtia ante ge nerationẽ: ita ꝙ exiſtat quoddã eſſe forme diminutuʒ: rõ ne cuius dr̃ in potẽtia. tũc quero de eſſentia forme que hʒ illud eſſe. aut vnit̃ materie: ita ꝙ illud eſſe ꝯſequat̃ vnio nẽ talis eẽntie forme cũ mã. ⁊ tũc nec̃e eſt ponere: ꝙ cum ꝯiũctio vel vnio alicuius rei ꝯſtituat eius q̃dditatẽ vel eſ ſentiã: neceſſe ẽ ꝙ tota q̃dditas rei ſit ꝯſtituta añ gñõneʒ: qđ (vt diximꝰ) ẽ abſurdũ. Si aũt illa eẽntia forme hẽat illud eſſe ſolũ rõne ſui: nõ rõne alicuiꝰ ſue vniõis: cũ mate ria ſeq̃tur ꝙ hec eẽntia forme ſit in nã ſua penitꝰ ĩmãlis. Oĩs aũt hõ eſſentia habẽs eſſe ꝑter mãm: eſt quedã natu ra ĩtellectualis. Ex quo ſeq̃tur ꝙ oĩs forma que ſm vita tem eſt materialis: erit ſm iſtã poſitionem in ſua natura ĩmaterialis. ⁊ per ꝯñs quedaʒ ſuba ſeparata: cui ſm phõs potẽtia ĩtellectiua nõ poſſet denegari. ⁊ hoc q̃dẽ eſt abſur diꝰs. Nec põt dici ꝙ iſta rõ nõ ꝑcedit. q2 illud eſſe qđ hʒ iſta eẽntia forme añ gñõneʒ eſt diminutũ. Cũ enim vni cuiq3 potẽtie debeat̃ actus ꝓprius ſm nãe ſue ꝑfectionẽ: cũ iſta eſſencia forme ſit in ſe ꝑfecta cui nihil deeſt de ꝓ pria nã que ad iſtã ꝑtineat eſſentiã. prout ipſi ponũt: nec̃e eſt ꝙ actꝰ ſui eſſe qđ ei debet̃: ſit q̃d ꝑfectũ. ⁊ tunc ꝯcludo ꝙ eẽntia formalis habẽs eſſe ꝑfectũ rõne ſui eſſe eſt nãe intellectualis: ſed oẽm formaʒ mãlem ſeq̃tur eſſe hõ ſm iſtã opinionẽ. ergo oĩs forma mãlis ſm eandẽ neceſſe eſt dicere in ſua nã ꝓpria ĩmãleʒ in proprio ſuo eſſe perfecto exiſtẽtẽ in ſe ⁊ intellectũ habẽtẽ. vel ſi velint hoc negare ⁊ dicere. ꝙ illud eſſe habeat rõne materie: neceſſe eſt aliđ incõueniẽs pretactuʒ ꝯcedere. ſ. ꝙ tota eſſentia rei eſt añ eiꝰ gñõneʒ. ⁊ per ꝯñs ꝙ nihil ſm veritatẽ generatur. ⁊ ſic q̃dlibet in quolibet fore. ⁊ alia incõueniẽtia multa: quoꝝ nõ eſt numerus. ¶ Ad obiecta ĝ que ipſi affirmãt pro ſe dicẽduʒ. ¶ Ad pᵐ. ꝙ Augꝰ non vocauit rões ſeminales in materia: ipſas eſſentias formarũ vel inchoationes ea rundem: ſed cauſas ſiue rões ſeminales poſuit in mate ria reſpectu oĩum miſcibiliũ ⁊ mutabiliũ ꝓpter hõ mate rie habilitates: ⁊ ipſoꝝ elemẽtoꝝ actiuas ⁊ paſſiuas virtu tes. Cũ eniʒ in materia ſit habilitas ad oẽm formã mate rialeʒ ⁊ elemẽta mutuo agentia faciãt ad qualitatis me die: ſub quadã. ſ. proportione inductionẽ. que. ſ. proportio nalitas ſm diuerſitateʒ formarũ diuerſoꝝ mixtoruʒ eſt neceſſaria. liquet in ipſis elemẽtis ac materia elemẽtoruʒ cauſas ac rões ſeminales reſpectu mixtoꝝ oĩuʒ natura liter inherere. Et ꝙ hec fuerit ĩtẽtio Aug. patet ex verbis eius que ipſi adducũt. Ait eniʒ. Elemẽta huius mũdi cor poream habẽt vim qualitatẽq3 ſuaʒ ⁊c̃. Ecce quid vocat rõnem ſeminalẽ: vim. ſ. ⁊ qualitatẽ qua elementa agunt (vt dictum eſt) ad mixtoꝝ productionẽ. ¶ Qđ autẽ di cit. ꝙ de grano tritici nõ naſcũtur fabe: nec ecõuerſo. huic eidẽ ſentẽtie atteſtatur. Sed ſi ad formã exiſtẽtẽ in mate ria in potẽtia reſpexiſſet ſm modũ poſitionis eoꝝ: iſtã di uerſitateʒ nõ poſuiſſet. qm̃ forma fabe inuenit̃ in potẽtia in materia grani tritici: ⁊ ecõuerſo: vt ipſimet hñt neceſſe ponere. diuerſitas igit̃ eſt a ꝑte virtutis actiue. q2. ſ. in gra no tritici eſt potẽtia actiua ad triticũ ⁊ hec eſt virtus ipſi us grani non aliqua eſſentia forme ſubalis ſub eſſe dimi nuto. ⁊ ideo certe per illã virtutẽ diſponit̃ materia donec inducat̃ forma ſubſtãtialis tritici generãdi. Similiter in faba eſt virtus actiua: per quã diſponit̃ materia ad illud qđ ex ipſa generat̃. Iſtas ergo diuerſas v̄tutes vocat Au gᵘˢ rões ſeminales. Sũt auteʒ iſte virtutes (vt tactum eſt) naturales ꝓprietates taliũ ſeminũ. propter qđ ratio nes ſeminales appellãtur. ¶ Ad 2ᵐ ſimiliter dicendũ. ꝙ Augꝰ vocat ſemẽ inuiſibile illud: in quo ſenſu nõ percipi mus eſſe virtuteʒ actiuã reſpectu productionis alicuius: ſed ſolum rõne prout ipſe dicit. ſicut vocat ſemẽ viſibile ſurculũ vel ſemen. in quo ſenſu experimur eſſe virtutem actiuã diuerſam ad diuerſarũ productioneʒ plantarum. Sicut ergo v̄tus actiua ſeminis vel ſurculi nõ fit forma plãte generate. ſic eniʒ forma de ſubiecto in ſubiectũ mi graret. ſic nec virtutes elemẽtoꝝ actiue fiũt forme mixto rum. ad quarũ cognitioneʒ nõ niſi per rõnis inueſtigatio nem peruenit̃. inquantũ. ſ. agũt ad mixtoꝝ productionẽ: prout dicit Augᵘˢ ibidẽ de trinitate. libro. iij. c. xiij. Quã uis inquit oculis videre nequeamus. rõne tamẽ cognoui mus. q2 niſi talis aliqua vis eſſet in elemẽtis iſtis: nõ ple rũq3 naſcerẽtur ex terra que ibi ſeminata nõ eẽnt. ⁊ hoc vocat etiã Augᵘˢ ſemẽ inuiſibile: ſicut patet intuẽti. Et qđ dicit infra inuiſibiliũ ſeminũ creatorem omniũ rerũ ⁊c̃. pro nobis facit. Ex hoc eniʒ ꝙ deus virtutẽ omnium for marum huiuſmodi ꝑductiuaʒ cõcreauit: ipſe dicitur oẽs formas huiuſmodi creare. quoniã cauſa ꝑma plus eſt in fluens q̃3 ſecũda. Utitur auteʒ Augꝰ hoc nomine creatio nis pro productiõe: ſicut patet. ¶ Ad 3ᵐ dicẽdũ. ꝙ codeʒ modo habet intelligi dictũ Ambroſij. Dicũt enim ſancti (vt diximus) virtutes iſtas actiuas rationes ſeminales. ¶ Sciẽdũ aũt ꝙ omnis virtus actiua rei ineſt ipſi agen ti. ⁊ nullo modo põt fieri forma vel effectus producti. In hoc tamẽ eſt dr̃ia: ꝙ virtutes inueniũtur in quadã perfe ctione que manet poſt ſuoꝝ effectuũ productioneʒ. ſicut patet de virtute ſolis ⁊ elemẽti. per quã producit elemen tum ſue ſpeciei. ⁊ vniuerſaliter de v̄tute agẽtiũ perfecto rum. Quedã v̄o ſunt virtutes actiue quarũdã rerũ que a natura ordinãtur ad alia ꝑfectiora. ita tamẽ ꝙ ſemen il lud nõ manet. nec per ꝯſequẽs v̄tus eius: que ſibi vt ſub iecto infuit ipſis in eſſe productis. ⁊ huiuſmodi v̄tus dici tur ꝓprie ſeminalis: ſicut ⁊ illud cuius eſt virtus illa vo

catur

Ad 4m catur ſemē. ¶ Ad 4m cum dicūt. ꝙ phi locuti ſunt de rationibus ſeminalibus: verū dicūt ſed nō ſm eorum extimationē. ſed in ſenſu ſupradicto. Sic enim ⁊ nō aliter eſt in ouo vtus actiua vel ratio ſeminalis galline. ¶ Qđ aūt dicit phs. ex albo in potentia fit album in actu. ⁊ ꝙ numerus potentiaꝝ eſt ſm numerū ſpecierum entiū generabilium: nihil facit pro eis. Certuꝫ enim eſt ꝙ albedinis eſſe nō poteſt poni in materia ante ꝓductionem albi. qm̄ accidentia ſequuntur neceſſario eſſe ſubiecti ſui: etiaꝫ ſm ſuā eſſentiam. vñ impoſſibile eſt per naturā ponere eſſentiaꝫ accidentis habere eſſe qđ nō cōſequatur ad eſſe ſui ſubiecti. Nec etiam hoc dicere voluerunt illi qui huius poſitionis fuerunt defenſores ſubtiliores. igitur eſſe fit ex eo qđ eſt in potentia tale. nō quidem actiua ſed paſſiua. Lignū enim fit albū ex nō albo in potentia ſicut patet: quot etiā ſunt forme tot ſunt habilitates in materia. ꝓpter qđ materia dicitur vna ſm ſubſtantiaꝫ. ⁊ multa ſm habilitates
Ad 5m ſm Cōmentatorem quē adducunt. ¶ Ad vltimuꝫ dicen-
2. phic. duꝫ. ꝙ ars ⁊ natura dicuntur differenter agere ſm phm ⁊ Cōmentatorem. ſed hoc neminem compellit ad ponenduꝫ potentias actiuas in materia eo modo quo ipſi poſuerunt. In ſolis enim animatis eſt hoc veꝝ. ꝙ pncipiuꝫ ſui motus actiuū eſt intrinſecus. In inanimatis vo hoc eſt pe-
t.c.17. nitus impoſſibile. Unde phs. 8o phyſicoꝝ dicit. ꝙ ꝓpriū eſt animatoꝝ moueri a ſeipſis. Si igitur queratur: vtruꝫ differentia iſta inter naturalia ⁊ artificialia debet intelligi quantū ad principiū actiuū: vel quantū ad principiuꝫ paſſiuū: neutrū dandū eſt. ſed vtrunqꝫ accidit. Sed hoc eſſet dandū: ꝙ differētia habet intelligi ex parte artificialiū de pncipio factionis: inquātū artificialia ſunt ab arte: qđ eſt qđdam pncipiū actiuū. Ex parte autem naturaliū ſimiliter habet intelligi de pncipio generationis reruꝫ inquantū naturalia ſunt: ſcilꝫ de materia que in generatione quorundam vt inanimatoꝝ: eſt pncipium paſſiuum tm̄. In generatione vo animatoꝝ eſt nō ſolū principium paſſiuum: ſed etiam actiuū. ⁊ ita nō neceſſe eſt ꝙ intelligatur illa differentia quantum ad idē genus pncipij vtrobiqꝫ: ſed aliquando ad diuerſa genera pncipioꝝ: vt quando comparat̄ factio artificialiū ad generationem animatoꝝ. Lꝫ autē in inanimatis nō inueniat̄ pncipiū motus niſi paſſiuum tm̄ ſm phm: nihilominus tamen dicit̄ motus naturalis ꝓpter habilitatē naturalē que eſt in ſubiecto ad illam formā que per motū inducit̄: ⁊ per naturalē inclinationē quā habet mobile ad formā illam. Uiolentum enim eſt cuius principiū eſt extra: qđ fit contra naturalē inclinationē rei: ſicut patet in motu lapidis ſurſum. Naturalis vo motus eſt: vbi inclinatio veri naturalis reperitur: quantūcunqꝫ principium effectiuuꝫ ſit ab extra. ¶ Item ſciendum. ꝙ iſta potentia non poteſt per formā ſubſtantialeꝫ creari: ſed poteſt virtute agentis cauſari. qđ nō poſſunt dicere qui ponunt eius eſſentiā in materia preexiſtere qualiter ab agente cauſet̄ ſicut patere poteſt. Idē enim eſt pncipium productiuū forme: ⁊ proprietatis ⁊ virtutis formā illā ꝯſequentis: ſicut patet. Idē enim pncipiū ꝓductiuū eſt trianguli: ⁊ eius qđ habet tres angulos ⁊c. Et ſimilr anime humane ⁊ ſue virtutis intellectiue. ⁊ ſic patet quaſi de ſingulis. Cum igitur agens particulare poſſit in productionem ꝓprietatis cōſequentis ipſam formā ſubſtantialem: neceſſe eſt ꝙ poſſit in productionē eiuſdē. ¶ Qđ autem ꝓducat̄ ꝓprietas forme ſubſtantialis per agens particulare: patet in igne agente qui calorem inducit: ſicut per ſenſum eſt manifeſtum. ⁊ ſicut producit calorem in gradu vno. ſic manifeſtum eſt ꝙ facta maiori aſſimilatione in ſuſceptibili: poterit producere maiorem calorem in gradu alio. ⁊ ſic tandem in ſummo: que eſt proprietas ⁊ propria virtus ignis formam conſequens. ergo neceſſe eſt ꝙ ſimul poſſit producere formam ipſaꝫ ignis: qđ ⁊ facit. quoniam in termino alterationis inducto ſummo calore: neceſſe eſt aerem vel aliud in quod agit ignis: corrumpi. ⁊ eadem neceſſitate neceſſe eſt igneꝫ generari. Et ſic patet qualiter forma ſubſtantialis per virtutē agētis particularis in eſſe producitur.

¶ Finit Correctorium Egidij Corruptorij dictoruꝫ Thome: in queſtionibus diſputatis in de Ueritate.

¶ Correctorium corruptorij dictoꝝ Thome: in queſtionibus de Anima Feliciter incipit. ab Egidio Romano.

ARticulus Primus eſt de hoc qđ dicit Thomas. q. i. ar. i. in reſponſione pncipali. vbi querit: vtrum anima poſſit eſſe forma ⁊ hoc aliquid. ꝙ idem eſſe anime cōmunicat̄ corpi vt ſit vnuꝫ eſſe totius ſpeciei. Et p ſniaꝝ diſ. viij vbi querit: vtruꝫ aīa ſit ſimplex. dicit hoc idē planius in rñſiōe tertij argumēti. ſ. ꝙ hoc ipm eſſe qđ eſt aīe per ſe fit eſſe ꝯiūcti. ⁊ ꝙ nō eſt ibi eē niſi eſſe ipſius forme. Et in hoc idē dicit̄ in pma pte ſumme. lxx. q. ar. p.

Corruptorium. Hec poſitio videtur nobis tēdere ad errorem ad hoc ſcilꝫ ꝙ nō fuit idem corpus chriſti viuū ⁊ mortuū: neqꝫ alicuius alterius. Si enim nō eſt aliud eſſe corporis vel cōiuncti qꝫ eſſe ipſius aīe: cum omne eſſe ſit a forma: ſicut dicit phs in. ij. de anima. ⁊ Boetius. ij. de trini. poſt ſeparatio- t.c.26.
nem anime corpus habebit aliud eſſe. Conuenit enim vere dicere: hoc eſt corpus: nec tñ pdicat̄ eſſe anime de hoc corpore qđ conſtat eſſe corpus. ergo oportet de neceſſitate ꝙ hoc corpus inquantū corpus hoc: aliunde habeat formam qꝫ ab anima: que ſola dedit eſſe corpori in coniunctione. Sed ſi hoc corpus inquantum hoc corpus aliam habeat formam poſt ſeparationeꝫ qꝫ ante: impoſſibile eſt ꝙ ſit idem numero corpus chriſti ſm ꝙ corpus: hoc autē damnatum eſt tanqꝫ falſum. ¶ P. certum eſt ꝙ corpus 1
habeat eſſe anteqꝫ anima ſibi vniatur. ⁊ poſtqꝫ ſeparata fuerit. ergo totum eſſe corporis ⁊ coniuncti nō eſt eſſe anime. ¶ P. in alijs compoſitis ex materia ⁊ forma. verbi 2
gratia in elementis. videmus manifeſte compoſituꝫ eſſe ex componētibus: quod tamen eſſe nō eſt per ſe alicuius componentium. quia neutrum componentiū habet eſſe per ſe: ſicut corpus ⁊ anima: vt patet poſt ſeparationē aīe a corpore. poteſt vere dici ꝙ hoc eſt corpus. ⁊ ꝯſtat ꝙ tūc nō predicatur de eſſe anime. nec aliud dicitur hoc corpus eſt: qꝫ hoc eſt corpus. Si enim nō eſſet corpus ſicut nō eſt homo: tunc nō poſſet vere dici: hoc eſt corpus. quia nō poteſt dici: hoc eſt homo. ergo ſi ideꝫ eſt corpus numero poſt ſeparationem anime quod ante: idem habet eſſe numero poſt ſeparationē qđ añ. ſed hoc nō poſſet eſſe ſi totum eſſe corpis: ⁊ cōiuncti eſſet ipſius aīe. Reſtat igit̄ hoc eſſe falſuꝫ. Iteꝝ etiā. q. ij. querit: vtꝝ itellect9 poſſibilis ſiue aīa intellectiua ſit vna in oībus: Et in rñſione pncipali dicit. ꝙ hec aīa ſit vnibilis huic hoī vel illi: multiplicat aīas ſꝫ numerum. Et idem in eadem. q. in reſponſione. ij. argumenti. Et idem ſuper p ſniarū diſ. viij. q. penultima in rñſione penultimi argumenti. Et idē dicit pa pte ſumme. q. lxxvi. ar. ij. in rñſiōe. ij. argumēti. ⁊ ibi hoc iprobatū eſt.

Reſponſio ad hec ſm Thomā. Qđ illud ideꝫ eſſe anime cōmunicat̄ corpori: vt ſit vnum eſſe cōpoſiti. vt in pluribus locis Thomas dicit. dictū eſt ſupra in reſponſionibus cōtra pmā ptē. ar. ij. vbi ad obie-

Ad p̄ᵐ ⁊ 2ᵐ cta cōtra hec reſpondeť. ¶ Ad illud vͦo qđ hic dicunt de corꝑe chriſti. dicendū: ꝙ ſi ipſi vellēt dicere. ꝙ aliud eſſet eſſe corporis chriſti. ⁊ aliud eſſet eſſe anime eius. ⁊ aliud eſſet eſſe ꝑſonale: manifeſtuꝫ eſt ꝙ ſumpto eſſe vt eſt act⁹ entis qui eſt exiſtere ſine ipſa rei exiſtētia: errare intolerabiliter inuenirentur. q̄ꝛ in chriſto ponere plura eſſe: eſt ponere plura exiſtentia. ⁊ per ꝯn̄s plura ſuppoſita. qđ eſt hereticū. Si aūt loquanť de eſſe quidditatiuo: ſic eſſe forme nō eſt aliud ſm rem ab ipſa forma. ⁊ ponere ſic plura eſſe: nō eſt aliud realiter q̄ȝ ponere plures formas: ⁊ ponere vnum eſſe ſic: eſt ponere vnā formā.

Ad 3ᵐ ¶ Qualiter autem ſuſtineri valeat qualiter in hoīe ſit vna forma ſubſtantialis tn̄: lꝫ corpus chriſti viuū ⁊ mortuuꝫ ſit idem numero ſimplr: nō qdē ab vnitate forme: ſed ab vnitate ſuppoſiti dictū eſt. s. in reſponſionibus ad obiecta cōtra p̄mā ꝑteꝫ. ar. xxxi. ⁊ xxxij. vbi etiā declarať via per quā poniť ꝙ corpus mortuū nec idem eſſe nec etiā eandeꝫ habet formaꝫ ſubſtantialē. cuius oppoſitū iſti ſupponunt in his que contra Thomaꝫ in hac ꝑte obyciunt. Vn̄ ponentes vnitatē forme ſubſtātialis: dicerent ꝙ nihil eſt penitus qđ dicūt in hac parte. ¶ Qđ vͦo dicunt ſupra improbatū animam multiplicari ſm numerū corporum: prout dicit Thomas in locis diuerſis: dicimus vbi illi niſi ſunt hoc improbare: oſtenſuꝫ eſt ſupra in reſponſionibus ad obiecta cōtra primā ꝑtē. ar. xxx. ꝙ eoꝝ argumenta nihil cōcludūt contra Thomā. Et ſi qua in eis videbanť apparentia: ſicut patet intuenti: ibidem diſſoluuntur euidenter.

Articulus

Secundus. De hoc quod dicit Thomas eadeꝫ. q. in rn̄ſiōe ad. vi. argumētū. ꝙ in his que ſunt ſꝫ eſſe ſeparata a materia: non poteſt eſſe diſtinctio niſi ſm ſpeciem.

Corruptorium.

Hoc eſt expreſſe cōtra illud qđ fides tenet de ſacramēto altaris: de quo fideliter tenemus ꝙ ibi eſt quantitas. albedo. ſapor. figura ſeparata ab omni mā. ⁊ ꝙ iſta accidētia differunt numero ab accidētib⁹ ſilibus in alio altari.

Reſponſio

ad hec ſm Thomā. Si ſcirent viam per quā ponit Thomas accidentia in ſacramento altaris remanere: ⁊ numeraliter in vno altari differre ab his que ſunt in alio altari. q̄ȝ nihil hoc quod dicunt ſit ad ꝓpoſitū: nō vtiqꝫ ignorarent. lꝫ enim accidētia in ſacramento altaris ſint ſine ſubiecto. ⁊ per ꝯn̄s ſine materia. nō tn̄ ſunt ſine quantitate dimenſiua: que eſt p̄ncipiū indiuiduationis ⁊ multiplicationis forme eiuſdem ſpeciei. Cum enim de rōne quātitatis dimenſiue ſit ſitus qui eſt cōditio indiuidualis. de cuius etiā rōne eſt ꝙ habeat in ſui natura diuiſibilitatē. manifeſtum eſt ꝙ ex ipſa natura quantitatis dimenſiue ſumiť indiuiduationis p̄ncipiū ⁊ dimenſionis. ac per conſequens multiplicationis indiuiduoꝝ eiuſdē ſpēi. Et hinc eſt ꝙ lꝫ accidentia in ſacramento altaris ſint ſine ſubiecto ⁊ mā. rōne tn̄ quantitatis dimenſiue remanentis ſunt indiuidua ⁊ indiuidualiter ſm numeꝝ diſtincta. Iſtud declarat Thomas ꝯtra Gentiles. lib⁹. iiij. cap. lxiiij. vbi ſic dicit. Hoc aūt habet ꝓpriū quantitas dimenſiua inter accidentia reliqua. ꝙ ipſa ſm ſe indiuiduatur. qđ iō eſt. q̄ꝛ poſitio que eſt ordo ꝑtiū in toto: in eius rōne includiť. Eſt enim quātitas poſitionē habens. vbicūqꝫ aūt intelligitur diuerſitas partium eiuſdem ſpeciei neceſſe eſt intelligi indiuiduationem. nā que ſunt eiuſdeꝫ ſpeciei nō multiplicātur niſi ſm indiuiduū. Et inde eſt ꝙ nō poſſunt apprehēdi multe albedines niſi ſm ꝙ ſunt in diuerſis ſubiectis. poſſunt autē apprehendi multe linee ſi ſm ſe cōſiderenť. Diuerſus enim ſitus qui per ſe linee ineſt ad pluralitatem lineaꝝ eſt ſufficiens. Et q̄ꝛ ſola quantitas dimenſiua de rōne ſui habet vn̄ multitudo indiuiduorū in eadē ſpē poſſit accidere. Prima radix multiplicationis ex dimenſione eſſe videť. q̄ꝛ ⁊ in genere ſubſtātie multitudo ſit ſm diuiſionem materie: que nunq̄ȝ intelligi poſſet niſi ſm ꝙ materia ſub dimenſionibus cōſiderať. nam remota quantitate: ſubſtantia omnis indiuiſibilis eſt. vt patet per phm̄ p̄mo phyſicoꝝ. Manifeſtum eſt autē ꝙ in alijs generibus accidentium multiplicanť indiuidua eiuſdē ſpēi ex parte ſubiecti. ⁊ ſic relinquiť ꝙ cū in ſacramento ponam⁹ dimēſiones per ſe ſubſiſtere. ⁊ alia accidētia in eis ſicut in ſubiecto fūdari nō opꝫ nos dicere ꝙ accidētia huiuſmodi nō ſint indiuiduata. remanet enim in huiuſmodi dimenſionibus indiuiduationis radix. Qualiter aūt diuerſimode mā ſit principiuꝫ indiuiduationis ⁊ quātitas dimēſiua: declarat Thomas in ſumma. ꝑte. vlt. q. lxxvij. ar. ij. in rn̄ſiōe p̄ncipali ſic dicēs. ꝙ cū ſubiectū ſit p̄ncipiū indiuiduationis accidētiū. opꝫ ꝙ illud qđ poniť alioꝝ accidētiū ſubiectū eſſe aliquo mō p̄ncipiuꝫ indiuiduationis. Eſt enim de rōne indiuidui ꝙ nō poſſit in pluribus eſſe. qđ quidem cōtingit dupliciter. Uno mō q̄ꝛ nō eſt natum in aliquo eſſe. ⁊ hoc mō forme īmateriales per ſe ſubſiſtētes ſunt ⁊ per ſe indiuidue. Alio mō ex eo ꝙ forma ſubſtātialis vel accidentalis eſt quandoqꝫ nata eſſe in aliquo. nō tn̄ in pluribus ſed in vno ſolo ſicut hec albedo que eſt in hoc corꝑe. ¶ Quantū igiť ad p̄mū materia eſt p̄ncipiuꝫ indiuiduationis oīb⁹ formis inherentibus. q̄ꝛ cū huiuſmodi forme quantum eſt de ſe nate ſunt eſſe in aliquo ſicut in ſubiecto: ex quo aliqua earum recipiť in materia que nō eſt in aliquo. nec ipſa forma per ſe ſubſiſtens ſic: pōt in alio eſſe. ¶ Quantū autem ad ſecundū dicendum eſt. ꝙ indiuiduationis p̄ncipiū eſt quantitas dimenſiua. ex hoc enim aliquid natum eſſe in vno ſolo. q̄ illud eſt in ſe indiuiſum ⁊ diuiſum ab oīb⁹ alijs. Diuiſio autem accidit ſubſtantie rōne quātitatis: vt diciť p̄mo phyſicoꝝ. Et iō ipſa quātitas dimenſiua eſt quodā indiuiduationis p̄ncipiuꝫ huiuſmodi formis. inq̄ȝtū. ſ. due forme numero ſunt in diuerſis ꝑtib⁹ mãe. vnde ipſa quantitas dimenſiua ſm ſe habet quādā indiuiduationē.

Articulus

Tertius. De hoc qđ Thomas. q. vij. vbi querit. vtꝝ angelus ⁊ aīa differunt ſpe: In rn̄ſione p̄ncipali vult. ꝙ nō ſolū angeli oēs ab aīa: ſꝫ etiā oēs ab inuicē differunt ſpe. Et in reſpōſione quinti argumenti dicit. ꝙ intelligere diuerſorum angelorum nō eſt eiuſdem ſpēi. ⁊ ad hoc innuit talē rōnem. Hoc inquit remoto ꝙ angeli nō ſunt forme corporū ſicut aīe. Si nō ſint cōpoſiti ex materia ⁊ forma nō remanet angelorum ad aīam vel ad inuicē niſi formalis dr̄ia. formalis aūt dr̄ia ſpēm variat. vn̄ forma eſt que dat ſpēm. ⁊ ſic relinquiť ꝙ nō ſolū angeli ab aīabus: ſed ab inuicem differunt ſpe. Si quis aūt ponat ꝙ angeli ſint cōpoſiti ex mā ⁊ forma. ⁊ ſilr aīa: adhuc hoc nō pōt ſtare. Si enim taꝫ in angelis q̄ȝ in aīa ſit mā. opꝫ ꝙ illa ſit vna de ſe ſicut oīum corporū mā de ſe eſt vna: diuerſificata tn̄ ſm formaꝫ. ⁊ ſi eſt de ſe vna: oportebit omnino ꝙ illius vnius mãe in cōmuni ſit p̄ncipiū diſtinctionis angeloꝝ ab inuicem. ⁊ ab aīa: ſed diuerſitas materie ante receptionē forme: que ſm diuiſionē materie multiplicatur nō pōt intelligi fieri preter diuiſiones quātitatiuas. Si enim talis diuerſitas preexiſtebat in mā aīe vel angeli: ſequiť ꝙ anie ⁊ angeli ſint cōpoſiti ex mā corꝑea: qđ nullus dicit. Si vͦo mā coꝝ nō ſit vna ſed diuerſoꝝ ordinū: hoc nō pōt poni niſi ſm ordinem ad formas diuerſas. ſed talis diuerſitas ordinis exigit formas diuerſarum ſpecierum. ergo adhuc angeli ab anima ⁊ ab inuicem differunt ſpecie.

Corruptorium. Qꝫ angelus ab aīa differat ſpecie hoc cōcedimus ſed de angelis oīb⁹ ab inuicē hoc negamus. Unī Damā. in logica ſua cap̄. xi. de ſubſtantia ⁊ nā̄ ⁊c. Eximiores inquit phi naturas vocauerūt ſpēs ſpālisſimas angelū ⁊ hominē equū ⁊ aſinū: ⁊ ſimilia. vt vniuerſaliores ⁊ cōſtitutiue hypoſtaſum. Et infra eo. cap̄. Sancti patres dimittentes multas cōtēcioſas garrulitates cōmune quid ⁊ de multis dictū. i. ſpecialisſimā ſpeciē ſubſtantiā ⁊ nā̄m vocauerunt: vt angelū. equuꝫ ⁊ canem. Ecce teſte Damā. tam ſm̄ phos q̄ ſꝫ ſanctos patres: angelus eſt ſpēs ſpecialisſima. Et ifra ca. ꝑ xxix. de perſona Gabrielis. Cū ſancta dei genitrice diſputans vnus angelorū: exiſtens ſolus illic preſens: diſputat ſeparatus a cōſubſtantialibus angelis per eā que in loco eſt pſentiā ⁊ diſputationes. ¶ Ad argumētū dici pōt: q̄ nō eſt vna cōmunis mā̄ ſpūalium ſicut corporaliū. Materia enim corporaliū dicit̄ vna ⁊ cōmunis ſm̄ pmā ſignificationē que eſt. q̄ cōmune dicit̄ qḋ in ptes diuiditur. ⁊ hoc mō totū cōmune eſt. ſed partes eius ſunt ſingulariuꝫ ⁊ ſingulorū: vt punctus factus: vt diſtinguit Boetius quatuor acceptiones cōmunis in pncipio. ſuper pdicamenta. ⁊ hoc mō mā̄ corporalis dicit̄ cōmunis. q: ex alia ⁊ alia pte eius fiūt corporalia ſingularia: ita q̄ nequaq̄ qōlibet ex tota. ⁊ hec eſt diuiſio quantitatiua. ppter quā fieri poſſunt multa indiuidua vni⁹ ſpēi in corporalib⁹. taliū autē cōmunitatē ⁊ taliū diuiſibilitatē nō ponimus in materia ſpūaliū. ſed potius vnūqōqꝫ indiuiduū in ſpūalibus cauſari ſimul. ſ. q̄tū ad materiā ⁊ q̄tū ad formā ⁊ totam materiā in vnoquoqꝫ cōprehendi. ⁊ ppter hoc plures poſſunt eſſe ſub vna ⁊ eadē ſpē. lꝫ mā̄ nō ſit diuiſibilis ſm̄ quantitatē dimenſiuā: que eſt tota multiplex ſm̄ numeruꝫ. q̄ igit̄ phs dicit. q̄ nō poſſunt eſſe plures mūdi. q: mundus cōſtat ex tota ſua mā̄ dictū ſuū intelligibile eſt ſm̄ ſuam opinionē quā hēt de materia. ſ. q̄ mā̄ eſt ingenerabilis ⁊ incorruptibilis. Hoc poſito nō eſt poſſibile ponere plures mundos eſſe. Sed certe ſi ipſe crediđiſſet ſicut vitas eſt: mā̄m corporalē totius mundi fuiſſe creatam: ⁊ eodē mō deum poſſe creare ſcḋam ⁊ tertiā nunq̄ negaſſet poſitionē pluriū mundorū q̄uis iſte mundus occuparet totā materiam pmo creatam. q: multe materie ſimiles illi creari poſſent. Eodeꝫ mō dico in ſpūalibus. vnde dico q̄ in illis multitudo indiuiduorū nō eſt per hoc q̄ vnuꝫ habet partem materie ſpūalis ⁊ diuiſaꝫ ab alia. q: materia ſpiritualis cū nō ſit quanta nō eſt diuiſibilis in partes quātitatiuas. ſed vnūqōqꝫ habet materiā ſuā totam in ſe: nō tempore ſed origine precedentē. Unī Aug⁹ ſuper Gen̄. ad litteram. cap̄. xxi. li. ij. ponit hoc exemplū de centro imaginem de centro circuli exire in finitas lineas. cōſtat q̄ quelibet earū a centro eſt ducta ad circūferētiā. ⁊ q̄ centrū eſt vn⁹: ⁊ idē punctus terminans lineas omnes. diuiduntur tamē oēs ab inuiceꝫ ſm̄ punctū ſicut p̄us. ⁊ illud eſt quod erat prius. ⁊ hoc nō poſſet eſſe niſi vnus ⁊ idem punctus fact⁹ eſſet multa puncta. ⁊ tamen nō cōuenit dicere q̄ ille punctus terminatus dū cōtinuat omnes lineas illas eſſet diuiſibilis in partes dimenſiuas ſiue quantitatiuas: ſed diuiſibilis per habitudinē ⁊ ordinem ad diuerſas formas: ſed eſt vnū ⁊ indiuiſibile ſꝫ materiā. ⁊ ſic multa indiuiſibilia ſm̄ potentiā. vnī ad formā arg^ti cuꝫ dicit. q̄ opꝫ materiaꝫ ſpūalium ad hoc q̄ poſſit eſſe cauſa multiplicationis ſuppoſitorū ſub vna forma habere diuerſas partes quantitatiuas ad diuerſas formas. Reſpondendū eſt per interemptionem. q̄ nec ſic nec ſic: ſed ſufficit q̄ eadem rō poſſit multiplicari ſm̄ numerū. ⁊ ſic multa in potentia.

p̄ celi .t. c̄ᵒ.76.⁊ 79.t.c. c̄ᵒ.98.

Reſponſio ad hec ſm̄ Thomam. Ad ea que hic obyciunt̄ reſponſum eſt ſupra in rūſionibus ad obiecta cōtra pmā ptem ſūme. ar. x. vbi ⁊ reſpōſio eorū ad argumēta Tho. euacuant̄. Qḋ aūt reſpondēt ad dictū phi de vnitate mundi: nihil eſt ad ppoſituꝫ. planum eſt enim q̄ materia mundi quo ad plures eius ptes quātitati dimēſiue eſt ſubiecta. vnī hn̄ ꝯtingeret intelligere diuiſionē materie ptium mundi de nouo creatarū rōne quantitatis dimenſiue cōſimilis. quā diuiſionē nō cōtingit in ſola materia inuenire oī quātitate circūſcripta q̄lis poneret̄ in angelis ſi mā̄ aliqua eſſet in eis. Iterū ſuppoſito q̄ aliqua materia ſit occupata totaliter a ſua forma: nihilominus poſſet diſtingui ab alia mā̄. eiuſdem rōnis vbi q̄titas dimēſiua poſſet inueniri. ſicut ſi deus in eſſe pduceret plures ſoles. ſed hoc non pōt poni in mā̄ angeli que poſſet fingi totaliter a ſua forma occupata. q: nulla huiuſmodi quantitas etiā ab ipſis fictoribus fingit̄ in eadem. ¶ Qḋ vō dicunt de puncto centrali nec vbi dicūt nec alibi ab Aug̃ ad iſtam mā̄m inueni applicatum. ſed eſto q̄ Aug⁹ ponat multas lineas in centro terminari: nunq̄ tn̄ ponit qḋ veritati aduerſatur. q̄ idē punctus centralis per hoc numeret̄. Eſt eniꝫ idē punctus re ſolū variatus rōne ex diuerſa ſua habitudine vt patet per phm̄. ij. de aīa. vbi t.c̄ᵒ.13
per hoc exemplū ſenſus cōmunis declarat vnitatem.

Articulus Quartus. De hoc qḋ Thomas. q. viij. vbi querit: vtrū aīa rōnalis tali corpori debeat vniri: In rūſione. iij. argumēti. ſuſtinet aīam intellectualem eſſe aliquā pfectionem corporis celeſtis vt forma. que quidē potentiā intellectiuā habet: nō autē ſenſitiuā: vt ex verbis Ariſto. colligi vel accipi pōt. Et in rūſione 4^ti argumēti dicit. q̄ ſicut per nā̄m ſuam omnes intellectuales ſubſtātie poſſent peccare. tamen ex electione diuina ⁊ predeſtinatione per auxiliū gratie plures fuerunt conſeruate ne peccarent.

Corruptorium. Ad hanc poſitionem videtur inductus fuiſſe tali rōne que dicebat̄ a reſpondente. Corpus humanū q̄uis ſit elementatū: ex hoc tamen q̄ eſt redactū ad equalitatē cōmixtionis: habet ſimilitudinem cum celo. qḋ omnino elongatū eſt a cōtrarys. ⁊ inde eſt ſic nobilitatū vt anima rationalis poſſit cōſequenter vniri. Et hanc materiā in parte videtur tangere Auicenna in ſexto naturalium. pte. viij. articulo. v. Complexioni inquit que magis acceſſit ad mediū erit complexionatū ⁊ magis fiet aptum ad recipiendum augmentum perfectionis vite. Cū vō aptisſimū fuerit: ita vt ꝯtraria equaliter ſunt in eo ⁊ equaliter operent̄: adaptabitur pfectioni vite rōnalis vel vite celeſtis. Hec aūt aptitudo eſt a ſpū humano. ¶ Et idem dicit parte vltima cap̄. vltimo. Et ex hoc format̄ talis ratio. Si nobilitas corporis humani in hoc cōſiſtit q̄ vniat̄ ⁊ aſſimiletur corpori celeſti: videtur q̄ corpus celeſte nobilius ſit. ⁊ propter hoc cū perfectio debet pportionari perfectibili: corpus celeſte debet habere nobiliorē pfectionē q̄ ſit anima rōnalis. ¶ Reuera opinio videt̄ phi. q̄ corpora celeſtia 2°.t.c̄ᵒ.
ſint aīata. vt patet lib° de celo ⁊ mundo. Et Auicenna ⁊ 17.⁊ alibi.
omnes peripatetici idem dicunt. Et Aug⁹ etiam de hac materia dubitare videt̄ in enchiridion. Certū inquā non habeo vtrū ad ſocietateꝫ angelorū pertineant ſol ⁊ luna ⁊ cuncta ſydera. q̄uis nōnulla eſſe lucida corpora: nō tamē ſenſibilia vel intelligentia videantur. tamen tenendū eſt q̄ corpus celi nō eſt animatū. Unī Damā. libro. ij. cap̄. vi. Nullus celos animatos vel luminaria exiſtimet. Inanimati enim ſunt ⁊ inſenſibiles. celū. terra. lapis vitā nō habent. ⁊ tn̄ in deo vita ſunt. Signū ad hoc videt̄ q̄ diuin⁹ homo totus diuinus ab apoſtolis eruditus pcipue a Paulo vſqꝫ ad celū rapto, qui cū omnē diſpoſitionē hierarchie

eccleſiaſtice ⁊ angelice vel celeſtis tradidit: nunq̄ tradi-
dit de diſpoſitione ſtellaris hierarchie. Si autē celi eſſent
aīati: certe eſſent hierarchici. ⁊ ſi eſſent: nō ſaltaſſet Dio-
nyſius a hierarchia angelica ad eccleſiaſticam: niſi tange
ret aliquid de ſtellari. Neq₃ aliquem moueat ita φ dicat
φ Dionyſius de celeſti hierarchia loq̄r. q₂ abſq₃ dubio
celeſtē vocat angelicā. ¶ Itē ſi celi eſſent animati: cōſtat
φ ſicut illa corpora ſunt nobiliora noſtris: ita ꝓportiona-
biliter anima eoꝝ eſſet nobilior aīa noſtra. ⁊ per ꝯſequēs
celi eſſent nobiliores hoīb⁹. ⁊ ita cū nobilius nō ſit ꝓpter
ignobilius: nō eſſent corpa celeſtia creata ꝓpter hoīes. cu
ius cōtrariū ſcribit̄ Deuter. iiij. Ne inquit eleuatis oculis
in celū videas ſolē ⁊ lunā ⁊ oīa aſtra celi. ⁊ errore decept⁹
adores ea ⁊ colas que creauit deus in miniſteriū cunctis
gentibus que ſunt ſub celo. ¶ Ad rōnē dici pōt. φ corpa
celeſtia nobiliora ſunt corporibus aīaliū ſm q̄d: inquātū
illa incorruptibilia ſunt: hec aūt corruptibilia. ſimpliciter
aūt ecōuerſo eſt. Omne enim animatū ordine nāe eſt no
bilius inanimato. ⁊ omne corpus (vt ita dicā) aīale eſt no-
bilius inaīali. Et qđ dicit φ elongatio a ꝯtrario vel per na
turā: vt quinta eſſentia. vel per acceſſuꝫ ad temperamētū
⁊ equalitatē cōmixtionis eſt adaptatio corporis ad reci-
piendū formā perfectiorē: videt̄ nō eſſe veruꝫ ſimpliciter
loquendo. Huius aūt ſignū habemus in ptib⁹ corpis. con
ſtat enim φ corpus ⁊ ſpūs ſunt aptiora ad perfectionem
vite ſuſcipiendā ab aīa q̄₃ caro vel cutis. ⁊ tñ caro ⁊ cutis
magis accedūt ad temperamētū q̄₃ cor ⁊ ſpūs. ſicut dicit
Auicenna in p̄mo canone. cap. iij. de cōmixtionibus mē-
brorum ſic inquiens. Qđ aūt in corpe eſt calidius eſt ſpūs
⁊ cor a quo ꝓcedit. Et in cap̄ p̄cedenti ita dicit his verbis.
Iā manifeſtū fit φ mēbra p̄ncipalia nō ſunt equalitati re
cte multū ꝓpinqua. imo opꝫ φ caro ſm φ caro ſit mem-
brum equalitati propinquius q̄₃ cetera membra cutis. ta-
men carne propinquior.

Reſponſio ad hec ſm Thomā. Poſitio illa φ ce-
li ſunt animati: a Thoma nec hic nec
alibi affirmat̄. ipſe enim hec ſub dubio derelinquit ſine
aliqua affirmatione. qđ patet per vba eius in huius que-
ſtionis determinatione. poſtq̄₃ eniꝫ dixit quoſdā p̄hos ⁊
doctores catholicos poſuiſſe celos animatos. ⁊ Aug⁹ hoc
ſub dubio dereliquiſſe. Damaſ. oppoſitū aſſerente ſubiū
git. φ hec poſitio apud modernos theologos cōueniētior
eſt. φ celi nō ſunt animati. ſicut dicit Dama. ſuper quo he
ſitauit Aug⁹ ſuper Gen̄. lib⁹. i. cap. vltimo. ⁊ in enchi. xli.
Cuius exēplo etiā Thomas hoc ſub dubio derelinquit
lib⁹. ij. cōtra Gentiles cap. lxix. ſic dicēs. Hoc aūt qđ dictū
eſt de animatione celi: nō diximꝰ quaſi aſſerēdo ſm fidei
doctrinā ad quā nihil ptinet ſiue ſic ſiue aliter dicat̄. Uñ
Aug⁹ in ench. nec illud quidē certū habeo vtꝝ ad ſocieta
tē angeloꝝ pertineāt ſol ⁊ luna ⁊ cuncta ſydera. q̄uis non
nulla lucida eſſe corpora: nō tñ ſenſibilia vel intelligētia
videant̄. Ecce doctor noſter egregius eximio doctori bea
to Auguſtino ſic in hoc articulo ſe cōiungit: vt vnus ſine
alio nequeat reprehendi. Qđ̄ igit̄ iſti ſibi imponūt. φ ad
hāc poſitioneꝫ quadā rōne quā ipſi explicant fuerit indu-
ctus. manifeſtū eſt φ falſum dicunt. qđ patet ex vbis eius
in huiuſmodi queſtionis rñſione vbi ait. Hoc pro firmo
tenentes dicimus φ corpora celeſtia ab aliquo intellectu
mouentur ſaltē ſepato ꝓpter argumēta. tñ vtraq₃ partē
ſuſtinentes dicamꝰ ⁊c. Ecce nullū argumētū ad alteram
ptē opinandā induxit cū rōnes ad vtraq₃ ptem diſſoluat.

Ad p̄m ¶ Rōnes aūt quas ipſi hic ponūt paꝝ valent. ¶ Ad pri
mā igit̄ Dionyſij doꝫ. φ Dionyſi⁹ loquēs de hierar. ange
lica ſatis determinauit de intellectib⁹ q̄b⁹ celi aīant̄: cum
illi ſi qui tales ſunt ptineant ad ſocietatē angeloꝝ ſm Au

guſtinū. vñ nō oportuit hoc ſanū aliquē imaginari. ¶ Ad Ad 2m
2m cū dicūt corpa celeſtia eſſe ꝓpter hoīem. ex quo videt̄ Debi.
φ hō ſit nobilius ipſis. ¶ Dicendū φ hoc nō ſequit̄. Con
ſtat enim φ angeli ſunt adminiſtratoꝝ ſpūs in miniſte-
riū miſſi ꝓpter eos qui hereditatē capiūt ſalutis. Nec tñ
ſequit̄ φ hoīes pro q̄bus mittuntur ſint ipſis nobiliores.
¶ Itē poſſet dici φ homo eſt nobilius q̄₃ illud qđ oculo
corporali in corpibus celeſtibus pōt ꝑpendi. qđ vtiq₃ ce-
dit hominibus ad vtilitatē. vñ ideo p̄cipit̄ in ſcriptura il-
la. ne horum cōſideratione aliqui corpa illa adorent. Ra
tioni vō illi non oportebat eos tam ſtudioſe rñdere: cum
Thomas eā nō ponat. nec illi vllatenus innitatur.

ARticulus Quintus. De hoc qđ Tho⁹
q. ix. vbi querit: vtruꝫ aīa rō-
nalis vniat̄ māe corpali per mediū. dicit in re
ſponſione p̄ncipali. φ eadē numero forma eſt
per quā res hēt φ ſit in vltima ſpecie ſpāliſſi-
ma ⁊ intermedijs generibus oībus. ⁊ infra. Nō eſt inquit
aliqua forma media inter aīam ⁊ mām p̄mā. ſed hō ab
ipſa aīa perficit̄ ſm diuerſos gradus ꝑfectionis: vt ſit cor
pus ⁊ aīatū ⁊ rōnale. Et infra ſic. Igitur aīa vt eſt forma
dans eſſe: nō habet aliqđ mediū inter ſe ⁊ mām p̄mā. Si-
mile dicit in reſponſione. v. argumētí. Et infra: vtꝝ in ho-
mine aīa rōnalis ⁊ ſenſibilis ⁊ vegetatiua ſint vna ſubſtā
tia. Et infra. q. iij. in rñſione p̄ncipali dicit φ nulla forma
ſubalis vnit̄ māe mediante alia forma ſubſtantiali.

Corruptorium. Hec poſitio q̄tum ad hoc φ
negat gradū formarū repro
bata eſt ſuperius in prima pte. ¶ P̄. hoc qđ dicit φ nulla
forma ſubſtātialis vnit̄ māe mediāte alia forma ſubali.
ſed oīs forma ſubalis vnit̄ māe p̄me īmediate: eſt cōtra
Cōmē. vt videt̄: qui dicit ſup. ij. p̄hi⁹. ſup pticulā illā que 2o ad
dicit. ⁊ quacūq₃ iſtoꝝ fit vnus modus. Naꝫ eſt mā p̄ma
ſubiecta oībus formis: qm̄ nō eſt cōpoſita ex mā ⁊ forma.
Itē ſimile huius dicit circa. xi. meta⁹. ſuper illud dubitā-
dū videlꝫ eſt. qđlibet inquit ens habet cū mā ente mām
p̄mā. ¶ Itē. q. xi. vbi querit: vtꝝ aīa rōnalis. ſenſibilis ⁊
vegetabilis ſit vna ſuba: In rñſiōe p̄ncipali dicit. Relin-
quitur ergo φ in hoīe ſit tñ vna aīa ſm ſubam que eſt rō
nabilis. ſenſibilis ⁊ vegetabilis. ⁊ hoc ꝯñs eſt ei qđ oſten-
dimus in p̄cedentib⁹ de ordine formaꝝ ſubaliū. φ nulla
forma vnit̄ māe mediante alia forma ſubali. ſed forma
ꝑfectior dat q̄cq̄d dat forma imꝑfectior ⁊ amplius. Uñ
aīa rōnalis dat corpori humano q̄cq̄d dat aīa ſenſibilis
brutis ⁊ vegetabilis plantis. Hec poſitio lꝫ inquantū ne-
gat gradū formaꝝ improbata ſit ſupius: verūtñ q₂ predi-
ctā poſitionē conat̄ munire rōnibus: tentandū eſt eas diſ-
ſoluere. Dicit ergo in rñſione p̄ncipali eadē. q. paꝝ ſupra.
1 Si dicat̄: hō eſt aīal. aīal eſt corpus. corpus eſt ſubſtantia.
erit per accidens. ⁊ φ hō nō eſt vere illud qđ eſt aīal per
2 ſe. Et ita ſequit̄ aliud incōueniēs ex pluribus actu exiſtē-
tibus nō fit vnū ſimplr̄: niſi ſit aliqđ vniens: ⁊ aliquo mo
do ligans ea adinuicem. Si ergo ſm diuerſas formas ſoꝛ
tes eſt homo ⁊ aīal: indigerent hec duo ad hoc φ vnirent̄
3 ſimplr̄ aliquo qđ faceret ea vnum. Unde cum hoc nō ſit
aſſignare: remanebit φ homo nō erit vnum niſi aggrega-
tiue: ſicut aceruus qui eſt ſm quid vnū ⁊ ſimpliciter mul-
ta. Et ita aliud incōueniens ſequit̄ φ aīa rōnalis ſit acci-
dētalis forma. qđ ſic declarat. Cū genus ſit ſpāle p̄dicatū:
opꝫ φ forma ſm quā īdiuiduū habet p̄dicationē generis
ſit forma ſubſtantialis. ⁊ ita opꝫ φ forma ſingularis ſm
quā ſortes dicit̄ anīal ſit ſubalis in eo. ⁊ ſic neceē eſt φ det
eē ſimplr̄ corpi: ⁊ faciat ipm̄ hoc aliq̄d. Aīa igit̄ rōnalis ſi
eſt alia ſꝫ ſubam: cū adueniat ei iam ſubſiſtēti: vñ nō erit
forma ſubalis ſꝫ accidētalis. ⁊ ſic nō dabit eſſe ſpecificū.
Hec

Ad pm Hec ſcõuenientia vel rõnes ↄfirmãt poſitionẽ de vnitate
forme in cõpoſito. ¶ Ad pm ergo dñm: q illud eſt in for-
mis nõ habentibus ordinem eſſentialẽ adinuicem: ſicut
eſt albũ ⁊ muſicum: ⁊ huiuſmodi. In formis aũt habenti
bus ſpecialem ordinẽ adinuicem ſm magis pfectũ ⁊ mi-
nus: fallit tam in accidentalibus q̃ in ſubſtãtialibus. Si
enim nix vel ſortes eſt albus: ſortes eſt coloratus: ⁊ eſſen-
tiali pdicatione albũ eſt coloratũ. ſimiliter in ſubſtantiali
bus. ſortes eſt homo: ⁊ homo eſt animal. ergo ſortes eſt
Ad 2m animal. ¶ Ad ſecũdũ dicendum. q ex pluribus exiſten-
tibus in actu non fit vnum. verum eſt quando actus ita
completus eſt. q nõ eſt in potentia ad vlteriorẽ pfectio-
nem. In formis aũt ſubſtantialibus adinuicẽ ordinatis:
forme generaliores ⁊ ſi aliquo mõ ſint actu ⁊ completiue
tamen ſunt imperfecte ⁊ in potẽtia reſpectu vlterioris cõ-
plementi per formas minus vniuerſales vſq̃ ad formaꝫ
ſpãliſſimã. ¶ Et cũ addit. ſi ſm diuerſas formas ſortes
eſt homo ⁊ aĩal indigerent ⁊c. ¶ Dicendũ q vna illarũ
formaꝝ prior. ſ. eſt in potẽtia ⁊ quaſi materialis reſpectu
forme vlterioris vel poſterioris. materialis inquã nõ ſm
ſe: ſed ſm q diſponit materiaꝫ: ⁊ adaptat reſpectu forme
poſterioris. Ideo ſicut materia ⁊ forma vniũtur ſine me
t.co 27 dio vniente ea: ſicut dicit phs. viij. meta. ita ille forme nõ
Ad 3m indigẽt aliquo medio vniẽte eas. ¶ Ad 3m incõueniẽs. ſ.
q aĩa rõnalis eſt forma accidentalis ⁊c. ¶ Dicendum q
nõ omnis forma ſubſtantialis aduenicẽs alicui dat ei eſſe
vltimũ ⁊ completũ in ſpecie ſpãliſſima. qđ expreſſe argui
põt. ex eo q phs dicit. xvi. de aĩalibus. ſ. q embrio nõ eſt
ſimul animal ⁊ equus. alioquin forma per quam embrio
eſt equus: cum prius tempore ſit animal: eſſet forma acci
dentalis. quod conſtat eſſe falſum.

Reſponſio ad hec ſm Thomam. Uerum eſt q
hanc poſitionem ſupra reprobauerũt
ar. xxxi. cõtra pmam partẽ. vbi via eſt declarata. q argu-
menta eoꝝ ſunt nullius momenti. ⁊ reſponſiones eoꝝ ad
argumenta Thome multa impoſſibilia includere cõclu-
duntur. Quia vo rõnes quas afferunt hic in nullo realiter
ab illis differunt. nihil quippe reale addunt. per ipſa eadẽ
que ibi habentur poterunt improbari.

Articulus Sextus. De hoc qđ Tho-
mas dic. q. xiiij. vbi querit
de imortalitate aĩe. Et in rñſione principali
dicit. ſic manifeſtũ eſt q pncipium. ſ. anima
de qua loquit: nõ eſt cõpoſita ex materia ⁊
forma. qꝛ ſpecies in ea recipiuntur imaterialiter. qđ decla
rat ex hoc q intellectus eſt vniuerſalium: que abſtrahun
tur a materia ⁊ a cõditionibus materie. ¶ Item. q. an aĩa
rõnalis ſit creata in corpore vel extra corpus. In reſpon-
ſione pncipali dicit. q aĩa nõ eſt cõpoſita ex mã ⁊ forma.

Corruptorium. Hec poſitio videtur eſſe con-
tra fidem. naꝫ qđ nullam ha-
bet materiam nullius tranſmutationis eſt ſuſceptiuum.
ergo ſi anima nõ habet materiam nõ tranſmutatur de vi
tijs ad ṽtutes: nec econuerſo. nec de grã ad gloriaꝫ: nec de
triſtitia ad letitiã. nec de aquis niuium ad calorem nimiũ
Job. xxiiij. Unde Aug. vij. ſuper Geñ. ad litteram. cap. x.
Si qđdam imutabile eſſet aĩa: nullo mõ eius materiam
querere deberemus. nũc aũt eius mutabilitas indicat eã
interim vitijs ⁊ fallacijs deformem reddi. formari autẽ
ṽtutibus ṽtutiſq̃ doctrina. Et infra ibidem libo. xxv. cap.
viij. loquẽs de mã aĩe quã inquit formationẽ ſuã nõ tem
pore ſed origine precederet. q niſi de mã ſpũali facta aĩa
congruentius credit. ¶ P. libo. v. ſuper Geñ. cap. viij. ex-
preſſe dicit Aug. materiã eſſe corporalem ⁊ ſpiritualem.
Ait enim. Non temporali ſed cauſali ordine prius facta
eſt informis formaliſq̃ materies: ⁊ corporalis ⁊ ſpiritua-
lis. de qua fieret qđ faciendũ eſſet. Hec Aug. Unde dicta
poſitio videtur fauere ſexto errori de angelis ↄdemnato:
qui eſt q in abſtractis ſubſtantijs nulla eſt poſſibilis trã-
ſmutatio. nec ſunt in potentia ad aliquid q eterne ſunt ⁊
imunes a materia. ¶ P. ſi nõ haberet materiam ⁊ eſſet t.co.55.
forma tñ: nihil pateret: dicente phõ p de genera. q mate
rie eſt pati. ⁊ ibidem. materia ſm q materia paſſiuuꝫ eſt.
¶ P. ſi eſt forma ſimplex nullius accidentis eſſet ſubie-
ctũ. ⁊ ita nec reciperet vitium nec ṽtutẽ nec penã nec bea
titudinẽ. dicente Boe. de tri. xiij. cap. neq̃ deus fieri põt
ſubiectuꝫ forma enim eſt. forme aũt ſubeſſe non poſſunt.
Nã q forme ſubiecte ſunt accidentibus vt humanitas:
non ita accidentia accipit in eo q ipſa eſt. ſed in eo q ſibi
ita materia ſubiecta eſt. dũ eniꝫ materia ſubiecta huma-
nitati ſuſcipit quodlibet accidens: ipſa humanitas ſuſci-
pere videt. forma enim que eſt ſine materia ſubiectum
eſſe nõ poterit. Hoc etiam patet per rõnẽ ſic. In omnibꝰ
que ordinate agunt: ſcđm agens nõ agit niſi in ṽtute pri-
mi agentis. quoniã plus agit in cauſatũ q̃ ſecundũ agẽs:
vt habet libro de cauſis. ergo ſimiliter in patiẽtibus nihil
patit niſi in ratione pmi paſſiui. Sicut aũt forma eſt pri
mũ pncipiũ ſiue pma ratio agendi. Omne enim qđ agit
per formã ſuã: agit ita pmũ pncipiũ vel pma ratio patien
di eſt materia. ergo ſicut illud qđ caret omni forma non
agit ita. ſ. anima ſi caret omni mã nõ patit. ¶ Ad ratio-
nem poſitionis dici poteſt. q hec conſequentia nõ tenet.
Species recipit in intellectu imaterialiter. ergo eſt ima-
terialis. Inſtantia manifeſta eſt in oĩ ſenſu ⁊ imaginatio-
ne. ſenſus enim eſt ſuſceptiuus ſpẽꝝ ſine mã. ⁊ tñ non eſt
imaterialis. ſed cõſtat q ſunt ṽtutes in mã. Oculus eniꝫ
pupilla eſt ⁊ viſus: vt dicit phs. ij. de aĩa. ¶ P. ſi opꝫ intel t.co.10.
lectũ ⁊ animam aſſimilari cõditionibus rei quã recipit.
ergo qñ recipit abſtracta ab hic ⁊ nunc: ⁊ ab oĩ differẽtia
loci ⁊ temporis: tũc nõ alicubi ⁊ aliquãdo eſt: qđ eſt ipoſſi
bile. Reſtat igit q iſta ↄſequentia non valet. ¶ Adhuc
alio mõ oſtendit: q rõ poſitionis nõ cogit. Nã abſtractũ
a mã ⁊ a cõditionibus eius: põt intelligi dupl'r. ſ. qꝛ vel qđ
intelligit: intelligit in ſua natura nõ completa: vel abſq̃
materia ⁊ cõditionibus materie cõſiderat. Primum eſt
falſum. nam obiectum intellectus eſt qđ vel qđditas. vt t.co.9.&
habet. iij. de aĩa. ⁊. iiij. metaphy.: viſus fineꝫ ab Auicenna 10.
vbi ⁊ addit. q quidditas rei que itelligit: nõ eſt materia t.co.28.
neq̃ forma: ſed cõpoſituꝫ cõplectẽs mãm ⁊ formã. Scđꝫ
etiam ſimpliciter nõ eſt veꝝ. Nã lꝫ intellectus abſtrahat
a materia vt a corporali dimenſione. nõ tamen ab omni.
¶ P. nullũ inconueniens eſt. q vniuerſale abſtractuꝫ a
materia corpali ſit in intellectu habente materiã ſpũaleꝫ
⁊ intelligibilem. Nam vt dicit Auicẽna. vi. metaphy. lo
quens de vniuerſali forma que reſpectu indiuiduoꝝ eſt
vniuerſalis reſpectu anime cui imprimit idiuidualis eſt
⁊ ſingularis eſt. Cũ igitur ſingulare nõ repugnat materie:
⁊ vniuerſale ſm q eſt in anima eſt idiuidua forma ⁊ ſin-
gularis: vt iam dixit Auicenna. nullum eſt inconueniens
intellectũ habere mãm pꝑter hoc q recipit vniuerſale.

Reſponſio ad hec ſm Thomam. Totum qđ hic
dicunt innitit cuidaꝫ falſitati qua fin
gunt quandam materiam ſpiritualem. ex qua cum for-
ma angelus ⁊ anima componantur: quam nunq̃ philoſo
phus poſuit nec etiam Aug. de huiuſmodi materia intel-
lexit vbi materie ſpiritualis mentionẽ fecit. imo ſicut di-
ctũ eſt ſupra in reſponſionibus ad obiecta contra pmam
partem. ar. x. materiã ſpũalẽ noĩauit nãm angelicã nõdũ
gratia ⁊ gloria pfectã ſicut per tex. Aug. pbat ibideꝫ. vbi
ẽt declarat q̃l'r nulla forma in mã circũſcriptis dimẽſio-

bus indiuiduatur. cuiuſmodi tamen formā habet mate/ria illa ſpūalis quaꝫ fingunt. vnde cū vba eoꝝ huic fictioni innitat̄ ſufficienter: ex hoc falſitati obnoxia cōprobat̄.

Articulus Septimus.

De hoc quod Thomas. q. xv. vbi querit vtꝝ anima ſeparata poſſit intelligere. In rñſione pncipali dicit ſic. Subſtantie ſpūales q̄to vnaqueqꝫ eſt altior tanto habet pauciores formas ⁊ virtutē magis potētēꝫ ad intelligenduꝫ oīa per formas paucas. Sile huic dicit in reſponſione. xx. q. que eſt. vtrum aīa ſepata cognoſcat ſingularia. ⁊ idē in rñſione. v. argumenti. ⁊ in de veritate. q. viij. ar. xiiij. que eſt vtꝝ angeli cognoſcant multa: Et in reſponſione pncipali dicit ſic. Quilibet angelus eadē forma intelligit multa. ad minus oīa ſingularia eiuſdē ſpēi. Superiores vo angeli plura poſſunt vna ſpecie intelligere q̄ꝫ inferiores. qꝛ per paucas formas plura poſſunt pfecte ⁊ diſtincte itelligere.

Corruptorium. Iſtud falſum videt̄. nā ſi hoc eſſet poſſibile: cum hoc ſit nobilitatis maxime: deberet hoc deo cōuenire. cuius cōtrariū dicit Aug⁹ in epiſtola ad Nebridiū que ſic icipit. Recentiſſimis mihi ⁊c. ꝙ ad hominē facienduꝫ attinet hoīs quidē tm̄ nō meā vel tuā ibi eſſe rōnem. Quantū aūt ad orbē temporis: varias hominū rōnes in illa ſancta trinitate viuere. Ecce ꝙ preter formas vniuerſales Aug⁹ ponit in deo formas vel rōnes ſingulariū. ¶ P̄. demus aliquē numerū formaꝝ per quē ſumma intelligentia itelligit oīa itelligibilia ſiue cognoſcibilia. verbi grā. centū formas cōſtat ꝙ deus innumerabiles itelligentias ⁊ ſuperiores gradatim ſup iſtam nobiliſſimā creare pōt. ergo ſi ſꝫ nobilitatē graduū decreſcat numerus formaꝝ per quas intelligentia intelligit: erit deuenire ad aliquā intelligentiā que intelligit plura: imo oīa que intelligit per vnā ſolā formā. ⁊ alie ſuperiores vel intelligunt ſine aliqua forma: qd̄ eſt incōueniens. Sic enim excederent deū (vt videt̄) in nobilitate intelligendi. vel intelligerēt per vnam. ⁊ tūc inferiores erunt pares ſuperioribus q̄tum ad hoc. quod eſt inconueniens etiam ſm ſuam perfectionem.

Reſponſio ad hec ſm Thomā. Ad hec vo que hic obijciunt̄: ſuperius patet ſolutio in rñſione ad obiecta cōtra pmā parteꝫ ar. xx. ⁊ qꝛ nihil aliter adducunt. iō nihil nouū apponere decreuimus.

Articulus Octauus.

De hoc qd̄ Tho⁹ dicit. q. xv. vbi querit: vtrum aīa ſeparata poſſit intelligere. In reſponſione duoꝝ vltimoruꝫ argtoꝝ ſcia in aīa nata eſt cauſari a phantaſmatibus ſm ſtatum quo eſt corpori vnita. ſm quē ſtatū nō poterit cauſari a ſuperioribus agentibus tm̄. Et ſtatim in reſponſione ſequenti dicit. ꝙ ex hoc ꝙ ſcia ſubſtantiarū ſeparataꝝ nō eſt ꝓportionata aīe: nō ſequit̄ ꝙ nullam intelligentiam ex eaꝝ influxu capere poſſit: ſed ſolum ꝙ nō poſſit capere pfectam ⁊ diſtinctam vt dictum eſt.

i **Corruptorium.** Primū videt̄ erroneū. qꝛ videtur derogare diuine potentie. quaſi deus nō poſſit dare ſciam ꝓpheticalem alicui. vel etiam ſcientiam vniuerſalē ⁊ ſpecialē. qd̄ conſtat eſſe falſum. Immo poſſet deus alicui ceco a natiuitate dare ſciētiam colorum ⁊ aliarū intentionum viſibilium. Conſtat enim ꝙ deus multo plura pōt per ſemetipſum q̄ꝫ natura
2 per miniſterium ſuū. ¶ Scdm̄ etiam videt̄ falſum. quia ꝓphete in reuelationibus ſibi factis pfectam ⁊ diſtinctaꝫ pſciam futurorum: ⁊ ſciam occultoꝝ recipiunt. vel imediate a deo: vel mediātibus angelis. ⁊ hoc ſiue in ſomnis ſiue in vigilijs. ¶ Reſponſio etiā ſumpta ex improportione ſcientie: nō cogit. qꝛ agens a propoſito nō agit ꝓportionabiliter ſm diſpoſitionē ſuā ſicut agens naturale: ſed ſm beneplacitū arbitrij. Sigas enim qui ⁊ de excellentia poteſtatis ſue poſſit tenere taurum vel dextrarium ꝙ nō euaderet: poteſt adeo tenuiter tenere arietē ſi vult ꝙ euadat. Exemplū eſt Anſelmi de originali peccato. Conſtat aūt ꝙ deus ⁊ angeli infundendo ſcientiam agunt a ꝓpoſito. ⁊ ideo ratio non valet.

Reſponſio ad hec ſm Thomam. Dicere ꝙ aliqd ꝯueniat rei naturaliter: ita ꝙ ſaluo nature ordine nō poſſit aliter cōtingere: nō derogat diuine potentie: que poteſt ſuper nature ordinē. ꝓpter qd̄ ad primū patet ſolutio. ¶ Sciendū etiam eſt. ꝙ in reuelatione facta ꝓphetis: cōmuniter ſeruatus eſt ordo nature. patet enim ꝙ in eis formabant̄ imagines rerum ſenſatarum. lꝫ forte alicui facta fuerit reuelatio alio mō: ſicut Paulo rapto. ⁊ ſic per hoc patet ſolutio ad ſecundum. Ad p / Ad 2 / 2.co

Articulus Nonus.

De hoc quod Thomas. q. xviij. vbi querit: vtꝝ aīa ſeparata cognoſcit oīa naturalia. In rñſione. ij. argumenti dicit. ꝙ in illis qui ſciam aliquoruꝫ naturaliū acquiſierunt in hac vita erit determinata cognitio in ſpeciebus eorum que hic acquiſierunt. aliorum vo confuſa ⁊ vniuerſalis.

Corruptorium. Si intelligat de oībus actionibus naturalibus falſuꝫ eſt ⁊ videt̄ erroneū. cōſtat enim ꝙ aīe beatoꝝ aliqua naturalia cognoſcent in vbo. quoruꝫ cognitionē hic nō acquiſierunt. cognitio autem reruꝫ in verbo eſt pfectior ⁊ certior. ⁊ per cōſequēs nō cōfuſa ſed ſpecialis ⁊ diſtincta: etiam magis q̄ꝫ rerū cognitio veſptina. ⁊ q̄ꝫ aliqua cognitio acqſita hic per experientiaꝫ ſenſuum vel doctrinā. ¶ P̄. tūc vacantes ſtudio ⁊ ſcie perfectiorē ſciam haberēt in patria q̄ꝫ illi qui vacant charitati ⁊ pietati. qd̄ falſum videt̄. quia plus remūerabit̄ charitas ⁊ pietas: q̄ꝫ ſcia ⁊ ſtudiū ſciēdi.

Reſponſio ad hec ſm Thomaꝫ. Quod hic dicit Tho. nō habet intelligi de notitia rerum in verbo. ſed de notitia rerum quodam mō naturali ipſi aīe ſeparate. put patet intuenti. vnde obiectiones nō ſunt contra eum. ⁊ miruꝫ eſt ꝙ viriliter contra eum tam ſuperficialiter arguere voluerunt.

Articulus Decimus.

De hoc qd̄ Thomas. q. x. vbi querit: vtruꝫ aīa ſeparata cognoſcit ſingularia: In reſponſione pmi argumenti dicit. ꝙ intellectus noſter nunc cognoſcit per ſpecies a rebus acceptas que abſtracte ſunt a materia: ⁊ ab oībus conditionibus materie. ⁊ iō nō pōt cognoſcere ſingularia. quorum pncipium eſt materia. Et in pma parte. q. lvi. ar. i. in rñſione. ij. argumenti dicit. ꝙ ſingulariū que ſunt in rebus materialibus nō eſt intellectus apud nos. nō ratione ſingularitatis: ſed rōne māe que eſt in eis idiuiduatiōis pncipiū. Luce

Corruptorium. Hoc videt̄ erroneum. ⁊ contra euangelium vbi dicit̄ in Joāne. Hec eſt vita eterna vt cognoſcāt te vnū ſolū verū deū: ⁊ quē miſiſti ieſum chriſtum. Conſtat ꝙ chriſtus eſt indiuiduum ⁊ ſingulare. qd̄ conſtat beatam animam videre: nō ſenſu viſus ſed intellectu. vel nō eſſet beata. Eſt aūt beata. ergo intelligit chriſtū. ¶ Inſuper vna aīa cognoſcit aliam: ⁊ tm̄ quelibet eſt ſingulare quoddaꝫ. ¶ P̄. conſtat ꝙ peccata particularia ⁊ ſingularia ſunt ⁊ poſſunt eſſe in ſuperiori parte rōnis que tm̄ ſenſu nō apprehendit vel nunq̄ꝫ penitebit. Nō enim penitebit niſi de hoc ꝙ malum cognoſcit vel intelligit. ¶ P̄. hec poſitio eſt contra phos ⁊ bonos mores. nā ſi intellectus etiam nō ſeparatus i / Joh / 2 / 3 / 4

non cognoſcit vel intelligit ſingularia. ſeqtur ꝙ nō poſſit
ꝯſiliari de opabilibus. nec inuenire rectā rōnē actionum
3 meth. polyticarū: cum oīs actio ſit ſingularis: ⁊ circa ſingularia.
5 ¶ P. quo mō poſſet itellectus intelligibilē formaꝫ ⁊ ſibi
cognoſcibilē a ſingularibus abſtrahere: ſi ſingularia non
cognoſceret. nec poſſet terminū aliquē ſingularē ad cōpo
nendū ꝓpoſitionē aliquaꝫ aſſumere. nec de veritate. nec
de ſignificatione oīs ꝓpoſitionis in qua ponit᷑ terminus
ſingularis iudicare. Nec poſſet diſtinguere vniuerſale ⁊
ſingulare: niſi cognoſceret vtrūqꝫ. Vn̄ cōſtat ꝙ intellectꝰ
3o. 8. cognoſcit vniu̾ſe ⁊ ſingulare. ſicut dicit Comm̄. iij. de aīa.
ſed differēter. qꝛ vniu̾ſe per ſe ⁊ nō cū ſenſu: hoc eſt dicere
ꝙ itellectus ⁊ ſenſus cognoſcūt ſingulare: ſed ſolus itelle-
ctus vniu̾ſe. Itē in eadē. q. in ſolutiōe. iij. arg. dicit. ꝙ aīe
ſepate nō ipediūtur a cognoſcēdis his que hic ſunt. Dicit
ſcdo. ꝙ mortui neſciūt que hic agunt᷑: ſꝫ diſcūt ab eis qui
hinc trāſeūt ad illos: ea que indicare ſinūtur. ⁊ que eos au
dire oportet. Similiter quandoqꝫ diſcunt ab angelis re-
uelatione diuina: ſicut etiam multa reuelata ſunt prophe
tis viuentibus. ⁊ quandoqꝫ mittuntur aliqui ex mortuis
2. cor. 12 ad viuos a quibus diſcunt. Sic econuerſo Paulus viuus
raptus eſt in Paradiſum. vbi didicit archana verba. Ex
his verbis Aug. colligitur ꝙ localis diſtātia ⁊ propinqui-
tas facit ad cognitionem animarum ſeparatarū. alioquin
nō oportebit aliquos hinc trāſire ad illos: vel mitti ab il-
lis ad iſtos: ⁊ etiam ab illis ⁊ iſtis diſcere.

Reſponſio ad hec ſm Thomā. Qualiter intelle-
ctus cognoſcit quidditateꝫ rei abſtra-
ctam a cōditionibus materie. ⁊ per ꝯñs vniuerſale ipſuꝫ
per ſe ⁊ directe: ⁊ ſingularia mālia indirecte. ⁊ ꝙ iſte obie-
ctiōes ſunt riſu digne: pꝫ per ea que dicta ſunt ſupra in re-
ſponſionibus ad obiecta ꝯ pmā ptē ar. ij. Itē qualiter di-
ſtantia localis nō impediat cognitionē angeli. nec per cō
ſequens anime ſeparate. Et qualiter habet intelligi quod
de Augno adducūt patet ſupra articulo. xxxviij.

¶ Finit Correctoriū Egidij Ro. corruptoriȷ dictoꝝ Tho-
me: in queſtionibus diſputatis de Anima.

¶ Incipiunt reſponſiones Egidij Ro. ad obiecta cōtra di-
cta ſancti Thome in queſtionibus de Virtutibus.

ARticulus Primus. De hoc quod
Tho. q. xi. vbi q̄rit᷑: vtꝝ
oēs teneant᷑ ad pfectā charitatē habēdā:
In rn̄ſiōe. vij. arg. dic᷑. Sciēdū ꝙ iſta que
dixit dn̄s diſcipulis ſuis, Nihil tuleritis
in via ⁊c̄. ſꝫ ꝙ Aug. exponit in libro de cō
ſenſu euāgeliſtarū. nō ptinēt ad perfectio
Luce. 10 nem vite: ſꝫ ad ptātē dignitatis aplīce. per quā ſecū nihil
ferētes: viuere de his que miniſtrabātur ab his quibꝰ euā
geliū pdicabāt poterāt: vt ibidē dr̄. qꝛ dignus eſt oparius
mercede ſua vel cibo ſuo. vn̄ nec preceptū fuit nec conſi-
lium: ſed conceſſum. Et propter hoc Paulus qui ſecū ne
ceſſaria ferebat: non vtēs hac conceſſione: ſupererogabat
quaſi militans proprijs ſtipendijs.

Corruptorium. Hec verba ſi bene aduertan-
tur: ⁊ falſitatem continent: ⁊
perfectioni apoſtolice derogant. Quatuor enim dicuntur
in his verbis Tho. Vnū eſt. ꝙ predicta verba Saluato-
ris. ſ. Nolite poſſidere aurum ⁊c̄. non pertinent ad perfe-
ctionem vite. ¶ Secundum eſt ꝙ pertinent ad dignita-
tem apoſtolicam. ¶ Tertium eſt ꝙ hec habentur de ex-
poſitione beati Auguſtini in li° de conſenſu euangeliſta-
rum. ¶ Quartum eſt. ꝙ totuꝫ illud Nolite poſſidere au-
rum ⁊c̄. vſqꝫ mercede ſua. non de conſilio loquitur: ſicut
patet conſideranti verba ſua. Totum inquit non eſt pre-
ceptum nec conſilium: ſed conceſſum. ¶ Primum ergo
qḋ dicit predicta verba ſaluatoris. Nolite poſſidere ⁊c̄.
non pertinere ad perfectionem falſum eſt ⁊ contra ſan-
ctos. Dicit eniꝫ Chryſoꝰ homel. xxxiij. ſuper Math. For
te diceret aliquis. quoniam quidem aliam rationem ha-
berent: nō habere perā in manu aut duas tunicas: nec vir
gā: nec calciamēta: qua de cā iniūxerit. Et paucis interpo-
ſitis ridet. Etenim orbi terrarū doctores erat miſſurus.
⁊ pter hoc eligēs eos ex hoībus: iſta duplici de cā ꝯſtituit
ab omni abſolutos vite huꝰ ſollicitudine: vt vna ſola de-
tineātur que eſt doctrina. magis aūt ⁊ ab illa abſoluit do-
minus dicēs. Nolite cogitare qualiter aut qd loquamini. Mat. x.
Nihil eniꝫ ita gaudere facit vt a cura ⁊ ſollicitudine eſſe
ereptū ⁊ maxime cū poſſibile ſit eſſe ereptuꝫ ab hac imo-
rari in illo deo pñte: ⁊ pre oībus eius officio. ¶ Iteꝫ Am-
broꝰ li°. vi. ſup Luc̄. ſup illud. Nolite portare ſacculuꝫ ⁊c̄. Act. 3.
Petrus apl's cū poſceret᷑ a paupe: vt ei aliqd pecunie lar
giretur: ait. Argētū ⁊ aurū nō habeo. Iſte gloriatur ꝙ nō
habebat argentū. ergo pauptas eſt glorioſa. qꝛ ⁊ beata eſt
pauptas: ſicut ſcriptū eſt. Beati paupes ſpū ſancto. ¶ Ex Mat. 5.
his auctoritatibus Chryſ. ⁊ Ambro. colligit᷑. ꝙ pdictoꝝ
abdicatio angelis aſſimilat᷑: ⁊ maxime deū letificat. ⁊ ꝙ
ptinet ad beatā ⁊ glorioſaꝫ pauptatē. ⁊ ſic ex hoc ꝯſtat ꝙ
ptinet ad perfectionē vite. ¶ P. oñdit᷑ ꝙ ptās dignitatis
aplīce in ſumptione neceſſarioꝝ de euāgelio: nō preiudi-
cat pauptati ⁊ pfectioni vite conſiſtenti in paupertate. Et
ad hoc arguit᷑ ſic. Qn̄ chriſtus ordinauit apoſtolis de euā
gelio viuere: cōſtat ꝙ nō ordinauit eos ſumere a credēti-
bus neceſſaria extorquēdo per lites ⁊ violētias: ſed petē-
do ⁊ mendicādo. Sed dominiū ⁊ poteſtas in reꝫ que nō
pōt haberi niſi petēdo ⁊ mēdicando: nihil differt a paup-
tate: ſicut heres quāto tpe paruulus fuerit nihil differt a
ſeruo: cū ſit dn̄s oīuꝫ. ergo ptās dignitatis aplīce in nullo Gal. 4.
elōgat eos a pfectione vite: que eſt in paupertate. ergo hn̄
cōpatiunt᷑ ſe pfectio vite que eſt in pauptate: ⁊ paupertas
dignitatis aplīce. ¶ Circa 2m qḋ dicit ꝙ verba predicta
ſaluatoris ptinēt ad dignitatē poteſtatis aplīce: aduerten
duꝫ eſt ꝙ ſaluator duo dicit. Vnū mādādo. ſ. non poſſide
re aurū neqꝫ argentū neqꝫ ęs. Aliud inſinuādo. ſ. hec ne-
ceſſaria debere eis ab alijs. miniſtrari: cum dicit. Dignus
eſt eniꝫ oparius mercede ſua. q. d. Digni eſtis hec recipe-
re ab illis qbus predicatis. De hoc ſcdo ſatis patet ꝙ per
tinet ad dignitatē poteſtatis apoſtolice. Sed de pmo nō
videt᷑ verū. quis eniꝫ diceret. ꝙ poteſtatis vel dignitatis
alicuius ſit nō portare aurū: id eſt nō preciū victualium.
nō perā: id eſt nō victualia. nō veſtes duplices: ⁊ non cal-
ciamenta. nō itaqꝫ iſta: ſed hoꝝ cōtraria ſunt poteſtatis ⁊
dignitatis. ¶ P. ꝯceſſa ſunt hec apoſtolis in poteſtateꝫ ⁊
dignitatē: que quilibet pōt habere qui vult ⁊ quādocūqꝫ
vult. certe ſi aliquo mō ⁊ aliquādo poteſtatis ⁊ dignitatis
ſunt: cōſtat ꝙ hoc nō eſt niſi in eo qui cū auſteritate ⁊ po-
teſtate poteſt repetere ⁊ ſumere ab alijs: etiā qḋ ſibi debe
tur: vt ſi dn̄s rex ſine argento ⁊ auro trāſiret per ciuitateꝫ
regni ſui. Sed talis modus ſumēdi ⁊ petēdi quod debe-
tur: non fuit licitus apoſtolis. ergo pdicta abdicatio non
pōt dici pertinere ad dignitatē poteſtatis aplīce ſꝫ ad p-
fectionē vite quatinus ꝯſiſtit in pauptate. ¶ Tertiuꝫ qḋ
dicit ꝙ pdicta verba ſaluatoris. Nolite portare ⁊c̄. vſqꝫ
mercede ſua. ſm ꝙ exponit Aug. nō pertinent ad pfectio-
nem vite ſed ad dignitatē dupliciter intelligi pōt. Si in-
telligat qḋ de expoſitione Aug. nō habet᷑ ꝙ predicta vba
ptineāt ad pfectionē vite verū dicit. qꝛ nec Augꝰ nec alij
ſancti ſemper exponūt ſcripturā ſacraꝫ oībus modis qui-

bus poteſt cõueniẽter exponi.Si tamen intelligat ꝙ per
expoſitionẽ Aug.haberi põt ꝙ predicta verba chriſti nõ
pertinent ad perfectionẽ vite:ſic falſum dicit.ſicut patet
cõſideranti verba Aug.que ſunt hec.Cũ.ſ.ante diceret eis
chriſtus:id eſt Apoſtolis.Nolite portare aurum ꝛc.conti
Mat.x. Luc.x. nuo ſubiecit.Dignus eſt operarius mercede ſua ſiue cibo
ſuo.Unde ſatis patet cur eos hec poſſidere aut ferre no-
luerint:nõ quia nõ ſint neceſſaria ſuſtentationi huius vi-
te:ſed quia eos ſic mittebat.vt eis hec exhiberi monſtra-
ret ab illis quibus euangelium credentibus nuntiarent.
Hec Aug⁹.In his verbis non negat Aug⁹ predictorũ ne
ceſſariorum abdicationem ad perfectionem vite pertine-
re.q̃uis inſinuet eorum miniſtrationẽ a credentibus de
beri.Saluator ergo per predicta verba abſtulit apoſtolis
neceſſaria.ꝛ ſic indixit eis neceſſitatem.ꝛ ideo ne timerẽt
penuriam ꝛ verecundiã:oſtẽ eis neceſſaria deberi ab au
ditoribus.Unde dicit Ambroſius homel.xxxiij.ſup Mat-
theũ.Et nõ dicãt Apoſtoli mendicãtes iubes nos viuere
ꝛ verecundater in hoc monſtrat hoc debitũ exiſtere ope
rarios eos vocando.ꝛ quod datur mercedem nominãdo
¶ Quod infert quarto ꝙ totum illud.Nolite poſſidere
aurũ ꝛc.non eſt preceptum nec conſilium:ſed conceſſio.
Hoc reuera videtur eſſe contra euangelium ꝛ contra ſan-
ctos.Matth.x.ſcribitur.Hos duodecim miſit Jeſus:pre
cipiens eis ꝛ dicens.In viam gentiũ ne abieritis.Et pau
cis interpoſitis ſubditur.Nolite portare aurũ.Et Mar
ci ſexto expreſſius precipit eis:ne quid tollerẽt in via:nõ
virgam:nõ peram:non panem:neq̃ es ꝛ zonam:ſed cal-
ceatos ſandalijs.ꝛ ne induerẽtur duabus tunicis.Et Am
broſius ſuper Lucã ſuper illud.Nolite portare ꝛc.ibi ait
Ambroſius.Mattheus ſcripſit quoniam dixit ad diſcipu
los dominus.Nolite portare aurum ꝛc.Si prohibemur
aurum poſſidere:quid eripere:quid auferre.Si quod ha
bes donare preciperis quemadmodũ cogeris quod non
habeas.Et infra.Nõ tam gloriatur Petrus:ꝙ aurum ꝛ
argentum nõ habeat:q̃ ꝙ ſeruet domini preceptũ.Noli-
te poſſidere ꝛc.¶ Item ſuper illud Act.iij.Argentum ꝛ
aurum nõ eſt mihi.memor precepti illius.Nolite poſſide
re aurum ꝛc.pecunia que ad pedes apoſtolorũ ponebatur
nõ ſibi:ſed ad vſus pauperũ recõdebatur.Et Gregorius
xvij.homel.euangelij.Qui peram ꝛ ſacculũ portare pro-
hibuit:ſumptus ꝛ alimenta ex eadem predicatione cõceſ
ſit.Nam ſequitur.In eadẽ domo manete:edentes ꝛ bi
bentes ꝛc.¶ Ex his patet ꝙ pars p̃dicte auctoritatis pre
ceptorie vel ꝓhibitorie dicta eſt.Finis enim vel illud qd
intelligitur per finem.ſ.ſumptio neceſſariorum ab audiẽ
tibus:dicitur per modum cõceſſionis.Unde ſuper illud
p^a Cori.ix.Nunquid nõ habemus poteſtatem manducã
di ꝛ bibendi:dicit glo.Permiſit dominus:ſed non iuſſit
Apoſtolis accipere neceſſaria a ſubditis:vt quiſq̃ vellet
vteretur eo qd ſibi liceret ex diuina conſtitutione.Si q̃s
vo eo vti nollet:nõ ↄtra iuſſũ faceret:ſ; ſuo iuri cederet.

Reſponſio ad hec ſm Thomã.Iſta verba Tho-
me ſi bene aduertantur ſententie Au-
guſtini de conſenſu euangeliſtarum plenarie innituntur.
Ait enim Aug⁹ ibi ſic.Cum enim ſm Mattheũ diceret
Mat.x. eis.Nolite poſſidere aurum:neq̃ argentum:neq̃ pecu-
niam in zonis veſtris.nec peram:neq̃ duas tunicas:neq̃
calciamenta:neq̃ virgam continuo adiecit.Dignus eſt
enim operarius cibo ſuo.Unde ſatis oſtẽdit:cur eos hec
poſſidere aut ferre noluerit.nõ ꝙ huiuſmodi neceſſaria
nõ ſint ſuſtentationi huius vite:ſed quia eos ſic mittebat
vt eis hec deberi monſtraret ab illis ipſis quibus euange
lium credentibus annuntiarent tanq̃ ſtipendia militan-
tibus.tanq̃ vinee cultoribus.tanq̃ lac gregis paſtoribus.

Unde Paulus dicit.Quis militat vnq̃ ſuis ſtipẽdijs:q̃s p^a Cor.
plantat vineam:ꝛ de fructu illius nunq̃ edit:quis paſcit ix.
gregem:ꝛ de lacte gregis non percipit:Tunc enim loque
batur de his que neceſſaria ſunt predicantibus euange-
lium.Unde paulo poſt dicit.Si nos vobis ſpiritualia ſe-
minamus magnum eſt ſi carnalia veſtra metamus:Si
alij poteſtatis veſtre participes ſunt:quare nõ magis nos
ſed non vſi ſumus hac poteſtate.Unde apparet hoc non
ita precepiſſe dominũ tanq̃ euangeliſte aliunde viuere
non debeant q̃ eis prebentibus quibus annuntiant euã-
gelium.Alioquin contra hoc preceptum fecit idem Apo-
ſtolus:qui victum de manuum ſuarum laboribus exqui-
rebat:ne cuiq̃ grauis eſſet:ſed poteſtatẽ dediſſet in qua
ſcirent ſibi ſta deberi.Cum autem a domino aliquid im
peratur:niſi fiat inobedientie culpa eſt.Cum autem pote
ſtas datur:licet cuiq̃ nõ vti:ꝛ tanq̃ de ſuo iure recedere.
Hec ergo loquens dominus diſcipulis id agebat:quod
ipſe Apoſtolus Paulus poſt apertius explicat ita.Neſci-
tis quoniã qui in templis operantur que de templo ſunt
edunt:qui altari deſeruiunt altari compartiuntur.Sic ꝛ
dominus ordinauit his qui euangeliũ annuntiant de euã-
gelio viuere.Ego autem nullius horum vſus ſum.Cum
itaq̃ dicit dominum ordinaſſe ea:ſe autem vſum nõ eſſe:
vtiq̃ oſtendit vtendi poteſtatem datam:nõ impoſitam
ſeruandi neceſſitatem.Hoc ergo ordinans dominus.qd
cum ordinaſſe dicit apoſtolus.qui euangeliũ annunciãt
de euangelio viuere.illa Apoſtolus loquebatur:vt ſecuri
non poſſiderent neq̃ portarent huic vite neceſſaria:nec
magna nec minima.ideo poſuit.nec virgam:oſtendens a
fidelibus ſuis omnia deberi miniſtris ſuis.nulla ſuper-
flua autem requirentibus.ac per hoc addendo.Dignus
eſt operarius cibo ſuo.prorſus aperuit ꝛ illuſtrauit:vnde
ꝛ quare omnia loqueretur.Hanc igitur poteſtatem nomi
ne virge ſignificauit ne quid tollerent in via niſi vgã tm̃.
Cum igitur predicta ſententia Thome tam plenarie(ſi-
cut patet intuenti)in predictis verbis Auguſtini cõtinea
tur:nimis eſt verecundum.immo errori propinquum.
eandem ſententiam fore contrariam dictis ſanctorum.ꝛ
ipſam contra ſancta euangelia dicere:quam per ſenſum
euangeliſtarum protulit tantus doctor.Non tamen ne-
gamus quin verba illa aliter valeant exponi.ꝛ ꝙ non ha
bere argentum vel aurũ in paupertate voluntarie aſſum
pta ad perfectionem pertineant:ꝓut dictum eſt.qd ꝛ ipſi
in propoſito multipliciter:ſicut patet aſtruere nitunt̃.Ex
his tamen non ſequitur:quin verba domini predicta eo
modo quo ea exponit Auguſtinus loco predicto nõ perti
neant ad perfectionem vite:ſed ad perfectionem digni-
tatis apoſtolice.quod quia euidenter in verbis Auguſti-
ni relucet preallegatis:ad refellendũ omnia que dicunt
ad preſens:plura adducere non oportet.qualiter enim nõ
habere huiuſmodi pertineat ad perfectionem:dictũ eſt
in reſponſionibus ſupra ad obiecta contra ſecundam ſe-
cunde.articulo.xv.vbi obiecta eorum que contra Tho-
mã habent in hac parte euidentius diſſoluuntur.per que
patet reſponſio ad ea que hic obijciuntur ad idem inten-
tum ſuum concludendum.Quid autem principaliter in
hoc toto intenderint:lectoris arbitrio relinquatur.

¶ Finit Correctorium Egidij Romani Corru
ptorij dictorum Thome:in queſtioni-
bus diſputatis de Uirtutibus.

¶ Sequuntur reſponſiones Egidij Romani
ad obiecta contra dicta ſancti Thome:in
queſtionibus de Potentia dei.

Articulus

Articulus Primus. De hoc quod
Thomas. q. iiij. articulo
primo. vbi querit: vtrum deus poſſit aliqͩ
creare de nihilo: In reſponſione. xij. argu-
menti dicit. ꝙ materia proprie loquendo
non habet ideã in deo niſi compoſiti. Et
in parte prima. q. xv. arti. iij. in reſpõſione
tertij argumenti dicit. Sic materia habet ideam in deo:
non tamen aliam ab idea compoſiti. nam ſm ſe nec ha-
bet eſſe: nec eſt cognoſcibilis.

Correptorium. Hoc eſt falſum. quia cũ ma-
teria proprie loquendo habe
at aliam eſſentiam ab eſſentia forme ⁊ compoſiti: neceſſe
eſt ꝙ materia in deo habeat ideam ſue eſſentie correſpõ-
dentem. vel erit ponere aliud a deo principium: in quo
materia ſuam habeat ideam. quod erit materie effecti-
uum. vel ꝙ materia habeat eſſe eternum: non a deo vel
ab aliquo principio cauſatum. quorum vtrunqꝫ eſt erro-
neum. Hoc alibi eſt improbatum. ⁊ magis diffuſe: ſupra
contra de veritate in articulo tertio.

Reſponſio ad hec ſm Thomam. Verũ eſt iſtud
quod tamen nixi ſunt ſupra ĩprobare.
ſed ad illa que ibi diffuſius dicunt. Et ad illud quod hic
repetunt: patet ſolutio per ea que dicta ſunt in reſponſio-
nibus ad obiecta contra primam partem arti. iij.

Articulus Secundus. De hoc quod
Thomas dicit. q. iij. art. ix.
vbi querit: vtrũ anima rationalis educatur
ita eſſe per creationem vel traductionẽ. In
reſponſione. ix. argumenti loquens de gene-
ratione hominis ita dicit. Per virtutem formatiuã que
eſt a principio in ſemine prius abiecta forma ſꝑmatis ⁊c.
Tandẽ abiectis alijs formis inducitur a creãte anima:
que ſimul eſt rationalis. ſenſibilis ⁊ vegetabilis.

Correptorium. Hic redit ad vnitatẽ forme
in homine. quod reprobatũ
eſt in. q. de anima. articulo. xi.

Reſponſio ad hec ſm Thomam. Hic oportet re-
dire ad reſponſiones que date ſunt ſu-
pra contra primam partem articuli. xxxi.

Articulus Tertius. De hoc qͦ Tho-
mas. q. v. articulo pͥmo. in
reſponſione ſecundi argumenti dicit. ꝙ non
alia operatione deus producit res in eſſe: ⁊ in
eſſe conſeruat.

i Correptorium. Contra hoc eſt ꝙ creatio nec
eſt nec eſſe poteſt per coope-
rationem alicuius alterius. Conſeruatio autem multorũ
poteſt eſſe per cooperationẽ gratie. artis ⁊ nature. huiuſ-
2 modi ergo non ſunt idem. ¶ Pꝫ. operatio qua deus pro-
ducit res in eſſe: ⁊ conſeruat eas in eſſe: dupliciter poteſt
intelligi. vel operatio operans: id eſt voluntas qua res in
eſſe producit ex nihilo. ⁊ iuxta quã ſic res producte in eſ-
ſe conſeruantur. ⁊ ſi ſic accipiatur. alia dicenda eſt opera-
tio ab illa ſm rationem. nõ ſm rem. qꝛ alia eſt voluntas
ſm rationem qua deus vult rem in eſſe ꝑduci. ⁊ alia qua
vult rem in eſſe conſeruari. Niſi enim poni poſſet diuerſi-
tas vel pluralitas voluntatum ſm rationem non ſm rẽ
ſicut idearum: poſſet dici ꝙ eſſet eadẽ voluntas dei qua
vult ſolẽ oriri ⁊ Luciferũ dãnari: ⁊ Petrũ ſaluari. qͦd non
vꝛ. Põt ẽt opatio qua deus res ꝑduxit in eẽ: ⁊ opatio qua
res in eſſe ꝯſeruat: itelligi operatio operata: ſcilꝫ inchoa-
tio eſſendi: ⁊ continuatio eſſendi ſiue res incipiens primo
eſſe: ⁊ res permanens in eſſe. ⁊ ſic adhuc non ſunt penitus
idem operatio productionis ⁊ operatio conſeruationis.
Nam Geneſis primo dicitur. ꝙ die ſeptimo requieuit do-
minus ab omni opere qͦd patrarat. Et Joannis quinto di-
citur. Pater meus vſqꝫ modo operatur: ⁊ ego opor. Sed
alia eſt operatio a qua requieuit ⁊ qua ſemper operatur.
quieuit enim a productione rerum productarum. ⁊ ope-
ratur vſqꝫ nunc rerum conſeruationem. alˀs enim in ni-
hilum tẽderent ſm Gregoriũ. Alia ergo operatione pro-
ducit res in eſſe: ⁊ conſeruat eas in eſſe. ¶ Item Auguſti- 3
nus ſuper Geneſim. vi. dicit. ꝙ aliud eſt opus cõditionis:
⁊ aliud opˀ ꝯſeruatiõis. ſed idẽ eſt ꝯditio ⁊ ꝑductio. ꝗ ⁊c.

Reſponſio ad hec ſm Thomã. In. q. vbi ſupra
ponitur quod impugnant in Thoma
in reſponſione argu. ſecundi. vbi dicti ſui rationem red-
dit: dicens: ipſum eſſe rerum permanentium non eſt diui-
ſibile niſi per accidẽs: prout alicui motui ſubiacet. ſm ſe
autem eſt in inſtanti. vnde operatio dei que eſt per ſe cau-
ſa ꝙ res ſit: non eſt alia: ſm ꝙ facit principium eſſendi: ⁊
eſſendi continuationem. ¶ Ad ea autem que obyciunt Ad pᵐ
dicendum ad primum. ꝙ ea que producuntur a deo im-
mediate per creationem immediate ab eo conſeruantur
in eſſe. Et loquor de his que alia via in eſſe ꝑduci nõ poſ-
ſunt: cuiuſmodi ſunt intelligentie ⁊ angeli ⁊ corpora cele-
ſtia: ⁊ huiuſmodi: que vͦo producunt vel produci poſſunt
de ſua natura a deo per cauſas medias illa apta nata ſũt
per aliquas cauſas medias conſeruari in eſſe. ¶ Ad ſecũ- Ad 2ᵐ
dum dicẽdũ. ꝙ operatio dei operãs: nihil aliud eſt ꝗ̃ ſua
eſſentia que eſt omnino inuariabilis. Nec videtur incon-
ueniens ꝙ ſit eadem operatio vel voluntas dei ad quam
cõſequũtur effectus diuerſi. dũmodo tamẽ ſint tales qui
conueniunt ipſi: hoc dixerĩ propter hoc quod interſerũt
de luciferi damnatione. Ipſa enim culpa pro qua damna-
tur: ab ipſa voluntate dei non proceſſit. verũtamen conce-
dendũ eſt ꝙ eadẽ eſt voluntas dei inuariabilis qua vult
bonos pro ſuis benemeritis premiari. ⁊ qua vult malos
pro ſuis demeritis damnari. Opatio vͦo dei opata hec eſt
creatio vel productio paſſio. ⁊ ſimiliter cõſeruatio paſſio
non dicunt aliam rem abſolutam additã rei: vel eius eſ-
ſe a deo accepto. quoniam creatio paſſio dicit mihi ipſã
acceptionem eſſe rei cum quadam nouitate. Conſeruatio
vͦo includit eandem acceptionẽ circumſcripta nouitate
intellecta ſm noſtrum modum intelligendi quadã con-
tinuatione. Quis in ipſo eſſe rei permanentis continuitas
nulla cadat: cum ſit totum ſimul ⁊ in indiuiſibili ꝯſiſtat.
¶ Quod autem dicitur Joã. v. Pater meus vſqꝫ modo
operatur. poteſt verificari vno modo ꝙ non ceſſat a rerũ
productione. ⁊ tunc ſicut res ſunt alie: ſic productiões ſũt
alie: ⁊ ſimiliter conſeruationes. Si aũt intelligatur ꝙ que
prius operatus eſt per creationem: adhuc dicitur operari
propter earum conſeruationẽ: tunc iſte due operationes
vt dictum eſt: realiter differre non poſſunt. quoniã acce-
ptio eſſe cum ſui nouitate: vel cũ quadam continuatione
intellecta penitus eadem eſſe reperitur. ¶ Ad tertiũ qͦd Ad 3ᵐ
dicit Aug. aliud eſſe opus conditionis: aliud conſeruatio-
nis: habet intelligi de alietate ſm rationẽ. ⁊ eo modo cõ-
cedimus iſta duo eſſe diuerſa. hoc vͦo non eſt cõtra Tho-
mã: qui ponit vtrũqꝫ ad eãdẽ opationẽ realiter ꝑtinere.

Articulus Quartus. De hoc quod di-
cit Thomas in de potentia
dei. q. v. articulo. viij. vbi querit: vtrum ceſſan-
te motu celi remaneat actio ⁊ paſſio in elemẽ-
tis: In reſpõſione principali ſubſtantie ſepara-
te ſunt perfectiores in agendo ꝗ̃ corpora celeſtia. quia nõ
ſunt compoſite ex materia ⁊ forma.

Correptorium. Hoc vltimũ eſt falſum: ſcili-
cet de ſubſtantijs ſeparatis

vt oſtenſum eſt parte prima.

Reſponſio ad hec ſm Thomam. In reſponſionibus contra primam partem. articulo x. patuit: ꝙ nulla ſit eoꝝ oñſio. ⁊ ꝙ falſa poſitio i hac pte.

¶ Finit Correctoriuꝫ Egidij Roma. Corruptorij dictoꝝ Thome: in queſtionibus diſputatis de potentia Dei.

¶ Incipiunt reſponſiones Egidij Romani ad obiecta cõtra dicta ſancti Thome in queſtionibus de quodlibetis.

Articulus Primus. De hoc quod Thomas. qõlibet. i. q. vbi querit: vtruꝫ angelus dependeat a loco corporali ſm ſuam eſſentiam. aut ſit in loco ſm operationeꝫ. Dicit ꝙ angelus eſt in loco per contactuꝫ virtutis: hoc eſt per operationẽ. Et in parte. i. q. lij. arti. i. in reſpõſione principali dicit: ꝙ angelus per applicationẽ virtutis angelice ad aliquẽ locum qualitercunqꝫ dicitur eſſe in loco. vnde non oportet ꝙ ſit in loco vt contentum: ſed vt continens aliquo modo. Et eadem. q. arti. iij. in reſpõſione pricipali dicit. ꝙ angelus dicit̃ eſſe in loco per hoc ꝙ vtus ei⁹ imediate ꝯtigit locũ per modũ ꝯtinẽtis ꝑfecti.

i **Corruptorium.** Si intelligit ita ꝙ non ſit aliter in loco ꝙ̃ hic ⁊ alibi verba ſua intendere videntur. manifeſte eſt erroneum: ⁊ contra euangelium Matthei. xviij. Angeli eoꝝ ſemper vident facieꝫ patris ⁊c̃. Cum igitur angelus ad operationẽ vel in operatione (que eſt dei viſio) non attingat locum: nec indigeat loco: angeli ſoli dei contemplationi vacãtes qui dicuntur aſſiſtẽtes iam non erunt in loco. ⁊ per conſequens nec in celis. Cuius cõtrariuꝫ tenet fides ⁊ euangelium. Unde Gregorius. ij. moralium. Angeloꝝ ſpiritus loco quidem incircumſcripti ſunt. ſequitur quidẽ per hoc ꝙ incircũſcripti ſunt exiſtunt. per hoc autem ꝙ inter pre-

2 ſentes exiſtunt: nunꝙ̃ recedunt. ¶ Iteꝫ dicte poſitiones ſunt ꝯrie cuidã poſitiõi Pariſieñ per ſniam que eſt. ꝙ angelus eſt in loco ꝑ diffõnẽ. ⁊ iõ locus angeloꝝ ⁊ aïarũ beatarum qui erit corporum glorificatoꝝ. ſ. celũ empireũ.

3 ¶ Item videtur fauere errori. xxiij. nuper cõdemnato: qui eſt ꝙ anime ſeparate non ſunt alicubi niſi per operationem. ⁊ non poſſunt moueri ab extremo in extremũ per medium: niſi qꝛ poſſunt velle operari in medio vel extremis: error eſt ſi intelligitur ſubſtantiaꝫ angeli non eſſe in loco: nec tranſire de loco ad locum.

Reſponſio ad hec ſm Thomaꝫ. Qualiter hec ꝙ hic ⁊ alibi dicit Tho. nullius aſſertiõi vere cõtrarietur: imo ipſam contineat veritatem: dictum eſt ſupra in reſponſionibus ad obiecta contra primã partem ar. xvi. In nullo enim obuiat ſua poſitio quin angeli ſint in celo ſiue alio quocunqꝫ loco: vt ipſi ſibi hic ⁊ alibi falſe imponunt: ſed ſicut patet intelligenti pulcherrime docet modũ quo ſpiritus in corpore ⁊ loco ſunt ponẽdi. ⁊ qualiter eorum tranſitus queꝫ non negat ſed declarat debeat intelligi. Unde contra eum non ſunt que hic ⁊ alibi contra ipſum obijciuntur: ſicut ſupra in articulo. xvi. ſupradicto oſtenſum eſt.

Articulus Secundus. De hoc quod Tho. quodlibeto. q. vi. vbi querit. vtruꝫ anima rationali adueniẽte corpori corrumpantur omnes forme que prius fuerant ſubſtantiales ⁊ accidentales. In reſponſione principali dicit. ꝙ impoſſibile eſt in vno ⁊ eodẽ plures formas ſubſtantiales eſſe. ⁊ hoc ideo, quia ab eodem res habet eſſe ⁊ vnitatem. Manifeſtum eſt autem ꝙ res habet eſſe per formam. vnde ⁊ per formam habet vnitatem. ⁊ propter hoc vbicunqꝫ eſt multitudo formarum: hoc non eſt vnum ſimpliciter. Et infra. vnde adueniente forma humana tollitur forma ſubſtantialis que prius inerat. alioquin generatio vnius nõ eſſet corruptio alterius. Forme vͦo accidentales que prius inerant vt diſpoſitiones ad animam: corrũpuntur quidem non per ſe ſed per accidens ad corruptionem ſubiecti.

Corruptorium. Hec poſitio reprobata eſt ſupra. xxxi. ⁊ xlviij. articulis ꝑme partis. ¶ Ad illud tamen ꝙ multitudo formaruꝫ eſt contra rationem vnitatis. Dicẽdum ꝙ res in qua eſt multitudo ⁊ gradus formarum eſt vna per formam vltimã: vt expreſſe dicit phs. vij. metaphy. ⁊ Com^tor^ eius in parte illa. Et cum nos (inquit Com^tor^) dicimus. ꝙ vnũ qͦd i
ſignificat diffinitio vna eſt vnuꝫ per ſubſtãtiã que eſt forma: ſcilicet per vltimam formam ⁊ vltimam differẽtiã. eſt ergo talis res vna ſimplr ⁊ indiuiſibilis. ¶ Ad aliud 2
dicendum. ꝙ adueniente anima rationali ⁊c̃. ꝙ illa propoſitio generatio vnius eſt corruptio alterius ⁊ ecõuerſo: habet veritatem ſemper in generatione ſimplicis. ſicut quando elementum generatur ex alio elemento. non autem habet ſemper veritatẽ in generatione compoſiti: ſcilicet quando compoſitum generatur ex ſimplicibus: ſiue compoſitum ex cõpoſito. Quis in ſingulis elementis ſint plures forme ſubſtantiales vt forma ſubſtantie ⁊ forma corporis forma elementaris. tamen ſola forma elementaris facit elementum exiſtere in actu. ergo elementa nõ exiſtunt in actu niſi per formas elementares que contrarie ſunt. ⁊ ideo quando vnum generatur aliud corrumpitur. non ſic auteꝫ eſt in generatione mixti ex ſimplicibus elementis. quando enim mixtum generatur ex ſimplicibus elementis. non corrumpuntur elementa: abſit. ſed alterantur ſm philoſophuꝫ. generatio ergo vnius eſt corruptio alterius in talibus. ¶ Aliter poteſt dici. ꝙ propo- 3
ſitio habet veritatẽ ſi recte intelligitur: ⁊ ſm menteꝫ auctoris. non enim dicit philoſophus. ꝙ generatio alicuius eſt corruptio eiuſdem: ſed corruptio alterius. vt patet. in generatione enim hominis ex ſemine ꝑmo inducitur forma embriõis. ſecũdo anima vegetatiua. tertio ſenſitiua. tandem infunditur rationalis. ⁊ hec omnia pertinent ad generationem vnius ⁊ eiuſdeꝫ. ⁊ ideo non oportet ꝙ per infuſionem anime rationalis corrumpatur ſenſibilis et vegetatiua. qꝛ ad eiuſdẽ indiuidui generationẽ pertinẽt.

Reſponſio ad hec ſm Thomaꝫ. Hec poſitio declarata eſt ſupra in reſponſione ad obiecta contra primam partem. xxxi. ar. ⁊ xlv. que auteꝫ hͥ dicũt nullius ſunt momenti. quod enim dicunt de philoſopho ⁊ Cõmẽtatore ꝙ diffinitio eſt vna ꝑ formã vltimã nihil facit pro eis. qꝛ philoſophus ⁊ Cõmẽ^tor^ non ponunt aliam formam niſi vnam: que ſub vna ratione ſignificatur nomine generis ⁊ differentie prioris. ſub alia ratione illa eadem non alia ſignificatur nomine differentie vlterioris ſiue vltime. ⁊ ꝙ hec ſit eoꝝ intentio patet expreſſe per hoc quod dicit Com^tor^. vij. meta^ce^. cuius verba adducta ſunt ſupra arti. ſupra dicto. ¶ Quod autem dicunt cõſequenter elementa manere in mixto: nõ corrupta ſed alterata: manifeſte eſt contra philoſophum. Quod eſt alteratum ⁊ non corruptum: manet actu. ergo ſi elementa ſunt in mixto eſſent ibi actu. quod eſt contra textum philoſophi qui dicit. ꝙ non ſunt actu ſed virtute. Quod qualiter debeat intelligi: patet ex dictis ibi ſupra. ¶ Itẽ alia reſponſio quam fingunt nihil valet. Quãuis enim totus ille proceſſus diſpoſitionis materie a ſemine vſqꝫ ad infuſionem

fuſionem

fuſionem anime rationalis: tamen neceſſe eſt ponere ꝙ
ſemen differt ab embrione. ꝛ embrio ab homine. Cū igi/
tur generatio vnius ſit corruptio alterius: neceſſe eſt dice
re ꝙ generatio embriōis ſit corruptio ſeminis. Et ſimili
ter generatio hominis eſt corruptio embrionis. ¶ Quod
etiam fingunt tres animas: eſt contra Auguſtinum ꝛ me
rito reprobandum. vt patet ſupra. xxxi. articulo.

Articulus Tertius. De hoc qđ Tho/
mas dicit quodlibeto. i. q.
xv. vbi querit: vtrū religioſus teneatur obe/
dire ſuo prelato precipiēti: vt reuelet ſibi ali/
quod ſecretum fidei ſue cōmiſſum: Qđ reli/
gioſus non tenetur in caſu reuelare prelato ſecretum ſibi
cōmiſſum. Naꝫ in reſponſione principali dicit. ꝙ duplex
eſt ſecretum. Unum quod vergit in periculuꝫ alioꝝ qui/
bus aliquis cauere tenetur. ꝛ hoc non tenetur celare: ſed
potius reuelare. Aliud ſecretum eſt quod de ſe celari pōt
ſine peccato. ꝛ tale ſecretū nullo modo tenetur religioſus
prelato pandere etiā precipiēti. quod eſt fidei ſue cōmiſ/
ſum. Cuius ratio eſt. qꝛ ſolēnior eſt obligatio ad ſeruādū
ea que ſunt fidei ꝛ charitatis que eſt ex lege nāe: ꝛ ex pro
miſſiōe ꝓbata: q̄ ea que eſt ex ꝓmiſſiōe que eſt ī religiōe.

Corruptorium. Secūdum mēbrum diuiſio
nis nō videtur verū. imo oc/
1 caſio ad nō obediendū. Primuꝫ patet. qꝛ ſicut id quod li
cet de ſe: qñ prohibetur nō licet: ita ꝙ de ſe celari pōt ſine
peccato ſuperueniente precepto prelati iā ſine peccato non
pōt prelato celari: precipue cū poſſit: velit ꝛ debeat ꝓdeſ/
ſe ꝛ nō obeſſe. Secūdum patet. ſ. ꝙ hec ſit ꝯ bonuꝫ ꝛ de/
bitum obediētie. ꝛ ob h̄ occaſio inobediētie. qꝛ. ſ. ſubdit⁹
profitēdo ſeipſuꝫ quo ad corpus ꝛ animā dat ꝛ cōmittit
prelato ſuo nihil ſibi de ſe ꝛ rebus ſuis retinēdo. ſi ergo re
cipit ſecretū fidei ſue cōmiſſum: ita ꝙ prelato ſuo prodeſ
ſe ꝛ nō obeſſe cupiēti nō reuelet: vtiq3 illicita eſt promiſ/
ſio: ꝛ in preiudiciū tam p̄lati q̄ ſubditi: qui per prelatum
debet ꝛ pōt iuuari. ꝛ iō non tenetur celare: ſed p̄cipiēti re
uelare. nō obſtāte ſtulta ꝓfeſſione. ſm illud Iſid. In ma
lis promiſſis reſcinde fidē: ꝛ in voto turpi muta decretū.
2 ¶ P. per h̄ ꝙ ipſe recipit ſecretuꝫ fidei ſue cōmiſſuꝫ: nō
abſoluitur a fide quā debet p̄lato vel reipublice. qꝛ ḡ ſub/
ditus dꝫ fidē prelato ꝛ cuilibet proximo: ꝛ maxime reipu
blice. qꝛ vt dicit Tullius. ij. officioꝝ. Nulla res magis rē/
publicam ꝯtinet q̄ fides. quare cū huiuſmodi ſecretū ce
lare eſt in preiudiciū reipublice. proximi: ꝛ prelati. nō te/
netur prelato precipiēti celare: ſed reuelare. ¶ Ad rōneꝫ
Tho. dicēdū. ꝙ obligatio fidei que eſt virtus theologica:
ſolēnior eſt q̄ obligatio promiſſionis in religione. non tū
obligatio fidei que eſt virtus moralis ꝛ iuſtitie. qꝛ ſicut in
re naturali obligamur ad ſeruandum fidelitatem proxi/
mo. ita ꝛ ad obediendum prelato obligamur voto ſolēni
profeſſionis ſiue religionis.

Reſponſio ad hec ſm Thomaꝫ. Profeſſi in reli/
gione nunq̄ ſic ſunt obligati prelato:
quin poſſint fidelitatē proximo promittere: ꝛ promiſſum
Ad pm licite ſeruare. Ex quo patet ꝙ iſta ſnia Tho. eſt vera. que
vo obijciūt fruſtra: friuola ſunt ꝛ vana. ¶ Ad pm dicēdū.
ꝙ rōne precepti prelati: nō pōt fieri licitū ꝛ debitū quod
Ad 2m de ſe illicitū ꝛ indebitum eſt: cuiuſmodi eſt fidelitateꝫ in
promiſſo licito nō ſeruare. Et per illud pꝫ ad 2m. qꝛ nō eſt
obediendū: q̄tūcūq3 precipiens prelatus pōt ꝓdeſſe. qꝛ
nō ſunt faciēda mala vt eueniāt bona ſm Apl'm. Quod
aūt dicunt ſtultā promiſſionē eſſe mutandā. veruꝫ dicūt.
ſed talis non eſt promiſſio ſtulta: de qua loquitur Tho.
¶ Ad rationeꝫ quoq3 male reſpondent. qꝛ contra virtu/
tem moralem precepto prelati non eſt agenduꝫ ſicut nec
contra virtutem theologicam.

Articulus Quartus. De hoc qđ Tho
mas dicit qđlibe p. q. xvi.
vbi querit: vtruꝫ ſubditus teneatur reuelare
occultā culpā fratris prelato etiā precipiēti.
In rñſione pn[li]. Si ꝓcedit via ſimplicis de/
nuntiationis: nō tenetur ſubditus prelato p̄cipiēti occul/
tam culpā fratris ſui reuelare: niſi p̄cedēte monitione vi/
deret eū incorrectū. Imo magis peccaret ſi ad preceptuꝫ
prelati reuelaret. quia plus tenetur obedire precepto euā
gelij q̄ prelato. ꝛ multo magis peccaret prelatus īducēs
ſubditum vt peruerteret ordinem euangelij.

Corruptorium. Circa hoc ꝙ precipiētē ꝛ obe
dientem cōdēnat ad morta/
le peccatū: videtur errare. qꝛ iudicat de p̄cepto affirmati
uo ſicut de negatiuo. Illud enim Mat. Si peccauerit in mat.18.
te frater tuus ꝛc. eſt p̄ceptū affirmatiuū: qđ obligat ſem/
per. nō tū ad ſemp: ſed tm̄ pro loco ꝛ tpe neceſſitatis: ſicut
illud. Honora patrē tuū ꝛ matreꝫ ꝛc. Sunt aūt ſex caſus mat.15.
q̄bus concurrentibus peccat qui fratrē peccātē non corri mar.7.
pit ſm ordinē illū euangelicū. Aliquo antē illorum defi/
ciente nō habet neceſſario illuꝫ corripere: ſed pōt vel ſal/
teꝫ nō corripere vel differre. ꝛ tūc prelatus qui pōt ꝛ vult
ꝓdeſſe: precipit ſibi reuelare culpā fratris ſui ad corripiē/
dum ꝓpter p̄cepti neceſſitatē: neceſſario hꝫ reuelare ſub/
ditus tali qui pōt ꝛ vult prodeſſe ꝛ nō obeſſe: inq̄tuꝫ cul/
pam fratris ſui ſcit ſolus: reuelet ſolus p̄lato. ſi ſcit cū plu
ribus: reuelet cū plurib⁹. vel corā illis vt ſm Aug[m]. ibi cul
pa moriaꝛ̄ vbi oritur. De illis autē ſex caſibus ſumūtur
tres a parte fratris peccātis: ꝛ tres a p̄te corripientis. Pri
mus a parte peccātis eſt. ꝙ peccatū nō tm̄ ſit veniale ſed
mortale. qđ pꝫ ex precepto Math. xviij. vbi dicit. Si te
audierit: lucratus es fratrē tuū. Et ſeq̄tur. Si te ꝛ eccle/
ſiaꝫ nō audierit: ſit tibi quaſi ethnicus. h̄ eſt excōicatus.
Cōſtat autē ꝙ fratrē lucrari p̄ſupponit ipſum fuiſſe amiſ
ſum: ſed aliq̄s non amittiꝛ̄ niſi per mortale peccatum. Et
preterea non dꝫ quis excōicari niſi pro mortali peccato ꝛ
nō veniali. Igitur preceptū datū eſt tm̄ de mortali: nō de
veniali. Qui ergo reuelat ex cā veniale prelato: non facit
cōtra euangeliū. ꝛ per ꝯñs nō peccat nec obediēs nec pre/
cipiens. ¶ Scđs caſus eſt. ꝙ ſi ſit ſpes de peccātis emen
datione. ꝛ non timor probabilis de eius peioratione. Un̄
Prouer. ix. Noli arguere deriſorem ne oderit te. Greg. in
glo. Nō eſt timendū ne deriſor cū arguitur cōtumeliā ti/
bi inferat. ſed h̄ potius preueniēdū: ne tractus ad odiū in
de peior fiat. ideo tibi qñq3 ab eius correptione: nō cōmo
ditatis tue: ſed dilectiōis grā ceſſandū. Et Aug⁹ de ci. dei.
Si obiurgādis corripiendiſq3 male agentibus q̄s parcit.
qꝛ eiſdē ipſis metuit ne deteriores efficiātur: nō videꝛ̄ eſ/
ſe occaſio cupiditatis: ſed ꝯſiliū charitatis. In h̄ caſu nō
tenetur frater fratrē peccanteꝫ corripere. qꝛ tunc tenetur
agnoſcere vultū pecoris ſui: vt ei pro loco ꝛ tēpore poſſit
medelā adhibere. Certū eſt ꝙ in hoc caſu teneꝛ̄ ſubditus
prelato precipiēti obedire. ¶ Tertius caſus eſt. qñ expe/
ctatur tēpus magis opportunū pro faciēda correptiōe. nā
ſi rōnabilem cauſam habeat. pōt frater differre: vt Aug⁹
dicit. ix. de ci. dei. Si propterea obiurgādis corripiēdiſq3
male agētibus q̄s parcit: qꝛ tēpus opportunū inquirit: nō
eſt occaſio cupiditatis: ſed cōſiliuꝫ neceſſitatis. Et in li⁰ de
cōflictu vicioꝝ ꝛ virtutum. Aptuꝫ tempus expectans vt
peccatorē arguat: ꝛ eius delicta cōtra ei⁹ facieꝫ ſtatuat. qñ
igitur fratri ſic expectāti precipitur vt reuelet: teneꝛ̄ reue
lare. qꝛ prelatus pōt frequēter tēpus aptū habere vbi ſub
ditus nō hꝫ. ſic enim correptio acceleraretur. ¶ Ex parte
aūt corripientis debēt cōcurrere tria ad hoc ꝙ ſtatiꝫ de/

beat corripere. Primū eſt peccati cognitio. qꝛ nō ſufficit
ſuſpicio: vel alioꝝ leuis relatio. Vñ Aug⁹ de vbis dñi tra
ctās illud Mat. xviij. Si peccauerit in te frater tuus ꝛc.
dicit. ꝙ cum certe peccauerit: niſi qꝛ tu ſcis qꝛ peccauerit.
Et infra. Scio inqͭ adulteros ab vxoribus occupatos: nō
dico tu adulter corrige te ne forte dicerē qd̄ neſcirez: ꝛ qd̄
temere audiuerim ſuſpicarer. Propter qd̄ dicit̄ Ecci. xi.
Priuſq̄ȝ interroges ne vituperes quenq̄ȝ: ꝛ cū interrogaue
ris corripe iuſte. ❡ Scd̄m ꝙ in tēpore correptionis ſit in
corripiēdo manſuetudo. qꝛ ſi quis iratus corripiat: magis
ꝓuocat q̄ȝ corrigat. vñ Job. xxxvi. nō te ſupet ira. Super
quo Grego. vij. mor. Dignū quippe eſt vt cum aliena cor
ripimus noſtra metuamus: vt mēs que a ſua accenſione
deferueat: prius intra ſemetipſam ꝛ zeli ſui impetū tran
quilla equitate componat: ne ſi animaduertēda vitia abru
pto feruore trahamur corripiēdo fratrē: peccemus. in cor
reptione qͥdem vitioꝝ menti ſubeſſe dȝ iracūdia: nō pre
eſſe. Si eniȝ qui corrigere nitit̄ ira ſupetur: plus opprimit
q̄ȝ corrigit. Vñ Jaco. p. Ira viri iuſtitiā dei non operatur.
Et in pˢ. Superuenit māſuetudo: ꝛ corripiemur. ❡ Ter
tium eſt. ꝙ in aliquo nō ſit maior corrigēdi obligatio. nā
ſi ſubditus videt vna cū prelato fratrē illius ſubditū pec
care: poteſt licite frater nō peccās ſupponere ꝙ ꝑlatus euȝ
corripiat ſicut debet. vt habet̄ ad Heb. xij. Quis enim fi
lius quē nō corripiat pater. Quia vt dicit̄ iij. Reg. xx. Cu
ſtodi virū iſtū. qui ſi lapſus fuerit: erit anima tua pro aīa
illius. Dico ḡ ꝙ qñcūq̄ȝ in fratre vel ſciente peccantē con
currūt tria predicta cū tribus prehabitis ex parte fratris
peccātis: tunc eſt tēpus ꝛ locus neceſſitatis. ita ꝙ ſi nō cor
ripit: trāſgreſſor eſt illius precepti affirmatiui: ſi peccaue
rit ꝛc. Si aliquid hoꝝ defuerit: nō tenetur corripere quā
tum eſt de virtute euāgelici ꝑcepti: qd̄ eſt affirmatiuum.
Euāgeliū enim intēdit peccātis emēdationeȝ. ꝛ ideo cor
ripiēs ſic ſe dȝ habere: ꝙ valeat hunc fineȝ adipiſci. Quia
vt dicit Tullius in rhetorica ſua. p. li. Ex vtilitate reipubli
ce: nō ex legis inſcriptione que in lr̄is eſt leges interpreta
ri hn̄t. Ob cām enim illā interpretari debēt ob quā inſti
tute ſunt. Et qꝛ ꝑlatus pōt facilius ꝛ melius corrigere ſub
ditū q̄ȝ frater ſubditus cuius correptionē intēdit euange
lium. Hinc eſt ꝙ in his caſibus ex vi illius ꝑcepti Mat.
xviij. Si peccauerit ꝛc. nō tenet̄ niſi tūc corripere fratreȝ
cū tenetur ꝑlato precipienti eius culpaȝ reuelare vt corri
gatur. Mat. xxiij. Quecūq̄ȝ dixerit vobis facite. Quia vt
dicit Aug⁹. ſiue plectēdo ſiue ignoſcēdo: ſoluȝ hoc vnum
queritur vt vita hominū corrigat̄. lȝ eniȝ ſm̄ quedā iura
denuntiās prelato peccatū etiā ad correctionē non audi
tur ſed repellit̄ niſi premiſerit charitatiuā admonitionē
que fit in fauorē pacis. ꝛ ne det̄ occaſio ſubditis inſurgen
di cōtra prelatos. qꝛ hec de facili faciūt. tñ qñ prelatus re
ligiōis alicuius in capitulo vel alibi agit familiariter ꝛ ex
ſtatuto religionis ad ſubditoꝝ correctionē nō ſemper eſt
neceſſe ordinē corrigēdi (poſitū Mat. xviij.) ſeruari. vt
dicitur extra de accuſationibus: qualiter ꝛ qñ debeāt ꝛc.
Huc quidē ordinē nō credimus vſq̄ȝquaq̄ȝ circa religio
ſos obſeruandū. Nō igitur bn̄ dicit Tho. dicendo. ꝙ reli
gioſus prelato ꝑcipiēti culpā fratris reuelare: peccat obe
diendo. ꝛ prelatus precipiendo. Nec ordinē euangelicuȝ
peruertunt in hoc: ſed obſeruāt. qꝛ ſic quidam ordo regi
minis fit. ꝙ rex iudicat de factis baronum. prepoſitus vō
de factis ciuiū. qñ prepoſitus videt ꝙ factū ciuis nō pōt
iudicare. vel nō ita bene: ſaltē ſicut rex ſi dimittit iudica
re vel punire. ex hoc defert regi: nō peruertit ordinem.

Reſponſio ad hec ſm̄ Thomam. Via ac forma
denuntiationis ac fraterne correptio
nis ſm̄ doctrinam fratris Tho. declarata eſt ſuperius in
reſponſione ad obiecta cōtra ſecūdā ſecunde. ar. ij. ex qͥ
bus patet ꝙ multa que hic tāgūtur ſunt pro fratre Tho.
ꝛ ea que videntur cōtraria ibidem diſſoluuntur.

ARticulus Quintus. De hoc qd̄ Tho⁹
qd̄libe. p. q. xviij. vbi querit:
vtrū periurium ſit maius peccatum q̄ȝ ipſum
homicidiū: In reſponſione queſtionis conce
dit. ꝙ periurium ſit maius peccatū q̄ȝ homici
dium ꝛ grauius. qd̄ ꝯfirmat per illud ad Heb. x. Omnis
cōtrouerſie finis eſt iuramentum. Unde ex hoc ipſo ꝙ in
cauſa cuiuſcunq̄ȝ peccati defertur iuramento manifeſte
oſtēditur ꝙ periuriū pro maximo peccato dȝ haberi. nec
īmerito. qꝛ periurium videtur diuini noīs abnegatio.

Corruptorium. Simpliciter loquēdo non vi
detur veruȝ quod dicit. plura
enim mala que proximū ledunt ꝛ deū offendunt: inueni
untur in homicidio q̄ȝ ꝑiurio. Vñ ſi alicui hec neceſſitas
in iudicio imponatur. ſ. ꝙ vel occidat vel faciat iuramen
tum ſm̄ rectā rōnem: videtur ꝙ magis debeat vitare ho
micidiū q̄ȝ periurium. Unde Dauid qui iurauerat occi
dere Nabal: penituit: ꝛ magis iudicauit vitāduȝ homici
diu̅ q̄ȝ periuriū. vnde benedixit ꝛ Abigail: cuius perſua
ſiōe retraxit ſe ab homicidio. i. Reg. xxv. ❡ Ad rationeȝ 2
quā facit ad confirmationē dicti ſui dicēdum. ꝙ pari rō
ne poſſet cōcludi. ꝙ periuriū eſſet grauius idolatria ꝛ pec
cato ſodomie. qꝛ in peccato cuiuſlibet criminis ſi fama la
boraret cōtra aliquē. ꝛ probari non poteſt: indicitur pur
gatio per iuramētū. ſed hoc non eſt. qꝛ periuriū eſt graui
us quolibet ſicut ipſe ſupponit. Sed qꝛ alius modus quo
purget̄ vtilior non inuenit̄ vel videt̄. ꝛ qꝛ ēt in iuramēto
deus teſtis inuocat̄ q eſt veritas. que nec fallit nec fallit̄.
❡ Ad illud vō quod addit. ꝙ periuriuȝ eſt quedaȝ abne 3
gatio dei. attendendum ꝙ non eſt verum. ſed ſunt multi
qui leuiter ꝛ ſcienter peierant. qui nulla ratione etiā pro
morte vitanda nomen dei negarent.

Reſponſio ad hec ſm̄ Thomam. Lȝ qñq̄ȝ plu
ra mala ſequantur ad homicidium q̄ȝ
ad periuriuȝ. tñ in caſu poſſet cōtrariuȝ euenire. Vñ ſm̄
Thomā ſimpliciter. maior culpa inuenitur in periurio. qꝛ
cōmittitur directe cōtra deū q̄ȝ in homicidio quod com
mittitur cōtra proximum. ❡ Secūdo qd̄ dicūt. ꝙ ſm̄ re
ctam rationē in caſu neceſſitatis ſi qua fingatur. cū tamē
hoc non ſit poſſibile: cū ad periuriuȝ nemo poſſit cōpelli:
dȝ homo magis vitare homicidiū q̄ȝ periurium. ex ipſa
rōne Tho. patet eſſe falſum. probatio vō quā ad hoc affe
runt nullā efficaciam habet. qñ Dauid minus recte iura
uerat. ꝛ ideo melius ſibi erat de malo illius iuramēti in
cauti penitere: q̄ȝ ſuper hoc ipſū peccatū homicidij ſuper
addere. vñ illa Abigail Dauid a iuramēto reuocans incō
ſiderato ait. Nō erit tibi hoc in ſingultū ꝛ in ſcrupulū do
mino meo. ꝙ effuderis ſanguinē inoxium. aut ipſe te vl
tus fueris. Ex quo manifeſte datur intelligi. ꝙ multo me
lius erat de iuramēto pro vltione inferēda penitere: q̄ȝ il
luȝ qui mortē non meruerat ipſo genere facti. ratione cu
ius ꝛ ſanguis in textu dicitur inoxius pro illo iuramento
ſeruando interimere. In malis eniȝ promiſſis reſcinde fi
dem. Ex hoc ergo nō ſequitur. ꝙ ſimpliciter homicidiuȝ
ſit magis fugiēdum q̄ȝ periurium. ❡ Quod autē dicunt
ad rationē Tho. ꝙ pari ratione poſſet ꝯcludi. ꝙ periuriū
eſſet maius peccatum q̄ȝ idolatria: planū eſt intelligenti
ꝙ nō dicunt verum. Probatio quoq̄ȝ quam ad hoc affe
runt: nō valet. Iuramentuȝ enim quod fit in purgatione
alterius rationis q̄ȝ illud qd̄ fit in alijs cauſis determinā
dis iudicialiter. Naȝ de ratione iuramēti qd̄ fit in purga
tionem alicuius eſt ꝙ agatur ad hoc. ꝙ accuſatus fame
priſtine

priſtine reſtituatur. non qꝛ periurium ipſis peccatis qui-
bus accuſatur prepõderet in omnibus. In cauſis võ alijs
iudicialiter exequendis iuramẽtuꝫ preſtatur. qꝛ hoc mo-
do ſimpliciter preſumitur. ꝙ periuriuꝫ magis debeat eui-
tari: cum ſit directe cõtra deum: ꝗꝫ leſio quecunqꝫ que tã-
Ad 3m git proximum. ¶ Quod võ dicũt ꝙ multi ſunt qui ſcien-
ter peierant: qui nulla ratione nomẽ dei denegarẽt: etiaꝫ
ratione mortis euitande. manifeſtũ eſt ꝙ falſum dicunt.
qꝛ in dicto ſuo cõtradictoria includunt. Qui eniꝫ peierãt
ſcienter nomen dei negant. ⁊ per ipſam peierationem nõ
poteſt aliud intelligi niſi quedam ipſius nominis dei ab-
negatio. vnde peierare ⁊ deum non negare: omnino repu-
gnant: ſicut eſſe hominem ⁊ non eſſe animal.

ARticulus

Sextus. De hoc qð Tho. quodli. p. q. xx. vbi querit:
vtruꝫ monachus peccet mortaliter comedẽ-
do carnes: In rñſione dicit ſic. Eſt cõſiderã-
duꝫ ad qd religioſus ſe voto religionis aſtri-
gat. Et ſi quidẽ vouet ſe regulã ſeruaturũ: videtur ſe ob-
ligare ad ſingula que in regula cõtinentur. ⁊ ſic cõtra qð-
libet eorum agẽdo peccaret mortaliter. Et infra dicit ſic.
Et ideo ſancti qui ordinẽ inſtituerunt ne inmitterent ho-
minibus laqueos dãnationis ordinauerunt modũ profi-
tendi quo religioſus nõ promittit ſeruare regulã ſed obe-
dientiam ſm regulam. Beatus eniꝫ Benedictus ſtatuit
monachũ regulã profiteri: nõ quidẽ regulã obſeruare: ſed
profitẽs promittat ſm regulã cõuerſationẽ morũ ſuorũ.

Corruptorium.

Primũ ꝙ profitẽs regulam aſtringat ſe ad oĩa que in re-
gula cõtinentur: ita ꝙ peccat mortaliter faciẽdo ꝯtrariũ:
reprobatum eſt a Gregorio ⁊ Innocẽtio. iiij. ⁊ Alexãdro
iiij. qui exponẽdo regulã beati Franciſci dicũt. ꝙ fratres
per regulã nõ obligantur niſi ad ea que ꝑceptorie vel in-
hibitorie ſunt expreſſa. Ad cetera võ euangelica conſilia
que in ea cõtinentur: tenentur ſicut ceteri chriſtiani: ⁊ eo
magis de bono ⁊ equo ⁊c. Hoc etiã pꝫ per apl̃m ad Gal.
v. Qui ſuſcipit circũciſionẽ debitor efficitur vniuerſe le-
gis. ⁊ cetera que patẽt ſupra cõtra ſcðam ſcðe. ſ. vtrum re-
ligioſus peccet mortaliter trãſgrediẽdo ea que ſunt in re-
gula. Et etiã baptiçatus ꝓmittit ſe ſꝫ euãgeliũ ſeruaturũ ꝑ-
mãdata. ſ. vt ad ſalutẽ neccia. ꝯſilia vt expediẽtia ⁊ ad pfe-
ctionẽ pducẽtia. Silr ğ cũ in regulis patruꝫ ſint q̃dã data
per modũ ꝑcepti ⁊ ĩhibitiõis. q̃dã per modũ ſtatuti. q̃daꝫ
per modũ monitiõis: illi qui regulã ꝓfitẽtur nõ ſe aſtrin-
gunt ad omnia per modũ precepti: ſed ad aliqua ⁊ ad ali-
qua nõ. ¶ P̃. qꝛ quelibet regula eſt proprio ꝓfeſſori pro
lege: ſi patres inſtitutores religionũ voluiſſent profitẽtes
regulã ad omnia obligare ad quid diſtinxiſſent regulã per
capitula: quoꝝ quedam cõtinent ſubalia ipſius regule. ſ.
paupertatẽ. obediẽtiam. caſtitatẽ. quedam cõtinẽt ſuper-
additiones preceptoꝝ ⁊ inhibitionum. quedam võ infor-
mationes agẽdoruꝫ. quedã monitiones cauẽdorum. que-
dam exhortationes pfectionuꝫ. ſm quẽ moduꝫ diſtinxit
beatus Franciſcus regulã ſuaꝫ. Falſum eſt ergo qð dicit
profitentes regulã obligari ad ſingula contẽta in regula.
¶ Scðm quod dicit. ꝙ religioſus non dꝫ profiteri regu-
lam: ſed obediẽtiã ſm regulã. eſt contra illã decretalẽ ex-
tra de regularibus ⁊c. ſicut patuit. ã. ¶ Et ꝑterea: ſi ſuffi-
cit promittere obediẽtiã: vt dicit. ergo ſi regula nõ aſtrin-
git ad cõtinendũ per modũ precepti. ⁊ ſi prelatus per mo-
dum obediẽtie non prohibet: poterit religioſus profeſſus
per dictã formaꝫ: ſi non eſt in ſacris ordinibꝰ: ducere vxo-
rem: qð eſt abſurdũ. opꝫ ergo dicere ꝙ idem eſt profiteri.
regulã ſm obedientiã ⁊ obſeruationẽ moꝝ ſm regulã ꝓ-
fiteri ⁊ ecõuerſo. alioquin eiꝰ ꝓfeſſio que ꝓfitẽdo obe-
dientiam ſm regulaꝫ ⁊ obſeruationem moruꝫ ſm regu-
lam eſſet rationi recte ⁊ iuri canonico cõtraria.

Reſponſio

ad hec ſm Thomã. Qualiter habeat intelligi ꝙ vouentes regulaꝫ aliquã:
vel viuere ſm regulaꝫ: vel obedientiam ſm regulam ali-
quam. Et ad ea que hic ⁊ alibi obijciũtur contra ſentẽtiã
Tho. in hac parte: patet ex dictis ſupra in reſpõſionibus
ad obiecta cõtra ſecundã ſecũde. articulo. lxxvi.

ARticulus

Septimus. De h qð Tho. qðli. ij. q. i. vbi querit: vtruꝫ
chriſtus in triduo fuerit idẽ homo: In reſpon-
ſione ꝑncipali dicit ſic. Nõ poteſt dici ꝙ cor-
pus chriſti ſimpliciter fuerit ideꝫ numero. qꝛ
quelibet differẽtia ſubſtãtialis excludit idẽ ſimpliciter.
animatũ autem eſt differẽtia ſubſtãtialis. ⁊ mori eſt cor-
rũpi. Nec iterũ poteſt dici ꝙ ſit ſimpliciter nõ idem vel
aliud: qꝛ non eſt ſm totã ſubſtantiã non idem aut aliud.

Corruptorium.

Hanc poſitionẽ videt̃ retra-
ctaſſe vt dicit̃. Sed qꝛ retra-
ctatio nõ inuenit̃ ſcripta. Dicẽduꝫ ꝙ corpus chriſti mor-
tuum in triduo fuit idẽ corpus numero ſimpliciter: non
ſolũ ꝓpter vnitatẽ ſuppoſiti diuini qð ſolũ ibi erat: ſed ẽt
propter vnitatẽ forme ſubſtãtialis corporis inq̃ntum cor-
pus. Eadẽ eni eſt forma corporis ⁊ viui ⁊ mortui. ¶ Ad
rationẽ dicendũ. ꝙ aiatum nõ eſt differẽtia ſubſtantialis
corporis vt corpus eſt: ſed inq̃ntuꝫ viuũ. Eſt enim aliquid
vere corpus ſine anima. vñ mori eſt corrũpi: nõ corporis
vt corpus: ſed corporis viui inq̃ntuꝫ viuum fuit. Et catho-
lice eſt credẽduꝫ ⁊ tenendũ ꝙ fuit ideꝫ ſimpliciter. qꝛ eã-
dem habuit materiã ⁊ formam ſubſtantialẽ vel corpora-
lem. ¶ Aliter dici põt ad rationem quã inſinuat. que ſic
formari poteſt. Differẽtie ſubales ſm Porphyriũ faciũt
aliud: ſed animatũ ⁊ inaiatuꝫ ſunt drie ſubales corporis
ſm eundeꝫ. ergo faciũt corpus aliud ⁊ aliud. ergo corpus
chriſti pus animatũ. ⁊ poſtea inaiatum eſt aliud ⁊ aliud.
dici põt ꝙ inaiatuꝫ dupliciter accipi põt. ſ. priuatiue. ⁊ ſic
nõ eſt differẽtia conſtitutiua: qꝛ priuatio nihil cõſtituit. er-
go etiã nec ſic eſt differentia diuiſiua. qꝛ ſm Porphyriuꝫ
eedem ſunt differẽtie diuiſiue generum ⁊ cõſtitutiue ſpe-
cierum. Inanimatũ ergo ſic acceptum priuatiue: non fa-
cit corpus chriſti aliud. imo potius arguit ꝙ ſit idem nu-
mero. abſentia enim certe forme fit in eadem ſm nume-
rum: vbi fuit preſentia. ſicut dicit̃ in predicamẽtis. ꝙ pri-
uatio ⁊ habitus dicũtur circa ideꝫ aliqd. ⁊ hoc modo ſuc-
cedit inanimatuꝫ animato in corpore chriſti. Alio modo
accipitur inanimatuꝫ in diuiſione corporis poſitiue. poſi-
tiuam enim oportet eſſe differẽtiam que cõſtituit inferiꝰ
⁊ diuidit ſupius. ⁊ ſic acceptũ inaiatũ facit aliud. ſic autẽ
nõ accipit̃ in corpore chriſti mortui: vel in quolibet alio.

Reſponſio

ad hec ſm Thomam. Dici poteſt ꝙ corpus chriſti viuum ⁊ mortuum eſt
idem numero ſimpliciter ratione ſuppoſiti: vt dictuꝫ eſt
ſupra in reſpõſionibus ad obiecta contra primã partem
ar. xxxi. Reſponſiones võ quas hic afferunt ad argumẽ-
tum Tho. nihil valẽt: ſicut pꝫ intuẽti. ¶ Quod eniꝫ pmo
affirmant ꝙ eadẽ eſt forma ſubſtantialis viui ⁊ mortui:
eſt cõtra philoſophum: ⁊ cõtra omnem (vt creditur veri-
tatem.) ¶ Quod võ quaſi corrigẽdo ſe dicunt de inani-
mato priuatiue ⁊ poſitiue ſumpto: fictitium eſt ſm philo-
ſophum ⁊ omnes eũ intelligentes. Nunq̃ꝫ enim eſt priua-
tio forme ſubſtantialis niſi cuꝫ poſitione alicuius que nõ
compatitur ſecũ precedentem priuationeꝫ. ¶ Quod võ
dicunt ꝙ priuatio ⁊ habitus habẽt fieri circa ideꝫ: ſic in-
telligitur ſm philoſophũ ꝙ priuatio ⁊ habitus in genere
accidentis habent fieri circa idem ſubiectũ actu exiſtẽs.

Sed in genere ſubſtantie circa materiam primam que eſt ens in potentia. ſicut patet per philoſophum vbiqꝫ.

Articulus Octauus. De hoc qḋ Tho. quodli. iij. q. prima. vbi querit: vtrum deus facere poſſit ꝙ materia ſit ſine forma: In reſponſione principali dicit. ꝙ hoc facere non poteſt. qꝛ includit contradictionem: ſcilꝫ materiam eſſe actu: ⁊ non eſſe actu.

Corruptorium. Hec poſitio non eſt tenenda. qꝛ preiudicat ſacramento altaris. quod patet ſic. Accidens plus depēdet a ſubiecto ꝙꝫ materia a forma. ergo ſi non poteſt eſſe materia ſine forma: multo fortius non poteſt eſſe accidens ſine ſubiecto. ſed hoc eſt falſum: imo de facto eſt accidēs ſine ſubiecto: vt patet in ſacramento altaris. Maior patet primo. quia materia eſt ſubſtantia: accidens vō non. ¶ Secundo qꝛ lꝫ materia ſuſtentetur per formaꝫ ſm ꝙ forma eſt eius complementū. ⁊ non poteſt denudari ab omni forma per actionem nature: nihilominus tamē materia ſuſtinet formam. ſm ꝙ forma non poteſt eſſe niſi in materia ſubiecta. vt dicit Commē ſuper illud p̄mi phiᵉ. ⁊ iā diximus qſi illa ſunt. Accidens autē nihil ſuſtentat nec materiam nec formam neqꝫ cōpoſituꝫ: ſed ſoluꝫ ſuſtentatur. Vn̄ manifeſtum eſt ꝙ accidens eſt forma maioris dependentie ꝙꝫ materia. ¶ Ad hoc reſpōdet ibidē dicens. ꝙ accidēs dependet ſm ſuum eſſe a ſubiecto ſicut a cauſa ſuſtentante ipſum. Et qꝛ deus poteſt cōſeruare omnes effectus cauſarum ſecūdarum abſqꝫ ipſis cauſis. ideo pōt cōſeruare accidens ſine ſubiecto. Sed materia ſm eſſe actuale depēdet a forma: inqꝫtum forma eſt ipſe actus eius. vn̄ nō eſt ſimile hec eſt ratio eius. Sed ex h̄ probatur illud quod ipſe negat de materia. Cū enim omne eſſe ſit a forma: vt dicit phs. ij. de anima. ⁊ Boeᵉ. li. de trini. ij. ⁊ formā conſtat nō primam cauſam eſſe ſed deuꝫ. cum deus (vt ipſe dicit) poſſit producere oēs effectus cauſaꝝ ſcdaruꝫ abſqꝫ ipſis cauſis ſcdis: ſequitur neceſſario ꝙ deus poſſit facere mām ſubſiſtētē ſine oī forma. ſicut hoc facit forma cū cā prima plus īfluit in effectū ꝙꝫ cā ſcda. vn̄ dicta poſitio videtur fauere errori nuper cōdēnato: qui eſt. ꝙ deus nō poteſt in effectuꝫ cauſe ſcde ſine cauſa ſcda. ¶ Ad illud de cōtradictione dicēdum. ꝙ implicare cōtradictionem poteſt intelligi dupliciter. ſ. ſimpliciter ⁊ ſm omne tēpus. vt currēs nō mouetur. Aut vt nunc: aut ſm curſum naturalem qui eſt nūc in rebus talē contradictionē iplicant. hec aſina loquitur. virgo parit. mortui reſurgunt. Illud vō qḋ primo modo iplicat ꝯdictioneꝫ: non pōt deus facere: ſicut non pōt ſibiipſi eſſe cōtrarius. Sed illud quod implicat cōtradictionē ſcdo modo tm̄. ſ. vt nunc: deus bene pōt facere. quia ſi deus aliter faceret: non implicaret contradictionem. Vel dicēdum eſt ꝙ de ratione materie non eſt ſolum eſſe in potentia ſimpliciter: ſed eſt ſolum in potentia ſm curſum nature. hoc eſt ſm curſum modo inditū rebus. vnde eſſe in actu ſm potentiam ſupra naturam: ⁊ eſſe in potentia ſm curſum nature: non dicunt contradictionem. ¶ Preterea eſſe materie nō dependet ab actu forme, ⁊ ideo non dicit contradictionem. quia non eſt reſpectu eiuſdem: ſicut ꝙ hoc ſit longum reſpectu vnius et non reſpectu alterius.

po.8i.

t.pri.37.

Auctor ô cauſis

Reſponſio ad hec ſm Thomam. Ad ea que hic dicuntur: reſponſum eſt ſupra in reſpōſionibus contra ea que obiecta ſunt contra primam partem. articulo. xxvij.

Articulus Nonus. De hoc quod Thomas quodli. ij. q. xxxi. vbi querit: vtrum demonſtratiue poſſit probari. ꝙ mundus non ſit eternus: In reſpōſione. q. dicit. ꝙ ea que ſimpliciter diuine voluntati ſubſunt: demonſtratiue probari nō poſſunt. qꝛ vt dicit̄ p̄ᵉ Corin. ij. que ſunt dei nemo nouit niſi ſpiritus dei. Creatio autem mundi a nullo alio dependet niſi a ſola voluntate dei. vnde ea que ad principiuꝫ mundi pertinent demōſtratiue probari nō poſſunt. Et poſt pauca. Eſt autem valde cauendum: ne ad ea que ſunt fidei demonſtrationes quis adducat.

Corruptorium. Primum. ſ. ꝙ demonſtratiue probari non poſſit mūdū non eſſe eternū: videtur eſſe occaſio erroris ad credēduꝫ ꝙ fuerit eternus vel potuerit eſſe. Dicimus eniꝫ ꝙ eternitas mūdi improbari pōt etiā demonſtratiue. demonſtratione. ſ. per impoſſibile: ſicut patuit. ſ̄. Et etiam aliter per vnum qḋ ipſi ponūt quaſi principiū. omne cōpoſitum eſt nouū. vt ponit Commē. xi. metaᵉ ibi ⁊ volūtas ⁊ actio. Cōſtat autem ꝙ mūdus eſt cōpoſitus maxima cōpoſitiōe. ergo eſt nouus. Rō aūt ſua nō plus oſtendit ꝙ nō pōt demōſtrari eternitas mūdi ꝙꝫ eternitas aīe rōnalis vel angel. qꝛ nec aīe nec angeli creatio depēdet ex alia cā ꝙꝫ ex ſola volūtate diuina. Dicēdū ergo ꝙ de his que ſoli volūtati diuine ſubiacēt: ꝯtingit loqui dupliciter. Vno modo anteqꝫ fiant. Alio mō poſtqꝫ facta ſunt. Si primo modo: ſic nihil cōtingit de eis demonſtratiue ſciri vel certitudinaliter niſi per reuelationē. Si ſcdo modo: ſic cōtingit de eis multa ſciri demōſtratiue. qꝛ ipſa factio eorum habet vim demōſtrationis ⁊ reuelationis. Ita eſt de mundo. qꝛ poſtqꝫ factus eſt pōt demōſtrari nouitas eius. ſed anteqꝫ fieret: nihil abſolute de eo demōſtrari potuit. Et quod dicit poſtea: cauēduꝫ eſt valde ne quis ad ea que ſunt fidei: demōſtrationes adducere preſumat. qꝛ per hoc excellentie fidei derogatur. Veraciter nobis videt̄ per hoc. ꝙ perſuaſio ſua plus vergat in fidei detrimētum ꝙꝫ promotioneꝫ: imo eſt ꝯ beatū Petrum p̄ᵉ can. iij. pati ſemꝑ ad ſatiſfactionē omni poſcēti vos rationē de ea que in vobis eſt ſpe: ſicut ſupra. Et cū addit. ꝙ derogat fidei. eo ꝙ veritas fidei excellit omnē humanam rationē. Dicendū ꝙ veritas fidei in aliqbus articulis: non in omnibus excedit rationem humanam. qꝛ vt Augᵘ dicit li. de vera religione. Omnia illa que primo credimus: vel non auctoritatem ſecuti partim intelligūtur vt ſciantur eſſe certiſſima. partiꝫ vt ſic videātur fieri poſſe: ac ſic fieri oportuiſſe. ¶ Et ſi lꝫ excedant rationē humanam pro tēpore quando fiunt. quādo tamen facta ſunt ſeipſis rationē illuminant. ⁊ eleuant ad ipſum factorem cognoſcenduꝫ. vt habetur per illud ad Ro. p̄mo. Inuiſibilia dei per ea que facta ⁊c. Vnde etiam Auguſtinus. iiij. de trini. Erit inquit noſtre intētionis in hoc opere ea que credimus non probabiles tm̄: verum etiam neceſſarias adducere rōnes. ⁊ fidei noſtre documentum veritatis enodatione ⁊ explanatione cōdere. Credo nanqꝫ ſine dubio ad quorūlibet explanationeꝫ que neceſſe eſt eſſe: non modo probabilia: immo etiaꝫ neceſſaria argumenta non deeſſe. Quis illa interim noſtraꝫ contingat induſtriam latere.

po.ſi.

Reſponſio ad hec ſꝫ Tho. Ad ea que hic dicunt̄ diffuſe dictū eſt. ſ̄. in reſpōſionibus ad obiecta contra primam partem. articulo. vi. ⁊. vij.

¶ Finit Correctorium Egidij Ro. Corruptorij dictorum Thome in queſtionibus diſputatis de Quodlibetis.

¶ Incipiunt Reſponſiones Egidij Romani ad ea que obijciuntur contra dicta ſancti Thome in queſtionibus ſuper primum ſententiarum.

ARticulus primus. De hoc quod Tho. di. iij. primi ſcripti q. iiij. ar. ij. in reſponſione principali dicit. ꝙ potentie anime ſunt accidentia conſequentia ſpeciem: originata ex principijs ipſius: nihilominus tamen ſunt de integritate ipſius aie: inquatū eſt totū potētiale.

Corruptorium.

Hic nō video errorem. dicit tamen plane contra Augm. ix. de tri. cap. x. vbi dicit. ꝙ hec tria. amor. notitia ⁊ mēs: que dicit eſſe potentias aie ⁊ partes imaginis ſunt in aīa ſubſtantialiter: vel (vt ita dicā) inquit eſſentialiter: nō tanq̄ꝫ in ſubiecto: vt calor ⁊ frigus ⁊ huiuſmodi. ¶ Item idem x. de tri. cap penul. hec inquit tria: memoria. intelligētia. voluntas: quoniā nō tres vite ſunt ſed vna vita. non tres mentes ſed vna mens: nec tres ſubſtantie: ſed vna ſubſtātia. Et ſimile dicit in pluribus locis in li. de ſpiritu ⁊ aīa.
2 ¶ Idem videtur velle Auicenna. vi. de naturalibus. prima parte vbi dicit. ꝙ aīa eſt vis reſpectu actionuꝫ ⁊ reſpectu formarum ſenſibilium ⁊ intelligibilium quas recipit. Et pōt dici forma reſpectu materie in qua exiſtit. ex qui
3 bus vtriſq̄ꝫ cōſtituitur ſubſtātia. aīal ⁊ vegetabile. ¶ P. in libro predicamentoꝝ dicitur. ꝙ maxime ꝓpriū eſt ſubſtantie. ꝙ eadē numero exiſtens ſuſceptibilis eſt cōtrariorum. hoc autem nulli accidenti cōuenit: vt habetur in predicamentis. conuenit dico ſm ſe. quia lꝫ eadem ſuperficies ſit ſuſceptibilis albi ⁊ nigri. hoc nō eſt ſm ſe. vt dicit Auicēna. v. metaphyſice. ſed rōne ſubſtantie que ſubſtat.

p^a rō. **Reſponſio** ad hec ſm Thomam. Qꝛ autē potentie anime nō poſſunt dici ſua ſubſtantia vel eſſentia. patet ſic. Diuerſi actus requirunt neceſſario diuerſa ſuſceptiua. verbi gratia. Uidere ⁊ audire nequaq̄ꝫ poſſunt eſſe perfectiones eiuſdē ſuſceptiui ſiue eiuſdē potentie. ſed ipſa eſſentia anime eſt ꝓpriuꝫ ſuſceptiuū actus eſſendi ſiue ipſius eſſe. ergo neceſſe eſt ꝙ aliqd aliud ab eſſentia anime ſit ſuſceptiuum ꝓprium ipſius operari: qui eſt actus alius ab eſſe ſiue ab actu eſſendi diuerſus. igitur potentia qua perficitur per actuꝫ operandi neceſſario differt ab eſſentia anime que perficiť per eſſe ſiue per
2 actum eſſendi. ¶ Item nihil haber potentiam actiuam niſi inquantum eſt ens actu. Potentia actiua igitur preſupponit eſſe actu. ⁊ hoc ideo eſt. quia ipſuꝫ eſſe intimius ſe tenet cum eſſentia q̄ꝫ potentia actiua. quoniam eſſentia nō poteſt intelligi habere potentiā actiuam circūſcripto eſſe actu. Bene aūt pōt intelligi ꝙ eſſentia ꝑficiatur per eſſe ſuum ſiue per actuꝫ eſſendi circūſcripta potentia actiua. Si igitur potentia anime ſit idem cū eſſentia. multo fortius ipſum eſſe erit idē cū eadem. ⁊ ſic eſſentia crea
3 ture erit idē cū ſuo eſſe. qđ eſt erroneum. ¶ Adhuc operationes anime ſunt inter ſe realiter diuerſe. verbi gratia velle intelligere: ⁊ huiuſmodi. ergo ⁊ earum ꝑncipia cuiuſmodi ſunt potentie. ſ. voluntas ⁊ intellectus ſunt inter ſe realiter diuerſa. ⁊ ſic nō pōt vtraq̄ꝫ eſſe idem qđ eſſentia anime. quecunq̄ꝫ enim ſunt eadem vni ⁊ eidem: etiaꝫ in
Soluto ter ſe ſunt realiter eadem. ¶ Sed ſi dicatur. ꝙ ideꝫ ſunt
Contra. re: ſed differunt rōne. hoc ſtare nō poteſt. qꝛ ex hoc ꝙ aliqua res vna ſiue natura vna ſumitur ſub diuerſa rōne: nō ꝓpter hoc eſt diuerſe operationis ꝑncipium. verbi gratia. potentia viſiua ſi ſumatur in habitudine ad ſubiectū ſub vna ratione. vel in habitudine ad obiectum ſub alia rō
Soluto ne: nō ꝓpter hoc eſt diuerſe operationis ꝑncipium. ergo ſimiliter nec in ꝓpoſito. ¶ Si aūt dicatur ꝙ hoc non eſt ex diuerſa ratione ſiue ex diuerſo modo conſiderandi ꝙ idem realiter ſit ꝑncipium ꝓximum diuerſorum actuuꝫ: ſed propter diuerſas habitudines ſiue relationes quibus idem ad diuerſa realiter refertur. Nec hec quidem ſtare Contra.
poteſt. qm̄ relatio non eſt ꝑncipium alicuius operationis. alioquin in relatiōe eſſet motus. qđ patet eſſe falſuꝫ. ergo diuerſitas ſola relationis nō pōt facere operationum vel actuum diuerſitatem realem. Multa poterunt adhuc argumenta adduci: ⁊ multa inconuenientia ex iſta poſitione. ſ. ꝙ potentie anime ſunt ipſa ſua eſſentia. ꝯcludi qbus poſſet ꝓbari. ꝙ qui ſunt poſitionis illius: nō ſunt longi ab errore. ¶ Qꝛ aūt dicunt huiuſmodi opinionem eſſe contra ſniam beati Auguſtini patere poteſt Aug. lucidius intelligenti nō eſſe veruꝫ. Auctoritates illas quas adducūt Ad p^m
de Aug^no: exponunt doctores per hoc. ſ. ꝙ Aug^s nō itendebat ꝙ ipſe potentie anime in ſe conſiderate: abſtractiue dicantur ſubſtantiales vel ipſa ſubſtantia anime: ſed concretiue. vt videlicet notitia ſumatur pro mente noſcente vel nota. ⁊ amor pro mente amante vel amata. vbicunq̄ꝫ ponuntur notitia ⁊ amor ab Auguſtino eſſe ipſa eſſentia anime ſiue ipſi conſubſtantiales. ¶ Qđ autem oporteat dicto modo verba Aug^ni intelligere: patet. quia nequaq̄ꝫ in alio ſenſu verba eius verificari poterūt circa hanc materiā. Ait enim. xi. de tri. cap. iiij. loquens de trinitate illa que inueniť in parte imaginatiua. qđ ergo eſt ad corporis ſenſum aliquod corpus in loco: hoc eſt ad animi aciem ſimilitudo corporis in memoria. Et qđ eſt aſpicientia viſio ad eam ſpeciem corporis ex qua ſenſus formatur: hoc eſt viſio cogitantis ad imaginem corporis in memoria conſtitutam ex qua formatur acies animi. Et qđ eſt intentio volūtatis ad corpus viſum viſionemq̄ꝫ copulandam: vt fiat ibi quedam vnitas trium: q̄uis eorum ſit diuerſa natura: hoc eſt eadem voluntatis intentio ad copulandam imaginem corporis que eſt in memoria. ⁊ viſionem cogitantis. i. formaꝫ quā cepit acies animi rediens ad memoriam. ⁊ hic quedam vnitas ex tribus nō iaꝫ nature diſcretis: ſed vnius eiuſdemq̄ꝫ ſubſtātie. qꝛ hoc totuꝫ intus eſt: ⁊ totum vnus animus. Et eandem ſniam repetit. xv. de trini. cap. viij. Deinde ab ipſo animo ab his que extrinſecus ſunt: ſata ſunt velut introducta inuenta altera trinitas: vbi apparent eadem tria eſſe vnius ſubſtantie imago corporis que in memoria eſt. ⁊ inde informatio cum ad eam conuertitur animus cogitantis: ⁊ vtrunq̄ꝫ cōiungēs intentio volūtatis. Ecce in vbis auctoritatis ꝑme ſpecies in memoria repoſita. ⁊ eius ſimilitudo in acie cogitantis expreſſa: dicunť eſſe ipſius animus: ſicuti ⁊ volūtas vtrūq̄ꝫ cōiungens. qm̄ de tribus ſimul ait totuꝫ intus eſt ⁊ totum vnus animus. Sed manifeſtum eſt ꝙ nec ſpecies in memoria: nec etiam ſimilitudo in acie cogitantis expreſſa eſt ipſa anima: vel ipſe animus abſtractiue intellectus. ergo opꝫ ꝙ iſta ſnia Aug^ni ſic intelligať. ſ. ꝙ illud cui ſpēs in memoria imprimitur. ⁊ illud in cuius acie eius ſimilitudo exprimiť: ipſe animus vel anima eſſe dicať: vt ſpēs tam hec q̄ꝫ illa nō pro ipſis ſpeciebus abſtractiue: ſed pro ipſa anima ipſis ſpeciebus informata cōcretiue accipiať. Igitur ⁊ in eodem contextu ipſa voluntas non quidem abſtractiue accepta pro potentia ſola: ſed pro ipſa anima: inq̄tum ſibi ineſt potentia volitiua per quaꝫ copulat illā ſpeciem que eſt in memoria ⁊ viſione cogitantis: ipſe animus vel anima perhibetur per hoc quod dicitur: hoc totū intus eſt ⁊ vnus animus. ¶ Qꝛ etiam ſic ꝯcretiue habeāt itelligi verba Aug^ni amp^ius patet ex verbis ſecunde auctoritatis. quoniam imago corporis que in memoria eſt: ⁊ informatio cum ad eam conuertitur acies cogitantis. ⁊ vtrunq̄ꝫ ꝯiungit itētio volūtatis ipoſſibile eſt dicere eſſe ipſaꝫ eſſentiā ſi abſtractiue accipianť. qm̄ ipſa ſpēs in memoria accipiť ab extra. ſic pꝫ per Aug^m. li. x. c^o. xix. vbi ſic ait. De ipſis imaginib^9 corꝑis int^9 igr in aīa eas iuenit per

corpus impreſſa. qđ autem alicui ab extra iprimit̃: nimis
fatue ꝛ abſurde ipſa eius rei eſſentia aſtruitur. Informa-
tio quoqꝫ aciei nūc adeſt nunc abeſt. ꝛ ſilr intentio volun
tatis. vñ vtraqꝫ operatio in genere accidentium neceſſa-
rio reperit̃. ꝛ per cōſequens ipſa ſubſtantia aīe nulla rō
ne poterūt affirmari. Uerba igit̃ illa Augꝰ de iſtis ſum-
ptis cōcretiue habent intelligi ſub hoc ſenſu. ſ. ꝙ illud cui
ſpēs in memoria imprimit̃. ꝛ ꝙ per eius ſimilitudinem
in acie expreſſam informat̃. ꝛ ꝙ per voluntatē forme ſic
apprehenſe copulat̃: eſt vnius ſubſtātie. put dicit̃. xv. de
trini. ꝛ totū vnus animus: put dicit̃. xi. capitulis prealle-
gatis. ¶ Illā auctoritatē Augꝰ. x. de trini. exponit magi-
ſter ſniaꝝ. iij. di. ſit hec tria dicunt̃ vna mēs ꝛc. hoc eſt in
vna mente cuius ſunt vires ꝛ ꝓprietates naturales: ſicut
Ad 2m patet per magr̃m ibidē. ¶ Qđ autem dicunt de Auicen-
na: nihil eſt. lꝫ enim Auicenna ponat eandē eſſentiā anie
eſſe radicem oīum potentiaꝝ. qđ vtiqꝫ eſt contra barbaꝫ
ipſoꝝ. cū ponant tres aīas in homine. ꝓpter hoc nō ponit
ꝙ ipſe potentie aīe ſint ipſa eius eſſentia. Qđ dicit. anima
vis eſt reſpectu actionū ꝛc. ſic habet intelligi. qꝛ in ipſa aīa
radicantur vires que ſunt ꝑncipia oīuꝫ actionū huiuſmo-
Ad 3m di. ¶ Ad vltimū qđ inſinuāt. ꝙ potentie aīe deberēt dici
ſubſtantie. qꝛ ſunt cōtrarioꝝ ſuſceptiue. Dicenduꝫ ꝙ ipſe
potentie abſtractiue intellecte nō ſunt cōtrarioꝝ ſuſcepti
ue. ſed aīa potius ipſis potentijs ſubſtrata ſuſcipit contra-
ria: vtutes. ſ. ꝛ vitia: ſicut corpus ſubiectuꝫ quātitati ſuſci-
pit albū ꝛ nigrū. ¶ Ad euidentiā eius qđ predictū eſt. ver
ba Augꝰ: de ipſis concretiue ſumptis debere intelligi: fa-
cit ipſe modus oſtendendi quo probat notitiā ꝛ amorem
accidentia nō eſſe: de trini. x. cap. iiij. vbi dicit hec nō acci-
dentaliter ſed ſubſtantialiter. vel (vt ita dicā) eſſentialr̃:
nō tanꝙ̃ in ſubiecto: vt color ꝛ figura in corpore: aut ali-
qua alia qualitas aut quātitas. Quicqđ enim tale eſt: non
excedit ſubiectum in quo eſt. Non enim color aut figura
huius corporis pōt eſſe ꝛ alterius corporis ꝛc. Planuꝫ eſt
enim ꝙ ſi abſtractiue accipiamus ſpēm intelligibileꝫ vel
actum intelligendi: ſeu ꝛ actū amandi non poſſunt ſuum
ſubiectū excedere: nec notitia vel amor ſi ſic accipiat̃: al-
teri ſubiecto ꝙ̃ menti poterunt inherere: nō plus ꝙ̃ calor
vel figura ſua poterūt excedere ſubiecta. Ut ergo iſte ſen
ſus efficax inueniatur: neceſſe eſt ꝙ verba ſua ſic intelli-
gantur. ſ. notitia ibi accipiatur pro mēte nota. ꝛ amor pro
mente amata. Sic enim eſt valida ratio ſua. qđ ſic patet
qꝛ intelligere ꝛ amare ſunt actiones immanentes in agē-
te. Hinc eſt ꝙ nullū accidens ponit̃ in obiectis quo tran-
ſire intelligunt̃. nullum enim accidens adijcitur auro ex
hoc ꝙ eſt intellectum vel amatum: ſicut eſt de operatio-
nibus que tranſeūt in extrinſecū. ſicut patet de calefactio
ne ꝛ dealbatione: per quas accidentia illa calefactis ꝛ de-
albatis acquiruntur. Ex hoc liquet ꝙ eſſe intellectum nō
addit aliquid menti intellecte ſicut nec lapidi intellecto.
Optime ergo ꝓbat Augꝰ. ꝙ notitia ꝛ amor nō dicūt acci
dentia alia: inquantum ſumuntur pro mente nota ꝛ ama
ta. Sine dubio tamen accidētia quodammodo includūt
qñ ſumuntur cōcretiue pro mente amante ꝛ noſcente. qꝛ
tam actus ꝙ̃ potētia hec ꝛ illa ipſi menti noſcēti vel amā
ti vt ſubiecto in eſſe nullatenus formidatur.

Articulus Secundus. De hoc quod Thomas ſcripto ꝑ. diſ. viij
q. iij. ar. i. in ſolutione. iij. argumenti dicit. ꝙ
ꝑmū mobile qđ phi dicebant motum ex ſe:
eſt compoſitum ex motore ꝛ moto. ꝛ reuera
videtur intelligere non de motore ſeparato ſed cōiuncto
qui eſt anima. quod patet ex hoc ꝙ dicit motum ex ſe. ꝛ
ita ponit celos animatos: vt multi philoſophi poſuerunt:
ꝛ pene omnes.

Corruptorium. Hoc ſi ſentit videt̃ plane er-
rare: ſic ꝛ philoſophi qui hoc
ponunt. Contra quos Damaſ. libº. i. cap. xx. Nullus celos
animatos exiſtimet: inanimati enim ſunt ꝛ inſenſibiles.
¶ Itēꝫ hoc eſt contra rabbi Moyſen: qui dicit. Si celuꝫ
ab anima moueretur: aliquando quieſceret: cuius contra-
rium videmus. ¶ Item ſi celi eſſent animati: cum corpo
ra eorum ſint nobiliora noſtris. ſimiliter ꝛ anime vt vide
tur. ꝛ per cōſequens celuꝫ eſſet nobilius homine. ꝛ ita cū
nobiliꝰ nō ſit ꝓpter ignobilius: nō eſſent corpora celeſtia
creata ꝓpter hominis ſeruitium. Cuius cōtrarium habe-
tur Deut. iiij. Ne eleuatis oculis ad celū videas ſolē ꝛ lu-
nam ꝛc. que creauit deus in miniſteriū cunctis gentibus.

Reſponſio ad hec ſm Thomaꝫ. Qualiter frater
Tomas ſenſerit de aīatiōe celi. ꝛ qua
liter cū beato Augꝰ in vbis ſuis concordauerit: oſtenſum
eſt ſupra in reſponſionibus ad obiecta: contra queſtiones
diſputatas. articulo. xiij.

Articulus Tertius. De hoc qđ Tho-
mas ſcripto ꝑ. diſ. viij. q. iij.
arti. ꝑ in reſponſiōe. iij. argumēti dicit. ꝙ pri-
mus motus eſt cauſa omnis motus corpora
lis. eo ꝙ omnis motus corporalis ordinatur
ad motum celi localem.

Corruptorium. Hoc videt̃ minus catholice
dictum. Primo qꝛ poſt iudi- 1
cium ſm fidem catholicā ꝛ doctrinā ſanctorum ceſſabit
motus celi. ꝛ tamen in iferno trāſibūt de aqs niuiū ad ca
lorem nimiuꝫ. vt habetur Job. xxiiij. Ubi aūt tranſitus
corpoꝝ: ibi motus corporales. ¶ Scđo: qꝛ poſt iudicium 2
ſtatim erit corpus beati vbi voluerit ſpiritus eius. Exem-
pluꝫ ꝛ ꝓbationem huius habemus in Chriſto poſt reſur-
rectionem. cuius conſtat motus corporalis cauſa nō fuit
motus celi. ¶ Tertio. qꝛ credimus motū reſurrectionis 3
corporum de puluere terre ad reſumptionē animarum.
cuius cauſa nō eſt motus celi: nec ad motum celi ordina-
tur. ¶ Quarto. qꝛ motꝰ animalis ꝛ hominis ꝓgreſſiuus 4
eſt motus corporalis. cuius cauſa non eſt motus celi ſed
appetitus. ¶ Quinto. qꝛ hoc eſt ꝯtra Augm̃. ix. cōfeſſ. qui 5
vult ꝙ ceſſante motu celi: adhuc poſſet rota figuli moue
ri. ꝛ ſermo diſtinctꝰ per ſyllabas longas ꝛ breues ꝓferri.
vbi ſic dicit. an non ceſſarent celi lumina: ꝛ moueret̃ rota
figuli. nō eſſet tēpus. aut eſſent in verbis noſtris ſyllabe
alie longe: alie breues: niſi qꝛ ille longiori tempore ſonuiſ-
ſent: ille breuiori.

Reſponſio ad hec ſm Thomā. Qꝛ omnis motꝰ
corporalis ordinetur ad motuꝫ celi lo-
calem. patet per phm̃. viij. phyſicoꝝ. nec hoc in aliquo fi-
dei derogat. ¶ Quod aūt obijciunt de aquis niuium ꝛc.
dici poteſt ꝙ motus ille nō eſt naturalis qualis eſt ille de
quo loquuntur phi. ſed ſumitur ibi trāſitus pro immuta-
tione: ſm ꝙ ſenſus damnatoꝝ a ſpeciebus frigoris ꝛ calo
ris multipliciter cruciantur. Qđ ſi quis motus ac localis
tranſitus debeat ibi poni in ꝑncipium ſupernaturale vel
voluntariuꝫ debet reduci. ita ꝙ naturalis nō debeat pro
prie dici. igitur motus corporum glorificatorum debet di
ci ſupernaturalis: inꝙ̃tum cōſequuntur ad actum volun
tatis. Motus quoqꝫ vel mutatio que erit in reſurrectio-
ne corporum: multo amplius in ꝑncipiuꝫ ſupernaturale
reducitur ſicut patet. ¶ Quod tandem de Augꝰ: dicunt.
ꝙ ceſſante motu celi ꝛc. verum eſt. qꝛ per aliquem moto
rē libere ac volūtarie agētē hñ localr̃ monet̃: lꝫ nō nālr̃.
ita ꝙ motꝰ ille in ꝑncipiū qđ eſt nā: poſſit reduci. ꝛ ꝙ itelli
gat de tali motu qui ꝓcedit a ꝑncipio voluntario: innuit

per hoc

per hoc qđ ſubdit de ſmone diſtincto per ſyllabas longas
⁊ breues. huiuſmodi enim motus locutionum reducitur
in principium voluntarium.

A Rticulus Quartus. De hoc qđ Thomas dicit ꝑ ſcripto. di. viij. q.
v. ar. ij. in rñſione pmi argumēti ꝙ aīa non cõ
ponitur ex aliquibus que ſint ptes qdditatis
eius. ſicut nec quelibet alia forma.

i **Corruptorium.** Hoc eſt cõtra Aug^m. vij. ſuper
Geñ. ad litteram. ante finem
par. vbi dicit. ꝙ aīa pmi hominis facta fuerit ex mã ſpi
rituali. que quidem formationē ſuam preceſſit: nõ tem
pore ſed origine: ſicut vox cantum: ⁊ alia multa ſunt con
2 tra hec que dicta ſunt. ſ. ¶ Ad argumentũ in cõtrarium
t.cõ^ti.6. reſpondeo ꝙ eſt tale. In. ij. de aīa dicitur. ꝙ aīa eſt actus
corporis. ⁊ ibidem dicit̃. ꝙ forma nec eſt materia nec cõ
poſitũ. ¶ Reſponſio argumēti nõ oſtendit: niſi ꝙ anīa
nõ eſt cõpoſitũ nec illud cuius eſt forma. ⁊ hoc eſt veruꝫ.
3 qꝛ non eſt corpus. ¶ Scđo omne cõpoſitum habet eſſe
ex ſuis pncipijs cõponētib⁹. ſi igitur ſit cõpoſita tunc ipſa
in ſe habet aliqđ eſſe qđ nunq̃ꝫ remouetur ab ea. cum ſit
imortalis. ¶ P. ex cõiunctione corporis ⁊ anime relinq
tur qđdã eſſe qđ eſt eſſe hominis. ergo in homine eſt du
plex eſſe. ſ. eſſe aīe ⁊ eſſe compoſiti. qđ videt̃ impoſſibile:
cũ vnius rei ſit tñ vnũ eſſe. ¶ Rñ° dõm. ꝙ hoc argumen
tum ita eſt cõtra ipſum. qui ponit animam imaterialem.
ſicut contra eos qui ponunt eã cõpoſitã. qꝛ tam ipſe q̃ꝫ illi
ponunt eam exiſtentem qñ eſt ſeparata. ⁊ ita ſemꝑ qñ eſt
coniuncta habet duplex eſſe. ſ. eſſe aīe ⁊ eſſe coniuncti ſm
hanc viam. ¶ Ad argumentum tñ dicimus. ꝙ eſſe cõpo
ſiti eſt eſſe duarꝫ rerũ ⁊ nõ vnius. ⁊ hoc nõ eſt incõueniēs.
4 qꝛ duorꝫ ſunt duo eſſe. ¶ Tertio. oīs compoſitio que ad
uenit alicui poſt ſuũ eſſe cõpletũ eſt ei accidētalis. ſi ergo
anima eſt compoſita ex ſuis pncipijs habens eſſe ꝑfectũ:
cõpoſitio eius cum corpore erit ei accidētalis: ſed compo
ſitio accidentalis terminatur ad eſſe vnum per accidēs.
ergo ex aīa ⁊ corpore nõ efficitur vnum niſi per accidens.
¶ Rñdeo ſicut prius. hec ratio eſt contra ipſum: qui po
nit animã ſimplicē formã per ſe ſubſiſtentem ⁊ habentē
eſſe nature ſue ꝑfectum. ergo accidētalis erit compoſitio
ſm hoc. ¶ Ad argumentũ tertiũ dicimus aliter. ꝙ cum
dicit aīam habere eſſe perfectum anteq̃ꝫ cõiungat̃ corpo
ri hoc eſſe falſum. qꝛ enim aīa apta nata eſt eſſe corporis
ꝑfectio: nõ habet perfectũ nature ſue modum: niſi quan
do habet corpus ſibi coniunctum. corpus inquã nõ aīale
ſed ſpũale in tanta facultate ſibi obediens: vt ſit ſibi glo
rie quod pus fuit ſarcine: vt habet̃. xxi. ſuper Geñ. in fine.
Ita etiã modo nõ haberet eſſe ꝑfectum ſue nature niſi
vnita eſſet corpori animali. i. qđ facit animale.

Reſponſio ad hec ſm Thomã. Qualiter aīa intel
lectiua ſicut ⁊ angelus ſit natura ſim
plex: nec eſt compoſita ex materia ⁊ forma: multis ratio
Ad p^m nibus ⁊ auctoritatibus poterit ꝓbari: patuit ſupra in rñſio
nibus ad obiecta contra pmã ptem. articulo. ix. ¶ Aucto
ritates autem Aug. hic ⁊ alibi pro ſe adducũt: nihil facit
pro eis ſi ex integro recipiat̃. imo inueniet̃ ꝙ Auguſtino
imponunt que nõ habentur ab eo: vt patet per verba ſua
ſuper Geñ. 7°. cap. xxv. vbi ſic ait. Fruſtra iaꝫ queritur: ex
qua veluti materia facta ſit anima. ſed intelligi recte põt
in primis illis operibus facta: cum factus eſt dies. Sicut
eniꝫ illa que nõ erant facta ſunt. ⁊ hec inter illa. Et ſi ma
teries alia formabilis fuit ⁊ corporalis ⁊ ſpiritualis. nõ tñ
in ipſa inſtituta niſi a deo a quo ſunt oīa. que quidem for
mationem ſuam nõ tempore ſed origine pcederet ſicut
vox cantum. quid enim de materia ſpũali facta anima
creditur. Ecce nõ aſſerit ex aliqua materia fieri. ſed ſi fiat
ex aliqua materia: fieri ꝯgruentius creditur ex ſpirituali.
Quid aũt ſentiat de hoc ſm veritatē: explicat infra cap.
xxvij. ſcilꝫ vltimo eiuſdē libri: vbi ſic dicit. Nunc etenim
de anima quaꝫ inſpirauit homini deus ſufflando in eius
faciem: nihil cõfirmo niſi ꝙ ex deo ſic eſt: vt nõ ſit ſubſtã
tia dei ſed ſit incorporea: id eſt nõ ſit corpus ſed ſpiritus.
nõ de ſubſtantia dei ꝓcedens: ſed factus a deo. nõ ita fa
ctus a deo vt in eius naturã natura vlla corporis vel irra
tionalis anime verteret̃. ac per hoc de nihilo ⁊c̃. Sꝫ ſi de
nihilo: ergo nec de materia corporali nec ſpirituali. vnde
nihil valet qđ pro ſe adducunt illud qđ dicit Aug⁹ inqui
rendo ſub conditione. Hoc aũt pro nobis eſt ꝙ anima de
nihilo. ⁊ per conſequens de nulla materia hoc aſſerit ⁊ cõ
firmat: ſicut patet per verba ſua inſpicientibus preallega
ta. ¶ Reſponſio vero quam afferunt ad primã rationem Ad 2^m
Thome: nihil valet. Planũ eſt eniꝫ ꝙ phs diſtinguit ſub 2° de aīa
ſtantiã in materiam. formam: ⁊ compoſitũ veriſimiliter t.cõ^ti.2.
ſicut patet ex verbis eius. Dicamus igitur genus vnũ qđ
dam genus eorꝫ que ſunt ſubſtantia. Huius aũt aliud qui
dem ſicut materiã que ſm ſe quidem nõ eſt hoc aliquid.
Aliud autem ſicut formã ⁊ ſpeciē: ſm quaꝫ dicit̃ iam hoc
aliquid: ⁊ tertiam que ex his. Ex quo patet ꝙ oīs forma
diſtinguitur cõtra cõpoſituꝫ. Nõ igitur erit veruꝫ dicere
de forma quacũqꝫ. ꝙ nõ erit hoc compoſitum: ſed ꝙ eſt
nullum cõpoſitũ. Illa enim que cõdiuidunt aliqđ vnum
per ſe: ⁊ nõ per accidens: ſic ſe habent ꝙ vnum nõ ſolum
in particulari: ſed etiã in vniuerſali neceſſario remouet̃.
vbi grã cũ dicit̃. Animaliũ aliud homo: aliud aſinus. Cũ
igit̃ mã. forma ⁊ cõpoſitũ nõ per accidens ſed per ſe ſub
ſtantiam cõdiuidant ſicut patet: neceſſe eſt hec ab inuicē
vniuerſaliter remoueri: ita ſcilꝫ ꝙ nulla materia ſit for
ma vel compoſitũ. ⁊ nulla forma materia vel compoſitũ
⁊ nullũ compoſitum materia nec forma. Cum igitur phs
iſtam diuiſionē faciat: vt declaret aīam eſſe formaꝫ: nulli
dubiũ quin ſequat̃ ſm ipſuꝫ demõſtratiue aīam nõ eſſe
compoſitam: non vt intelligatur nõ eſſe hoc compoſituꝫ:
ſed nullũ. Põt enim ſic formari. Nullũ cõpoſitũ eſt for
ma. oīs aũt aīa rõnalis eſt forma. ergo nulla aīa rõnalis
eſt cõpoſituꝫ: neceſſe eſt ergo ab anima ex quo forma eſt:
materiam ⁊ compoſituꝫ vniuerſaliter remoueri. ¶ Qđ Ad 3^m
aũt dicũt ad ſcđm argumentũ. eſt irrationabiliter dictũ.
In pmis enim cũ dicunt illam rõnē eſſe cõtrariam Tho
me falſum dicunt. Ipſe enim nõ ponit ꝙ ipſa forma anīe
recipiat quoddã eſſe in ſua mã ſpũali quã ipſi fingũt. tũc
enim ſequeret̃. ꝙ cũ aliud eſſe quoddã ꝓueniret ex cõiũ
ctione aīe ⁊ corporis. ꝙ duo eſſe eſſent in eodē. Ipſe autē
ponit. ꝙ ipſa anima accipit eſſe pmo in ipſo corpore tanq̃ꝫ
in ꝓpria mã cuius eſt forma. vñ ponit ꝙ anima ⁊ corpus
vnum eſſe conſtituunt: ſiue vniunt̃ in vnum eſſe. Qđ aũt
dicunt reſpondendo ad predictam rationē. ꝙ omne eſſe
compoſiti eſt eſſe duorum: non rei vnius: hoc falſum eſt.
quoniaꝫ cõpoſitũ eſt res vna. Ex materia ⁊ forma eteniꝫ
fit vere vnũ. ergo opꝫ ꝙ habeat vnum eſſe. Una eniꝫ po
tentia nõ põt perfici per duplicem actum ſed qdditas rei
compoſite ex materia ⁊ forma eſt ꝓpria potentia huius
actus. ſ. eſſe. igitur impoſſibile eſt ꝙ rei cuius qdditas eſt
vna ſint duo eſſe. ¶ Qđ etiam dicunt tertiã rõnem eſſe Ad 4^m
cõtra Thomã nõ cõtinet veritatē. Ratio enim ꝓbat. ꝙ
ſi ipſa forma anime acciperet eſſe cõpletuꝫ ſue nature in
mã illa ſpirituali ſibi cõnãli. ꝑut ipſi fingũt: tũc neceſſa
rio ſequeret̃. ꝙ eius cõpoſitio cũ corpe eſſet accidētalis.
Sed ſm viã Thome hoc nõ ſeqt̃: cũ ipſe ponat aīaꝫ que
forma ſimplex eſt: ſuũ eē cõpletũ recipe in corpe tanq̃ꝫ in
materia propria quã ꝑficit. vñ vnio cum corpore eſt ſm

euꝫ in vno eſſe ſubſtantiali. ¶ Qđ aūt dicunt Thomam dicere aīam habere eſſe perfectuꝫ ante ꝗ̄ corpori vniat̄: ex dictis patet eſſe falſum. Ponit enim aīam in corpore ſuum eſſe cōpletum accipere. qđ tamen eā ponit retinere a corpore ſeparatā: ita tn̄ ꝙ ſemper ad corpus habet naturalem inclinationem ꝑpter ꝑfectiorem modum eſſendi quem habet corpi cōiuncta ꝗ̄ a corpore ſeparata.

Vide d hoc i. 4. diſ. 4 4. q. i. ar. z. in reſpōſiōe ad. i

ARticulus Quintus. De hoc qđ Thomas dicit ibidem in ſolutiōe ſcđi argumenti. ꝙ cōiunctum nō habet aliud eſſe ꝗ̄ eſſe forme. Item in reſpōſione. iij. argumenti addit. ꝙ per cōiunctionem aīe cum corpore nō efficitur aliquod aliud eſſe. ſed eſſe qđ eſt anime per ſe: efficitur cōiuncti. ita ꝙ cōiunctum nō habet aliud eſſe ꝗ̄ eſſe forme. Ideꝫ dicit di. xv. q. vltima in reſponſione principali.

Corruptorium. Illud dictū oritur ex duplici errore: quoꝝ vnus eſt. ꝙ vna forma ſubſtantialis eſt in cōiuncto: que cum materia prima cui immediate ſine alia preuia diſpoſitione cōiungit̄ facit cōpoſitum. ¶ Scđs eſt. ꝙ materia talis. ſ. prima nō habet eſſe: nec pōt habere niſi per formā. ⁊ ambo errores a magiſtris ſunt reprobati. Dico ergo ꝙ ſicut cōpoſitum ex anima ⁊ corpore eſt aliud ens ꝗ̄ alterum qđlibet componentium. Ita etiam ⁊ eſſe cōpoſiti eſt aliud ꝗ̄ eſſe forme. eſſe eniꝫ eſt ꝓprius actus entis. ita ꝙ qđlibet ens hēt ſuū eſſe. Cum ergo corpus ante anime infuſioneꝫ habeat eſſe. manifeſtum eſt ꝙ totum eſſe corporis in compoſito nō eſt anime. alioquin corpus poſt ſeparationem penitus deſineret eſſe ſicut accidentia. que non habent aliud eſſe ꝗ̄ eſſe ſuoꝝ ſubiectorum. ⁊ iō qn̄ amittunt eſſe ſubiecti: amittunt penitus eſſe: niſi ſuſtententur per miraculum: vt in ſacramento altaris.

Reſponſio ad hec ſm Thomam. Qualiter vnuꝫ eſt eſſe cōpoſiti ex anima ⁊ corpore: pꝫ ex dictis. ſ. ar. ꝓximo. ⁊ in reſponſionibus ad obiecta contra primā ſcđe. ar. iiij. qualiter etiam ponere vnitateꝫ forme ⁊ ſimplr̄ materiā ſine forma eſſe nō poſſe: ex dictis ſatis patet dici erroneū nō debere. ¶ Ad argumentuꝫ quo nituntur oſtendere. ꝙ corpus habet eſſe in homine aliud ab eſſe anime: qđ ipſi corpori cōicatur. Dicendum ꝙ corpus ante infuſionem anime habet eſſe a forma quadam que in aduentu anime corrumpit̄. ꝓpter qđ eſſe qđ a tali forma habuit nō remanet. ⁊ poſt ſeparationem noua forma inducitur a qua aliud eſſe cōmunicatur. ¶ Qđ auteꝫ dicunt. ꝙ ex hoc ſequit̄ ꝙ corpus deberet penitus deſinere eſſe ad modū accidentiū. manifeſtum eſt ꝙ nō ſequit̄. Accidentia eniꝫ ſunt indignantis nature: perimi poſſunt: nō mutari ſm Boetiū. Corpus autem phyſicum mobile eſt ⁊ mutari pōt. vn̄ corpus viuum in morte nō annihilatur: ſed in corpus mortuū noua forma ſubſtantialis inducitur. ⁊ per ꝯñs actu eſſendi nouo naturaliter ꝑmutatur.

ARticulus Sextus. De hoc qđ Thomas dicit ibidem in reſpōſione vltimi argumēti dicit aīam indiuiduari per corpus ⁊ ex corpore. ⁊ ꝙ īpoſſibile eſt animam prius creari ꝗ̄ infundi.

1 Corruptorium. Scđo dictum videtur plane derogare fidei: que dicit deū omnipotentem. Cum enim anime creatio nec ſit nec eſſe poſſit ab alio ꝗ̄ a deo: dicere animā prius nō poſſe creari ꝗ̄ infundi: nō eſt aliud dicere: niſi ꝙ deus nō pōt eaꝫ prius creare ꝗ̄ īfundat. Sicut ſm Anſel. mūdū nō poſſe creari: nihil aliud eſt ꝗ̄ deū nō poſſe mūdū creare. ergo nō eſſet
2 oīpotēs. ¶ Itē hoc eſt ꝯtra Aug. vij. ſup Gen. xxi. Certe ingt humane opinioni tolerabiliꝰ videt̄ deū in p̄mis opibus (qui ſimul creauit oīa) aīam etiam humanā creaſſe ꝗ̄ ſuo tempore membris ex limo formati corporis inſpi
rare. ¶ Itē indiuiduationem anime fieri per corpus: vi 3
detur eſſe falſuꝫ ⁊ occaſio errandi. qꝛ ſequit̄ ex hoc ꝙ vel aīa poſt ſeparationē a corpore deſinat eſſe: vel ſaltem ꝙ poſt mortem hominū erit vnus itellectus tm̄ vel anima. Si enim cōiunctio cum corporibus facit diſtinctioneꝫ ⁊ indiuiduationem animarum: ſequitur ꝙ ſeparatio faciet
vnitatem. ¶ Iteꝫ arguit̄ ſic: aut corpus eſt tota cauſa in 4
diuiduationis anime: aut pars cauſe: aut cōcauſa. Si tota cauſa. ergo ipſo poſito ponitur effectus. ſ. indiuiduatio. ⁊ ipſo remoto remouet̄ effectus. ergo poſt mortē nō eſſet indiuiduatio animarum: ſed vna tm̄ vel vnus intellectꝰ: qđ erat error Auer. Si vo corpus eſt concauſa indiuiduationis: tunc quero que eſt illa pars que eſt concauſa cum illo: nō eſt dare niſi materiaꝫ aīe: ſicut ⁊ ipſi dant in alijs formis. ergo aīa habet materiā ſpūalē per quā indiuiduatur. Si aūt dicas: nō indiuiduat̄ per materiā ſed per corpus ⁊ accidentia: aut hec accidentia cauſant̄ ex cōiunctione aīe cum corpore: aut ex coniunctione materie ſpūalis ipſius anime ⁊ eius forma. qꝛ materia ⁊ forma ſunt cauſa omniū accidētiū que ſunt ⁊ fiunt in ea: vt habet̄ p̄ phyſ. Si p̄mo mō. ergo cū accidētia nō maneant facta ſeparatione anime a corpe: non maneret aīe indiuiduatio. ergo nec ipſa maneret. Si ſcđo mō: tunc habeo ꝓpoſitum. ſ. ꝙ nō indiuiduat̄ per corpus ſuū. ¶ Iteꝫ Cōmen. ſuper. iiij.
meta. dicit ꝙ ſubſtantia vniuſcuiuſqꝫ per quā eſt vnuꝫ: 5
eſt ſuum eſſe. ¶ Idē ſup. x. metaphyſice. qđ eſt p̄ncipiuꝫ eſſe: eſt p̄ncipiū nūeri. ⁊ qđ eſt p̄ncipiū numeri eſt p̄ncipiū eſſendi. Cū ergo aīa nō habeat eſſe per corpus. qđ planuꝫ eſt. ſequitur ꝙ anima nō habeat vnitatem ⁊ p̄ncipiuꝫ numerationis: ſiue indiuiduationis a corpore.

Reſponſio ad hec ſm Thomam. Animā per corpus numerari aut indiuiduari per corporum diuerſitatem: ⁊ qualiter hoc debeat intelligi: declaratū eſt ſupra in reſponſione ad obiecta cōtra p̄mam partem, articulo. viij. ⁊. xi. quibus itellectis ea quoqꝫ que hic obyciuntur cōtra hec facile diſſoluunt̄. ¶ Qđ dicūt in primis fidei derogare. ſ. ꝙ impoſſibile eſt animā prius creari ꝗ̄ infundi: non dicunt veꝝ. ¶ Ad argumentū vo per qđ hoc ꝓbant dicendum. ꝙ multa ſunt impoſſibilia nature: que non ſunt impoſſibilia deo. Quāuis igitur ipſi anime rōne ſue nature repugnet p̄us eſſe ꝗ̄ corpori vniri: rōne cuius Thomas dicit hoc eſſe impoſſibile: poſſet tn̄ aliū eſſendi ordinem deus aīe tribuere: vt nō ſoluꝫ ante corpus: ſed etiam ſemper ad modum angeli ſine corpore exiſteret: lꝫ forſan tūc aīa ꝓprie dici nō poſſet. ¶ Ad illđ qđ de Auguſtino adducunt dōm. ꝙ Augꝰ dicit ſic de aīa p̄mi hominis inquirendo: nō aſſerēdo. Unde in fine illiꝰ inquiſitionis cap. vltimo. vij. ſuper Gen. ſic cōcludit. Enumeratis quibuſdaꝫ quibus pro certo adheret. ſ. ꝙ anima ſit de nihilo: ⁊ ſit imortalis ſm quēdam vite ſue moduꝫ. Subdit. Cetera que in hoc libro diſputando locutus ſuꝫ: ad hoc valeant legenti: vt aut nouerit quēadmoduꝫ ſine affirmādi temeritate tenenda ſunt: que nō aperte ſcriptura loquit̄. Aut ſi ei querendi modus iſte nō placet: quēadmodū ipſe queſiui. ſciat ſi me pōt docere nō abnuat. ſi autē me nō pōt docere: a quo ambo diſcamus mecuꝫ requirat. Utinā iſti alij exēplo Augꝰ ſic humiliter eſtimatiōes ſuas: pro qbus nunc rationes: nunc auctoritates (niſi ſm quādā apparētiā) ꝑferre ſtuduiſſent. ¶ Rōnes vo quas adducūt ꝯtra aīe indiuiduationē ſolute ſūt. ſ. dictū Commē. ſup. 4°. ⁊. x. meta. nihil fac̄ ꝓ eis. qꝛ Cōmē. (ſic pꝫ in fine cōmēti) itelligit de p̄ncipio eēndi ⁊ numeri effectiuo

Et intendit ꝙ cum hoc fuerit inuentum.ſ.ꝙ idem eſt p̄n/
cipium eſſe numeri.qd̄ declaratū eſt in phicis:ſcilicet hoc
eſſe p̄mū motorē eternū.declarabit̄ ꝙ illud eſt vnū de
quo declaratū fuit hoc qd̄ eſt p̄ncipiū ſubſtantie.Et ꝙ cō
cedendum eſt:ꝙ deus ipſe eſt p̄ncipium effectiuū anime
tam quo ad eſſe ꝙ̄ etiam quo ad numerationē:nihilomi/
nus tamen corpus ad hoc requiritur tanq̄ꝫ principiū vel
cauſa materialis.

Articulus Septim⁹. De hoc qd̄ dicit
Thomas ibidem ar.vlt.in
reſponſione p̄ncipali.ꝙ nulli ſubſtantie ſim/
plici debetur locus niſi ſm̄ relationem quaꝫ
habet ad corpus.anima autem comparatur
ad corpus vt forma eius.Simile parti p̄me huius poſitio
nis dicitur infra diſ.xv.q.vlt.in r̄ſiſione argumenti tertij.

Corruptorium. Hoc qd̄ hic p̄mo dicit̄ cū illo
articulo ſupra.ꝙ aīa nō ſit cō
poſita ex materia ſpirituali ⁊ forma:poteſt eſſe occaſio er
roris in putando ꝙ aīe ſeparate a corporibus nuſq̄ ſint.ſ.
neqꝫ in celo neqꝫ in purgatorio.qd̄ eſt cōtra fidē ⁊ contra
Damaſ.lib°.ij.cap.iij.vbi dicit.Ita angeli circumſcripti/
biles ſunt.Cum enim ſunt in celo nō ſunt in terra.⁊ cuꝫ a
t.co^n.zz. deo ad terrā mittuntur nō remanēt in celo.¶ Item con
tra ph̄m p̄ de celo ⁊ mūdo.vbi ait.ꝙ omnes homines cō/
ueniunt in hoc.ꝙ hoc corpus primū glorioſum eſt locus
ſpirituum:que vulgariter dicuntur angeli. Si aūt angeli
ſunt in loco:eadē rōne vel fortiori anime ſeparate.

Reſponſio ad hec ſm̄ Thomā.Quo modo ange
li ſint in loco:⁊ quo mō ea que hic po/
nuntur facile diſſoluātur:ſufficiēter patet ſupra in reſpon
ſionibus ad obiecta cōtra p̄muꝫ ptem ar.xvi.

Articulus Octauus.De hoc qd̄ Tho
mas ſcripto p̄.diſ.xi.art.ij.
in reſponſione p̄ncipali dicit.ꝙ pater ⁊ filius
v̄tute vnius eſſentie ſpirant ſpiritum ſanctū
vnica ſpiratiōe:⁊ iō qui ſpiratur eſt ſimplex.

i **Corruptorium.** Hoc dictum excuſat qdā.Di
cit enim Dam̄.lib.p̄.cap.viij.
Generatio īquit ſine p̄ncipio eſt ⁊ eterna:nature opus exi/
ſtens.Certe ſi generatio eſt opus nature ⁊ ſpiratio.qꝛ er/
go nō dixit ꝙ ſpirant inq̄ꝫtum cōmunicant v̄tuteꝫ vnius
nature:ſed tm̄ virtute vnius nature p̄ncipiandi ſpūm ſan/
ctum vel ſpirandi.qꝛ ſi ſic tunc ſpirituſſanctus ſpiraret ſe
ipſum cū eadeꝫ virtus nature ſit in ipſo. Sed intendit di
cere.ꝙ pater ⁊ filius habentes nature vnius virtuteꝫ ſpi/
randi ſpirant ſpūſſanctum.Et ſic videt̄ loqui Anſel.de p
ceſſione ſpirituſſancti.cap.vij.Ex eo inquit ꝙ pater ⁊ fili⁹
vnū ſūt.ideo ex deo eſt ſpūſſanctus:nō ex eo vñ alij ſunt.
Et libro eodē.cap.viij.dicit.ꝙ ſpirituſſanctus ex dei eſſen
tia eſt.¶ Itē in Monolog.xiij.Spirituſſanctus p̄cedit:
nō ex eo in quo plures ſunt pater ⁊ filius:ſꝫ ex deo in quo
vnum ſunt plures.Alia enim eſt relatio patris:alia filij:
alia ſpirituſſancti.Sed ex ipſa ſua eſſentia que pluralita/
tem nō admittit:emittunt pater ⁊ filius pariter tantū bo/
num.¶ Itē.xxvij.di.pater ⁊ fili⁹ nō faciūt neqꝫ gignūt:
ſed q̄dammodo(ſi ſic dici pōt)ſpirant ſuū amorē.Quis
nō modo noſtro ſpiret ſumma incōmutabiliſqꝫ eſſentia.
¶ Itē ph̄s p̄ rhetorice ſue dicit.ꝙ natura fiunt quorum
cauſa eſt in ipſis ⁊ ordinata.qꝛ ergo in patre ⁊ filio eſt cau
ſa:vel potius p̄ncipium ſpirandi ſpiritumſanctum:poteſt
dici ſic large:ꝙ virtute vnius nature inq̄ꝫtum ſunt vnum
in natura virtuoſa vel eſſentia ſm̄ Anſel.ſpirāt ſpūmſan/
ctum.Alijs videt̄.ꝙ dicta poſitio non ſit recipienda.naꝫ
per lꝫ v̄tute vnius nature:notatur ratio p̄ncipiandi.Cum
igitur eadem virtus ⁊ natura ſunt in ſpū ſancto: ſpiritus/
ſanctus ſpiraret ſeipſuꝫ:qd̄ eſt erroneū.¶ P̄.vt dicit Ri 2
char.vi.de trini.generatio eſt p̄ductio exiſtētis de exiſtē
te ſm̄ operationē nature.Si igit̄ ſpiratio ſit virtute natu
re ⁊ operatione nature:ſpiratio erit generatio. ¶ P̄.lꝫ ſit 3
vna natura in patre ⁊ filio.non tamen natura eſt imedia
tum p̄ncipiū ſpirandi ⁊ p̄ncipale:ſed vis cōis ſpiratiua:ita 4
ꝙ nō virtute vnius nature:ſed virtute cōmunis vis ſpira
tiue ſpirant ſpiritū ſanctū.¶ Itē.v.de trini.cap.xiij.Exit 5
ſpirituſſanctus a patre:nō quo mō natus:ſed quo mō da/
tus.ſpirari autē virtute nature nō eſt exire quo mō datus
ſed potius quo mō natus.Quia vt dicit̄.iiij.metaph̄.na/ t.co^n.z.
ture eſt generare ſibi ſimile.ſpirare aūt nō videt̄ nature:
ſed voluntatis amatiue.ergo ⁊c̄.¶ Iteꝫ idē Richar.vi. 6
de trini.cap.viij.Nihil itaqꝫ in diuinis eſt iuxta donū lar
gientis gratie:ſed iuxta proprietatē largientis nature:ſed
proprietas nature exigit.ꝙ voluntas ⁊ vis ſpiret non na/
tura tm̄:ſed potius ꝙ generet.ergo ⁊c̄.

Reſponſio ad hec ſm̄ Thomā.Potentia ſpirati/
ua ſicut ⁊ potētia generatiua eſſentiaꝫ
quideꝫ diuinā dicunt in recto:lꝫ notionem importent in
obliquo.⁊ ideo ſatis ꝯgrue dicit̄:imo veriſſime ꝙ pater ⁊
filius virtute vnius nature ſpirant ſpiritū ſanctuꝫ.q̄ꝫ ipſa
natura diuina que vna eſt cū ipſa virtute vel potentia ſpi
ratiua.Quod aūt ꝯtra hoc obijciunt friuolū eſt ⁊ vanuꝫ.
¶ Ad p̄mū ergo dōm.ꝙ ratio p̄ncipiandi ſpiritū ſanctuꝫ Ad p̄^m
eſt ipſa diuina eſſentia vel natura:lꝫ principians ſit per/
ſona patris ⁊ filij.Ex hoc tamē non ſequit̄ ꝙ ſpirituſſan/
ctus ſpiret ſeipſum.eo ꝙ in ipſo eadē natura inueniatur.
qd̄ pꝫ.Natura eni que eſt ipſa eſſentia diuina:eſt ratio p̄n
cipiandi filiū.⁊ ipſa eadē cōmunicat̄ filio nō tamē ſequi/
tur ꝙ filius p̄ducat ſeipſum.Quis eni eadē natura ſit in
patre ⁊ in filio:nō tamē habet eandē rōneꝫ principiandi
in vtroqꝫ.qꝛ videlicet nō eſt in vtroqꝫ eodeꝫ mō.Sic di/
no eſt intelligenduꝫ de natura diuina que in patre ⁊ filio
hēt rōnē p̄ncipiandi ſpiritū ſanctū.In ſpirituſancto v̄o in
quo eſt alio mō rōnē iſtā nō hēt:vt.ſ.ſit p̄ncipiū ſemetipꝫ
vel perſonā aliā p̄ducendi.Et ad hoc qd̄ dictū eſt appro/
bandū:faciunt per oīa auctoritates quas p̄mo adducunt.
¶ Qd̄ v̄o ſubdunt pro alijs videt̄.ꝙ p̄dicta poſitio nō ſit
recipienda.Dicendū nobis de viſu vel eſtimatiōe talium
dictis Anſelmi preallegatis ꝯtradicentiū vel forſan ipſa
non intelligentium non eſt curandum.¶ Ad primuꝫ v̄o
qd̄ illi adducunt:dictuꝫ eſt ſupra in reſpōſione primi ar/
gumenti illius articuli.¶ Ad ſecundū dicendum.ꝙ ſm̄ Ad z^m
Richar.generatio quideꝫ eſt productio exiſtentis de exi
ſtente ſm̄ operationem nature vt natura eſt:ſed ſpiratio
eſt virtute nature:nō tamē per modū nature ſed per mo
dum voluntatis:inquātū.ſ.ipſa natura diuina eius volū
tas eſt.ſicut eēntia diuina eſt ipſi deo ratio eſſendi inquā
tum eſſentia.Et ipſa eadem eſſentia eſt ipſi deo ratio in/
telligendi:inquantum intellectus ⁊ ratio volendi inquā/
tum voluntas eſt. Lꝫ autem voluntas ⁊ natura nō dif/
ferant niſi ſm̄ rationem.tamen emanationes due:qua/
ruꝫ vnius ipſa diuina eſſentia eſt principiū vt natura eſt:
⁊ alterius vt voluntas eſt ſunt diuerſe.qd̄ vtiqꝫ contingit
ꝙ ipſa eēntia diuina que vna eſt ⁊ eadem:penitus eſt p̄n/
cipium intellectionis que ad verbū expreſſiue terminat̄
⁊ p̄ncipium dilectionis ſiue actus voluntatis:qui in nexu
quodā ſeu copula ꝯſumat̄:qd̄ ⁊ amor procedens ſeu ipſe
ſpirituſſanctus procedens intelligitur.put alibi ex dictis Ad 3^m
Tho.euidentius declarat̄.¶ Ad tertiū dicenduꝫ.ꝙ hoc
qd̄ dicunt.ꝙ natura non eſt imediatū ⁊ principale princi
piū ſpirandi:ſed vis ſpiratiua includit ꝯtradictoria:qꝛ vis
ſpiratiua eſt ipſa natura diuina:lꝫ in ipſa vt ſpiratiua im/ Ad 4^m
portet notio in obliquo.¶ Per idē patet ad quartū.dice

re enim ꝙ nõ ſpirẽt vtute vnius nãe. ⁊ ꝙ ſpirent vtute vis cõmunis ſpiratiue ex primo dictis liquet ↄ̃dictoria

Ad 5ᵐ implicare. ❡ Ad 5ᵐ dicendũ. ꝙ ſpũſſanctus dicit nõ exire quo mõ datus ⁊c. q̃ pcedit per modũ volũtatis. tñ nõ ſequit q̃ nã ſiue eſſentia diuina inquantũ eſt ipſa ſua volũtas ſit pncipiũ formale quo ſpũſſanctus a patre ⁊ filio

Ad 6ᵐ procedit. ❡ Ad 6ᵐ dõm. ꝙ auctoritas Rich. dio eſt pro Thoma. Si enim nihil eſt in diuinis iuxta donum largientis gr̃e: ſed totũ iuxta pprietatem largientis nãe: manifeſtũ eſt ꝙ ex plenitudine perfectiõis illius nature prouenit. ꝙ ipſa natura ſit pncipium generationis filij. ⁊ natura voluntas pncipium pceſſionis ſpũſſancti. ❡ Qd tñ dem ipſi dicũt de ſuo. ꝙ proprietas nature exigit ꝙ volũtas vt vis ſpiratiua ſpiret: falſũ eſt ⁊ erroneũ plane. Volũtas enim nõ ſpirat ſicut nec eſſentia: nec per cõſequẽs vis ſpiratiua que eſt ipſamet eſſentia cũ notione in obliquo intellecta. Sed perſona patris ⁊ perſona filij: in q̃bus cõmuniter ipſa volũtas ac potentia ſpiratiua reperitur. Diſcant ergo cautius in hac materia loqui. ne nouam inducant doctrinã: prophanã vtiq; ⁊ erroneã. q. ſ. ipſa natura diuina vel eſſentia debeat dici producere vel ſpirare. Ex quo ſequitur cũ nihil ſeipſũ in eſſe pducat: diuinã eſſentiam plurificari. quod dicere nullus dubitat manifeſtã hereſim affirmare.

ARticulus Nonus de hoc qđ Thomas in ſcripto p̃ diſ. xvij. q. i. ar. ij in reſponſione pncipali dicit aiam habentem meliora naturalia: dũtamen ſit par conatus plus recipere de gr̃a ⁊ de pfectionibus infuſis.

Corruptorium. Lʒ hoc videt poſſe dupl'r intelligi. vel ita ꝙ gratia ⁊ pfectiones infuſe per illã ſint q̃dem plus ⁊ melius in eſſentia ſua vt a deo infundunt: q̃ gratia ⁊ perfectiones infuſe habenti minus bona naturalia. hoc putamus eſſe falſum ⁊ errori propinquũ. q̃ ſm hoc gratia quodãmõ nõ eſſet gratia. ad Ro. xi. ⁊ qui plus laboraret nõ plus reciperet. Magis enim eſt cõſonum gratie ⁊ iuſtitie. ꝙ habens minus

Mat. 12 / Luce. 21 bona naturalia: ſi par ſit conatus in eo reſpectu illius qui meliora habet ꝙ plus de gratia accipiat. q̃ plus ſm vires ſuas laborat. ⁊ plus ſe ad gratiam diſponit. ſicut plus miſit vidua que miſit quadrantem: q̃ diuites qui iactabant multa. Et multo fortius illi multa mittendo q̃ ſi iactaſſent quadrantem. Sic etiã credo. ꝙ homo debilis ⁊ paſſibilis ieiunando. vigilando. peregrinando: vel aliis laborando: plus ſe diſponit ad gratiam ⁊ plus etiã recipiet q̃ fortis quaſi gigas eq̃lia faciendo. Vel põt intelligi ita. ꝙ gr̃a ⁊ pfectiones infuſe habẽti meliora naturalia cũ pari conatu ſunt maioris efficacie: inq̃tum in illo recipiuntur: lʒ in ſe ⁊ ſm ſe ſint eq̃les: ſic eſt verũ qđ dicit. Nã ſi homini nãliter impio vel crudeli: ⁊ alteri naturaliter pio ⁊ miti equaliter conantibus pro gratia habenda gr̃a infundat ille pius plus habilitat ad opus bonũ vt ad pximũ diligendũ ⁊ deum q̃ impius ſicut idẽ radius plus illuminat minus obſcurum ⁊ minus denſum q̃ magis obſcurum Et ſi ſint duo milites eque fortes: ille qui habet meliorẽ equũ plus poteſt in bello. Habet aũt ſe gratia ſm Auguſtinũ ad liberum arbitriũ ſicut ſeſſor ad equũ. Et equalis ignis plus inflammat lignũ ſiccũ ⁊ pingue: q̃ lignum madefactum ⁊ viride.

Reſponſio ad hec ſm Thomã. Qualiter habeat intelligi ꝙ habens meliora naturalia recipiat plus de gratia: patet ex dictis in reſponſionib' ad obiecta contra primã partem. quibus viſis ea que hic dicuntur in nullo fore contra ſententiã Thome euidẽtius conuincuntur: quia ⁊ ipſa verba Thome ſatis expreſſe p-

cedunt ſi intelligantur. Hoc enim ſciendũ: ꝙ ad omnia que iſti ↄtra Thomã a principio adduxerunt: facillime per eius verba veritate plena poterit reſponderi. pro aliq̃bus tamen habendo omnia ſcripta eiuſdẽ que iſti (vt ex proceſſu eorum euidentius liquet) nixi ſunt deprauare: nulli dubium facultatem deeſſe: quorum forſan manib' iſta eorũ deprauatio deuenire continget: nunc verba eius: nunc ſententiã (prout capere potuimus) articulis ſingulis curauimus ad omnia reſpondendo: ſm noſtrum modulum applicare volentes: ad altius ſapientibus occaſionem lucidius reſpondendi: ⁊ illius laudẽ attollendi vberius prebere: que doctorem iſtum ſapientie radio illuſtrare: ⁊ ſuper eccleſie candelabrum: pro orbis terrarũ inſtructiõe: dignatus eſt ſua clemẽtia exaltare. Cui laus. honor ⁊ gloria: in ſecula ſeculorum. Amen.

❡ Correctorium Corruptorũ editũ a venerabili domino Egidio de Roma ordinis eremitarũ ſancti Auguſtini Archiepiſcopo Bituricẽ. contra ⁊ aduerſus quoſdã emulos doctrine ſancti Thome de Aquino ordinis predicatorum. Impreſſũ Venetijs Impenſa Heredum quondã nobilis viri domini Octauiani Scoti ciuis Modoetienſis ⁊ Sociorum. 14. Madij. 1516.

Regiſtrum.

aa bb cc dd ee ff gg hh ij
Ultimus Quaternus. alij Terni

DEFENSORIUM
1516